IOSEPHI LOPEZ EZQVERRA,
PRESBYTERI CANTABRI
ÆSOPOLENSIS.

LUCERNA MYSTICA
PRO DIRECTORIBVS ANIMARUM.

QVÆ OMNIA PRORSVS DIFFICILIA, ET OBSCVra, quæ in dirigendis spiritibus evenire solent, mira dexteritate clarificat.

QUA CVNCTA AD SCIENTIAM MYSTICAM necessaria, rerumque supernaturalium quidditates, vbicationes, causæ, & effectus, brevitèr, & compendiosè clarescunt.

ET AD CALCEM IN GRATIAM DIRECTORVM brevis manuductio practica, iuxta huius voluminis doctrinam.

TYPIS MANDATA CÆSARAVGVSTÆ ANNO 1692.

SECUNDA

EDITIO.

CORDUBÆ: Apud Uiduam Stephani de Cabrera Anno 1725.

IOSEPHI LOPEZ EZQVERRA,
PRESBYTERI CANTABRI
ÆSOPOLENSIS.

LUCERNA MYSTICA
PRO DIRECTORIBVS ANIMARUM.

QVÆ OMNIA PRORSVS DIFFICILIA, ET OBSCVra, quæ in dirigendis spiritibus evenire solent, mira dexteritate clarificat.

QUA CVNCTA AD SCIENTIAM MYSTICAM necessaria, rerumque supernaturalium quidditates, vbicationes, causæ, & effectus, brevitèr, & compendiosè clarescunt.

ET AD CALCEM IN GRATIAM DIRECTORVM brevis manuductio practica, iuxta huius voluminis doctrinam.

TYPIS MANDATA CÆSARAVGVSTÆ ANNO 1692.

SECUNDA

EDITIO.

CORDUBÆ: Apud Uiduam Stephani de Cabrera Anno 1725.

IOSEPHI LOPEZ EZQVERRA,
PRESBYTERI CANTABRI
ÆSOPOLENSIS.

LUCERNA MYSTICA
PRO DIRECTORIBVS ANIMARUM.

QVÆ OMNIA PRORSVS DIFFICILIA, ET OBSCVra, quæ in dirigendis spiritibus evenire solent, mira dexteritate clarificat.

QUA CVNCTA AD SCIENTIAM MYSTICAM necessaria, rerumque supernaturalium quidditates, vbicationes, causæ, & effectus, brevitèr, & compendiosè clarescunt.

ET AD CALCEM IN GRATIAM DIRECTORVM brevis manuductio practica, iuxta huius voluminis doctrinam.

TYPIS MANDATA CÆSARAVGVSTÆ ANNO 1692.

SECUNDA

EDITIO.

CORDUBÆ: Apud Uiduam Stephani de Cabrera Anno 1725.

Qam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam? *Matth.* 7.

Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam, & sequatur me: Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam: Qui autèm perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. *Matth.* 16.

AVGUSTISIIMÆ

COELORVM IMPERATRICI SACROSAN-

CTÆ DEIPARÆ

MARIÆ

SEMPER, ET VBIQVE VENERANDÆ,

QVAM S. IOAN. DAMASC.

LVCEM APPELLAT PROPTER SPECIOSI-
tatem ſuam, quia nulla creatura poſt filium eius
vnquam fuit, nec erit, vel clarior ea quæ ſpecio-
ſior eſt ſole, & ſuper omnem diſpoſitionem
ſtellarum luci comparata, inve-
nitur prior:

LUCERNAM HANC MYSTICAM PRO SPI-
ritualis vitæ arcanis, charismatibus, miris,
& raris eventibus: vt huius lumen,
in lumine eius
videatur

D. T.

TOTO QVO VALET CORDIS AFFECTV,
ſupplex devovet, humilis ac venerabundus

C.

SVMMA DEL PRIVILEGIO.

TIene Privilegio del Rey nueſtro Señor, Doña Cathalina de Leon, para poder reimprimir por diez años el libro intitulado: *Iosephi Lopez Ezquerra, Lucerna Myſtica*, como conſta del Original, deſpachado en el Oficio de Don Balthaſar de San Pedro en Madrid à doce de Diziembre de 1724.

SUMMA DE LA TASSA.

TAſſaron los Señores del Conſejo Real, eſte libro intitulado: *Ioſephi Lopez Ezquerra, Lucerna Myſtica*, à ocho maravedis cada pliego, como mas largamente conſta de ſu Original, deſpachado en el Oficio de Don Balthaſar de San Pedro, en Madrid à trece de Marzo de 1725.

APPRO-

APPROBATIO Fr. P. MAGISTRI Fr. ANDREÆ DE MAYA & Salaberria, Cæsaraugustanæ Vniversitatis Primarij Sacræ Theologiæ meritissimi Moderatoris, Regis Hispaniarum Concionatoris, & Archiepiscopatus Cæsaraugustini Synodalis Examinatoris.

LVcernam hanc Mysticam, pro Directoribus animarum, licèt aciem suam imparem esse meis oculorum radijs sentirem, ex regione sui oppositi libentissimè vidi: Iesu tamen *Illustris admodum Domini Doct.* D. *Bartholomæi Sanz de Vera, Dignitatis, & Canonici Sanctæ Cathedralis Ecclesiæ Oxomensis, & inspir:tualibus, & temporalibus Vicarij Generalis, Officialis, & Provisoris Ecclesiastici, Gubernatoris, & Iudicis Metropolitani Civitatis, & Archiepiscopatus Cæsaraugustæ, per Illustrissimum Dominum D. D. Antonium Ibañes de la Riba Hererra, Archiepiscopum Cæsaraugustanum,* &c. cui simile opus à me, iam diù desideratum, nebulam Molinistarum totam terram tegentem, collustrans, inveni, *à Josepho Lopez Ezquerra, Presbytero Cantabro Æsopotensi* elaboratum. Merito luci, Lucernæ, & Soli in caliginoso loco coruscantibus comparatum Mysticum hoc Volumen reperio: cui igitur adæquabo Lucernam istam, cum in superiorum sphera luminarium collocatam aspiciam? Inter plurima, quæ meretur Elogia, Psalterium ei nomen impono. Africanus namque Sol sic effatur: *Opus nostrum, Psalterium nostrum est.* In ipso Deo altissimo dulcitèr eius Auctor psallit, *nam quicumque manibus operatur, bona opera psallit Deo.* Psallit etiàm in nomine, quia non excellentiam, non nomen, nec propriam quærit gloriam; *tunc psalles nomine Domini Altissimi* (prosequitur Augustinus) *quærens gloriam Dei, non tuam, nomen ipsius, non tuum: si enim tu quæris nomen Dei, quærit, & ipse nomen tuum.* *S. Augustin. supr. Psalm. 91.*

Ad quid, ò Domine, Psalterium hoc in lucem prodit? Non ad aliud, nisi *ad annuntiandum mane misericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem.* Quandoquidèm iuxta Augustinum, *mane dicitur, quando nobis bene est.* Et bene omnibus est huius Lucernæ lux charitatis, siquidèm flammam in cordibus accendit. Misericordiam Dei etiàm annuntiat, viam etenim veritatis ostendit, sine errore omnes expellit errores, & in veram pacem gressus nostros dirigit. Per noctem denique, veritatem ostendit: *nox dicitur* (ait Augustinus) *quando tristitia tribulationis est.* Et quæ major tribulatio, cum his temporibus mystica luminaria, ob Quietistarum tenebras, ferè nubilosa appareant? Ad sonum igitur veritatis huius Psalterij, fulgen- *Psalm. 51.*

temquè ſplendorem huius Myſticæ Lucernæ, errores fallaziùm Prophetarum Librorum exoluta, pericula, damna, ſpiritualia, incommoda tenebræ, anfractus, illuſiones Dæmonum, imò, & vniverſa, quæ animabus in via ſpirituali eveniunt, clarificata, & acutiſsimè edocta, necnon & Magiſtris ſpiritualibus, in arduis, & obſcuriſsimis omnibus, quæ in dirigendis animabus occurunt, claræ, faciles, ac ſecuræ notitiæ, practicæquè inſtructiones mirificè eruditæ comparent.

Huius operis Concinator ſimilis Danieli Prophetę viſus eſt, ſi Auguſtino conſulamus: *In nocte erat Daniel, quando orabat, erat enim captivitate Hieruſalem: tunc ipſe in locum Leonum miſſus eſt: tunc tres Pueri in ignem præcipitati ſunt, hæc patiebatur in captivitate Populus Iſrael. Nox erat: per noctem confitebatur Daniel veritatem Dei: ſic enim veritatem Dei annuntiabat per noctem: dicebat in oratione peccabimus*, &c. Sic Populus Chriſtianus, & verè Iſraeliticus, necnon & huius Lucernæ Auctor, orando, & ſcribendo complet ſicut Propheta. Quapropter cum in Lucerna hac Myſtica nihil Sacræ Scripturæ, Sanctis Patribus, & probis moribus oppoſitum invenerim, imò & his omnibus doctrinam valdè conſonam, vt par eſt Pſalterio ſpirituali, nam *Pſalterium* (ait Auguſtinus) *præcepta legis ſignificat*: ideò dignam vt Typis mandetur iudico, in Collegio Sancti Vincentij Ferrarij die 17. Decembris Anno 1691.

Fr. Andreas Maya & Salaberria.

REVERENDI ADMODVM PATRIS PHILIPPI ARANDA Societatis Ieſu, Sacræ Theologiæ in Cæſarauguſtano Collegio Publici Profeſſoris, Inquiſitionis Hiſpaniæ in Aragonia Qualificatoris; & in Archiepiſcopatu Cæſarauguſtano Examinatoris Synodalis, Cenſura, & Approbatio.

EX Commiſsione Perilluſtris Domini D. Bartholomæi Sanz de Vera, Oxomenſis Eccleſiæ Primicerij, & pro Illuſtriſsimo, ac Reverendiſsimo Domino D. Antonio Ibañes de la Riba Herrera, Archiepiſcopo Cæſarauguſtano, magno Caſtellę Præſide, Archiepiſcopatus Gubernatoris, Librum, cui titulus eſt, *Lucerna Myſtica pro Directoribus Animarum cum manuductione Practica*, Auctore, *Ioſepho Lopez Ezquerra*, Presbytero Cantabro, legi diligenter, & cunctanter evolvi. Non contentus, Auctor, in rebus hiſce ſenſum adeo prętervectis, atque adeo, obſcuris, accendidſe *Lucernam*, manum exhibuit. Prænum eſt aliquando, nihil manu-

du-

ducaris, etiàm *in luce media*; cespirare. Vt illustret *in via multiplici*, *Lucernam* accendat: ne *Lucernæ* desuper irradiantis illustrationi ex inexperto gressu subrepere possit *illusio manuducit*. Ardet ipse zelo *manuducendi*, qui simul lucet industria *dirigendi*: Coëunt hæc simul munera in Auctorem, & Librum: vt in Librum simul, & in Auctorem appositè cadat illud Ioannis Elogium, *Lucernæ ardentis*, *& lucentis*. *Accedite ad eum* (exclamabo eum Regio Vate) *accedite*, *& illuminamini*: *& facies vestræ non confundentur*: id est, Exponente Dionysio Carthusiano, *corda vestra non fraudabuntur spe sua*.

Et quidem novissimis hisce temporibus, in quibus, vt cum fletu querebatur Apostolus ad Philippenses, *Inimici Crucis Christi*, *quorum finis*, *interitus*, *& Deus*, *venter*, *& gloria in confusione ipsorum*, *qui terrena sapiunt*, ardentes maligni spiritus tædas, Illuminatorum sectam suscitaturi, in obcæcationem potiùs, quàm in ductum simplicium animarum, accendere conati sunt, Opus erat *Lucerna mystica*, quæ, discussis fugatisque Tenebrionum istorum vmbris, tuam, solidèque calcabilem, ingressuris, *ad Sancta Sanctorum*, sua luce viam Ostenderet. Et certè Cherub ille, qui iuxta Ezechielem *intra Sancta Sanctorum*, id est, exponente Hieronymo, intra delicias Spiritus, & in contemplationis arcano describitur, *duas* tantùm dicitur habuisse *facies* Hominis, & Leonis: cùm extrà Sancta Sanctorum, & in atrijs Templi, nempè, in spiritualis vitæ quasi vestibulo, & in Orationis præliminaribus exercitijs, *quatuor* habuisse *facies*, Hominis, Bovis, Leonis, & Aquilæ, deprehendatur. Hæsi non semel ad disparem huius Cherubini, & extra Sancta Sanctorums adumbrationem, imaginemque. Eccur, aiebam, si Scholæ Affectù, præ est, & Orationis, vel atria, Incipientibus, & Proficientibus, vel Arcana Perfectis, ostendit, non potiùs Seraphini ardentis, quàm lucentis Cherubini præsefert imaginem? Non Seraphinos Deus in Duces inaugurat, sed Cherubinos: qui *Lucerna* mentis irradiante præpolleant. Hos vult in Ecclesia Deus ad Directores Animarum, sed, qui Incipientibus, & Proficientibus, modò collaborent vt Boves: modò dimicent vt Leones; modò, vt Aquilæ, prævolent: modò tantùm compatiantur vt homines: perfectis verò, & iam in Mysticarum Rerum arcanitatem admissis, Aquilæ volatibus, id est, ingenij proprij conatibns, intercisis, & Bovis terræ hærentis relicta imitatione, maneant Homo solùm, & Leo: Leo, ad perseverantiam fortis, ad Prudentiam, Homo: nihil enim, in hac via spiritùs, nocere magis vnquam potest, quàm, amisso, vel omisso Prudentiæ gubernaculo, temerè se, ad cuiuslibet auræ leniter adflantis motum, adijcere. Qui ad Lucernæ huius lumen adnaviget, facilè declinabit hos scopulos.

Tria maximè placent in Auctore, & in Opere: ordo, soliditas, & clatitas. Ordo, methodicus est, & per portam *Aquilonis*, vt aiebat Hieronymus in quadragesimum Ezechielis, id est, purgato frigore Delictorum, *ad Austrum*, vbi iam incalescit meditationis igne, virtutum fervor in Proficientibus, & exinde ad Orientalem portam, vbi sese Contemplativis affundit Divinitatis exortus sol, Animas, sine discrimine *Occasus*, inducit. Soliditas, eius videtur esse Lapidis, super quem apud Zachariam, septem oculi sunt. Qui sunt oculi, nisi Doctores Ecclesiæ: quos ita video ab Auctore diligenter expensos ad accendendam hanc Lucernam suam, vt eius calamus, Omnium Auctorum, & Doctorum, qui suam in hanc rem, symbolam obtulere, principijs nixus, & doctrina perfusus, non tam mihi Calamus scribentis, quàm Dirigentis Virga illa vigilans, & plena oculis videatur. Iam de Claritate, quę in hac, vt aiebat magnus Dionysius, Caliginosa Theologia, non est facilis, non est cur loquar. Lucernæ splendor sua se luce prodet. Quare totum Opus in Animarum bonum, in Bonorum morum excitationem, & in Directorum indeficiens lumen, publica luce dignum censeo. Cæsaraugustæ. Ex hoc Collegio Societatis Iesu. Die 18. Decemb. ann. 1691.

Philippus Aranda Soc. Iesu.

APPROBATIO R. P. Fr. HIERONYMI DE LORTE, ET ESCARtin, *in Sacra Theologia Lectoris Iubilati, Sanctæ Inquisitionis Qualificatoris, Illustrissimi Domini Nuncij Theologi, Examinatoris Apostolici Nunciaturæ Hispaniarum, Archipresulatus Cæsaraugustani Synodalis Examinatoris, atque Provinciæ Aragonum S.P.N. Francisci Diffinitoris.*

LIbrum hunc, haud abs re, *Lucerna Mystica pro directoribus animarum*, indigitatum, à Venerabili *Iosepho Lopez Ezquerra, Presbytero Cantabro, Æsopolensi*, compilatum, *à per Illustri Dño D. D. Bartholomæo Sanz de Vera, Cantore, Dignitate, & Canonico S. Cathedralis Ecclesiæ Oxomensis, & inspiritualibus, & temporalibus Vicario Generali, Officiali, & Provisore Ecclesiastico, Gubernatore, & Iudice Metropolitano Civitatis; & Archiepiscopatus Cæsaraugustæ, per Illustrissimum Dominum D. D. Antonium Ibañes de la Riba Herrera, Archiepiscopum Cæsaraugustanum,* &c. mihi commissum, confestim legi, crebro evolvi, & impense sophum, atraque edillerentem, inveni. Eius Epigrafe *Lucerna*, nam *pedibus, & semitis peccatoris lumen. Ardens*, & manifaliter *lucens*. Vt

Palu. 118.

ar-

ardens, facula est, corda circumquaque, vsque ad imum vrelcens. Vt *lucens*, ab itere Patriæ Cœlestis deviantibus, limpidè propalat, & arctam viam hæsitantibus guaviter enodat: & si *lux iustorum latificat, Lucerna autem impiorum extinguetur*: huius Lucernæ luce exultabit probus; & Lucerna praborum peribit: nam si Psalmistæ Regi ascribitur fœlicitas fruendi splendore Hierusalem, iuxta illud: *propter David dedit Dominus Deus tuus Lucernam in Hierusalem*, propter hunc Auctorem gaudet mystica Hierusalem, quę est anima iusti, splendida Lucerna, quæ prosectui virtutum est proficua, Directoribus animarum pervtilis, iustorum gressibus apposita; probis moribus consona, prabis feralis, orthodoxæ fidei prona, Sanctis Patribus vsitata, Sacris Paginis nixa, in omnibus suis verbis insimulata, & cunctis fidelibus æcumenica. Et quia, *nemo Lucernam accedens, operis eam vase, aut subtus lectum ponit, sed supra Candelabrum ponit, vt intrantes videant lumen.* Id circo, Lucernam hanc, vt intrantes viâ perfectionis, lumen videant, quod typis mandetur, seu vt in lucem publicam prodeat, fore dignam, censeo. In hoc Regali Cęsaraugustano Sancti Francisci Conventu die 19. Decembris 1691. *Ioann. 5.* *Proverb. 13.* *3. Reg. 15.* *Luc. 8. 16.*

Fr. Hieronymus de Lorte, & Escartin.

IMPRIMATVR.

D. Bartholomæus Sanz de Vera,
Gub, & Vic. Gen.

CENSVRA R. P. Fr. ANTONII PEREZ, SACRÆ THEOLOGIÆ eximij Lectoris, Sanctæ Inquisitionis Qualificatoris, & Collegij Sancti Didaci Guardiani.

HAnc aspexi Mysticam Lucernam, quam accendit D. Iosephus Lopez Ezquerra, Presbyter Cantabriensis pro Directoribus animarum, & de sub modio, ponere studet super candelabrum Presbyter Anonymus, profectus animarum cupidus: & dùm laudo scientiam, & charitatem in vtroque, ipsis gratias refero, pro tam divina luce.

Lucerna pedibus meis verbum tuum, clamabat Propheta Rex, & ait Nicolaus de Lyra: *Hic ponitur Directio contemplationis.* Pedibus meis dixit; id est: *progressui meo in operibus bonis.* Vt proportione servata in hac Lucerna Mystica, *Directio contemplationis* laudetur ex mirabili sciencia D. Iosephi Lopez Ezquerra, pro Directoribus

Spirituum, & *animarum progressus*, cupiditati Anonymi debeatur. En miraculum: cupiditas radix omnium bonorum, dùm levare Lucernam satagit, luceque perfundere gressus, vt illuminet his, qui in tenebris ignorantiæ sedent, ad dirigendos pedes eorum in viam pacis. Propterea additur: *& lumen semitis meis*, quia huius Lucernæ lumine semitæ apparent planæ, Purgativa, Illuminativa, & Vnitiva, vt attendens Director, securus possit incedere. Opus sanè mirabile, tanquam Stella fulgida apparet in Oriente, vt ante oculos sapientium Directorum posita, tres viæ apertè demonstrentur, ad Regem Regum purius, & altius adorandum. In Occeano orationis fluctuat Contemplativus, in campo certaminis cum Diabolo congreditur, & in tenebris purgationis angitur spiritus: gaudeat gaudio magno valdè, quia apparuit stella, quæ in mari est via, in campo dux, & in tenebris Lucerna.

Neminem iam, tenebant tenebrosæ confusiones, quibus de scientia mystica communitèr scribitur, & loquitur, quia accensa hac Lucerna, & in altum rationis collocata, dicere possumus: *sicut tenebræ eius, ita & lumen eius.* Lucerna est præfulgida, & Stella orietalis mystica lucens, & flagrans, incendens, & illuminans, iter securum pandens ad sublimiorem gloriam, dùm mentes docet, & arripit ad altiorem contemplationem, & vias parat, & planat ad puriorem Dei amorem. Amoris flamma in humano pectore accensa, non nisi egerrimè occultari potest, canebat Ovidius:

Quis enim celaverit ignem?
Lumine qui semper proditur ipse suo.

Amor incensus in corde Auctoris difficillimè obnubilabitur: ipse met ignis in Anonymo cupido manifestè proditus, & in hac Mystica Lucerna pro animarum directione, semper ardebit Charitas vtriusque. Ab Apostolo Paulo acceptam habuerunt hanc Christiferam methodum erudiendi omnes, vt testatur Divus Gregorius Homil. 17. in Ezechielem: docentes, quæ Dei sunt quærere, falsa deviare, vera vt sunt, invenire, verè amabilia ardentius appetere, & in difficilibus viæ mysticæ gressibus pedes figere, dirigere, & manuducere, vt securius, & abundantius possit anima proficere.

Christum Dominum Cruci affixum altissimæ Lucernæ accensæ similem intelliges, addito lemmate: *vt luceat omnibus.* Vtiquè Lucerna ista, illius ardore succensa, ad illam inextinguibilem, in qua inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, charitatis ardore ducit, elevat, rapit, docet mentes, & corda fidelium, accenditur enim, vt luceat omnibus. Aliam luceriam accensam, & radijs solaribus expositam, in mundo symbolico invenio, hoc Hemistichio in-

ſignitam: *Geminus re conſpicit ardor.* Et hæc Lucerna, quaſi gemmata luce, Deum inſpicit, & Proximum, iuxta Divum Paulum: *coarctor è duobus*: vt primo diligatur Deus toto corde, & hinc proximus dirigatur ſolicitè.

De Sacro Apoſtolo Gentium hanc concinit ſtrophan, Sanctus Petrus Damianus, in quodam Hymno:

Micantis more lampadis,
Perfundit Orbem radijs,
Fugat errorum tenebras,
Vt ſola regnet veritas.

Ad cuius ſimilitudinem more lampadis, accenſa iſta Lucerna, animas perfundit radijs, fugans errorum tenebras, vt ſine hæſitatione, & periculo dirigantur ad ſolam Regiam veritatem adorandam, in eo qui eſt via, veritas, & vita: ideòque eo ſplendidior conſpicietur, quo altior, & ſuperior elevatur, ſiquidèm tanto vberiorem diffundet ſplendorem, quo ſublimiorem occupabit gradum. Altiſsima igitur petit, lucet, & ardet, dirigit potentias, manuducit mentes, erudit animas, docet omnes, flagrat amore cordis, meretur que audire: *feſtina extinctos reddere luci*, quod de Lucerna accenſa extinctas illuminante, dixerat Engelgrave. Age ergo, feſtina in publicam lucem, vt ſuſcitees defunctos affectus, illumines obcæcatos ſpiritus, igneſcas congelidas animas, Directores dirigas, Magiſtros doceas, ſpargens omnibus lumina claritatis, & charitatis, ad feruidè orandum, purè contemplandum, & ſecurè amandum.

Ergo mirabilis, & plauſibilis erat illa Lucerna, dùm omnia bona veniunt pariter cum illa. Ardeat igitur quaſi Fanale æternum, vt orantes, & contemplantes mare profundiſsimum, & immenſum adorabilis Deitatis, inducat fœliciter in deſideratum portum Diuini amoris. Ardeat inextinguibilis in manibus omnium Directorum animarum. Ardeat, & fulgeat, non extinguatur in tentationis, & purgationis nocte lumen illius, & nox ſicut dies illuminabitur. Et ad rem præſentem dicamus cum Symbolographo:

Nos tenebræ ſumus, & puncta caligine vecti:
Vndique, & ex nobis gratia nulla micat:
Sed mihi dum ſplendet tua lux, Deus, omnia ſplendent:
Hinc lux grata mihi, vitaque grata venit.

Videns, & legens explevi mandatum Perilluſtris admodum Domini D. D. Antonij Blanco & Gomez, Regentis Regiam Cancellariam, & omnia perluſtrans, nihil inveni prudentiæ diſſonum, rationi oppoſitum, aut bonis moribus contrarium: imò omnia maximè cohærentia Sanctæ Eccleſiæ conſuetudini, communi Theologiæ,

veſ-

vestigijs Sanctorum, & ipsorum scriptis, aliorumque Doctorum, quos in scientia mystica, tanquam peritos, & laudabiles Magistros veneramur: & toto cœlo, quantum distat lux ab vmbris, distat hæc directio practica ab immundis Hæreticorum fraudibus, præsertim nostri temporis, qui turpissimam, & otiosam quietem in sua falsa oratione constituunt. Ideòque libens rogo, vt hanc Mysticam Lucernam ad publicam lucem prodire permittat. Sic sentio, salvo semper, &c. In Collegio Sancti Didaci, die 3. Decembris, Anno 1691.

Fr. Antonius Perez.

IMPRIMATVR.

V. Blanco, Reg.

SERIES TRACTATVVM, ET CAPITVM HVIVS VOLVMINIS.

Prologomenæ animadversiones ad huius Libri plenam intelligentiam apprimè necessariæ. 1.

TRACTATVS PRIMVS.

QVÆ, & *quotuplex sit vnio mystica: qui debeant esse Dotes Magistri spiritualis, & quænam sint animarum, & geniorum genera. pag.* 13.

CAP. 1. *Quæ, & quotuplex sit vnio mystica, & specialitèr de vnione intellectus creati, cum intellectu divino.* 13.

CAP. 2. *Quæ, & quotuplex sit vnio mystica voluntatis.* 15.

CAP. 3. *Quæ sit vnio passivæ animæ cum Deo.* 20.

CAP. 4. *De Dotibus, & conditionibus, quibus pollere debet Magister spiritualis.* 21.

CAP. 5. *De his, quæ attinent ad irreprehensibilitatem Magistri spiritualis.* 25.

CAP. 6. *De alijs dotibus generalibus spiritualibus Magistri.* 29.

CAP. 7. *De alijs dotibus prudentiæ, quibus insigniri debet Magist.* 34.

CAP. 8. *De varijs animarum genijs, & de modo cognoscendi viam, & exercitia, quæ vnicuique earum conveniunt.* 37.

CAP. 9. *Quomodò cognoscere poterit Magister gradum oratioris, & mysticæ perfectionis, ad quam animæ pervenire valebunt.* 43.

CAP. 10. *Prosequitur antecedentis Capitis thema.* 48.

CAP. 11.

CAP. 11. *Aliqua animadvertuntur ad rectam intelligentiam duorum capitum antecedentium.* 51.
CAP. 12. *De his, quæ Magister gerere debet, statim ac anima eius directioni se exponit.* 53.
CAP. 13. *Prosequitur materia antecedentis capitis.* 56.

TRACTVS SECVNDVS.

De anima rationali, eiusque viribus, & potentijs. 61.
CAP. 1. *Quæ sit anima rationali, secundum partem sensitivam, & de sensu communi, sive de imaginatione.* 62.
CAP. 2. *Prosequitur antecedentis capitis thema, & modus exponitur, quo aliqui in spiritu transportantur.* 65.
CAP. 3. *De appetitu sensitivo, sive potentia appetitiva materialis.* 69.
CAP. 4. *De modo subiugandi appetitum, ad rationis imperium.* 73.
CAP. 5. *Præcedentis capitis materia concluditur.* 77.
CAP. 6. *De speciebus impressis, & expressis, tàm naturalibus, quàm supernaturalibus, & vbi sint, & recipiantur.* 79.
CAP. 7. *Quæ sit anima rationalis, secundùm eius partem spiritualem, & superiorem.* 81.
CAP. 8. *Vtrùm anima distinguatur realitèr à suis potentijs.* 85.
CAP. 9. *De prima, & superiori potentia animæ scilicèt, de intellectu, sive potentia cognoscitiva spirituali.* 88.
CAP. 10. *Prosequitur materia antecedentis capitis.* 93.
CAP. 11. *De secunda potentia animæ, nempè de memoria, sive reminiscentia spirituali.* 97.
CAP. 12. *De tertia superiori animæ potentia, sive de voluntate spirituali, eiusque requisitis ad perfectam libertatem.* 100.
CAP. 13. *De alijs requisitis ad perfectam libertatem voluntatis.* 103.
CAP. 14. *Prosequitur, & concluditur materia voluntatis.* 106.

TRACTVS TERTIVS.

De habitibus naturalibus, & supernaturalibus. 111.
CAP. 1. *De virtutibus, & earum habitibus, tàm naturalibus, quàm supernaturalibus, & infusis, de quibus tractatur in cõmun.* 112.
CAP. 2. *De modo quo habitus virtutum sunt in anima, & quomodò crescãt, & minuãtur, & de habituali, & actuali, eorũ regulatione.* 115.
CAP. 3. *De necessitate virtutũ, tã Moralium, quã Theologicarum.* 119.
CAP. 4 *Vtrùm habitus virtutũ, tã acquisiti, quàm infusi, maneant in anima, gratia, & charitate deperdita, & quæ sit vera virtus.* 121.
CAP. 5. *De Donis Spiritus Sancti in communi, & an sint habitus.* 126.
CAP. 6. *De Donis Spiritus Sancti in particulari, cum doctrina practica in singulis.* 132.
CAP. 7. *Prosequitur eadem materia.* 135.

CAP. 8. *Concluditur materia de Donis, & agitur de fructibus Spiritus Sancti, & de Beatitudinibus.* 139.

TRCTATVS QVARTVS.

De Gratijs gratis datis. 141.
CAP. 1. *De Gratijs gratis datis in communi.* 142.
CAP. 2. *De Gratijs datis in particulari, cum doctrina practica pro singulis, & præcipuè de gratia sapietiæ, prima ex gratis datis.* 145.
CAP. 3. *De gratia scientiæ, secunda ex gratis datis.* 148.
CAP. 4. *De gratia fidei, tertia ex gratis datis.* 150.
CAP. 5. *De gratia sanitatum, quarta ex gratis datis.* 153.
CAP. 6. *De gratia operationis virtutum, quinta ex gratis datis.* 156.
CAP. 7. *De gratia Prophetiæ, sexta ex gratis datis.* 159.
CAP. 8. *De Lumine prophetico, & differentijs Prophetiæ.* 163.
CAP. 9. *De his, quæ requiruntur ad Prophetiam, & de practica eius instructione.* 165.
CAP. 10. *De gratia discretionis spirituũ septima ex gratis datis.* 170.
CAP. 11. *De modis, quibus Deus solet statum animarum Purgatorij manifestare.* 174.
CAP. 12. *De modo, quo in hisce apparitionibus se gerere debeat Magister spiritualis.* 180.
CAP. 13. *De apparitionibus Damnatorum, & de modo quo in eis se gerere debeat Magister.* 184.
CAP. 14. *De practica instructione eorum, qui per visionẽ gehennæ, vel apparitionem Damnatorum convertuntur.* 188.
CAP. 15. *De modo discernendi spiritus, & quid, & quotuplex sit spiritus.* 192.
CAP. 16. *De spiritu divino, & de eius cognitione practica.* 194.
CAP. 17. *De spiritu diabolico, & de eius cognitione practica.* 196.
CAP. 18. *De his quæ observare debet Magister, vt practicè cognoscat fructus boni, aut mali spiritus.* 198.
CAP. 19. *De spiritu humano, & de eius cognitione practica.* 202.
CAP. 20. *De gratia linguarum, octava ex gratis datis.* 205.
CAP. 21. *De gratia interpretationis sermonum, nona, & vltima ex gratis datis.* 209.

TRACTATVS QVINTVS.

De favoribus supernaturalibus, & infusis, eorumque mirabilibus effectibus, & de practica illorum doctrina. 211.
CAP. 1. *De favoribus supernaturalibus in communi.* 212.
CAP. 2. *Prosequitur prætedentis capitis thema.* 216.
CAP. 3. *De favoribus supernaturalibus in particulari, & primò de visionibus exterioribus infusis.* 218.

CAP. 4.

CAP. 4. *De practica instructione circa prædictas visiones exteriores, & materiales.* 221.
CAP. 5. *De visionibus imaginarijs, & infusis.* 225.
CAP. 6. *De practica instructione circa huiusmodi imaginarias visione.* 228.
CAP. 7. *De visionibus intellectualibus infusis.*
CAP. 8. *De practica instructione Directoris, circa huiusmodi visiones intellectuales.* 233.
CAP. 9. *De locutionibus, sive verbis supernaturalibus, & infusis, & specialiter de verbis successivis.* 236.
CAP. 10. *De verbis formalibus infusis.* 240.
CAP. 11. *De verbis substantialibus infusis.* 242.
CAP. 12. *De revelationibus, sive notitijs supernatura libus, & infusis.* 245.
CAP. 13. *De sensificationibus supernaturalibus, & infusis.* 248.
CAP. 14. *De tactibus substantialibus infusis.* 252.
CAP. 15. *De lachrymis supernaturalibus, & earum differentijs.* 255.
CAP. 16. *De impetu supernaturali, & infuso.* 258.
CAP. 17. *De practica instructione Directoris, circa huiusmodi impetus supernaturales.* 263.
CAP. 18. *De deliquio virium naturalium, vulgò* Arrobamiento. 267.
CAP. 19. *De practica instructione Directoris, circa hæc materialia deliquia.* 269.
CAP. 20. *De extasi supernaturali, & divino.* 271.
CAP. 21. *De raptu supernaturali, & infuso.* 276.
CAP. 22. *De somno divino, sive de morte mystica.* 280.
CAP. 23. *De ebrietate, sive crapu'a divini amoris, ac de sana spiritus insania.* 286.
CAP. 24. De *inextinguibili* Dei siti. 291.
CAP. 25. De *languore divino, sive de ægritudine divini amoris.* 295.
CAP. 26. De *vulnere divino, sive de pl.ga amoris viva.* 298.
CAP. 27. De *desponsatione spirituali animæ cum* Deo. 302.
CAP. 28. De *matrimonio spirituali, & divino.* 307.
CAP. 29. De *mirabili elevatione corporis, quæ animabus in statu matrimonij spiritualis consistentibus evenire solet.* 310.
CAP. 30. De *Auctoris sententia, circa causam huius elevationis corporis.* 316.
CAP. 31. De *practica instructione Directoris, circa hanc corporis elevationem.* 321.

TRACTVS SEXTVS, 325.

De Purgationibus passivis animæ. 331.

CAP. 1. De *Purgationibus paſsivis in communi.* 332.
CAP. 2. De *purgatione paſsiva ſenſus, eiuſquè ſignis, & de primo eius inſtrumento, quod eſt lumen infuſum.* 337.
CAP. 3. De *ſecundo inſtrumento purgationis, nempè de appetitibus, & paſsionibus naturalibus.* 341.
CAP. 4. De *tertio inſtrumento purgationis, quod eſt* Dæmonis *aſtutia.* 346.
CAP. 5. De *alijs cavillationibus* Dæmonis, *per ſe ipſum actis ad purgationem animarum.* 350.
CAP. 6. De *alijs modis, quibus* Dæmon *per ſe ipſum cooperatur huic purgationi, & agitur de Energumenis, & de eorum ſignis.* 353.
CAP. 7. De *commodis huius purgationis paſsivæ.* 360.
CAP. 8. De *purgatione paſsiva ſpiritus.* 364.
CAP. 9. De *primo inſtrumento huius purgationis, quod eſt lumen infuſum modo purgativo.* 367.
CAP. 10. De *ſecundo inſtrumento huius purgationis, quod eſt amor infuſus modo purgativo.* 370.
CAP. 11. De *tertio inſtrumento huius purgationis, quod eſt commercium creaturarum.* 374.
CAP. 12. De *aliquibus requiſitis, & ſignis huius purgationis.* 377.
CAP. 13. De *practica inſtructione Directoris, circa hanc purgationem ſpiritus.* 381.
CAP. 14. De *commodis huius purgationis.* 384.
CAP. 15. De *purgatione paſsiva amoris.* 387.
CAP. 16. De *alijs laboribus, & afflictionibus, quibus animæ extra purgationem exercentur.* 391.
CAP. 17. De *alio genere animarum, quæ torqueri ſolent extra purgationem.* 394.

MANVDVCTIO.

Brevis practica iuxta huius Voluminis doctrinam. 399.

VIA PVRGATIVA.

Status Incipientium, eiuſquè exercitia, & directio practica. 400.

VIA ILLVMINATIVA.

Status Proficientium, eiuſquè exercitia, & directio practica. 407.

VIA VNITIVA.

Status Perfectorum, eiuſquè exercitia, & directio practica. 416.

STATVS

Vnitorum, eiuſquè exercitia, & directio practica. 420.

****

PRO-

PROLOGVS AVCTORIS.

IN domo Patris mei mansiones multæ sunt (ait divina veritas) Permultas namquè, & diversas ad sui cognitionem animas adducit. Ego sum ostium ovium (iterùm ait) Si quis per me intraverit, salvabitur, & pascua inveniet; in eo quippè sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi. Nullus equidèm Directorum ambigit, quod in respectiva Christi imitatione, tota animæ perfectio consistat: Nullus hanc cœlestem ianuam ignorat; sed per omnes vias tutò ad eam ducere, rari intelligunt. Sunt aliquæ triæ satis, & faciles: aliæ è converso, difficiles, & obscuræ, per quas absquè supernaturali lumine, vix poterit Director, absquè errore, aut offendiculo animas conducere. Ad faciles vtiquè multi extant Doctorum libri: ad difficiles, non ita. Quamvis enim multa de contemplatione, eiusq; supernaturalibus effectibus scripta sint, tamen sub obscurissimis locutionibus, frasibus, & metaphoris; earum adinstar, quæ in asterismo chimicæ artis reperiuntur; vbi licèt de modo extrahendi spiritus loquatur, obscurissimis tamen figuris vtendo, eadem quæ explanare intendunt, obscurant. *Ioan.* 14. 2. *Ioan.* 10. 9. *Ad Colos.* 2. 3.

Idem ferè in Mysticis Libris conspicimus: Quidam enim, quia suæ experientiæ adæquatos non habent terminos, comparationibus, vel similitudinibus valdè improprijs vtuntur. Alij volentes Theologiam Mysticam omninò esse absimilem Scholasticæ, novos terminos inveniunt, quos novis etiam symbolis concludunt: Ex quibus omnibus ingens in Directoribus confusio, & animarum non exiguum dispendium enascitur, & Magistri experientia carentes in tortuosum labyrinthum irretiuntur. Putant namque contemplationem, & vnionem divinam esse rem imperceptibilem, dùm eam vident tòt difficilibus nominibus insigniri: Rapiuntur in admirationem ad materialia deliquia, ecstases, taptus, luminis infusionem, elevationem corporis, aliaq; huiusmodi: ignorant quidèm eorum quidditatem, modum, causam: & vbicationem; quarè nec bonum, nec malum spiritum in eis distinguere, & quæ reprimenda, aut rejicienda

sint, intelligere valent. Ignorant paritèr quìd homo sit secundùm omnes vires suas, & potentias; virtutum, & donorum habitus vbi subiectentur, modos infusionis diuinæ: statusanimarum, & genios; signa infusarum purgationum, pericula, errores, & offendicula, quæ incurrere valet spiritus: nam licèt à Mysticis multa doctissimè, & expertissimè pertractentur, pro inexpertis Magistris, vix sufficiunt, quamvis expertis, & doctis satis abundè provideant. Quamobrèin in hoc manuali Volumine, omnia quæ in hac obscurissima via, à limine vsquè ad verticem evenire contingunt compendiarìm exprimere decrevimus, vt tam expertis, & doctis Directoribus, quibus pauca sufficient, quàm inexpertis, & indoctis, quibus omnia necessaria sunt, occurrere valeamus: Sapientibus enim (vt ait Apostolus) & insipientibus debitores sumus.

Ad Rom. 1. 14.

In sex igitur Tractatus hanc partimur materiem, in quibus omnia quæ ad Mysticam Theologiam spectant, diseruntur. In primo, quidditatem, & differentiam vnionis mysticæ ostendimus; dotes, seu qualitates spirituali Magistro necessarias exponimus; ac deniquè modos dignoscendi genios, & aptitudines animarum, cum cæteris ad sùum perfectè munus obeundum attingentibus, declaramus. In secundo, brevem animæ rationalis damus notitiam; eam nimirùm, quæ ad directionem Magistri necessaria est. In tertio, quidditates, differentias, & vbicationes, sive subiectationes virtutum, & donorum exponimus. In quarto, de gratijs gratis datis agimus. In quinto, de omnibus favoribus supernaturalibus, plenè cum omnibus ad praxim, & directionem necessarijs. In sexto deniquè, de omnibus passivis purgationibus: ad calcem operis, in gratiam Directorum, brevis adducitur manuductio practica, iuxta huius Voluminis doctrinam.

Nonnulla scholasticè tractantur (valdè enim necessarium est) quia non in captu mentis, sed in solida Theologia Scholastica Mysticam fundare, & fulcire debemus. Sententia Sanctorum Patrum, & auctoritates Doctorum, ne legentium oculis ob diversitatem characteris obstaculum sint,

his

his notulis ( ) includimus, & distinguimus. Doctrina est omnibus communis, & contemplativis specialis; ad omnes enim instruendus est Magister, licèt scopus noster sit, eum pro difficilioribus, & supernaturalibus instruere. Sume igitur, pie Lector, in manu tua Lucernam hanc, si fortè propter tepidi mei spiritus inefficaciam, non lucentem, ardentem tamen propter tui profectus, & Dei gloriæ avidum desiderium; à qua si pia, simplici; manu sumpseris, fortè lucem capies. Si verò obscuræ, aut tremulæ lucis tibi visa sit, eam tuis flatibus extingue: Non enim quæro gloriam meam, cum humanam laudem, vel vituperationem floci æstimem; undè ab omnibus paratus sum corrigi, & emendari; non solùm correctioni almæ Matris Ecclesiæ Catholicæ, & venerando Sanctæ Inquisitionis Tribunali, me in omnibus submittendo, sed cuilibet etiam, qui meliori intelligentia polleat. *Vale.*

S. Bonaventura in Prologo Itiner. Ascen. Mentis ad Deum.

Rogo, quod magis pensetur intentio scribentis, quàm opus: magis dictorum sensus, quàm sermo cultus: magis veritas, quàm sermonum venustas.

FEE DE ERRATAS.

PAg. 2. col. 1. lin. 13. quęrunt. ſemper tot. leg. quærunt ſemper, tot. Pag. 3. col. 1. lin. 34. docenr. leg. docent. Pag. 7. col. 2. lin. 38. quot leg. quos Pag. 40. col. 1. lin. 39. y. leg. &. Pag. 103. col. 2. lin. 24. adſtrictum leg. adſtrictam. Pag. 109. col. 1. lin. 31. ipſum. leg. ipſam. col. 2. lin. 4. poterat. leg. poterit. Pag. 137. col. 2. lin. 36. paruerit. leg. paruerint. Pag. 152. col. 2. lin. 37. aſperus. leg. aſper. Pag. 180. col. 1. lin, 35. defecerunt. leg. deceſſerunt. Pag. 208. col. 1. lin. 5. inferior. leg. inferius. Pag. 295. col. 1. lin. 18. areſcit. leg. areſacit. Pag. 317. col. 2. lin. 22. ſignum. leg. ſinum. Pag. 319. col. 1. lin. 34. ſolus. leg. ſolum. Pag. 330 col. 1. lin. 6. iudicare. leg. dubitare. Pag. 332. col. 1. lin. 32. averſionem. leg. everſionem Pag. 337. col. 2. lin. 30. quas leg. quam. lin. 35. nervato. leg. enervato. Pag. 345. col. 1. lin. 3. omnium. leg. omnia. col. 2. lin. 13. memoria. leg. memoriam. lin. 20. tranſacto. leg. tranſacta. Pag. 379. col. 1. lin. 40. ſecuta. leg. ſecura. Pag. 395. col. 2. lin. 40. ſpem. leg. ſepem. Pag. 306. col. 2. lin. 26. vulnete. leg. vulnere. Pag. 397. col. 2. lin. 31. vude. leg. vnde Pag. 400. col. 2. lin. 3. quod. leg. quos. Pag. 402. col. 1. lin. 31. intenſsius. leg. & intenſius.

Eſte libro intitulado *Lucerna Miſtica*, ſu Autor Joſeph Lopez Ezquerra, y advirtiendo eſtas erratas correſponde al que ſirve de Original, Madrid, y Marzo 5. de 1725.

Lic. D. Benito de Rio Cao de Cordido,
Correctòr generàl por ſu Mageſt.

PROLOGO.

PROLOGOMENÆ

ANIMADVERSIONES AD HUIVS LIBRI PLENAM INTELLIGENTIAM APRIME NECESSARIÆ.

1 MEritò quidèm retrahi poterat calamus hanc aggredi pertractare materiam, cùm h'ſce temporibus aliqui Dogmatiſtarum temeraria præſumptione, ad myſticam animæ cum Deo vnionem, novas vias, inuſitatos greſſus, & erroneos anfractus, potiùs à diabolico, quàm à Divino Spiritu ducti, ad animarum perditionem, & morum corruptelam (mundo ſcandalis infecto) docere, & practicare non erubuerunt. Quinimò, & propterea viris ſpiritualibus, & doctis viſum eſt, hanc noſtram opellam debere typis mandari, vt tàm directores, quàm directi greſſus ſuos tutò figere poſsint in vijs iuſtitiæ, & ſanctitatis, quas beati Patres ab initio naſcentis Eccleſiæ docuerunt, & in praxim deduxerunt; non parvulis miniſtrando eſcam perfectorum, ſed obſervando indoles, habitudines, motus, & habilitates animarum, vt vnaquæque per illam viam, quæ magis ei cõveniens ſit, incedere poſsit.

2 Qui enim in myſticis libris ſit mediocritèr verſatus, facilè cognoſcere poterit aliquam in pertractandis huiuſmodi rebus confuſionem; quia nimirùm quod in ſe eſt facile, difficillimum, & valdè inacceſsibile depingunt. Quamobrem ob exiguam aliquorum intelligentiam veniunt animæ in otia turpiſsima, hallucinationes diabolicas, & errores execrabiles, quando tota chriſtianæ diſciplinæ perfectio conſiſtit in cognoſcendo, & amando Deum ſuper omnia, eique inſervieudo, & obtemperando, quin (vt aliqui volunt) ſint aliqui phantaſtici paradiſi, funda, illapſus, & labyrinthia; niſi tantùm recedere à malo, facere bonum, Deum diligere, eiuſque præceptis obedire. Nec ad id maior ſuppetit difficultas, quàm quòd anima ſe diſponat, & in ſe ipſam per reſpectivam imitationem induat Dominum Ieſum Chriſtum. Alia verò

ſunt phantaſiæ præcipitia, & per altiſsimam, & delicatam funem ambulare, ex qua cadere (turbato capite) valdè contingens eſt.

3 Cùm autèm animæ, quę efficacitèr viam perfectionis arripiunt, & ſuas inordinatas paſsiones fidelitèr mortificant, exercitium virtutum ſolicitè procurant, & tàm in oratione, quàm extrà, faciem Domini quærunt, ſemper tot, & talia ſupernaturalitèr experiri ſoleant; quorum ſi director careat experientia, vel doctrina, facilè poterit cum earum detrimento deplorabilitèr errare. Propterea ſicùt animabus neceſſariũ eſt magiſtro ductore procedere, ità magiſtris neceſſarium eſt, nihil eorum, quæ in hac via virtutis, & perfectionis occurrere poſſunt, penitùs ignorare, vt in tàm diverſis eventibus, laboribus, obſcuritatibus, tentationibus, & purgationibus eas ducere, conſolari, & eis proficere valeant.

4 Quamobrem oportet, quòd hæc noſtra Lucerna Myſtica omnia hæc maiori, qua poſsit, claritate perfundat: quarè non ſolùm facilia, & communia, verùm etiàm difficilia, & ſingularia oſtendere debet; quin admiretur lector, quòd hiſce temporibus ſermonem faciat de contemplatione tàm activa, quàm paſsiva, de tentationibus vehementibus, de internis, & obſcuriſsimis purgationibus, de viſionibus, revelationibus, cæteriſque ſupernaturalibus favoribus; cùm hæc omnia habeant, & patiantur animæ ſpirituales, & myſticę; quorum cauſas, & effectus ſi director ignoret, nullum in eis remedium ãdhibere, & exiguum progreſſum facere poteſt; quinimò eas affligere, & forſitàn perdere, & illaqueare.

5 Curavimus, quòd in hoc volumine non ſolùm experiẽtia loqueretur, ſed etiàm ſolicita adeſſet cura referendi omnia ad Theologiam Scholaſticam, & ad pondus validiſsimæ rationis, vt legenti pervium erit. Tamèn animadvertere oportet, quòd doctrina pro conſectanda ſpirituali via, videlicèt, pro modo exercendi virtutes, ſectandi mortificationem, debellandi vitia, & compeſcendi deordinatas paſsiones, adeò accuratè, diſertèque in multis libris ſpiritualibus habetur, quod ſupervacaneum prorsùs eſſet, ea, quæ ab illis doctiùs, & meliùs exprimuntur, noſtro impolito calamo repetere.

6 Noſter igitur ſcopus eſt, ſolùm de neceſſarijs ad directionem animarum inſtruere directores; & præcipuè circa eas, quæ verè, & tutò

tò per viam difficilem, & ſupernaturalem incedunt, quæ per multum temporis debent exercere meditationem, ſanctaſque, & pias conſiderationes accommodatas illis vijs, in quibus verſantur, ſcilicèt, Purgativæ, Illuminativæ, & Vnitivæ, quin vllo vnquàm modo niſi vrgenti neceſsitate meditationem relinquant. Itaquè dum à Deo non moventur, vel ad tranquillam pacem in termino meditationis non vocantur, debent ſemper meditari, quouſque illum teneant, quin vacuæ, & otioſæ motionem divinam præſtolentur; ſed dum affectu ad aliquam veritatem catholicam carent, eam ſolicitè inveſtigare ſatagant, quia, vt benè notat P. Paulus Señeri ex Societate Ieſu, nullum extremum ſequendum eſt, ſcilicèt, nec ſemper meditari, nec ſemper meditationem relinquere, ſed medium videlicèt meditandi, quouſque affectus excitetur ad quieſcendum in termino meditationis, in quo ab vlterioribus diſcurſibus ceſſandum eſt, vt communitèr docent omnes.

7 Plures verò ſunt, qui ex aſsidua meditatione habitum ſibi adeò compararunt, quòd abſque actualibus diſcurſibus facilitèr in termino (qui eſt Deus) conquieſcunt, ac retrohabiti ſui laboris fructum percipiunt, manentes in pacifica, ſimplicique Dei notitia, & amore; quæ communitèr dici ſolet oratio fidei, vel activa contéplatio, quam anima ex vi præteritarum meditationum acquiſivit, & ex aſsiduitate perſiſtendi in illa, diù perſeverare poteſt in ipſa ſancta quiete, & ſimplici, & amatoria Dei notitia; nàm, vt ait Bernardus: (Noſcere debes, quòd divina virtus plus facere poteſt, quàm homo cogitare; & quomodò frequentia actus ſimilem ſibi habitum generare conſuevit, indè ſæpiùs contigit, quòd ad illud, ad quod fortaſsè ſe homo à principio adſtrinxit cum quadam violentia, & difficultate, poſteà facilitèr operabitur, & tamèn cum magna delectatione, dummodò non deſiſtat.) Et alibi affirmat, quòd debemus (aſſueſcere contemplationi,) quæ procul dubio debet eſſe activa, & non paſsiva, de qua non poſſumus habitum acquirere. *S. Bernar. de octo punct. punct. 2.*

8 Placet pro confirmatione afferre verba valdè notanda B. Ioannis à Cruce: (Finis, inquit, meditationis, & diſcurſus in rebus divinis eſt, extrahere aliquam notitiam, & amorem Dei; & quoties anima eam extrahit, agit vnum actum; & ſicut multi actus in anima habitum generant, ità plures actus huius amatoriæ noti- *S. Bernar. de flori. cap. 55.*

S. Ioann. à Cruce aſcenſio mont. Carmeli lib. 2. cap. 14.

notitiæ; quos anima diviſim elicit, adeò veniunt continuari per vſum, quòd de eis habitus fiat. Itaquè quod anteà anima extrahebat per partes, ſuo labore meditando in particularibus notitijs, iàm per vſum verſum eſt in habitum, & ſubſtantiam vnius notitiæ amatoriæ, & generalis; non diſtinctæ, & particularis vt anteà. Quarè anima illicò, ac in oratione ponitur, ſicùt ille, qui aquam habet collectam, abſque labore bibit in ſuavitate, quin eam iterùm hauire neceſſe ſit per canales præteritarum conſiderationum, formarum, & figurarum, eodem modo illicò invenitur in actu notitiæ confuſæ, amatoriæ, & pacificę, & quietæ, in qua ſapientiam, amorem, & ſaporem bibit; & hæc eſt cauſa, quarè anima magnum laborem, & inſaporem patitur, cùm in huiuſmodi quiete conſiſtens, ad meditandum, laborandumque in particularibus notitijs revocatur; quia nimirùm ei contingit, ſicuti infanti, qui ſugens lac, quod in materno vbere collegit, ab illo aufertur, vt iterùm attractione manuum ſibi recolligat: & veluti illi, qui dum corticem abſtulit, & ſubſtantiam deguſtat, ſi eam relinquere cogeretur, vt iterùm eandem corticem oblatam auferret, neque corticem reperiret; neque ſubſtantiam, quam è manibus ſolvit, deguſtaret; parilis illi, qui rem habitam relinquit, vt iterùm teneat: ſic evenit multis hunc ſtatum ingredi incipientibus, qui putantes, totum negotium conſiſtere in diſcurrendo, & intelligendo particularia per imagines, & formas, quæ ſunt cortices ſpiritus; eaſque non reperientes in illa amatoria, & ſubſtantiali quiete, ſeſe perditos credunt, tempuſque orationis vanè conſumere: itaquè quærere redeunt illam corticem ſuæ imaginis, & diſcurſus, quam (quia ablata eſt) nullatenùs reperire valent; vndè neque gaudent ſubſtantia, neque meditationem inveniunt, ſubindèque turbantur, ac ab arrepta via putant recalcitraſſe.) Hactenùs Beatus Doctor.

9 Quem locum, & alios ſimiles B. Ioannis à Cruce, plures intelligi certant de paſsiva contemplatione, & non de activa; ſed malè, cùm hìc ſermo fiat de contemplatione, de qua per repetitionem actuum generatur habitus: paſsiva autèm contemplatio habitum generare non poteſt, cùm per nullos actus homo aſſequi poſsit, ſed omninò pendet à mera gratia, & largitate divina. Supponit inſuperè S. Doctor, quòd ex prędicta contemplatione quieta,

& amatoria potest homo ad meditationem exilire; quod fieri repugnat in contemplatione passiva, cùm ab ea, dum passiva est, impossibile sit animæ exire, ob intensissimam scilicèt occupationem, qua tota immergitur, & absorbetur. Vndè cùm de modo acquirendi habitum contemplationis per repetitos actus loquatur, similtèrque suadeat ità in illa permanere, quòd pro illo tùnc ad meditationem non redeat, manifestè de activa contemplatione loquitur, & non de passiva; & ità hunc locum intelligunt Fr. Antonius à Spiritu Sancto, Fr. Thomas à Iesu Maria, Fr. Philippus à Ss. Trinitate, Fr. Ioannes à Iesu Maria, Fr. Nicolaus à Iesu, Fr. Iosephus à Spiritu Sancto, & alij ex filijs B. Doctoris.

10 Meditatio igitur, quæ in hanc contemplationem non transit, aut infructuosa, aut periculosa est, quatenùs animam habet ligatam ad id, quòd in vita spirituali minus fructificat, vt expressè docet Fr. Thomas à Iesu per hæc verba: (Infructuosam meditationem debemus facilè credere, & existimare, quæ in contemplationem, quæ illius finis est, non transit, erit enim tùnc sicut via sine termino, navigatio sine portu, corpus sine anima.

Fr. Thom. à Iesu de contempl. divin. lib. 1. c. 13.

11 Ex quibus infert quidam doctus Antistes per evidentem consequentiam, valdè periculosam, singularem, & plurium damnorum radicem esse doctrinam affirmantem, non dari contemplationem acquisitam, distinctam à meditatione discursiva, vtpotè tenacitèr confundentem terminos Theologicos meditationis, & contemplationis. Itaquè inquit doctissimus Suárez: (Contemplatio Theologica non significat inquisitionem, aut meditationem, sed terminum ex communi vsu, & doctrina Divi Thomæ, & Bernardi proximè citata.) Videatur, obsecro, per totum caput.

Archiepis. Calle cens. num. 6.

Suarez de Relig. to. 2. lib. 2. c. 9. n. 4.

12 Hæc contemplatio acquisita illa est, quam Theologi vocant orationem fidei; non quia sola fides concurrat, quia simùl concurrit charitas in illa affectiva, & amatoria Dei notitia, & paritèr concurrit spes summi boni. Dicitur autèm oratio fidei, quia fides proponit obiecta revelata, quæ contemplanda sunt.

13 Hæc oratio fidei, & activa contemplatio non nupèr inventa est, sed ab antiquis Patribus ab initio nascentis Ecclesiæ valdè vsitata, & edocta. De illa profundissimè loquitur Divinus ille Dionysius Areopagita, non solùm in illo vulgari textu à pluribus

S. Dionys. epist. 9. & in c. 1. de Mystica Theolog.

adducto, qui incipit: *Tu autem Timothee* &c. sed in multis sui divini operis libris, quos longum foret enumerare. Pro exemplo sufficiat ille ex *Epist. 9.* (Operæpretium est, inquit, vt symbolis, quæ sensum movent divina mysteria exuentes, ea per se nuda, & pura oculo fidei intueamur: si enim sic spectemus, venerabimur fontem vitę in se ipsum difusum, in se ipso stantē; cernimus etiàm quandam vim simplicem, per se mobilem, per se agentem, se non deserentem, sed scientiam, quæ omnium scientiarum est scientia, & semper per se ipsam semetipsam contemplatur.) Hæc Dionysius, & nihil clarius.

(1) In Epist. 4. ad Ephes.
(2) In Cāt. cap. 6.
(3) In cēt. de virt. & vit. cant. 5. c. 24.
(4) Lib. de mūd. contempt. in Bibliot. tomo 5. fol. 222.
(5) In Epist. ad Armen. in Bibliot. tom. 2. in princip.
(6) In Isai c. 5. & 8.
(7) Lib. 1. de Trinit.
(8) Orthodox. fidei lib. 4. cap. 12.
(9) In vita S. Antonii.
(10) In carm. de vita sua, & orat. 34.

14 De eàdem paritèr contemplatione activa, seu fidei oratione locuti sunt (1) S. Ignatius Martyr, (2) S. Cyprianus, (3) S. Maximus Martyr, (4) S. Idacius Syrus, (5) S. Proclus, (6) S. Basilius, (7) S. Hilarius, (8) S. Ioannes Damascenus, (9) S. Athanasius, (10) S. Gregorius Nazianzenus, (11) S. Gregorius Nisenus, (12) S. Hieronymus, (13) S. Ambrosius, (14) S. Augustinus, (15) S. Gregorius Magnus, (16) S. Ioannes Chrysostomus, (17) S. Cyrillus Hierosolymitanus, (18) S. Cæsarius Arelatensis, (19) S. Marcus Eremita, (20) S. Anselmus, (21) S. Bernardus, (22) D. Thomas, (23) S. Bonaventura, (24) & S. Laurentius Iustinianus. Hi sunt Sancti Patres, qui orationem fidei, & activam contemplationem coluerunt, & suis scriptis commendatam reliquerunt, & quam à communi Ecclesię praxi ab ipsis Apostolis deducta, accepisse fatentur. Et si temporum chronologię attendatur, constabit, à tempore Apostolorum vsque ad hoc nostrum devenisse. Videatur M. Maria ab Agreda *in Vita B. Mariæ part. 2. num.* 1527. *&* 1528. *& part. 3. num.* 47. *&* 49.

(11) Homil. 6. in Cant.
(12) Homil. 2. in Cant.
(13) In cap. 11. Lucæ.
(14) Lib. 9. conf. & lib. medit. cap. 27.
(15) Lib. 16. Moral cap. 15. & 75. in Iob & Homil. 17. in Ezechiel.
(16) Ser. de fide, spe, & charit.
(17) Catec. q. 5. de fide.
(18) Homil. 7. de Pascha.
(19) De leg. spirit. cap. 3. n. 135.
(20) In epist. 2. ad Corinth. cap. 5.
(21) Ser. 28. in Cāt.
(22) In Dionys. de Div. nomin. c. 1. lect.

15 Ex recentioribus ferè omnes huiusmodi orationem, vnanimi calamo docent, vt sunt Richardus, Hugo à S. Victore, Dionysius Cartusianus, Ioannes Gerson, B. Ioannes à Cruce, S. Franciscus Salesius, Henricus Susson, Ioannes Taulerus, Henricus Arpius, Franciscus Suarez, Iacobus Alvarez de Paz, P. D. Hieronymus Spert, Fr. Thomas de Valgornera, & ferè omnes communitèr. Vndè constat, quòd prædicta fidei oratio, seu activa contemplatio non sit de novo inventa, sed valdè senex, & vsitata in Ecclesia Dei, nè aliquis parùm doctus, aut consideratus audeat eiusmodi nomen orationis aut damna-

lect. 1. & damnare, aut fastid're.

c. 7. *lect.* 1. (23) *Opusc. cul. tom.* 2. *opusc.* 24. *c.* 4. & *opusc.* 25. (24) *De compun. cap. vlt.*

16 Sed ad eius perfectum exercitium plura requiruntur, nè anima propter sui immoderationem, & indispositionem, in otium, aut in errorem prolabatur. Primò, quòd per longum tempus se exercuerit in vijs purgativa, & illuminativa, per sanctas, & pias considerationes prædictis vijs accommodatis: vt enim tutò, & fructuosè possit in illa simplici, & amatoria Dei notitia perseverare, necessariò debet habere comparatum iàm habitum perlistendi in illa, ex frequentia præteritarum meditationum generatum; alioquin frustrà laborabit, in ea conquiescere velle, quia, vt ait Suarez: (Contemplatio, quæ spectat ad viam vnitivam, est propria perfectorum, quia talis contemplatio non quasi per occasionem, & in transitu exercetur, sed per se, & quasi ex habitu.) Si ergo est exercitium perfectorum, necessariò debent vias purgativam, & illuminativam pertransiisse.

Suarez de Relig. tomo 2. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 9.

17 Secundò, quòd anima sit nimis studiosa, & perfecta in omni virtute, & mortificatione, & per omnia, & in omnibus compescere, & mortificare studeat inordinatos passionum affectus, quia nimirùm impossibile est in illa tranquilla, & sancta quiete perseverare, si eius inordinatæ passiones suis motibus spiritum obturbant; quarè aiebat Basilius: (Nobis integrum est vitam quietam, omnique vacantem perturbatione constituere, si nimirùm internos tumultus, qui ab affectionibus terrenis proficisci solent, sedaverimus, & mentem his, quæ extrinsecùs accidunt, altiorè constituerimus.) Quòd si fortè animæ non penitùs mortificatę aliquam (suo videri) pacem habuerint, non vtiquè vera pax erit, sed ficta; non operosa quies, sed turpe otium: (En appetis, ait Bernardus, & ipse contemplationis quietem, & benè facis; tamèn nè obliviscaris flores, quibus lectulus sponsæ legis aspersum: ergo & tu cura tuum similitèr circundare bonorum floribus operum, & virtutum exercitio, tanquàm flore fructum sanctum otium prævenire, alioquin delicato satis otio dormitare volens, si non excitatus quiescere appetis.) Idem tenent Gregorius Nazianzenus, Gregorius Magnus, D. Thomas, & Richardus.

S. Basilius orat. 21 *de fœlic.*

S. Bernar. Ser. 46. *in Cant.*

S. Gregor. Nazianz. orat. 29. *S. Gregor. lib.* 6. *Moral. c.* 17. *D. Thom.* 1. 2. *q.* 63. *art.* 2. *Richard. de præpar contempl. cap.* 76.

18 Tertiò, necessarium est, quòd ad exercitium contemplativæ quietis habeat anima genium aptum (quot genios aptos, & ineptos infrà declarabimus) quia, licèt Deus possit ineptos genios in aptos

aptos mutare ; communiter tamèn eis se accommodat, nec naturalem aptitudinem mutat : (Quamvis enim divina gratia (verba sunt Suarij) superare possit naturalem subiecti incapacitatem, ordinariè verò illi se accommodat ; & ideò in huiusmodi contemplationis vlu ratio naturalis complexionis, & capacitatis habenda est, quod suo modo in toto vlu mentalis orationis habendum est.) Adeò namquè diversæ sunt animorum conversationes, & indoles, quòd multi sint, qui nullo modo possint in quiete durare ; quarè indigent honestis in operibus occupari. Alij è converso, ità otiosæ sunt mentis, quòd ex labore, & occupatione deterrentur. (Sed inter hæc, ait Gregorius, magno perè sciendum est, quia valdè inter se diversæ sunt conspersiones animorum : nonnulli autèm hominum ità otiosæ mentis sunt, vt si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant : & nonnulli ità inquieti sunt, vt si vacationem laboris habuerint, graviùs laborent, quia tantò deteriores cordis tumultus tolerant, quantò eis licentiùs ad cogitationes vacant. Vndè necesse est, vt nec quieta mens ad exercitationem se immoderati operis dilatet ; nec inquieta ad studium contemplationis angustet. Sæpè enim qui contemplari Deum quieti poterant, occupationibus pressi ceciderunt ; & sæpè qui occupati benè humanis vsibus viverent, gladio suæ quietis extincti sunt.)

Suar. de Relig. tomo 2. lib. 2. cap. 12. num. 9.

19 Quartò, quòd non habeat occupationes, & negotia omninò contemplationi contraria, videlicèt negotiorum gestiones, lites, mercimoniam, vel villicationem, & his similia, quæ maximopere quietæ, & pacificæ contemplationi opponuntur, quippè omnia hæc mentem distrahunt, & in varias partes circumferunt. Hæ sunt spinæ secùs viam mundanę conversationis, vbi semen divinæ illuminationis suffocatur, ac propterèà evidentibus signis debent à Deo ad contemplationem vocari, vt magister valeat eos in sancta quiete, & pacifico orationis fidei exercitio constituere. Quo rè aiebat Chrysostomus : (Quomodò credendum est, in vepribus, & in via, & in lapide prudentem hominem seminare ? In agris quidèm, & seminibus, quę terrę traduntur, stultè factum videretur.)

S. Ioannes Chrys. Homil. in c. 8. Luc.

20 Quintò, & vltimò requiritur ad huiusmodi contemplationem vocatio divina, & specialis ; non enim sufficit indoles apta, negotiorum

S. Gregor. lib. 6. Moral. c. 26.

rum carentia, & omnimoda mortificationis, & virtutis exercitatio; ſed inſupèr neceſſarium eſt, vt temeritatis iudicium evadat, quòd ad ſanctam quietem, atque ad ſimplicem, & amatorium divinæ veritatis intuitum vocetur à Domino, nè poſteà accedenti animæ, & non vocatę dicatur: *Quomodò hùc intraſti non habens veſtem nuptialem?* Et illud: *Noli altum ſapere, ſed time.* Vnde, vt in Proverbijs habetur: *Melius eſt, vt dicatur tibi, aſcende hùc, quàm quòd humilieris coram Principe.*

Matth. 22. 12. *Ad Rom.* 11. 20. *Prover.* 25. 7.

21 Ad prædictam autèm divinam vocationem dignoſcendam, trina illa ſigna oſtendit B. Ioannes à Cruce (quę & nos infrà afferemus) quibus omnibus exactiſsimè obſervatis, fructuoſa erit tunc, & excellens actio, amatoria quies contemplationis: (Sic enim vacare Deo) ait Laurentius Iuſtinianus) eſt omnium actionum præcellens actio, atque omnium occupationum præcipuum opus, dignum Deo, gratum omnibus Angelis, vniverſæque Cœleſti Curiæ placidiſsimum.)

S. Ioann. à Cruce lib. 2. aſcenſ. Mõtis Carmel. cap. 13. *S. Laurẽt. Iuſtini. in faſcicul. amor. ca.* 1. *nu.* 3.

22 Sed vt in hac Lucerna noſtra omnia clara ſint, nullaque dubietatis tenebra immiſceatur; animad-

vertere debemus, quòd cum in ea dicimus, vt anima in exercitio fidei, vel contemplationis activæ, vel in ſimplici, & amatorio Divinæ veritatis intuitu collocetur, vel quòd eam Magiſter collocare procuret; hoc intelligimus de oratione fidei, modo hìc prælibato; & ſimilitèr quòd anima, cui ſuadetur, vel ſuadenda eſt, habet omnia requiſita, & præſertim habitum, & facilitatem ex vi pręteritarum meditationum adeptam; alioquin ad meditationem iuxta ſtatum ſuum ordinarium debet revertere.

23 Similitèr cum dicimus, quòd ab ipſo perfectionis limine, animæ ducantur ad perfectionis faſtigium, quòd eſt Divina, & Myſtica contemplatio, per meditationes, & exercitia in vijs Purgativa, Illuminativa, & Vnitiva; videlicèt, per pondus rationis, & diſcurſuum brevitatem, tam in conſiderationibus Noviſsimorum, quàm Vitæ, & Paſsionis Domini noſtri Ieſu-Chriſti, & ceterarum meditationum; illas tãtùm intelligimus animas, quæ iudicio Directoris habeant genium aptum cõtemplationi: Sed nullatenùs intendimus, quòd à limine in exercitio ſanctæ quietis conſtituantur, nam

esset error manifestus; quinimò, & consuademus, quòd in quatuor Novissimis, in Vita, & Passione Domini, omnibusque fidei nostræ Mysterijs, diù prius exerceantur; solùmque necessitati cedentes, vi impulsus, & Divinæ vocationis, cum cæteris connexis, meditationem relinquant, vt clarè infra suis locis patebit. Et vehementèr reprobamus, quòd ab ipsis perfectionis crepundijs, nec per aliquot tempus, animæ immaturè collocentur in otio, & quiete contemplationis activæ; sed ex secura præhabita cognitione, quòd in eis prælibata omnia requisita inveniantur. Debent similitèr in omnibus gradibus, & statibus, quantumvis perfectis, mortificationem, pœnitentiam, & virtutes solicitè exercere; aliter enim omnis contemplatio, & quies erit otium, & hallucinatio; vera siquidem contemplatio directè ordinatur ad vitæ reformationem, & ad facilioremvsum virtutum.

24 Deindè animadvertimus, quod quotiescumque in hoc opere proferimus, quòd anima in exercitio fidei se collocet, vel eam Magister collocare studeat; intelligimus de exercitio fidei, simulque spei, & charitatis;

Cùm enim orationem fidei vocamus, non excludimus spem, & charitatem, quæ inseparabiles comites sunt Christianæ contemplationis: & consequentèr animadvertimus, non intendere, quòd anima sit in vno solo actu fidei, semper in illo consistens, quamvis dicamus quòd in quantum ei possibile sit, in exercitio fidei perseveret; quòd valdè diversum est, quia in exercitio fidei diù permanere possumus, multiplicando actus huius Theologicæ virtutis; in vno autem actu diù perseverare (vt volunt nostri temporis Pseudoquietistæ) impossibile est, quia vt docet D. Thomas: (Licèt vita contemplativa possit esse diuturna, quia pertinet ad illam partem animæ incorruptibilem, & quia in operibus vitæ contemplativæ, 2. vt sunt exercitia sancta, & virtutes, possumus per totum vitæ spatium durare; sed in actu contemplationis, quòd summum est vitæ contemplativæ, non possumus diù perdurare absque contemplativorum actuum multiplicatione.) *D. Thom. 2.2.q.180 art. 8. ad*

25 (Et ratio est eiusdem Angelici: (Quia nulla actio potest diù durare in suo summo; summum verò contemplationis diù durare nõ po-

potest, quamquam ad alios contemplationis actus possit diù durare.) Et alibi. (Dicendum, quod mens humana propter infirmitatem naturæ, diù stare in alto non potest; pondere enim infirmitatis deprimitur anima ad inferiora, & ideò contingit, quòd quando mens orantis ascendit in Deum per contemplationem, subitò vagetur ex quadam infirmitate.) Quòd similitèr dixerat Gregorius per hæc verba: (Anima dùm contemplari Deum nititur, velut in quodam certamine posita, modò quasi exuperat, quia intelligendo, & sentiédo de incircunscripto lumine aliquid degustat; modò succumbit, quia & degustando iterum deficit.)

D. Thom. 2.2.q.83. art. 13. ad 2.

S. Gregor. homil. 14. in Ezech.

26 Sed notandum est cum D. Thoma: (Quòd nõ est in contemplatione contentio, & certamen ex contrarietate virtutis quam cõtemplamur, sed ex defectu nostri intellectus, & ex corruptibili corpore, quòd nos ad inferiora trahit, secundum illud Sapientiæ: *Corpus quòd corrumpitur aggravat animam.*) Intelligimus ergo exercitium fidei, illud quòd fit per multorum actuum repetitionem; non diù perseverando in vnico actu (quod quidem impossibile est) sequeretur enim ex eo otium, & omnimoda potentiarum vacatio, atque proxima dispositio ad errores, & diabolicas illusiones.

D. Thom. 22.q.180 art. 7. ad 2.

Sapiēt. 9. 15.

27 Deniquè prælibatis omnibus his animadversionibus, inoffensa claritate potest exhiberi Lucerna nostra, sine quibus hisce temporibus miseris aliquorum cenlorum poterant mentes caligare, quia à nomine adhùc orationis fidei auferunt lumina, cum eius exercitium à primordijs Ecclesiæ, à Sanctis Patribus, velut ab Apostolis acceptum, satis commendetur; & æquum non est, quòd propter pravam intelligentiam, & perversam Quietistarum malitiam, à tam salubri, tamque altissimo exercitio, aliquis arceatur.

28 Nostram igitur condimus sententiam cum ea quam quædam sacra Insula Hispaniæ, circa prædictam orationem, & activam contemplationē protulit: (Hæc pessima intelligentia orationis fidei, nullum debet vitium inferre solido, & Catholico exercitio contemplationis, & veræ fidei orationis, quia cognita zizinia, maiori cum æstimatione manet triticum ad escam. Temporibus quippè Zenonis Imperatoris fuerunt Hæretici

Archiepisc. Caller. in cons. ad sat. num. 30.

vocati Pacificantes, vt refert Evagrius: nec propterea infectum fuit nomen eorum qui pacem veram in Ecclesia Sancta introducunt. Tépore etiam S. Vincentij Ferrarij, ad annum scilicèt 1400. orta fuit hæresis Flagellantium, vt refert Bernardus de Lucemburg: Nec exindè instituere destitit Vincentius laudabilem, & pœnitentem cæremoniam in publicis Ecclesiæ processionibus, tam in maiori Hebdomada, quam in cæteris Missionibus Apostolicis, cũ veritatem disiunxisset ab errore, illæsa remanente pœnitentia devota, & exemplari. Error Flagellantium erat affirmare, neminem posse salvari, absque imitatione Christi in hac cruenta flagellatione: & adversus hunc errorem prædicans Vincentius, conservavit quod bonum habebat illa pœnitens mortificatio. Tandem fuerunt Hæretici qui B. Virginem Mariam, tanquam Deum colebant, teste Epiphanio: Quem excessum contraxit Ecclesia ad adorationem Hyperduliæ, quæ valdè cedit in beneficium animarum: Ergo licèt perfidus Molinos suam perfidam orationem mentalem vocet orationem fidei, & contemplationem acquisitam, non videtur vitiandam esse per suum pestilentem anhelitum, veram orationem fidei, quæ in optima, & Catholica intelligétia exercetur.) Hactenùs ille, qui nihil amplius nobis dicendum reliquit.

Evagrius. lib. 3. ca. 34. & 30.

Bernard. Lucemburg. in cathal. hæres.

S. Epiph. in lib. de hæres.

29 Pro coronide dicere oportet, quod ferè tota huius voluminis doctrina probari, & fulciri poterat auctoritatibus Beatissimæ Virginis Mariæ, & Sororis Mariæ ab Agreda in eius Mystica Civitate Dei, sive Historia Vitæ Beatissimæ Deiparæ. Sed quia tam doctrina quæ ibi à Sanctissima Maria adducitur, quam ea quæ ab hac devota Moniali offertur, carent debita approbatione Sanctæ Romanę Ecclesiæ (licèt non careant eius tolerantia) propterea ab hac corroboratione abstinemus (in margine tamèn loca notabimus) vtriusque tamèn doctrinæ consonantia, satis pervia erit lectoribus, qui in libris M. Mariæ ab Agreda fuerint versati.

***

LVCERNA MYSTICA.

TRACTATVS PRIMVS.

QVÆ, ET QVOTVPLEX SIT UNIO MYSTICA? QUÆ DEBEANT ESSE DOTES MAGISTRI SPIRITVALIS? ET QVÆNAM SINT ANIMARVM, ET GENIORVM GENERA?

DIFFICILEM prorsùs Mysticarum rerum tractationē aggredimur; quæ si omni tempore necessaria, nunc propter multorum malitiam, est necessarijssima. Sed quia in Libris Mysticis, interdùm obscurè, interdùm enigmaticè, interdùm deniquè divisim huiusmodi materies pertractatur; quam obrem vnusquisque in suo sensu abundans, potiùs pro captu mentis, quam fundamentali notitia ductus, vnionem Mysticam sibi fingat, quasi rem penitùs inaccesiblem, & impenetrabilem, atque mentem quasi ad spatia imaginaria elevandam credat; nos prędictam dubietatem eliminare cupientes, quæ, & quotuplex sit vnio Mystica, facile, & apertè explicare nitemur. Et quia animarum Magisterium nunc, quasi vulgare ministerium à multis insummi non veretur; summatim ostendemus, qui, & quales debeant esse qui tutò hoc difficillimum ministerium assumere valeant; paritèrque qui, & quales sint animarum genij, habilitates, conversationes, & aptitudines; & similitèr quomodò illos agnoscere, dirigere, & eis proficere possit Magister, vt minùs solito in tam obscuro negotio errare valeat.

CAP. I,

QVÆ, ET QVOTVPLEX SIT Vnio Mystica, & specialitèr de vnione intellectus creati, cum intellectu Divino.

S. Bernar. medit. ca. 8. Div.

VT clariùs possit cognosci, quæ sit verè vnio

Thom. opusc. 61. & ibidem ex Augustin. & 2. 2. q. 104. art. 4. ad 2. & in Epist. ad Cotint. 2. cap. 3. lect 3. in fin. & ad Colos. cap. 2. lect. 2. pro. fin. B. Ioa. à Cruce lib. 2. ascens, Mötis Carmel c. 16. §. propterea, Suar. de Relig. to. 2. lib. 2. cap. 11. num. 1. Rusbroch. in spec. ætern. salut. cap. 25. in med. Arpius Theolo. Myst. par. 5. lib. 1. c. 101. Spert. select. myst. part. 3. c. 5. n. 19.

vnio Mystica animæ cum Deo, scire debemus, quòd cum illo nequit anima vniri per illam vnionem physicam, & substantialem, de qua tractant Philosophi; sed per illam tantùm vnionem intentionalem, & similitudinis, de qua loquuntur Mystici; hoc est, non se copulando substantia creata cum substantia Divina physicè, & realitèr, ita quòd ex his duabus substantijs fiat vnum compositum, & suppositum; sed tantum se assimilando respectivè substantia humana, substantiæ Divinæ. Primus namque vnionis modus factus fuit tantùm cum Sanctissima Humanitate Christi: In cæteris verò creaturis tantùm fit per secundum modum intentionis, & similitudinis. Ita tenent Bernardus, D. Thomas, B. Ioannes à Cruce, Suarez, Rusbrochius, Arpius, & P. D. Hieronymus Spert.

2 Hęc vnio dividitur in activam, & passivam, ambæque in vnionem intellectus, & voluntatis. Vnio intellectus dividitur in vnionem obiectivam, & formalem: Obiectiva in hoc consistit; scilicèt, quod intellectus cognoscat obiectum eo modo quo est in se, cognoscendo videlicèt id quòd vere, & realitèr est in obiecto; nullo enim alio modo vniri valet potentia cognoscitiva cum obiecto, nisi per cognitionem se accommodans, & assimilans obiecto cognito, & hęc cognitio est vnio intellectus cum obiecto, quia est ratio, modus, & medium, quibus intellectus cum obiecto conformatur. Igitur vnio obiectiva intellectus creati cum obiecto Divino, nihil aliud erit, nisi quòd intellectus creatus proportionabilitèr cognoscat Deũ, eo modo quo est in se; puta cum eum cognoscit vt incomprehensibilem, immensum, Sanctum, &c. & hęc cognitio dicitur vnio, quia est ratio, modus, & medium, quibus intellectus humanus proportionabilitèr conformatur Deo.

3 Vnio formalis intellectus, tam activa, quam passiva, est quædam conformitas inter duas potentias cognoscitivas, in cognoscendo aliquod obiectum, sive illud cognoscant vt est in se, sive alitèr ac est in se, dummodò ambo in cognitione conformẽtur. Itaque cum intellectus affirmet Petrum esse hominem, & idem alius intellectus affirmet; proculdubiò ambo erunt vniti, quia ambo cognoscunt idem obiectum, & in illius cognitione con-

conformantur: Si autem vnus affirmet Petrum esse hominem; & alius affirmet, Petrum esse brutum; erunt vtique disconformes, & invniti; quia licèt in attingendo idem obiectum concordant, in modo autem illud cognoscendi discordant. Cũ autem ambo in obiecto, & cognitione concordes sunt, vnio formalis eorum consistit in vtroque eorum actu, quia vterque est ratio, modus, & medium, quibus ambo intellectus in cognitione obiecti conformantur.

4 Igitur intellectus humanus dicitur vnitus intellectui Divino, cum intellectus humanus proportionabiliter Deum cognoscit, eo modo quo ipse Deus se ipsum cognoscit: Cum autem Deus se ipsum cognoscat vt est in se; cum intellectus humanus cogno cit proportionabiliter Deum vt est in se, erit vnitus intellectui Divino per vnionem formalem, & potentiarum. Hęc cognitio Dei vt est in se, non potest ab homine comparari per suas vires naturales; vnde indiget elevari per habitum supernaturalem fidei, vt tenet D. Thomas, dicens: Quod Divina, & immortalia secundum ordinem naturæ sunt supra hominem; homini tamèn insunt quædam potentiæ naturales, per quas potest coniungi immortalibus, & Divinis, si simplici luce fidei, charitate formatæ, informatæ sint. Per exercitium ergo fidei, vel iuxta fidem, potest humanus intellectus coniungi cum intellectu Divino: (Ordinatum est enim nobis à Deo (ait D. Thomas) vt his quę super intellectum nostrum sunt, vniamur adhęrentes per fidem) altioribus enim quam sint ea ad quæ rătio naturalis pertingit, per fidem coniungimur, vt certiùs adhæreamus.

D. Thom. in Dionys. de Divin. nominib. cap. 2. lect. 4.

D. Thom. 22. q. 130 art. 1. ad 2. apud Sperl sclect. myst. part. 3. cap. 8. n. 2.

CAP. II.

QVÆ, ET QVOTVPLEX sit vnio Mystica voluntatis?

5 VNIO voluntatis, tam activa, quam passiva, consistit similitèr in conformitate, & similitudine voluntatis creatę cum voluntate Divina: Vnioni verò voluntatis, non possunt adaptari differentiæ obiectivæ, & formalis, quia ni mirùm vnio obiectiva, vel ex potentia, & obiecto, potest habere discordantiam cum alia voluntate, cui vnienda, & copulanda est: Quare in hac potentia solummodò dabimus vnionem

nem formalem, sive duarum potentiarum.

6 Ad quam non solùm necessarium est, quod ambæ voluntates ament idem obiectum, sed quod illud ament propter eundem finem, & motivum; nam si vna voluntas amaret pallium sibi, & altera pallium amaret Franciſco; quamvis in obiecto amato conuenirent, differrent tamen in motivo amandi; subindèque licèt ambę voluntates essent vnitæ vnione obiectivâ, invnitæ essent, & contrariæ in vnione formali; itaque differentia obiectivæ, & formalis, nequit in Mystica accommodari voluntati.

7 Volũtas humana tunc dicitur vnita voluntati Divinæ, quando non solùm diligit Deum, sed etiam illum diligit propter eundem finem propter quem Deus diligit semetipsum. Quem finem si scire velimus, proculdubiò reperiemus, Deum se ipsum, & omnia diligere propter semetipsum; hoc est, propter suam bonitatem increatam: Divinę enim voluntati (vt docent Theologi) attribui oportet motivum perfectiùs se amandi, & diligendi; quòd cum sit eius bonitas increata, quando voluntas humana Deum, & omnia amaverit propter Divinam, & increatam bonitatem, tunc absque dubio erit vnita voluntati Divinæ, vt expressè tenent Bernardus, dicens: (Cum Deo verò vniri non possum, nisi per charitatem,) & D. Thomas. *S. Bernar. in medit. c. 8. D. Thom. 2. 2. q. 30. art. 4.*

8 Ex quibus clarè constat, quod vnio animæ cum Deo non sit aliud, quam cognoscere Deum per fidẽ, & amare per charitatem; quod à pueris decantatur, cum dicunt Hispanicè: *Fè, y Caridad camino del Cielo; Fè, y Caridad camino de allà.* Nec quidquam aliud est hæc vnio; de ea enim factum est primum Deuteronomij præceptum, & prima veteris testamenti tabula, scilicèt: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota fortitudine tua.* Vbi præcipitur per fidem cognoscere Deum, & amare per charitatem: Cui addit textus: *Mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, nec procùl positum, nec in Cœlo situm, vt possis dicere: Quis nostrum valebit ad Cœlum ascendere, vt deferat illud ad nos, & audiamus, atque opere compleamus? Neque trans Mare positum est, vt causeris, & dicas: Quis ex nobis poterit transfretare Mare, & illud ad nos vsque deferre, vt possimus au-* *Deuteron. 6. 5. 6. 7. & 8. Ibi cap. 30. v. 11.*

audire, & facere, quod præceptum est? Sed iuxta te est sermo valdè in ore tuo, & in corde tuo, vt facias illum. Non ergo fingamus vnionem hanc esse extraordinariam, & inaccessibilem, cum suppositâ gratiâ iustificante, omnibus concedatur, quia omnibus præcipitur (vt docet D. Thomas) & hoc intelligat Magister spiritualis, nè obscurissimis terminis quibus in Mysticis libris hęc vnio involvitur, confusionem capiat. Videndus est Angelicus Præceptor.

D. Thom. 2.2.q.44. art. 1.

D. Thom. 1.2.q.67. art. 6. & 2.2.q.44. art. 4. ad 4. & in 1. ad Corint. 13. 8.

9 Sed vt Mysticorum terminos calleat Magister, divideré debemus vnionem hanc in totalem, & partialem. Totalis est quando non solùm obiecto, & sibi invicem vnitæ sunt potentię, verumetiam per omnes suos actus vnitæ sunt. Partialis dicitur, quando non secundum omnes actus, sed secundum aliquos vnitæ sunt. Dividitur etiam vnio in actualem, & habitualem: Actualis est ipse actus vnionis: Habitualis est, quando adest facilitas se vniendi.

10 Sed ad vnionem Mysticam (de qua nobis impræsentiarum specialis est sermo) animadvertendum est, quòd vbicumque dicimus, animam curare debere Deo suo, & fini vltimo copulari, intelligimus eam vniendam esse per vnionem totalem; idest, obiecti, & potentiarum, & secundum omnes suos actus; hoc est, Deum solùm habeat pro obiecto, illumque cognoscat proportionabiliter vt est in se; per habitum fidei; vel secundum fidem, eumque solùm diligat per charitatem, quin aliud quid quam protunc cum Deo diligat. Itaque cum anima Deum cognoscit per habitum fidei, vel Donorum sapientiæ, & intellectus, quæ iuxta fidem sunt; eumque solùm diligit per charitatem, verè vnita est mysticè cum Deo; quòd iterùm repetere oportuit, nè Magistri spirituales falsò putent, vnionem Mysticam esse rem impenetrabilem, obscuram, & alterius vitę, cum revera nihil aliud sit. Hęc est rigorosè Theologia Mystica (licèt per hoc nomen intelligatur à Mysticis vnio passiva) simplex Divinæ veritatis intuitus, & conceptus Dei vniversalis. Hęc denique sub varijs conceptibus, nominibus, frasibus, & symbolis quoad eius effectus (& non quoad eius substantiam) à multis Auctoribus exprimitur.

11 Hæc vnio dividitur in activam, & passivam: Ac-

Definitio vnionis activæ.

tiva illa est, *quâ per gratiam ordinariam sanctificantem, & per habitus supernaturales fidei, & charitatis, potest homo efficere quotiescumque voluerit.* Et dicimus per gratiam ordinariam sanctificantem, quia homo dùm in peccato mortali existit, nequit facere actus vnionis; quialicèt hic possit Deum cognoscere per fidem, quam per peccatum non amittit; tamèn per charitatem quam amittit, non potest Deum amare; & cùm in vtroque actu vnio consistat, exindè absque gratia iustificante cùm Deo vniri, & copulari nequit.

12 Item diximus per habitus supernaturales fidei, & charitatis, quia nimirùm absque illis non potest intellectus, & voluntas Deum cognoscere, & amare proportionabiliter vt est in se per cognitionem, & amorem supernaturalem, quia absque illis remanet homo in statu purè naturali, in quo solùm potest cognoscere, & amare id quod sub sensum cadit, iuxta illud

1. ad Corint. 2. 9. axioma Philosophicum: *Nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu.* Cum autem Deus eo modo quo est in se, nec sit materialis, nec materiali similis; nec vt ait Apostolus, potest sub sensum cadere; ideò in statu purè naturali non potest homo Deum cognoscere, & amare eo modo quo est in se, & vt requiritur ad prædictam vnionem Mysticam.

13 Requiritur igitur, quòd mens hominis eleve-tur per aliqua comprincipia supernaturalia, sive habitus ad statum supernaturalem, vt producere possit actus cognitionis, & amoris supernaturalis, & de ordine supernaturali, vt cum omnibus tenet Suarez. Comprincipia autem quę ad intellectum spectant, Deumque repræsentant vt est in se, sunt habitus virtutis fidei Theologicæ, & Donorum sapientię, & intellectus, vt suo loco fusius explicabimus. Quòd verò ad voluntatem spectat, solùm est habitus virtutis charitatis Theologicæ; vndè exercitium hoc fidei, & charitatis, quod homo in gratia constitutus, potest habere quotiescumque voluerit, est verè, & realiter vnio Mystica, & activa contemplatio; ita D. Thomas.

Suarez p. 3. de grat. lib. 6. cap. 5. à n. 1. & deinceps.

D. Thom. 1. 2. q. 68. art. 8.

14 Sed forsàn obijciet spiritualis Magister, quòd si hæc ita se habent, & homo iustificatus potest ad libitum suum facere actus vnionis, non erit necessaria tanta mortificatio, & exercitium virtutum, nec tam stricta, & exa-

exacta animæ purgatio, sicut communiter Mystici prærequirunt, sed absque prædictis adminiculis poterit homo vocari vnitus, & contemplativus. Ad quod respondemus, quòd vt homo iustus possit facere vnũ, aut alterum actum vnionis, aut contemplationis, pauca sufficiunt: Vt autem possit in hoc exercitio vnionis diù perdurare, eumque habitualiter, & quasi ex statu habere; omnia hæc, & alia amplius requiruntur.

15. Cum autem homo assuetus sit cognoscere per sensus materiales, & per species materiales, & corporeas, est ei valdè difficile perseverare in simplici cognitione, per species purè spirituales, & extra suum naturalẽ modũ cognoscendi: Ad quod, non solùm requiritur exercitium fidei, sed etiam purgatio passiva Intellectus, vt relicto modo naturali cognoscendi, in obscura, & simplici fidei cognitione possit habitualiter cõsistere.

16. Voluntas pariter assuefacta est a mero obiecto proprie sensibile motivum proprię conuenientiæ, obsequens appetitum brutalem, & sensitivum; quę quidem vt possit Deum amare, non propter suum cõmodum, sed propter eius bonitatem increatam, nullo proprio expectato lucro, indiget vtique omnimoda mortificatione, & strictissima purgatione, qua ei amarissimè sapiant omnia oblectamenta sensibilia, vt solùm Deũ propter se ipsũ (vt oportet) sapiat.

17. Præterquàm quod indiget anima sui ipsius dominium acquirere, vt possit habitualiter, & fructuosè in sancta quiete vnionis consistere: Ad quod (vt docet D. Thomas ex Dionysio) (Tria requiruntur; Primò, quod sensualitas sit munda ab omnibus carnalibus, & mundanis affectionibus, quibus illecti retrahimur inferiùs; & hoc tangit cum dicit, castissimis orationibus: Secundò, vt intellectus noster non obumbretur caligine phantasmatum, quòd accidit illis qui spiritualia non supra corporalia capere volunt, vt qui posuerunt Deum effigurarum figura humani corporis; propter quod etiam impedimur ab ascensu in Deum; & quantum ad hoc dicitur revelata mente. Tertiò, vt voluntas nostra per charitatem, & deuotionem sit ordinata in Deum; & hoc est quod subdit, & apti ad Diuinam vnitionem,) Hęc D. Thomas; ex quo cuilibet pervium erit cognoscere, quanto exer-

D. Thom. in Dionys. de Divin. nominib. cap. 3. lect. 1.

exercitio, mortificatione, & purgatione opus sit ad consistendum habitualitèr in hac vnione, & activa contemplatione.

CAP. III.

QVÆ SIT VNIO PASSIVA animæ cum Deo?

Definitio vnionis passivæ.

18 VNIO passiva, & omninò supernaturalis, illa est, *quã posita gratia sanctificante, & habitibus infusis virtutum, & donorum Spiritus Sancti, adhuc homo ad libitum habere non potest, sed à deo liberaliter, & citra meritum proprium accipit, quin in eius receptione se habeat homo vt agens, sed omninò vt patiens.* Quamobrem passiva vocatur; & licèt post eius infusionem homo possit suis potentijs liberè operari, nequit tamèn liberè eam accipere, & retinere.

P. D. Hieronymus Spert sel. myst. p. 3. c. 5. n. 3. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 2. cap. 9. n. 13.

19 Oportet autem animadvertere, quod omnis contemplatio, & vnio huius vitæ (vt ait quidam Mysta) quantumcumque alta sit, non est aliud quam vsus quidam, & exercitium fidei, & charitatis; quod idem fatetur Suarez; nam licèt hęc frequentiùs fiat per habitus Donorum sapientiæ, & intellectus, hęc Dona intra fidem sunt, & fidem supponunt. Exercitium autem voluntatis, quantumcumque ferventissimum, delicatissimum, & altissimum sit, procedit semper à virtute Theologica charitatis. Itaque sibi persuadeat Magister, quod contemplatio passiva in sui substantia, eadem est ac activa, & solùm in modo, & intensione distinguitur: In modo scilicèt, quia eam recipit homo, & non agit: In intensione, quia cum principalis agens sit Deus, lumen quod infunditur validissimum est, & altissimum, & amor similitèr, fortis, ardentissimus, & suavissimus, vt expressè docent Bonaventura, sequens Richardum à S. Victore, Hugo Victorinus, Dionysius Carthusianus, Fr. Thomas à Iesu Maria, Hieronymus Spert, & cum multis doctissimus Franciscus Suarez (quidquid immeritò dicant alij) & hoc lumen infusum, vna cum amore infusso, insolitos, & admirabiles in animabus, iuxta earum dispositionem pariunt effectus, de quibus infrà dicemus. Cum autem in hac vnione infusa adeò altissima lux accipi debeat, & amor similitèr intensissimus, & mirabilis; indiget anima multimodis purificationibus, & horribilibus purgationibus disponi, & præ-

S. Bonav. vent. de itin. æterni, itin. 3. dist. 3. Hugo Victor homil. 1. in Eccles. Dionys. Carthus. de Myst. Theol. lib. 1. cap. 33. Spert vbi supra, Suarez vbi supra.

præparari ad eam recipiendã.

20 Intelligat, etiam Magister, quod omnia quæ animabus contingunt in spirituali via, licèt rarissima, & extraordinaria, vt sunt Visiones, Revelationes, Purgationes, Extases, Raptus, & his similia; omnia hęc operatur vnus atque idem spiritus, per prædictum lumen, & amorem, dividens singulis prout vult, vel prout in eis invenit capacitatem, vt infrà latè probabimus, nè in terminis, & frasibus Mysticorũ cõfundatur.

21 Itaque prędictum lumen, & amor, sive vnio, vel contemplatio, dùm activa est, vocari solet à Mysticis (in animabus incipientibus, & proficientibus) præsentia Dei intellectualis; recollectio potentiarum, elevatio mentis in Deum, silentium, aut interior solitudo: In perfectis autem, dùm est activa, vocatur contemplatio, sive vnio activa; oratio fidei, simplex, & amatorius Divinę veritatis intuitus; cognitio indistincta, & vniversalis, oratio quietis, otiumque sanctum.

22 Cùm autem passiva est, vocatur contemplatio, sive vnio infusa, & passiva; Mystica Theologia, Divina caligo, radius cœlestis, Divinum silentium, somnus, ebrietas, & his similia. In animabus denique perfectioribus, & purgatis, vocatur raptus, extasis, ardens elevatio, Paradysus animæ, flamma amoris viva, tellum Divini amoris. languor Divinus, sibilus auræ tenuis, deiformitas, desponsatio, spirituale matrimonium, & alia nomina quę desumuntur ab effectibus, quos causat huiusmodi infusio luminis, & amoris, secundum maiorem, vel minorem subiecti dispositionem; sed revera nihil aliud est, nec aliter Deus mysticè se communicat creaturis in hac vita, nisi mediãtibus prædicto lumine, & amore, emanantibus à prædictis habitibus infusis fidei, & charitatis, vel Donorum sapientiæ, & intellectus, vt fusiùs infra videbitur. Hoc itaque animadvertimus, nè Magister in similibus phrasibus, & locutionibus (quibus plures obscurantur) confusè procedat. Mystici enim Doctores vtũtur his terminis, & metaphoris, vt luminis istius, & amoris effectus melius explicare valeant.

CAP. IIII.

DE DOTIBVS, ET CONDItionibus, quibus pollere debet Magister spiritualis.

23 NEcessarium omninò erit, quod ille qui ministerium animarum as-

sumere appetit, priusquam aliorum speculator efficiatur, se ipsum attentissimè speculetur, nè fortè sui ipsius deficiente obtutu, victimas Deo offerendas in profundum precipitet, suumque ministerium in propriam ruinam, y miserum suspendium convertatur. *Quia vobis iudicium est* (ait Dominus per Oseam) *quoniam laqueus facti estis speculationi, & victimas declinastis in profundum, & ego eruditor omnium eorum.* *Oseæ 5. 1. 2.*

24 Debet igitur antequam aliorum eruditionem accipiat, per multum temporis in oratione, & virtutum exercitio solicitè insudare, iamque in se ingentem profectum intueri; ac demùm vt securiùs postea accedere valeat, debet requirere consilium sui Directoris, qui nulla passione ductus ei constituat, an sit aptus, vel ineptus ad tale ministerium. Director autem à quo petendum est consilium, debet esse doctus, & spiritualis. Quod si huiusmodi proprium non habuerit, debet aliundè his dotibus pollentem adire, vt eum posit (vt æquum est) convenientèr examinare; alioquin meritò de temeritate argui posset; discipulorum enim profectus regulariter per virtutem, & peritiam Magistri consequuntur, vt docet Ambrosius, dicens: (Primus discendi ardor, nobilitas est Magistri.) Et ideò Christus (dicente Apostolo) efficax remedium tentatis effectus est, quia per id didicit, per quod passus fuit ipse, & tentatus: *In eo enim* (inquit) *in quo passus est ipse, & tentatus, potens est, & eis qui tentantur auxiliari.* Quamobrem stultum esset alios docere, si priùs in ea facultate quam docet, non sit peritus; cum adhùc in mechanicis artibus nullus constituatur Præceptor, qui non sit de sua sufficientia rigorosè examinatus; quanto magis fieri debet in scientia mystica, tot periculis, anfractibus, & obscuritatibus constipata? *S. Ambro.* *Ad Hebr. 2. 28.*

25 Debet ergo Magister in omni exercitio virtutum esse valdè perfectus, & vias spiritus (experientia duce) benè calcatas habere, vt per easdem alios tutò dirigere valeat. Quare oportet, quod à creaturis abstractus, atque in interna salutis solitudine constitutus, multo tempore tacuerit antea, vt postea in dirigendis animabus verba bona, & salubria eructare posit; ad exemplum Domini nostri Iesu-

su-Christi, qui priusquam ministerium hoc per tres solos annos palàm assumeret, per triginta in subiectione Parentum, ætatisque, & sapientiæ profectu clàm latere edocuit.

Lucæ 2. §2.

26 Itaque cum admiratione, & dolore conspicitur, quod nonnulli vix recollectionem, & exercitium virtutum attigerunt, & ab eorum laxa vita conversi sunt, quando hoc difficile munus assumere non perhorrescunt; quamobrem sibi durissimum iudicium, & animabus magnum dispendium præparant; scriptum est enim: *Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt*; nam qui imperitè ad alios regendos se ingerit, alienum damnum in se ipsum refundit.

Matth. 15. 14.

27 Qui igitur huiusmodi sunt, magnum inferunt virtuti ludibrium, & ministerio opprobrium, & contemptum, dum putant sæculares, viam virtutis, & orationis esse rem inanem, despectam, & nugatoriam; siquidem ille qui heri laxæ vitæ vilis est, hodie potest esse orationis Magister; quapropter eos irrident, suasque admonitiones, & doctrinas, quasi nugas, & fabulationes habent; sciant namque quod non quotidie Deus creat Paulos, & Magdalenas; quinimò, & licèt miraculosè à Deo scientia Pauli essent imbuti, ipsis consuaderemus, quod non statim ministerium animarum assumerent, sed post aliquod tempus, vt Mundus inspiceret eos quasi discipulos, pœnitentes, mortificatos, & à creaturis abstractos magisterium cõparare potuisse; quamvis enim in illis esset virtus ad alios regendos, ab alijs tamèn æstimatio, & conceptus capacitatis eorum abesset; & vtrumque necessarium est, vt debitus directionis fructus percipiatur.

28 Oportet etiam Magistrum esse docilem, & inaffectum; hoc est, quod nullo modo habeat adhęsionem, vel deordinatum affectum regendi animas; imò si viderit clientulum periti ori quam sua directione indigere, ad alium qui scientiùs illo possit eum instruere, mittere debet, quia ad huiusmodi nutimam iam factus est cęcus director, cum viam per quam illa incedit ignorat; quòd quidem valdè necessarium est, præcipuè in rebus supernaturalibus vnionis passivæ; in eis namque absque directoris experientia, ferè est impossibile non errare; viæ quippè super-

pernaturales sunt obscuræ, milleque anfractibus consitæ, & multis tenebris circunseptæ; quomodò ergo in tam lubrica via poterit ianuam, & exitum ostendere, si exitum, & ianuam penitùs ignorat? Nullus potest aliquem ducere per Civitatem in tenebrosa nocte, si calles illius non habuerit benè calcatas; & cum via contemplationis sit nox obscura (ita eam vocat B. Ioannes à Cruce) nullatenùs poterit absque totali animæ ruina per hanc obscuram noctem ducere, qui nec noctem scit, nec eius offendicula cognoscit. Tanta est viarum Domini diversitas; tanti animarum difficiles gressus; tanta denique sunt animarum studia, & pericula, quod ferè impossibile sit quod vnus, atque idem Magister pro omnibus sufficere valeat; tametsi (non absque dolore inspicitur) rarissimum esse, qui de se non præsumat, idoneum esse pro omnibus dirigendis. Et licèt anima difficilis sit gubernationis, ob suam superbiam, vel ignorantiam, nec de ea cum doctis, & expertis viris consulit, nec studet quid facere debeat, nec ad alios peritiores eam remittit.

29. Nunquam videmus quod idem Artifex ad omnes Artes sit aptus, & peritus; nec imaginem materialem vnus, atque idem Sculptor incipit, & illuminatione perficit; vnus siquidem lignum cædit, alter ferreo scalpro dolat, & format, alter denique deaurat, illuminat, & perficit. Si igitur opus materiale, & visibile, non vnus Artifex à cardine vsque ad postem perficere audet; quanto minus vnus Director opus mysticum spirituale, & arcanum, incipere, proficere, & perficere audebit? Antequam ergo ministerium hoc arripiat, legat obsecro B. Ioannem à Cruce in *lib. Flammæ Amoris vivi, cant 3.* vbi de spiritualibus Magistris agit; ibi enim inspicere poterit, quot, & quibus se exponat damnis, si prædicta careat docilitate. *S. Ioann. à Cruce in lib. flăma. vivi amor. căt. 3.*

30. Debet etiam Magister in sui, & aliorum conversatione esse irreprehensibilis; iuxta Augustinum, dicentem: (Oportet Episcopum irreprehẽsibilem esse.) Et hoc quod est esse irreprehensibilem, plus dicit quam doctum, & Sanctum; potest enim interiùs habere scientiam, & sanctitatem, & exteriùs aliquid reprehensione dignum; vndè ea quæ specialiter ad irreprehensibilitatem spectant, notare necessarium duximus. *S. Augustin. lib. 1. ad Mar.*

CAP.

CAP. V.

DE HIS QVÆ ATTINENT ad irreprehensibilitatem Magistri spiritualis.

31 PRimum sit quod Magister spiritualis debet esse modestus, & gravis, iuxta Apostolum dicentem: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus*; nam si inquietæ indolis est, aut vagus oculis; quamvis multas habeat interiores virtutes, exteriùs tamèn reprehensibilis erit; & cum nullus adeò inscius sit, quod ignoret, modestiam esse custodem virtutum; dum illum aspicit immodestum, proculdubiò, & virtutis vacuum iudicabit, atque in exigua æstimatione habebit; & cum alios modestiam docere debeat, infructuosum erit alijs commendare, quod ipse in se negligit; & multò potiùs cum mulieribus indiget magna modestia, & gravitate, nè animæ suæ detrimentum inferat, dum eas directionis causa tractat, & earum interiora, & fragilitates inspicit.

Ad Philip. 4.5.

32 Secundò, quòd sit taciturnus, & strictissimi silentij observator, ad exemplum Moysis, qui dum Populo Israelitico factus est rector, & ductor, tardioris, & impeditioris linguæ effectus est: Magister namque est animarum archivum, & secretorum receptaculum; quæquidem si viderint favores suos, aut defectus alijs ipsum palam facere, proculdubio Magistrum verebuntur, & exindè res suas non aperient, cum hoc sit maximum earum dispendium. Itaque quod ab vna secreto accipiat, caveat nè alicui manifestet; maximè si possit in subiecti cognitionem devenire, quia pro certo habebit idem cum alijs facere de his quæ eius notitiæ committit.

Exod. 4. 30.

33 Si autem ad ædificationem, vel vtilitatem aliorum necessarium sit (quod rarò continget) poterit hoc agere suppresso nomine, dicens: *Quædam persona, quæ cuidam Directori communicat* (tacendo quod ipse sit) *hoc, vel illud agit, aut ei contingit.* Et hoc modo celata persona, eiusque Directore, consequi poterit fructus prætensus. Nos tamen semper suadebimus, quod Magister sic se habeat, ac si interiora animarum per sigillum Confessionis recepisset; hac enim de causa non modica scandala visa sunt; ideoque fere semper tutiùs aget Magister exemplia proponendo

quæ in Sacra Scriptura, & in Vitis Sanctorum referuntur, ad omnia quę ad animarum profectum necessaria sunt, aut vtilia; quare superfluum erit, & vanum, ea à privatarum personarū evētibus emendicare.

34 Tertiò, debet Director esse in operatione temperatus, & ponderosus; non velox, aut præceps: (Omne enim quod agimus (ait Gregorius) prævenire per studiū considerationis debemus) & nihil est quod maiori pēsitatione, & consilio indigat, quam id quod semper præ manibus habet, & Salomon inquit: *Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem.* Quia nimirum omnia quæ sic aguntur, immaturitatis, & inconsiderationis suspitionem afferunt; & dum illa exequi oportet, remisse, & absque satisfactione operantur. Præterquam quod nullam in Directore mortificationem, & spiritum supponit, cum in verbis suis, vel factis, minus ponderosus: & tardus ostenditur.

S. Gregor. homil. 37. in Evang.

Eccl. 5. 1.

35 Si negotium illi cōsultum grave sit, licèt statim possit illud rectè absolvere, tempus sibi sumat quo illud Deo commendare valeat; sic enim securius Divinum consilium consequetur, & consulens eius consilium obsequi non dubitabit, videns omnia impensa fuisse quæ ad obsequendum optimum effectum adhiberi poterant; & multoties quod prima fronte securum videtur, postea maturius deliberatum apparet nocivum. Si verò negotium illicò agendum est, nec suppetit tempus ad maturius deliberandum, debet Magister in se ipso recollectus petere à Deo, vt det illi consilium bonum, quo animam illam ad maiorem eius gloriam, & illius profectum, consilio suo dirigere, & illuminare valeat.

36 Quarto, debet esse modestè hilaris, quia ad aliorum vtilitatem valdè necessarium est; cum enim Doctorem virtutis vident tristem, & melancholicum, falsò concipiunt perfectionis exercitium esse tristitiæ simum, & melancholiæ voraginem; subindèque animæ hilares, eiusmodi Philosophiam aggredi perhorrescunt. E converso verò, si Directorem cernunt modestè affabilem, trahuntur exercere id, quod tam hilarem, & humanum facit exteriorem, ex quo conijciunt, interiorem esse humaniorem, maiorique lætitia perfus-

fussum; ad quod referri potest illud Ecclesiastici: *Tristitiam longè repelle à te; multos enim occidit tristitia, & non est vtilitas in illa.*

Eccle. 30. 24. 25.

37 Quintò, vt sit valdè circunspectus, & solitarius, atque à superfluo hominum consortio segregatus, nec cum filijs suis spiritualibus nimiam familiaritatem exerceat; nec eos in suis domibus frequentèr visitet; alioquin ex tali frequentia Directorum suspicantur eos, vel cupiditate duci, vel ex nimia regendi immoderata adhæsione moveri: Vndè evenit quod quasi importunas muscas, & vulgares homines irrideant, & contemnant, & ab eis nullum fructum capiant, ipsique Directores repleantur speciebus, inquietudinibus, negotijs, & occasionibus labendi in vanitatem, distractionem, & luxuriam; quos Basilius incuspans dicit: (Nam super hoc quod nullam vtilitatem exhibemus, insuper & nostram ipsorum vitam tumultibus, & turbatione implemus, & peccatorum occasiones trahimus.)

S. Basil. in quæst. fus. disp. 32.

38 Magister assiduè in veniatur in loco Confessionum, in cella, vel in domo; & si alijs forsàn necessarius sit, illic requiratur; æquum enim est quod sapientia non exhibeatur quasi venalis, & despecta, sed quasi thesaurus absconditus quæratur; & Director absconditus, & abstractus, magnam sibi comparat reverentiam, & venerationem, quæ ad huiusmodi ministerium est valdè conveniens, vt eius consilia, & increpationes in maiori æstimatione habeantur.

39 Cum filiabus autem spiritualibus, maiori circunspectione, & abstractione vtendum est, quas rarò, aut nunquam nisi virgentissima necessitate visitare debet; nam præter periculum cui se exponit labendi in turpia, quia earum fragilitates cognoscit, magnum eis inferet præiudicium; quia fœminæ ex natura sua sunt molles, teneræ, faciles, & affectuosæ, & per assiduum cum eis commercium, generatur in illis ingens amor, qui facilitèr in passionem deordinatam, ac demum in luxuriam transire potest, vt multoties vidimus; quarum tantummodò diuturnus consessus visum est Tertuliano sufficere ad excitandos motus libidinis: (Ipsa confessio (inquit) ipsa in sensuum favoribus, aut conspiratio, aut dissensio inter se de commercio, scintillas libidinum conflavellant.)

Tertull. de expect. cap. 12.

40 Nec se reputet se-

curum ex eo, quod fœminæ sint valdè spirituales; cum eisdem enim maiori periculo se exponit, quia nimirùm virtus, ac sancta conversatio, quandam addit fœminis amabilem pulchritudinem; quæ si familiariter tractentur, sensim ad libidinis impuritatem alliciunt. Dolendum igitur esset si aliqui Directores ita eis essent affecti, quod frequenter inveniantur in domibus, vel stratibus filiarum suarum spiritualium, non formidantes periculum quòd sæpius vidimus viros egregios incurrisse.

41 Cæterùm spiritualibus viris compassivum inferunt dolorem, sæcularibus scandalum, laxis murmurationem. & omnibus generaliter eorumdem Magistrorum irrisionem, & contemptum, cum adhùc Christus Dominus dum à Discipulis suis impeccabilis colebatur, non sine admiratione visus fuit solus cum muliere Samaritana colloquium habere: *Mirabantur* (inquit Ioannes) *quia cum muliere loquebatur*. Cui addit Cyrillus: (Quia non illis satis honestum videbatur, quod cum mulierecula sedens loqueretur.) Oritur deniquè ex hac familiaritate, quod Directores fiunt ita vulgares, & manuales, quod neque timor, nec reverentia (in fœminis apprimè necessaria) illis exhibetur, neque vllum in fœminis fructum percipiut.

Ioan. 4. 27.

S. Cyrill. in lib. de sign. Clerici.

42 Sextò, debet Magister quasi Sol esse omnibus æqualis, nec magis lumen doctrinæ exhibere diviti quam pauperi; quinimò, & magis inopi, quam potenti propter maiorem eius necessitatem, sed generaliter omnibus occurrat, quia contrarium abominabile erit coram Domino; propter quod scriptum est: *Non habebis in sacculo dive sa ponderа, maius, & minus; nec erit in domo tua modius maior, & minor; abominabitur enim Dominus tuus eum qui facit hæc.* Non debet igitur Magister affabiliorem se ostendere vni, quam alteri; nec magis ferri in directionem fœminarum, quam virorum, quia sunt nonnulli ita directioni fœminarum, vel Monialium dediti, quasi viri spiritum non haberent, vel à spirituali directione essent prorsùs alieni, quandoquidem eorum spiritus capaciores sunt spiritibus mulierum, & possunt absque periculo dirigi, & gubernari.

Deuteron. 25. 13. 14 & 15.

43 Hos profectò movet occulta luxuria, & fucata libido, quæ sensim eos in ruinam, & precipitium trahet;

het: Quãobrem illis necessarium est à directione mulierum penitùs se arcere, & omninò earum conversationem vitare; quia huiusmodi directioni inepti sunt, vtpotè quasi carne, & non spiritu ducti, ex quibus nullus fructus potest sperari. Qui autem æquali animo, & nulla sexus facta differentia directionem liberè exercent; æqualitèr viris, & mulieribus assistant, & quantum in ipsis est, plus velint viros quàm fœminas dirigere; tutiùs namque cum illis ministerium exercetur; cum fœminis verò cum magna cautela, circunspectione, & inviolabili severitate procedant.

44 Septimò, quod sit Magister sine affectatione exultus, & mundus; nam præterquàm quod externa munditia, iuxta Bernardum, vna ex virtutibus sit, internæ munditiæ curam suppo-nit, æstimationem gignit, & à sui communicatione delicatos, & limpidos non arcet; solent namque isti horrere immunditiam; & cum nullus ignoret, hanc sanctitatem non esse, nec illius signum, eos quasi spurcos, desides, & pannosos despicit, & abhorret, & hoc spirituali profectui animarum est valdè nocivum.

CAP. VI.

DE ALIIS DOTIBVS GENERALIBVS Spiritualis Magistri.

45 NEcessarium prorsus est, quod Magister sit doctus, non in vana scientia quam docuerunt Plato, & Aristoteles, sed in illa Divina sapientia quam docuerunt Petrus, & Paulus, ideoque eius studium, non tam Theologiæ Scholasticæ, quam Mysticę, & spiritualis sit. Verùmtamen in Theologiâ Scholastica debet esse sufficienter instructus, per regulas namque eiusmodi Theologiæ discernitur veritas spiritus; vndè in rebus obscuris viæ spiritualis est apprimè necessaria, ne animę in errores, & scandala prolabantur.

46 Præcipuè tamèn debet esse doctus in scientia spiritus, vt fundamentalitèr noscat modos quibus anima suas operationes producit; ad quos notitiam omnium virtutum, potentiarum, habilitatum eius habere debet, simulque modum, quo in eis spiritualia infundantur, & scopulos, pericula, & procellas, quæ in hoc Mare magno spiritus evenire cõtingunt. Insuper debet cognoscere animorum cõditiones

nes, genios, aptitudines, & humores; quia cum ferè nulla sit, quæ sit alij consimilis, & Dominus earum aptitudini, & capacitati se accommodet, ideò eas per diversas vias ad se trahit, & necessarium est quod Magister aliquam saltim notitiam habeat singularum: Quare debet plures Mysticorum libros evolvere, in quibus per assiduum studiū versatus sit, vt id de quo experientiā nō habet, à Doctorum experientia, & doctrina accipiat; & pro certo habeat, quod his non obstantibus, quotidie multa reperiet, quæ neque in libris legerit, nec in se ipso expertus sit; & tunc opus erit alios interrogare, in quibus licèt aliquando lucem non inveniat, propter suam humilitatem à Deo liberalitèr illuminabitur.

47 Nolit igitur omnia per rigorem scholasticum metiri; quia quamvis ambæ Theologiæ germanæ sint, habet tamèn Mystica alia principia, diversos modos, & non paria studia, quæ regulariter magis per experientiam, quam per scientiam discernenda sunt. Itaque studeat, *non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*, & necessaria; non tam per librorum studium, quam per orationis, & virtutum exercitium comparare, quia in his potiùs, quam in illis lucem accipet. Propterea vt ait B. Theresia, potior est Magister mediocriter doctus, sed expertus, quam doctissimus, sed inexpertus: Si verò eiusmodi non reperiatur, eligatur doctus, si humilis sit, quia tunc si quid ignoraverit, expertorum sensui facilè subijcietur.

Ad Rom. 12. 3.

48 Præcipua Magistri spiritualis virtus debet esse prudentia, tam in modo se gerendi cum discipulis, quam cum semetipso; nec sit severus, nec facilis, sed medium teneat; neque semper quod melius sit exequi velit, quia vt ait proverbium Hispanicum: *Non semper melius est melius*, quod enim vni melius est, alteri forsàn erit nocivum; quare inspicere debet animæ capacitatem, humorem, & temporis statusque conditionem, nam si illam, quę in virtutis tyrocinio posita est, vel labotibus, & obscuritatibus consita, vel melancholico humore infecta, oneret nimia pœnitentia, vel prolixo orationis exercitio, vel rigida mortificatione; terrebit eam profectò, & interdùm ab orationis exercitio arcebit, vel in ægritudinem, aut tædium inducet; & illa, vel mortifica-

cationem relinquet, vel vitam suam delitijs, & oblectamentis indulgebit: Quapropter viribus animæ, & corporis attendendum est: *Sapient. 9. 15. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus*, quæ si franguntur, vel conquassantur, deperdi, & effundi thesaurum necessarium est.

2. ad Corint. 4. 7.

49 Ideò nimis errant Magistri qui nihil sibi facere putant, si animas maximis rigoribus non onerant, tantòque eas proficere existimant, quanto inauditis rigoribus te macerant. Sciant isti, quòd pœnitentia non est finis, sed medium, quo caro subiugatur spiritui: & in tantum necessaria est, in quantum hunc finem consequitur; quæquidem non ad destruendum corpus instituta est, sed ad illud modificandum, vt ordinatè adiuvare possit spiritum: *Corporalis exercitatio* (vt aiebat Apostolus) *ad modicum vtilis est; pietas autem ad omnia.* Cui addit Ambrosius: (Ieiunare, & à cibis abstinere, non multum prodest, nisi addatur pietas: Corporis enim exercitium, nihil aliud quam carnis fræna sunt.) Videatur Cyprianus.

1. ad Tim. 4. 8.

S. Ambr. apud Lyram.

S. Cypria. lib. de dupl. Marti.

50 Certum verò est, quod deficiente pœnitentia, non potest dari tranquillitas spiritus tam necessaria contemplationi, quia si immoderatæ passiones non cohibentur, & iuxta rectitudinem rationis non diriguntur, earum pondere oppressus spiritus, nequit ad cœlestia consurgere; quamobrem necessarijssima est earumdem passionum sedulà coertio, & mortificatio; quæ omninò regulanda est per prudentiam, iuxta vires, genium, & statum animarum, vt non omne quod fert, re possint, sed minus aliquid iniungatur, vt benè notat P. D. Antonius Molina in suo aureo libro orationis: quia natura quamvis robustissima sit, non valet assiduè portare omne id ad quod suæ vires extenduntur; sicut nec brutum animal, quod toto illo pondere, ad quod eius vires sufficiunt oneratur, potest diù onustus permanere, quin in terram onere depressus concidat: Vndè necessarium est aliquid indulgere naturæ, vt possit diù cum onere pœnitentiæ perdurare.

Molin. Carthus. tract. 1.

51 Alij Magistri è converso contrariam arripiunt viam, & omninò pœnitentiam despiciunt, qui profectò peius errant; quamvis enim pœnitentia non sit ad sanctitatem simpliciter ne-

cessaria, est tamèn secundum quid; scilicèt, in quantum conducit ad rectam ordinationem, & tranquillitatem spiritus; siquidem habitus vitiorum qui destruendi sunt, quamvis in anima subjectentur, tamèn ad suos actus exequendos, & producendos habent organa in humano corpore, & præcipuè in appetitu inferiori, vbi plures eorum subjectantur (vt infra videbimus) & in statu naturæ lapsæ, vt ad regulam rectæ rationis reducantur, indigent còertione, & violentia, quæ per pœnitentiam, & mortificationem fit. Cum autem sine extirpatione vitiorum nequeat cõsistere perfectio sanctitatis, subindè necessaria admodum est rationalis, & prudens pœnitentia.

52 Fatemur verò, quod si aliquis inveniretur illa sanctitate præditus, qua pollebat Beatissima Virgo Maria, & fomite careret concupiscentiæ, haberetque passiones ita rectæ rationi ordinatas, quod nec minimam earum repugnantiam, vel deordinationem sentiret, nõ indigeret pœnitentia, in quantum scilicèt ordinatur ad moderandas deordinatas passiones; sed in quantum pœnitentia est vna ex virtutibus moralibus, deberet

M. Maria ab Agreda in Vita B. Mariæ.

tunc agere pœnitentiam, nè huius virtutis perfectione, & exercitio careret. Quamobrem Beatissima Virgo magno studio semper, & vbique pœnitentiam exercuit.

53 Debet etiam Magister observare tempora, & humores, simulque animę statum, & perfectionem: Quod si illam aspiciat teneram, debilem, afflictam, vel in purgationibus positam, aut aliquam bonorum, vel honoris iacturam, vel mortem parentum, liberorum, aut vxoris patientem, & tunc eam omni consolatione destituat, vel reprehensionibus, aut increpationibus cumulet, erit nimis imprudens; quinimò, & in his, & similibus eventibus, debet eam exhilarare, consolari, & humanitèr in bonam spem erigere; alioquin in tædium virtutis, in desuetudinem vitæ spiritualis, & interdùm in desperationem adducet. Si autem anima cui hęc continguint sit fortis, perfecta, & viam omnimodæ negationis, & nuditatis ingressa est, non erit imprudentia eam in silentio, spe, & mortificatione ad hæc omnia sustinenda stabilire, quia huiusmodi animę supperunt vires, & ex vi sui status tenetur omnia ad exem-

exemplum Christi sustinere.

54 Ministrare debet Magister ad exemplum Apostoli, parvulis in Christo lac suave, & non escam; non-dùm enim possunt alium cibum concoquere: Proficientibus autem solidum cibum, sicut, & perfectis durum ministret. (Sicut enim Crux Christi (ait Augustinus) alijs stultitia est, alijs scandalum; vocatis autem est virtus Dei: Ita idem alijs est lac, alijs cibus est, secundum quod capacitas eorum plus, aut minus capit.)

1. *ad Corint.* 3. 2.

S. *Augustin. tract. 98. in Ioann.*

55 Tempus similitèr orationis debet viribus animæ, eiusque statui respondere, ita vt nec tempore, nec modo, ei aliquod tædium inferat; in quo sæpiùs errant Magistri, videlicèt longum orationis tempus præscribendo his quibus ad id vires deficiunt: & è converso, his quibus diuturna oratio necessaria erat, modicam iniungendo, & in vtrisque dispendium causant: In primis, quia, sub tanto orationis pondere ingementes, eam odisse, & fastidire veniunt, in quo, nimis inquieti, & quasi catuli ad stipitem assistunt: In secundis verò, quia opus Divinum quod in eis mysticè agitur, quodque per diuturnam orationem consummandum erat, interrum punt; & exindè evenit animabus anxietas, & nausea spiritualis: adinstar illius cui duę dormitionis horæ ad sumptum cibum concoquendum erant necessariæ, qui si brevi tempore à somno excitetur, magnam capitis, & stomachi turbationem sentiret: Ita in eiusmodi casu prædictis animabus contingeret.

56 Aliquos forsàn inveniet qui sic horrent, & formidant exercitium orationis, quasi tunc cum aliqua sævissima fera luctamen inirent; quos equidem cum suavi lentitudine debet pedetentim ad orationem allicere, eos scilicèt rogans, quod saltim per vnum, vel dimidium quadrantem in consideratione mortis, vel Iudicij persistant, & paulatim tempus procrastinet, quovsque ipsum exercitium, & auxilium Divinum doceat eos in oratione perseverare. Si autem adeò rudes, vel melancholici sint, quod neque ad id peragendum convincantur, faciat saltim quod ad pedes alicuius Crucifixi se præsentent, considerando illum Dominum, immensa charitate, dirissimę mortis supplicio, se ipsum pro illis obtulisse; cuius ingens beneficium reciproca in eis officia, rectèque

vivendi solicitudinem exposcit. Quod si nec hoc facere possint, quia hebetudine mentis oppressi nihil valent considerare, hortetur eos vt ad Iesu-Christi pedes per aliquod spatium perseverent, oculis corporis illa vulnera, & dolores quos Imago repræsentat intuentes, & credentes quod pro illorum salute talia, & tanta perpeti dignatus est, atque ad hũc modum eos in exercitio orationis introducat; quia inviũ est naturæ ad ea quæ spiritualia sunt (citra morem) erigere animum; maximè cum Diabolus adversus exercitium orationis semper instat.

57 Nolit Magister, quod anima omnes suas deordinatas passiones collectiuè destruat, quia hoc erit omninò impossibile; sed disiunctivè, & divisim; hoc est, destruat vnam, & illa destructa, insurgat adversus aliam. Neque illę, quas debellare incipiat sint ex difficilioribus, sed ex faciliori-bus; nisi sint passiones gravitèr peccaminosæ, aut occasiones gravitèr peccandi, quæ primò, & statim resecandæ sunt; alioquin per facio-ra vitia incipiat; hic est enim naturalis rerum ordo de minoribus ad maiora procedere, & de facilibus ad difficilia properare; aliter quippè à nimia difficultate oppressa succumbet.

CAP. VII.

DE ALIIS DOTIBVS PRVdentiæ, quibus insigniri debet Magister.

58 *NEscit imperare, qui nescit dissimulare:* Quod si hoc verum est in temporalibus, longè verius est in spiritualibus, & præcipuè cum incipientibus introire viam perfectionis, qui quasi parvuli sunt fluctuantes, & omni tentationum vento circumferuntur; ideò Dominus cum apparuisset Discipulis suis iuxta Mare Tyberiadis, vocavit illos pueros, non obstante quod inter illos erant Petrus, Andreas, & Philippus, ætate simili confecti: *Pueri* 5. *nunquid pulmentarium habetis?* Nondùm quippè Spiritum Sanctum, eiusque Donum fortitudinis acceperat. Et alibi eisdem dixit: *Adhùc, Mat th. & vos sine intellectu estis?* 15. 16. Quia nimirùm incipientes, & interdùm proficientes ita perturbati, & parvuli ostenduntur, quod videantur ratione, & intellectu carere: vndè Magistro magna dissimulatione, & prudentia cum illis vti, necessarium est.

59 Et primò debet defectus eorum dissimulare, non

hón eos affligendo, sed humanitèr confovendo, quin vllo vnquam modo ad eorum lapsus, & culpas expaveſcat; hæc enim imprudentia erit valdè nociva; quæ in Directore regularitèr oritur ab exigua humilitate, vel à nulla sui ipsius cognitione, vel ab imperitia, vel ignorãtia regendi. Curet igitur nulla peccata animarum, etiam gravia, admirari; scriptum est enim: *Qui*
1. *ad Co-* *se existimat stare, videat ne*
rint. 10. *cadat.* Quia proculdubiò
12. animas terrebit, confundet, atque à debita interioris manifestatione arcebit; sed illis se exhibeat humanæ fragilitatis affabilitèr compatientem; & humanitèr hortetur, quod omninò non concidãt, quinimò, & maiori aviditate (o) dolentes priùs humilitèr de peccato) viam perfectionis prosequantur. Persuadeat etiam eis, quod fortè id Deus permiſsit ob aliquem defectum, quem emendare negligunt (hæc enim solet esse causa) & quod in posterùm maiori cum cautela, & humilitate procedant, scientes omnia bona Deo tribuere, cum ex se tantùm habeant miserias, & peccata; & exindè prædictis hilariorem, & humaniorem solitò se exhibeat, ne vnquam coniectari possint, quod propter peccatum illi detectum in aliquem earum contemptum, vel minorem æstimationem devenit; quia hoc valdè pernitiosum est.

6o Secundò, quamvis videat animas tepidas, & remissas, caveat ne eis pronuntiet quod nimis perditæ sint, vel quod nullum profectum consequentur, vel quod nunquam erunt spirituales, quia hoc eas perturbat, exanimat, & aliquando desperat; sed cautè eas confirmet, atque aliquo modo eas excusando, humanitèr, & efficacitèr corrigat, quippè in exordio vitæ spiritualis animæ sunt nimis debiles, & ad passionum coertionum pusillæ; quia vt eruditè ait Tullius (cuius locus inoffensè hìc adduci valet) (Nulla *Cicero* enim est tanta vis, tanta co- *orat. pro* pia, quæ non ferro, aut viri- *Marco* bus debilitari, frangique *Marcello.* possit: Verùm animum vincere, & iracundiam cohibere, hæc qui facit, non ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum Deo iudico:) Et longè egregiùs Spiritus Sanctus: *Melior est* *Prover.* *patiens viro forti; & qui do-* 16. 32. *minatur animo suo, expugnatore Vrbium.* Cum, autem animum superare arduum, & supra vires negotium sit, mirari non debet Magister de animarum fragilitatibus,

(o) *Ha menester la g. el carmin. g. para lo regular anda mas agrisado, quando hubiere lagrimas de arrepentimiento en el coraçon. á mi me ha sucedido.*

præsertim illarum quæ in virtutis tyrocinio cõsistunt.

61 Aliquando verò indigebit eas regere in virga ferrea; illas scilicèt, quę ita tepidæ, & negligentes sunt, quod multoties animadversę, & correctæ, non solùm non resipiscunt, verùmetiam correctionem irridendo, media ad assequendam virtutem reijciunt. Cum eisdem namque rigidè se gerere debet, temperando tamèn rigorem, iuxta Christi Spiritum, & extrema severitatis, & lenitatis fugiendo, sed lenis sit cum severitate; & dùm severus esse debeat, aliquam lenitatem immisceat.

62 Tertiò, cautissimè procedat in rebus supernaturalibus; nempè, Visionibus, Revelationibus, &c. Nunquam eas applaudat, nec despiciat; multoque minùs nutu, aut verbis ostendat quòd eas in aliquo pretio, vel ęstimatione habeat; sed dissimulet, observet, & examinet, quales sint, vndè procedant, quos effectus pariant, & quomodò animum ad Deum erigant, de quibus omnibus infra diseremus. Ordinet in eis animas, & iuxta revelationem nunquã operari permittat, absque solicito examine & matura discussione.

63 Caveat etiam eas illicò, quasi Dæmonis fallatias damnare; sed animas doceat nullum in eis fundamentum ponere; Et quamvis clarè à Dæmone factas fuisse cognoscat, numquam tamen animabus dicat fuisse à Dæmone deceptas; sed quod eiusmodi visiones omninò renuntient; & signo Crucis se muniant, quia valdè obnoxiæ sunt fallatijs Dæmonum; alioquin eas terrebit nimis, atque à via orationis avertet. Sed si videat quod in illis defendendis, vel ęstimandis exhibentur tenaces; tunc virilitèr dolos detegat, atque esse à Dæmone illusas apertè pronuntiet. E contrario similitèr, quamvis à bono spiritu procedere cognoscat, non illicò factas fuisse à Deo fateatur, quia procul dubiò aliquam in animabus gignet satisfactionem, atque rerum similium inordinatam ęstimationem; sed affirmet non in huiusmodi rebus consistere sanctitatem, sed in gratia, & charitate; præsertim cum tot Dæmonis illusiones passim experiantur.

64 Quartò, debet Magister habere magnanimitatem, & spiritus dilatationem, quæ etiam partes sunt prudentiæ: Et si ex natura sua pusillanimis sit, sciat ad minus

M. Maria ab Agreda in Vita B. Mariæ p. 1. num. 612. & 613.

nus dissimulare, quia nimirùm in hac via difficili, & obscura perfectionis, tam discipulo, quam Magistro eric apprimè necessarium; quia si ille conspiciat Directorem paventem, proculdubiò concidet terrore perculsus. Dirigat ergo cum libertate spiritus, non cum præsura, & tenuitate, quia creabit spiritus contractos, remissos, timidos, & ad Divinam infusionem parùm habiles, quia Deus iuxta capacitatem animarum se cõmunicat, ideòque ait per Psalmistam: *Dilata os tuum, & implebo illud.*

Psalm. 10. 11.

65 Quintò, maxima dexteritate se gerat in purgationibus palsivis, quin vllo modo animas affligat, oneret, & fastidiat; nec ideò credat ire in perditionem, aut improfectum, minusque eis talia proferat, aut affirmet; sed eas confortet, foveat, & spe tranquillitatis erigat. Et quamvis anceps fuerit, vel certus de earum improfectu, aut periculo, non hoc illis nutu, aut signis significet; sed earum labores, & eventus cum viris doctis, & expertis primùm consulat, libros evolvat, & in quantum possibile sit, eis remedium, & consolationem afferat; quia adeò graves sunt earum labores, præsuras, & obscuritates, quod non solùm iudicent in omnibus peccare, verùmetiam spem omnis salutis amisisse: Et si Magister hoc credat, aut eiusmodi sensus particeps fiat, poterit ita illas afflictionibus cumulare, quod ad extremum vitæ deducat; præterquam quod in tali credulitate multùm errabit.

66 Denique, tales, & tam diversi sunt eventus, & status animarum, quod ad perfectam earum directionem, & profectum, magna prudentia opus sit; cum impossibile sit exiguam eorum partem referre: Quamobrẽ in rebus arduis consulere debet viros doctos; nec statim audeat operari, sed magna prudentia speret, oret, & præcautè se gerat, extrema fugiendo, & medium tenendo, quia in eo virtus prudentiæ consistit.

CAP. VIII.

DE VARIIS ANIMARVM generibus, & de modo cognoscendi viam, & exercitia, (quæ vnicuique earum conveniunt.

67 SI ad exteriora negotia dirigenda, necessaria admodum est eorum fundamentalis notitia; quãtò magis

gis ad animarum negotium, mysticum, & arcanum, atque mille periculis expositum, necessarium erit ea omnia impendere, quæ ad earum integram cognitionem possint conducere? Quare ait P. Iacobus Alvarez de Paz cum Magistris loquens: (Cognitione tibi opus est, quæ tempora, & loca, te ipsum, & personas quibuscum agis, statum, & modum conversandi, & alia similia considereres, & secundum quod ratio hìc, & nunc dictat, ac virtus: Ita in his quæ occurrunt te habeas.) Idem tenet Suarez.

Alvarez de Paz de vit. spit. tom. 2. lib. 3. part. 5. par. 5. sect. 6. c. 35.

Suarez de Relig. to. 2. lib. 2. cap. 11. nu. 9. in fin.

68 Ad hæc oportet, vt quoties anima alicuius Magistri directioni se commendat, cũ illo faciat generalem peccatorum suorum confessionem; quamvis cum alio iam generaliter confessa sit, quia per anteactæ vitæ cursum, clarè in cognitionem genij, inclinationis, capacitatis, & fortitudinis animæ devenitur. Attamen si illa sit scrupulis affecta (valdè enim nociva ei erit eiusmodi repetita confessio) sufficiet tunc quod generaliter Magistro narret aliquas particulares inclinationes, ad quas ex vi sui genij, conversationis, vel passionis ducitur vt ex illis valeat Magister in eius devenire cognitionẽ, & similiter exercitij quod ei sit vt ilius, & cõveniẽtius; nãper huiusmodi notitiam, & modum Divinæ vocationis, poterit prudenter conijcere, quo eam ducat Deus; quæ sit ei aptior via, quæ convenientiora exercitia, quæ salubriora media, & quam denique perfectionem possit regulariter adipisci.

69 Scire enim debet, quod communiter Deus genio, conversationi, & capacitati animarum se accommodat: non enim venit naturę legem solvere, sed adimplere; & vt ait Theologia: *Se habet modo operantis naturæ.* Quare si exercitium animæ commissum, contrarium sit illius genio, vel capacitati, procul dubiò nihil, aut parùm proficiet, quia vt ait Suarez: (Quamvis Divina gratia superare possit quasi naturalem subiecti capacitatem, ordinariè verò illi se accommodat; & ideò in huiusmodi contemplationis vsu, ratio naturalis complexionis, & capacitatis habenda est.)

Matth. 5. 17.

Suarez vbi sup.

70 Debet ergo Magister attendere, an anima quę eius directioni committitur, sit vivacis intellectus, vel discretioni, & acumini valdè dedita. Huic profectò nocebit exercitium pacificum, & sanctę solitudinis quies,

vt

Rusbroch. in specul. vitę æter. cap. 11. in fine.

vt tenet Ioannes Rusbrochius; quia quamvis Diuina gratia indoles, & genios superare possit, ordinariè illis se accommodat. Quamobrem his quę inquietæ conversationis sunt, iniungendum est, quòd in Diuinæ magnitudinis timore & tremore, & in gratia, & charitate persistere curent, per pias, & accommodatas considerationes, & operationes, ex quibus ipsæ virtutum augmentum, & proximi bonum exemplum sumant. Debet tamèn illis modum ponere in discursibus, & exercitio intellectus, ne iuxta genium suum vires suas per illum evacuent, & voluntatem vacuam, & tepidam reddant; sed facta, & elicita discursus conclusione, & ad eam affectu excitato, quantum eis possibile sit in illa conquiescant.

71 Quòd si anima sit indolis maturę, quietæ, & tranquillę, licèt subtili intellectu polleat; poterit eam tutò (seruatis alijs necessarijs) ad quietem, & pacificum exercitium paulatim dirigere; quia nimirùm eius subtilitas mentis ad profundiorem Mysteriorum penetrationem seruiens, ex vi pacificæ naturę, & indolis, in eis totius conquiescit, & lumen Diuinum subtiliùs delicatur.

72 Alię sunt animæ pacificæ affectuosæ, & suaves; & in operibus valdè remissæ; quæ licèt aptæ possint esse quieti, tamèn ad eam indigent maiori probatione, & cautela; & debent per longum tempus exercere meditationem; neque debent facile sine evidentibus signis ab ea extrahi, & amoueri, quia ex his plurimæ decipiunt Magistros, & ipsæ decipiuntur, falsò putantes se in simplici intuitu Diuinę veritatis conquiescere; cum revera quies illa falsa sit, atque ab earum desidia, & remissione proueniens; à qua si statim non recedunt, & meditationi non se committunt, remissiores fient, & Dœmonis fallatijs exponentur, quia à natura, & non à gratia; ab appetitu, & non à lumine supernaturali ducuntur: Quare necesse eis, eis, multo tempore meditari, & mortificationem, quà eiusmodi desidiam superent, exercere.

73 Aliæ animę sunt pusillanimes, timidæ, & pigræ; quæ nunquam aliquid magnum aggrediuntur; imò minimum quasi magnum formidant; iam volunt, iam nolunt, iuxta illud: *Vult, & non vult piger*: Interdùm feruent, sed statim deficiunt; Istæ ineptę sunt regularitèr

ad contemplationem; possunt tamèn per solicitudinem Magistri ad eam fieri capaces, si nimirùm eas virga, & calcaribus excitet, atque in meditationibus, & virtutum exercitio diù solicitè cogat: exerceri de quarũ actibus, exactam ei quotidie rationem reddant: Deindè eas in firma Divinæ bonitatis spe (in qua regulariter fluctuant) constanter fulciat; quia quantumlibet sint pusillanimes, & pigræ, genium tamèn oppositum quieti non habent; & pusillanimitas, & pigritia possunt per Directoris industriam, & solicitudinem corrigi.

74 Alię è converso sunt nimiùm confidentes, dissolutæ, totiusque laxitatis amicę, quę ferè semper intrepidè, & inconsideratè operantes, ad ea sola quæ ad voluptatem, & commodum diriguntur, inclinantur. Has proculdubiò necessarium est per horrorem mortis, Iudicij, & Gehennæ conducere; ideoque oportet quod assiduè meditentur Novissima, & ea potissimè quæ maiorem terrorem afferunt; & observet Magister quomodò in eis se habeant, & quo fervore, y diligentia virtutes exerceant, atque in sancto timore quomodò in dies crescant; de quibus omnibus strictam ei singulis hebdomadibus reddant rationem; semperque curet eas in timore, & tremore conservare, quia ad minimam huiusmodi negligentiam, in pristinam vitam paulatim revertentur.

75 Alias reperiet vivaces, inquietas, simulque scrupulosas, & melancholicas, quę proculdubiò ineptæ sunt ad pacificum exercitium, licèt ad activam perfectionem possint esse aptæ. Huiusmodi debet Magister modicò tempore in Novissimorum cõsideratione exercere, quia earum scrupulos, & melancholiam fovebit; sed eas exerceat in consideratione Vitę, & Passionis Domini, & Mysteriorum fidei, in quibus plus, minusve, iuxta motionem, & affectus debent demorari. In his orationis tempus minus sit quam lectionis, quia vivacitatis causa nequeunt discursus ita dirigere ad profectum, sicut in libris compositos, & directos reperiet. Debent autem dum lectioni se tradunt, in pondere rationum paululùm conquiescere. Earum lectio pro exercitio orationis erit in operibus Fr. Ludovici Granatensis; & pro exercitio virtutum, P. Alphonsi Rodriguez,

cuius mirabiles tractatus de perfectione Christiana satis collaudari non possunt. Curet Magister eas in strictissima obedientia conservare, & quod (tempore orationis, & lectionis excepto) solæ non sint, sed honestam quærant alicuius spiritualis personæ conversationem, dummodò sit eiusdem sexus, credentes quod in Domo Dei mansiones multę sunt; nec solos contemplativos esse Sanctos, & perfectos.

76 Aliæ solent esse aridæ, inaffectuosę, & paululùm melancholicę, sed nimis patientes, & taciturnæ. Istæ sunt prædictis omnibus aptiores, vt ex eis viri fortes formentur, qui quidem ad altissimum valeant perfectionis, & contemplationis cacumen conscendere; regularitèr quippè sunt animæ profundę, solitariæ, abstractæ, sine vlla adhęsione, & aptiores cõtemplationi, quę per internum, & à sensibus abstractum exercitium operantur; nam ex profunda earum occupatione eis provenit prędicta ariditas, quæ sola est in materialibus potentijs; tantò enim minus habent sensibilis delectationis, quantò magis spiritus ad interiora accedit; ideoque non solùm aptiores sunt occupationi purè spirituali, verùmetiam mortificationi, & negationi, in quibus Magister potest sine obstaculo quidquid voluerit operari.

77 Sunt aliæ animæ impatientes, & inquietæ, quæ velut arundines vento agitatæ, ad quemlibet eventum flectuntur. Istæ ex natura sua ineptæ sunt contemplationi; quæquidem per exercitium virtutum, & per pias considerationes debent eiusmodi indolem inquietam corrigere, præcipuè per meditationes Vitæ, & Passionis Domini; à quo in omnibus discant patientes esse, & in ipsis debent per totam vitam perseverare, nisi manifestè constet, eas Deum ad contemplationem vocare; quòd raro, aut nunquam continget, licèt aliquando eis aliquam internam, & transeuntem recollectionem concedat. Cum eisdem debet Magister solicitè curare quod in exacta semper maneant obedientia, & præcipuè in propriæ voluntatis negatione, atque pro defectibus lenitatis, & mansuetudinis, de quibus debent exactissimam reddere rationem, rigidam pœnitentiam imponere, & sic cum eis procedat, interdùm cum virga, interdùm verò cum lenitate eas ad perfectionem ducendo.

78 Obiter monemus Directores, quod exterioribus, & extraordinarijs pœnitētijs nō sint nimis affecti, nec eis suos discipulos onerent, quia præter difficultatem executionis, qua vitam spiritualem faciunt onerosam, non modicum scandalum, & irrisionem cau ant, ipsisque pœnitentibus damnum afferre possunt, vt olim vidi in quadam muliere, cui fuit iniunctum ab eius Directore botulos porcinos in collo gestare; quam cum pueri intuerentur, ita lapidibus, & luto eam obruere certarunt, quod semimortua in eius domum delata est. Plures suppetūt mortificationes externę, & internę quæ ab his periculis liberātur, & in abscōdito exequi valent, quæ tantò meliores sunt, quantò sunt occultiores; maximè cum in potentijs interioribus vitiorum habitus subiectentur, ibique apponendum est remedium, vbi vulnus inordinatę passionis existit; licèt propterea non damnemus, quinimò & laudamus, illas externas, extraordinarias pœnitētias, & mortificationes, quas inclitus Ordo Societatis Iesu (non sine fructu) suis Novitijs iniungit; quia cum vsitatę sint, non scandalum, & admirationem, sed ædificationem prodeunt Cum cæteris verò, rarò, aut nunquam agendum est.

79 Alias reperiet animas Magister adeò mortuas, quod potiùs trunci quam animę videantur; quarum quædam sunt ita insensibiles, quod neque ad bonum, neque ad malum deflectuntur. Aliæ sunt quę inter illam desidiam impatientèr se habent, & plus ad malum quam ad bonum inclinantur. Nullæ earum aptæ sunt contemplationi, quæ si illam colerent, proculdubiò in otium turpe, & illusiones incurrerent. Debet igitur Magister eas continuò exercere in meditatione Novissimorum; & si aliquem in eis profectum viderit, poterit eas in meditationibus Vitę, & Passionis Christi, saltim matutino tempore, collocare: solicitè curet quod semper in stricta obedientia, & mortificatione degant, redentes rationem de particularibus actibus virtutum, easque severè tractet, quæquidem plus cæteris virga, & calcaribus indigent.

80 Fœminæ regulariter propter earum suavem indolem, aptæ sunt sanctæ quieti; verùmtamèn cum eis magna cautio adhibenda est, & per longum tempus

per

per exercitium virtutum, mortificationis, & meditationis probari debent; nec facilè credendæ, quamvis affirment se in otio, & simplici Dei notitia statim conquiescere, quia hæc quies sæpiùs provenit ex earum desidia, & affectuosa natura, & interdùm ex molli, & fastidioso spiritus insapore, atque pigro naturalis otij desiderio, quo laborem odiunt, & fastidiunt; quia licèt habeant imaginationem vivacem, habét etiam desidiam, & pigritiam ex humida earum natura provenientem; vndè per assiduas meditationes, per solicitum exercitium virtutum, & præsertim per proprij iudicij mortificationem longo tempore deducendæ sunt, vt postea per manifestam Dei vocationem, & probatam virtutem possint tutò ad exercitium contemplationis conscendere. Sunt namque fœminæ debilissimæ, imaginativæ, fallaces, inconstantes, & proprio iudicio, & voluntati nimis adhærentes, & indigent in omnibus mortificari, & earum relationi nullatenùs acquiescere.

81 Ex hac geniorum, & animorum descriptione, poterit Magister ad alios (si fortè aliquantulùm diversi sint) indicationem sumere; ex quibus, & alijs quæ in libris spiritualibus reperiet, & maximè ex experientia, quæ est optima rerum magistra, poterit necessariam notitiam capere; semper observans genios, & modos quibus se illis Deus communicat; paritèrque gradum orationis, & profectum, vt vnicuique quibusque conveniétiorem proficiendi viam coaptare valeat.

CAP. IX.

QVOMODO COGNOSCERE poterit Magister gradum orationis, & Mysticæ perfectionis, ad quem animæ pervenire valebunt.

82 NEmini creaturarum concessum est, profundam Dei, & arcanam dispositionum suarum abyssum penetrare: Vndè aiebat Apostolus: *Quis cognovit sensum Domini?* Si enim elevata naturæ Angelicæ intelligentia ad eius arcanitatis splendorem caligat; quantò magis humana ignorantia ad crepuscula solùm obtenebrabitur, & confundetur? Figere igitur oculos in consummationem omnimodæ sanctitatis, ad quam Deus animas appulere decrevit, prorsùs impossibile est; sed

1. ad Corint. 3. 16.

per coniecturas aliquid de huiuſmodi altiſsimis diſpoſitionibus inveſtigare, non omninò ſpiritualibus obtutibus denegatur; ideò ait Apoſtolus: *Spiritualis autem iudicat omnia, & ipſe à nemine iudicatur: Quis enim cognovit ſenſum Domini qui inſtruat eum? Nos autem ſenſum Chriſti habemus.* Sed licèt ſpiritu deſtituti videamur, pro eo quod nos experientia docuit (ſalva tamèn Eccleſiæ, & cuiuslibet Doctoris cenſura) ea quæ nobis Divina clementia conceſſerit, pro huiuſmodi materia inveſtiganda, atque præbenda Directoribus inſtructione, brevitèr, & compendiatim afferemus.

1. ad Corint. 2. 15. 16.

83 Manifeſtum prorsùs, atque indubitabile eſt, quod Divina largitas creaturas ſuas ad æternam ſui ipſius poſſeſsionem creavit; quæquidem per altiſsimam Divinæ eſſentiæ cognitionem, atque per ardentiſsimum ſuæ bonitatis amorem habetur; ad quam reſpectivè, vt in hac præſenti vita haberi poteſt, omnes ſi ſe diſponerent indifferentèr elevaret; quia (vt ait Apoſtolus) *non eſt perſonarum acceptio apud Deum.* Hæc voluntas in Deo vocatur conditionata, & inefficax, & manet in intentione Divina; quam equidem ſignificare videtur idem Apoſtolus dicens: *Hoc enim acceptum eſt coram Salvatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Sed cum ad perfectam eiuſmodi executionem neceſſaria ſit cooperatio animæ, quæ plus, vel minus diſponi poteſt, & aliquando provenit à naturali genio, & diſpoſitione; aliquando ab inefficatia, negligentia, vel malitia; ideò Deus non omnibus æqualitèr ſe communicat, ſed tantummodò iuxta earum diſpoſitionem.

Ad Epheſ. 2.

M. Maria ab Agreda in Civitat. Myſtic. Dei, part. 3. n. 240. 1. ad Timoth. 2. 4.

84 Propterea quædam animæ ad altiſsimum perfectionis gradum cõſcendunt: Aliæ in medio conſiſtunt: Aliæ deniquè in infimo remanent. Cumque Deus ſecundum hanc diſpoſitionem ab æterno in ſuo intentivo decreto prævisam, eis conferat ſanctitatem; ſecundum has diſpoſitiones, quæ ex parte animarum adhibentur, loquimur in præſenti capite; & ex eis conijcere poterit Magiſter gradum perfectionis, ad quem regulariter conſcendere poterunt; quod expreſsè colligitur ex Paulo dicente: *Qui parce ſeminat, parce, & metet, & qui ſeminat de benedictionibus, de benedictionibus,*

2. ad Corint. 9. 6.

&

& metet Vnusquisque prout destinavit in corde suo. Videatur D. Thomas. Quod pulchrè comprehendit Hilarius dicens : (Divisio pecuniæ (idest gratię) inæqualis est; sed non ad dividentem referenda diversitas est. Ait enim vnumquemque, secundum virtutem suam accepisse, ergo in quantum quis capax esset accepit, & extra moderātis arbitriū est, quod erat in iure sumētis.)

D. Thom. in 1. ad Corint. c. 9.

S. Hilar. Can. 27. in Matth.

85 Manifestum est etiā, & indubitatum, quod substantialis sanctitas non consistit in hac vnione, & perfectione Mystica, interno-que exercitio, de quibus loquimur; sed in omni iustitia radicata in gratia sanctificante, quæ radix est omnium virtutum, tam Theologicarum quam Moralium, & Donorum Spiritus Sancti. Cumque in earum exercitio consistat gradus meritorum, & augmentorum gratiæ & iustitiæ, eam sanctitatem, quam per huiusmodi exercitium acquiret anima, solùs Deus sua infinita sapientia potest cognoscere, & numerare. Nos verò hìc per gradum sanctitatis intelligimus, iuxta subiectam materiam gradum vnionis Mysticæ, & perfectionis vnitivę, ad quam Deus iuxta earum dispositionem animas adducet; atque in hoc sensu quod ipse nobis misericorditèr elargire dignabitur, breviori quo possimus sermone, explanare nitemur.

86 Igitur ad huiusmodi coniecturam deveniendo, observabit Magister, sidum anima viam orationis ingreditur (supposito semper quod diligens, & fervida sit, suique profectus valdè cupida) in affectibus, quos ex meditationibus elicit plus inclinatur ad activum exercitium virtutum, ordinatum ad proximorum salutem puta prædicandi, vel ministrandi infirmis, vel peregrinandi, & aliorum similium; & quamvis interdùm intimis affectibus ad interiora deserti vocetur, illicò exit per sensibilem fervorem ad exteriora opera activa. Quod regularitèr intendit Deus in hac anima est, quod in sanctitate, & perfectione activa perseveret, & externa misericordiæ opera exercere satagat: Et licèt aliquando possit otio contemplationis perfrui, tamèn communitèr per externa vitæ activæ exercitia ducetur; ad cuius profectum, & meritum, ad solam passivam sensus purgationem devenire poterit, assiduè meditando, & discurrendo, quin in Mystica

quiete diu perdurare valeat. Quamobrem Magister debet obsequi huius animæ vocationem, proportionatas ei accommodans meditationes; caveatque absque evidentibus signis, & manifesta vocatione, eam in contemplationis exercitio collocare. Gradum ergo activæ perfectionis huius animæ coniectari valebit ex modo operandi, recipiendique Divinas excitationes. Quod vt clariùs patefiat, placet nobis practicè declarare.

87 Observet ergo si adhibita omni solicitudine anima in fervore ministerij exterioris ad quod vocata est, paululùm tepescit; vel si vocatio illa, aut internus calor perseveret; vel si cum spiritus repugnantia, aut in-lapore accipit lucem, & affectum quem Deus illi communicat: Et semel, iterumque à Magistro excitata, vel à Deo mota, semper illa tepidè se gerat; quia hęc profectò exiguam adipiscetur perfectionem, & ad nullam ex purgationibus passivis deveniet; & forsàn ab arrepto proposito declinabit. Curet Director eam conservare in sancto timore, in labore, & assidua Novissimorum meditatione, & interdùm Vitæ, & Passionis Domini: Sacramenta moderatè frequentet, libros sanctos legat, bonis adhæreat viris (si vir sit) & malos fugiat, quia magna eget solicitudine, & cura, vt in gratia, & exercitio virtutum valeat conservari.

88 Quod si anima in meditationibus saporem, & devotionem capiat; & quamvis Deus ei det aliquam recollectionem, & interdùm contemplationem passivam; si ex eis sponte exeat ad exteriora ministeria, in quibus fructum colligit, & fervorem; & licèt à Deo intimè recolligatur, nõ diu in illa recollectione durat, quia magis in exterioribus operibus delectatur; est evidens signum, non ad contemplationem, nec purè spirituale vocari exercitium; sed ad sensibile per meditationes, & pias considerationes, cuius perfectio in exteriori operum misericordiæ exercitio quærenda est.

89 Si autem adeò solicitè se gerat in exercitio virtutum, atque ita assiduè, & devotè orationem colat, quod in eis iuxta suum statum multum proficiat, multoties à Deo ad infusam recollectionem vocabitur, & fortè contingere poterit, eam pati aliquas visiones externas; & imaginarias, subbin-

bindèque aliqua materialia deliquia ; verùntamèn ex statu, ratò , aut nunquam contemplationem recipiet, nec purum spiritum (prętermissis omnibus sensibilibus) reperiet. Prædictas animas Magister benè instruat in meditationibus, ducens eas, non per compositionem loci , & formarum materialium, sed per pondus rationis , & discursus, quia sunt nimis imaginativæ, & figurarum formatio earum capiti multum nocebit, maximè si visiones , & materialia deliquia patiantur. Cum eisdem præcautè se gerat, nam multis fallatijs expositæ sunt, quæ regulariter purgationem spiritus nõ attingunt , sed laboribus, & doloribus exercitatæ , in meritorum cumulo, per exercitia virtutum cursum suum consummant.

90 Porrò animæ quæ recollectionem suam ad activa ministeria convertunt, ad quæ tendit interna vocatio , & aliquando internis tactibus, & recollectionibus perfruuntur ; si dùm foris exeunt aliquam præsentiant spiritus repugnantiam; non quia exteriora exercere recusent, sed quia dùm exteriora exercent , ad interiorem recollectionem trahũtur, & prætereà meditationem fastidiunt; istæ procul dubiò vocantur ad exercitium mixtum ex actione, & contemplatione ; & secundum maiorem influentiam, vel maiorem earum inclinationem, debent plus, minusve ad vnum, vel alterum ministerium applicari ; nam si pluris otium quam occupationem diligant, plus temporis contemplationi quam actioni tribuant; & è converso. In his regulariter (quantumlibet fervorosæ sint) tantùm fiet purgatio passiva sensus , & aliqua purgationis spiritus inchoatio, quam penitùs non venient consummare.

91 Illi etiam qui dotibus prædicationis, & conversionis animarum pręditi sunt, regulariter vocantur ad exercitium mixtum ex contemplatione, & actione: Quorum vt perfecta sit vocatio, debent interiùs desiderium intimę recollectionis, & solitudinis sentire, quod eos semper in fervore, & devotione conservet , vt suis ignitis verbis valeant alios incendere, & semetipsos ab exterioribus periculis liberare , ne fortè cum alijs prædicaverint, in creaturas effusi, ipsi reprobi effi- 1. *ad Co-*
ciantur. Ex his passim vide- *rint.* 9.
mus nonnullos contempla- 17.
tioni valdè deditos; alios actioni,

tioni, & meditationi assiduæ: Quibuscum iuxta antecedentem doctrinam se gerat Magister, & de eis dicimus, quod de præteritis dictum est.

CAP. X.

PROSEQVITVR ANTECEDENTIS CAPITIS THEMA.

92 CVm conspexerit Magister, quod anima in exercitio vitæ spiritualis meditatione multum congaudet, sed in eius affectibus demoratur, & ad illam voluntatis quietem maximè inclinatur; nec adhùc exteriùs vocata exire appetit, sed suavem recollectionis somnum amat, ad quem facilè revocatur: Hęc absque dubio disponitur ad contemplationem, & in dies crescet vocatio; quę clarè patebit ex eo quod parùm in meditatione consistet, sed illicò ad terminum meditationis transibit, vbi pacificè conquiescet, ibique à Deo interdùm intimas recollectiones gustabit, quia nimirùm ab exordio Dominus ei ostendit viam per quam eam ambulare disponit, vt paululùm gustato spiritu, caro desipiat, & anima ad cõpletam illam dulcedinem capescendam validiùs erigatur. Hæc anima omninò regenda est tanquam ad contemplationem vocata, iuxta dicenda in hoc volumine. Sed animadvertere debet Magister, quod in his animabus licèt ab exordio perfectionis possit cognoscere viam per quam diriguntur; gradum tamèn orationis quem attingent, non statim, sed in transitu meditationis ad contemplationem cognoscere valebit; quia si Diuinis influxibus cooperantur, fervidèque in omnibus se gerant, ad completam huius vitæ perfectionem, si vixerint, conscendent: Si autem tepidè se gesserint, vel in mortificatione deficiant, vel influxum Divinum obsequi nolint, aut nesciant, vel earum Director nesciat eas dirigere; propter huiusmodi impedimenta ad passivam contemplationem, rarò, aut nunquam pervenient; sed in purgatione sensus (quę in eis statim incipit) & in activa contemplatione cursum consummabunt.

93 Hunc planè statum vocare solemus animarum stagnum, siquidem ferè omnes ob prædictas causas, in eo quasi in cœno, aut limo adhærent, & vnionem passivam ad quam vocatæ sunt, non consequuntur; ibique va-

varijs cum eventibus vitam terminant. Sed animadvertendum est, quod si tepidè se gesserint prędictæ, vel ab arrepta via deflexerint, debet Magister eas ad antecedentium viarum exercitia revocare; quia præterquàm quod meditatio nunquam in totum relinquenda est, istæ per suam negligentiã, ex statu perfectorum ad inferiores status redierunt; vndè illorum exercitia illis adaptanda sunt; quæ licèt affirment meditari non posse, non sunt credendę; nam (vt sæpiùs experti sumus) hæc meditandi difficultas, ex earum tepiditate, & vsitata desidia oritur, & per violentiam, & exercitium superatur.

94 Animæ quæ inordinatis, & invtilibus peregrinationibus, alijsque exterioribus devotionibus valdè deditę sunt, & statim in fletus, eiulatus, gesticulationes, & alia similia erumpunt (quæ regularitèr mulieres sunt, vel spiritum muliebrem habentes) possunt esse duplicitèr: vnę quæ ad statum passivum transire possunt; & aliæ non ita. Quas vt valeat cognoscere Magister, debet observare si eiusmodi exterioritates per exercitium virtutum, & orationis, & per suam prudentem directionem, sensim moderantur, atque in debitum, & pium vsum reducuntur: & si anima in sui fundo spiritus aliquam sentit simplicem recollectionem, in qua (extincta illa immoderata sensibilitate) appetit conquiescere; hæc procul dubiò (licèt non absque difficultate, & cura Magistri) ad statum passivæ vnionis transire poterit. Quamobrem debet Director sensibiles illas, & immoderatas devotiones assidua solicitudine ordinare, ne potiùs eis quam simplici recollectioni se tradat.

95 Si verò ita sensibilibus, & immoderatis affectibus deditæ sint, quod vel interna quies illis displiceat, vel parùm, aut nihil in ea valeant perseverare; istę rarò, aut nunquam ad statum purè supernaturalem, neque ad purgationem passivam spiritus perveniét, sed in purgatione sensus, vt plurimum consistent, & ad summum visiones, & materialia deliqua experiri valebunt. Cum eisdem præcautè se gerat Magister, easque ab huiusmodi rebus supernaturalibus omninò arcere procuret, quamvis in mediocri perfectionis statu remaneant: Præterquam quod per talium rerum negatio-

nem, melius ad altiorem statum transibunt. Valdè quippè obnoxiæ sunt erroribus, & fallatijs, quia dum materialibus, & sensibilibus gaudent, Dœmonem ad ingerẽdos errores invitant, vt sæpè visum est, maximè in fœminis; & rarò, aut nunquam purgationem spiritus ingrediuntur.

96 Sunt & aliæ animæ, quæ dùm ex meditatione conclusionem eliciunt, statim in Deum quasi in meditationis finem demorantur, eumque mordicus tenent, nec dimittunt; sed in eo nullum sensilem experiuntur saporem, & aridè, solitariè, & quietè, in eius essentia requiescunt; in externa tamèn operatione sunt valdè solicitę, mortificatę, & obedientes. Istæ sunt ad contemplationem meliores cæteris, & ad altissimum vnionis gradum conscendent; quas æquidèm inveniet Magister ita à Deo instructas, quod in illa sensibilium carentia, & materialis delectationis abdicatione, totum suum negotium consistere cognoscant, quare in omnibus purè, & siccitèr Deum quærunt, & sensilem delectationẽ relinquunt; & si aliquando in eis incipiant, & continuentur quædam intimæ & delicatæ recollectiones, ex quibus mirùm in modum crescunt in exercitio virtutum, & intima ad Deum conversione, atque spiritus nuditate; istæ procul dubiò ad statum spiritualis matrimonij (si bono regimine ducantur) fœlicissimè pervenient.

97 Si autem eiusmodi recollectionibus careant, & nihilominus validè (licèt aridè) omnem sensilem delectationem reijciant, virtutes colant, atque in silentio, & spe faciem Domini quærant semper: Istæ sine dubio longè meliores sunt antecedentibus, & citiùs ad statum matrimonij perveniet, quem Deus eis per probationem ariditatis, & desolationis præparat. Et si fortè (vt aliquando vidimus) nunquam eis consolationis dies elucescat, nec vnquam lectulum matrimonij delitijs affluentem conscendant, in substantiali tamèn sanctitate, & iustitia, cęteris omnibus antecellent. Habet enim Deus viros fortes, & probatos in hac ariditatis, paupertatis, & desolationis probatione, qui strenuo pectore illũ obsequuntur; si oculis hominum absconditi, oculis Divinis placidissimi; quorum fidelissimis obsequijs, post obitum, & in patria superexcedentem

tem retributionem præparat.

98 Aliæ sunt animæ ita rudes, rudisque intellectus, quod parùm, aut nihil sciunt meditari, sed sunt in operatione virtutum valdè solicitę. Ex ijs (cum Deus vocat) quædam exercitium pietatis, & hospitalitatis arripiunt, & in quodam sensibili Dei, & proximi amore perseverant, quę assiduis laboribus (consolationibus permixtis) à Deo exercentur, & substantialem sanctitatem (si legitimè certaverint) assequentur.

99 Quædam verò inter illa pietatis exercitia, licèt alta Divinitatis per rationes, & discursus nequeant conscendere, verùmtamèn per simplicem fidem ductæ, recollectionem puram, & pacificam amant, & inveniunt; ex qua ad eadem ministeria, & exercitium omnium virtutum, fervorem, & devotionem extrahunt: Has solet Deus ad altissimam vnionem, & perfectionem elevare.

100 Quędam denique sunt, quę inter illam rusticitatem, & ineptitudinem, solent à Deo per supernaturales favores ita disponi, quod non solùm profundissima Mysteria penetrent, verùmetiam verbis facilibus, & rusticis humanam mundi sapientiam confundant, vt olim visum est in S. Paschasio Bailon, S. Ioanne Dei, & alijs, qui ad altissimum vnionis, & sanctitatis gradum conscendentes, Canonico ritu Sanctorum Catha-logo adscripti sunt.

CAP. XI.

ALIQVA ANIM. ADVERtuntur ad rectam intelligentiam duorum capitum antecedentium.

101 QVia prælibata signa, & indicationes, si generalitèr, & prout sonant accipiantur, possunt in praxi non benè Magistrū instruere, ad eorum perfectam intelligentiam aliqua prænotare operæpretium duximus: Et primò, quamvis aspiciat Director quod animæ multum placet meditatio, & sensibilis devotio, non statim eam iudicet ab statu contemplationis alienam; ab exordio enim vitæ spiritualis ferè omnibus placet meditatio, ex qua oritur sensibilis, & materialis devotio; quia cum modus naturalis cognoscendi sit per sensus, imaginationem, & phantasmata, quæ materialia sunt, affectus qui regulariter sequuntur, materiales,

& sensibiles esse debent. Cum autem (vt sæpiùs diximus, & dicemus) se habeat Deus ad modum operantis, & recipientis, vt carnalium delectationem relinquat, saporem ei, & sensibilem delectationem in spiritualibus constituit: alioquin carnali, & spirituali delectatione deficiente, ab arrepto proposito desisteret.

102 Sed in rerum sensibilium vsu, iam ab exordio eius vocatio emergere incipit; siquidem illa quæ ad contemplationem vocatur, non tam in rationibus, & discursibus, quam in eorum termino demoratur, in quo amat conquiescere, & ægrè fert relinquere: & ibi amabilia otia, & pacificas aliquando suspensiones degustat. Illa verò quæ ad contemplationem non ducitur, licèt aliquantulum in affectibus demoretur, ad interim silentium non trahitur, sed per sensibilem fervorem foris convertitur.

103 Aliud proDirectoribus signum esse potest, lumen, vel intelligentia, aut inspiratio, quæ in oratione animæ communicatur. Prima namque illicò ac à Deo excitatur, & inardescere incipit affectus, in sui fundo colligitur, vbi quasi exinanitur, & deperditur; Secunda verò in externos actus, & sensibilia desideria prosilit. Necessarium est ergo Directori, non solùm genios, verùmetiam vocationem, & operationem, simulque luminis receptionem in qualibet animarum observare, ne Deo obstaculum fiat, sed adminiculum, & singulis possit convenientiores illis vias coaptare. Quod si hæc solicitè, & fidelitèr fecerit, Deus brevissimo tempore declaratur, clariusque poterit Magister in earum regimine procedere.

104 Secundo, licèt aspiciat quod anima magis gaudet quiete pacifica, quã meditatione, & discursibus, non statim iudicet ad contemplationem esse vocatã, quia hoc sæpè oritur ex desidia, remissione, & naturali complexione, qua multi laborem odiunt, & otium amant. Alij ad discurrendum sunt desides, & ad quiescendum proclives; sed necesse est quod anima sit fervida, diligens, & laboriosa, & non tædeat eã meditationis, licèt magis gaudeat quiete, & pacifica mora in termino meditato; ad quam eius spiritus assiduè allicitur, & interiùs vocatur, quia Deus est constans, & immutabilis; nec opus incipit vt non perficiat, Verùmtamèn quia

quia eius tyrocinij causa nõ percipit apertè Divinam vocationé, sentiet tamèn interdùm intimas recollectiones, & quasi funiculum quemdã retrahentem spiritum ad interiora, tuncque foras resilire fastidit: Insupèr etiam recollectionem amat, temporalia despicit, fervorem auget, & solicitè virtutes exercet; quæ omnia concurrere debent vt rectum iudicium fiat: hi enim sunt supernaturalis vocationis effectus.

105 Tertiò, maximopere attendat ad modum procedendi in vita spirituali, & transgrediendi gradus perfectionis; quia licèt anima habeat omnia adminicula, & dotes ad contemplationem necessarios; si ex eius parte absit fervor in mortificatione, & exercitio virtutum, vel vocationem reijcit, vel tranquillo in corde non recipit; & ex parte Directoris adsit negligentia, aut insscitia, vel eam immaturiùs, vel tardiùs in exercitio sanctæ quietis collocet; remanebit vtique anima in alio diversissimo statu ab eo, quem si fervidè procederet, vel optimè duceretur, comparare potuisset: Quare in animarum directione, cum magna cura, & vigilantiâ procedendum est.

106 Denique adeò vastissima est via spiritus, & ita absimiles eius eventus; tam diversus modus infusionis Divini luminis; & tam variæ eius receptionis aptitudines, quod si pro omnibus daretur indicatio, nunquam finem rei apponeremus; nullus quippè, licèt expertissimus, minimam eorum partem explanare sufficiet: Sed nihilominus iuxta regulas prælibatas, & alia quæ Directorem experientia docebit, animarum genios, status, vocationem, & Mystici cum vocationis gradum, ad quem communitèr ascendere vnaquæque poterit, coniectari valebit; vt minus solito in tam obscurissima materia errare possit.

CAP. XII.

DE HIS QVÆ MAGISTER agere debet statim, ac anima eius directioni se exponit.

107 PRælibata iam cognitione geniorum, statuum, & vocationum animarum; ea quæ operari debet practicè cum anima eius directioni exposita, æquum est pertractare; & meritò quidem, vt ait Gregorius: (Ars artium est regimen animarum,) quia semitæ illarum difficiles sunt,

diversi genij, variæ operationes, absimiles motus, humores varij, eventus rari, adversarij sęvissimi, viæ earum tenebrosę, scopulis, & anfractibus plenę, periculis consitæ, quarum exitus à Mundo, Dœmonio, & Carne interceptatur; & in his omnibus Magister spiritualis debet animas providere, & auxiliari; easque devictis omnibus, ad optatum perfectionis exitum immunes, victoresque perducere; quæ omnia valdè difficilia sunt.

108 Non damnamus Magistros, qui plurium animarum directionem suscipiunt; sed si fieri posset, cuilibet animæ debet & Magister vnus respondere, siquidem Altissimus singulis singulos Angelos designavit custodes, vt quilibet suam ducat, inspiret, & gubernet; quandoquidem vnus solus Angelus, quasi omnibus sapientior hominibus, pro cunctarum animarum directione sufficeret. Sed quia numerus Angelorum inferioris ordinis excedit creaturarum rationalium numerum; & Magistrorum numerus sit adeò exiguus, quod mille animabus adhùc vnus non respondeat Director: *Lucæ 10. 2.* *Quia messis quidem multa; operarij autem pauci.* Ideò singulis animabus, singuli Angeli designantur; & vnus Magister pro multis designari debet Director.

109 Sed tamèn non possumus eos non suadere, quod solùm eas animas sibi regendas assumant, quas possint commodè, & solicitè gubernare; siquidem per superiùs dicta, & infra à nobis dicenda sufficientèr dignoscere poterunt directionis difficultatem, & pericula, quibus se ipsos, & animas exponunt, si negligentèr; vel ineptè ministerium exerceant; quod debent speciali oratione pro qualibet animarum confovere: quia si corporalis Medicus (vt cómunitèr tenent Doctores) pro quolibet ægroto periculosa ægritudine laborante, tenetur aliquod tempus impendere in studio, & consideratione infirmitatis illius; quantò magis spiritualis Medicus pro qualibet anima tot capitalibus periculis circundata, debet in oratione, studio, & consideratione multum temporis occupare? Maximè cum Deus negligentibus Directoribus per Hieremiam comminetur dicens: *Vos dispersistis gregem meum, eiecistis eos, & non visitastis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus.* Legat obsecro Magister in- *Hierem. 23. 2.*

integrum caput Ezechielis 34. ibique videre poterit, quam horribili, quamque formidabili se exponat iudicio, si circa animas sibi commissas negligentèr se habeat.

110 Consuademus insuper Magistros, quod non sponte, & voluntariè quibuslibet animabus dirigendis se offerant; sed eas tantummodò admittant, quas ad eos mittat Altissimus; formidandum prorsùs est, & non procurandum huiusmodi ministerium; pro quo audire oportet Chrisostomum, dicentem: (O quantum instat infœlicibus illis, & miseris, qui seipsos ad alios regendos præcipitant, & se in tantorum supplicio-rum iactant abyssum: Omnium quos regis tu rationem redditurus es, tãto igni tuum subijcis caput?) Hæc, & alia horribilia, non absque animarum dispendio plurimi audent deglutire, qui forsàn præsumptione, & superbia ducti, suæ propriæ voluntatis fulcrum, in aliorum destructionem, potiùs quam ædificationẽ iaciunt: Vndè totum ædificium ruere necessarium est. Itaque ille erit melior Director, qui ad ministerium accedit coactus: Sicut ille erit peior, qui sponte ad illud se offert. Debet igitur Magister ad primam animæ requisitionem se excusare, & alia facere quæ superiùs diximus. *Supr. cap.* 12.

111 Cũ igitur ritè & recte ministeriũ animæ assumpserit, debet eam primò monere, quod in omnibus, & per omnia ei debet obedire, eiusque consilio, & directioni acquiescere, ita vt iam amplius in ea non sit velle, vel nolle, præter id quod illi visum sit. Quod si recusaverit ita obedire, ad suam directionem non admittat, nec cum illa oleum, & operam perdat. Sed animadvertere oportet, quod sunt nonnulli ita exigui spiritus, & pusillanimes, quod in aliquibus minutissimis non audent obedire; scilicèt, in aliqua imperfecta adhæsione; puta, vestium elegantium, vel indifferentis alicuius conversationis, vel venationis, &c. quæ à se penitùs renuntiare formidant; cum eisdem debet Magister humanitèr procedere. Quod si huiusmodi delectationes inhonestę non sint; non ab illis statim auferat, quinimò, & cum eis in exercitium illos intrare permittat; Deus enim in oratione ad prædicta superanda animum illorum eriget; & tunc paulatim cum omni sagacitate, & hu-

S. Chris. in Epist. ad Hebrę.

humanitate, iam vnam adhæsionem, & iam alteram sapientèr eradicare procuret. Quod si nimis duri sint, & tenaces, nec sæpiùs moniti resipiscere voluerint; tunc illos à se eijciat, & in illorũ directione non perdat tempus; arbores enim infructuosæ sunt.

112 Alij sunt etiam qui licèt omninò directioni Magistri non subijciuntur, sed propter piam in illum affectionem conservantur per eius directionem absque lethalibus culpis; quod equidem non fieret, si cum alio Directore tractarent. Cum his potest, & debet Magister humanitèr se gerere, nec illos ad alium mittere Directorem; sed meliori qua possit industria sustinere, & ad mortificationem suavitèr allicere, quia hìc nullum tempus deperditur. Caveat tamèn ne aliqua in illos passione, vel adhæsione ductus, falsò putet nullum alium Directorem in bona conversatione illos servaturum, & maximè si fœminæ sint; circa quas potest per secretam, & fucatam libidinem falsum hoc iudiciũ habere.

)(*)(*)(*)(*)(*)(**(
)(*)(*)(*)(*)(

CAP. XIII.

PROSEQVITVR MATERIA antecedentis capitis.

113 IN primis perpendere debet Magister vires animę, genium, occupationem, & statum; vt lac teneris, & solidum cibum perfectis possit ministrare, vt superiùs diximus. Præterea mortificationes, & pœnitentias taxet iuxta vires, & statum personarum; & coniugatos non ita oneret pœnitentijs, & cilicijs, quod nequeant solvere obligationem debitam matrimonio; nec multò minus quod in suis domibus silentium servent, vel cum suis consortibus minus affabiles se exhibeant; hoc enim esset plurimarum inquietudinum, & malorum fomes: Quamobrem plus illos interiùs quam exteriùs mortificet; suadeatque quod familiam suam sanctè, & solicitè instruant, & gubernent; & si commodè fieri potest, aliquod tempus in oratione mentali, & devota recitatione Rosarij B. Mariæ, præsente omni familia, impendant; faustum immoderatum fugiant, frugalitatem sectentur, debita solvant, eleemosynam iuxta facultates

tes suas faciant, Sacramenta frequentent, & domesticos suos frequentare solicitent; & denique omnibus se exhibeant exemplar bonorum operum.

114 Equites, & Magnates non cogat, vt vilia, & suis non conuenientia statibus, exerceant; sed eorum occupationem respectivè statui accommodare, & ordinare satagat, ita vt in eis christianè, & perfectè se habere possint. Ecclesiasticos similitèr secundum illorum statum, & occupationem dirigat, vt perfectè altissimo suo muneri satisfaciant. Regulares etiam secundum regulam eorum, & ad eius perfectam adimpletionem ducat, vt cum Apostolo dicere possit: *Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem salvos.* Propterea necessarium est, quod Magister in se induat statum singulorum, vt prudentèr respectivè possit omnes in suo statu perficere; cui quidem respondere debent labores, mortificationes, & pœnitentiæ, quas illis iniungat: Ideò Dominus non omnes voluit Crucem Dominicam portare; sed quod vnusquisque Crucem propriam portet, qua onustus eum sequatur: *Tollat Crucem suam, & sequatur me.* Ad quod Hugo Cardinalis: (Non dixit alienam, sed suam quisque portet) quia non debet sæcularis Crucem Religiosi portare; nec Ecclesiasticus Crucem sæcularis; quilibet habet Crucem propriam, quã perfectè portare tenetur, iuxta quam debet singulos Magister dirigere, vt respectivè per viam iustitiæ, & sanctitatis, per quam Christus incessit, illum omnes sequantur.

1. ad Corint. 9. 22.

Matth. 16. 24.

Hugo Car. in Matth. 16.

115 Regularibus non ita exercitia disponat, quod vel in substantia, vel in modo eorum regulis, vel communitatis actibus obstent; sed quod in sua professione perfecti sint, affabiles, modesti, humiles, observantissimi, & irreprehensibiles; & si quid illis iniungat rigoris, non palàm fiat, sed in occulto; quia in communitatibus longè pernitiosum est vitium singularitatis, quod Diuino Spiritui repugnat; debiles terret, invidos exardescit, omnibusque se exhibet offendiculum.

116 Propterea ministeria regularia nunquam illis in diversa commutet; videlicèt, ne illi qui ex suo instituto ministerium debet exercere Marthæ, iniungat quod ministerium exerceat Mariæ, sed quod sit perfectus in ministrando; & in

quantum possibile sit, ex ipsa operatione animum elevet ad cœlestia; & ita orationem colat, quod potiorem locum ministerio tribuat.

127 Religiosis etiam Monachalibus, & contemplativis, non ita suadeat activè ministrare, quod eos à silentio, & solitudine arceat; hoc quippè præcipuum eorum munus est; sed quod servata solitudine, in quantum eis libuerit, verbis, & factis proximos ædificare studeant; & sic similitèr in omnibus statibus respectivè. Omnes tamèn hortare debet, quod interiores sint, & exterioritates fugiant, atque cum modesta hilaritate incedant; & iuxta monitum Christi, non faciem suam exterminent, sed potiùs lavent, ne appareant hominibus ieiunantes. *Matth. 6. 16.*

118 Cum necessarium sit aliquem mortificare, fiat suavitèr, & benignè; melius enim ducitur homo per amorem, quam per rigorem; & cum iste necessarius sit, tamèn modus sit suavis, & humanus, quia contrarium increpat Deus per Ezechielem, dicens: *Cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia; quod infirmum fuit non consolidastis; & quod ægrotum, non sanastis; quod confractum est, non alligastis; & quod abiectum est, non reduxistis.* Hęc & alia sunt damna asperæ correctionis. *Ezechiel. 34. 4.*

119 Sed aliquando necessaria erit; videlicèt, cum animabus nimis tepidis, & rebellibus, cum quibus acritèr se gessit Divinus Præceptor, vocans earum generationem *pravam, & adulteram.* Et Levita Stephanus asperis verbis Hebræos rebelles increpavit dicens: *Dura cervice, & incircuncisis cordibus, & auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis.* Vndè occasione servata vti debet, vel severitate, vel lenitate. Quamobrem præcipiente Dño Zachariæ Prophetæ, quod fieret Pastor animarum, statim ministerio suscepto, inquit: *Et assumpsi mihi duas virgas, vnam vocavi decorem, & alteram appellavi funiculum, & pavi gregem.* *Matth. 16. 4.* *Actor. 7. 51.* *Zachariæ 11. 17.*

120 Solicita semper cura animas regat, ita vt nunquam illæ suspicari valeant, quod illarum directionem parvipendat, quia viribus franguntur, Magistrum odiunt, & de sua perfectione parùm curant. Secùs autem, si eum solicitum de illarum salute conspiciunt; nam vt eius curam, & solicitudinem non perdant, toto nixu negotium perfectionis arripiunt.

piun .Nunquam igitur eum defessum, aut fastidientem; sed solicitum , humanum, compatientem, & de minutissimis curantem intueantur, vt illę etiam solicitès se gerant.

121 Oportet etiam quod eum non videant suæ commoditati nimis servientem, ita, quod pro illa tuenda, & conservanda,illarum necessitatem , & consolationem negligat ; nam præter malum exemplum quod illis tribuit,quærimonijs, & murmurationibus fomitem ministrat; ex quibus pernitiosa taciturnitas cumDirectore, & duplicitas animi generatur,

122 Necessarijssimum præcipuè est Directori, nullum munusculum , vel donum abeis , quos gubernat quovis prętextu recipere, iuxta illud Deuteronomij: *Non accipies personam , nec munera ,quia munera excæcant oculos sapientum,& mutant verba Iustorum.* Gignitur enim avaricia,& cupiditas, quæ omnium malorum radix est , dum spirituale ministerium in lucrum temporale convertitur. Insuper libertatem amittit corrigẽdi, & loquendi veritatem cum proximo suo: (Acceptis quidem muneribus (ait Petrus Damianus) si contra datorem quid agere volumus, mox in ore nostro verba mollescunt ; locutionis acumen obtunditur , lingua quadam pudoris erubescentia prępeditur : Mens quippè percepti muneris cõtia, debilitat iudicialis censuræ vigorem;reprimit eloquentiæ libertatem; nam etsi iudicandi rectitudo funditus non adimitur, iudicandi tamèn auctoritas enervatur.)

123 Et quamvis Director non lucri capiendi gratia, sed sui muneris adimplendi desiderio liberè (muneribus non obstantibus) corrigat, & loquatur , laboris tamèn mercedem amittet, & durissimum Dei iudicium non evadet: (Quia quamvis munificis suis(verba sunt eiusdem Damiani) auxilium quod postulatur, impendat, reatus tamèn maculas non evadet, quia dum beneficij sui talionem recipiunt,fructum æternæ mercedis amittunt, de quibus Dominus dicit : *Heu ! consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.*)

124 Gignit insuper hęc directionis avaritia superbiam in discipulis,audatiam, & contemptum ; putant enim Directorem non charitate ductum, sed lucro affectum huiusmodi ministerium assumpsisse, quamobrem

Deuteronom. 16. 19.

Petrus. Damian. lib. 2. in Epist. ad S. R. E. Card.

Petrus. Damian. vbi supra

Isaię 1. 24.

brem

brem astrictum esse eos tolerare, atque veluti emptitium deservire. Consuademus igitur quod nihil ab illis accipiat, etiam pro faciendis eleemosynis, ne aliquam cupiditatis suspitionem incurrat: Sed si ab illis rogatus fuerit, quod in pauperes aliqua munera distribuat, nullatenùs assentiat; roget tamèn quod per illorum manus pauperibus erogentur.

125 Loquatur ergo semper, & vbique veritatem, sequendo monitum Apostoli dicentis: *Loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo*, quia si in humanis negotijs adeò veritas necessaria est, quod illa deficiente omninò confundatur negotiatio; multo magis in spiritualibus debet collucere, vbi nulla alia suppetit via nisi veritatis. Omni igitur attentione postposita, arguat, increpet, in omni patientia, & doctrina, atque rebellium animorum perditionem annuntiet; prudenter tamèn, & charitativè, ne sibi alieni delicti, & perditionis reatum absumat, fiatque Divinæ indignationis reus; ait quippè Dñus per Ezechielem: *Si autem tu animadvertis impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & à via sua impia; ipse quidem in iniquitate sua morietur; tu autem animã tuam liberasti.*

Ad Ephes. 4. 25.

Ezechiel. 3. 19.

126 Denique omnibus sue directioni subditis, strictè precipiat, quod passionum suarum, & exercitiorum exactam singulis hebdomadibus rationem reddant, ad quod iniungere debet particulare examen singulis diebus vespertino agendum tempore, vt ita cognoscere valeat, vtrùm in perfectione proficiant, vel deficiant, vt illis providere possit convenientèr; & attentè observet ad quod vitium magis inclinantur, vt adversus eum exteriores eorum actus, & affectus interiores dirigat; & animæ sint in hoc fideles, & veraces. Et si fortè in proferendis defectibus, propter aliquam adhæsionem quam nolunt relinquere, contumaces sint, eas charitativè moneat, & corrigat: Si verò sæpiùs monitæ resipiscere noluerint; illas à se penitùs eijciat, quia id nolunt quod volendo cõsequitur. De modo autem eas regendi, in toto hoc volumine sermo fiet, & practicè ostendetur in manuductione practica, quæ in huius operis calce collocabitur.

TRAC-

TRACTATVS SECVNDVS

DE ANIMA RATIONALI,

EIVSQVE VIRIBVS, ET POTENTIJS.

PLaudibilis admodùm Græci idiomatis proprietas extitit, hominem vocans *Microcosmon*; ideſt, Mundum parvum: Sed melius revera eum definiret, ſi Mundum magnum prorsùs nominaret; quandoquidem omnia, quæ in Mundo viſibili ſunt, excellentiùs in homine reperiuntur. Homo inſupèr habet animam, qua caret Mundus: Homo ſenſitivus eſt & rationalis: Mundus nec ſenſu, nec ratione ducitur. Deniquè homo Divinæ eſt capax cognitionis, & amoris, quòd nullo modo habet Mundus. Mirabilis propemodùm eſt in homine corporeæ, & materialis eius partis diſpoſitio organica; nobiles qualitates, & elevatæ operationes, quas nec Mundus habet, nec habere poteſt. Multa, & magna circa ſublimem eius nobilitatem poteramus adducere, quę veluti à noſtro propoſito aliena prętermittimus; cum ſolùm de ſpirituali eius parte, quæ ab individuis inſenſibilibus, vegetativis, & purè ſenſibilibus hominem diſtinguit, intendimus pertractare. Hæc eſt illa perfectiſsima Divinæ naturę imago, vt in Geneſi habetur: *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram.* Quæ cum ſit vna in eſſentia, & trina in potentijs, in ipſa proculdubiò Trinitatis Myſterium proportionabilitèr exponitur. Hæc eſt Regnum illud Cœlorum, quod Divina veritate atteſtante, *intra nos eſt.* Vbi Deus cum amicis ſuis gaudet, quia delitię eius ſunt, eſſe cum filijs hominum. Hæc eſt illa prætioſa Margarita, pro qua Divinus negotiator *vendidit omnia quæ habuit*; hoc eſt, ſemetipſum exinanivit, *& emit eam*; ſci-

Geneſ. 1. 16.

Lucæ 17. 11.

Prover. 8. 31.

Matth. 13. 46.

scilicèt, pretio sanguinis sui. Hæc deniquè (iuxta S. *Brun.* Brunonem Carthusianum) *Ser. 6. de* est illud talentum servo Do- *Confess.* mini; idest, spirituali Directori commissum, vt gemi-nato lucro, suo tempore restituat Domino, ne inutilis illius servi supplicium incurrat, qui in terrenis glebis abscondens talentum, audire à Domino promeruit: *Matth.* *Tollite ab eo talentum, & date ei, qui habet decem talenta:* 25.28.29 *Omni enim habenti dabitur,* & 30. *& abundabit: Ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo; & inutilem servum eijcite in tenebras exteriores: illic erit fletus, & stridor dentium.* Vt igitur Magister spiritualis possit huiusmodi talenti prætiositatem intelligere, atque aspectatum ab eo lucrum Domino reportare, cõcisè, & compendiatim, quę sit anima rationalis, eiusque potentię, in quantum scilicèt ad Mysticam discretionem, & directionem facere possunt, ob eius oculos ponere, necessarium duximus.

CAP. I.

QVÆ SIT ANIMA RAtionalis secundum partem sensitivam: & de sensu communi, sive imaginatione.

NOn intendimus materiam de anima ita tractare, sicut à Doctoribus in scholis, aut ab Animasticis in libris disputatur; sed prætermittendo quæstiones ad intentum nostrum inutiles, ea tantùm quæ ad orationem, & Mysticam Theologiam necessaria sunt, disseremus. Quamobrem dicimus, quod anima rationalis, quæ est pars essentialis, & constitutiva hominis physici, est: *Actus corporis physici, & organici, potens produ-* Definitio Ani- *cere actus vitales.* Ex suis mæ. prędicatis est vegetativa, quia ope illius homo potest nutriri. Est sensitiva, quia potest percipere, & agere sensationes; & hoc, mediante corpore, quod ab anima non informatum incapax est sentiendi. Et deniquè rationalis, quia capax est intelligendi obiecta, tam materialia, quam spiritualia, quod agit per spirituales cognitiones ad modum Angelorum, quamvis non æque perfectè.

Hæc

2 Hæc anima rationalis corpori vnita constituit hominem rationalem; in quoquidem composito, & aggregato duæ sunt partes, vel vt mysticè loquar, duo sunt homines; exterior vnus, & interior alter. Homo exterior componitur ex anima, prout est in corpore organico informans; hoc est, in quinque sensibus exterioribus, sensu communi, & appetitu materiali; qui licèt interiores sint, quia sunt corporei, constituunt hominem exteriorem, & cum brutis communem. Homo interior componitur ex animæ substantia, & eius potentijs spiritualibus; hempè, intellectu, memoria, & voluntate, quę sunt animę, quasi proprietates emanantes, & hominem à brutis distinguunt, eumque rationalem, & Dei capacem efficiunt.

3 Hæc anima secundum eius partem sensitivam, quæ propria est hominis exterioris, nequit per quinque sensus corporis aliquid percipere, præter id quod corporeum, & materiale est: Visus quippè solùm habet pro obiecto, colorem, & lucem: Auditus sonum: Tactus, quantitatem: Gustus, saporem: Olfactus, odorem; quæ omnia materialia sunt. Hi sensus sunt potentię necessariæ, qui stante obiecto, & expedita potentia, nullo obice mediante, necessariò operari debent.

4 Imaginatio, sive sensus communis, est potentia interior materialis, & sensitiva, & receptaculum omnium specierum materialium, quæ per quinque exteriores sensus ingreditur; illicò enim ac sensus externus suam operationem producit, mittit obiecti speciem, quæ in hoc interno sensu recipitur, qui cum sit cognoscitivus, eam, eiusque obiectum statim cognoscit, pariterque eandem speciem conservat, vt iterùm per eam valeat idem obiectum cognoscere, ac demùm eandem materialem obiecti speciem sub aliqua ratione convenientiæ, vel incommoditatis exhibet appetitui sensitivo: qui cum affectivus sit, vel illud obsequitur si conveniens sit; vel illud fugit si nocivum proponatur, & hæc omnia in vno instanti, & absque omni libertate fiunt, quin in arbitrio animæ sit ea impedire.

5 Ex quibus inferre debet Magister spiritualis: Primò quod anima quæ in recollectione, vel extra, varijs imaginationibus torquetur,

quetur, nullatenùs debet contristari, cum citra eius voluntatem,& intentionem fiant,& aliquando extra eius arbitrium sit statim abigere. Quamobrem regulariter cul pa vacant, saltim gravi, licèt interdùm possint fructum orationis impedire. Itaque debet Magister curare, quod anima nimiam violentiam in huiusmodi evellendis non adhibeat, quia in potentijs necessarijs, & non voluntarijs, vis materialis multum nocet capiti, melius enim eas contemnendo extinguuntur;& si anima per spirituales potentias in Deũ consurrexerit, illicò imaginationes decrescũt. Si autem earum importunitatis causa hoc assequi nequeat, in patientia, & resignatione debet strepentis imaginationis molestiam sustinere; & non sine fructu; quia scriptum est: *Et fructum afferunt in patientia.*

Lucæ 8. 10.

6 Secundò, quod anima afflicta, & timida putare potest, illum motum appetitus inferioris, quod necessariò prosequitur obiectum turpe, & delectabile, esse liberum consensum appetitus superioris, sive voluntatis: quia dùm sensibiliter cognoscit quod proposito obiecto malo, statim ad illud sensili passione rapitur, putat indubiè passim consentire, & innumerabilia peccata prolabi; & quod peius est, sibi persuadet, adhùc nolens peccare, quod falsissimum est; quia hæc omnia involuntariè accidunt, à quibus multum distat consensus voluntatis; quinimò, & ipsa pœna, & dolor delectationis poterat eam consolari, siquidem impossibile est eodem tempore, & eadem potentia, aliquid amare, & odire. Qui autem turpe obiectum amplectitur est inferior appetitus, à quo abest peccandi facultas, & qui ipsum odit, est appetitus rationalis, qui solus liberè, peccare potest; sed de hoc infra fusiùs tractabimus.

7 Hæc materialis potentia, secundum diversa eius officia, diversa etiam nomina sortitur: Primò, vocatur *sensus communis*, quia cognoscit, & percipit omnia obiecta materialia, quæ per quinque corporis sensus ingredi possunt. Secundò dicitur *Imaginatio*, quia apprehendit cõveniẽtiã, & discõveniẽtiã obiectorũ materialiũ. Tertiò appellatur *Phantasia*, quia format in se species, & imagines rerũ absentium, vnitque obiecta singularia cum alijs. Quartò vocatur *Æstimativa, vel destinati-*

Sensus communis.

Imaginatio.

Phantasia.

Æstimativa, Destinativa, Memoria brutalis, sensitiva, & materialis.

tinativa, vel memoria brutalis sensitiva, & materialis, quia in se includit, & conservat species materiales obiectorum, vt per ipsas iterùm, iterùmque eadem obiecta possit cognoscere. Deniquè dicitur *Cogitativa*, quia dum superior intellectus spiritualiter cognoscit obiecta, hæc potentia idem obiectum spiritualitèr ab intellectu cognitum intendit, sub aliqua materiali forma percipere: Vndè sibi fingit imaginem, quæ materiali modo respondeat cognitioni spirituali intellectus; vt cum per lumen fidei cognoscit Deum esse immensum, statim imaginatio sibi fingit speciem materialem, quę aliquo modo respondeat immensitati conceptæ, veluti Maris, Aeris, & Cœli, in quibus non est visibilis terminus; quapropter Cogitativa vocatur.

Cogitativa.

CAP. II.

PROSEQVITVR ANTECEdentis capitis thema, & modus exponitur quo aliqui in spiritu transportantur.

8 PLurimi Doctores huic sensui communi duplicem tribuunt formam materialem: Primam vocant *Phantasiam*, & secundam *Imaginationem*, easque per diversas proprietates distinguunt. Dicit enim Phantasiam recipere species, & imaginationem conservare; sed nulla est ratio multiplicandi sine necessitate potentias, cum vna, eademque potentia possit hæc duo officia adimplere. Propterea dicimus esse tantùm vnam potentiam cum his duobus officijs, sicut à simili dicemus infra de intellectu, & memoria. Hic sensus communis, non solùm cognoscit obiecta quinq; sensuum, sed etiam ipsorum actus; siquidem non solùm reminiscimur illius, à quo vulnerati fuimus, verùmetiam doloris à vulnere inflicti.

9 Actus huius potentiæ materialis vocamus cognitiones, non solùm quia à potentia cognoscitiva producuntur, sed etiam quia omnis actus potentiæ quæ potest vitalitèr obiectum percipere, cognitio dicitur. Quamobrem omnes actus per quinque corporis sensus producti, possunt dici cognitiones; quod equidem oportuit notare, nam in multis spiritualibus libris, actus tam sensuum externorum, quam internorum, vocantur cognitiones, ex quibus aliqua in Magistris con-

fusio oriri potest ; quandoquidem cognoscere proprium est intellectus superioris, & eius actus.

10 In hoc sensu communi, & similitèr in quinque sensibus externis , potest dari externa sensatio obiecti absentis, vel non existentis , vt Antichristi v.g. in potentia visiva, quæ nunc potest videre Antichristum, licèt hic non sit adhùc in rerum natura (quod notare oportet pro Visionibus , & Revelationibus) & ratio est, quia externa sensatio solùm pendet ab obiecto, in quantum scilicèt mittit speciem potentię vt ab illa cognoscatur , & obiectum concurrit tantùm effectivè ad mittendam eiusmodi speciē potentiæ : Cum autem omnia, quæ res faciunt vt causæ efficientes , possit Deus agere per se solùm, proculdubiò sufficeret, quod Deus speciem Antichristi infunderet potentię visivæ, vt illa possit Antichristum videre, quamvis non existat.

11 Ex hac irrefragabili ratione deducitur error multorum circa illas animas, quæ per proprias species obiectorum infusas à Deo, vident aliquas res absentes, vt Indiam , & alias Regiones longinquas : putant enim, sibique suadent illas verè, & realitèr in Indiam fuisse translatas, & nimis errant, quia nulla enùs illùc deferuntur, sed per dictas species infusas vident, & cognoscunt ea omnia, quę in illis Regionibus aguntur.

12 Multò magis incongruum rationi est affirmare, quod illùc in spiritu transportantur, vt vulgò dicitur, & in libris non modicæ auctoritatis multoties legitur, quia revera spiritus relicto corpore , & extra illud , ad nullam partem defertur; quandoquidem spiritus nihil aliud sit nisi anima ; quæ si à corpore separaretur, vnione destructa , necessè erat quod corpus moreretur, & indigeret novo miraculo vt anima iterùm corpori vniretur; quod absque necessitate multiplicari non debet. Sed dicendum est, quod ire in spiritu , nihil aliud est , quam per supradictas species supernaturalitèr infusas, obiecta illa absentia ita intueri, quasi si anima ibi realitèr inveniretur , sed nullo modo extra corpus spiritus defertur.

14 Sed quia mirabilium rerum amatoribus magis placebit eiusmodi extraordinaria transportatio, quam mordicus tenere, & pertinacitèr defendere conantur, huius

huius erroris convincendi causa, triplex eorum fundamentum evertere necessarium duximus; & in primis allegant illum locum Apocalypsis, vbi Ioannes sic ait: *Fui in spiritu in Dominica die*, ex quo inferunt, Sanctum Evangelistam translatum esse, & in spiritu separato à corpore transportatum. Sed nulla suppetit ratio, cum hìc non loquatur Ioannes de physica asportatione spiritus, nec de alio modo sistendi in spiritu, quã de mirabili extasi, quam passus fuit, vt clarè manifestat idioma Græcum, quod pro *fui in spiritu*, legit *factus sum in spiritu*, & hic est cõmunis sensus Expositorum, vt refert P. Blasius de Viegas Societatis Iesu in hunc locum: (Hoc est (inquit) altissimam quandam passus est extasim; non quod animus à corpore re ipsa discesserit, id quod phrasis Græca clarum sonat.)

Apocal. 1. 10.

Viegas in Apocal. p. 1. sect. 22.

14 Afferunt deindè textum illum Ezechielis: *spiritus quoque levavit me, & assumpsit me, & abij amarus in indignatione spiritus mei, & veni ad transmigrationem.* Ex quo inferunt, Ezechielem in spiritu assumptum esse; & relicto Hierosolymis corpore, in Babilonem in spiritu veniisse. Sed hoc ex textu nullatenùs deducitur, maximè cum supponere videatur Propheta, quod ipse in corpore delatus sit per spiritum; quem spiritum ievantem Prophetam, placet Cornelio à Lapide, fuisse Angelum, qui veluti Habacuc in Babilonem, ita Ezechielem in transmigrationem detulit: (Angelus enim (ait) Ezechielem cunctantem quasi per vim rapuit; non tantùm in spiritu, sed in corpore, ac realitèr, quasi alterum Habacuc.) Cuius pergendi modus nullam habet difficultatem, nec propositæ convenit quæstioni.

Ezechiel. 3. 14. 15.

Daniel.

Cornel. à Lapide in Ezechiel. 3. v. 12.

25 Sed longè præstantiùs (meo videri) doctissimus Gaspar Sanchez, ex eadem inclita Societate Iesu, putat verius intelligi (si spiritus motum significet animi, aut illustrationem, ita vt illi species esset oblata eius loci, ad quem à Dño accersebatur, cui se præsentem adesse cogitabat (quòd nos vulgato scripturæ modò dicimus esse in spiritu in aliquo loco) sensus est: extasim passum Prophetam, & alienatum à sensibus visum sibi fuisse, mutasse locum, & inter captivos medium constitisse.) Hæc Sanchez, & pulchrè ad intentum. Citat Gregorium, Dionysium, Vatablum, Hugonem, & Maldonatum. I 2 Se-

Gaspar Sanchez in Exech. 3. v. 12.

16 Secundum fulcrum contrariæ sententiæ est, quod in illis Regionibus, ad quas aliqui in spiritu feruntur, plures earum habitatores illos vident, audiunt, & tractant; quamobrem manifestè declaratur realiter, & physicè in illam Regionem fuisse translatos. Respondemus, quod eo ipso quod videntur, & communicantur, clarè constat, non esse tantùm in spiritu; spiritus quippè invisibilis est, carnem, & ossa non habet, sicut illi vident eos habere. Quòd si fortè ita sit, quod ibi ab accolis videantur, hoc potest fieri dupliciter: Vno modo, si in corpore simul, & spiritu sint ab Angelo asportati; Secundo si Angeli pro eis assumpto corpore aereo ibi apparuerint, eodem tempore, quo in prædictis animabus species eiusdem loci supernaturalitèr infunduntur; quare putant se in alio loco realitèr assistere, cum revera non ita sit, nec locum mutent, nec ipsi illic appareant, sed eorum Angeli per similia eis assumpta corpora; vndè maxima cautela opus est, ne Directores decipiantur, & animas ad superbiam elevent, Mundumque novitatibus, & fabulationibus repleant.

17 Tertium, & efficacius eorum fundamentum est, quod eodem tempore quod prædictæ in longinquas illas asportantur regiones, earum corpora remanent frigida, cadaverica, & insensibilia; quod evenit, quia spiritus in alium locum translatus, desinit informare corpus, & propterea manet mortuum, & vita carens. In primis poteramus respondere per ipsam experientiam, quę in contrarium militat; nam quantumlibet, sint corpora rigentia & semimortua, si attentè pulsentur, clarè dignoscitur arteriarum pulsatio, licèt exigua; quæ profectò non esset si corpus esset ab anima separatum, nam pulsatio illa fit per vitalem calorem, qui virtute informationis animę conservatur.

18 Secundò dicimus, quod in ipso instanti, quo anima à corpore separatur, desinit homo esse viator, eique debetur locus suis operibus respondens, debetque extremum iudicium sustinere; nam *statutum est hominibus semel mori; post hoc autem Iudicium*: & sequeretur, quod talis persona moreretur, & resurgeret quotiescumque iret, & reverteretur; vndè etiam venirent multiplicanda iudicia;

Ad Hebr. 9. 27.

cia; quod est maximum absurdum; nam vt ait Anselmus: (Post semel mori, restat Iudicium, in quo acciS. Anſel. in Epiſt. ad Hebræos 9. 27. piant secundum quod meruerunt; non restat vt iterum surgant, & iterùm moriantur.) Sępissimè ergo hæc mors, & resurrectio multiplicandæ erant, si talis spiritus transmigratio daretur; quę licèt à Domino fieri possint, non sunt adeò communitèr concedendæ.

19 Et ad rationem objectam respondeo, quod remanere corpus quasi mortuum, & cadavericum, non fit ex eo, quod ab illo separetur anima, sed quia corpus patitur materiale deliquium, eo quod spiritus ad internam communicationem vires omnes colligit: quamobrem remanent mẽbra rigentia, & corpus omninò externo calore destitutum; vel quia Deus sensus alienat, & suspendit, ne sint internæ communicationi obstaculum; de quibus infra in deliquijs materialibus fusiùs loquemur. Itaque ire in spiritu, nihil aliud est, nisi deliquium supernaturale, vel Extasim pati, in quibus animæ divinitùs infunduntur species illius loci, ad quem à Domino accersitur; & hoc modo intelligenda sunt loca Scripturæ supra relata. (a)

20 Organum, sive situs imaginationis, sive sensus cõmunis, est in cerebro, quia in eo glomerantur artus sensorij per quos obiectorum species recipiuntur; quod experientia docet, siquidem quoties quidquam vehementèr imaginamur, cerebrum dolet, & confunditur. Multùm propterea caveat Magister, quod in orationis exercitio, nequid nimis imaginationi tribuatur, sed potiùs per rationis pondus, quam per imagines, & phantasmata, curent animæ movere voluntatem. Ante lapsum Protoparentis erat sensus iste subditus rationi, nec alij deservire poterat, præter id quod ratio illi suadebat. Post culpam verò ita inordinatus mansit, quod nulli alij minus attendit quam rationi. Deniquè hic sensus cum sit cognoscitivus, illuminat appetitum sensitivum, qui cęcus est, eique repręsentat obiecta sensibilia sub aliqua ratione convenientię, vel incommoditatis, vt ille necessariò, & non liberè, hæc fugiat, & alia amplectatur.

CAP. III.

DE APPETITV SENSITIVO, sive potentia appetitiva materiali.

21 PEr appetitum sensitivum non intelligimus

(a) vide Suia cap. 8 l. 2. p. 33. col. 1.

mus appetitum innatum, quiquidem non est potentia, sed quædam inclinatio, propensio, aut exigentia, quam res habent circa aliquam suam perfectionem, quæ dùm ea carent, violentę sunt, quovsque ad eam reducantur, sicut lapis profundum petere; & fluvius ad mare reduci; & hic appetitus innatus, & congenitus, cum ipsis rebus est identificatus.

22 Appetitus verò de quo est nobis sermo impræsentiarum, est potentia interna, sed materialis, quę necessariò debet dari in homine: quia dùm cognoscere potest ea, quæ sibi conveniétia sunt, vel nociva, necessè est etiam, quod habeat potentiam, qua convenienția sequatur, & nociva fugiat. Cum autem in homine sint duo gradus cognoscendi, nempè sensitivus, vt in brutis; & intellectivus, vt in Angelis; necessarium planè est quod sint etiam in eo duo appetitus, & quod gradui cognoscendi materiali, respondeat appetitus eiusdem speciei materialis; & gradui cognoscendi intellectivo, respondeat appetitus eiusdem speciei intellectualis, quem vulgò vocamus voluntatem, de qua suo loco disseremus.

23 Igitur appetitus sensitivus est: *Potentia interna affectiva, & materialis, amans bona sensibilia, & omne quod naturæ sensitivæ convenit, quod vt tale per sensum communem cognoscitur; & similiter fugit mala sensibilia, & omne quod naturæ sensitivæ repugnat, & vt tale cognoscitur à sensu communi.* Definitio appetitus

Mystici vocant hunc appetitum, *partem voluntatis inferiorem*; non quia sit pars substantialis voluntatis, sed quia est etiam volitiva, & respectu voluntatis superioris inferior habetur. Deindè vocant eum, *appetitum brutalem*, quia etiam brutis communis est; illa quippè appetunt sensibilia convenienția; & nociva sensibilia fugiunt. Item appellant eum *appetitum irrationalem*, quia non rationem, sive intellectum, sed sensum communem, sive imaginationem obsequitur. Demùm dicunt eum *appetitum materialem*, quia ex natura sua est materialis, sicut imaginatio, & quinque corporis sensus; neque ad alia præter materialia, & sensibilia obiecta extendi potest.

Pars inferior voluntatis.

Appetitus brutalis.

Appetitus irrationalis.

Appetitus materialis.

24 Obiectum adæquatum appetitus est bonum sensibile, vel aliqua ratio boni sensibilis; & notare oportet, quod licèt obiectum

tum appetitus superioris, & rationalis sit bonum in communi, sub quo includi valet bonum sensibile; tamèn ad exponẽdam naturam huius appetitus sensitivi, dicitur esse tantùm sensibile bonum, ad differentiam voluntatis, sive alterius appetitus, qui habet pro obiecto bonum in communi, sive sensibile sit, sive spirituale.

25 Si verò per appetitum intelligatur (vt plures tenent Mystæ) appetitus sanctus, & honestus, omninò opponuntur hi dúo appetitus; ad quod referri potest illud Apostoli: *Caro concupiscit adversus spiritum; spiritus autem adversus carnem: Hæc omnia sibi invicem adversantur.* Quòd intelligendum est de appetitu sancto, & honesto, quem movet ratio boni honesti, cum omnimoda repugnantia appetitus sensitivi, qui solùm movetur à bono sensibili, & delectabili: Quòd nequit intelligi de appetitu rationali, nam iste aliquando sequitur bonum turpe, & sensibile; quamobrem appetitui sensitivo non semper adversatur: Appetitui verò sancto, & honesto, eiusque legi, semper repugnat lex sensitivi appetitus; vndè aiebat Apostolus: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis.*

Ad Galat. 5. 17.

Ad Rom. 7. 22. 23.

26 Dividitur appetitus, vel vt melius loquar, continet duas partes, potentias, sive proprietates; quarum vna dicitur *concupiscibilis*, & altera *irascibilis*. Concupiscibilis amat, appetit, & prosequitur bona sensibilia, & delectabilia. Irascibilis amat obiecta sensibilia, non vt sensibilia, sed vt concupiscibili repugnantia, & velut acerba, & ad consequendum difficilia; ad quorum superandam difficultatem vires assumit, quibus possit expellere contraria boni illius, quod concupiscibilis possidere appetit. Propterea D. Thomas inquit, quod irascibilis est quasi bellator fortis, & defensor concupiscibilis. Itaque motus irascibilis à passionibus cõcupiscibilis oritur, vt apertè confirmat Iacobus: *Vndè bella, & lites in vobis? Nonnè ex concupiscentijs vestris quæ militant in membris vestris?* Nam ira nascitur ex tristitia, quæ est actus concupiscibilis, & vindicta refertur ad gaudium, quod similitèr est concupiscibilis actus.

Concupiscibilis

Irascibilis.

D. Thom. 1. p. q. 81. art. 2.

Iacob. Epist. Canon. 4. 1.

27 Ad partem concupiscibilis sex passiones per-

ti-

tinent, vt docet Angelicus, scilicèt: *Amor, odium, desiderium, fuga, gaudium, & tristitia.* Tres ex istis dicuntur actus prosecutionis, quibus appetitus bona illi conuenientia amat, & prosequitur. Alij verò tres vocantur actus fugæ, quibus ea quæ illi opponuntur fugit, & reijcit: Vndè tribus passionibus sequitur bona; & tribus similitèr, mala fugit.

Affectus cõcupiscibilis.

28 Ad cuius operationis explicationem possumus bona, & mala considerare triplicitèr: vno modo veluti, neque præsentia, neque absentia, sed præscindendo ab vtrisque: secundò quasi præsentia: tertiò denique, velut futura. His enim tribus modis à sensu communi apprehendi possunt, & diversimodè cognita, diversos in appetitu effectus pariunt. Bonum igitur apprehensum in communi, præscindendo ab absentia, & præsentia, producit in appetitu affectum, qui vocatur *amor*: Consideratum autem vt præsens excitat *gaudium*: Et deniquè consideratum vt futurum, parit *Desiderium*. E conuerso verò: Malum apprehensum in communi, gignit *Odium*: Apprehensum vt præsens, causat *Tristitiam*: Et deniquè apprehensum vt futurum, efficit *fugam*. Itaque odium opponitur amori; fuga, desiderio; & gaudio, tristitia.

Amor.
Gaudiũ.
Desiderium.
Odium.
Tristitia.
Fuga.

29 Actus, sive passiones irascibilis (ex eodem Angelico) sunt quinque, scilicèt: *Spes, desperatio, audacia, timor, & ira.* Quibus omnibus irascibilis circa bonum dilectum per concupiscibilem ducitur. Sed cum in eiusmodi dilecto bono aliquando reperiat difficultatem, & resistentiam sui contrarij, licèt illud desideret, & diligat, indiget tamèn alio actu quo excitari valeat, ne ab obiecta difficultate superetur, qui actus vocatur *spes*. Quando verò nequit difficultatem vincere, elicit *desperationem*. Cum autem ad assequendum bonum, & repellendum malum, non solùm erigitur appetitus, sed etiam dilatatur, & incenditur, tunc producit *audaciam*. Et è converso, si dum se erigere tentat, deficit, & contrahitur, producit *timorem*. Hi quatuor actus diversificantur per diversas apprehensiones boni, vel mali ardui, & difficilis; sed præter eos restat alius actus productus ex apprehensione mali præsentis, ex quo appetitus vindictæ generatur, qui dicitur *Ira*. Hæc ita summatim relata sufficiunt, vt Magister percipere possit, vndè

Affectus irascibilis *D. Thom. vbi supra.*

Spes.

Desperatio.

Audatia.

Timor.

Ira.

vndè singula passio, vel motio in appetitu procedat.

CAP. IIII.

DE MODO SVBIVGANDI appetitum ad rationis imperium.

30 CVm assiduum Magistri spiritualis studium in animabus sibi subiectis sit, hunc appetitum\ compescere, & ordinare, est illi apprimè necessarium percipere modum, quo rectæ rationi subiugari valeat. Ad quod sciendum est cum D. Thoma, quod cum verùm sit appetitum hominis moveri ab imaginativa, vel cogitativa, quæ ratio particularis dicitur; & omnis ratio particularis, per imperium vniversalis rationis, sive intellectus dirigatur, & gubernetur, manifestum est, quod appetitus sensitivus hominis subijci debet intellectui, quasi rationi vniversali.

D. Thom. 1. p. q. 81. art. 2.

31 Duplex igitur est subiectio: Vna quę dicitur *despotica, & servilis*, & alia quę vocatur *politica, & civilis*. Subiectio despotica, & servilis contingit, quando is, qui subijcitur non est liber ad se non subijciendum; sed omninò obedit coactus, vt servus Domino, & instrumentum artifici. Subiectio politica, & civilis evenit, quādo is, qui subijcitur, quamvis adsit ratio se subijciendi, liber tamèn est, & non ad obediendum coactus; & si velit, potest præcepto resistere; sicut Civis Regi, vel filius Parenti. Appetitus ergo sensitivus subijcitur rationi hac subiectione politica, & civili, non autem despotica, & servili, qua ante primum lapsum subditus erat: Iam verò post lapsum, excusso seruitutis iugo, rebellis contra rationem versus est; quamobrem arte, & industria venit subijciendus.

Subiectio despotica & servilis.

Subiectio politica, & civilis.

32 Vt autem hoc fieri valeat, meminisci debemus eorum quæ de sensu communi diximus; nempè, quod hic appetitus cum cæcus sit, illuminatur, & ducitur per phantasiam, sicut appetitus rationalis per intellectum. Quamobrem dùm hìc subiugare intendit appetitum sensitivum circa illa obiecta, in quibus malè, vel deordinatè versatur, indiget ad sensum communem, sive imaginationem recurrere, ibique rationes maioris commoditatis, & delectationis sensibilis obiecti repræsentare, quibus convicta imaginatio possit appetitum sensitivum suadere, quod

Supra cd. 2. n. 20. in fine.

intentum rationis amplectatur; quæquidem omnia agere potest intellectus ob suã nobilitatem, & quia directivus est aliarum potentiarum. Hac industria non indigebat intellectus in statu naturę integrę, in quo despotica subiectione appetitum subijciebat. In statu verò naturæ lapsæ, non solùm hac politica industria vti debet, verùmetiam aliquando nulla ad eum subijciendum sufficit.

33 Eodem modo potest huiusmodi appetitus subiugari à voluntate; scilicèt, medio intellectu, cui veluti Domina, & Regina potest voluntas imperare, licèt interdùm prædictis potentijs rebellis, & contumax perstitat: quia cum hic appetitus sit brutalis, atque in obiecto non quærat in trinsecam, & formalem bonitatem, sed extrinsecam, & materialem delectationem, frequentèr non acquiescit rationibus intellectus, & phãtasiæ; sed ad instar efrenis equi in carnalitatis scopulum pręceps impingit; & propterea Magister advertet, quod in his qui vehementibus passionibus appetitus afficiuntur, nulla industria, & nulla ratio sufficit: vndè recurrere oportet ad alia remedia.

34 Primum, procurare debet, & compellere appetitum ad desistendum ab opere, & delectatione illicita; quòd quidem facilitèr fiet, si dùm intellectus per nullas potioris commoditatis rationes potest illum sedare, curet Magister, quod anima maiori qua possit intensione in aliud diversum obiectum, vel occupationem se conferat, puta, in Deum, aut in aliud indifferens obiectum: quia cum vires animæ sint valdè limitatæ, & superiorum potentiarum opus intensius, & efficatius sit ad assumendas sibi omnes animæ vires, adeò eas ad se trahet, quòd ferè nullę in appetitu remanęant: vndè remissus, & debilis, vel omninò extinctus manebit. Quòdquidem patebit per exemplum illius, qui diebus ieiunij ita tentatus est ieiunium frangere, quod nulla obligatione, vel ratione possit passionem vincere; qui si tunc in studio, vel alio opere intensè occupatur, brevi tempore ieiunij, prandijque obliviscitur, & nullam suę passionis memoriam cõservat: & hic est potior modus subiugandi appetitum, maximè in tentationibus luxuriæ.

35 Igitur pulsante vehementèr libidinis tentatione,

ne, debet anima in Deo, vel alio obiecto bono, vel indifferenti, quantò intensiùs valeat occupari, parum curans de strepitu imaginationis, & de ardore appetitus, qui ad instar lucernę, quæ oleo deficiente languescit, & extinguitur, ita deficiente concursu intellectus, & voluntatis debilitatur, languescit, & extinguitur; tantòque ei vires deficiunt, quantò anima in alio obiecto intensiùs occupatur: quamobrem in aliquibus per hoc medium minuuntur tentationes luxuriæ; in alijs penitùs extinguuntur, respectivè scilicèt ad maiorem, aut minorem eorum intensionem, qua in Deum versantur.

36 Sed in hac necessarijssima industria quædam practica occurrit difficultas, quæ nimirùm oritur ex eo quod exercitium imaginationis, & vehemens motus appetitus clarè percipiuntur. Exercitium verò voluntatis cum spirituale sit, minùs, aut vix percipitur, maximè cum strepitus imaginationis, & eius vehementia spiritum obtundat; quamobrem anima putat per hunc resistendi modum potiùs assentire delectationi, quam dissentire; & quod peius est, quod multi spirituales Magistri idem sentiunt, quia hunc resistendi modum dicunt esse periculosum, & nocivum, maximè si tentatio sit vehemens: sed immeritò, nam hic resistèdi modus commendatur à D. Thoma, Augustino, Ambrosio, Anselmo, Origene, & omnibus communitèr. *D. Thom. in 1. ad Coriuth. 6. lect. 3. S. Augus. de honest. Cler. cap. 1. S. Ambros. lib. de Ioseph. cap. 5. S. Ansem. in 1. ad Corint. 6. Origin. homil. 7. in Gen.*

37 Probatur enim variijs rationibus: Prima, quia nulla potest adesse gravis culpa in illa delectatione materiali appetitus ob eius diuturnitatem, si voluntas delectationi non consentiat, quia communis est sententia Doctorum, quod delectatio morosa non sumitur à mora temporis, sed à mora voluntatis, vt cum multis tenet Rossell; & ratio est, quia cum voluntas liberalis sit, & in ea sola consistat peccatum, necessarium est quod hæc permittat voluntariè appetitum delectari; quod non evenit in prædicto casu, quia cum voluntas expressè velit delectationē, & tentationem sedare, & extinguere per medium se collocandi in Deo, vel in alio obiecto bono, vel indifferenti, quod aptiùs iudicat vt extinguatur tentatio; nullo modo permittit tentationem, nec eius delectationem; quinimò, & meliori modo quo iudicat, eam superare intendit: ergo licèt *Rossell in prax cap. 13. num. 8.*

non ſtatim extinguatur delectatio appetitus, non poteſt in hoc conſiſtere peccatum.

38 Et quamvis nupèr damnata ſit adverſus recentiores Quietiſtas à SS. bonæ memoriæ, Summo Pontifice Innocencio XI. antiqua opinio eorum, qui meram obſiſtentiam negativam ſufficere docuerunt; ſed hic reſiſtendi modus nullatenùs eſt damnatus, nec prohibitus, quia negativus non eſt, ſed poſitivus; qui enim convenientiora media adhibet ad ſuperandam tentationem, poſitivè proculdubiò reſiſtit; vndè licèt in hac poſitiva reſiſtentia videatur appetitum demorari, ſi voluntas perſéveret prædicto modo reſiſtendo, nullam appetitus moram permittit, cum ſtatim ad media quæ ſibi convenientiora putat, recurrit.

39 Secunda ratio eſt, quia ſi tentationes luxuriæ per actus contrarios ſuperare nitatur, plus foventur incentiva libidinis quam extinguũtur, quia circa turpiſſima illa multiplicantur ſpecies, & neceſsè eſt potiùs appetitum movere, & conflagrare, quam cohibere, & extinguere; quare ait D. Thomas: (Impugnatio peccati quandoque eſt vincenda fugiendo, quandoque reſiſtendo: fugiendo quidem, quando continua cogitatio auget peccati incentivum, ſicut eſt luxuria; vndè dicitur, *fugite fornicationem*) Et rationem noſtram affert in loco ſupra citato. In fuga autem fornicationis, non tam inducitur fuga corporalis, quam ſpiritualis per intellectum, & voluntatem, maximè cum hæ potentiæ abſque corporali aſsiſtentia, & cum materiali fuga poſsint integrè peccatum cõſummare; quod indicare videtur Dominus per Matthæum dicens: *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo.* Matth. 5. 28. Ergo melior modus reſiſtendi, & fugiendi tentationem erit, ſubtrahere intellectum, & voluntatem ab appetitu, & à ſubiecto peccaminoſo, & in Deum, vel in aliud bonum, vel indifferens obiectum collocare.

D. Thom. 2.2.q.35. art. 1. ad 4.

40 Tertia, quia mediante cognitione, & applicatione voluntatis in Deum, fortius præſidium quæritur ad ſuſtinendas, ſuperandaſque Dæmonis impugnationes: *Deus quippè*, vt ait Pſalmiſta, *refugium, & virtus, adiutor in opportunitatibus in tribulatione*, & in Divina eſſentia acquirit anima fortitu- Pſalm. 9. 10.

titudinem, tegumentum, lucem, & affectum ad bonum, paritèrque aversionem à malo, & peccaminoso.

41 Quarta, quia per nullam aliam obsistentiam potest anima ita vacuari impuris imaginibus, atque in casta, & tranquilla pace permanere; non enim per violentiam vincitur appetitus, sed per industriam, & artem, debilitando scilicèt, & extinguendo eius inordinatas passiones. Et sicut ille qui cum sævissima bellua colluctatur, qui si eam per violentiam, aut vim subiugare conaretur, quantumlibet illamhumi iacentem teneret, magis fervescentem, & furiosam redderet: Si autem industria, & arte vires illi eriperet, & debilitaret, nullam eius (reportata victoria) furiam, neque fervescentiam experiretur: Ita similitèr evenit in nostro casu, in quo si per violentiam compesci tentatur, potiùs inardescit, quam debilitatur; & potiùs accenditur, quam extinguitur. Itaque Magister sine formidine doceat animas eiusmodi obsistentia vti; brevitèr enim imaginatio sedabitur, & anima sui inordinati appetitus, quasi dominium acquiret.

CAP. V.

PRÆCEDENTIS CAPITIS materia concluditur.

42 POtest demùm ratio cohibere appetitum repræsentando imaginationi maiores rationes mali sensibilis, in his in quibus delectationem concipiebat; nempè, damna peccati, turpitudinem lasciviæ, mortis periculum, horribilitatem Iudicij, tormenta Gehennæ, & his similia; quibus appetitus conterritus, actus amoris, & gaudij convertat in actus odij, & mœroris: Ideò de huiusmodi tristitia, quade eis, quæ anteaCorinthij diligebant, tunc afficiebantur, congaudebat Apostolus dicens: *Nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam: Contristati enim estis secundum Deum, vt in nullo detrimentum patiamini.* Cum autem eiusmodi actus sibi invicem adversentur, nequeunt circa idem obiectum simul existere, quandoquidem minus intensi destruuntur per contrariorum intensius exercitium. 2. *ad Corinth.* 7. 9.

43 Voluntas paritèr potest politicè appetitum subiugare, prohibendo scilicèt ex vi sui imperij exter-

nis sensibus quod in prohibitis obiectis occupentur, vel eos omninò comprimens per modestiam, vel eos occupari faciens in alijs diversionibus honestis, & licitis, in quibus ipsi delectationem ordinatam capiãt.

44 Sed licèt coertio sensuum (quæ valdè necessaria est, quia per eos ingrediuntur species, quæ turpibus motibus, & delectationibus fomitẽ ministrant; quamobrem omnes spirituales eiusmodi sensus cohibere, & mortificare procurant, de quibus scripsit Hieremias: *Ascendit mors per fenestras nostras*) potiùs videatur præcautio ad non incurrendam tentationem, quam iam incursę remedium salubre: nihilominùs multum prodesse potest, quia prohibet ne multiplicentur species turpitudinis: quamobrem sicut ignis qui novis lignis non fovetur, brevitèr extinguitur: ita tentatio si novis speciebus non nutritur, facilius adhibita resistentia auferetur. Hæc media quibus appetitus potest politicè subiugari rationi, præter alia quę regularitèr apponuntur, vt sunt cilicia, flagellationes, oratio, mortificatio, quæ omnia per Magistri prudentiam regulanda sunt, minùm in modùm animam roborant ad coertionem huius effrenis appetitus.

Hierem. 9. 21.

Maria ab Agreda in Vita B. Mariæ, part. 1. num. 457. & p. 3. n. 133. & 134.

45 Hæc potentia materialis domicilium suum habet in corde, vt tenet Philosophus; & experientia docet, quod dùm per deordinatam passionem aliquid diligimus, ardorem materialem, & motum sensibilem in corde sentimus; & similitèr dùm timore, & tristitia afficimur, hęc nobilis pars angustatur, palpitat, & dolet: Cum autem vbi sunt actus, ibi necessariò debet esse potentia, sequitur, quod hic appetitus, velut in domo propria, habitat in corde.

Aristot. lib 3. de partibus animal.

46 Exindè animadvertere debet Magister, quod interdùm animæ dùm tentationibus luxuriæ, vel vindictæ inficiuntur, solent sentire ita earum cor obiecta mala velle, & amplecti, quod eis sensibilitèr consentire videatur, & hoc (licèt non sine formidine) iurare audebunt; vndè nimia desolatione, & ingentibus scrupulis obruuntur. Sciat itaque Magister, quod quamvis interdùm consentire possunt, regularitèr tamèn in virtuosis viris, & maximè scrupulis infectis, abest plenus voluntatis consensus; quia quamvis illi sentiant,

cor

cor velle, & amplecti tentationem, hæc voluntas est huiusmodi appetitus in corde residentis; qui cum sit brutalis, & necessarius, & per consequens non imputabilis, illicò ac proponitur obiectum delectabile, illud amplectitur, atque in illud rapitur; sed absque lethali culpa, si voluntas superior delectationi non consentiat; & in prædictis animabus procul abest consensus voluntatis; maximè si pœnam habeant tentationis, vel aliquem actum displicentiæ, vel resistentiæ eliciant; quia eodem tempore in se percipiunt gaudium delectationis, & tristitiam; amorem, & odium; desiderium, & fugam; quiquidem actus nequeunt simul circa idem obiectum esse in vna potentia, sed necessariò debent esse in duabus. Cum autem ea quæ delectatur sit appetitus sensitivus, vt clarissimè cognoscitur, sequitur quod illa potentia quæ contristatur, sit appetitus rationalis; vndè ex ipsa displicentia, resistentia, vel dolore tẽtationis, manifestè cognoscitur, non adesse liberum, & sufficientem consensum ad peccatum.

CAP. VI.

DE SPECIEBVS IMPRESSIS, & expressis, tam naturalibus, quam supernaturalibus, & vbi fiant, & recipiantur.

47 AD prædictorum, & sequentium rectam intelligentiam oportet, vt de speciebus impressis, & expressis, tam naturalibus, quam supernaturalibus, quibus mediantibus vniversę potentię animæ, naturalia, & supernaturalia obiecta attingunt, brevitèr differamus; & primò species impressa est. *Quædam virtualis, & effectiva similitudo obiecti.* Dicitur virtualis, & non formalis, quia species non est obiecto similis, sicut copia est similis originali; sed tantummodò est accidens, aut qualitas distincta ab obiecto, quæ ex sua natura ordinatur ad coadiuvandam potentiam, vt ex vtraque fiat vnum principium adæquatum, producens expressam, & vitalem similitudinem obiecti; sed nullo modo est similis obiecto; propterea species albedinis non est alba, sicut & nigredinis, non est nigra. Species impressa.

Et

48 Et ratio est, quia species contrarij coloris; nempè albi, & nigri, sunt simul in eadem potentia, siquidem eodem tempore potest vtrumque videre; & sicut idem obiectum nequit eodem tempore esse album, & nigrum, ita repugnat quod in eodem subiecto, vel potentia sint eodem tempore contrariæ species; quamobrem species albedinis, non potest esse alba, nec nigredinis, nigra, nec speciei soni est sonus; nec coloris, color; quia cum hæ species sint accidentia, non possunt aliud accidens producere, sicut est species. Insuper sequeretur, quod si species coloris esset color, posset & ipsa species videri; & si species soni esset sonus, poterat pariter species audiri; quod equidem falsum est, & experientiæ repugnat: Ergo species impressa non potest esse formalis imago obiecti, sed tantùm virtualis.

49 Dicitur effectiva, quia ipsa sola est principiũ effectivum similitudinis formalis intentionalis, quæ est cognitio per quam cognoscitur, & repræsentatur obiectum, condiuvando scilicèt, & ducendo potentiam, vt specie mediante vniatur potentia cum obiecto; & producat speciem expressam, quæ est formalis similitudo obiecti.

50 Dividimus speciem impressam in materialem, & spiritualem: Materialis species est: *Accidens Physicum, & materiale ab ipso materiali obiecto productum.* Quamquidem speciem producit ex aere, aqua, vel quovis alio corpore crystallino, illamque format in media illa distantia, quæ adest inter obiectum, & potentiam; ex qua accedendo recipitur in potentia, quæ debet in proportionata distantia obiecti consistere; quia si nimis distat, non accedit species; si autem nimis contigua est, confundit potentiam, vt experientia docet. Sensus tamen gustus, & tactus, non indigent speciebus impressis, quia eorum obiecta immediatè concurrunt cum potentijs ad sensationem. Species impressa materialis

51 Communitèr dicitur speciem impressam durare dùm obiectum est præsens, quo absente destruitur. Alij contrarium probant per exemplum fomitis igniarij, qui dum velocitèr circunducitur, quasi igneam coronam formare videtur, quandoquidem ignis realitèr sit tantummodò in vno puncto circuli, & species

ignis

ignis in toto circulo conſpicitur, neceſſariò durare debet ſpecies ignis vbi ignis non adeſt: & idem contingit in fulgure, quod extincto igne, aliquantulùm durat ſpecies, quam alij putant naturaliter conſervari; alij verò ſupernaturaliter. Vnuſquiſque in ſenſu ſuo abundet, quia nobis ſupervacaneum eſt eiuſmodi quæſtionem definire.

Species impreſſa ſpiritualis.

52 Species impreſſa ſpiritualis eſt: *Quodam accidens phyſicum, & ſpirituale, non ab obiecto productum, ſed ab intellectu.* Qui ad imaginationem, ſive phantaſiam, quaſi ad receptaculum omnium ſpecierũ materialium accedendo, abſtrahit à materialitate, quam ſpecies habent, & format ſpeciem ſpiritualem repræſentantem obiectum materiale, nudam tamèn ab omni materialitate: cuius adiutorio producit cognitionem, quæ eſt, & dicitur expreſſa imago obiecti ſpirituali modo repræſentati, & eſt ſimilitudo formalis, & imago illius.

53 Aliæ ſunt etiam ſpecies impreſſæ, tam materiales, quam ſpirituales, quæ dicuntur ſupernaturales; nõ tam in ſubſtantia, quam in modo, quia eas non cauſant, & producunt ſua obiecta, nec potentia; ſed divina virtute producuntur, & à Deo reſpectivè, & immediatè infunduntur in ſenſu, vel in potentia, nullo ſervato ordine naturali, ſed prędicto ordine inverſo, interdùm in ſenſu, interdùm verò in ſpirituali potentia. Circa quas animadvertendum eſt, quod cum ab obiectis non pendeant, nullatenùs obiectorum prędentia, vel abſentia indigent, vt ſupra diximus; abſque illis namque poſſunt à Deo creari, & infundi. Et hæc de ſpeciebus ad intentum noſtrum dixiſſe ſufficiat; quod ſi quis alias quæſtiones exoptet, ad Animaſticos recurrat. *Supr. cap. 1.*

CAP. VII.

QVÆ SIT ANIMA RAtionalis, ſecundum eius partem ſpiritualem, & ſuperiorem.

54 PRælibato iam quæ ſit anima rationalis, ſecũdum eius partem inferiorem, & materialem, & in quantum conſtituit hominem viventem, & brutis communem; reſtat nunc de ipſa tractare, ſecundum eius partem ſuperiorem, & ſpiritualem, in quantum ſcilicèt conſtituit hominem rationalem, diſimilem brutis, & Angelis conſimilem. Et

quamvis corpus in hoc aggregato hominis sit pars substantialis cum anima, quia substantialitèr componitur homo ex corpore, & anima rationali, nihil tamèn horum, quæ diximus, pertinet ad id, quod substantiale est animæ: Propterea necessarium est de his, quæ ad solam animam pertinent pro notitia Directorum, breviter, & compendiatim tractare.

55 Hæc rationalis anima opus est solius manus Divinæ: ab ipsa creatur, & per ipsam corpori vnitur, quin ad eius formationem, vel informationem vtatur medio Angelico, vel humano; sed ipse Dominus immediatè eam producit ex nihilo, absque aliqua materia, extrahendo scilicèt eam à statu non essendi, ad statum existendi, mediantibus tantummodò eius voluntate, & potestate, quibus omnia creata ex nihilo, in ortum produxit. Creat igitur Deus, & producit animam in illo ipso instanti, quo materia humani corporis ad sui informationem disposita est: tùncque, & non antea ab ipso Deo creatur, & vnitur corpori.

56 Hæc anima est quædam forma substantialis, quæ (attestante Augustino) non componitur sicut cęteræ substantię ex materia, & forma, sed est forma dūtaxat sine materia, nec corporali, nec spirituali: (Anima (inquit) nō est facta ex materia corporali, neque ex materia spirituali:) quia vt ait D. Thomas, si composita fuisset ex materia, & forma, nullatenùs posset recipere formas, nisi vt individuales, neque eas cognoscere, nisi in singulari, vt evenit in sensibus, qui recipiunt formas rerum in organo corporali; quod non contingit in anima, quia recipit, & cognoscit formas in vniversali, & absolutè; vndè non potest cōponi ex materia, & forma, nec spirituali, nec corporea.

57 Quamobrem nequit esse corporea; & quia est principium vitæ, ideò non est corpus, sed corporis actus; sicut calor qui est principium calefactionis, non est corpus ignitum, sed actus corporis igniti. Præterea ens corporeum est quid naturale, quod habet partes distinctas, & extensas; hoc est, quod vna extra aliam sit; & anima rationalis est indivisibilis, neque habere potest partes distinctas, & extensas, sed est tota in toto corpore, & tota in qualibet eius parte; quamobrem non potest esse ens corporeum, vt

7. *Genes. ad litt.*

D. Thom. 1. p. q. 75. art. 5.

D. Thom. 1. p. q. 75. art. 1. in corp.

S. Augustin. in c.

vt extat decisum in Concilio Lateranensi, sub Innocentio III.

Concil. Lateran. sub Innocenc. III.

58 Sed quamvis ens corporeum non sit, vnitur tamèn materiæ extensæ, & habenti partes, nempè corpori, propterea potest esse in pluribus partibus, sicut est in homine, ad modum Angeli, licèt iste sit absque vnione. Notandum verò est, quod vt anima possit esse in duabus partibus distinctis, quę occupant diversa loca, puta, in corporis brachijs, vel cruribus, necessarium est quod ambæ sint vnitæ corpori: si enim vnum brachium fuisset à corpore separatum, anima ambobus brachijs vniri non poterat, & ratio est, quia cum anima rationalis sit indivisibilis per suam perfectionem, & nobilitatem, solùm potest æquivalere vni formæ materiali, si ergo duobus rebus inter se omninò disjunctis vniretur, non æquivaleret vni tantùm formæ materiali, sed pluribus, vndè indivisibilis non esset.

59 Hæc anima est æterna, & incorruptibilis à parte post, ideò ait Dionysius: (animæ humanæ ex bonitate Divina habent quod sint intellectuales, & quod habeant substantialem vitam incorruptibilem.) Idem docet Scriptura, & Fides Catholica, & ratio suadet, quia vt docet D. Thomas, anima est forma subsistens, & forma subsistens neque per se, neque per accidens potest corrumpi: (manifestum est (inquit) quod id quod secundum se convenit alicui, est inseparabile ab ipso, esse autem per se, convenit formæ, quæ est actus.) Cum autem anima ex sua natura sit actus, convenit ei, & esse, & durare: nam materia in tantum habet esse, in quantum habet formam; & amittit suum esse, & corrumpitur, cum amittit formam: cum autem impossibile sit, quod forma separetur à se ipsa, erit etiam impossibile, quod forma quæ subsistit desinat esse: cum igitur anima rationalis sit forma subsistens, impossibile est quod amittat suum esse, nisi per anihilationem.

S. Dionys. de divin. nominib. cap. 4.

D. Thom. 1. p. q. 75. art. 6. in corp.

60 Omnes animæ rationales sunt eiusdem speciei, quia si fuissent specie diversæ, constituerent entia specie diversa, & sequeretur quod Petrus, & Paulus essent specie diversi, quod est absurdum. Sed quamvis omnes animæ æquales sint in perfectione specifica, tamèn sunt inæquales in perfectione substãtiva, & individuali, extra conceptum specifi-

cum, & hoc propter duo: primùm, quia actus, & forma recipiuntur in materia, secundum materiæ capacitatem, & cum aliqua corpora sint melius disposita, recipiunt animas maioris virtutis ad intelligendum, & amandum: (quantò corpus est melius dispositum (ait D. Thomas) tantò meliorem sortitur animam, quod manifestè apparet in his, quæ sunt secundum speciem diversa. Cuius ratio est, quia actus, & forma recipiuntur in materia secundum materiæ capacitatem. Vndè cum etiam in hominibus quidam habeant corpus melius dispositum, sortiuntur animam maioris virtutis in intelligendo: vndè dicitur in secundo de anima, quod molles carne, benè aptos mente videmus.) Sed licèt hæc inæqualitas non à substantiali excellentia animæ, sed à potiori corporis dispositione, & temperamento dependeat, in secundo autem modo illam concedit Angelicus.

D. Thom. 1. p. q. 85. art. 7. in corp.

61 Quæ solet esse ex parte inferiorum virium, quibus anima indiget ad suas operationes, vt sunt virtutes, & habilitates animæ: vndè supponere videtur differentiã substantivam, & individualem, quod his verbis exprimit: (alio modo contingit, hoc est, ex parte inferiorum virtutũ, quibus intellectus indiget ad sui operationem. Illi enim in quibus virtus imaginativa, & cogitativa, & memorativa, est melius disposita, sunt melius dispositi ad intelligendum.) Et si hæc substantiva, & individualis inæqualitas non daretur, dici poterat, quod anima Iudæ proditoris erat æqualis in sua entitate Animæ Beatissimę Virginis Mariæ, quod non est dicendum. Animæ verò Christi conceditur ingens excellentia à cęteris creatis, adhùc per Auctores contrariæ sententiæ (referente Molina) quia nimirùm Anima Christi existit per esse Diuinum, cæteræ verò existunt per esse creatum.

D. Thom. vbi supra.

Molina in 3. p. D. Thom. q. 5 art. 3. in exposit.

62 Hànc animarum inæqualitatem videtur confirmare Salomon, dùm dicit: *Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam, & cum essem magis bonus, veni in corpus incoinquinatum.* Ex quibus verbis colligitur inę qualitas animarum, non solùm ex meliori organizatione corporis, sed etiam ex perfectione substantiva, & individuali.

Sapient. 8. 19. 20.

63 Habet hæc anima rationalis pro Palatio suę habitationis, totum humanum

num corpus, omnibusque eius partibus (sine quibus non potest dari homo) vnita est, scilicèt, visceribus, capiti, pectori, carni, ossibus, &c. & ratio est, quia hæc anima informat corpus organicum, quod in omnibus eius membris consistit: vndè similitèr vnita est omnibus organis sensuum, tam internorum, quam externorum, & his etiam quę cognitioni, & amori spirituali deserviunt: quia in his omnibus partibus anima sentit, & aliquam operationem vitalem agit, quæ nequit operari vbi non assistit, vt docet D. Thomas: verùmtamèn vnita non est lacti, capillis, dentibus, & vnguibus, quia istę partes non pertinent ad animalis integritatem, nam absque dolore, & violentia ab eo separantur.

D. Thom. 1. p. q. 8. art. 1. sed contrà.

CAP. VIII.

VTRVM ANIMA DISTINguatur realitèr à suis potentijs?

64 VAlde controversa est inter Doctores quæstio illa, vtrùm scilicèt substantia animę realitèr distinguatur à suis potentijs, vel an solùm distinguatur formalitèr distinctione rationis, ita vt substantia animæ, suæque tres potentiæ, non sint quatuor res distinctæ, sed vna tantùm, cum tribus officijs, nempè, quod ipsa anima secundum suam essentiam, & substantiam, cum discurrit, dicitur intellectus, cum recòrdatur, memoria, & cum obiectum amat, voluntas. Et relictis varijs rationibus, quibus hanc sententiam defendunt, validiorem tantummodò placet adducere, quæ talis est.

65 Si anima distingueretur realitèr à suis potentijs, distingueretur realitèr à sua voluntate, nullusque actus per voluntatem elicitus immediatè, dici poterat elicitus per animam, ita vt actus voluntatis Petri, dici non possunt eliciti à voluntate Pauli, quia voluntas Petri, & voluntas Pauli realitèr distinguuntur: sed cum voluntas humana elicit actum amoris Dei, imputatur animæ ad præmium, sicut cum elicit actum odij, imputatur animæ ad pœnam, vt confirmat Scriptura dicens peccatoribus: *Pedes eorum currunt ad malum, ipsi quoque contra sanguinem suum insidiãtur, & moliuntur fraudes contra animas suas.* Quibus verbis manifestè patet, animam luere quod voluntas deliquit, & cum Iustus sit Dominus, & iustitias diligat,

Proverb. 1. 16. 18.

ligat, vultusque eius videat æquitatem, si voluntas delinquens distingueretur ab anima, videretur animam non posse puniri pro delicto per voluntatem commisso, alioquin anima dicere poterat, quod Deus puniret voluntatem, quasi mali operis ream, non verò animam, quia realitèr distincta erat à voluntate, & hoc modo peccati rea non erat, quæ omnes sequelæ sunt expressè adversus fidem, anima quippè solvit, quod voluntas peccavit: ergo dici non potest, quod anima realitèr distinguitur à suis potentijs, sed formalitèr tantùm propter varios connotatus, & officia.

66 Sed non obstante hoc argumento, cui facilè infra faciemus satis, dicimus quod substantia animæ realitèr distinguitur à suis potentijs, quæ nihil aliud sunt, nisi quædam proprietates, quæ ab anima tanquam à radice nascuntur, quod probant D. Thomas, Suarez, & alij plerique. Cum enim per Philosopum huiusmodi potentiæ collocentur in prædicamento qualitatum, & anima sit substantia, debet necessariò à suis potentijs realitèr distingui.

D. Thom. 1. p. q. 77. art. 1. Suarez to. 1. de Metaphys. disp. 8. sect. 3. Arist. de prædicam. cap. de qualitat.

67 Dionysius item distinguit in Angelis essentiâ, virtutem, & operationem: ergo multò plus in anima debent distingui, ita vt vna res sit anima, & altera eius virtus, & operatio: cui videtur assentire Augustinus apertè dicens: quod mens non est anima: & Angelicus affirmat, (quod impossibile est dicere quod essentia animæ sit eius potentia, licèt hoc quidam posuerint, & hoc duplicitèr ostenditur quantùm ad præsens. Primò, quia cum potentia, & actus dividant ens, & quodlibet genus entis, oportet quod ad idem genus referantur potentia, & actus: & ideò si actus non est in genere substantiæ, potentia, quæ dicitur ad illum actum, non potest esse in genere substantiæ. Operatio autem animæ non est in genere substantiæ, sed in solo Deo, cuius operatio est eius substantia, vndè Dei potentia, quæ est operationis principium, est ipsa Dei essentia: quod non potest esse verum, neque in anima, neque in aliqua creatura, vt supra etiam de Angelo dictum est.

S. Dionys. cæles. Hierarq. cap. 2.

S. Augus. de Trinit. lib. 25. c. 7.

D. Thom. vbi supra

68 Secundò, hoc etiam impossibile apparet in anima, nam anima secundum suam essentiam est. Si ergo ipsa essentia animæ esset immediatum operationis principium, semper habens animam

mam, actu haberet opera vitæ, sicut semper habens animam, actu est vivum. Non enim in quantum est forma est actus ordinatus ad vlteriorem actum, sed est vltimus terminus generationis. Vndè quod sit in potentia adhùc ad alium actum, hoc non competit ei secundum suam essentiam in quantum est forma, sed secundum suam potentiam, & sic ipsa anima secundum quod subest suæ potentiæ, dicitur actus primus ordinatus ad actum secundum. Invenitur autem habens animam non semper esse in actu operum vitæ. Vndè etiam in definitione animæ dicitur, quod est actus corporis potentia vitam habentis, quæ tamèn potentia non abijcit animam. Relinquitur ergo quod essentia animæ non est eius potentia. Nihil enim est in potentia secundum actum, in quantum est actus.) Hucusque Angelicus Præceptor.

S. Anselm. lib de casu Diabol. c. 8.

69 Anselmus etiam ait, quod conversio voluntatis ad bonum, aut ad malum, est quasi eius essentia, sed non substantia. Ergo iudicat esse accidens distinctum à substantia, & cum animæ substantia sit corporis actus, & potentiæ non sint actus corporis, necessariò distinguí debent realitèr ab anima: ergo anima, & eius potentiæ realitèr distinguũtur.

70 Nec argumentum supradictum obstat, scilicèt, quod si anima realitèr distingueretur à suis potentijs, sequeretur, quod nec actibus bonis, nec malis suæ voluntatis mereri, nec demereri posset, subindèque nec digna gloriæ, aut supplicij efficeretur, quia respondemus, animam agere actus voluntatis immediatè, non tamèn cum immediatione virtutis principalis, radicale qui pè principium, quod primariò per illos actus amat, vel odit, non est voluntas, sed anima, sicut similitèr dicitur de homine, qui immediatè agit operationes voluntatis immediatione suppositi, quin obstet, quod inter hominem, eiusque voluntatem medient duo principia, vnum proximum, quod est voluntas, & aliud radicale, quod est anima itaque anima meretur per actus meritorios voluntatis, sicut & peccat per actus voluntatis malos, & peccaminosos, quamobrem nulla ratione conquereretur, si pro illis supplicium, aut pœnam sustinet, cum ipsa sit radix, & principium illarum operationum.

Ex

71 Ex quibus deducitur, quod anima quoad suas potentias se habet in ordine naturali, sicut gratia sanctificans se habet quoad virtutes in ordine supernaturali, quia sicut anima est radix suarum potentiarum, ita gratia sanctificans radix est omnium virtutum, propterea dici solet, quod gratia in ordine superiori, est quasi anima in ordine inferiori, & sicut virtutes realitèr distinguuntur à gratia sanctificante, ita similitèr potentiæ animæ realitèr ab ea distinguuntur.

72 Potentię igitur sunt quasi proprietates physicæ, ab ipsa anima, & eius essentia emanantes, sed cum hoc discrimine, scilicèt, quod tres potentiæ spirituales, & superiores emanant ab anima independentèr à corpore, potentiæ verò inferiores, & sensitivæ emanant ab anima vt vnita corpori. Et hæc more nostro sufficiant ad stabiliendam nostram sententiam, quam oportuit nos amplecti, vt Magister intelligere valeat, quod in libris mysticis continetur, nempè quod quædam communicationes, tactus, & purgationes fiunt in animæ substantia, & non in potentijs, si kuiusmodi realę distinctionem negaremus, præsertim cum apud communem sensum gratia sanctificans recipitur in animę substantia, & non in potentijs, & habitus virtutum, & donorum subiectantur in potentijs, & non in substantia animæ.

CAP. IX.

DE PRIMA, ET SVPERIORI potentia animæ: scilicèt de intellectu, sive potentia cognoscitiva spirituali.

73 COgnito iam in capite antecedenti quid sit anima secundum suam essentiam, & substantiam, restat eam cognoscere secundum eius potentias superiores, & spirituales, quæ ab ipsa indepędentèr à corpore emanant, vel vt melius loquamur, quæ sint potentiæ superiores, & spirituales animæ? Prima ergo dicitur intèllectus, sive superior, & vniversalis ratio, per hanc homo à brutis distinguitur, & quod magis est, Deo, & Angelis assimilari dicitur, itaque sic rectè definitur: *potentia cognoscitiva spiritualis per conversionem ad phantasmata.* Per potentiam quippè cognoscitivam (quod est genus) convenit cum sensibus externis, & internis, qui vt supra dixim[illegible]

Intellectus. Ratio superior. Ratio vniversalis.

Supra c. 2. nu. 9.

vo-

vocantur potentiæ cognoscitivæ, ex eo quod possunt vitalitèr obiecta percipere: per verba illa *per conversionem ad phantasmata* (quæ est differentia) distinguitur intellectus humanus ab intellectu Divino, & Angelico, qui ad cognoscendum non indigent ad phantasmata converti. Intellectus autem humanus vt naturaliter cognoscat, debet converti ad phantasmata, hoc est ad species materiales in sensu communi, sive phantasia repositas, & ab illis abstrahendo, sive auferendo earum materialitatem, extrahit speciem spiritualem, quæ modo spirituali repræsentat obiectum materiale, quod per illud phantasma erat repræsentatum, vt speciem accommodando potentiæ, ex vtraque fiat vnum principium physicum cognitionis obiecti, & hic est modus naturalis cognoscendi. In modo tamèn, & ordine cognoscendi supernaturali, non indiget ad phantasmata converti, vt infra videbimus, & tenet Bernardus.

S. Bernar. Serm. 31. & 41. *in Cant.*

74 Intellectum dividimus in *agentem*, & *patientem*. Dicitur patiens, in quãtum recipit speciem ab ipso effectam. Dicitur agens, in quantum format speciem spiritualem, & per eam cognoscit, quod quidem agit triplicitèr: primò illuminando phantasmata, hoc est formando speciem spiritualem obiecti, qua perfectiùs cognoscatur: secundò, reddendo res intelligibiles in actu, vel in potentia, & dispositas, & productas specie, & cognitione illius, dicitur res intelligibilis in actu: tertiò, abstrahendo à phantasmatibus, sicut in præcedenti numero diximus.

Intellectus agens

Intellectus patiés

75 Triplicem actum, sive modum operandi habet intellectus, & sunt *aprehensio, iudicium, & discursus*: apprehensio est duplex: vna *simplex*, & alia *simplicissima*. Simplex apprehensio est illa, Simplex apprehensio. quæ cognoscit plura obiecta per vnum simplicem intellectualem intuitum, nihil affirmando, vel negando in obiecto, sed illud simpliciter intuẽdo: simplicissima apprehẽsio dicitur illa, quæ solùm cognoscit vnum obiectũ per vnicum etiam intellectualem intuitum, nihil in eo affirmando, vel negando, & hic actus regulariter est cõtemplationis proprius.

Simplicissima aprehengo.

76 *Iudicium* est actus, quo intellectus cognoscit obiectum, in eo aliquid affirmando, vel negando, ad quod refertur cognitio Dei per affirmantem, vel negan-

Iudicium.

tem Theologiam, vt fulsè docet Dionysius: & huic iudicio, sive actui intellectus principalitèr tribuitur obiectum adęquatum illius, nempè verum, vel falsum quamvis ab eo non excludatur simplex, nec simplicissima apprehensio: nam licèt cognoscere vt verum, vel falsum propriè pertingat ad affirmationem, vel negationem iudicij intellectualis, & simplex, & simplicissima apprehensio nihil affirment, aut negent, tamèn eminentèr in se ipsis continent affirmationem, aut negationem: nam si intellectui apprehendéti interrogaretur de obiecto, illicò de veritate, vel falsitate illius plura iudicia faceret. *Discursus* deniquè est actus, quo intellectus, vel affirmando, vel negando investigat, inquirit, discurrit, vel infert vnum ex alio in obiecto cognito, & hic est proprius meditationis actus.

S. Dionys.

Discursus.

77 Conceptus productus ab intellectu agente mediante specie quam recipit vt patiens, dicitur *actio immanens*, sive intellectio, quæ manet vnita cum sua causa producente, & propterea immanens vocatur, & terminus productus dicitur *verbum mentis*, quod est qualitas producta ab intellectu, mediante illa actione. Hinc Sancti, & Theologi terminos sumpserunt, quibus nobis exponerent æternam Verbi Divini generationem, per vnum actum intellectus Æterni Patris, nam sicut in Divinis producitur Verbum Divinum substantiale per vnam actionem immanentem substantialem, ita in humanis producitur verbum accidentale, quod est qualitas, per vnam actionem immanentem, quæ etiam est qualitas: vndè intellectus ad cognoscèdum nihil aliud producit, nisi hanc qualitatem, quæ est intelligendi actus.

Actio immanens.

Verbum mentis.

78 Dicitur hic conceptus, verbum (& valdè notetur quia necessarijssimum est ad res supernaturales) quia licèt hoc, quod est verbum, si strictè sumatur, tantùm convenit vocibus, propriè etiam accommodatur huic conceptui intellectuali, quia ad manifestationem rerum, quas explanare intendimus, verba in interiori formantur, vel percipiuntur: & hic conceptus similitèr fit, vt intellectus cum semetipso loquatur, sibi manifestando, & explanando obiectum, quod percipit, quamobrem non est improprium huiusmodi conceptum vocare verbum mentis, quod expres-

preſsè confirmat Scriptura dicens: *Cæperunt cogitare Scribæ, & Phariſæi dicentes.* Et alibi: *Dixerunt enim cogitãtes apud ſe.* Et pluribus alijs Scripturę locis hic conceptus vocatur verbum, & locutio, & intellectus talem actum producens, dicitur loquens.

Lucæ 5. 21.

Sapient. 2. 1.

79 Ex his actibus, ſive cognitionibus intellectus, vna dicitur *directa*, & alia *reflexa*. Cognitio directa illa eſt quæ directè cognoſcit obiectum, quin aliquid ſimul cum ipſo cognoſcat. Cognitio reflexa eſt, quando non ſolùm intellectus cognoſcit obiectum, ſed ſimul cognoſcit, quod illud cognoſcat: vndè cum intellectus cognoſcit obiectum per ſolam cognitionem directam, tunc ipſe ignorat quod tale obiectum cognoſcat, quinimò, & putat illud non cognoſcere, & ratio eſt, quia vt intellectus percipere valeat, quod cognoſcit obiectum, indiget cognitione reflexa, quę ſuper cognitionem obiecti reflectat: cum autem hac reflexa cognitione careat, quia ſupponimus habere tantùm cognitionem directam, impoſsibile eſt, quod cognoſcat ſe obiectum cognoſcere, quamvis verùm ſit, quod tunc intenſiùs obiectum cognoſcit, quia tunc habet omnes vires ſuas collectas, & in vnico obiecto vnitas, quas dùm habet cognitionem reflexam in duo obiecta diſpergit, nempè in obiectum, & in illius cognitionem, & cum virtus vnita fortior ſit ſe ipſa diſperſa, ſubindè longè perfectior eſt, & intenſior cognitio directa, quam cognitio reflexa.

Cognitio directa.

Cognitio reflexa.

80 Huius ignorantiæ cauſa nimis anguntur animæ contemplativæ, cum enim curant in Dei contemplatione perſiſtere, & actu divinam eſſentiam contemplari, ſæpiſsimè illis contingit, quod nihil de eius eſſentia diſtinctè percipiant, ſcilicèt, non cognoſcant quod divinam eſſentiam cognoſcunt, ſed tantùm obſcuram caliginem quietam, & pacificam, & ſpiritum in profundo ſilentio, quaſi divinum eloquium auſcultantem: vndè nimis turbantur cogitantes nihil tunc agere, & fruſtra tempus terere; ſed malè, quia tunc perfectiùs, & intenſiùs Deum cognoſcunt per cognitionem directam, quam cognoſcere, & percipere nequeunt, quia reflexa cognitione carent, quamobrem eas ſedare debet Magiſter, & earum ignorantię compotes facere.

M. Maria ab Agreda 1. part. n. 23 050.

81 Et ne trepidare poſ-

sit Director, scire oportet, quod iuxta veriorem opinionem, intellectus quantum ad eius naturale exercitium, nequit habere carentiam actus, hoc est, dùm homo dispositus est, vivit, & vigilat, impossibile est vnum, aut aliud non cognoscere: quia licèt interdùm nobis videatur nihil cogitare, non ideò est, quia nihil cogitemus, sed quia caremus cognitione reflexa, quę super directam cognitionē, quam tenemus, reflectat, quod valdè notare debent Magistri: sunt namque plures animæ, quæ dùm per aliquod tempus in quieta, & directa Dei cognitione persistunt, in se ipsas reversæ, putāt nihil eo tempore cogitasse, tempusque otiosè amisisse. Vndè debet attendere Magister, si dùm ab illa oblivione revivisc unt, fortiores, fervidæ, & ad Deum conversæ inveniuntur, quia tunc procul dubiò non otiosæ, sed divinitùs fuerunt occupatæ: si verò nullum ex his effectibus percipiant, vel otiosæ, vel in alijs obiectis dispersę, vel oppressæ à somno perstiterunt.

82 Conscientia (vt tenet D. Thomas) nō est potē-
D. Thom. 1. p q. 79. art. 4. tia, sed actus intellectus, vocaturque à Basilio dictamen
S. Basilius iudiciarium, vtique ad actū, sive iudicium intellectus pertinens, sicque rectè definitur: *dictamen rationis dictans, quod hoc, aut illud debeat operari.* Dividitur in *conscientiam certam, opinativam, dubiam, erroneam, & scrupulosam.* Conscientia certa est, quando intellectus certò iudicat aliquid agendum, vel evitandum: opinativa est, cum licèt intellectus iudicet aliquid esse licitum, vel illicitum, habet tamen formidinem, quod pars opposita tutior, aut verior sit.

Definitio conscientiæ.

Conscientia certa.

Conscientia opinativa.

83 Dubia conscientia (quæ propriè non est conscientia) dicitur, quando intellectus aliquid cognoscit per veritatem, aut falsitatem, quin ad alteram earum partem audeat se inclinare: erronea illa est, cum intellectus in rei cognitione erret, credendo scilicèt bonum malum, vel malum bonum. Scrupulosa, quæ impropriè conscientia dicitur, illa est, cum intellectus dictamen elicit deductum ex levibus rationibus, & frivolis fundamentis, illic trepidando timore, vbi non erat timor, quod sæpiùs adesse potest cum certo iudicio de contrario, vt cum Medicus Sacerdoti affirmat legitimè esse impeditum propter infirmitatem ad divinum pensum

Conscientia dubia.

Conscientia erronea.

Conscientia scrupulosa.

sum exolvendum, quod & ipsi similitèr videtur, & nihilominùs mille scrupulis angitur, si non persolvit.

Conscientia speculativa.

84 Alia est *conscientia speculativa*, quæ iudicat in communi, aut in abstracto, aliquid esse licitum, vel illicitum: alia est *practica*, quæ ex circunstantijs occurrentibus hìc, & nunc iudicat aliquid esse licitum, vel illicitum. Hæc omnia conscientiarum genera summatim obtulimus Directoribus, quarum diffussam notitiam à moralibus libris debent comparare, quia ad suum munus perfectè adimplendum necessaria est.

Conscientia practica.

CAP. X.

PROSEQVITVR MATERIA antecedentis capitis.

85 ALius est actus intellectus, qui dicitur *fides*, quæ est Iudicium quo affirmamus aliquid, vel negamus assentientes illi. Dividitur in *fidem divinam, angelicam, & humanam*. Fides Divina est, quando aliquid credimus, quia ita revelatum est à Deo: Angelica dicitur, cum illud credimus, quia dictum est ab Angelo: humana dicitur, quando illud credimus, quia ab aliqua persona fidedigna affirmatum est.

Fides Divina.

Angelic.

Human.

86 Alius est actus intellectus qui dicitur *cognitio certa*, quæ est triplex, nempè *certa moraliter*, *certa physice, vel philosophice*, & *certa infallibiliter, & metaphysice*. Cognitio certa moralitèr est, quando iudicamus iuxta prudentiam aliquid esse certum: certa physicè, vel philosophicè est, cum aliquid iudicamus certum secundum philosophiá, & per principia naturalia, & necessaria, vt quod omne accidens recipitur in subiecto: certa infallibilitèr, & metaphysicè est, quando ita aliquid pro certo habemus, quod adhùc adveniente miraculo nequeat esse incertum, & hanc certitudinem habent omnes actus fidei Theologicæ.

Cognitio certa.

Moraliter Physicè.

Metaphysicè.

87 Triplicem etiam reperimus infallibilitatẽ, vna quę provenit ab infallibilitate obiecti, vt si aliquis Gẽtilis affirmaret quod Deus est sapiens: alia est infallibilitas, quæ provenit actui ab ipsis principijs producentibus actum, ita vt neque cum miraculo possint esse incerta, vt sunt actus fidei Theologicæ, qui sunt infallibiles per eorum principium, quia sunt ab habitu huius virtutis, quæ nequit producere aliquid falsum, & idem habent iudicia quæ sunt effec-

Infalibilitas triplex.

tus auxilij, vel habitus ſupernaturalis, nullus enim iſtorum poteſt eſſe cauſa actus falſi. Deniquè alia datur infallibilitas, quam habent animæ ſanctæ, & contemplativæ de divinis perfectionibus, ita vt ſi fides defuiſſet, per ſuam eas experientiam infallibiliter crederet, quin in eis ulla hæſitatio remaneret, quodquidem provenit noſtro iudicio à Dono Sapientiæ, vt infra ſuo loco dicemus.

Cognitio intuitiva.

88 Alius eſt actus intellectus, qui dicitur *cognitio intuitiva*, & eſt, quando res, quæ cognoſcitur, clarè, & præſens intuetur: propterea viſio Beatorum dicitur intuitiva, quia Deum cognoſcunt clarè preſentem intuendo, & ſicut ait Apoſtolus, 1. *ad Corinth.* 13. *facie ad faciem.* Alia dicitur *cognitio abſtractiva* (non loquimur de abſtractione in quantum facit vniverſale, vt in Logica) & eſt quando res cognoſcitur, neque præſens, neque abſens, ſed preſcindendo à præſentia, & abſentia, & hæc communior eſt contemplativis.

Cognitio abſtractiva.

89 Intellectus quamvis ſit limitatus, poteſt cognoſcere plura obiecta per modum vnius: ſenſus tantùm cognoſcit accidentia extrinſeca, intellectus autem poteſt cognoſcere ſubſtantias, quæ ſub accidentibus latent: Ex quibus quædam ſunt *per ſe ſenſibilia*, vt ea, quæ à ſenſibus percipi valent, quæ accidentia cognoſcit intellectus per proprias ſpecies, licèt modo ſpirituali: alia ſunt accidentia non ſenſibilia per ſe, ſed *per accidēs ſenſibilia*, vt eſt ęqualitas, quā nō cognoſcit intellectus per proprias ſpecies, ſed per comparationes, vel negationes: itaque intellectus cognoſcens accidentia per ſe ſenſibilia per proprias ſpecies, poſtea cognoſcit ſubſtātias per diſcurſus, analogias, vel negationes. Sed notandum eſt, quod cum intellectus per diſcurſum cognoſcit aliquam ſubſtantiam materialem, format quandam ſpeciem expreſſam illius ſubſtantiæ, quæ licèt ſit imperfecta, aliquo tamèn modo repręſentat illam ſubſtantiam.

Accidentia per ſe ſenſibilia

Accidentia per accidens ſēſibilia.

90 Anima rationalis nequit cognoſcere ſe ipſam per ſe ipſam, quia perpetua ſui ipſius cognitione occuparetur, quod eſt contra experientiam: idem dicimus de intellectu, & cum ſe ipſum nequeat per ſe ipſum cognoſcere, debet hoc agere per ſpecies ſuorum effectuum, & actuum, & ratio eſt à poſteriori, quia ſi anima ſe ipſam, ſuaſque potentias,

tias, & habitus posset cognoscere per suas essentias, sequeretur, quod eas distinctè cognosceret per cognitionem intuitivam, quod repugnat experientię, & provenit ex dependentia sensus corporis, cuius est forma.

91 Intellectus in statu naturali, sive in puris naturalibus, potest aliquomodò Deum cognoscere, quia potest aliquid dupliciter cognosci: vno modo *quoad an sit?* hoc est, si illud existit, vel existere potest? & hoc modo potest intellectus in puris naturalibus Deum cognoscere vt causam causarũ, sicut eũ nouerunt Plato, Aristoteles, & alij Philosophi: alio modo *quoad quid sit?* hoc est, quæ sit eius essentia, & prędicata quidditativa? & hoc modo intellectus in puris naturalibus nequit Deum cognoscere. Ex hoc igitur secundo modo cognoscendi, triplex emanat cognitio, nempè *comprehensiva, perfecta, & imperfecta.* Cognitio comprehensiva dicitur, cum distinctè cognoscuntur essentia rei, omnesque eius proprietates: cognitio perfecta est illa, quæ clarè cognoscit essentiam rei, & aliquas eius proprietates, sed non omnes: cognitio imperfecta dicitur, quando cognoscitur res per eius prædicata communia, vt cum cognoscitur homo tanquam ens, vel substantia.

Cognitio Deiquoad an sit?

Cognitio Deiquoad quid sit?

Cognitio comprehensiva.

Cognitio perfecta.

Cognitio imperfecta.

92 Intellectus in statu naturali nihil potest cognoscere, nisi se convertendo ad phantasmata, propterea ait Philosophus: (nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu.) Neque supernaturalia (vt tenet D. Thomas) alio modo cognoscere valet. *D. Thom.* Quod proculdubiò intelligendum est de statu, & modo naturali cognoscendi, nõ verò de statu, & modo supernaturali per fidem, in quo cognoscere potest per species, non per sensus sumptas, sed ab habitu fidei ministratas, quandoquidem cognoscere Deum per conversionem ad phantasmata, sit eum cognoscere quasi materialem, vel materiali similem: & cum prima omnium causa, & propria eius species, quam format intellectus per habitum fidei, nõ sit materialis, nec materiali similis, ideò intellectus in hoc statu non indiget se ad phantasmata convertere: & licèt possit aliquando fide innixus per creaturas, & earum species in cognitionem creatoris venire, species tamèn propria Dei nequit ingredi per sen um, neque ad eius cognitionem necessa-

1. *p. q.* 84. *art.* 7.

rium

D. Thom. 1. p. q. 84. art. 7. ad 3.

rium est ad phantasmata converti: ideò ait D. Thomas: (incorporea, quorum non sunt phantasmata, cognoscuntur à nobis per comparationem ad corpora sensibilia, quorum sunt phantasmata: Deum autem (vt Dionysius dicit) cognoscimus vt causam, & per excessum, & per remotionem.) Et alibi, (in statu viæ, spiritualia, & præcipuè Deum, magis videmus cognoscendo quid non est, quam apprehendẽdo quid est, & ideò quantum ad statum viæ ponitur cordis munditia, nõ solùm à passionum illecebris, sed etiam ab erroribus, & phantasmatibus, & spiritualibus formis, à quibus omnibus docet abscedere Dionysius in libro de Mystica Theologia, tendentes in divinam contemplationem.) Idem docet in alijs locis, & tenent Gregorius, Laurentius Iustinianus, Augustinus, Bonaventura, Albertus Magnus, Cardinalis Toletus, Gregorius de Valentia, & præcipuè Dionysius Carthusianus, qui hoc latè, & eruditè confirmat, & aliquibus D. Thomæ, & Dionysij sententijs malè intellectis, subtilitèr respondet, qui omninò videndus.

S. Dionys. de Myst. Theolog. cap. 1. & de cæleſt. Hierarq. cap. 23.

D. Thom. 1. p. q. 84. art. 5. 6. & 7. & q. 105. ar. 4. & in 3. dist. 35 q. 2. art. 2. & 2. 2. q. 81. ar. 1. & in 2. ad Corin-

93 Intellectus secundum se (D. Thoma teste) est potentia nobilior voluntate, quia quantò aliquid est simplicius, & abstractius, tantò secundum se est nobilius, & altius: cum autem obiectum intellectus sit simplicius, & magis absolutum, quam obiectum voluntatis, quia nimirùm obiectum intellectus est ipsa ratio boni appetibilis, bonum autem appetibile, cuius ratio est in intellectu, est obiectum voluntatis, ideò obiectum intellectus est altius quam obiectum voluntatis, subindeque secundum se est nobilior potentia.

1b. 12. Ie. 1. S. Gregor. hom. 17. in Eze chiel. S. Laurent. Iustin. lib. de cast. conub. cap. 12. S. Augustin tract. 107. in Ioan. & lib. 12. in Genes. ca. 3. & de raupt. Pauli ca. 6. S. Bonaventur. de itiner. itin. 5. dis. 4. S. Albertus Mag. lib. de adhær Deo. cap 8. Tolet. Card. q. 12. Valento. 1. com m. dis p. 6. q. 14. pu. ct. 3. Carthus. in com. Myst. Theol. art. 2.

94 Domicilium intellectus est medium capitis, sicut frons est imaginationis, vel vt propriùs loquamur, est, in anima prout est in illa parte capitis, & ratio est, quia ibi sunt organa, & necessariæ dispositiones à quibus pendent intellectiones, & consequentèr ibi debet esse potentia intelligendi, sed non est in anima prout illa est in pedibus, brachijs, &c. sed prout est in illa parte capitis. Nec propterea dici potest animam habere, & non habere intellectum, quandoquidem illa ipsa, quæ pedes informat, informat similitèr & caput, sed quia in solo capite, quasi in sola parte vbi adest intellectionis dispositio,

D. Thom. 1. p. q. 82. art. 3.

tio, ibi exercet actus intellectus, quamobrem dicimus ibi intellectum, vel potiùs animam intelligentem hospitari.

CAP. XI.

DE SECVNDA POTENTIA animæ, nempè de Memoria, sive reminiscentia spirituali.

95 PEr memoriam spiritualem intelligimus illam potentiam superiorem cognoscitivam, quæ in se conservat species spirituales obiectorum, quæ intellectus primò cognovit, quibus possit eadem obiecta iterùm, iterùmque cognoscere, & hanc potentiam vocamus memoriam in actu primo, quia est immediata dispositio ad eam, quam dicimus memoria in actu secundo, sive in exercitio: & est ille actus, quo iterùm cognoscitur obiectum, qui etiam vocatur reminiscentia: quamobrem dicere solemus, hominem carere memoria, cum illius quod iam cognovit obliviscitur, quamvis iste potiùs sit actus potentiæ, quam ipsa potentia.

96 Memoria igitur in memoriæ actu primo est: *potentia spi-*
Definitio *ritualis, cognoscitiva obiecti per species, quæ remanserant ex alijs cognitionibus eiusdem obiecti.* Ex hoc colligitur non esse actum memoriæ illum, qui quamvis iterùm cognoscat obiectum cognitum, non cognoscit illud per easdem species, quibus antea cognitum fuit, sed per species novas, quia memoria non solùm consistit in cognitione obiecti iam cogniti, sed in cognitione eiusdem obiecti, & cum eisdem speciebus, quæ ex præterita eius cognitione remanserunt in potentia: Itaque dùm anima Dei recordatur per novam speciem, impropriè Dei recordari dicitur, sed potiùs quod Deum recentèr cognoscit.

97 Etiam colligitur, quod Deus propriè non habet memoriam, quia semper est in actu cognoscendi, nec indiget speciebus ad cognitionem, quia in omnibus essentialitèr assistit, & cognoscere per species est imperfectio potentiæ creatæ, quæ his adminiculis indiget ad cognoscendum, in Deo autem nulla imperfectio dari potest. Cum autem solùm dicatur memoria illa, quæ iterùm cognoscit obiectum cognitum, & per easdem species, quibus antea illud cognoverat, & in Deo neque dari possit secũda cognitio, nec species, sequitur

quod Deus propriè non habet memoriam. Cum verò legimus in Scriptura Deum obliviſci, vel recordari, intelligendum eſt metaphoricè, ita vt quando dicitur iraſci, & pœnitere, quæ omnia in Deo repugnant, ſed tamèn ſic dicitur, quia in ordine ad creaturas eoſdem parit effectus ac ſi recordaretur, obliviſceretur, vel pœniteret.

98 Non indiget vt actus memoriæ ſit, quod cognoſcatur cognitio, qua antea cognitum fuit obiectum, ſed quod illud cognoſcatur per eaſdem ſpecies, quibus antea fuit cognitum, & ratio eſt, quia cum memoria iam apud ſe habet ſpecies proprias obiecti, non indiget reflectere ſuper cognitionem, ſed ſuper ſpeciem. Quod manifeſtè patet in brutis, de quibus nemo dubitare poteſt, quod habeant memoriam ſenſitivam, ſiquidem recordantur feriri virgis, & paſci panibus, vndè hos quærunt, & illas fugiunt, & communitèr dicitur, quod potentia materialis (vt eſt brutalis) in ſuos actus non reflectit: ex quo deducitur, quod multò minus memoria ſpiritualis indigebit reflectere in ſuos actus.

99 Difficiliùs cognoſcere poſſumus in memoria, vndè excitentur ſpecies, quibus recordamur, quandoquidem quod experimur penitùs ignoramus. Aliqui dixerunt quod ſpecies conſervantur in potentia per quamdam concatenationé qua vnæ cum alijs connectuntur, quamobrem ſæpè excitantur ſpecies per cognitionem rerum præcedentium, vt in nobis omnibus accidit, quod per antecedentium rerum cognitioné, ſuo ordine excitantur ſequentium ſpecies, quod ſi ordinem invertimus, illicò turbamur, & confundimur, & ſi fortè aliquis de quarto verbo orationis Dominicæ interrogaretur, ſi ab exordio orationis non inciperet, illud referre difficilitèr poſſet: ex quo colligi videtur, quod ſpecies ſubſequentes excitantur ab antecedentibus, quę ſunt in memoria.

100 Aliquando excitantur ſpecies à voluntate voléte aliquod obiectum cognoſcere, interdùm etiam à phantaſia, & interdùm à Deo, vt recordemur beneficiorum eius, ſuppliciorumque, & aliorum, quę ordinantur ad conſectandam virtutem, & ad fugienda vitia. Sępè ſpecies memoriæ ſenſitivę excitantur ab externis ſenſationibus, ſæpiùs

ab

ab humoribus occupantibus cerebrum, vt contingit in ſomnis, ſæpiſsimè denique ab Angelis bonis, vel malis: ab illis, ad noſtram reformationẽ, & eruditionẽ: ab iſtis, ad inferẽdas animę deceptiones, & pravas cogitationes. Cum enim huiuſmodi ſpecies non poſsint per ſe ipſas excitari, neceſſariò danda eſt cauſa excitans, quia ſi per ſe ipſas excitarentur, nullo modo poſſet memoria diù permanere abſque earum recordatione; & experientia docet, quod per plures annos remanent conſervatæ in potentia, quin earum reminiſcatur, quouſque ab aliqua ex prælibatis cauſis excitantur.

101 Memoriam non diſtinguimus realitèr ab intellectu, ſed tantùm formaliter, per rationem, connotata, & officia, quia nimirùm in ſe conſervare ſpecies intelligibiles, & per eas iterùm obiectum cognitum agnoſcere, pertinet ad intellectum, qui per ſe ipſum poteſt hæc duo officia adimplere, quin vllo modo neceſsè ſit aliam multiplicare potentiam, & ratio eſt, quia cum intellectus ſit potentia cognoſcens verum, ſecundum totam eius latitudinem, ſe extendere poteſt ad eius cognitionem ſecundum omnes eius differentias, tam in ſtatu præſenti, quam in futuro, vel præterito, & cum hic ſit actus memoriæ, quem mediantibus ſpeciebus cognitæ veritatis facit, ſequitur quod non indiget nova potentia.

102 Cum igitur memoria non diſtinguatur realitèr ab intellectu, quem diximus hoſpitari in humano capite, idem dicendum eſt de memoria, cum hoc tamèn diſcrimine, quod cum intellectus exerceat officia tantùm intellectiva, actus producit in medio capitis, vt ſupra diximus: cum verò intellectus exercet hæc memorativa officia, actus producit in extrema parte capitis, ſive in occipicio, & ratio eſt à poſteriori, nam illis, qui infirmitate oblivionis laborãt, in hac extrema cerebri parte remedia apponuntur, & qui volunt fœlicem, & promptam habere memoriam, candenti ferro eandem partem torrent, & exſicant, vt factum fuiſſe dicitur ab Alphonſo de Madrigal, Epiſcopo Abulenſi, qui omnes illius ſęculi homines ad miranda prorsùs memoria anteceſsit, vndè colligitur, ibi adeſſe organum, & diſpoſitiones memorię. *Supr. cap. 10. num. 94.*

103 In huius denique directione potentiæ debet ſpi-

spiritualis Magister multum laborare, ordinanda quippè est ad Deum, & à superfluis creaturarum speciebus evacuanda, quia eius inordinatio plura animæ confert dispendia: ad quod omninò vi-

B. Ioannes à Cruce dendus B. Ioannes à Cruce, qui luculentèr, & diffusè

ascen. Mō te Carmeli, à cap. 1. vsque ad 14. inclusivè. modum tractat ducendi, & ordinandi huiusmodi potentiam.

CAP. XII.

DE TERTIA SVPERIORI animæ potentia, sive de voluntate spirituali, eiusque requisitis ad perfectam libertatem.

104 APpetitus rationalis hominis, sive voluntas superior, quæ in anima rationali sceptrum imperij tenet, definiri sic potest: *potentia appetitiva spiritualis, ad volendum bonum, & ad odiendum malum.* Quę per hunc duplicem actum amoris, & odij, volitionis & nolitionis, ęquè vocari potest *voluntas*, & *noluntas*. Per primum habet pro obiecto adæquato, bonum in communi: per secundum verò, malum in communi. Bonum est triplex, nempè *bonum honestum, vtile, & delectabile*. Bonum honestum illud est, quod tanquam decens, virtuosum, & laudabile repræsentatur huic potentiæ: bonum vtile est illud quod ei proponitur ab intellectu sub aliqua commoditate propria, vel aliena: bonum delectabile est illud quod ei proponitur tanquam sapidum, pulchrum, & delectabile: malum etiam è converso est triplicitèr, oppositū scilicet huic triplici bono.

Definitio voluntatis.

Voluntas

Noluntas

Bonum honestū.

Bonum vtile.

Bonum delectabile.

105 Hæc voluntas est potentia cæca, nec quidquā potest velle, vel nolle, nisi id ei ab intellectu tanquam bonum, vel malum proponatur, nec contrarium est dabile, etiam de potentia Dei ordinaria, quare ait axioma Philosophicum, *nihil volitum, quin præcognitum*. Bonum autem quod est adæquatum obiectum voluntatis potest duplicitèr proponi ab intellectu, scilicèt, vel cum indifferentia, vel sine illa. Tunc dicitur repręsentari cum indifferentia, quando neque proponitur totalitèr bonum, nec totalitèr malum, sed partim bonum, & partim malum, sicut mortificatio, aut pœnitentia, quæ proponitur sub bonitate honestæ vtilitatis, & simul proponitur sub malitia severæ incommoditatis: tunc verò dicitur repræsentari sine indif-

differentia, quando proponitur tanquam totalitèr bonum, vel totalitèr malum, & tunc voluntas non est libera ad operandum, vt contingit Beatis in visione Beatifica, in qua eis adeò bonus proponitur Deus, quod nec cum malitia incõmeditatis repręsentatur. Et quia circa huius potentiæ libertatem multum interest Magistrum instruere, longiorem solito de eius requisitis sermonem protrahemus.

106 Triplex igitur datur libertas, scilicèt *libertas aliena à servitute*, *libertas aliena à coactione*, & *libertas aliena à necessitate*. Libertas aliena à servitute, solùm dicitur libertas, in quantum homo est liber à captivitate, quæ necessitatem inducit, & huic reducitur quælibet carétia obligationis, vt peccati, pœnæ, vel debiti legalis.

Libertas aliena à servitute.

107 Libertas aliena à coactione dicitur illa, quæ caret repugantia, vi, vel violentia, coactum namque nõ solùm dicit violentiam, & vim extrinsecam, verùm etiam intrinsecam in voluntate, propterea non sunt idem violentum, & necessarium. Neque voluntas libera à coactione dicitur libera à necessitate, quod manifestè patet in actu Beatorum, qui habent voluntatem liberam à coactione, tametsi liberam non habeãt à necessitate, quia quamvis necessariò Deum diligant, & habeant necessitatem extrinsecam, carent tamèn intrinseca repugnantia voluntatis: vndè hic actus Beatorum est omninò liber à coactione, & non liber à necessitate.

Libertas aliena à coactione.

108 Nec similitèr actus ille quo Deus diligit semetipsum, nec motus primo primi voluntatis creatæ sunt liberi à necessitate, sed dũtaxat à coactione, & hæc Coactio potest esse duplicitèr: vna simpliciter absoluta, & alia secundum quid: absoluta simpliciter est, quando per absolutam, & inevitabilem violentiam cogimur aliquid operari, aut omittere: dicitur secundum quid, quando aliquomodò cogimur ad operandum, nempè per nimias preces, minas, aut supplicia, quibus licèt voluntas operetur, & possit non operari, inducunt nihilominùs metum cadentem in virum constantem, & tollunt à voluntate debitam & sufficientem libertatem.

Coactio simpliciter absoluta.

Coactio secundũ quid.

109 Libertas libera à necessitate, quæ est propria, & legitima libertas, necessaria ad meritum, vel ad culpam, illa est, quæ relinquit

Libertas libera à necessitate.

quit voluntatem cum indifferentia ad ponendum actum volitionis, vel eius carentiam: & hoc quod est esse liberam à necessitate, potest convenire potentiæ, vel eius actui, vndè potentia, quæ operatur libera à necessitate, dicitur *liberum arbitrium*, quod sic potest definiri: *facultas voluntatis, & rationis.* Idemque sonat, ac potentia habens indifferentiam ad operandum, vel habens tale dominium in agẽdo, quod in suo posse omninò sit operari, vel non operari, & hoc modo vocatur homo liber ex natura sua, & sui liberi arbitrij dominus, quia ad libitum potest voluntatem suam determinare ad agendum, vel omittendum, tam in operibus naturalibus, quam supernaturalibus, & ita definitum est apud Tridentinum.

Definitio liberi arbitrij.

Concil. Trident. sess. 6. ca. 5. Can. 5 & 6.

110 Actus vocatur liber, non solùm cum emanat à potentia libera, sed etiam quando ipse est liber in sua emanatione. quia licèt potentia libera sit, si tempore operandi non habeat indifferentiam ad eligendum, tunc nec actus, nec potentia liberi dicuntur: quod tunc evenit, quando voluntas in vtraque parte eligenda inspicit malum, & nihilominùs vnam ex eis eligere adstricta est, tunc enim quamcumque elegerit partem, non peccabit, quia quamvis habeat libertatem eligendi, non habet libertatem eligẽdi inter bonum, & malum, subindèque caret indifferentia necessaria ad imputabilitatem: quod valdè notare debet Magister pro animabus scrupulosis, quę dùm operati habent putãt in omnibus adesse peccatũ, cum revera in nulla earum operatione adsit eis indifferentia eligendi inter bonum, & malum & tunc in nullo, quod elegerint, peccare lethalitèr possunt.

111 Est etiam necessarium ad perfectam libertatem potentiæ, quod illa sit activa, & non passiva, agẽs, & non patiens, quia libera non est in recipiendo, sed in operando, & facto actu libero, necessariò recipiendus est in potentia patiente: quimobrem cum Deus in anima infundit supernaturalitèr lumen, & amorem, non est libera potentia, quovsque illis mediantibus operatur; quodquidem notari oportet ad admissionem, vel renuntiationẽ eorumdẽ.

112 Quadruplicem etiam invenimus libertatis modum, scilicèt *contrarietatis, contradictionis, electionis specificæ, & electionis nume-*

mericæ. Libertas contrarietatis contingit, cum voluntas libera est ad eligendum in vno obiecto ex duobus contrarijs vnum, vt amare, aut odire, & propterea dicitur contrarietatis, quia amor, & odium sunt inter se contraria, & hæc est libertas propria, & imputabilis.

Libertas contrarietatis.

Libertas contradictionis.

113 Libertas contradictionis tunc evenit, cum voluntas libera est, & indifferens ad ponendum actum dilectionis, vel odij, vel ad ponendam carentiam eorum actuum, & propterea dicitur contradictionis, quia actus, & eius carentia contradictoriè opponuntur, & hæc etiam est propria libertas, & imputabilis, quia potest liberè amare bonum, aut non amare, & odire malum, vel non odire, & vtrumque imputabile est.

Libertas electionis specificæ.

141 Libertas specifica non est propria libertas, & tunc contingit, quando voluntas libera est ad amandum Paulum, vel Equum, vel cum libera est ad prosequendum Paulum amore charitatis, uel amore proprio, & propterea dicitur electionis specificæ, quia Paulus, & Equus sunt diversæ speciei, & similitèr amor charitatis, & amor proprius. Hęc non est propria libertas, non enim est contrarietatis, quia supponimus voluntatem amaturam, nec est libertas contradictionis, quia cum amare debeat vt supponimus, nequit ponere actum amoris, vel eius carentiam, quæ necessariò requiruntur ad indifferentiam perfectæ libertatis.

Libertas electionis numericæ.

115 Deniquè libertas numerica est, quando voluntas adstricta est amare aliquod obiectum, sed est libera ad eliciendum vnum, aut plures actus, vel maioris, aut minoris intensionis, & hæc libertas impropria est, quia caret indifferentia amandi, aut odiendi, vel ponendi actum amoris, aut eius carentiam, in quibus vera libertas consistit, siquidem supponitur adstrictum esse ad amandum.

CAP. XIII.

DE ALIIS REQVISSITIS ad perfectam libertatem voluntatis.

126 REquiritur etiam ad perfectam voluntatis libertatem, quod in ordine causæ efficientis proximæ, habeat completam vim activam, & dominativam ad liberum eius exercitium, possitque ad libitum amare, vel odire cum potestate completa, quam habere dicitur, cum habet po-

potestatem dominativam indifferentem operãdi quod voluerit.

Libertas in actu primo.

117 Datur libertas in actu primo, & in actu secundo: libertas in actu primo est ipsa potentia disposita cum omnibus necessarijs ad liberè operandum: in actu secundo dicitur, cum potentia actualitèr est in exercitio liberè agendi.

Libertas in actu

118 Requiritur etiam quòd intellectus proponat voluntati obiectum cum sufficienti, & indifferenti tranquillitate, vt ipsa liberè, & spontaneè se determinet. nam si intellectus perturbatur, vel subitò rapitur, & movetur (vt contingit in Raptu, & alijs ex passivis communicationibus) vel absque sufficienti iudicio, aut deliberatione procedit, voluntas tunc movetur sine sufficienti libertate, sed impetuosè per motum præcipitem, & non plenè deliberatum, quod evenit in motibus primo primis, quibus volũtas precipitatur absque sufficienti iudicio, & deliberatione ad agendum.

119 Ex quo inferre debet Magister spiritualis doctrinam pro animabus scrupulosis, quibus licèt multoties consensisse videatur, revera longè sunt à consensu, & plena libertate operandi, cum regularitèr habent intellectum obscuratum, eisque nullum obiectum securè, & tranquillè, tanquam bonum, vel malum proponit, sed ambiguè, & quasi ad vesperùm, absque sufficienti iudicio, propterea voluntas trepidat, & in omnibus malum timet, vndè præcipiti, & indeliberato motu obiectum prosequitur. Quãobrem si nimis scrupulosi sint, rarò, aut nunquam propter eiusmodi imperfectam libertatem peccabunt lethalitèr.

120 Et ratio huius indeliberationis est, quia cum timor, & pusillanimitas contrahant, & angustent animæ vires, sicut calor, & audacia dilatant, & extendunt, ex hac contractione, & timore oritur perturbatio intellectus, qui absque sufficienti iudicio determinatur, quia timor ille, & tremor conceptus, in nullo obiecto dat illi securitatem, qua possit voluntati repræsentare obiectum clarè, & affirmativè sub ratione indifferentiæ: cum autem voluntas cæca sit nec plus luminis habeat, quam id quod ei tribuit intellectus, ea cum indeliberatione, & ambiguitate, qua intellectus proponit obiectum, eadem voluntas illud amplectitur, vndè trepidè,

pidè, præcipitantèr, & absque sufficiẽti deliberatione operatur, quod sufficit vt absit culpa lethalis, & hoc modo regularitèr operantur nimis scrupulosi.

121 Requiritur etiam ad actum liberum, quod proposito ab intellectu obiecto indifferenti, maneat voluntas libera ad eligendum, quod voluerit, nam si Deus de potestate absoluta impediret electionem voluntatis, careret perfecta libertate ex defectu liberi dominij ad indifferentèr agendum: vndè sciendum est, quod cum voluntas habet iudicium indifferens, idest, quando posito ex parte intellectus iudicio indifferenti vt voluntas eligat, nihil aliud restat, nisi quod illa super illud obiectum indifferens, suum actum liberum producat, & tunc durante illo iudicio indifferenti, nequit Deus adstringere voluntatem ad prosequendum, vel fugiendum obiectum, neque ad eligendum vnum ex duobus terminis, & ratio est, quia si Deus in hoc casu necessitaret voluntatem ad actum amoris, necessarium erat ei impedire, non solùm quod actum contrarium odij non produceret, sed etiam quod non posset producere talem actum: cum autem stante iudicio indifferenti nequeat auferri à voluntate potentia ad actum contrarium, voluntas quippè dispositа facit vnum aggregratum compositum ex re ipsa, & ex iudicio indifferenti, ideo manendo in hac indifferentia, nequit voluntas à Deo necessitari, vt vnũ ex duobus teminis prosequatur, adeò quod si Deus de potentia absoluta vellet necessitare voluntatem ad aliquem actum determinatum, indigeret proculdubiò mutare ei iudicium indifferens in necessarium, & determinatum, tuncque voluntas libera non fuisset.

122 Etiam requiritur ad debitam libertatem, quod corpus sit benè dispositum: quia vt tenet D. Thomas, licèt hoc non attingat substantiam rei spiritualis, potest tamèn ingens dolor, perturbatio, aut indispositio humorũ ita vehemẽtèr animum occupare, quod voluntas cum plena libertate nequeat operari, vt passim videmus in lunaticis, fatuis, & acutissimis doloribus laborantibus, qui præcipites, & inordinatas actiones, & verba (extra eorum deliberationem) proferunt, & operantur. *D. Thom. 2.2.p.17. art. 1.*

123 Etiam requiritur ad perfectam libertatem vo

luntatis pręvius Dei concurſus, applicans voluntatem ad operandum, vt ambæ cauſæ, prima ſcilicèt, & ſecunda, vniantur ad operis cauſalitatem, & licèt vltimo loco collocamus hunc requiſitum, primum equidem, & vltimum eſt in voluntate ad eius perfectam libertatem, ipſe enim Dominus eſt Alpha, & Omega, principium, & finis noſtræ operationis: ipſe nos movet, nos ducit, nos adiuvat, & nos perficit: ipſe opus incipit, & nobiſcum proſequitur, & in nobis complet, vt qui in nobis dat velle, det & perficere pro bona voluntate.

CAP. XIIII.

PROSEQVITVR, ET CONcluditur materia voluntatis.

124 PRinceps actus voluntatis eſt Amor, qui dividitur in *amorem cõcupiſcentiæ, & amicitiæ.*

Amor concupiſcentiæ.

Amor amicitiæ.

Amor concupiſcentiæ (non per hunc intelligimus amorem turpem) eſt ille quo amatur aliquod obiectum cauſa alterius, vt cum voluntas amat bona vt convenientia Petro, aut Paulo, vel ſibi ipſi: amor amicitiæ ille eſt, quo amatur aliquod obiectum propter ſe ipſum, vt cum Deum diligimus propter ſuam bonitatem increatam, quæ eſt eius eſſentia, & hic eſt proprius actus charitatis Theologicæ, pertinens ad vnionem myſticam animę cum Deo.

125 Dividitur etiam amor in *amorem intentionis, & electionis.* Amor intentionis eſt actus, quo voluntas amat finem, vt cum amat Beatitudinem, aut Deum tanquam vltimum hominis finem, licèt quilibet actus, quo amatur finis particularis, & vniverſalis, dicatur etiam amor intentionis: amor electionis eſt ille actus, quo voluntas amat media ad aſſequendum finem, vt cum eligit pœnitentiam ad adipiſcendam ſanctitatem, quamvis iſti ambo amores in rigore Theologico amores non ſint.

Amor intentionis.

Amor electionis.

126 Voluntas nullo modo poteſt ferri in incognitum, hoc eſt nequit proſequi obiectum, quod intellectus non ante cognoverit, quia licèt doceat D. Thomas, quod voluntas poteſt plus amare, quam intellectus cognoſcere, & Hugo Lingonienſis dicat (Dilectio ſupereminet ſcientiæ, plus enim diligitur, quam intelligitur,) quod procul-dubiò verum eſt circa obiectum cognitum, ſed circa obiectum incognitum, nec ad-

D. Thom. 1.2.q.27. art. 2. ad 2.

Hugo Lingonien. in Dionyſ. de Cæleſt. Hierar. cap. 2.

adhùc divinitùs dari potest, ex duplici ratione.

127 Prima, quia voluntas essentialitèr est potentia cęca, nec manendo in suo esse habet capacitatem ad amandum id, de quo ab intellectu nulla ministrata est notitia, quia cum cognoscitiva, non sit, sed volitiva necessariò debet à potentia cognoscitiva habere notitiam obiecti, sub ea formalitate, qua possit voluntas in illud ferri, aut ab illo fugere, alioquin non posset se determinare, nec obiectum obsequi, cum hoc sit bonum, aut malum cognitum: ergo manens voluntas in suo esse, & natura, impossibile est etiam divinitùs in obiectum incognitum ferri, sicut oculus materialis remanens materialis oculus, non potest adhùc divinitùs videre Deum, vt latè probat P. Suarez, quia oculus materialis elevatus ad videndum Deum, non remanet materialis oculus, sed fit intellectus, qui solus potest intellectualitèr Deum videre, nam potentia vt intuitivè videat, debet se proportionare obiecto videndo: cum autem Deus adhùc divinitùs non possit esse materialis, impossibile est adhùc divinitùs, quod oculus materialis videat

P. Suarez.

Deum, & idem dicendum est de voluntate.

128 Secunda ratio est, quia sicut in appetitu innato consequitur formam, vel speciem physicam (vt est forma corporis) propensio, & inclinatio ad centrum, ita similitèr amor appetitus elicìti consequitur formam, vel speciem intentionalem, vel apprehensivam, vt est obiectum apprehensum vt bonum, & cum certum sit, & adhùc divinitùs repugnet, quod detur appetitus innatus, vbi non datur forma physica, quia non potest dari inclinatio ad centrum, vbi non datur forma corporis gravis, ita etiam nequit adhùc divinitùs dari appetitus elicitus, aut actus voluntatis, vbi nõ datur forma apprehensiva, quia non potest dari inclinatio ad obiectum, vbi non adest forma alicuius apprehensionis.

129 Itaque erroneum est dicere, quod in passiva, & infussa contemplatione voluntas amet Deum, & intellectus nihil cognoscat: sicut & erroneum est asserere, quod est aliqua communicatio passiva, & infussa facta solummodò voluntati, quin intellectus aliquid cognoscat obiecti illius communicationis, quia hoc adhùc divinitùs est impossibi-

le, quinimò & mille erroribus, & diabolicis illusionibus expositum. Aliud enim est quod voluntas circa idem obiectum cognitum passivè excitetur, & adeò intensè, quod multò plus in eo amet, quam intellectus cognoscit, sed ferri, aut excitari ad obiectum penitùs incognitum, impossibile est.

130 Sed causa prædicti erroris deduci potest ab effectibus, quos anima percipit in his supernaturalibus infusionibus, quia cum Deus incomprehẽsibilis sit, quantò magis intellectus in eius contemplatione elevatur, tantò ampliùs in eius incomprehensibilitate absorbetur; & eo sublimiùs extollitur, quo simplicior, & imperceptibilior redditur, ad exemplum Moysis, qui dùm Domino magis appropinquavit, *ingressus est in medium nebulæ*. Cum autem potentia affectiva, vt est voluntas, in sui operatione sit longè palpabilior, quam operatio intellectus, in ea enim ignis infusi amoris clarè percipitur, lumen verò intellectus tanquam delicatius, & sublimius, vix cognoscitur, falsò putant voluntatem amare, & intellectum nihil cognoscere: & hoc interest Magistrum non ignorare.

Exod. 24 *&* 8.

131 Voluntas rationalis in tota anima sceptrum imperij tenet, & ad libitum suum, atque obsequium cæteras vires, & potentias ducit, & gubernat, sed huius operationis modus est valdè controversus. Quidam putant, quod voluntas moveat cæteras potentias sibi subiectas per concursum simultaneum, hoc est, cum illis concurrens ad actus producendos, nempè cum sensu visus, auditus, &c. ad producendum visionem, & auditionem. Alij volunt quod fiat per radicationẽ, subordinationem, & simpathiam: Dicunt enim, quod quando duæ potentiæ sunt in eadẽ anima subordinatæ vna ad aliam, & vna ab alia movetur, mota non indiget aliqua motione reali, & physica impressa in ipsa per potentiam movẽtem, sed sufficit radicatio sita in anima, per cuius rationem, & simpathiam, vna appetente, alia quæ ei subiecta est illicò movetur ad opus, & hæc sententia est Soti, & aliorum.

Sotus in 2. dist. 42 q. 1. concl. 2.

132 Sed longè probabilior nobis videtur sententia Cayetani dicentis, quod potentia ad movendam aliã potentiam, indiget in illa imprimere aliquid physicum, & reale, per quod ad exer-

Cayetan. in 2. 2. q. 81. art. 4.

exercitium operis moveatur. Ad quod ſupponendum eſt, duplicem eſſe motionem phyſicam: (& hoc attendat Magiſter, quia ſummoperè neceſſarium eſt ad res paſſivas, & ſupernaturales) vna dicitur *confortativa*, & alia *applicativa*. Motio confortativa eſt illa, per quam potentia mota remanet maiori cum vigore, & virtute quam antea, & poteſt perfectiores actus producere, quam antea poterat per ſe ſolam, vt videtur in inſtrumento Artificis, quod mediante motione manus eius agit opus, quod antea per ſe ſolum agere non poterat: Motio purè applicativa illa eſt, quæ ſolùm movet, & determinat potentiam, vt agat quod ipſa per ſe ipſam agere poterat, vt promotio quam tribuit divinum auxilium, per hoc enim non additur voluntati maior virtus, ſed tantùm eam applicat ad agendum id, quod poterat per ſe ipſum agere.

Motio phyſica confortativa.

133 Hoc ſuppoſito dicimus, quod neque per concurſum ſimultaneum, nec per radicationem, ſubordinationem, aut ſimpathiam vna potentia poteſt moveri ab alia, ſed neceſsè eſt, quod ſit aliquid intrinſecum, quod eam phyſicè moveat, quia ex natura harũ, nec in ſe, nec in radice immutatur potentia, nec poteſt producere actum perfectiorem, quam antea poterat, & illa manente abſque aliqua immutatione, neceſſariò eius actus debent eſſe ſicut priùs fuerunt: vndè ſi actus potẽtiæ ſuperioris non producat aliquid intrinſecum, neque in anima, neque in potentia mota maneret aliquid immutatum, nec in ſe, nec in radice, nec poterat producere actum perfectiorem, & maioris virtutis, quam antea poterat, quare colligitur quod vt moveatur per motionem confortativam, indiget aliquo intrinſeco movente.

134 Idem eſt neceſſarium potentiæ vt moveatur per motionem purè applicativam, quia actus qui procedunt à potentijs voluntati ſubiectis, oriuntur à quodam reſpectu intrinſeco ad finem quem habet voluntas, & ſimilitèr ad ipſam voluntatem imperantem: Itaque prædictæ potentiæ ſupponunt, quod aliquid intrinſecum à voluntate recipiant, quod intrinſecũ nihil aliud eſt, niſi quædam qualitas producta, ab actu, quo voluntas vult operationem in potentia, quam movet, non per modum permanentem, ſed tranſeuntem, quia tantum

tum durat illa qualitas, quãtum durat motio, cuius effectus est, reddere potentiã efficatiorem, si sit confortativa, vel applicatiorem ad prosecutionem actus, si sit purè applicativa.

135 Quia cum voluntas in homine sit primus motor ad quamlibet prosecutionem, ab illa participant cæteræ potentię applicationem ad prosecutionem suorum actuum: & licèt actus voluntatis sint formalitèr immanentes, & per consequens non effectivi aliorum effectuum, tamèn virtualitèr, & eminentèr sunt transeuntes, & ita producunt qualitates motivas in potentijs sibi subiectis vt eas moveant, sicut consideratio rei appetibilis immutat sensibilitèr corpus, commovens scilicèt spiritus, qui suo motu sanguinem moveant.

D. Thom. 1. p. q. 82 art. 4.

136 Quamvis D. Thomas asserit, quod actus imperij pertinet ad intellectũ, voluntas tamèn suo imperio movet intellectum, vt ipse Angelicus fatetur, & intellectus per suum imperium movet imaginationem, imaginatio autem appetitum sensitivum, & potentiam locomotivam, quæ movet denique membra corporis. Itaque cum voluntas vult facere eleemosynam, hunc producit actum imperij: *volo dare eleemosynam*: hic actus producit in intellectu quamdam qualitatem qua iple movetur ad producendum hunc actum imperij, nempè: *Detur eleemosyna*: qui actus movet imaginationem, & ea mediante, appetitum sensitivum, & potentiam locomotiva, & hæc denique membra corporis necessaria vt eleemosyna largiatur.

137 Situs, sive Palatium voluntatis aliqui volunt quod sit in humano capite, quia immediatè adhæret intellectui ibi domicilium habenti, & quia voluntas determinatur per cognitionem intellectus, necessariũ videtur, quod vtraque potentia in eadem partè hospitetur. Alij probabiliùs volunt, quod habitaculum voluntatis sit in corde, quia hoc magis appropinquat sensui Sacræ Scripturæ, siquidem sæpiùs cor pro voluntate accipit, vt illud Proverb. *Præbe fili mi cor tuum mihi*: & alibi: *Filij hominum vsque quo gravi corde, vt quid diligitis vanitatem*? Et alibi: *diliges Deum tuum ex toto corde tuo*, & in alijs ferè innumeris locis. Et hæc sufficiant ad animæ cognitionem, Mysticæ scié-

Proverb. 23. 26. Psalm. 4. 3. Matth. 22. 37.

tiæ

tiæ accomodatam. Cæterę autem quæstiones, quæ circa hanc materiam in Scholis differuntur, parùm, aut nihil cõferunt ad intentũ, vndè eas meritò prætermittimus.

TRACTATVS TERTIVS.

DE HABITIBVS NATVRALIBVS, ET SVPERNATVRALIBVS.

PRæcognitis iam exterioris, & interioris hominis viribus, & facultatibus, præadducta, & exposita etiã animæ rationalis natura, & virtute, scire oportet, quod homo in puris naturalibus constitutus incapax est vnionis diuinæ, eique impossibile est non aduenientibus nouis comprincipijs ad Mysticam vnionem elevari, quia licèt naturalibus tantum ornatus viribus possit diuinam existentiam per effectus creaturarum cognoscere, quidditatem tamèn eius nisi per fidem, & alia iuxta fidem comprincipia, propriè, & legitimè percipere non valet: in statu quippè naturali solùm capax est anima eórum, quæ in eam per exteriores sensus ingrediuntur, quorum obiecta debent esse materialia, aut similia, quidquid enim materialitatem, & similitudinem exuit, inattingibile prorsùs est ab anima in puris naturalibus constitutа: cum autem Deus nec materialis sit, nec similis, vt testatur Isayas inquiens: *Cui ergo simìlem fecistis Deum? Aut quam imaginem ponetis ei? Nunquid sculptile conflavit Faber, aut Aurifex auro figuravit illum? Aut laminis argenteis Argentarius?* Propterea anima in puris naturalibus Deum per proprias species cognoscere, & proportionabilitèr vt est in se diligere non potest: indiget ergo ad perfectam eius Mysticam vnionem, per habitus supernaturales, & superioris ordinis elevari ad agendos actus supernaturales cognitionis, & amoris, quibus possit Deo (qui supra naturam est) proportionabilitèr vniri: quiquidem habitus cum sint operativi, non in animæ substantia, sed in eius potentijs subiectantur. De quorum essentia, & vbicatione oportet in præsenti tractatu ad instructionem spiritualis Magistri compendiatim differere.

Isaiæ 40. 18.

Henric. Suson. in dialog. veritat. cap. 8. & in append. cap. 18.

CAP.

CAP. I.

DE VIRTVTIBVS, ET EARVM habitibus, tam naturalibus, & acquisitis, quam supernaturalibus, & infusis, de quibus tractatur in communi.

Definitio virtutis in communi.

1 VIrtus secundum Aristotelem est: *quidam habitus, qui agentem facit bonum, & operi tribuit bonitatem.* In qua definitione duo exponuntur effectus, & duę virtutum habilitates, tam ex parte subiecti in quo recipiuntur, facientes illud bonum, quam ex parte obiecti, quod est actus, sive operatio tribuens ei bonitatem: quęquidem definitio tantùm convenire videtur virtutibus moralibus acquisitis, pro quibus prorsùs effecta est, non verò virtutibus supernaturalibus, & infusis, quia vlteriùs progrediens Philosophus affirmat, prædictum habitum (esse electivum, & in mediocritate consistentem.) A quo proculdubiò virtutes intellectuales excluduntur, quæ non sunt electivæ, quia electio est in voluntate, & paritèr excluduntur Theologicæ, quæ non in mediocritate consistunt.

Aristotel. lib. 2. & hic. cap. 4.

2 Augustinus virtutem definire intendit per hæc verba. *Virtus est bona qualitas, qua recte vivitur, & nullus male agit, & quam Deus in nobis sine nobis operatur.* Quam definitionem amplectitur D. Thomas, & ex illa colligitur, quod virtus sit habitus operativus per se primariò concurrens ad bonitatem moralem humanorum actuum, & ad eorum facilitatem, & delectabilitatem, secundario verò ad entitatem tantùm physicam, substrätam bonitati morali actus, eiusque facilitati.

S. Augustin. lib. 2. de liber arbitr.

Alia definitio virtutis.

D. Thom. 1. 2. q. 55 art. 4.

M. Maria ab Ag. p. 1. num. 179.

3 Et prætermittendo quęstiones ad intentum nostrum inutiles, dicimus, quòd virtus dividitur in *intellectualem, moralem, & theologicam.* Virtus intellectualis illa est, quæ perficit intellectum in ordine ad cognitionem veri. Hæc subdividitur in quinque species, nempè in *intelligentiam*, seu habitum primorum principiorum, *sapientiam, scientiam, artem, & prudentiam*, quarum habitus in humano intellectu subiectantur, vt illum in ordine ad veri cognitionem perficiant. Sed sciendum est, quòd tres primæ recipiuntur in intellectu practico, in quantum iste subijcitur moveri à voluntate

Divisio virtutum.

Virtutes intellectuales.

Intelligentia.

Sapientia.

Scientia.

Ars.

tate, ad quam attinet movere ad exercitium operis, non solum intellectum, sed & cæteras potentias.

Virtutes Morales. Virtutes, in quibus attenditur ratio debiti. Iustitia. Pietas. Gratitudo. Virtutes, quæ versantur circa passiones. Fortitudo. Temperantia. Virtutes Cardinales. Prudentia. Iustitia. Fortitudo. Temperantia.

4 Virtus Moralis illa est, quæ voluntatem complet ad prosecutionem boni honesti, & perficitur in ordine ad media, quæ ad illud conducunt, quæ duplicis sunt classis: quædam sunt circa operationes, in quibus attenditur ratio debiti, vel indebiti ad alterum, vt *iustitia*, per quam redditur debitum proximo: *religio*, per quam redditur debitum Deo: *pietas*, per quam redditur debitum Parentibus, & *gratitudo*, per quam redditur debitum benefactori. Aliæ sunt, quæ versantur circa passiones, vt eas ad debitum rationis ordinem reducant, vt *fortitudo*, *temperantia*, & cæterę, quibus passiones, & affectus appetitus irascibilis, & concupiscibilis moderantur.

D. Thom. 2. 2. q. 1. art. 1.

5 Inter virtutes morales quatuor sunt principes, scilicet, *prudentia*, *iustitia*, *fortitudo*, & *temperantia*, quæ Cardinales dicuntur, nam vt docet D. Thomas (super eas tota humanæ conditionis ratio volvitur, eisque veluti cardinibus vniversa vitę honestę, & polyticæ seriès innixa est) ex quibus quatuor virtutibus habitus prudentiæ subiectatur in intellectu, vt suprà diximus, quia est virtus intellectualis, & dirigit actiones per earum cognitionem, quod pertinet ad partem intellectualem, & prudentia est ipsius rectitudinis ratio.

6 Iustitia verò, & cæterę virtutes morales sub eadem contentiæ subiectantur in voluntate, quia sunt habitus dirigentes humanas actiones in ordine ad proximos, & perficiunt partem appetitivam rationalem: fortitudo subiectatur in appetitu irascibili, sicut, & temperantia in concupiscibili, cum cæteris, quæ ad horum appetituum passiones sedãdas, & coercendas deserviunt.

7 Nec datur implicantia (vt aliqui volunt) in eo, quod habitus fortitudinis, & temperantiæ, aliarum, quæ sub eisdem continentur, quantũlibet spirituales sint, subiectentur in potentia materiali, quia virtutes dantur potentię operativę ad eliciendos proprios actus: actus autem virtutum moralium, quæ versantur per se primo circa passiones, sunt actus proprij appetitus sensitivi, quia sunt passiones moderatæ talis appetitus secundum regulam prudentiæ, vt moderatus timor,

moderata audacia, &c. Itaque neceſſe eſt quòd in appetitu ſubiectentur: vnde dicimus, quòd in eo ſunt formaliter immanentes, & eminentèr corporeæ, ſicut idem dicitur de anima rationali vnita corpori, quia non repugnat, quod forma perfectioris ordinis recipiatur in ſubiecto inferiori, vt illud evehat, elevet, & perficiat.

D. Thom. 2. 2. q. 1. art. 4.

8 Confirmatur ex D. Thoma, quia vt potentia poſsit eſſe virtutis capax, tria requiruntur: primum, vt ſit apta moveri, & regulari à ſuperiori potentia: ſecundum, quòd non ſit contracta ad vnum modum operandi: tertium, quòd poſsit agere opus perfectũ. Cùm autem appetitus ſenſitivus prout eſt in homine habeat hæc tria requiſita, poteſt eſſe capax virtutis: habet primum, quia eſt aptus moveri, & polyticè regulari à ratione, vt ſuprà dictum eſt: habet ſecundum, quia non eſt contractus ad vnum modum operandi, cũ interdùm ſecundum rationem, & interdùm adverſus eam operetur: habet denique tertium, quia agit opus perfectum quando per fortitudinem, & temperantiam reducit ad medium iuſtum paſsiones iraſcibilis, & concupiſcibilis: ergo appetitus ſẽſitivus. vt polyticè ſubiectus rationi eſt virtutis capax.

Supr. tract. 2. c. 4.

Quòd expreſsè tenet Angelicus Præceptor dicẽs: quod iraſcibilis, & cõcupiſcibilis ſecũdùm ſe cõſideratæ, prout ſunt partes appetitus ſenſitivi, communes ſunt nobis, & brutis, ſed ſecundum quòd ſunt rationales per participationem, vt obedientes rationi, ſic ſunt propriæ ſolius hominis, & hoc modo poſſunt eſſe ſubiectũ virtutis.

D. Thom. vbi ſup. q. 56. art. 4.

9 In ſenſibus corporis non poſſunt ſubiectari virtutum habitus; quia cùm virtus ſit diſpoſitio perfecti ad perfectius, & hoc conſiſtat in vltimo perfectionis complemento, potentia quę ſit capax virtutis, debet eſſe cõſummativa actus virtuoſi, & non inchoativa, vel præparativa tãtùm, & vt ait D. Thomas, cùm cognitio veri ſit opus cognoſcitivæ potẽtiæ, in potentijs ſenſitivis, & apprehenſivis, vt ſunt ſenſus corporis, nequit conſummari, quia iſtę tantùm ſunt præparativæ, & diſpoſitivæ ad cognitionem intellectus, cui propriè competit attingere cognitionem veri: itaque virtutes in ſenſibus corporis ſubiectari nequeunt.

D. Thom. de Virtus q. 56. art. 5.

Virtutes Theologicæ.

10 Virtutes Theologicæ illæ dicuntur, quæ mentem ad Deum evehunt, tan-

quam

quã ad ſuũ vltimũ finẽ ſimplicitèr, vt cum illo valeat copulari, hæc ſunt *fides, ſpes, charitas*. Habitus fidei recipitur in intellectu, quia eſt lux ad cognoſcenda revelata (licèt obſcurè) & hoc pertinet ad intellectum. (Prætermittimus quæſtionem illam, vtrùm habitus fidei recipiatur ſubſtantialitèr potius in memoria, quã in intellectu ſub eius formalitate? quia diximus, quòd hæ duæ potentiæ non diſtinguuntur realitèr.) Hæc fides verſatur in ordine ad Deum, & creaturas, de qua infrà dicemus. Habitus ſpei ſubiectatur in voluntate, quia habitualis reſidentia cognoſcitur per actualem, & cum actus virtutis ſpei ſit quædam motio partis appetitivæ verſus bonum, quę nequit eſſe ſenſitivi appetitus, quia habitus ſpei non reſpicit bonum ſenſibile, quòd eſt obiectum appetitus ſenſitivi, ſed bonum ſpirituale, divinum, & vniverſale, quod eſt obiectum appetitus rationalis, proculdubiò in eo, ſive in voluntate debet ſubiectari. Charitatis habitus abſque dubio recipitur etiam in voluntate, nam hoc quod eſt amare bonum vniverſale, pertinet ad voluntatem.

Fides.

Spes. *M. Maria ab Agred. p. 1. n. 503.*

Charitas.

CAP. II.

DE MODO, QVO HABITUS virtutum ſunt in anima, & quomodò creſcant, aut minuantur? & de habituali, & actuali eorum regulatione.

11 HAbitus virtutũ moraliũ ſunt in anima cum quadam concatenatione, vt tenet Auguſtinus (virtutes (inquit) quę ſunt in animo humano, nullo modo ſeparantur ad invicem) quia vt dicit Gregorius (virtutes ſi ſint diſiunctæ, non poſſunt eſſe perfectæ ſecundùm rationem virtutis, quia nec prudentia vera eſt, quę iuſta, temperãs, & fortis nõ eſt) quod probat D. Thomas (quia nulla virtus poteſt permanere, nec perfecta eſſe abſque prudentia, ſiquidèm eſt proprium virtutis moralis rectè eligere, quia eius habitus eſt electivus, & vt electio recta ſit, non ſufficit ſola ad debitum finem inclinatio, quam directè expetit habitus virtutis moralis, ſed etiam eſt neceſſarium, quòd aliquis eligat media convenientiora perfecto fini, quod quidèm tantùm fieri poteſt per prudentiam, quæ eſt conſiliativa,

S. Auguſt. tin. lib. de Trin. cap. 6.

S. Greg. lib. 22. Moral.

D. Thom. 1.2.q.64. art. 2.

va, iudicativa,& præceptiva eorũ,quæ ſunt ad finem.Prudentia etiam abſque cæteris virtutibus eſſe non poteſt, quia eſt recta ratio agendorum, quę ſicut à principijs procedit, ita etiam ad fines extenditur ,ad quos homo rectè ſe habet per cæteras virtutes, & ſicut ſciẽtia ſpeculativa nequit conſiſtere abſque principiorum intelligentia, ita ſimilitèr neque prudentia abſque cæteris virtutibus : ergo neceſſariò debent eſſe virtutes connexæ, & concatenatæ.

12 Virtutes autem intellectuales non ſunt connexæ inter ſe, quia ſi connecterentur , ſequeretur quod habens vnam, & cæteras ſimiliter haberet, & hoc eſt contra experientiam , ſiquidèm multi pollent intelligentia abſque ſcientia , ſapientia , & arte. Virtutes etiam Theologicæ in quantum perfectę, & completæ, ſibi invicèm copulantur , in quantum verò imperfectæ, & incompletę,poſſunt ſeparari, vt ſequenti capite dicemus.

13 Non ſolùm virtutes inter ſe connectuntur , ſed etiam æqualitèr augentur, & creſcunt , quare aiebat Auguſtinus : (quicumque ſunt æquales in fortitudine, æquales ſunt in prudentia, & temperantia.) Sed ad eiuſmodi æqualitatem percipiendam ſcire oportet, quòd quantitas virtutum poteſt eſſe duplicitèr: vno modo ſecundùm rationem ſpeciei , & hoc modo dubium non eſt, quòd vna virtus ſit maior altera , vt virtutes Theologicæ , quæ in ratione ſpeciei maiores ſunt virtutibus Moralibus: alio modo ſecundùm participationem ſubiecti,in quantum ſcilicèt in eo augentur, aut minuuntur habitus , & ſic omnes virtuteshominis ſunt æquales, æqualitate tamèn proportionis , in quantum in illo æqualitèr creſcunt, ſicut in digitis manus , qui ſecundùm eorum quantitatem ſunt inæquales, ſecundùm verò eorum proportionem ſunt æquales , quia æqualitèr , & proportionabilitèr creſcunt: ſic ſimilitèr in habitibus virtutum , qui ſecundùm proportionem cuiuſcumque virtutis æqualitèr augẽtur, aut minuuntur, manentes tamèn æquales in proportione iuxta participationem ſubiecti : ita D. Thomas.

S. Auguſtin. vbi ſupra.

D. Thom. vbi ſupra q. 66. art. 1.

14 Nec dictis obſtare poteſt , quòd communitèr dici ſolet de aliquibus Sanctis, ſcilicèt, quòd plus præcelluerint in vna virtute quàm in alijs , vt Franciſcus Aſſi-

Assisius in humilitate, Laurentius in fortitudine, Bruno in charitate, & silentio, & alij in alijs specialibus virtutibus: vnde inscientibus videri poterit, cæteras in eodem gradu non tenuisse virtutes, quia hoc intelligendum est, non quoad habitus, sed quoad vlum, quia in eis excellentia, & fama extrinsecus enata est, siquidèm eas magis exercere visi sunt, ac proindè ante hominum oculos magis claruerunt: habitus tamèn, & earum intensio proportionabiliter cæteris fuerunt æquales, vt expressè tenet Angelicus, dicens: (de virtutibus quantùm ad vsus, & non quantùm ad habitus, diversi enim Sancti diversimodè excedunt se invicèm in vsibus diversarum virtutum.)

D. Thom. in 3. dist. 36. q. 15. art. 2. ad 1.

15 Vt modum igitur huiusmodi incrementi, vel diminutionis virtutum, secundùm participationem subiecti perpendamus (quia cùm habitus virtutum non sint ex genere quantitatis, sed ex genere qualitatis, quę non recipit magis, vel minus, nonfacilè intelligi potest.) Scire oportet cum Augustino, & D. Thoma, quòd perfectio formarum potest considerari dupliciter: vno modo secundùm ipsã formam; alio modo secundùm subiectum participans ipsam formam. Si attendamus ad formam secundùm se ipsa, dici non potest magna, vel parva forma, sicut nec dici potest magna, vel parva sanitas, vel scientia: si verò consideretur forma secundùm subiectum eam participans, dici potest maior, vel minor scientia, iuxta maiorem, vel minorẽ participationẽ subiecti

S. Augustin. de Trinit. c. 8. D. Tho. vbi supra. q. 52. art. 2.

16 Nec propterea intendimus dicere, quòd forma accipiat suum esse à materia, vel à subiecto, sed quòd considerari debet duobus modis prædictis, & sic considerata augmentum habituum non fit per additionem formę ad formam, sed per participationem subiecti, eo scilicèt quo magis, aut minus eandem formam participat; nam sicut per agens quòd actu est calidum, facit calidius, non quia ei addat formam, sed quia intensa fit actio agentis, ita illud facit calidius, quasi ei adderet aliquam formam: Pariformitèr augentur, vel minuuntur habitus virtutũ, secundùm quod homo magis, aut minus eas perfectè participat. Notãdumque est cũ D. Thoma, quòd nõ omnis actus virtutis augethabitũ, sicutnõ omne alimẽtũauget corpus humanũ, sed oportet

D. Thom. 22. q. 53. art. 3.

quòd intensio actus æqualis sit intensioni habitus, vel superexcedat.

17 Cùm igitur prudentia sit regula omnium virtutum, earumque inseparabilis come, manifestum esse debet, quòd virtutes, non in extremo, sed in medio consistant, quia vt ait D. Thomas: virtutes Morales sunt circa passiones, & operationes, quas oportet dirigere secundùm regulam rationis, in omnibus autèm regulatis consistit rectum, secūdū quod regulæ æquātur: æqualitas enim media est inter maius, & minus, & ideò oportet, quòd rectum virtutis consistat in medio eius, quod superabundat, & eius quod deficit à mensura rationis recta.

D. Thom. in 3. dist. 33. q. 1. art. 3.

18 Hinc deducet Magister, quòd singularitatis amatores, etsi videantur magna virtute præcellere, tamèn imprudentèr incedunt, quia non medium virtutis, sed extremum sempèr consectari appetunt, nam vt ni iustitia, & sapiētia, potest esse vitiosum extremū, quamobrèm dicitur per Ecclesiasticum: *Noli esse iustus multum, neque plus sapias quàm necessè est, ne obstupescas.* Et in Deuteronomio: *Nō declinabitis ad dexteram, neque ad sinistram.* Quia omne quod est deolinare, quāvis ad dexteram sit, à medio prudentiæ, & virtutis deviat, subindequè in vitium transit. Curet igitur, quòd animæ medium teneant, & extrema, & singularitates fugiant.

Eccles. 7. 17.

Deutero- nom. 5. 32.

19 In virtutibus Theologicis non sunt extrema vitiosa, si enim aliæ virtutes fugiunt excessum, istæ consectantur, si excessus dici potest, siquidèm nullus habere potest excessum in credendo, sperando, aut amando, ideò Bernardus: (modus diligendi Deum (ait) est sine modo diligere.) Quod quidem intelligi debet de substantia amoris, & non de circunstantijs aut externis actionibus, quæ si inordinatæ sint, aut excessivæ, erunt vitiosæ, vt ipse Bernardus alibi explicat: (nullum finem) (inquit) vel terminum habere debet devotio amantis: tamèn termines suos, & fines, & regulas habere debet actio operantis.)

S. Berna. trac. de ligit. Deo.

S. Bernn. de virt. solis ad fra. de Mont. Dei

20 Propterea in ferventiori spiritus dilectione debet Magister exterioritates animarum reprimere, ne admirationi hominum, Dæmonumque fallacijs exponantur, quia plerumque sunt Hypocrisis signa, sicut & gesticulationes mulier-

cula-

cularum, aut spiritum muliebrem habentium, quibus titulo divini amoris mundum fallere, & sibi ipsis æstimationem comparare nituntur: quamobrem quos ita viderit gesticulantes, acritèr reprehendat, & amet potius in discipulis modestiam hilarem, quam tristitiam gesticulosam. Nullatenùs eis permittat capite demisso, aut detorto, sed erecto, & modesto incedere, non suspiria, non elevationes oculorum, non denique verba iaculatoria, & amatoria in Puerum Iesum coràm hominibus imprudentèr iactare (licèt in secreto cubiculo, & inter seipsos solós possint interdùm æstuantis cordis incendium respirare) quia hęc potius risum, quam devotionem movent: sed incedant modestè hilares, tota facie, & simplici conversatione absque ceremonijs, aut nimietatibus, & expertò credant; quòd vix vnum ex prædictis invenient, qui nō magis hypocrisi, & fictione, quàm vera sanctitate, & virtute prædituś sit.

21 Attendat ad vitam communem Salvatoris nostri Dei, qui semper æquali, modesto, & venerabili vultu incedens, exterioritates, gestus, & elevationes non necessarias subterfugit, & vt ait Matthęus: *Venit filius hominis manducans, & bibens.* *Matth. 11.19.* Id est, in communi hominum victu, vestitu, & conversationes, absque singula- *Matth.* ritate: & si aliquando ma- 17.2. nifestare oportuit gloriam *M. Ma-* suam, *in Monte excelso seor- ria ab A-* sum, & non in plateis trans- *gred. in* figuratus est. *Myst. Ci-* *vit. Dei 2.* *part. nu.* *605.*

CAP. III.

DE NECESSITATE VIRTVtum, tàm Moralium, quàm Theologicarum.

22 EX prædictis manifestè deducitur, virtutes necessarias esse ad moderandas passiones: quia vt ait D. Thomas: (virtutes *D. Thom.* morales impediunt vehe- *2.2.q.180* mentiam passionum, & se- *art. 2.* dant exteriorum occupationum tumultus.) Quia licèt essentialitèr pertineant ad vitam activam, & non ad contemplativam, cuius finis est intuitio veritatis, tamèn dispositivè ad vitam contemplativam pertinent, nam impeditur actus contemplationis per vehementiam passionum, per quam abstrahitur animæ intentio ab spiritualibus ad sensibilia.

Mo-

23 Morales igitùr disponut ad orationem mentalem, vitia extinguendo, & passiones moderando, nam vt ait Gregorius: (numquã commotioni contemplatio iniungitur, nec prævalet mens perturbata conspicere, ad quod vix tranquilla valet inhiare, quia nec Solis radius cernitur cùm commotę nubes Cœli faciem obducunt, nec turbatus fons inspicientis imaginem reddit, quam tranquillus prope ostendit, quia quo eius vnda palpitat, eo in se speciem similitudinis obscurat.

S. Greg. lib. 51. Moral. cap. 30.

24 Sed hæc passionum moderatio, & vitiorum extinctio duplicitèr efficienda est, extinguuntur enim, vel per cessationem propriorũ actuum, vel efficacius per actus contrariarum virtutum, quibus ipsæ generantur, quod fit per mortificationẽ, per eam siquidèm actus vitiorum resecamus, & actus virtutum exercemus, vnde vitia extinguuntur, & virtutes lucrantur, & acquiruntur: quarum virtutum acquisitionem intelligimus, tàm propriam, quæ fit effectivè per industriam, & studium acquirentis, quàm impropriam, quandò scilicèt acquirens tantùm se habet dispositivè, vel meritoriè, & ab illo producuntur virtutes: primo modo solent acquiri virtutes, quæ acquisitę dicuntur: secundo modo acquiruntur illæ, quę per se sunt infusæ, illas quippè Deus immediatè, nobis dispositis, simul cum gratia sanctificãte primo infundit, & iuxta naturam novę dispositionis per meritum nostrum eas postmodum auget.

25 Virtutis habitus, tàm acquisitus, quam infusus, dat facilitatem per se, & intrinsecam respectu actus, agit enim quòd principium talis actus sit completum, & perfectum non tamèn semper dat facilitatem extrinsecam respectu actus, quę provenit ex impedimentorum remotione, solus enim habitus virtutis acquisitę dat posteriorem hanc facilitatem, ex eo quod acquiritur per exercitium removens impedimenta, scilicèt vitia, & in hoc consistit accidentalis mortificatio, cuius est vitium oppositum virtuti impugnare inferendo vim naturæ, ad differentiam essentialis mortificationis, quæ tum cum facilitate, tum etiam cum delectatione vitium expugnat.

26 Quamobrem mirari non debet Magister si statim post iustificationem, in qua cum gratia sanctificante dãtur virtutes infusæ, æqualis

ac

ac antea percipiatur difficultas bene operandi, quia hoc provenit ex eo quod vitia non immediatè, & directè virtutibus infusis opponuntur, sicut opponuntur virtutibus acquisitis: propterea necessaria est sedula mortificatio, & passionum coercitio, vt per cessationem vitiosorum actuum, & per exercitium cõtrariarũ possit anima impedimenta removere, & habitum ea removendi comparare, qui det ei facilitatem ad actus virtutum exercendos, quæ naturalis est, vt in sequenti capite dicemus.

27 Nec etiam mirari debet, quòd passiones ad malum inclinantes, neque per longum tempus, neque per totam vitam totalitèr auferantur per virtutes acquisitas, vel infusas, quia passiones istæ sunt in natura nostra radicatæ, quamobrem semper manet mutua illa colluctatio carnis, & spiritus, etiam post moralem virtutem: tantummodo autem vt docet D. Thomas: (tàm per virtutem acquisitam, quàm per infusam huiusmodi passiones modificantur, vt abhis homo nõ efrenatè moveatur, sed quantum ad aliquid prævalet in hoc virtus acquisita, & quãtùm ad aliquid virtus infusa. Virtus enim acquisita prævalet quantùm ad hoc, quòd talis impugnatio passionum minus sentitur, & hoc habet ex causa sua, quia per frequentes actus, quibus homo est assuefactus ad virtutem, iam desuevit talibus passionibus obedire, consuevitque eis resistere, ex quo sequitur, quod minus earum molestias sentiat: prævalet verò virtus infusa quantum ad hoc, quod facit, quod huiusmodi passiones, etsi famulentur, nullo tamèn modo duminentur, virtus enim infusa facit quod nullo modo obediatur concupiscentijs peccati, & facit hoc infallibilitèr ipsa manente.) Hucusque D. Thomas, & idem alibi cõfirmat.

D. Thom. q. de verit, art. 10 apud Fr. Philip. à SS. Trinit. Theolog. Myst. par. 2. tracta. 2. dic. 3. art. 2. in fin.

28 Virtutes Theologicæ immediatè ordinantur ad vltimum finem simplicitèr, qui est Deus, quem habent pro obiecto, & sine quibus anima cum eo vniri non potest, vt ex dictis, & dicendis manifestè constabit.

CAP. IV.

VTRVM HABITVS VIRTVtum, tàm acquisiti, quàm infusi, maneant in anima gratia, & charitate deperdita, & quæ sit vera virtus.

29 COmmunis est aliquorum sententia, quod

quod gratia in ordine supernaturali æquiparatur animę in ordine naturali, vt in præcedenti tractatu diximus, quia sicut hæc est principium radicale suarum potentiarum, quæ sunt proprietates emanantes ab ea, ita similitèr gratia (teste Gregorio) est principium radicale virtutum, & donorum, quæ à radice gratiæ, quasi proprietates, & rami emanare dicuntur, itaquè sunt inseparabiles à gratia, & cum ea ingrediuntur in anima, & egrediuntur, nam licèt sint realitèr distinctæ à gratia, sicut potentię realitèr sunt distinctę ab anima, tamèn quasi eius proprietates sunt inseparabiles ab illa, sicut etiam potentiæ sunt inseparabiles ab anima.

S. Greg. hom. 27. in Evang.

30 Ex quo colligitur, vt docet D. Thomas, quod habitus charitatis sit inseparabilis à gratia, & quidquid animam privat gratia, privat etiam charitate, & similitèr quod de gratia dicitur in ordine ad conservationem virtutum, dicendum est de charitate, & è converso: itaque videndum est si vtraque deperdita manere possint in anima habitus virtutum.

D. Thom. 2.2.q.24. art. 12.

Virtutes apparentes.

31 Ad quod scire oportet, tria esse genera virtutum: quædam non sunt veræ virtutes, sed tantum apparentes, quia non ordinantur ad verum bonum, sed apparens, vt prudentia Furis in perquirendis astutijs ad furandum, iustitia Hypocritę, qua bona aliquando contemnit, vt pauper spiritu videatur, & fortitudo Libidinosi, qua ardua aggreditur, vt libidinem consequatur: quæ quidèm virtutes, licèt realitèr non virtutes, sed vitia sint, nomen tamèn apparentium virtutum sortiuntur, illisque præditos vocat Dominus Sapientes, vtens humano modo loquendi: *Sapientes sunt vt faciant mala; bene autem facere nescierunt*, vt ait per Hieremiam. Etiam per Lucam collaudat Villicum iniquitatis: *Quia prudenter fecisset, quia filij huius sæculi, prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt.*

Hiero. 4. 22.

Luc. 16. 8.

Virtutes veræ, & imperfectæ.

32 Aliæ sunt virtutes veræ, sed non perfectæ, quia ad verum bonum, sed non perfectum diriguntur, nempè ad bonum honestum, quod non habet rationem vltimi finis, sed solum intermedij, & huius generis sunt virtutes morales acquisitæ, quæ licèt sint veræ virtutes, tamèn vt docet D. Thomas, quia ad vltimum finem non ordinantur, nequeunt dici perfectæ: (si verò (inquit)

D. Thom. 2.2.q.23. art. 7.

illud

illud bonum particulare sit verum bonum, puta conservatio Civitatis, vel aliud huiusmodi, erit quidèm vera virtus, sed imperfecta, nisi referatur ad finale, & perfectum bonum.) In quarum virtutum genere præcelluerunt Plato, Stoici, Diogenes, Crates, & multi ex Philosophis Ethnicis.

Virtutes veræ, & perfectæ.

33 Aliæ deniquè sunt virtutes, quę non solum sunt verę, sed etiam perfectæ, quia ordinantur ad vltimum finem, qui est perfectum bonum, & tale simpliciter, & huiusmodi sunt virtutes Theologicæ, & Morales infusæ. Primæ virtutes, scilicèt apparentes non regulantur per veram, sed per falsam prudentiam, quæ *prudentia carnis* dici solet: secundæ, regulantur per prudentiam naturalem, & acquisitam, quæ *providentia humana* dicitur: tertiæ regulantur per prudentiam supernaturalem, & infusam, quæ vocatur *prudentia divina*. Oritur hæc differentia prudentiæ, per quam singula virtutum genera regulantur, ex diversa earum radice, ex qua producuntur, nam propterea primæ virtutes regulantur per prudentiam carnis, quia à natura sensuali, & carnali trahunt originem: secundæ dirigun-

Prudentia carnis

Prudentia humana.

Prudentia divina

tur per humanam prudentiam, quia non à gratia supernaturali, sed à natura honesta, & per naturalem vsum comparantur: tertiæ regulantur per prudentiam divinam, quia à divina gratia supernaturali, & infusa quasi proprietates oriuntur.

34 His suppositis dicimus, quod virtutes apparentes non solùm durant gratia, & charitate deperdita, verùm etiam in habente supponunt carere gratia, & charitate, quia vt ait quidam doctus: (obiectum prædictarum virtutum non est verum bonum, sed apparens, nec est ordinabile ad Deum vt vltimum finem, sed potiùs ab illo vt ultimo fine avertitur.) Cùm autem omne quod opponitur vltimo fini sit adversus gratiam, & charitatem, quæ ad vltimum finem diriguntur, sequitur, quod prædictæ virtutes in habente supponant privationem gratię, & charitatis.

Conet. Manual. Thomir. tom. 3. tract. 4. c. 7. in fine

35 Virtutes morales acquisitæ, quæ veræ virtutes sunt, licèt imperfectæ, durant, etiam amissa gratia, & charitate, quia cùm à gratia, & charitate non pendeant, nec sint de ordine supernaturali, sed naturali, & acquisito, nullam habent à gratia, & charitate dependen-

dentiam, propterea possunt sine illa conservari, vt expressè docet D. Thomas: (virtutes Morales (inquit) proue iunt operativæ boni in ordine ad finem, qui non excedit facultatem naturalem hominis, possunt per opera humana acquiri, & sic acquisitæ sine charitate esse possunt, sicut fuerunt in multis Gentilibus.)

D. Thom. 1.2. q.65 art. 2.

36 Nec propterea possunt dici falsæ, quia realitèr verę sunt, cum nemo negare posit, quod prosequantur finem honestum, & laudabile, licèt non vltimum, & perfectum, huiusmodi enim virtus, vt tenet D. Thomas; (erit quidèm vera virtus, sed imperfecta, nisi referatur ad finale, & perfectum bonum.) Neque etiam opponitur pluribus sententijs Sanctorum affirmantium, nullam veram virtutem esse posse, vbi charitas non est, quia intelligendi sunt de veris, & perfectis virtutibus infusis, loquuntur enim in ordine ad vltimum finem assequendum: virtutes verò acquisitæ ordinantur ad bonum honestum, quin ad vltimum finem referantur, & hęc sunt veræ virtutes, licèt imperfectæ, vt diximus.

D. Thom. 2.2. q.23. art.7.inc.

37 Ex his acquisitis virtutibus oritur, quod frequèter videmus in aliquibus hominibus, & mulieribus pravæ conversationis, nempè quod plures actus quarundam virtutum, vt eleemosynæ, pietatis, misericordiæ, & aliarum, frequentèr, & affectuosè exerceant, quod facere non possent, si prædictarum virtutum habitus non haberent: cum igitur virtutum infusarum habitibus careant, quia non sunt in gratia, & charitate, necessariò dicere debemus, quod prędicti actus virtuosi procedant ab habitibus acquisitarum virtutum, qui deperdita gratia, & charitate conservantur, quamvis aliqui putent procedere à facilitate naturali per repetitionem actuum acquisita, sed hęc facilitas proculdubiò radicem habet in habitibus acquisitis, vt eruditè probat quidã doctus Mysta.

P. D. Hiero. Spert. select. myst. p.2. cap. 3. per tot.

38 Virtutum verò infusarum, & supernaturalium habitus amittuntur deperdita gratia, & charitate, quia respiciunt, & ordinantur ad vltimum finem perfectum, & sicut virtutes acquisitæ, quæ respiciunt finem intermedium, & particulare bonum, non possunt esse absque prudentia humana, quæ eas regulet ad se habendum optimè circa particulares fines, ita virtutes morales infusæ

fusæ nequeunt esse absque prudentia infusa, quam dirigit charitas, vt homo perfectè se habeat circa vltimum finem simpliciter. Quamobrem colligitur, quod deperdita charitate, quæ dirigit prudentiam infusam ad hunc vltimum finem, necessariò debent deperdi virtutes morales. Ad hoc ergo alludit illud Ioannis: *Qui non diligit, manet in morte.* Quia licut ille qui naturaliter moritur, non potest agere actus vitales, ita similiter ille qui supernaturaliter moritur, non potest agere actus virtutum supernaturalium.

Ioan. 3. 14.

39 Virtutes denique Theologicæ, scilicet fides, & spes, in quantum perfectæ in se, & in suis actibus, non possunt esse sine gratia, & charitate: in quantum verò imperfectæ, durant, & permanent. Quare sciendum est cum Divo Thoma: (Quod virtutes infusæ possunt considerari dupliciter, vel secundum principium operãdi, vel secundum perfectum esse virtutis, nam cum hæc ordinetur ad faciendum opus bonum, tunc dicitur perfecta virtus, quando possit agere perfectè opus bonum, quod quidèm est, dum non solum bonum est quod fit, sed etiam bene fit, alioquin si bonum sit quod fit, non autem bene fiat, non erit perfectè bonum, vnde nec habitus, qui est talis operis principium, habebit perfectè rationem virtutis: sicut si aliquis operetur iusta, bonum quidèm facit, sed non erit opus perfectæ virtutis, nisi hoc bene faciat: id est, secundum electionem rectam, quod est per prudentiam, & ideò iustitia sine prudẽtia nõ potest esse virtus perfecta.)

D. Thom. 1.2.q.65. art. 4.

40 Ideoquè fides, & spes sine charitate possunt quidèm æqualiter esse, sed perfectæ virtutis rationem sine charitate habere non possunt, quia cum fidei opus sit credere Deo, & credere sit, alicui propria voluntate assentiri, si non debito modo velit, hoc est, per charitatem quæ perficit volũtatem (omnis enim rectus motus volũtatis ex recto amore procedit) sequitur, quod deficiente charitate, manebit fides, sed imperfecta, vt ait Augustinus: (sic igitur (inquit) fides est sine charitate, sed non perfecta virtus.)

S. Augustin de Civit. Dei lib. 4.

41 Idem similiter est dicendum de spe, actus enim spei est, à Deo spectare beatitudinem futuram, cuius erit perfectus actus, si fiat ex meritis, quæ quisque habet propria, quæ sine charitate non potest habere, quia ea amissa, & merita pariter amit-

amittuntur, vnde non potest esse perfecta spes sine charitate. Si autem beatitudinem expectet ex meritis, quæ nondùm habet, sed deinceps proponit acquirere, erit quidèm actus imperfectus, & ad eum non requiritur charitas: (ideò (inquit D. Thomas) fides, & spes possunt esse sine charitate, sed sine charitate propriè loquendo, virtutes non sunt, nam ad rationem virtutis pertinet, vt non solùm secundum ipsam aliquod bonum operemur, sed etiam benè, vt dicitur secundo Ethicorum.) Hæc D. Thomas, & nos de hac quęstione

D. Thom. vbi supr.

42 De virtutibus in particulari non est ad intentum nostrum necessarium, cũ circa earum specificationẽ, & exercitium sit à multis, & præcipuè ab Angelico Præceptore latissimè disputatum. Nosquè, qui compendiatam, & brevem notitiam eorum, quæ in Mystica necessaria sunt, Magistris prævenire intendimus, multùm à nostro scopo deviaremus, si tractatum integrum de virtutibus in particulari in hoc compendio texeremus, maximè cum ad exercitium, & directionem animarum de illis communitèr in libris spiritualibus longè, latèque disputetur.

CAP. V.

DE DONIS SPIRITVS SANCTI in communi, & an sint habitus.

45 NOn solùm per gratiam sanctificantem ornatur fidelis anima habitibus virtutum, sed etiam Donis Spiritus Sancti, quę licèt à virtutibus non distingui aliqui voluerint, ex eo nimirùm, quia in eis aliqua sint, quę nominibus virtutum insigniuntur, nihilominùs dicimus cum Angelico Præceptore, & communi Theologorum sentẽtia, quod Dona Spiritus Sancti distincta sunt à virtutibus, quod quidèm ex Isaia constat, qui sub nomine Spirituum commemorat Dona Spiritus Sancti, dicens: *Et requiescet super eum spiritus Domini, Spiritus sapientiæ, & intellectus, Spiritus consilij, & fortitudinis, Spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini.* Ex quo loco constat, septem esse Spiritus Sancti Dona, scilicèt, Donum Sapientiæ, Donum intellectus Donum Consilij, Donum Fortitudinis, Donum Scientiæ, Donum Pietatis, & Donum Timoris, quæ in nobis diffunduntur iuxta ordinem divinæ inspirationis, quæ

Esa. 11. 2.

quę quidèm nihil aliud eſt, niſi quædam motio, quæ ab extrinſeco in nobis fit.

M. Maria ab Agred. in vit. B.M. p. 1. n. 1. per tot. D. Thom. 1. 2. q. 68. art. 1.

44 Vt igitur intelligamus diſtinctionem inter Dona, & virtutes, ſupponere debemus cum D. Thoma: quod in homine eſt duplex principium movens, vnum quidèm interius, quod eſt ratio, aliud autèm exterius, quod eſt Deus. Manifeſtum eſt autem, quod omne quod movetur, neceſſe eſt proportionatum eſſe motori, & hæc eſt perfectio mobilis in quātū eſt mobile, diſpoſitio, qua diſponitur ad hoc quod bene moveatur à ſuo motore: quantò igitur movens eſt altior, tantò neceſſe eſt quod mobile perfectiori diſpoſitione ei proportionatur, ſicut videmus, quod perfectius oportet eſſe diſcipulum diſpoſitum, ad hoc, quod altiorem doctrinam capiat à Doctore. Manifeſtum eſt autem, quod virtutes humanæ perficiunt hominem, ſecundùm quod homo natus eſt moveri per rationem, in his quæ interius, vel exterius agit: oportet igitur ineſſe homini altiores perfectiones, ſecundum quas ſit diſpoſitus, ad hoc quod divinitus moveatur, & iſtæ perfectiones vocantur Dona, non ſolum quia infunduntur à Deo, ſed quia ſecundum ea homo diſponitur, vt efficiatur promptè mobilis ab inſpiratione divina, ſicut dicitur Iſaiæ 50. *Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorſum non abij.* Et Philoſophus dicit, quod his qui moventur per inſtinctum divinum, non expedit conſiliari ſecundum rationem humanam, ſed quod ſequantur interiorem inſtinctum, quia moventur à meliori principio, quam ſit ratio humana, & hoc eſt quod quidam dicunt, quod Dona perficiunt hominem ad altiores actus, quam ſint actus virtutum.) Hæc Sanctus Doctor: ex quo clarè infertur, quod Dona ſint omninò diſtincta à virtutibus.

Eſayæ 50 5.

Ariſtot. in c. de bona fortuna.

45 Cùm tamèn hęc Dona diſponant hominem ad ſequendam motionem Spiritus Sancti, & prævium ſit, quod in multis non ſufficiat ſolus inſtinctus rationis, ſed indigent divina motione, quia vt ait Apoſtolus: *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* Et alibi (*Nemo poteſt dicere Dominus Ieſus, niſi in Spiritu Sancto.* Et D. Thomas inquit: (inter ſpirituales pœnas culpæ originalis, potiſſima eſt debilitas rationis, ex qua contingit, quod homo difficultèr pervenit ad cog-

2. ad Corint. 3. 5.

D. Thom. 4. cont. Gentes c. 52.

cognitionem veri, & de facili labitur in errorem.) Propterea Dona Spiritus Sancti sunt homini necessaria ad salutem.

46 Quia ratio hominis (vt docet Angelicus) est perfecta dupliciter à Deo: primo quidem naturali perfectione, secundum lumen naturale rationis: alio modo, quadam naturali perfectione per virtutes Theologicas, & licèt hæc secunda perfectio sit longè maior, quàm prima, sed tamèn prima perfectio modo perfectiori habetur ab homine, quàm secunda: de prima quippè habet homo quasi plenam possessionem, de secunda autem habet possessionem imperfectam, quia imperfectè diligimus, & cognoscimus Deum: & cùm certum sit, quod vnumquodque, quod perfectè habet naturam, vel formam aliquam, vel virtutem per se potest secundum illam operari (non exclusa tamèn Dei operatione, qui in omni natura, & voluntate interius operatur) & è converso, id quod imperfectè habet naturam aliquam, vel formam, aut virtutem, non potest per se operari, nisi ab altero moveatur, sicut Sol, qui est perfectè lucidus, per se ipsum potest illuminare: luna autem, in qua est imperfectè natura lucis, non illuminat, nisi illuminata: sic igitur quantum ad ea, quæ subsunt humanæ rationi in ordine scilicèt ad finẽ cõnaturalẽ homini, potest operari homo per iudicium rationis: si tamèn in hoc homo adiuvetur à Deo per specialem instinctum, hoc erit superabundantis bonitatis, sed in ordine ad finem vltimum supernaturalem, ad quem movet ratio, secundum quod est aliqualitèr, & imperfectè informata per virtutes Theologicas, non sufficit ipsa motio rationis, nisi desuper adsit instinctus, & motio Spiritus Sancti, iuxta illud Apostoli: *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei.* Et illud: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Cui addit Angelicus: (quia in hæreditatem illius terræ Beatorum, nullus potest pervenire, nisi moveatur, & ducatur à Spiritu Sancto, & ideo ad illum finem consequendum necessarium est homini habere Dona Spiritus Sancti.

D. Thom. vbi supr. art. 2.

Ad Rom. 8. 25. Psalm. 142. 11. D. Thom. vbi supr. M. Maria ab Agred. in vit. B.M. p. 1. num. 566. vsque ad 600. D. Thom. vbi supr. art. 3.

47 Hæc Dona ex D. Thoma) *sunt quædam perfectiones hominis, quibus disponitur ad hoc, quod homo bene sequatur instinctum Spiritus Sancti.* Quæ necessariò debent esse habitus, & ratio est, quia sicut virtutes morales perficiunt vim appetitivam, secun-

Definitio Donor. S. S.

secundum quod aliqualitèr participat rationem, puta in quantum nata est moveri per imperium rationis, ita etiam Dona Spiritus Sancti se habent ad hominem in comparatione ad Spiritum Sanctum, sicut virtutes morales se habent ad vim appetitivam in comparatione ad rationem: cùm igitur virtutes morales sint habitus, quibus vires appetitivę dis-ponuntur ad promptè obediendum rationi, ita etiam Dona Spiritus Sancti debent esse habitus, quibus homo perficiatur ad promptè obediendum Spiritui Sancto.

48 Septem ergo necessariò debent esse Dona, quia cum sint habitus, qui perficiunt hominem ad parendum motioni Spiritus Sancti ad similitudinem virtutum, quæ perficiunt vim appetitivam ad parendum instinctui rationis, & sicut omnes humanæ vires natæ sunt moveri per divinum instinctum tanquam à quadam superiori potentia, propterea in omnibus viribus hominis, quæ possunt esse principia humanorum actuum, ita vt sunt habitus virtutum, debent etiam esse habitus Donorum, nempè in intellectu, sive superiori ratione, & in vi appetitiva superiori, sive in voluntate.

49 Intellectus autem, sive ratio est speculativa, & practica, & in vtraque consideratur apprehensio veritatis, quæ pertinet ad inveniendam, & iudicandam veritatem, quamobrem ad apprehensionem veritatis perficitur ratio speculativa per *donum intellectus*: practica verò per *donum consilij*: ad rectè autem iudicandum ratio speculativa perficitur per *donum sapientiæ*: practica verò per *donum scientiæ*: appetitiva autem virtus in his, quæ ad alterum spectant, perficitur per *donum pietatis*: in his verò, quæ sunt ad se ipsam perficitur per *donum fortitudinis*: denique contra inordinatam cupiditatem rerum delectabilium perficitur per *donum timoris*, secũdum illud Proverbiorum: *per timorem Dei declinat omnis à malo.* Vnde manifestè constat, quod hæc Spiritus Sancti Dona necessariò debent septenario numero includi, & similitèr quod ad omnia, ad quę se extendunt virtutes, paritèr, & hæc Dona extenduntur, ideò ait Bonaventura: (vt enim mundus septem diebus est perfectus, sic & minor mundus septem Donis Spiritus Sãcti.)

Proverb. 26. cap. 6.

50 Hæc Dona similitèr ac virtutes inter se connectuntur, quisquis enim vnum habet,

bet, habet & omnia, & ratio eſt, quia hęc Dona recipiuntur in anima à Spiritu Sancto, mediante charitate, vt docet Apoſtolus: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* Et ſicut ratio perficitur per prudentiam, in qua omnes virtutes glomerantur, ita etiam omnia Dona in charitate connectuntur, quamobrem habens charitatẽ, habet omnia dona; & omnibus Donis orbatur, qui charitatem amittit.

Ad Rom. 5. 5.

51 Nec huic obſtare poterit textus Apoſtoli aſſerentis: *Alij datur per ſpiritum ſermo ſapientiæ, alij ſermo ſcientiæ ſecundum eundem ſpiritum.* Vbi videtur, quod Dona poſſunt ſe ad invicem ſeparari, ſiquidem vni datur à Spiritu Sancto ſermo ſapientię, & alij ſermo ſcientiæ, ergo poteſt quis vnum habere ſine alio. Ad quod reſpondetur cum D. Thoma, quod ſapientia, & ſcientia, de quibus hic loquitur Paulus, non ſunt ex Donis Spiritus Sancti, ſed ex gratijs gratis datis (vt ſuo loco videbimus) & ratio eſt, quia Dona ſapientiæ, & ſcientiæ tantum ſunt duæ perfectiones, quibus mens humana diſponitur ad ſequendum inſtinctum Spiritus Sancti in ordine ad diuinorum cognitionem, ſcientia verò, & ſapientia, quę ſunt gratiæ gratis datæ, ſunt quædam communicationes, quibus aliquis in cognitione rerum diuinarum, & humanarum ita abundat, quod poſsit fideles inſtruere, & infideles confundere, & de his loquitur Apoſtolus in præallegato loco, ſiquidem proſequitur: *alteri fide in eodem ſpiritu, alij gratia ſanitatum in vno ſpiritu, alij operatio virtutum, &c.* Quę ſunt gratiæ gratis datæ, & hæc Diuinus Spiritus ſingulis diuidit prout vult, vt idem Paulus teſtatur: dona autem Spiritus Sancti, omnia ſimul cum charitate, & gratia connectuntur.

1. ad Corint. 12. 8.

D. Thom. vbi ſup. in reſp. ad 1.

1. ad Corint. 12. 9.

52 Sed licèt ſint inter ſe connexa, ſunt tamèn in dignitate inæqualia, propterea debemus cum D. Thoma notare: (quod dignitas Donorum dupliciter poteſt conſiderari, vno modo ſimpliciter, ſcilicèt per comparationem ad proprios actus, prout procedunt à ſuis principijs, & alio modo ſecundum quid, ſcilicet, per comparationem ad materiam: ſimpliciter autem loquendo de dignitate Donorum, eadem eſt ratio comparationis in ipſis, & in virtutibus, quia Dona ad omnes actus potentiarum animæ perficiunt

D. Thom. vbi ſup. art. 3.

ciunt hominem, ad quos perficiunt virtutes: vnde sicut virtutes intellectuales præferuntur virtutibus moralibus, & in ipsis virtutibus intellectualibus contemplativæ præferuntur activis, vt sapientia, intellectui, & scientia, prudentiæ, & arti ita tamèn quod sapientia præfertur intellectui, & intellectus, scientiæ, sicut prudentia, & Synesis, eubuliæ, ita etiam in Donis, sapientia, & intellectus, scientia, & consilium, præferuntur pietati, fortitudini, & timori, sicut iustitia, fortitudini, & fortitudo, temperantiæ: sed quantum ad materiam, fortitudo, & consilium præferuntur scientiæ, & pietati: quia scilicet fortitudo, & consilium habent in arduis locum, pietas autem, & etiam scientia, in communibus: sic igitur dignitas Donorum ordini enumerationis respondet, partim quidem simpliciter, secundum quod sapientia, & intellectus omnibus præferuntur, partim autem secundum ordinem materiæ, secundum quod consilium, & fortitudo præferuntur scientiæ, & pietati.) Hactenus D. Thomas.

D. Thom. vbi sup. art. 8.

53 Si verò Dona comparentur virtutibus, dicere debemus, quod virtutes Theologicæ longè sunt perfectiores, quàm Dona, quia Dona tantum perficiunt vires animæ ad parendum motioni Spiritus Sancti: virtutes verò Theologicę easdem animæ vires Domino copulantur, & multo perfectius est animam cum Deo vnire, quàm ad media huiusmodi vnionis disponere, qualia sunt motiones Spiritus Sancti, & hac de causa perfectiores sunt Donis Spiritus Sancti, Sed respectu virtutum intellectualium, & moralium, præstantiora sunt Dona, quia vt ait D. Thomas: virtutes solum perficiunt animæ vires in ordine ad rationem, Dona verò in ordine ad Spiritum Sanctum moventem, & certum est, quod ad excellentiorem motorem expedit, vt perfectius disponatur qui movendus sit.

Gonet. Manual. Thom. tom. 3. tract. 4. cap. 7.

54 Hæc deniquè Dona (vt ait quidam doctus) sunt septem radij spirituales, tàm splendidi, quàm igniti, à Sole Iustitię procedentes: septem columnæ, quibus tota innititur domus, quam sibi Divina Sapientia ędificavit: septem lucernæ, de quibus in Exodo dicitur: *Facies lucernas septem, & ponès eas super candelabrum.* Septem stellæ in dextera Christi, vt vidit Ioannes in Apocalipsi: septem oculi super lapidem vnum,

Proverb. 9. 1. Exo. 25. 37. Apocalip. 1.

vnum, de quibus fit mentio apud Zachariam Prophetam: ſeptem crines, in quibus fortitudo Sampſonis poſita erat: deniquè ſeptem filij patientis Iob, qui per ſingulos dies convivium faciebant: (alium enim diem (inquit Gregorius) habet ſapientia, alium intellectus, aliũ conſiliũ, aliũ fortitudo, alium ſcientia, alium pietas, alium timor. Quibus Sanctus Spiritus firmat, & protegit animum contra omnia vitia, & tentationes: (contra ſtultitiam (proſequitur Gregorius) ſapientia, contra hebetudinem, intellectu, contra præcipitationem, cõſilio, contra timorem, fortitudine, contra ignorantiam, ſcientia, & contra ſuperbiam, timore.)

Zachariæ 3. Iud.cũ 26. Iob.

CAP. VI.

DE DONIS SPIRITVS SANCTI in particulari, cum doctrina practica in ſingulis.

55 QVia aliqua in praxi ocurrere poſſunt directoribus circa horum Donorum exercitium, congruum erit brevitèr de illis in particulari texere ſermonem, & primò circa Donum ſapientiæ. Dicimus cum Angelico, duplicem habere partem, vna eſt ſpeculativa, & alia practica, per partem ſpeculativam ſe habet reſpectu cognitionis Dei, & divinorum cum quadam affirmatione, nullo habito ad divinam revelationem reſpectu (vt habet fides) ſed tantum affirmat per ipſam rei ſpeculatæ veritatem. Pars practica nullum habet reſpectum ad res divinas, neque eas contemplatur, ſed per divinas regulas iudicat de actibus humanis, eos ordinando, & dirigendo ad cauſam vniverſaliſsimam.

D. Thom. 2.2.q.45. art. 2.

Donum Sapientiæ

56 Hoc Donum ſecundum eius partem ſpeculativam, quæ ad divinam cognitionem attinet, ſolet regulariter eſſe cauſa Myſticæ Theologiæ, vt tenet Dionyſius, vocans eam divinam, & infuſam ſapientiam, & Donum Divini Spiritus: tenent etiam Bonaventura, & Dionyſius Cartuſianus, & iſte diverſis fundamentis probat, eſſe huiuſmodi Donum cauſam contemplationis, tàm activæ, quàm paſſivæ, & nullo modo obſtare, quod ambæ contemplationes ex eodem principio procedant, quandoquidèm ex eadem radice charitatis procedit exercitium voluntatis, tàm in activa, quàm in paſſiva contemplatione.

S. Dionyſ. de divin. nom. ca. 7.
S. Bonav. de Donum S.S.
Dionyſ. Cart. de Myſt. Theolog. art. 9.

57 Præſtat intellectui hoc

hoc Donum, quoddã ſimpliciſsimum, & altiſsimum lumen, quo ſuavitèr, & efficacitèr voluntas movetur, & vt bene notat D. Thomas, ipſe intellectus percipit ſaporem ſuavem ex facilitate cognitionis veritatis, ad quam intellectus ducitur per ſuam naturalem inclinationem, quę efficitur delectabilior habenti hoc Donum Spiritus Sancti, & propterea vocatur Donum ſapientiæ, id eſt, ſapidæ ſcientiæ, & in voluntate ſimilitèr ſuaves parit effectus, & longè ſuaviores his, quos cauſat habitus fidei, quia habitus fidei, quamvis Deum repræſentet vt eſt in ſe, tamen hoc fit cum aliqua obſcuritate, & caligine, plus tenebroſa quàm ea, quæ per Donum ſapientię recipitur, hoc enim quamvis Deum ſpeculatur per enigmata, & intra fidem, lumen tamèn eſt clarius, & profundius, quamobrem delectatur intellectus, & ſuavitèr rapit voluntatem.

M. Maria ab Agred. p. 1. n. 601.

D. Thom. 2.2.q.180 art. 7. in corp.

58 Cauſat hoc Donum in anima quandam certitudinem, & firmiſsimam ſecuritatem divinæ exiſtentię, & Myſteriorum fidei, adeò infallibilem, & ſecuram, quod ſi de poſsibili fides defuiſſet, vel Angelus de Cœlo contrarium affirmaret, nullatenus anima de veritate dubitare poſſet, quæ quidèm certitudo in nullo expreſſo fundamento, vel ratione fulcitur, ſed ex ſola experimentali certitudine, quod ita ſit, & ad hoc fortaſe facere poteſt, quod aiebat Apoſtolus, cùm dicebat Galatis: *Sed licet nos, aut Angelus de Cœlo Evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema ſit.*

A Galat. 1. 18.

59 Radicatur etiam in anima contemplativa virtute huius Doni, adeò altiſsima æſtimatio, & conceptus divinitatis, quod ſi omnes Seraphim, aut Cherubim, aut cęteræ creaturæ varijs rationibus, & exemplis magnitudinem illius axaggerarent, eſſet animæ quaſi parva gutta in vaſtiſsimo mari adiecta, talem quippè per hoc Donum concipit Dei notitiam, vt ſolus Deus, & non creatura aliqua poſsit ei aliquid ſuperaddere. Dum igitur anima per hoc infuſum lumen Deum contemplatur, nihil præter illum admittit, quamobrèm nihil addere curet Magiſter, ſed quod ſuavitèr applicet voluntatem, & in illo dulcitèr conquieſcat, alioquin non parva incommoda ſequi poſſunt.

6 Demum ſcire oportet, quod actus Doni ſapientiæ

tię non eſt ſimplex, vel ſimpliciſsima apprehẽſio, ſed firmum iudicium, & in hoc diſtinguitur a Donis intellectus, ſcientiæ, & conſilij, quę ſunt intellectualia: vnde (ſicut docet Angelicus) cùm intellectus iudicat de rebus fidei, hoc agit per hoc Donum ſapientiæ: cùm autem eas ſimplicitèr penetrat, nihil in eis affirmando, vel negando, hoc agit per Donum intellectus: cùm verò iudicat de rebus creatis ſupernaturalibus, hoc facit per Donum ſcientiæ: denique cùm reducitur ad exercitium particulare agendorum, hoc agit per Donum conſilij: quod bene notare oportet, vt poſsit Magiſter in anima exercitij ſui originem cognoſcere. Habitus huius Doni ſapiẽtiæ in intellectu ſubiectatur.

D. Thom. 2.2.q.98. art. 7.

Donum Intellectus.

61 Donum intellectus in eadem ſui nominis potentia recipitur, cuius officium eſt arcana eorum penetrare, quæ nobis in ſupernaturalibus fides proponit. Intellectus namque humanus, cum ſit limitatus, tantummodo poteſt res limiti ſubiectas cognoſcere, & ſi fortè ad eas, quę ſupernaturales ſunt oporteat elevari, indiget ſupernaturali habitu fidei, qui licèt Deum, & ſupernaturalia poſsit cognoſcere, tamèn obſcurè, & caliginoſe, & (vt ſolemus dicere) quaſi ſuperficialitèr: quamobrem vt hæc quæ obſcurè repræſentantur intellectui poſsit medullitùs, profundiù que penetrare, indiget alio lumine ſupperaddito lumini fidei, iuxta illud Pſalmi: *Et in lumine tuo videbimus lumen.* 10. Quod lumen (teſte D. Thoma) dicitur Donum intellectus, quod quidem ſicut & cętera Dona (vt tenet Gregorius) ſupponunt fidem, & gratiam ſanctificantem.

Pſal. 25.

D. Thom. 2. 2. q. 8. art. 1.

S. Greg. lib. 1. Mor cap. 23.

62 Actus huius Doni ſolet eſſe cauſa contemplationis, tàm activæ, quàm paſsivæ, quoad illam tamèn partem, quæ primam omnium cauſam penetrat, & cognoſcit: eſt enim ſimpliciſsima divinæ veritatis apprehenſio, obſequens ſcilicèt fidem repreſentãtem Deum, vt eſt in ſe, ſed abſque affirmatione, vel negatione, propterea eſt proprius vtriuſque contemplationis, vt tenent communitèr Myſtæ.

63 Et priuſquàm ad cætera Dona procedamus, dicereo portet, quod, per habitus fidei, & Donorum ſapientiæ, & intellectus, aut per eorum ſingulos, poteſt anima cum Deo ſuo vniri, & copulari ſecundum ſuam intellectivam potentiam, quia

eius

eius vnio mystica (vt suprà visum est) consistit formaliter in cognoscendo proportionabiliter Deum , vt est in se: cumque per huiusmodi hab'tus ita cognoscatur Deus, sequitur quod per eos possit humanus intellectus cum Deo suo vniri, & copulari.

Sup. tra. t.6.1.n.2

64 Vt autem possit Magister practicè cognoscere, à quo ex his habitibus contemplatio animæ , sive activa, sive passiva procedat, observet, si lumen, quod recipit est obscurum, indeterminatum, & confusum, causans in anima profundam oblivionem, vel indistinguibilem caliginem, quia tunc huiusmodi contemplatio provenit ab habitu fidei ; quæ ex natura sua est obscura , & caliginosa, vt tenet Apostolus , & obscuritas , & caligo generant oblivionem , solitudinem, & silentium.

65 Si autem anima adeò sublimitèr,& profundè Deum supernaturalitèr cognoscit , quod per quamdam experimentalem notitiam plus in illo iudicet, quam per omnes naturales rationes, & considerationes per plures annos posset ipsa sola iudicare, tunc proculdubiò hic actus à Dono sapientiæ procedit. Deniquè quando intellectus cõtemplans Deum, altissimè illum cognoscit, manendo in profunda , & simplici admiratione , nihil in eo affirmando, vel negando, tunc oritur ille actus ab habitu Doni intellectus,

CAP. VII.

PROSEQVITVR EADEM materia.

Douum Scientiæ.

66 HAbitus Doni scientiæ subiectatur etiã in intellectu , & est habitus, quo homo agit actus supernaturales,& iudicat de mysterijs fidei , separando in eis ea, quæ credere debet, ab his quę credere non oportet, iuxta quam cognitionem dirigit humanas actiones, vt communitèr docent omnes Theologi cum Divo Thoma, & D. Bonavẽtura. Distinguitur à Dono sapientiæ (licèt ambo de eisdem rebus divinis iudicent) in hoc , quod Donum sapientiæ habet pro obiecto solam veritatem, propter quam suum iudiciũ elicit, Donum verò scientiæ iudicat de rebus fidei per congruentias,& rationes humanas , & quia convertitur ad creaturas , nequit esse medium proximum intellectualis exercitij in actu puræ cõtemplationis , licèt aliqui contrarium velint.

D. Thom. 2.2. q. 9. art. 3. S. Bonav. de Don. S. S. cap. 1.

67 Habitus Doni consilij

Donum Consilij.

filij similitèr recipitur in intellectu, & est quidam habitus, quo homo fit aptus duci, & doceri à Spiritu Sancto, in ordine ad ea, quæ agere debet, vel omittere, ad consequendam vitam æternam: qui (vt docet D. Thomas) cùm sit quędam inquisitio, aut consilium divinum ad id quod operari oportet, propterea vocatur Donum consilij: distinguitur enim à Dono scientiæ, quia Donum scientię iudicat de his, quę credenda, vel non credenda sunt, & Donum consilij de his, quæ agenda sunt, vel omittenda.

D. Thom. 2.2.q.52. art. 4. ad 2.

M. Maria ad Agred. par. 1. num. 604.

68 Et valdè notandum est cum Angelico Præceptore, quod cùm homo non solùm edocetur in his, quæ agere debet, aut omittere, sed etiam instruitur ad alios erudiendos, in his, quæ ad eorum iustificationem expediunt, hoc non pertinet ad Donum consilij, sed ad gratiam gratis datam, quam Sanctus Doctor vocat consilium activum, & hoc Donum vocat consilium passivum, quod habent omnes, qui sunt in gratia, & charitate, quia est habitus infusus disponens hominem, vt illuminetur à Sancto Spiritu in his, quæ agenda, vel omittenda sunt ad vitam æternam, gratia verò consilij activi, non omnibus in gratia constitutis conceditur, vt per se constat.

D. Thom. in 3. dist. 35. q. 2. art. 4.

69 Distinguitur similitèr hoc Donum (vt tenet idem Angelicus) à prudentia, & eubulia in eo, quod istę inquirunt de his, quæ per humanam rationem comparari possunt, vel sunt illi contingentia, per hoc verò Donum Divinus Spiritus infundit quamdam firmissimam certitudinem eorum, quę prudentia, & eubulia solùm inquirunt, & coniectantur.

D. Thom. 2.2.q.51. art. 1. ad 1.

70 Inveniet igitur Magister aliquas animas hoc Dono illuminatas, & omnes in statu Matrimonij spirituales. Circa quas animadvertere oportet, quod prædictæ in omnibus ferè operationibus à Sancto Spiritu ducuntur, & gubernantur, iuxta illud Apostoli: *Qui Spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei.* In alijs verò, quæ in statu Matrimonij constitutæ non sunt, etiam intuebitur, quod per quoddã quasi habituale lumen, in omnibus agendis pręmonentur, & bonitatis, aut malitiæ, perfectionis, aut imperfectionis cognitionem antequam operentur, recipiunt, & hoc proculdubiò ab hoc Dono consilij procedit: quod cum interdum ad actionem, inter-

Ad Rom. 8. 15.

rerdum ad contemplationem referatur, nequit esse actus immediatus cõtemplationis.

Donum Pietatis

71 Habitus Doni pietatis subiectatur in voluntate, & est quidam habitus, quo homo obsequitur, & amat Deum tanquam amabilissimum Parentem, ideo Apostolus inquit: *Accèpistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater.* Distinguitur à virtute pietatis, quod hæc respicit Parentes, & carnalitèr propinquos, & Donum pietatis primario respicit Deum, vt Patrem, & secundario Parentes, & ægenos. Distinguitur etiam à virtute Religionis, quę Deum colit, vt Creatorem, hoc autem Donum colit, amat, & sequitur, vt amantissimum Patrem: quæ omnia sunt D. Thomæ.

Ad Rom. 8. 16.

D. Thom. 2. 2. q. 122. art. 1.

Donum Fortitudinis.

72 Habitus Doni fortitudinis recipitur etiam in voluntate, & est quidam habitus, quo Iustus disponitur ad superandam in arduis difficultatem, quousque finem accepti operis, secundum motionem supernaturalem attingat. Distinguitur à virtute fortitudinis in eo, quod virtus solummodò dat fortitudinem ad tolerandas res ipsis connaturales, secundum aliquas earum difficultates, Donum verò fortitudinis ad omnia extenditur, tàm naturalia, quàm supernaturalia, vt omnibus difficultatibus superatis optatum finem assequatur: ita D. Thomas. *D. Thom.*

73 Huius proculdubiò Doni effectus sunt contra diabolicos incursus, vigor animi, & fortitudo, & similitèr tolerantia, & pacientia in purgationibus passivis, cæterisque vitę spiritualis periculis, & difficultatibus, & denique desideria martyrij: circa quæ præmonere oportet Magistrum, quod plerumq; inveniet animas in omnibus statibus, quæ quidèm affirment, se à Deo ad martyrium vocatas esse, atque in eius desiderijs vehementèr concremari, cum quibus pręcautè procedendum est, quia non semper vera sunt eiusmodi desideria, maximè vt executioni mandentur, indigent enim hæc desideria incidere in viros ad vocationem aptos, & in omni virtute consummatos, atque in laboribus, fortitudine, & pacientia valdè expertos: insuper pollere debent doctrina, spiritu, & fervida charitate, & præcipuè habere statum aptum ministerio, quia sicut merito prohibitum est cũ hęreticis disputare ob periculum perversionis, & tantum permissum viris in omni scięntia, & virtute præditis, multò magis prohibendus est ab occasione

2. 2. q. 193. art. 1. & 199. art. 1. & in 3. dist. 34. q. 3. art. 1. M. Mari. ab Agred. part. 1. n. 605.

proxima perversionis, quam incurrere potest, qui martyrium quærit, si in omnibus supradictis non sit bene instructus, probatus, & perfectus. Propterea in his, qui aut per professionem, statum, vel sexum ad capessendum martyrium inepti sunt, huiusmodi desideria, non ad executionem martyrij in Gentibus per prædicationem, sed ad executionem martyrij in se ipsis per mortificationem admittenda sunt.

74 Quoad Regulares verò, vel Sacerdotes Sæculares, quamvis prædictis dotibus polleant, & desideria martyrij habeant, non illicò se determinet Magister, sed Regulares mittat ad suos Superiores examinandos, qui iuxta institutum, & personarum capacitatem, melius, & tutius se determinabunt, quia
Eccles. 14 scriptum est: *Sapientis oculi in capite eius.* Sacerdotes verò Sæculares mittat ad suos directores: quod si ipse sit eorum director, precibus, & Sacrificijs per multum tempus à Deo pro tam arduo proposito lumen postulet, eosque in laboribus, doloribus, frigore, nuditate, cæterisque virtutibus multum probet, videatque si huiusmodi desideria in illis augeantur, & lumen excitans semper persistat, vel è converso: quo durante, cæterisque requisitis scientiæ, ætatis, virtutis, status, & conditionis personarum, & alijs, quæ necessaria iudicaverit, satis perpensis, & examinatis, & præsertim viris doctis, & spiritualibus cõsultis, poterit tutò eorum vocationem, & missionem permittere, & semper in his, & similibus cautè, & pedetentim procedat.

75 In cæteris verò huiusmodi desideria ad eorũ mortificationem, & abnegationem reducat, & plerumque in illis conspiciet, quod in scopulos periculosos fervoris sui causa impingunt, & in pœnitentias, imprudentesque rigores declinant, & aliquando in eiulatus, clamores, fugas præcipites, & actiones indecentes ebulliente corde, indiscretè, & imprudentèr erumpunt, quæ omnia interdum provenire possunt ab his desiderijs non morigeratis, & interdum à spiritu lunatico, ad quorum percallendam originem, præcipiat eis Magister, quod hæc sua desideria compescant, moderentur, & relinquant: quod si statim paruerit, vel saltim parere curaverint, possunt hæc desideria procedere à bono spiritu, eisque ad meritum multum proficere: si verò vel obedire noluerint, vel quamvis

vis velint, non possunt penitùs obedire, tunc proculdubiò à spiritu lunatico, aut diabolico respectivè procedunt: à diabolico quidèm si obedire noluerint, à lunatico vero, si volentes obedire, non possunt.

CAP. VIII.

CONCLVDITVR MATERIA de donis, & agitur de fructibus Spiritus Sancti, & de Beatitudinibus.

Donum Timoris. *M. Mari. ab Agred. 1. part. n. 607.*

76 HAbitus Doni timoris subiectatur etiam in voluntate, & est quidam habitus, quo humilitèr reveremur Deum. Confirmat in hoc consistere illud Psalmi concinentis de Beatis, qui humili; & ęterna reverentia Dominum venerantur: *Timor Domini Sanctus permanens in sæculum sæculi.* Quia cum in Beatis nullus alius possit reperiri timor, nisi hæc sola Dei reverentia, evidentèr colligitur, quod in hac reverentia (vt docet D. Thomas) hoc Donum timoris consistat.

Psal. 18. 10.

D. Thom. in 3. dis. 34. q. 1. art. 2. ad 1. & q. 2. art. 1. & 3. ad 2.

77 Sed ne in pluribus Sanctorum sententijs aliqua forsan oriatur difficultas, & Magister valeat animabus afflictis aliquam consolationem præbere, scire oportet, quod quadruplex est genus timoris; scilicèt, timor humanus, servilis, filialis, & initialis (non loquimur de illo timore, qui pavor, aut metus dicitur) Timor humanus dicitur, quando propter laborem, aut pœnam temporalem homo recedit à Deo suo, puta propter horrorem martyrij, &c. & hic timor perversus est.

Timor humanus

78 Timor servilis ille est, cùm homo recedit à peccato propter suppliciũ æternum, aut propter aliquam pœnam temporalem, & hic timor non est malus iuxta glossam in illud Pauli: *Non accepistis spiritum servitutis iterùm in timore.* Quem timorem à bono spiritu procedere affirmat, dicens: (vnus spiritus est, qui facit hos duos timores, scilicèt servilem, & castum.)

Timor servilis.

Ad Rom. 8. Gloss. ord. in Epist. ad Rom. 8.

79 Sed in hac specie timoris servilis, vnus est timor bonus, & alter malus: bonus est, quando quod timetur convenit rectę rationi, & per eam moderatur, vt propter culpam timere gehennam, & hic timor bonus est, & inclinat ad bonum, vt decisum fuit apud Tridentinum, in cuius favorem extant plura Scripturæ loca, & Sanctorum Patrum sententię; timor verò servilis, & malus est, quãdo in eo quod timetur, ponitur malum pro vltimo fine timoris, præponendo illud

Timor servilis bonus.

Conc. Tri. sess. 6. c. 6.

Timor servilis malus.

ſummo bono, vt cum aliquis dicit: *ſi non eſſet infernus committerem peccatum.* Timor ſervilis bonus eſt actus fugę virtutis ſpei Theologicæ, quia eodem habitu, quo producimus actus amoris Beatitudinis, & media ad illam aſſequendam adhibemus, producimus etiam actus, quibus fugimus ea quæ nobis illam poſſunt impedire, & hic timor (teſte Auguſtino) fugit culpam, ne nobis huiuſmodi bonum impediat.

S. *Auguſ. lib.* 83. *q.* 33.

Timor filialis.

80 Timor filialis eſt ille, qui timet malum culpæ, ne Deo privetur, & ne per culpam ille offendatur, & ideò dicitur timor filialis, vel filiorum, quia boni filij timent exacerbare Parentem, propter ſolam eius reverentiam, & amorem. Iſte timor eſt actus virtutis charitatis Theologicæ, quia omnes actus, qui habent pro obiecto formali divinam bonitatem, ſunt eliciti à charitate: cum autem hic ſanctus timor habeat idem obiectum, conſequens eſt, quod ſit actus virtutis charitatis.

Timor initialis.

81 Timor initialis non eſt realitèr diſtinctus à timore filiali, ſed ſolùm diſtinguitur intenſione, & ſtatu: quia vt ait D. Thomas: timor initialis eſt proprius incipientium, in quibus incipit generari quidam timor filialis, de radice charitatis procedens, quæ cum adhuc in illis non ſit perfecta, timor ille, qui ab ea generatur, non poteſt dici perfectus filialis, ſed tantùm initialis: quamobrèm timor initialis in ordine ad filialem ſe habet, ſicut charitas imperfecta ad perfectam, & ſicut charitas imperfecta non diſtinguitur realitèr à perfecta, ſed tantùm in intenſione, & ſtatu, ita ſimilitèr timor initialis non diſtinguitur realitèr à filiali, ſed tantùm in intenſione, & ſtatu.

D. Thom. 2.2.*q.*19. *art.* 8.

82 Ex quibus omnibus deducitur, quod Donum timoris Dei non ſit ex vllo timorum iſtorum, quia Donum non inducit timorem, ſed reverentiam, nec per id directè timetur Deus, ſed reverentèr veneratur, & colitur: præterquàm quod ex tribus bonis timoribus prædictis, timor ſervilis eſt actus fugæ virtutis ſpei Theologicæ: timores filialis, & initialis ſunt actus eliciti à virtute charitatis, & cùm maneat probatum, quod Dona realitèr diſtinguũtur à virtutibus, ſequitur manifeſtè, quod Donum timoris non ſit habitus, quo Deus timeatur, ſed habitus, quo Deus reverentèr veneretur. Deniquè cùm hoc Donum non habeat pro obiecto materiali eſſentiam divinam, ſed reverentiam, & obſequium,

quium, licèt posſit per charitatem actus eius imperari, nequit esse medium proximum ad vnionem mysticam, & contemplationem, de quibus loquimur: videatur S. Bonaventura.

S. Bonav. de Sept. Don. c. 1. per. tot.

Fructus Spiritus S.

83 Fructus Spiritus Sancti (vt docet D. Thomas) non sunt habitus, qui in aliqua determinata potentia subiectentur, sed actus infusarum virtutum, & Donorum, quia fructus non potest esse radix arboris, sed eius actus, aut effectus, & ipsa locutio metaphorica declarat, non esse radices, aut habitus, sed fructus aut actus. Quod equidem confirmare videtur Apostolus, quandoquidèm eos vitiorum habitibus opponit, esse actus supponit, & non habitus, qui meritò vocantur fructus Spiritus Sancti, quia habitus virtutum, & Donorum, à quibus procedunt, sunt supernaturales, & infusi, & omnis supernaturalis infusio Spiritui Sancto tribuitur, iuxta illud Domini: *Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis.*

D. Thom. 1.2.q.70. art. 1.resp. ad 1.

Ad Galat. 5. 22.

Ioan. 14. 16.

84 Denique ratione convincitur, eiusmodi fructus non esse habitus, sed actus: (quia (vt docet Angelicus) sicut operatio humana cùm producitur iuxta operationem rationis, dicitur fructus rationis, ita etiam cùm operatio humana producitur iuxta virtutem supernaturalem, quæ Donum est Spiritus Sancti, actus ab ea productus vocari debet fructus Spiritus Sancti.) Vnde manifestè patet, hos fructus esse actus virtutum, vel Donorum, & non habitus. Idem dicendum est de octo Beatitudinibus, quarum singulæ clarè demonstrant, esse actus virtutum paupertatis, iustitiæ, patientiæ, fortitudinis, &c. vt expresse docet D. Thomas, & cum multis Pater Franciscus Suarez. Et hæc de habitibus supernaturalibus ad brevem notitiam Directorum dixisse sufficiant.

D. Thom. vbi supr.

Octo Beatitudines.

D. Thom. vbi supr. P. Suar. par. 1. de grat. l. 2. c. 22. n. 2.

TRACTATVS QVARTVS.

DE GRATIIS GRATIS DATIS.

HActenus meritò dicere possumus, parùm, aut nihil de arcanis Mysticæ Theologiæ effectibus, vel infusis sinthomatibus cõtexuisse sermonem, totumque hucusque studium nostrum circa speculativam, & generalem

lem principiorum notitiam, quæ veluti fulcra spiritualis Magisterij præponenda sunt, versatum fuisse: exinde autem eorum practica notitia, quæ rara, difficilia, & obscura per gratias gratis datas mysticè operantur, Directores imbuere operè pretium est. Vt enim in tam obscuris, & periculosis anfractibus animæ filum teneant, oportet eorum quidditates, vbicationes, causas, exitus, & offendicula fusiùs demonstrare. Faxit Deus (ad cuius gloriam hic noster dirigitur labor) quod mentem nostram divini sui luminis radio illuminare dignetur, quo tam difficilis, atque impenetrabilis viæ sinus Magistris spiritualibus aperire, & declarare valeamus. Putamus enim non ingratum legentibus futurum esse, cum nulla ex his, quæ pertractanda sunt, hoc fortasse ordine, & methodo exposita alibi reperiantur.

CAP. I.

DE GRATIIS GRATIS DATIS in communi.

Definitio gratiæ gratis datæ. *D. Thom. 2.2.q.111. art. 1.*

1 GRatia gratis data iuxta Angelicum Præceptorem est: *Quoddam Donum, sive auxilium, quo homo ad iustificationem alterius cooperatur.* Vocatur gratia data gratis, quia absque proprijs meritis, & supra omnem facultatem naturæ, alicui gratis datur, non ad sui iustificationem, sed ad proximi profectum, ordinatum ad eius sanctificationem: vndè de qualibet earum ait Apostolus: *Vnicuique datur manifestatio spiritus ad vtilitatem.* Cui addit D. Thomas: (intelligitur alienam,) 1. *ad Corint.* 12. 7 *D. Thom. in* 1. *ad Corint.* 12 *M. Mari. ab Agred.* 1. *p. num.* 612. & 613.

2 Ex hoc colligitur, quod hæ gratiæ possint reperiri in homine gratia, & charitate destituto, quia cum ad propriam sanctificationem non dirigantur, sed ad proximi vtilitatem, non implicut à propria gratia, & charitate esse separatas, sicut visum est in Caifa Pontifice, & in vxore Pilati, in Propheta Balaam, & alijs, & Apostolus de huiusmodi gratijs alloquens ad Romanos, dicit: *Si autem gratia, non ex operibus, alioquin gratia non esset gratia.* Nam eo ipso quod sint gratiæ, non exigunt in subiecto meritum, aut dispositionem, & hoc est discrimen inter eas, & Dona Spiritus Sancti, non obstante quod inter eas sint gratiæ sapientiæ, & scientiæ, quia Dona gratiam sanctificantem supponunt, quam istæ gratiæ non requirunt: quamobrem deducere debet Magister, cuius pretij, & æstimationis sint homines huiusmodi gratijs prædit, si cum heroica eius sanctitate, & virtute nõ copulentur, ad quam, & non ad gratias attendere debet Director. *ad Rom.* 11. 6.

Nu-

3 Numerum gratiarum exponit Apostolus scribens Corinthijs: *Alij per spiritum* (inquit) *datur sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ secundum eumdem spiritum, alij fides in eodem spiritu, alij gratia sanitatum, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum.* Has tantummodò gratias narrat Paulus, quarum necessitatem miraculoso, & elevato (vt assolet) calamo explicat Divus Thomas his verbis: (gratia gratis data ordinatur ad hoc quod homo alteri coope retur, vt reducatur ad Deum. Homo enim ad hoc operari non potest, interius movendo (hoc enim solius Dei est) sed solum exterius docendo, vel persuadendo, & ideò gratia gratis data illa sub se continet, quibus homo indiget ad hoc, quod alterum instruat in rebus divinis, quæ sunt supra rationem. Ad hoc autem tria requiruntur: primò quidèm, quod homo sit sortitus plenitudinem cognitionis divinorum, vt ex hoc instruere alios possit: secundò, vt possit confirmare, vel probare ea, quæ dicit, alioquin non esset efficax eius doctrina: tertiò, vt ea quæ concipit, possit auditoribus convenientèr proferre.

1. *ad Corint.* 12. 8.

D. Thom. 1. 2. q. 111. ar. 4.

4 Quantùm igitùr ad primum, tria sunt necessaria, sicut etiam apparet in Magisterio humano: oportet enim quod ille, qui debet alium instruere in aliqua scientia, primò quidèm, vt principia illius scientiæ sint ei certissima, & quantum ad hoc ponitur *fides*, quæ est certitudo de rebus invisibilibus, quæ supponuntur vt principia in chatolica doctrina: secundò oportet, quod Doctor rectè se habeat circa principales conclusiones scientiæ, & sic ponitur *sermo sapientiæ*, quæ est cognitio divinorum: tertiò sapientiæ oportet, vt etiam abundet exemplis, & cognitione effectuum, per quos interdùm oportet manifestare causas, & quantum ad hoc ponitur *sermo scientiæ*, quæ est cognitio rerum humanarum, quia invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.

Fides.

Sermo sapientiæ.

Sermo scientiæ.

5 Confirmatio autem in his, quæ subsunt rationi, est per argumenta; in his autem quæ sunt supra rationem divinitus revelata, confirmatio est per ea quæ sunt divinæ virtuti propria, & hoc dupliciter, vno quidem modo, vt Doctor Sacræ doctrinæ faciat, quod solus Deus facere potest in operibus miraculosis, sive sint ad salutem corporum, & quantum ad

hoc

hoc ponitur *gratia ſanitatum*, ſive ordinentur ad ſolam diuinæ poteſtatis manifeſtationem, ſicut quod Sol ſtet, aut tenebreſcat, vel quod mare dividatur,& quantum ad hoc ponitur *operatio virtutum*: ſecundò, vt poſsit manifeſtare ea, quæ ſolius Dei eſt ſcire,& hæc ſunt contingentia, & futura, & quantum ad hoc ponitur *prophetia*: & etiam occulta cordium, & quantum ad hoc ponitur *diſcretio ſpirituum*. Facultas autem pronuntiandi poteſt attendi, vel quantum ad idioma, in quo aliquis poſsit intelligi, & ſecundum hoc ponitur *genera linguarum*, vel quantum ad ſenſum eorum, quæ ſunt proferenda, & quantum ad hoc ponitur *interpretatio ſermonum*.) Hactenùs D. Thomas, ex quo colligitur omnes has gratias eſſe valdè neceſſarias in Eccleſia ad perfectam expeditionem miniſterij Apoſtolici, & ad animarum inſtructionem, licèt non omnes vni, ſed vni vnam, vel plures, regulariter Spiritus Sanctus concedat, dividens ſingulis prout vult, nec repugnat poſſe vni omnes concedere, ſicut olim Sanctis Apoſtolis conceſſæ fuerunt.

Gratia ſanitatum.

Operatio virtutum

Prophetia.

Diſcretio ſpirituum

Genera linguarum.

Interpretatio ſermonum.

D. Thom. 1. 2. q. 111. art. 4. ad 1.

6 Alię communiter vocantur gratiæ gratis datæ, quæ non ad proximi vtilitatem, ſed ad propriam animę recipientis ſalutem diriguntur, & lato modo gratię gratis datæ dicuntur, quia nimirùm ſunt beneficia gratis à Domino conceſſa: & licèt aſſerat D. Thomas, quod non omne beneficium divinum dicitur gratia gratis data; ſed ſolum ea, quę excedit facultatem naturę, ex hac exceptione firmatur regula in contrarium, nam ſi beneficia à Deo collata excedant facultatem naturæ, poterunt meritò vocari gratiæ gratis datæ, & huius generis ſunt viſiones, revelationes, raptus, extaſes, & his ſimilia, quæ nullus negare poterit, quod excedant naturæ facultatem. De his tamèn, non in præſenti, ſed in ſequenti tractatu agemus, & in hoc tantummodo de his novem adductis ab Apoſtolo.

Supra nu. 1. D. Thom. vbi ſupra art. 5.

7 Hę gratiæ gratis datæ longè inferiores ſunt gratia ſanctificante: primò, quia gratia ſanctificans reddit hominem amicum Dei, quę amicitia non requiritur ad huiuſmodi gratias gratis datas, quas habere poteſt Dei inimicus, vt ſuprà vidimus: ſecundò, quia vt ait Divus Thomas: (vnaquæque virtus tantò excellentior eſt, quantò ad altius bonum ordinatur, ſemper autem finis potior eſt his, quæ ſunt ad finé, gratia enim gratum faciens ordi-

ordinat hominem immediatè ad coniunctionem vltimi finis, gratiæ autem gratis datæ ordinant hominẽ ad quædam præparatoria finis vltimi, sicut per prophetiam, & miracula, & alia huiusmodi, homines inducuntur ad hoc, quod vltimo fini coniungantur, & ideò gratia gratum faciens est multò excelsior, quã gratia gratis data.) Hæc D. Thomas.

8 Gratiæ gratis datę, de quibus Apostolus loquitur, non omnes sunt habitus, qui in potentijs animæ recipiuntur, sed interdùm per modum auxilij transeuntis recipiuntur. Quæ autem ex illis sint habitus, & quæ sint auxilia, suo loco dicemus, cùm de singulis sermonem faciamus: Plerumque enim vidimus aliquas ex illis quasi habitualitèr possideri, alias verò rarò, & citrà recipiẽtis arbitrium, quia Divinus Spiritus eas singulis dividit prout vult.

CAP. II.

DE GRATIIS GRATIS DATIS in particulari, cum doctrina practica pro singulis, & præcipuè de gratia Sapientiæ, prima ex gratis datis.

Sermo Sapientiæ

9 PRima ex gratibus est *sermo sapientiæ*, & est habitus supernaturalis, & infusus, quo homo sublimè, & profundè iudicat de rebus divinis, & ita eas penetrat, quod possit etiam alios easdem docere. Hic habitus recipitur in intellectu, quia hoc, quod est cognoscere, iudicare, & penetrare, est proprium huius potentię cognoscitivæ. Ita D. Thomas. *D. Thom.*

10 Sed ad praxim deveniendo, reperiet aliquando Magister animas, quæ vel à supernaturalibus locutionibus, vel ab infusis Mysteriorum fidei notitijs ita illuminatæ sunt, quod affirment se esse à Deo excitatas, vt ea quæ sibi tradita sunt, alios doceant. In hoc enim debet Director præcautè procedere, præsertim si hoc modo excitatæ sint fœminæ, quibus Apostolus prohibet docere, & loqui in Ecclesia Dei, sed tacere, audire, & humilitèr viros interrogare: *Mulier* (inquit) *in silentio discat cum omni subiectione; docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio.* Et alibi: *mulieres in Ecclesijs taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse sicut lex dicit: si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent, turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Et causam assignat D. Thomas: (indicit (inquit) eis tacitur-

1. 2. q. 111. art. 4. ad 4.

1. ad Tim. 2. 11. 12.

1. ad Corint. 14. 34. & 35.

D. Thom. in 1. ad Timot. 2. lect. 3.

turnitatem, disciplinam, & subjectionem, & hęc tria ex vna ratione procedunt, scilicèt, ex defectu rationis in eis.)

S. Anselm. 1. *ad Corint.* 14. 34. & *in* 1. *ad Timot.* 2. 12 *Eccles.* 9. 11.

Aliam affert rationem Anselmus, dicens: (nam verba mulieris sũt inflammãtia, iuxta illud Ecclesiastici: *colloquium illius quasi ignis exardescit.* Vndè mulier in silentio discat, ne vox eius audiẽtes moveat ad libidinem....Si lentium teneat, quia dùm loquitur, magis ad luxuriam irritat, & irritatur.)

11 Quamobrem suspicari debet Director, quod eiusmodi excitatio ad docendum sit Dœmonis fallacia, qua eas perdat, alios scandalizet, & in propriam, & vanam ęstimationem incurrant, quia si interdùm in aliqua fœmina talis gratia visa est, cui meritò dici potuisset illud Psalmi:

Psalm. 44. 3. *Diffusa est gratia in labijs tuis*, regularitèr in eis fuit, quæ præfuerunt congregationibus Monialium in Cœnobijs, & in sæcularibus fœminis contracta ad eundem sexum docentis, nam licèt Deus sit suarum gratiarum Dominus, rarò tamèn, aut numquam absque extrema necessitate, circa diversi sexus institutionem concedit fœminis gratiam sermonis.

12 In vnico verò casu hæc fœminarum institutio concedi potest, & tunc est, quando persona, quæ instruẽda est, à nullo alio nisi à tali fœmina reprehensionem, vel doctrinam libentèr accipiet, simulque procul absunt periculum, scandalum, & indecentia, & adhùc in hoc casu debet priùs Magister alia media adhibere: quæ si non sufficiant, & habita prudenti consideratione, ipse ita expedire iudicaverit, tunc poterit institutionem permittere, cautè tamèn, semperque super illarum factis, vel dictis diligentèr invigilans.

13 Si sæcularibus hominibus hæc gratia concessa videatur, moneat eos Magister, quod circa familias suas eam exercere studeant, vt Patribus familias competit, extraneis verò, potiùs sanctis operibus, & virtutum exemplo, quam verbis, & lingua prædicent, & nullatenùs quempiam exterorum eis docere permittat, laicis quippè non est ab Ecclesia commissum officium docendi, & prædicandi, quia scriptum est ab Apostolo: *Quomodò verò prædicabunt nisi mittantur*? Imò quamvis hanc gratiam abundantèr recepissent, dùm à Doctoribus, & Magistris verba doctrinæ audiunt, quasi inscientes auscultent, & adhùc interrogati, non docendo, sed quasi discendo respõdeant, quia sic à Sanctissimis viris actum est.

Ad Rom. 10. 15.

In

14 In Regularibus, & maximè in Prælatis omni vacat suspitione eiusmodi gratiæ excitatio, quia eis ex munere competit docere, & prædicare, sed cum hoc discrimine inter docentes, & docendos, quod si hæc excitatio fuerit vt subditi doceant, & moneant suos Superiores, & Prelatos, erit excitatio nimis suspecta, vtpotè adversùs ordinem Ecclesiasticæ Hierarchiæ, in qua adinstar illius Cœlestis, non superiores ab inferioribus, sed inferiores à superioribus illuminari debent: quamobrem maxima cum cautela procedendum est, & nisi adsit stricta necessitas, aut evidens vtilitas, talem exequi motionem non permittat.

15 E converso, alij ex Regularibus indigent stimulis agitari, vt gratiam verbi, quam acceperunt, executioni mandare studeant, quandoquidem falsa humilitate, aut nimia pusillanimitate se excusant. Huiusmodi ad ministerium prædicandi, & docendi sunt à Magistro compellendi, quia communiter (concurrente aptitudine personæ) secura, & vera est huiusmodi excitatio in Religiosis Mendicantibus, quorum munus est per exempla, & verba lucere, & proximos instruere in Ecclesia Dei; & idem dicimus de Sacerdotibus secularibus, si dotibus scientiæ, & virtutis præditi sũt. Cæteris autẽ, quibus sexus, status, vel professionis causa munus docendi interdictum est, moneat, quod Prædicatores attentè audiant, humilitèr taceant, prudentèr discant, & bonis operibus potiùs addiscant, quam per verba, & sermonem, quasi è naribus spiritum proferant.

16 Hæc gratia solet manifestè declarari animę cui cõceditur, interdùm per clarissimæ intelligẽtiæ lumẽ, interdũ per verba interna, vel externa supernaturalitèr prolata, vt factũ fuit in Prophetis, interdũ per symbola, & figuras, & frequentiùs denique per firmam experimentalem notitiam, qua monetur, vt conceptum corde sermonem alijs per doctrinæ verba communicet, & hæc omnia cum mirabili securitate in recipientis animo infunduntur.

17 Sed nihilominùs maximè caveat Magister, ne aliqua Dœmonis commisceatur fallacia: propterea debet attendere, si illa locutio, lux, figura, aut notitia reddit animam, non solùm ita illuminatam, quod manifestè cognoscat suam naturalem capacitatem excedere (vt semper in hac gratia cõtingit) sed etiam intra se in-

timè recollectam, & diuinitùs occupatam, atque in intima paupertate ſpiritus, & in Directoris voluntate omninò reſignatam, adeò vt æquali facie præceptum exequendi, aut omittendi eiuſmodi gratiam accipiat. Debet inſuperè ex hac communicatione contrahere humilem erubeſcentiam manifeſtandi gratiam Magiſtro, ſimulque illuſionis formidinem, licèt interiùs de eius certitudine ſecura ſit. Director autem abſque oratione, & matura diſcuſione, nunquam ad operis executionem ſe determinet.

CAP. III.

DE GRATIA SCIENTIÆ, ſecunda ex gratis datis.

Sermo Scientiæ.

18 SEcunda gratia dicitur *ſermo ſcientiæ*, & eſt quidam habitus qui in intellectu recipitur, & dirigitur ad penetrationem, & explanationem rerum diuinarum per verba, comparationes, & argumenta, quibus eas ſtabiliat, confirmet, doceat, defendat, & earum aduerſarios ſupernaturali efficacia confundat, vt olim viſum fuit in præcelſa Virgine, Martyre, & Doctora Catharina Alexãdrina, quæ per hanc gratiam, non ſolùm diuina efficacia Catholicam fidem confirmavit, verùmetiam Doctores, & Sapientes profligavit, & confudit.

19 Hęc gratia diſtinguitur à Dono Scientiæ, quia (vt ait D. Thomas) Donum Scientiæ datur ad iudicandum de Myſterijs fidei, ſeparando ea, quæ homo debet credere, ab his, quæ credenda non ſunt, vt ſecundum hoc dirigat actiones humanas ad conſecutionem ſui vltimi finis. Gratia autem Sciẽtiæ, non ſolùm iudicat de rebus diuinis, eas profundè penetrando, ſed etiam homini tribuit efficaciam, qua eas confirmet, & aduerſarios cõfundat. (Aliud eſt ſcire (aiebat Auguſtinus) tantummodò quid homo credere debeat, propter adipiſcendam vitam, aliud eſt ſcire quemadmodum hoc ipſis opituletur, & cõtra impios defendatur.)

D. Thom. 1. 2. q. 111. art. 4. ad. 4.

S. Auguſtin. de Trinit. c. 15.

20 Hæc gratia regulariter conceditur Doctoribus, qui ſua doctrina, & calamo exponunt veritates Catholicas, & verbis, ac ſcriptis errores confutare, atque ſanę doctrinæ aduerſarios confundere ſatagunt. Similitèr etiã conceditur Prædicatoribus ad probandam virtutem, cõfundenda vitia, & ad firmam veritatis doctrinam ſtabiliẽdam, & deniquè Operarijs Evangelicis, præcipuè illis qui

qui inter Infideles operantur, licèt non repugnet interdùm alijs similitèr concedi iuxta divinum beneplacitũ, sed frequentiùs his, quos enumeravimus.

21 Sed valdè animadvertendum est pro hac, & sequẽtibus gratijs, quod sicut Deus ad munera, & officia obeunda eligit personam, tribuit etiam ei omnia necessaria, quibus possit commissum sibi munus adimplere, & ita similitèr denegat ei omnia, quæ prædicto múneri opponuntur, & ratio est, quia cum Deus vnicuique statum, & occupationem concedit, optat solùm, quod perfectè adimpleat id, quod ei commissum est, neque ad alia munera, quę perfectam sui status, aut occupationis adimpletionem impedire possunt, extendatur, quia vt ait Gregorius super illa verba Domini per Matthæum: *Tollat vnusquisque Crucem suam quotidie, & sequatur me.* Dominus non dixit alienam, sed suam, vt vnusquisque, quæ status sui sunt, operetur, & non alieni. Igitur si Deus non vult, quòd nemo contra commissum sibi statum operetur, sed tantùm quòd in eo perfectè se habeat, omnis gratia, quæ commisso statui, vel muneri opponatur, falsitatis suspitionem incurret; propterea debet Magister ante omnia benè inspicere, & examinare, si gratia, quæ ab aliquo affirmatur, sibi fuisse concessam, eius statui, occupationi, vel sexui opponatur, & si ita sit, tanquam valdè suspectam, vel falsam prohibeat eam executioni mandare: si verò statui, sexui, vel officio accommodetur, poterit esse vera, & tũc ad aliud examen poterit trãsire, vt tutò possit ad salutem proximi cooperare.

Matth. 16. 24. *S. Gregor. homil. in hoc Evãg.*

22 Et licèt dubitare non libeat, quod interdùm Deus extraneas sexui, vel officio occupationes, vel munera committat, vt in adducto exemplo Divæ Catharinæ visum est, sed scire debemus, quod licèt gratia, quæ tunc conceditur, sexui, vel officio personæ generalitèr non respondeat, in illa tamèn occasione, qua conceditur, statui, & officio personæ se accommodat, vt patet in exemplo adducto, in quo licèt gratia illa Scientiæ erat generalitèr impropria sexui fœmineo, tunc verò in illa coniunctura temporis statui Catharinę mirificè respondit, erat enim adstricta ad suam fidem conservandam, Religionis Catholicæ fundamenta explanare, se seque ab impugnationibus defendere, quamobrem de statu fœmineo transivit ad statum Doctoræ, & Magis-

træ Catholicæ, & tunc gratia Scientiæ, non in ſtatum improprium, ſed in aptiſsimum, & proprijſsimum cecidit, & ſic philoſophandum in cęteris; & vbi non adeſt neceſsitas, aut vtilitas ſtricta, & evidens, non facilè gratias eſſe conceſſas credat, maximè ſi ſtatui, aut ſexui recipientium non ſint accommodatæ, vt ſæpiùs diximus.

CAP. IIII.

DE GRATIA FIDEI, TERTIA ex gratis datis.

Gratia Fidei.

23 TErtia gratia gratis data dicitur *gratia fidei*, cuius habitus diverſus eſt ab illo virtuis Fidei Theologicæ, licèt in illo fundetur, ſi tamen (quod aliqui negant) habitus ſit. Eſt igitur hæc gratia, quoddam ſpecialiſsimum lumen infuſum, quo homo profundè penetrat noſtræ Fidei Myſteria, ita vt alios valeat erudire, & inſtruere, ſed hoc abſque ornatu verborum, & abſque probationibus, & argumentis, & vt ait Apoſtolus: *Non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus, & virtutis.* Ex qua nimirùm gratia oritur, quod plerumque non ſine admiratione conſpicimus, ſcilicèt, quod plures homines, & mulieres, impoliti, & idiotæ, abſque venuſtate verborum, & ſuaſione eloquentiæ, ſed planis, & communibus verbis, ita de Deo, & de Myſterijs Fidei loquuntur, quod vix homo doctiſsimus, & in Academijs verſatus, non ſolùm ita profundè loqui, verùmetiam, & quæ ab ipſis loquuntur, valeat comparare, vt in Beatis Paſchaſio Bailone, Ioanne Dei, Salvatore ab Horta, & alijs pluribus viſum eſt.

2. ad Corint. 8.4.

M. Mar. ab Agreda in Vita B. Mariaper tot.

24 Diſtinguitur hæc gratia à virtute Fidei Theologicæ, in eo quod virtus Fidei ſit iudicium affirmans, & hęc gratia tantùm eſt apprehenſio, & penetratio rerum divinarum, qua homo efficitur capax alios docendi, & inſtruendi. Diſtinguitur etiã à Donis Sapientiæ, & Scientiæ, quia eorum habitus res Fidei tantùm penetrant in ordine ad proprij ſubiecti diſpoſitionem, vt ſequatur inſtinctum Spiritus Sancti, & ab eo promptè moveatur: penetratio verò gratiæ Fidei reducitur ad alienam vtilitatem, & profectum. Diſtinguitur deniquè à gratijs prædictis Scientiæ, & Sapientiæ, quia licèt iſtæ penetrent veritates Catholicas, & ad alienam inſtructionem, & profectum dirigantur, ſed hoc efficiunt per probationes, argumenta, ſa-

facundiam, & validissimas rationes: hæc autem gratia Fidei nulla dat verba composita, nullam facundiam, nulla argumenta, sed verba simplicia, & communia, quibus homo de Deo, & Fidei Mysterijs sublimitèr, & profundè loquitur.

25 Circa hanc gratiam dicendum venit, quod nullo modo (si absit necessitas, & magna vtilitas, atque specialissima motio) permittat idiotas, & rusticos docere alios, nec de difficilibus Mysterijs Fidei, nempè de Gratia, prędestinatione, Auxilijs, & his similibus, cum alijs texere sermonem, & hoc licèt affirment, hanc Fidei gratiam accepisse, possunt enim in maximos errores illabere, quandoquidem, & mediocritèr in Sacra Theologia versati, indigent specialissima cura in prædictis materijs pertractandis, præterquamquòd deficientibus casibus prædictis, regularitèr quasi idiotæ despiciũtur huiusmodi homines, & nullum fructum in alijs percipiunt. Doceat eos in omni humilitate, silentio, & virtute se conservare, in illis enim fructuosiùs regularitèr erit cum Deo cõversari, quam de Deo fabulari.

25 Frequentissimè etiam inveniet Magister fœminas plures, vel potiùs mulieres garrulas, & vagas, quæ prætextu loquendi de Deo per stratus, & aulas Dominarum, per vicos, & plateas, sine pudore, sine recollectione, sine modestia, & sine spiritu errantes, suspiria gemitus, & verba jaculatoria iactant, atque de Deo, & Fidei Mysterijs (plusquam oportet) cum omnibus loquuntur, putantes his verbis, & actionibus proximos ædificare, atque ad virtutem, & amorem divinum provocare: ex quoquidem sequitur, quod præter ingentia damna, quæ per easdem Beatas passim experiuntur, ipsæ quasi aqua effunduntur, & mille venialibus peccatis implicantur: *in multiloquio* enim (vt ait Sapiens) *non deerit peccatum*. Et Bernardus affirmat, semper de his, quæ loquebatur, pœnituisse, & nunquam quod tacuisset, ei pœnituit, cum ferè semper de Deo loqueretur: & plerumque audivimus perfectissimum virum affirmantem, fructuosiùs esse cum Deo habere colloquia, quam de illo loqui, & meritò quidem, nam loquendo cum Deo præter divinum obiectum, quod habet, consequitur anima lucem, amorem, pacem, & præsidium, & penitùs vitat damna linguæ, & loquendo de Deo, sæpè labi

Proverb. 10. 19.

S. Bernar. de interiordom.

bi poterit in præsumptionē, vanitatem, & vt communiter dicitur, interdùm de divinis incipit colloquium, & postea in carnalitates, & detractiones terminatur.

27 Alij solent esse viri, qui vt spirituales habentur, & prætextu spiritus, & colloquendi de Deo, nimis frequentant Monasteria Monialium, affirmantes, ex earum colloquio non parùm profectum adipisci, quod difficilè credi potest, & difficiliùs verùm esse, cum rarò (si absit iustissima causa, vel necessitas) citrà animę detrimentum fiat vt quid enim diligitur, & procuratur frequens colloquium cum mulieribus, quamtumvis spiritualibus, nisi quia eos inducit occulta luxuria in corde latens, vel Diabolicus impulsus cor inficiens? Quid obsecro gigni potest ex longa, & frequenti mulierum cōfabulatione, nisi luxuria, vanitas, otiositas, & innumera alia pericula, quæ viros aliàs perfectissimos passim incurrisse videmus? Forsitan desunt spirituales viri, qui viros spirituales possint proficere, suisque colloquijs erudire, & ad vlteriorem perfectionem provocare? Quare igitur viri fugiunt colloquia virorum, & tam frequentiùs delicata colloquia Monialium consectantur, nisi quia sua libidine ducti, servire cupiunt, potiùs carni, quam spiritui, corpori, quam animæ, ventri, quam menti? Pudeat igitur spiritum quærere, vbi illum amittere, aut periculo exponere certum est: suffundantur pudore, quærendo, & emendicando à fœminis fervorem, doctrinam, & profectum, & viros sanctos, & doctos despiciendo, qui in scientia, virtute, & doctrina perfulgent ad hoc ministerium in Ecclesia Dei. Si quos igitur inveneri Magister ex sibi subiectis hac diabolica astutia illusos, acritèr reprehendat, & ad Monialium Monasteria perpetuò accedere prohibeat. Quòd si sæpiùs moniti respicere noluerint, eorum perditionem præ oculis exponat, & à sua directione penitùs amoveat.

28 Sed quia præfati solent se excusare, dicentes, quod Moniales, vel fœminæ quibus cum loquuntur, sunt valdè spirituales, quamobrem neque periculum aliquod incurrere, neque scandalum causare possunt, audire debent Bonaventuram ex Augustino sic loquentem: (asperus igitur, & rigidus cum mulieribus sermo est habendus, & quo magis sanctæ magis cavendę.) Et meritò, quia naturaliter virtus amabilior

S. Bonavent. opere de puritate animæ

bilior est, & pulcherrima cęlatura in habéte,& venustiores,atque elegantiores fœminas reddit modestia, simplicitas, docilitas, humanitas, & perfectio : propterea cor loquentis in libidinosã seruitutem vehementiùs arripiũt, & tantò magis, quantò prædictis dotibus excellunt, & quia cum huiusmodi minor adest cautela, ob spiritualis commercij causam, quam supponimus, sæpiùs contingit, quod actio minus attenta, aut affectuosa confabulatio, pro simplicitate spiritus habeatur, vndè sensim non suspicantes malitiam, Diaboli laqueis irretiuntur.

CAP. V.

DE GRATIA SANITATVM, *quarta ex gratis datis.*

29 QVarta gratia vocatur ab Apostolo *gratia sanitatum*. Et est quidam habitus, quo homo operatur miracula in ordine ad sanitatem corporalem: nec putetur, quod homo miracula faciat, vt causa principalis, quia solius Dei est, sed vt causa instrumentalis, quia per habentem huiusmodi gratiam Deus miracula operatur. Hęc gratia (vt docet D. Thomas) in fide tanquam in principio dispositivo radicatur, & illa se habet tanquam medium proximum.

Gratia Sanitatum.

D. Thom. 2.2.q.178 art. 1. ad 4. & 5.

30 Hæc gratia visa est aliquando habitualitèr inesse aliquibus servis Dei, ad quod si quempiam illorum direxerit Magister, debet maturè examinare eius interiores motus, an scilicèt ex vera charitate procedant, similitèrque effectus, quos divinus impulsus in subiecto parit, qui esse debent, sui despectus, rubor, humilitas, & ardentissima erga proximos charitas, quia vt miracula vera sint, debet agens esse summè humilis, & in suis oculis valdè despectus, alioquin maximo labendi periculo se exponeret, huiusmodi enim gratia in humilitate fundatur, qua deficiente, vera esse non potest.

31 Si igitur aliquis ad Magistrum accedat, & hanc sibi gratiam concessam fuisse affirmet, nullo modo ei fidem præbeat, neque gratiam exercere permittat, sed potiùs eum arguat, increpet, & quasi superbum reprehẽdat, & humiliet, quia si verè gratiam accepit, Deus ipse disponet, quod casualitèr gratiam exequatur; & tunc adhùc Magistèr oculos operantis perstringat, ne miraculum patrasse præsumat, sed probat eem, atque præcipiat, quod deinceps nihil eorum operetur, & attendat qua facie huiusmodi mã-

datum accipit, nam si de tali prohibitione lætetur, erit verè humilis, & gratia poterit esse vera, si cum cæteris adminiculis conveniat: si verò ægrè ferat præceptum, aut contristetur, vel (quod peius est) prætextu charitatis gratiam defendat, erit vtique superbus, & gratia falsa, quã omninò debet illi prohibere.

32 Sed quia forsàn poterit hilaritatem vultus ad præceptum fingere, & exteriùs gratias agere, quamvis interiùs dolore, & superbia contingatur, propterea debet Magister antequam præceptum iniungat, gratiæ sanitatis excellentiam, & vtilitatem commendare, atquè eiusmodi cõcessionis credulitatem ostendere, vt ille credat Magistrum de sua gratia esse valdè contentum: & tunc repente illum arguat, & in totum talis gratiæ executionem prohibeat, & primo motui vultus diligentèr attendat, quia repentinus eventus omnem prævenit artem, & fictionem: si autem tunc vultus det signa tristitiæ, vel iracundiæ, præceptum confirmet, & de diabolicis illusionibus, quibus obnoxiùs est, eum commonefaciat.

33 Sed licèt hilaritèr, & humilitèr, mandatum accipiat, & licèt Magister veram esse gratiam sibi persuadeat, nec tunc permittat, quòd publicè ea vtatur, sed cautissimè, & cum evidenti necessitate, puta, cum iam humana remedia desunt, aut sunt valdè difficilia, & tunc clam, & occultè, ita vt absit evulgationis periculum, & applicando Crucem, reliquias Sãctorum, vel aquam benedictam, vt earum virtuti, potiùs quam operantis, illa sanitas tribuatur, & nullatenùs permittat quòd aliquis illi reverentiam, aut venerationem licèt minimam exhibeat. Sũmoperè invigilare debet Director super his animabus, quia miserabili lapsui vanitatis, & superbiæ sunt expositæ, vndé oportet eas abscõdere, zelare, & fræno humilitatis, abiectionis, & mortificationis cohibere, neque humanum eis vultum, sed asperum ostendat, operaque earum, non solùm non applaudat, sed omninò contemnat, & despiciat, ne illę putent, quòd de illarum sanctitate, & virtute aliquam æstimationem concepit, imò quasi illi onerosas, & despectas sese conspiciant, vt in debita semper humilitate, & anihilatione conserventur.

34 Propterea non reprehendere cupimus Venerabiles, & Sanctos viros, qui palàm sanitates, & miracula operantur, neque eorum

Prælatos, aut Directores, qui eis permittunt, aut præcipiũt eiusmodi mirabilia patrare, credimus enim vtriſq; adeſſe divinam lucem, & inſpirationem, propter altiſſimos divinæ providentiæ fines, qui regulariter reducuntur ad confirmationẽ doctrinæ Catholicæ, aut ad augendam in fidelibus fidem, aut ad decorem Religionis vbi illi profeſsi ſunt, aut his ſimilia, & in opportuno tempore (ne videatur gratiam iſtam in Eccleſia defuiſſe) ſcit Deus inſpirare, & movere illorum Prælatos, & Directores, vt illis miracula facere, & gratiam exequi præcipiant, aut permittant, & tunc ſecurè, & abſque illorum diſpendio, imò cum multorum compendio, & Altiſsimi gloria ſanitates operantur.

35 Nos verò omnibus maturè perpenſis ſemper cupimus, & monemus, quod divini favores (in quantum poſsibile ſit) occultantur, & omnia extraordinaria opera, quę admirationem hominum rapiunt, ſoli Deo pateant, & ſi ea operari oporteat, clàm, & occultè cum omni cautela, & humilitate fiant, ſæculares enim quaſi teneritatem ſpiritus ignorantes, ſuo nimſo applauſu, non paucas Domus Dei columnas everterunt, maximè dùm vidimus, quod

M. Mar. ab Agred. 1. p. num. 417.

Dominus noſter Ieſus Chriſtus, ita ſua miracula (ad noſtrum exemplum) quaſi verebatur, quod Leproſo dixerit: *vide nemini dixeris, ſed vade oſtende te Sacerdoti.* Et Cæco à natiuitate: *Vade in domum tuam, & ſi in vicum introieris, nemini dixeris.* Et Surdo, & Muto: *Et præcepit illis ne cui dicerent.* Et apertiùs præallegatam docuit doctrinam in miraculoſa reſurrectione filiæ Archiſinagogi Iairi, cum ab eo requiſitus, vt aſcenderet, & filiam ſuam vitę reſtitueret, vt melius zelaret miraculum, quod erat facturus, dixit: *Non eſt mortua Puella, ſed dormit.* Et reſurrectione facta, ac puellæ parentibus ſtupore perculſis, *præcepit ne alicui dicerent, quod factum erat.*

Matth. 8. 4. Marci. 8. 26. Marci 7. 35. Luc. 8. 52.

36 Si ergo Filius Dei non expoſitus, aut ſubiectus vanitati, & periculo, in prędictis mirabilibus adeò cautè, & occultè ſe geſsit, non propter ſe, ſed propter noſtrum exemplum, quantò magis timere, & formidare debent homines huiuſmodi pericula, quamvis ſanctiſsimi ſint, dùm à ſe fragilem naturam exuere non poſſunt? Quamobrem conſuademus Magiſtros, quod in quantum eis poſsibile ſit, hæc, & alia ſimilia abſcondere, & zelare ſatagant, & cum adſit vrgens

necessitas, aut evidens vtilitas, clàm, & occultè ad exemplum Domini fieri permittãt. (Dat Christus exemplum (verba sunt Damasceni) vt sic in magnis, quæ faciunt, latere velint, sed vt prosint alijs, prodantur inviti, gaudeant solùm quia eorum nomina scripta sint in Cœlis.) Ita etiam Chrisostomus, Beda, Theophilactus, & alij cõmunitèr.

S. Ioan. Damasc. lib. 3. de fide, c. 17. S. Ioan. Chrisost. homil. 26. opor. imperfect. Beda in matthe. 8. Theophil. in Lucam 8.

37 Deniquè omnia, quæ circa hanc gratiam diximus, pertinent ad homines spirituales, qui regimini Directoris subditi sunt. Sed præteritos solet gratia Sanitatum concedi à nativitate aliquibus hominibus, qui in Hispania *saludadores* vocantur, cuius examen gratiæ, ad Sanctum Inquisitionis Tribunal expectat. Hi licèt in gratia, & charitate non sint (quandoquidem nulla ex gratijs gratis datis in habentibus supponat) gratiam suam exercent, quorum examini, & approbationi non le immisceant Directores, sed ad Reverendissimos fidei Inquisitores remittant, quamobrem nos à signis, quę habere debẽt, meritò abstinemus.

(*****)(*****)(*****)
(*****)(*****)(*****)

CAP. VI.

DE GRATIA OPERATIONIS virtutum, quinta ex gratis datis.

38 QVinta gratia dicitur *operatio virtutum.* Hæc gratia tantùm distinguitur à præcedenti in eo, quod illa ordinatur ad corporum sanitatem, & hæc ordinatur ad alia portenta, & prodigia supra naturalẽ potestatem, & quæ solius potẽtiæ divinæ sunt, vt cum Moyses ad percussionem virgæ in duodecim crystallinos calles Mare rubrum divisit, & Iosue in medio sui cursus Solẽ stare præcepit, & his similia.

Gratia operationis Virtutum.

Exod. 13. 21. Iosue 10. 13.

39 Hæc gratia etiam in fide tanquam in principio dispositivo radicatur (vt tenet D. Thomas) & communitèr comitatur præcedentem, qui enim accipit gratiam immutãdi corpora sensibilia, regularitèr etiam accipit gratiam immutandi elementa, & corpora insensibilia, quamobrem ea quæ de antecedenti dicta sunt, de præsenti dicenda veniunt addendo tamèn, & monẽdo, Directores, quòd reminiscantur illorum portẽtorum, quæ facta sunt in Ægypto per manũ Moysis, quæ proculdubiò ad hanc gratiam pertinuisse credẽda sũt, & ibi reperitur, quòd *fecerunt similiter Malefici in*

D. Thom. 1. q. 178. art. 1. ad 1. & 5.

Exod. 8. 18.

incantationibus suis. Ex quibus infertur, ope Dæmonis posse hæc sublunaria immutari, ita vt esse miracula, & portenta hominibus videantur, quibus plures illusi in varios errores, illusiones, & pericula prolabantur, & quandoquidem Solem, Lunam, & Cœlos (vt per Iosue) movere Dæmon, vel detinere non possit, quia ab intelligentijs illi superioribus moventur, & diriguntur; possunt tamen elementa, & corpora sublunaria immutare, atque in eis multa, quę nobis videãtur portenta efficere, vt docet D. Thomas, Cayetanus, & cum multis Ioannes Pineda Societatis Iesu.

D. Thom. 1. p. q. 111 art. 3. ad 2. Cayet. in 1. pa. D. hom. q. 110. art. 2. Pined. in Iob. to. 1. c. 1. vers. 13. q. 1. n. 8.

40 Quamobrem Director maximopere cavere debet & solicitè investigare, an à bono, vel à malo spiritu prodigia operentur, & quia gratia hæc (sicut, & cæteræ gratis datæ) non supponit gratiam sanctificãtem, & potest reperiri in homine malo, & perverso, & si forsàn talis sit, qui gratiam habere affirmaverit, difficillimum valdè erit cognoscere, an sit gratia verè gratis data, vel aliqua Dæmonis astutia, ad cuius discretionem observare debet.

41 Primò: si gratia ordinatur ad proximi vtilitatem, & æternam, & spiritualem salutem, sicut gratia sanitatum ordinatur ad salutem corporalem, hoc est, ex eius gratiæ executione sequatur Altissimi honor, & gloria, vel confirmatio veritatis fidei, vel alicuius erroris eversio, vel si in videntibus excitetur desiderium ęternorum, vel ad vitam spiritualem mutatio, vel augetur virtutis exercitium, vel denique operа misericordiæ exerceantur, quia tunc licèt possidens gratiam pravus sit, poterit esse vera operationis virtutum gratia.

42 E converso autem: si sit per Dæmonis astutiam, quamvis prima fronte videatur aliquam ex dictis vtilitatem afferre, brevitèr tamèn vt advertit S. Ignatius de Loyola) fucatã facie revelabit, & clarè videbitur, quod vergit in damnum salutis ęternę, aut temporalis, vel quod ad aliquod malum inducit. Dæmon namque, quamvis interdùm vera falsis immisceat, semper hoc efficit, vt melius errores ingerat, & malum caulet, vt infra dicemus, vndè per effectus poterit cognoscere Magister, à quo fontis foramine talis gratia scaturiat.

S. Ignat. de Loyol. de rogul. ad plenio. spirit. reg. 4.

43 Secundò: attendat si homo ad vsum huius gratiæ vtitur verbis, signis, characteribus, circulis, vel aliquibus re-

rebus ſacris, vel ſi obſervat dies, horas, vel avium cantus, aut vtitur herbis, frondibus, & his ſimilibus, quia tunc ex ſuperſtitione, & pacto Dæmonis explicito, vel implicito, & non ex prædicta gratia operatur, gratia quippè agit per ſe, & abſque adminiculis, quin obſtet quòd Moyſes per virgam, quam manu geſtabat, Ægypto plagas intuliſſe dicatur, quia hoc fuit valdè myſterioſum, & hęc Moyſis virga fuit vmbra Crucis, per quam Inferno plagas, & mundo redemptionem Chriſtus Dominus inflixit, & effecit.

44 Tertiò: examinet Magiſter animum, & intentionem, quibus eiuſmodi portenta fiant, quia ſi ſincerè, & propter maiorem Dei honorem, & proximorum vtilitatem, vel vt confirmetur veritas fidei in vrgenti neceſsitate patrentur, poterit eſſe vera gratia: ſi autem abſque magna neceſsitate, ſed curioſitate, vanitate, aut temeritate fiant, abſque dubiò erit Dœmonis fallacia.

45 Quartò: benè perpẽdat ſi gratia hæc comparata eſt ab aliquo per alienam induſtriam, conſilium, aut inſtructionem, id eſt, ſi quis eum docuit aliquem modum adipiſcendi talem gratiam, vel ſi ipſe poſſidens eam optavit, vel à Deo poſtulavit immaturè, & abſque vrgentiſsima neceſsitate, ſed levitate, vanitate, aut curioſitate, quia tunc manifeſtè erit falſa, & à bono ſpiritu aliena.

46 Quintò, & vltimò: ſi homo ille, qui portẽta huiuſmodi agit, de illis vanitatem, vel æſtimationem, aut quæſtum capit, vel de facinore illo ſe jactat, & magni ab hominibus haberi cupit, vel ſi patratis prodigijs ipſe abſcõdi curat, & verecundia ſuffuſus fugit humanas laudes, & auram popularem, & ſi forſàn fugere nequeat, Deo, & non ſibi attribuit, & magnopere erubeſcit, quod homines eum factorem talium portentorum cognoſcãt, quia licèt ſupponamus hominem iſtum eſſe gratia, & charitate deſtitutum, nihilominùs tamen gratia ſi vera eſt, quaſi à Spiritu Sancto procedens, parere neceſſarium eſt effectus Sãctos, & humiles in ſubiecto, & tunc erit vera gratia, ſicut in primo caſu falſa, & diabolica illuſio.

47 Deniquè: ſi homo bonus, & ſanctus ſit, qui hanc gratiam teneat, & in eo omnia boni ſpiritus requiſita inveniantur, nihilominùs cum eadem cautela ſe in illa gerat Magiſter, quæ de antecedenti dicta eſt, neque propterea habentem magni æſtimet,

met, nec gratiam exequi permittat, nisi adstantibus prędictis requisitis, quia rarius necessaria erit hæc gratia quam prætenita.

CAP. VII.

DE GRATIA PROPHETIÆ, *sexta ex gratis datis.*

Gratia Prophetia.

48 SExta gratia est *prophetiæ*, & est quoddam supernaturale lumen, quo res futuræ, aut occultæ manifestantur, & agnoscuntur. Si hoc fiat ministerio Angelorum, vt tenet D. Thomas, vel fiat immediatè à Deo, quasi alienum à nostro proposito prætermittimus: sicuti etiam disputare, an distinguantur Prophetia, & finis Prophetię, siquidem Prophetia in cognitione consistit, & finis Prophetię sit vtilitas proximi.

D. Thom. 2. 2. q. 172. art. 1. & 5.

49 Obiectum materiale Prophetiæ sunt res revelatę, obiectum formale est Diuina auctoritas revelans. Prophetia cum sit cognitio, quæ clarè percipit revelata, & id, quod clarè cognoscitur, videri dicatur, propterea Prophetæ in sacris litteris appellantur *videntes*. Reprobata est sententia Montani dicentis, Prophetas dùm prophetabant in extasi constitutos fuisse, quamobrem loquebantur nescientes: hunc errorem improbant Hieronymus, & Theophilactus, imò *S. Hieronym. Theophil. c.* incerta, & occulta fiebant illis certa, & manifesta, vt de se fatetur David dicēs: *incerta, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.* Quamvis enim Prophetia fiat per altissimas cognitiones, sibi Deo interdùm assumente potentias, daturtamèn Prophetæ cognitio reflexa Prophetiæ, quia ordinatur ad proximi vtilitatem, & absque reflexione nō posset eam Propheta manifestare.

Psalm. 50. 7.

50 Actus prophetię est verus, certus, & infallibilis, quia est actus supernaturalis, cuius Auctor est Deus, cui nequit attribui falsitas, aut falibillitas, & non solùm est certus in ordine ad divinitùs revelata, sed etiam (vt docet D. Thomas) in ordine ad proprias operationes Prophetæ, hoc est, quod ipse clarè discernat, quæ sunt à Deo omnino revelata, & quę sunt propria sui intellectus, alioquin actus Prophetiæ non esset certus, & infallibilis, quia hæc infallibilitas, & certitudo solùm consectatur ea quæ divinitùs revelata sunt.

D. Thom. 2. 2. q. 171 art. 1.

51 Cognitio propheticа, & cognitio fidei licèt sint certæ, & infallibiles, sunt tamen (vt tenet Suarius) obscuræ, & inevidentes, & ratio est,

est, quia veritas dimanat ab eo, quòd res cognoscatur vt est in se, quod quidem habent Prophetia, & Fides, certitudo sumitur ex firmo iudicio, quod similitèr habent Fides, & Prophetia, infallibilitas pendet à certo eventu, quem paritèr vtraque tenet, sed claritas, & evidentia desumitur ab obiecto formali cognitionis, quod debet percipi clarè, & manifestè. Cum autem Deus inquantum est prima veritas in dicendo, sit obiectum formale Fidei, & Prophetię, sequitur, quod licèt vtriusque cognitio sit vera, certa, & infallibilis, erit tamen obscura, & inevidens in ordine ad obiectum formale, quamvis in ordine ad materiale clara, & evidens sit.

52 Sed licèt cognitio prophetica sit certa, vera, & infallibilis quoad substantiã, essentiam, & principium, in quantum verò ad nostram intelligentiam, & materiale significatum verborum, sæpiùs non est vera, certa, & infallibilis: (& causa est (verba sunt B. Ioannis à Cruce) quia cum Deus immensus sit, & profundus, habere solet alios conceptus, & intelligẽtias valdè diversas ab illo proposito, in quo à nobis communitèr intelliguntur, quæ tantò veriores sunt, & certiores, quantò nobis non ita esse videantur, sicut passim in Sacra Scriptura videmus, vbi pluribus ex antiquis, Prophetiæ, & divinæ locutiones, non vt sperabant, contingebant, quia earum mysticam intelligentiam suo sensui litteraliter coaptabant,) vt ex pluribus locis Sacræ Scripturæ constat, qui videri possunt apud eũdem Doctorem Mysticum loco citato.

S. Ioan. à Cruc. Assensio Mõ. Cær. lib. 2 c. 19. n. 1.

53 Alia est causa, quia solent esse Prophætiæ comminatoriæ, vel conditionatæ: in quibus licèt interdùm sit expressa conditio, possunt tamen non sortiri effectum iuxta litteram, quamvis iuxta mentem divinam suum effectum habeant certum, & infallibilem. Cuius extat exemplum in illo Davidis vaticinio circa illud Iacobi Patriarchę asserentis, non defecturum sceptrum à Iuda, donec veniret, qui mittendus erat, de quo prophetavit David, *quod dominaretur à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum*, quod litteraliter adimpletum non fuit, siquidem Christus Dominus non dominavit temporalitèr, vt sonat littera, sed spiritualitèr secundùm mentis divinę intelligentiam.

Gen. 49. 10.

Psalm. 17 8.

54 Ex Prophetijs comminatorijs, quæ absolutè sonant, & realitèr sunt condi-

tio-

Ionę 3.4. tionatæ, vna fuit illa Ionæ Prophetæ facta, quod ſcilicèt poſt quadraginta dies illa vaſtiſsima, & populoſa Ninivitarum Metropolis ſubverteretur, quæ licèt nullam continebat conditionem, in mente tamèn divina latebat, quod ſi pro ſuis delictis pœnitentiam agerent, nulla eius ſequeretur ſubverſio. Alia fuit illa facta Iſaiæ, in qua Regis Ezechię interitus abſolutè prædicebatur: quia verò convertit ſe, & clamavit ad Dominum, quindecim ſuæ vitæ annos adijcere promeruit.

Eſaiæ 38 1.

55 Ex quibus, & alijs pluribus, quæ in ſacris litteris referuntur, clarè conijcitur imprudentia aliquorum circa quaſdam Prophetias Mulierc̃ularum, & Monialium, quæ quotidie publicis auribus exponuntur, quæ, licèt in eis ſicut in Prophetis antiquis Spiritus Domini requieverit (quod non ita certum eſt) poſſunt non ſicut ſonant contingere, vel alium effectum ſortiri: quandoquidem prædictæ revelationes mulierum frequentèr ſint imaginationes, & capitis debilitates, & vt tales deſpiciendæ omninò ſunt, noſque fide noſtra ſimus contenti, vbi abundantia ſpiritus recipitur, & per conſequens propria ſapientia, & intelligentia verborum Dei, vt ait B. Ioannes à Cruce.

S. Ioan. à Cruce. vbi ſupra.

56 Sed protsùs lamentabile eſt, non paucos videre Magiſtros, qui his Mulierc̃ularum, & Beatarum vaticinijs ita affecti ſunt, quod non eos pudeat, cũ multorum ſcãdalo, & irriſione paſsim ea evulgare, qui de alijs neſciunt loqui niſi de tali, & tali perſona, cui hoc, vel illud revelatum eſt, in omnibus agentes myſteria, & (quod peius eſt) conſtituentes tępora tenacitèr affirmando illud eventurum, & interdùm in negotio prædeſtinationis, aut reprobationis, ita vt ſi Moniales illæ, aut Beatæ poſſent ad libitum ſalutis æternæ chirographum donare, ſicut, & reprobationis ſententiam proferre: Ex cuius peſsimæ revelationis ſecuritate plerumque oritur, quod perſonæ illæ nimiùm de ſua prædeſtinatione fidentes, parùm, aut nihil curant de ſua ſalute, & vitæ integritate, credentes eſſe prædeſtinatas, quia hoc illis affirmavit Magiſter Beatæ, vndè ad horam mortis differunt pœnitentiam, & vitę emendationem, quamobrem, vel tunc damnantur, vel ſaltim de ſua damnatione ſuſpectæ moriuntur, vt ſæpiùs viſum eſt.

57 Tales profectò Magiſtri, non ſolùm debent privari Magiſterio, verùmetiam, & acritèr puniri, quia ſi in Sanctis Prophetis tot ſunt

Prophetiæ, quę cauſa comminationis, vel conditionis latentis in ipſis. vel cauſa diverſę intelligentiæ, nempè quia mens divina in illis verbis non reſpexit ad ſenſum litteralem, non ad conceptum finem devenerunt, quātò minùs æſtimare debent earum vaticinia, & prophetias, quę tantùm diſtant à ſpiritu, & ſanctitate Prophetarum? Et præcipuè in obſcura, & periculoſiſsima prædeſtinationis, vel reprobationis materia, quamquidem voluit Dominus nobis latere, ne in finali hoc decreto confidentes, virtuoſa opera, & integritatem vitę negligeremus, vndè ſcriptum eſt: *Sunt iuſti, atque ſapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen neſcit homo, vtrùm amore, an odio dignus ſit, ſed omnia in futurum ſervantur incerta, eo quod vniverſa æquè eveniant iuſto, & impio, bono, & malo, mundo, & immundo, immolanti victimas, & ſacrificia contemnenti.* Contra quem locum militant Prophetiæ prædictæ.

Eccleſ. 9. 1. 2.

58 Sed adhùc prædictorum directorũ fatua fides eo devenire ſolet, quod eiuſmodi Beatas, & Moniales, de eorum propria ſalvatione interrogare non pudeant, & aliquando res futuras, occultas vel alterius vitę, in ordine ad ſe, vel ad alios præcipiunt eis quod à Deo ſciſcitentur, quamobrem animas illas mille Dæmonis laqueis miserè exponunt, qui eorum vitioſæ curioſitati præſtò eſt ad ingerendos errores, & illuſiones, ſicut Deus procùl ad ſuum divinum lumen communicandum, quia vt ait B. Ioannes à Cruce, multum ei diſplicet curioſitas, cui regularitèr nõ reſpondet, optat quippè quod in fide vivamus, & quod ordo agendorum, per cũrſum naturalem, & non ſupernaturalem dirigatur, cuius quidem metas tranſgredi, divinæ providentię contrarium eſt.

B. Ioann. à Cruc. lib. 2. aſcenſ. mõt Carmel. cap. 21. n. 1.

59 Quòd ſi interdùm Deus Magiſtri, vel animæ curioſitati reſpondeat, potiùs in eorum damnum, quam profectum reſponſio vergit, vt olim viſum fuit in vxore Ieroboam ſciſcitante Ahiam Prophetam circa infirmitatem Aviæ filij ſui, vt habetur in tertio Regum, & in Balaam Propheta, quem ſeverè punivit, non obſtante, quod ipſe illi præceperat parere voluntati Balach Regis Moabitarum, quia ille propria voluntate, & accedendi deſiderio à Deo facultatem extorſit: videatur B. Ioannes à Cruce in loco citato, vbi videre poterit Director damna, & inconvenientia quæ ex tali curioſitate oriuntur.

3. Rrg. 14. 1. Numer. 22. & 23.

Non

60 Non datur habitus in gratia Prophetiæ, vt probat D. Thomas, quia ſicut ait Apoſtolus: *omne, quod manifeſtatur lumen eſt.* Et ſicut manifeſtatio viſionis corporalis fit per lumen corporeũ, ita manifeſtatio viſionis intellectualis fit per lumen intellectuale: eſt autem neceſſarium, quod manifeſtatio proportionetur lumini per quod fit, ſicut effectus proportionatur ſuæ cauſæ: cum igitur Prophetia pertineat ad cognitionem ſupernaturalẽ, ſequitur, quod ad eam requiratur quoddam lumen intellectuale ſuperexcedens lumen naturale rationis, quod quidem duplicitèr poteſt eſſe in intellectu: vno modo per formam permanentem, ſicut lux materialis quæ eſt in Sole, aut in igne: alio modo per paſsionem, & impreſsionem tranſeuntem, ſicut lux eſt in aere, & hoc modo eſt lumen prophet'cum, vt in ſequenti capite dicemus.

D. Thom. 2.2.q.171 art. 2. ad Epheſ.5. 13.

CAP. VIII.

DE LVMINE PROPHETICO, & de differentijs Prophetiæ

61 LVmen Propheticum (vt docet D. Thomas) eſt quædam qualitas ab actu intellectus Prophetæ diſtincta, qua adiuvatur, & roboratur mens Prophetæ. Sed ſciendum eſt cum eodem Angelico Præceptore, quod duplicitèr poteſt prophetari, vno modo ſecũdùm quòd res futuræ sũt in ſe ipſis, alio modo ſecũdũ quòd res sũt in earũ cauſis: cognoſcere autẽ futura in ſe ipſis propriũ eſt ſolius intellectus divini, cui ab æterno omnia in ſe ipſis patent; vndè talis cognitio non poteſt eſſe naturalis, ſed ſolùm per divinã revelationem, & huius generis fuit illa cognitio Petri apud Matthæum, qua confeſſus fuit Chriſtum eſſe Filium Dei vivi, & propterea illi reſpondit Dominus: *Beatus es Simon Barjona, quia caro, & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui eſt in Cælis.* Modus autẽ cognoſcendi res futuras in earũ cauſis poteſt eſſe naturalis, ſicut Medicus prẽmonſtrat ſalutem, vel mortem futuram infirmi per aliquas caulas quas obſervat, quæ habent ordinem ad tales effectus, ſicut per experientiam cognovit.

D. Thom. ubi ſupra art. 1.

Matth.16. 17.

62 Ex hoc poterit Director conijcere, ſi animarum vaticinia fiant per ſupernaturale lumẽ Propheticum, quia ſi anima per aliquas circunſtantias, cauſas, vel ſigna, puta, per turbationem, & rubo-

D. Thom. 2.2.q.171 & 172.

rem vultus, vel alia ſigna, poſsit devenire in cognitionem illius, quod prophetat,

non facilè huiusmodi notitia pro vera Prophetia habenda est, intellectus quippè veri Prophetę, non per causas naturales, aut coniecturas, sed per lumen omninò desupèr infusum illuminandus est: *Nō enim* (ait Petrus) *voluntate humana allata est aliquando Prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati loquuti sūt Sancti Dei homines.* 2. Petri 1.

63 Hoc lumen Propheticum omninò desursum est, descendens à Patre luminum, & extra sumentis est arbitriū, pendens prorsùs ab arbitrio moderantis, vndè hoc lumen (vt ait D. Thomas) ad omnia, tam diuina, quam humana, tam spiritualia, quam corporalia se extendit, quia omnis manifestatio, quæ per aliquod lumen fit, extenditur ad omne id, quod illo lumini subijcitur, sicut visio corporalis extenditur ad vniuersos colores, & cognitio naturalis animæ ad omne id, quod subijcitur intellectui agenti: cum autem cognitio Prophetica fiat per diuinum lumen, cui omnia, tam diuina, quam humana, tam spiritualia, quam corporalia subijciuntur, ideò lumen Propheticum, & cognitio Prophetica ad omnia se extendunt. D. Thom. 2.2q.171 art. 3.

64 Lumen Propheticum non est in mente Prophetæ per modum formæ permanentis, sed per modum impressionis, & auxilij transeuntis; alioquin posset homo ad libitum suum prophetare, quod experientię repugnat, & confirmat Gregorius per hæc verba: (aliquando Prophetiæ spiritus adest Prophetis, nec semper eorum mentibus præstò est, quatenùs dùm hunc non habent, se hunc cognoscant ex Dono habere cum habent.) S. Greg. hom. 1. in Ezech.

65 Et probari potest ratione: quia lumen intellectuale, quod est in aliquo per modum formæ permanentis, principalitèr perficit intellectum ad cognoscendum principium eorum, quæ ei per tale lumen repręsentantur, ita vt per lumen intellectus agentis principalitèr perficitur intellectus ad cognitionem primorum principiorum, eorum, quæ naturalitèr cognoscuntur, sed principium eorum, quæ ad cognitionem supernaturalem pertinent, & per Prophetiam manifestantur, est ipse Deus, qui essentialitèr inuisibilis est Prophetis, sicut visibilis est Beatis, in quibus lumen Propheticum est per modum formæ permanentis, & perfectæ: ergo in hac vita lumen Propheticum nequit esse per modum formę permanentis, sed per modum passionis, & impressionis trāseuntis, ergo non potest esse habitus: ita D. Thomas. D. Thom. 2.2 q. 171 art. 2.

Cog-

66 Cognitio Propheti-ca, cuius formale est lumen Propheticum, in ordine ad illud est eadem in omni Prophetia, vt expresse docet Angelicus Præceptor, & ratio est, quia cum lumen semper idem sit, Prophetia, quæ per illud fit, debet semper esse vna formaliter, sed secundùm eius obiecta est multifaria specie diversa, in moralibus enim species habituum distinguuntur secundùm earum obiecta, obiectum autem Prophetiæ est id, quod est in cognitione divina, supra omnem facultatem humanam, quamobrem secundùm obiectorum differentias dividitur in diversas species, vt Prophetia prædestinationis, qua Deus in ipsa præcognoscit ea, quæ ab ipso agenda sunt in homine; quæ nequit ab homine vitari, sed necessariò adimplenda est. Alia est Prophetia præscientiæ, qua Deus in ipsa præcognoscit, quod ipse acturus sit per nostrum liberum arbitrium, quæ hoc mediante debet adimpleri. Alia est Prophetia comminationis, quæ non semper impletur, sed per eam præmuntiatur ordo causæ ad effectus, quæ quandoque alijs supervenientibus impeditur, vt docet D. Thomas.

D. Thom. vbi supra art. 4. ad 3

Prophetia prædestinationis.

Prophetia præscientiæ.

Prophetia comminationis.

D. Thom. 2.2 q. 174 art. 1.

67 D. Isidorus distinguit Prophetiam secundùm motum dum prophetandi, qui potest distingui, vel secundùm potentias cognoscitivas in homine, quæ sunt sensus, imaginatio, & intellectus, & sic sumitur triplex visio, quam ponit, tam ipse, quam Augustinus, vel potest distingui secundùm differentes influxus Propheticos, quiquidem quātùm ad illustrationem intellectus significantur per Prophetiam Spiritus Sancti: quātùm verò ad impressionem formarum imaginabilium ponit tria, scilicèt, somnium, & visionem, quę fit vigilando respectu quorumcumque cōmunium, & extasim, quæ fit per elevationem mentis in aliqua altiora: quantùm verò ad sensibilia signa ponit tria, quia sensibile signum, aut est aliqua res corporea exteriùs visui apparens, & ideò quantùm ad hoc ponit nubem, aut exteriùs aliquod prolatum, & quantum ad hoc ponit vocem, aut est vox per hominem formata cum similitudine alicuius rei, & quantùm ad hoc ponit parabolā. Hęc sunt D. Thomæ.

S. Isidorus Ethimol. l. 7. c. 8.

D. Thom. vbi supra art. 1. ad 3.

CAP. IX.

DE HIS QVÆ REQVIRVNtur ad Prophetiam, & de practica eius instructione.

M. Maria ab Agred. in vita B. M. p. 1. n. 612. & 613.

68 AD Prophetiam, sicut ad cæteras gratias gratis datas, non requiritur gra-

gratia habitualis ſanctificans ſubiectum prophetans, propterea inveniri poteſt in homine privo, & peccatore, vt olim in Balaam, Caypha, & alijs viſum eſt: & rationem (præter ſuperiùs adductam, nempè, non dari gratias gratis datas ad propriam, ſed ad alienam ſanctificationem) hãc adducit Angelicus per hæc verba: (conſiderandum eſt, quod ſicut Deus, qui eſt cauſa vniverſalis in agendo, non præexigit materiam, nec aliquam materię diſpoſitionem in corporalibus effectibus, ſed ſimul poteſt, & materiam, & diſpoſitionem, & formam inducere, ita etiam in effectibus ſpiritualibus non pręexigit aliquam diſpoſitionem, ſed poteſt ſimul cum effectu ſpirituali inducere diſpoſitionem conveniẽtem, qualis requiritur ſecundùm ordinem naturæ, & vlteriùs poteſt etiam ſimul per creationem producere ipſum ſubiectum, ſcilicèt animam, & in ipſa ſui creatione diſponere ad Prophetiam, & dare illi gratiam Prophetalem.) Hoc ipſum confirmat Gregorius dicens: (implet Spiritus Sanctus citharœdum puerum, & Pſalmiſtam facit, Paſtorem armentarium ſycomoros vellicantem, & Prophetam facit.) Hæc Gregorius. Non ergo requiritur alia diſpoſitio præcedens ad Prophetiam, ſed dependet ex ſola voluntate Spiritus Sancti, de quo dicitur: hæc omnia operatur vnus, atque idem Spiritus, dividens ſingulis prout vult.

D. Thom. 2.2 q. 172 art. 3.

S. Greg. hom. 20. in Evang.

69 Hęc ratio, ſcilicèt meræ dependentiæ à divina voluntate, & non à gratia ſanctificante, nec ab aliqua ſubiecti diſpoſitione, quę circa Prophetiam, & cæteras gratias gratis datas vera eſt, nequit accommodari alijs favoribus, quiquidem etiam dependent à mera Dei voluntate, & beneplacito, & nequeunt à gratia ſanctificante ſeparari, vt ſunt vnio paſsiva, & infuſa animæ, tam in ſpirituali matrimonio, quam in raptu, extaſi, & alijs, de quibus infrà ſermo fiet, & ratio differentiæ eſt manifeſta, quia Prophetia, & cæteræ gratię gratis datæ, fiunt per lumen, vel auxiliũ, vel habitũ, quæ in ſe, & per ſe ſubiectum non sãctificãt, quia non dirigũtur ad eius ſanctificationem, ſed tantummodò reddunt aptum, & diſpoſitum ad conferendam proximis inſtructionem ad eorum ſalutem, quia ad eam directè ordinantur: in vnione verò paſsiva, raptus, extaſis, matrimonij, &c. (vt infra patebit) fiunt, & caulantur per habitus fidei, Donorum Sapientiæ, & intellectus, quoad rationem, & quoad vo-

voluntatem per charitatem, & directè ordinantur ad propriam subiecti sanctitatem, licèt indirectè possint ordinari ad proximorum salutem. Cum autem prædicti habitus, quibus huiusmodi favores efficiuntur, nequeant à gratia sanctificante separari, quamvis dependeant omninò à divinò beneplacito (quia homo nullo modo potest prædictos favores ad libitum habere) supponunt tamen gratiam sanctificantem, vndè prædicta ratio tantùm potest habere locum in his, quę fiũt per instrumentum omninò independens à gratia sanctificante, quòd maximoperè notare debet Magister.

70 Igitur cum lumen Propheticum non sanctificet animam Prophetæ, nec sit proprietas à gratia sanctificante quasi à radice procedens, neque ordinetur ad subiecti sanctificationem, sed ad proximorum salutem, & omninò pendeat à divino beneplacito, non requiritur ad Prophetiam, neque gratia habitualis sanctificans, neque boni, & sancti mores in subiecto, propterea hoc supponit Matthæus de illis, qui accesserunt ad Christum dicentes: *Domine nonnè in nomine tuo prophetavimus?* Quibus respõdit Dominus. *Non novi vos.* Et cum omnes in gratia constituos nolcat Dominus quasi suos, & amicos, vt ait Paulus: *Novit autem Dominus eos qui sunt eius.* Sequitur quod illi Prophetæ carebant gratia, & amicitia Christi, & quod ad Prophetiam neque gratia neque boni mores requirantur.

Matth. 7. 22. Ad Th. 2. 19.

71 Sed nihilominùs Angelico (vt asolet) calamo Divus Thomas animadvertit (quod valdè notare debet Magister) hoc est: (quod bonitas morum potest, & debet attendi secundùm duo, vno quidem modo secundùm interiorem eius radicem, quę est gratia gratum faciens, alio modo quantùm ad interiores animę passiones, & exteriores actiones: gratia autem gratum faciens ad hoc principalitèr datur, vt anima hominis Deo per charitatem coniungatur, vndè quidquid potest esse sine charitate, potest esse sine gratia gratum faciente, & per consequens, sine bonitate morum: prophetia autem potest esse sine charitate, quod apparet in duobus, primò quidem ex actu vtriusque, nam Prophetia pertinet ad intellectum, cuius actus præcedit actum voluntatis, quam perficit charitas. Secundò ex fine vtriusque, datur enim Prophetia ad vtilitatem Ecclesiæ, non enim ordinatur directè ad hoc, quod affectus ipsius Prophetę

D. Thom. 2.2.q.172 art. 4.

phetæ coniungatur Deo, ad quod ordinatur charitas, & ideò Prophetia potest esse sine bonitate morum, quantùm ad propriam radicem bonitatis.

72 Si verò consideremus bonitatem morum secundùm passiones animæ, & actiones exteriores, secundùm hoc impeditur aliquis à Prophetia per morum malitiam, nam ad Prophetiam requiritur maxima mentis elevatio ad spiritualium contemplationem, quæquidem impeditur per vehemétiam passionum, & per inordinatam occupationem rerum exteriorum, vt ex filijs Prophetarum legitur, 4. Reg. 4. quod simul habitabant cũ Eliseo, quasi solitariam vitam ducétes, ne mundanis occupationibus impedirentur à Dono Prophetiæ.) Ex his inferre debet Magister, quòd anima quæ assiduis occupatur negotijs, commertijs, visitationibus Dominarum, & alijs, quę spiritum obturbant, aut distendunt, & potiùs deorsùm quam sursùm elevant, valdè suspecta est, quod in suis vaticinijs, & Prophetijs illusa sit.

73 Et ne falso conceptu duci possit Director, credens, Dœmonem nullam posse animæ suggerere Prophetiam, siquidem ex prælibatis constat, hanc non posse fieri nisi per lumé Propheticum, quod nequit ab alio, quam à Deo illabi, quamobrem Dœmon in prædicto lumine Prophetico immediatè elevante imétem Prophetæ per spiritualissimas species nihil efficere, vel superaddere potest, quia nequit ille esse causa, & Auctor luminis Prophetici, nec immediatè in putis spiritualibus se ingerere: attamen quando Prophetia fit per species materiales, & phantasmata, vt sepiùs contigit Prophetis, tunc potest Dœmon (illis mediantibus) plures fallacias, & hallucinationes ingerere.

74 Secundò, quod (vt docet D. Thomas) Dœmon potest plura intelligere, quæ sunt supra humanum intellectum, & hæc potest homini revelare, quia certissimum est, quod intellectus superioris ordinis aliqua cognoscere potest, quę sunt remota à cognitione intellectus inferioris, est autem supra intellectum humanum, non solùm intellectus divinus, sed etiam intellectus bonorum, & pravorum Angelorum, secundùm ordinem suæ naturæ, propterea quædam cognoscunt Dœmones, etiam per suam naturalém cognitionẽ, quæ ab hominum cognitione valdè remota sunt, & hæc possunt, hominibus revelare, non

D. Thom. 22. q. 172 art. 4.

non per lumen Propheticum, quod longè est à sua potestate, sed mediantibus formis sẽsibilibus, & materialibus speciebus imaginationi infusis.

75 Hęc igitur, quæ ab intellectu humano remota sunt, & Angelico nota, & pervia, vocantur remota secũd ũ quid ab humano intellectu: ea verò, quæ solus Deus cognoscere potest, dicuntur remota simplicitèr ab intellectu humano. Itaque Prophetia simplicitèr, & absolute sumpta, nequit fieri nisi per divinam revelationem, seu lumen Propheticum; alia verò, quam, agere Dœmones possunt, tantùm dici potest secundùm quid Prophetia: cum autem
D. Thom. 2.2 q. 172 art. 6. (vt docet Angelicus) ad Prophetiam non solùm requiratur lumen Propheticum, sed etiam species rerũ revelatarũ, ideò per eas (si materiales sint) nõ obstante lumine potest Dœmon suos errores, & illusiones ingerere, quamobrem cautè procedere debet Magister.

76 Nec facilè credendũ est Prophetiæ, quia interdùm effectum sortitur, & evenit vera esse, quæ prędixit, Dœmon enim semper falsis aliqua vera immiscet, & vt benè notat Glossa *in cap.* 22. *libri Numeri*, Balaam divinus erat Dœmonum, & nihilominùs prophetavit, quod orire-
Numer. 22.

tur Stella ex Iacob, & exurgeret homo de Israel, qui confringeret omnes duces alienigenarum, quod quidem in Salvatore nostro integrè adimpletum est, & ratio est D. Thomæ: (quia sicut se habet bonum in rebus, ita verùm in cognitione, impossibile est autem inveniri aliquid in rebus, quod totalitèr bono privetur.) Vndè impossibile est esse aliquam cognitionem, quæ totalitèr sit falsa, absque admixtione alicuius veritatis: vndè, & Beda dicit, *V. Bedæ* quod nulla est falsa doctrina, quæ non aliquandó aliqua vera falsis itermisceat, ideòque ipsa doctrina Dœmonum, qua suos Prophetas instruunt, aliqua vera continet, per quę receptibilis redditur, sic enim intellectus ad falsum ducitur per apparentiam veritatis, sicut voluntas ad malum per apparentiam bonitatis: vndè & Chrisostomus dicit: (concessum est Diabolo interdùm vera dicere, vt mendatium suum rara veritate commendet.) *S. Ioannis Chrisost. hom. in Matth. 7.*

77 Prętereà Prophetę Dœmonum non semper loquuntur, vel prophetant ex Dœmonum revelatione, sed interdùm ex revelatione divina, vt manifestè patet in vaticinio Balaam toties repetito, de quo dicitur in Numeris, quod ei Dominus fuerit *Numer. 21.*

loquutus, licèt fuisset Pro-
D. Thom. ubi supra ad 1. pheta Dœmonum, & ratio est D. Thomę: (quia Deus vti-
tur etiam malis ad vtilitatem bonorum, vndè & per Prophetas Dœmonum aliqua vera pronuntiat, tùm vt credibilior fiat veritas, quæ etiã ex adversarijs testimonium habet, tùm etiam quia cum homines talia credunt, per eorum dicta magis ad veritatem inducuntur, vndè Sybilę multa vera dixerunt de Christo. Sed etiam quando Prophetæ Dœmonum à Dœmonibus instruuntur, aliqua vera prędicant, quandoque quidem virtute proprię naturæ, cuius Auctor est Spiritus Sanctus, quandoque etiã
S. Aug. li. 2. in Gen. ad litte. ex revelatione bonorum spirituum, vt patet per Augustinum, & sic etiam illud verùm quod Dœmones enuntiant, à Spiritu Sancto est.) Hactenùs D. Thomas, qui omninò videndus.

78 Ex omnibus prędictis de gratia Prophetię poterit Magister cognoscere, quã difficilè sit in rebus tam obscuris illusionibus, atque imaginationibus obnoxijs pedem figere, & integram satisfactionem habere, vt in eis confidens, sibi, & alijs futura, vel cõtingẽtia valeat obfirmare, & similitèr quàm digni sũt censura punitione, & irrisione illi Directores, qui semper inter Prophetias istas Mulierum, & Monialium ambulant, se ipsos, & alios seducentes, neque in tot fallacijs, quas experiuntur errorem suum deponentes, vndè quotidie digniores irrisione, & nimis culpabiliores fiunt. Igitur prędictis omnibus particularibus notitijs reiectis cõtenti sint his Prophetijs, quæ in Sacris paginis continentur, vel Sancta Mater Ecclesia approbat, vel credendas exponit, cæteras verò fugiant, in quantum eis possibile sit, atque cum talibus Prophetis cautissimè se gerant, sufficiunt enim pro Ecclesiæ conservatione, & fidelium profectu illas, quæ nobis ab ea propositæ sunt, credere, & operari.

CAP. X.

DE GRATIA DISCRETIONIS Spirituum, septima ex gratis datis.

Gratia discretionis spirituum.

79 SEptima gratia est *discretio spirituum*, & est quidam habitus, seu quod dam lumen, quo occulta, & interiora cordium manifestantur. Hæc gratia est duplicitèr, vna quæ respicit ad meram cognitionem, & penetrationem cordium, & alia quæ tendit, & respicit ad directionem animarum. Hic habitus recipitur in intellectu.

eu, quia est lumen, & cognitio, quæ pertinet ad potentiã cognoscitivam. Cognitio, quã tribuit hęc gratia, est certa, & infallibilis, quia in suis prędicatis est supernaturalis, cuius causa est Deus tanquam Auctor supernaturalium actuum, & cui nulla incertitudo, aut falsitas tribui potest: vndè necessè est, quod cognitio per hanc gratiam communicata sit infallibilis, & certa.

80 Gratia Discretionis, quæ solùm dirigitur ad meram coghitionem, & penetrationem cordium, tribui solet his, qui nec animas dirigunt, nec directuri sunt, quia licèt Directoribus, quos ad tale ministerium eligit Deus, eandem soleat dare cordium sibi subiectorum penetrationem, potest tamèn esse diverso modo, quàm cęteris, quibus tribuit gratiam ad merã penetrationem interiorum, licèt interdùm eam eodem modo accipiant, & insupèr lucem ad spiritualem directionem necessariam. Alij verò propter alios fines ordinatos ad profectum eorum, quorum interiora manifestantur, lucem capiunt, quę valdè diversa est ab ea, quæ Directoribus communicatur: de vtrisque loquemur Deo dante.

81 Multifariè igitur, multisque modis gratia huiusmodi in mentibus hominum infunditur, quæ aliquãdo recipitur mediantibus externis sẽsibus, sub aliquibus figuris, vel symbolis materialibus statum animarum repræsentantibus, nempè animas in gratia constitutas, pulchras nimis, vel vt arbores consitas floribus, malas verò deformes, vel vt arbores aridas: aliquando etiam mediantibus aliquibus qualitatibus, vel accidentibus, quibus suavis odor, vel placidus calor exire ex Iustis percipitur, sicut ex iniustis, frigiditas, & fœtidissimus vapor, quod fit infundente Domino in sensibus externis species impressas illius pulchritudinis, vel fœditatis, fœtoris, vel odoris suavissimi, eodem tempore, quo in intellectu recipientis infunditur notitia supernaturalis status illius animę: aliquando autem fit per verba externa sensibus corporalibus, vel interna imaginationi, vel intellectui, respectivè per species impressas, & infusas.

82 Interdùm lumen, vel intelligentia nihil expressum materiale exponit, sed spiritualitèr infundit firmam notitiam statuum animarum, infundente Domino speciem spiritualem non subiectam visui (licèt longè clariorem) ad modum illius, ante cuius

oculos repente pertranſiret lucidiſsimum ſpeculum, vbi omnia clariſsimè pateſcerét, quòd ablato eo, fumiſsima eorum, quæ in illo conſpexit maneret memoria: ita ſimilitèr hæc notitia, quæ veluti fulgur pertranſit, inſtruit intellectum clara intelligentia ſtatus animæ, cuius datur notitia, & hic modus ſecurior eſt prædictis, non enim in hoc ſicut in illis ingeri poteſt Dæmonis fallacia.

83 Hæc notitia, & cordis manifeſtatio, ſolet regularitèr aptari ſtatui accipientis, nam licèt non repugnet eis concedi, qui carent gratia ſanctificante, tamèn cõmunitèr iuſtis, & Dei amicis conceditur, & tunc ſecundùm, eorum ſtatum, & exercitium notitia eſt magis, aut minus ſpiritualis, propterea his, qui in via purgativa conſiſtunt fit miniſterio ſenſuum, vel imaginationis, per externa ſigna, vel interna ſymbola, & figuras: eis autem, qui in via illuminativa exercentur, interdùm per ſenſibiles ſpecies, interdùm etiam per ſpirituales, quia vtriſque participatur in hac via: illis deniquè qui in via vnitiva ſe exercent, per ſpirituales ſpecies intellectui immediatè infuſas, potiùſquam per materiales imaginationi, vel ſenſui communicatas; quamvis non repugnet quod iuxta diuinum beneplacitum hic ordo invertatur, cum hoc tamèn diſcrimine, quod hi, qui in via purgativa conſiſtunt, rarò, aut nunquam per purè ſpirituales ſpecies immediatè intellectui infuſas illuminantur, quia hunc audiendi, & intelligendi modum penitùs ignorant, & eorum intelligentiæ regularitèr ſe Deus accommodat, vt ſupra dictum eſt.

84 Communicatur interdùm hæc gratia abſque vlla luminis intuſi reflexione, ſed manet in intellectu, quædam ratio, & firmiſsimus ſéſus ſtatus illius animæ, ita quòd nullo modo de eius veritate valeat dubitare, & quamvis nihil diſtinctum percipiat, tamèn experimentalitèr cognoſcit nulla eius diligentia eiuſmodi notitiam potuiſſe comparare, & hoc fit per ſpeciem à Deo infuſam, per quã obiectum cognoſcit directè, ſine vlla ſuæ cognitionis reflexione: & quamvis ea, quæ ſunt in obiecto, hoc eſt, ſtatum animæ cognoſcat, & illorum reflexionem in confuſo habeat, nempè an ſit anima illa in bono, vel in malo ſtatu, de quo habet experimentalem certitudinem, modum tamèn cognitionis, & infuſi luminis claritatem diſtinctè non percipit, quia ca-

ret

ret illius cognitione reflexa, & tantò intensiùs obiecti veritatem percipit, quantò virtus cognoscitiva vnita, & non disperta, obiectum attingit.

85 Interdùm manifestatur status animarum per supernaturalem locutionem factam auditui, vel imaginationi, aut intellectui (de quibus locutionibus suo loco tractabimus) in quibus omnibus cõmonere oportet Magistrũ spiritualem, quòd omne, quod anima percipiat, videat, vel intelligat per externam visionem, sensificationem, vel symbola, figuras, vel formas materiales, reputet suspectum periculosum, & alta indagine dignum, quia quamvis à Divino Spiritu possit procedere (quandoquidem per hos, & similes modos sæpiùs Deus animabus loquatur) in his tamèn materialibus signis, potest Dæmon plures fallacias, & errores ingerere, ex quibus passim scandala evenire contingunt.

86 Propterea dùm aliqua ex animabus statum alterius sibi revelatum fuisse affirmet, eam Magister acritèr reprehendat, & rigidè tractet, neque ei facilè credat, & multò minùs aliquem de suo statu commonere permittat, nisi clarè cognoscat, quod Dominus ad talem monitionem perseverantèr inducit, animæ tribuendo docilitatẽ, & subiectionem voluntati Directoris, & paritèr sui ipsius humilitatem, cum vera, & charitativa commiseratione illius animę, cuius imperfectus, vel malus status revelatus est, ad cuius notitiam neque perturbatur, neque irascitur, neque animam cõtemnit, sed tranquillè dolens de divina offensione, salutem sui proximi ardentèr desiderat, tunc quidem talis revelatio procul dubiò erit à Deo.

87 Si verò anima propter pravam, aut imperfectam conscientiam, quam in proximo videt, putans se stare, vehementèr irascitur, aut inimium alterius boni zelum accenditur, vel licèt doleat de eius peccato, inquietè tamèn, & indiscretè, hanc revelationem à malo spiritu processisse timendum est: quamobrem debet ei Magister præcipere, quòd à tali excitatione recedat, & ad suos proprios defectus oculos reflectat, quin amplius de alterius salute solicita sit.

88 Sed licèt certò cognoscat Director revelationem status alicuius fuisse certam, & à bono spiritu factam, non statim animam de suo statu monere permittat, sed magna cum mora, & cautela procedat, licet habens notitiam affirmet, se ad hoc instantèr

M. Mari. ab Agred. part. 1. n. 29.

à Deo moveri, aut præceptis adstringi, sed debet à Deo enixè in oratione postulare, quod ei dignetur inspirare modum, occasionem, & dispositionem, vt Dei gloria, & proximi emendatio subsequatur: & casu quo monitio agenda sit, aptior ad huiusmodi erit Confessarius, vel Director personæ monendæ, vel alius vir gravis illi familiaris, & rarò, aut nunquam permittat, quòd persona, quę habu's intelligentiam, huiusmodi monitionem faciat, & semper cautissimè procedat, in his enim non modica adsunt pericula.

89 Eos autem, quibus aliorum interiora manifestantur, semper moneat, quòd se ipsos attentè inspiciant, atque ad proprios defectus, & peccata assiduè oculos convertant, quòd vanitatem, & propriam æstimationem timeãt, humilitatẽ mordicùs teneãt, & suum periculum labendi, & amittendi gratiam dùm in hac mortalitate degunt, considerent, atque in suæ vilitatis, & fragilitatis pulvere glutinentur, quia cum peccatorum, & imperfectorum infinitus sit numerus, quorum status huiusmodi gratiam habentibus clarè patescunt, facilè possunt in superbiam, & propriam æstimationem, vel & aliorum contemptum declinare, quamvis verùm sit, quòd si gratia à bono spiritu procedit, ipsa causat humilitatem, & timorem filialem in subiecto.

CAP. XI.

DE MODIS QVIBVS DEVS solet statum Animarum Purgatorij manifestare.

90 Licet gratia Discretionis Spirituum strictè sumpta, solùm ordinetur ad cognitionem spirituum corpori vnitorum, & adhùc in hac vita degentium, sed quia facilè Ductor spiritualis poterit turbari, & ambigere circa manifestationes sæpiùs occurrentes animarum separatarum, quæ iam æternitatem ingressæ sunt, in quarum apparitionum discretione plures passim videmus committi errores, rumores, & fallacias, propterea visum est nobis ea, quæ ex libris, & aliorum experientia didicerimus, pro Directorum instructione proponere.

91 Non impræsentiarum excogitamus quæstionem, vtrùm scilicèt animæ, quæ iam è vivis excesserunt, iterùm per divinam dispositionem, aut permissionem ad nos revertantur? Cum hoc nefas videatur dubitare, siquidem non solùm quotidiana viget experientia, sed etiã ex

1. Reg. 28. 15. tur. In primo quippè Regum volumine legitur, animam Samuelis, per divinam permissionem è Sinu Abrahæ, ad præsentiam Saùlis fuisse revocatam: & in Dominica Transfiguratione (referente Matthæo) animam Moysis iam vitâ functi, in Maiestate dicitur apparuisse: vndè si in prædictis casibus actum est, nulla potest assignari vrgens ratio, quare in alijs etiam evenire repugnet? Vt probant Augustinus, Gregorius, & alij, quos citat, & sequitur Cardinalis Robertus Belarminus.

Matth. 17. 3. *Belar. contra. to.* 1. *lib.* 2. *de Pur. c.* 8. *per tot.* S. *Aug. l. de cur. pro mortu. c.* 15. & 16. S. *Gregor. dialog. lib.* 3. *cap.* 24. & 25. & *l.* 4. *c.* 40. & 55. S. *Paulin. in vir. S. Ambros.* *Synod.* 7. *Pererius Exod. cap.* 7. *n.* 44. *Blasc. de la Nuza in patroc. Angelor. part.* 3. *li.* 3. *cap.* 4. §. *vnic.* S. *Augus. vbi supra n.* 16.

92 Nec similitèr aggredimur disputare, an ipsæmet animæ sint, quæ apparent, vt defendunt Augustinus, Gregorius, Paulinus, & alij, & habetur in Synodo 7. vel sint earum Angeli, vt cum pluribus defendit Benedictus Pererius, quia revera plerumque ipsæ animæ, & interdùm earum Custodes apparere affirmant Augustinus, D. Thomas, Antonius, Ioannes Gerson, & alij plerique, quibus subscribit doctus Abbas D. Franciscus Blascus de la Nuza in suo libro Patrocinij Angelorum, quòd sanè ad nostrum propositum parùm refert, dummodò earum apparitio realis, & vera sit, de qua (vt ait Augustinus) nefas erit dubitare.

93 Prætermittimus etiâ disserere, vtrùm corpora assumant phantastica, vel solida? Quia vtriusque modi extant exempla, vt colligitur ex D. Thoma, & confirmat Petrus Thyræus. Vtrùm etiâ assumpta corpora possint flâmis comburi, vnguibus dilaniari, ferreis catenis torqueri, vel solùm apparentèr videantur ea tormenta pati, & respectivè ad exteriora supplicia, alia interiora ipsis respondentia sustineant? An etiam puri spiritus possint materiali, & elevato igne conflagrari? Vtrùm in locis subterraneis tantùm, vel etiâ super terram animæ purgentur? Et an deniquè à Dæmonibus æqualibus pœnis, ac in Inferno animæ Sanctę torqueantur? Quia omnes huiusmodi quæstiones sunt extra propositum nostrum, & videri possunt apud Theologos de Purgatorio tractantes, præcipuè adversùs perfidos Luteranos Purgatorium negantes, quos refellit doctissimus Belarminus.

D. Thom. 1. *p. q.* 51 *art.* 2. *Petrus Thyræus de prodigio appar. lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 119. *Belarm. vbi supra controv.* 6 *de Pugat.*

94 Nos autem contenti erimus eos tantùm referre modos, quibus solent prædictæ animę manifestari, ne spirituales Magistri (vt sæpiùs vidimus, & confirmat Episcopus Oxomensis) fallacias, & imprudentias incurrant. Et primò frequentissimè

D. Ioan. Palafox tom. 5. *in not. ad apparit. M. Franciscæ à SS. Sacram. fol.* 195. *nu.* 335.

mè apparere ſolent oculis corporalibus in aſſumpto corpore, flammis circumamictæ, interdùm verò in ſordidis veſtibus, vultibus triſtibus, & macilentis, diriſsimè ſuſpirãtes, & eiulantes, aliquando in ipſo habitu, quo dùm vixerant, vtebantur, ſæpiſsimè in illo, quo humatæ fuerunt, & ſepultæ, multoties apparent dormientibus, quarum triſte ſpectrum non ita terret ſoporatos, ſicut conturbat, & terret cum ſit vigilantibus, tunc enim regulariter contremiſcit corpus, pavet ſpiritus. cor langueſcit, & palpitat, anheliſtus comprimitur, & ſuffocatur, & interdùm in deliquium prolabitur animus. De his omnibus apparendi mod's plura extant exempla in Vitis Patrum, in Speculo Hiſtoriali, & Exemplorum, in Hiſtoria Eccleſiaſtica, & alijs valdè fidedignis Codicibus. Cum igitur huiuſmodi apparitiones ſunt à bono ſpiritu, omnes prædicti effectus mitteſcunt, ſenſimque introducitur in animo virtus, & fortitudo (vt in omnibus viſionibus boni ſpiritus evenit, & nos infra dicemus, & notat Palafox) ſimulque charitativus affectus beneficiendi tali defuncto.

Infr. tra. 5. à cap. vſque ad 8.

D. Ioan. Palaf. vb. ſupr. fol. 102. & ſeq.

95 Si verò loco pavoris, & turbationis, quibus bona viſio incipere debet, ſuccedat aliqua delectatio ſenſibilis, quam illicò conſectari incipiat magnus timor, & inquietudo ſpiritus, aut inſaporoſa perturbatio, aut blaſphemia, aut impuritas (quia aliquid ex prædictis evenit in viſionibus mali ſpiritus) proculdubiò erit Dœmonis fallacia, & tunc anima ſe muniat ſigno Sanctiſsimę Crucis, locumque aqua benedicta reſpergat, & maiori, qua poſsit intenſione, ad Deum interiùs confugiat.

M. Frãciſca àSS. Sacramẽto in relat. n. 78.

96 Interdùm animæ apparere ſolent ſub ſpecie brutorum, avium, vel aliarum rerum inſenſibilium, nempè luminis, ignis, nubis, vmbræ, lapidis, rotæ, currus, &c. vt de omnibus extant exempla in Speculo Exemplorum, in Hiſtoria Eccleſiaſtica, vt affirmat Palafox, & tenent Martinus de Roa, Thyręus, & alij: & tunc vel exiguum, vel nullum pavorem incutiunt, quouſque clarè cognoſcitur, res illas eſſe ſpiritus dolentes, & pœnis affectos, quod fit, vel per locutionem animarum, ſive externam, ſive imaginariam, vel per intelligentiam, aut puram notitiam reſpectivè, cui etiam maior, aut minor timor reſpondet.

Specul. exempl. hiſt. Eccl. apud Palafox vbi ſup. fol. 105. col. Martin. de Roa de ſtat. anim. Purg. cap. 44. Petr. Thyr vbi ſupr.

97 His apparitionibus plerumque præcedunt ſtrepitus, lamenta, vel delicata, &

M. Franciſca àSS. Sacram. in ſuis relatio.

& mœſtiſsima ſuſpiria, gemitus, aut eiulatus, ac demùm animæ loquuntur, vel corporalibus oculis exhibentur, licèt interdùm contingat, quòd per multum temporis, lamenta, ſuſpiria, & ſtrepitus audiantur, quin animæ ſæpiùs interrogatæ, vel reſpondeant, vel appareant, quia nondùm venit occaſio à divina providentia præfixa, vt poſsint ea, quæ ſibi neceſſaria ſunt ad conſolationem alijs manifeſtare, vt ex varijs apparitionibus conſtat. Effectus, quos cauſant hæ viſiones, aut ſenſificationes, pariles ſunt antecedentibus, de quibus eadem ratio habenda eſt. Hi ſunt modi frequétiores apparitionum animarum Purgatorij, quę regulariter fiũt viris ſpiritualibus, & non ſpiritualibus, & quæ communitèr in libris habentur.

Palafox vbi ſupra relatio. 200.

98 Sed alij etiam ſunt modi longè ſpirituales apparendi, quos non penitùs ex libris accepimus, in quibus regulariter viſiones referuntur, & modi quibus fiunt reticentur. Nos verò, quia per aliorum valdè ſpiritualium experientiam didicimus, eos neceſſarium duximus referre, ne ſpirituales Magiſtri (ſi fortasè illis occurrant) in confuſionem, & dubietatem incidant. Solet igitur Deus infundere in anima pia efficacem, & intimam memoriam alicuius defuncti, ita vt nullo ſtudio, aut ſolicitudine poſſit eam à ſe propulſare, tùmque anima illaturbari incipit, cordiſque palpitatione concuti, atque animo languere, & debilitari, ſensìm tamèn incipit calefieri, & conquieſcere, & nihil videns, neque audiens, ſentit aliquem ſecum habere comitem, à quo iam calorem, iam ardorem recipit, vt confirmat D. Ioan. Palafox nes de Palafox, & tunc memoria illius defuncti augetur, ex cuius pavore, iam frigeſcit, iam caleſcit, atque inter eius carnem, & cutim, quaſi frigidus aer curſitat, & diſcurrit, animus tamèn paululùm erigitur, qui dùm ad plenam tranquillitatem pervenit, tũc perſona defuncta ei apparet, vel oculis corporalibus, vel imaginationi, vel per ſolam locutionem externam, aut imaginariam, ex qua ſimilitèr ſupradicti effectus oriuntur.

Palafox vbi ſupra fol. 10. & ſeq.

99 Interdùm etiam anima licèt nihil oculis intueatur, ita cognoſcit ſe ab aliquo comitari, quod ſive ambulet, ſive ſiſtat, ſemper illam ſocietatem percipit, tametſi quis ille ſocius ſit penitùs ignoret, quod ſi oculos vndique convertat, aut manus inijciat, neminem tamèn videt, aut tangit, nec particularis defuncti reminiſcitur, quamobrem

Dionyſ. Carruſ. de 4. noviſs. cap. 65.

paululùm timet, quousque clarè manifestatur defunctus, vel per visionem externam, aut imaginariam, vel per locutionem similitèr imaginariam, aut externam, & tunc sequitur plena turbatio, vt supra diximus.

100 Aliquando ex prędicta societate aliquam capit notitiam, & intelligentiam, quod ille sit spiritus pœnis affectus, atque indigens orationibus, & suffragijs, quia nimirùm ex huiusmodi consortio, tristitiam, & angorem participat, & eò magis minuitur, quò suffragijs opitulatur, vt benè notat Blosius, & confirmat Palafox. Vndè si casu per suas, aut aliorum prędces, omnes eius pœnas luere contigerit, tunc iam diversomodo societatẽ percipit, siquidem nullam animi tristitiam affert, sed ingens gaudium, nullam parit mœstitiã, sed lętitiam, & deinceps nullius iam percipit societatem: plerumque accidit absque individuali notitia personæ defunctæ, & interdùm tempore suæ liberationis ei conceditur.

Ludov. Blos. in concla. anim. spirit. c. 3.

Sup. c. 10. n. 81.

101 Sæpissimè manifestantur status defunctorum spiritualibus viris per puram tantùm intelligentiam, admodùm, quo dicebamus intesiora videri, & confirmat, varijsque probat exemplis Ludovicus Blosius, & hæc manifestatio ferè nullum animæ terrorem incutit, & regulariter ab omni Dæmonis fallacia liberatur, quandoquidem ille in potentijs spiritualibus nihil immediatè potest operari, maximè per spiritales species infusas: potest tamèn esse vehemens animæ apprehensio, potiùs quam vera, & spiritualis visio, verùmtamen cũ per huiusmodi spiritualissimam intelligentiam efficitur, iam anima ita experta est, quod facillimè dignoscat, non à proprio captu, sed à bono spiritu illapsam fuisse.

Lud. Blos. in instit. spirit. c. 8. & 5. n. 4. & in concla. anim. fidel. c. 11. §. 3. n. 3.

102 In omnibus modis prælibatis attendere debet Director ad modum, quo pavor, & turbatio evenit, & recessit, in eis namque apparitionibus, quæ à bono spiritu procedunt, semper incipit timor, & tremor, sensìm tamèn in fortitudinem, & tranquillitatem convertitur, & licèt interdùm non illicò abscedat timor, anima verò clarè percipit interiùs roborari. E converso, in his, quæ à malo spiritu oriuntur, communitèr incipit aliqua delectatio, vel præsumptio, quæ sensìm in pavorem, insaporem, & inquietudinem vertitur, & licèt interdùm incipiant per timorem, nunquam tamèn timor ille evanescit, quinimò, & interiùs obfirmatur, cui maxima in-

M. Francisca à SS. Sacram. in relat. n. 2. n. 58 & 76. & ibi Palafox.

inquietudo, & insipida perturbatio succedunt, & hæc sunt signa veræ, & falsę apparitionis, vt expressè tenet Ludovicus Blosius.

Lud. Blos. in concla. animę fidel. c. 11. §. 3. n. 2.

103 Debet etiam Magister multum attendere, ad petitiones, suasiones, & doctrinas animarum apparentium, quia si postulent impossibilia, aut multum difficilia, vel adversùs decentiam status eorum, quibus apparent, vel si loquantur blasphemias, execrationes, impatientias, iuramenta, vel detractiones, aut delictorum proximi propalationes absque vrgenti necessitate, vel si suadeant malas, aut periculosas doctrinas adversùs Sacram Scripturam, communem Sanctæ Ecclesiæ credulitatem, Sanctos Patres, & bonos mores, vel si postulent ad loquendum, quod personæ, quibus apparent à se explodãt Cruces, Reliquias, Imagines, vel Scapularia, aut Sacrorum Ordinum cinctoria, manifestè sunt apparitiones diabolicæ, vt docent Blosius, Petrus Thyræus, & Martinus del Rio: Si autem his contraria flagitent, suadeant, aut loquantur, poterunt esse verę visiones, & à bono spiritu, dummodò cætera in eis adsint adminicula.

Lud. Blos. vbi supra & in instit. spirit. c. 8. §. 5. n. 4. Petr. Thyr. de appa. spir. l. 1. c. 17. Martin. del Rio Disquir. Mag. l. 4. c. 1. q. 3. per 6. sect. seqq.

104 Demùm animadvertendum est (quod à Magistris auctoritate, & experientia præditis accepimus, & passim videmus) divinam clementiam aliquos viros spirituales specialitèr eligere, quibus frequentissimè accedant defuncti, eisque appareant, & non alijs communitèr, vt nimirùm eorum ope, & manibus orationes, & satisfactiones, quibus defuncti indigent, operentur, quia forta sè non oportet, quòd alijs passim appareant, quasi ad hæc sustinenda animo, & spiritu carentibus: prętерquàm quod ex tali apparitionum frequentia (si alijs fierent) poterant aliqua damna suboriri, propterea Dominus per speciales personas de Sanctarum animarum Purgatorij solamine, & suffragio providit, vt probat D. Ioannes de Palafox, & patescit in Vitis S. Nicolai de Tolentino, S. Didaci Complutensis, S. Christinæ, S. Mariæ de Ognies, & Dionysij RiKel, apud Surium. Prædictæ igitur personæ, quasi hisce tristibus spectris, & visionibus assuefactæ, parùm, aut nihil turbantur, quamobrem videtur, quod in eis signum timoris, & turbationis (sicut in cæteris) verificari non possit, sed nihilominus (vt benè notat Palafox) hoc signo penitùs non carent, prętertim in eis, quæ à malo spiritu procedũt, in quibus omnes percipiunt insipidam tristitiam, ponde-

M. Franciſca à SS. Sacram. relat. n. 28. & ibi Palaf. fol. 147. col. 1. Cätimpræ. in vit. Sãctiſ. Chriſ. Surius in vit. prędict.

Palafox. vbi supræ fol. 147. & ſeqq.

rosam ariditatem, & inquietam perturbationem, in eis verò, quæ à bono oriuntur spiritu, paululùm cor palpitat, & pavet, quamvis illicò pacificum reddatur.

CAP. XII.

DE MODO QVO IN HISCE apparitionibus se gerere debeat Magister spiritualis.

105 MAture perpensis, & discussis apparitionum circunstantijs iuxta prænotata capite antecedenti, si Magister sibi persuadeat apparitionem defuncti esse veram, nihilominùs quærat primò diligentèr qualitatem personæ apparentis, an scilicèt si dùm vixit fuit timoratę conscientiæ, vel laxæ, & impuræ, & hoc non per id, quod in ea intrinsecus latuit, sed per id, quod exteriùs visum est in ea, nam si de hominibus perversę vitæ, morumque depravatorum, qui aut violentèr occisi sunt, vel in mortis articulo exigua, aut nulla contritionis signa dederunt, vel adeò festinantèr defecerunt, quod vix potuerunt recipere Sacramenta, revelatum sit, quod vel salvati sunt, vel in via salutis constituti, ferè semper à Dœmone factum est istud, sicut benè notat doctus Pater Martinus de Roa Societatis Iesu, vt spe veniæ nimis concepta, vsque ad extremum vitæ pœnitentia procrastinetur, atque pravi homines parùm curent de animæ salute, falsò putantes, quod sicut ille, qui totum vitæ sue cursum in peccatis cõsumpsit, & in hora mortis auxilium efficax assequutus est, ita paritèr illi in extremo vitæ veram contritionem assequi poterunt, quodquidem summè scandalosum est.

P. Martin. de Roa de stat. defunc. Purgat. 42. fol. 216. ibi.

106 Nec suffragare poterit pijs, & credulis divinę misericordiæ commendatio, cum ad eius magnitudinem dignoscendam multa Sacrę Scripturæ suppetant testimonia, eamque quotidie in nobismet ipsis latis abundè experiamur: bonum igitur est misericordiam commendare in obitibus verè pœnitẽtium, in quorum vitæ emendatione mirabilitèr collucet; non autem in interitu, & pessima morte peccatorum, qui nunquam per correctionem vitæ misericordiam meruerunt, quamobrem ait Spiritus Sãctus per Ecclesiasticum: *Ne dicas, miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur: misericordia enim, & ira ab illo citò proximant, & in peccatores respicit ira illius.* Igitur hæc nimia credulitas, & facilis commiseratio, potiùs est offendere misericor-

Eccles. 5. 6.

ricordiam, quam commendare, vt insinuat Bernardus, & tenet Clemens Alexandrinus; nam licèt aliquis per tales notitias possit ad pœnitentiam moveri, plures erunt, qui nimium in misericordia confidendo, in sua prava vita indurentur.

S. Bern. Ser. de S. Magd. S. Clem. Alexand. l. 1. pedag. c. 7.

107 Propterea Magister nullo modo permittat, quòd talis revelatio evulgetur, quinimò, & illum qui eam habuit, arguat, & esse imaginationem, vel illusionem credat: sed nihilominus preces pro anima illa non impediat, licèt omninò strictum silentium imponat, & idem facere debet cum revelatio facta est circa salvationem eorum, qui sanctè, & piè vixerunt, & nisi vrgente necessitate, vel evidenti vtilitate eam evulgare non permittat, sufficit enim fides, & Scriptura Sacra, ex quibus firmissimè omnibus innotescit, quod *qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam, qui verò mala, in ignem æternum.*

Ex Symbolo S. Athan.

108 Si defuncti, qui apparent, suffragia, satisfactiones, aut alia similia postulaverint, quæ eorum hæredibus, aut propinquis indicanda sūt, tunc Magister licèt apparitionem veram esse iudicaverit, ostendat se nihili eam æstimare, & cautè modum visionis, & effectus examinet, & si fortè id oportere cognoverit, poterit, per se ipsum, vel per interpositam personam commonere eos, quos defunctus esse monendos significavit, tacendo tamèn, quòd ille apparuerit.

109 Insuper debet à parentibus, vel propinquis defuncti dissimulanter investigare modum, quo fecit testamentum, & an debita eius, & legata soluta sint, aut aliquid solvendum restet, vel si talibus negotijs (iuxta verba defuncti) fuit implicatus: & si fortè eius statui, occupationi, vel muneri conveniant, tunc eos, quibus incumbit, monere faciat, quòd eiusmodi obligationibus satisfaciant, aut Missas celebrent, quia ei constat defunctum eas obligationes habuisse, quibus nondùm satisfactum est, quamobrem animam defuncti fortasè torquendam esse, iuxta sententiam Augustini, quæ habetur in *cap. sires aliena 14. quæst. 6.* donec reddat vniversum debitum; tametsi non dicamus, animas in Purgatorio luere moram suorum hæredum, quàm habent in solvendis eorum debitis, vt tenet D. Thomas, sed ipsarum negligentiam, quam in vita habuerunt solvendi creditoribus, quæ adeò peccaminosa esse potuit, vt iusto Dei iuditio, vsque ad integram æris alieni satisfactionem in pœnis Purgatorij

D. Thom. in 4. dist. 45. art. 3.

detineantur, vt innumeris exemplis comprobari poterit: insuper addendò, quod credant hoc plusquam dici potest, oportere (& rarò apparitionem defuncti manifestet) & attendat si obligationibus non satisfaciunt, vel notitiam despiciunt, quia tunc addere potest, quod cuidam personæ apparuit defunctus, postulans, quod illos admoneret de prædictis oneribus non solutis, & quantocitiùs eas adimplere curent, vt ipse ab acerbissimis quas patiebatur pœnis, brevitèr liberari posset, tacendo tamèn nomen personæ cui facta fuit apparitio, hoc enim rarò, aut nunquam erit necessarium. Hac nimirùm cautela, & sagacitate in huiusmodi rebus procedere debet, quia plerumque sunt imaginationes, & capitis debilitates, quibus interdùm bonæ famæ hominibus dedecus infertur, & ferè semper inquietudines, & alia incommoda ex facili evulgatione oriuntur.

Thom. Cãtimprat. de Apib. lib. 2. exempl. 27. Palafox vbi sup. fol. 17. & seqq. & fol. 76. & 153. nu. 27. & seqq.

110 Si autem facta prædicta indagatione inveneric Magister eam non convenire verbis defuncti, credat fuisse imaginationem, aut illusionem, quia nihil debet satisfacere, qui debitum non habuit, neque verosimile esse post obitum habuisse onera exolvenda, qui dùm vixit solicitus fuit suæ æternæ salutis, & cum decessit de talibus debitis nullam in vltima voluntate fecit mentionem: secùs autem si huiusmodi debita manifestavit, quibus posteà satisfacere neglexerint hæredes, quia tunc vera erunt verba defuncti.

111 Quòd si defunctus tantummodò Missas, & suffragia postulet, de quarum necessitate nullam haberi posse coniecturam videtur, quia cum Missæ, & preces satisfaciant pœnæ pro culpis debitę, quæ soli Deo patent, nullo modo poterit Magister conijcere per earum necessitatem, si vera, vel falsa fuerit apparitio, cum nulla diligentia sufficiat, vt de occulto defuncti delicto valeat certior fieri. Nihilominùs dicimus, quod aliquo saltim modo potest cognosci, scilicèt, iuxta conversationem vitæ à defuncto habitam, & suffragia, aut opera pia, quæ in suo testamento reliquit: nam si fuit homo virtuosus, & pius, & suffragia, aliaque satisfactoria opera relicta, non solùm sufficientia respectivè, sed etiam moralitèr superexcedentia fuerunt, timeri poterit, quod eiusmodi apparitio fuit mera imaginatio.

112 Sed quia Missæ, & preces, non solùm defuncto (si verùm sit illis indigere)

sed

sed etiam cæteris animabus Purgatorij prodesse poterunt, neque in earum solutione sit aliquod inconveniens, quinimò, & augentur divinus cultus, consuademus, quod in hoc casu Magister per se, vel per alios Sacerdotes Sæculares, vel Regulares, qui ad huiusmodi opera charitatis proclives sunt, Missas celebret cum silentio, & absque manifestatione talis apparitionis, Si autem defunctus apparens tantum postulet preces, & orationes, nulla manifestatione opus est, sed Magister eas devotè fundat, vna cum illo cui facta fuit apparitio, atque à Religiosis Communitatibus alias requirat, & omnes quas possint Indulgentias applicet, regulariter quidem cum defunctus orationes tantùm exposcit, quærit proprias animæ illius cui apparet, & non alienas.

113 Deniquè aliquis obijcere potest, quod nulla ex prædictis apparitionibus videtur à Dæmone effingi posse, cum ipse semper suis fallacijs intendat aliquod damnum inferre, cum verò ex Missis, suffragijs, & restitutionibus nullum damnum sequi possit, videtur quòd nunquam per eum talis apparitio fiat, quamobrem omnes regulæ, & cautelæ adductæ superfluæ sunt. Respondemus primò, quod dato, & non cõcesso, quod Dæmon eiusmodi apparitiones non causaret, possunt tamèn esse effectus vehementis imaginationis, quia sunt nonnulli ita melancholici, & imaginativi, qui omnia, quæ imaginantur, videre putant, & proveni ex abundantia humorum ascendentium ad principium sensitivum, quorum complicatione cerebrum debilitatur, & confunditur, & qui abundant humore melancholico, & atrabiliario, se vmbras, & tenebras videre credunt, & sua imaginatione se ipsos interrogant, & respondent, putantes ab illis conceptis vmbris, vel spectris responderi, & interrogari.

114 Alij ita habent cerebrum humoribus biliosis, & ignitis constitum, quod omnia quasi involuta flammis conspiciant, & si fortasè tunc de aliquo speciali defuncto recordentur, proculdubiò putant illum inter flammarum incẽdia videre, cum quo imaginariè colloquuntur, vt nobis experientia docuit, quodquidem frequentiùs provenit ab imaginatione, aut cerebri lesione, quod vitium passim incurrunt feminæ, cum quibus in his, & omnibus super naturalibus magna cautio adhibenda est.

115 Secundò respondemus, non esse verùm, quòd ex

em-

omnibus suis fabulationibus, & operibus Dæmon non conferat damnum creaturis, semper enim nocere intendit, & actu aliquod malum infert, & inquietudines externas, & internas caulat, & in timoratæ conscientiæ viris incutit pavorem, & timorem, qui sæpissim in desperationem vertit. In laxę vitæ hominibus, nimiam salutis æternæ confidẽtiam, qrę in effrænem vitæ cõversationem vergit & si defunctus fuit bonus, & pius, ei dedecus, & infamiam causat, atque tanquam iniustum æris alieni possessorem infamat, & mille alia incommoda, & dãna, quæ Dæmonis fallacias assiduè committantur; è converso verò, si apparitio sit vera, & à bono spiritu, licèt aliqua inquietudo obsequatur, tandem in multorum profectum, & animæ suffragium convertitur.

CAP. XIII.

DE APPARITIONIBVS damnatorum, & de modo, quo in eis se gerere debeat Magister.

116 QVidam existimarunt, animas damnatorũ quasi ęterno carcere reclusas, nullo vnquam modo posse ab illa horribili reclusione ad hunc mundum regredi; propterea omnes earum apparitiones iudicant esse à Dæmonibus factas, qui fingũt esse animas eorum, qui vel verè in illo profundo lacu commorantur, vel ipsi intendunt, quod credatur esse damnatos. Hanc sententiam tenent Tertullianus, & Auctor quæstionum ad Antiochum, cui adstipulati videntur Chrisostomus, & Theophilactus: verùmtamen, vt benè notat Belarminus: (si attentè legãtur, non dicunt, nullo modo posse animas egredi ad nos, sed non posse egredi pro arbitrio suo, nec verti in Dæmones, nec vagari inter nos more Dæmonum.) Nos verò non solùm fatemur posse animas damnatorũ (Deo permittente, & disponente) è fœtidissimo illo carcere ad nos egredi (vt variis exemplis comprobabimus) verùmetiam (Domino volente) posse iterùm ad sua corpora revocari, dummodò earum sententia damnationis non fuerit definitiva, vt expressè docet D. Thomas, citans Hieronymũ, & tenent Augustinus, Gregorius, Maximus, Damascenus, Ioannes Diaconus, Altisiodorensis, Egesipus, Evodius, & alij: vndè forsan evenire poterit Directori, quod aliqui ad eum accedant, affirmantes, se alicuius animæ damnatæ visionem vidisse, quo in casu lon-

Tertulia. lib. de anima. circa finem. Auct. q. ad Antio. q. 11. & 13. Chrisost. hom. 29. in mathæ. & hom. 2. & 4. de Lazaro Theophil. in c. 8. Matth. Belarm. controvers. 6. de Purgat. lib. 2. c. 8. to. 1. D. Thom. in 1. dist. 43. q. 2. art. 2. ad 3. & in 4. dist. 45. art. 1. ad 3. S. August. de cur. pro mort. cap.

15. & 16 *S. Greg. lib. 1. dialogor. cap. 9. & 12. S. Maximus Serm. de S. Agneto. S. Damsc. de Sanct. Card. Ioan. Diacon. in Vita S. Grego. Altisiodor. cap. de damnat. lib. 4. Egesip. li. 3. cap. 2. Evod. lib. 1. de miracul. S. Stephani. M. Maria ab Agreda p. 1 n. 20. in princip. Vbicen. Velvarēs. in specul. histor. lib. 18. c. 89. Cesar. lib. 12. c. 23. collect. specul. exemplor. 1. & 3. vt Infernus. S. Pet. Damian. lib. 2. epist. 9.*

longè maior, quam in prædictis habenda est cautela, quia vt plurimum, non erit vera visio, sed imaginatio, tarò quippè à Deo permittitur, propter horribiles, & violentos effectus, quos parit in videnté, & regularitèr contingere poterit in casibus sequentibus.

117 Primò: in. conversione alicuius maximi peccatoris, vel feminę scandalosæ vitę, quia ad tam extremos morbos medendos, extrema etiam sunt adhibenda remedia, & similes personæ, magis per terrorem, quam per amorem moventur: ita conversus fuit quidam Clericus desperatæ vitę, temporibus Henrici IV. teste Velvacensi, & Evervvach servus Theodorici Episcopi Traiecensis, dicénte Cęsario, & quædam famosæ meretrices, vt habetur in Collectore Speculi.

118 Secundò: quando hi qui apparent damnati, fuerunt Prælati symoniaci, & vitiosi, qui aliqua flagitia publica perpetrarunt adversùs Ecclesias, vel personas Sacras, aut Ecclesiæ pacem obturbarunt, per illorum quippè supplicium præbet Deus iustitiæ suæ satisfactionem, & cæteris Ecclesiasticis, & Prælatis prębet experimentum. Ob huiusmodi causas visa fuit damnata anima Benedicti IX. iguivomo insidens equo, & in specie animalis monstruoli, cuius aures, & cauda asini erant, & cętera vrsi, vt testantur Cardinalis Petrus Damianus, Vincentius Velvacensis, Platina, & alij. Et similitèr anima Vdonis Episcopi Magdeburgensis, qui propter similia scelera, luxuriasque turpissimas, quadam nocte in sua Cathedrali Ecclesia, adstantibus Sanctis omnibus, quorum reliquiæ illic quiescebant, sedenteque pro Tribunali Christo, & accusante Divo Mauricio, Titulari eiusdem Ecclesiæ, per iustissimam sententiam damnatus, & ibi realitèr capite truncatus est, cuius effusus cruor super pavimentum marmoreum adhùc quasi ebulliens cōspicitur. Et anima eius apparuit dānata cuidam suo familiari domestico, vt testantur Trithemius, Naucler, Baptista Fulgosus, Gotscalhus Holen, & Hartmanus Scedel.

Vincen. Velvacēs. specul. hist. lib. 26. c. 21. Plat. in Vita Benedicti IX.

Trithem. in Chron. Hirsugien. Monaster. Naucler. gener. 33. fol. 111. Baptist. Fulgosius lib. 9. ca. 12. Goiscal. Helen. in præcept. decal. 6. Harim. Scedel. in

119 Tertiò: cum damnati olim fuerunt Reges, vel Tyranni Principes, vel Magistratus iniusti, qui bella, scandala, aut iniustitias publicè perpetrarunt, quia tunc per manifestam suppliciorum notitiam, tribuit Deus mundo satisfactionem. Sic visa fuit à quodam Eremita anima Theodorici Regis Italiæ iactari à Ioanne Papa, & à

Symacho Patricio in Ollam Vulcani, quæ est in Inlula Lipari, referente Gregorio, & anima Ludovici Lantgravij Thuringiæ, vt tenet Cantimpratus, & similitèr anima Vvilhelmi Comitis Iuliacensis, qui tempore schismatis Innocentij Papæ, persequutus fuit obedientes Sedi Apostolicæ, & bona Ecclesiarum diripuit, hæc apparuit damnata, vna cum anima Magentij Imperatoris cuidam Moniali Cœnobij S. Mauritij in Colonia, vt refert Cęsarius.

Ivo Chron temporum S. Grego. adilogor. lib. 4. cap. 30. Thom. Cantipra. de apib. lib. 3. exempl. 5. Cæsar. lib. 12. ca. 23.

120 Quartò: quando aliquis Dei amicus largas, & alsiduas pro defuncto damnato preces fundit, putans, illum esse in Purgatorio detentum, quia sępè divina misericordia, quæ (teste Antonino) etiam inferos penetrat, ne misera illa anima efficacibus illis precibus plus torqueatur, manifestat iusto infœlicem illius defũcti statum. Sic visæ fuerũt damnatæ animæ cuiusdam Militis, Philippi Cancellarij Parisiensis, & vnius Monialis, pro quibus servi Dei alsiduas fundebant preces, putantes, eos esse in Purgatorio, vt tenent Cantimpratus, Speculum Exemplorum, & habetur in vita Francisci de Yepes.

S. Anton. 4. part. tit. 5. cap. 8. §. 9.

Cantimprat. de apib. lib. 1 cap. 19. exempl. 6. Specul. exemplor. verbo In-

121 Quintò: solent huiusmodi apparitiones fieri Operarijs Evangelicis, Concionatoribus, & Catholicę doctrinæ instructoribus, vt in concionibus, & doctrinis horrorem Iudicij, acerbitatem supplicij, peccati pœnam, damnatorumque tormenta, possint efficatiùs, feruidiusque commendare, vt contingit Drithelmo Monacho, apud Bedam, & quibusdam Operarijs in Geldria, quos refert Ioannes Iunior

fernus, exempl. 12. & 13. Vita Francisci de Yepes lib. 2. cap. 12. V. Beda lib. 5. histor. Anglican. c. 3 Ioann. Iua. verb.

122 Sextò: fiunt sæpiss. Confessio, exempmè hæ apparitiones Christianis Neophitis, seu nupèr ad fidem conversis, max'mè si omninò Barbari sint, & indomiti, vt plerumque contigit in partibus Indiarum, ad eorum credulitatem stabiliendam circa immortalitatem animę, quam multi eorum negant, subindèque moribus barbaris, & nefarijs suis peccatis valedicant, vt per plures apparitiones testatur Pater Antonius Ruiz de Montoya Societatis Iesu.

22.

123 Septimò, & vltimò aliquibus magnis Dei servis, vt moneant Prædicatores, Confessarios, & spirituales Magistros de peccatis, quæ frequentiùs homines in gehenam adducunt, & de modo arguendi, & corrigendi populum, non dissimulando occasiones proximas peccati, vsuras, & alia huiusmodi, quæ de causa innumeri ex fidelibus propter eorum culpam dam-

P. Antonius Ruiz de Montoya in sua spiritual. assecut. Provin. Paraguа. 1. §. 40. 41. & 42.

damnantur. Hoc teſtificatus eſt verbo, & ſcripto quidam damnatus, quem refert Vincentius Velvacenſis, qui ex parte Principum tenebrarum portavit litteras ad omnem Eccleſiaſticum Cœtum, plurimas agendo gratias Prælatis, Parochis, Prædicatoribus, & Confeſſoribus, qui propter eorum peſsimam adminiſtrationem verbi Dei, & Sanguinis Ieſu Chriſti, tantum numerum animarum permitterent, facerétque ad Infernum deſcendere, quantùm nunquam viderant retroacta ſæcula. Et ſimilitèr ille alius damnatus, quem narrat Razius in ſuo HortuloExemplorum, quamobrem interdùm aliquorum Prædicatorum, & Confeſſorum animas oſtendit Deus miſerè damnatas (vt pluribus exemplis noſtri temporis oſtendit P. Alphonſus de Andrade Societatis Ieſu) vt ſic cæteri Confeſſarij, & Prædicatores in aliorum capite ſibi periculum faciant. Extra prędictos caſus rarò, aut nunquam veræ ſunt apparitiones damnatorum, ſed valdè ſuſpectę.

Vincen. Velvacen. in ſpecul. hiſtor. lib. 12. cap. 89.

Razius in hortulo exemplor. tit. de Cõfeſſ. c. 3.

P. Alphõſ. de Andrade in ſua manuduct. viv. ſive Vita B. Mariæ, tom. 2. per tot.

124 Modus apparendi eorum ferè ſemper fit per viſionem externam, vel imaginariam, quam plerumque committantur horriſoni ſtrepitus, & diriſsima lamenta, & interdùm intolerabilis fœtor, & pungens, atquè affligens calor, Dœmonumque teterrima viſio, licèt aliquando fiat per verba externa, vel interna, vel per puram intelligentiam, & tunc nihil oculis, nec imaginatione percipitur, ſed experimẽtalitèr cognoſcitur, non ſolùm animam eſſe damnatam, ſed etiam locus infernalis. Dœmones, & tormenta quibus torquetur, & regulariter eius damnationis cauſa, communitèr enim modus viſionis aptatur ſtatui videntis.

Vita Frãciſci de Ye pes lib. 2. cap. 22. n. 4.

125 Si igitur aliquis ad Magiſtrum accedat dicens talem vidiſſe viſionem, benè perpẽſis omnibus circunſtantijs, primò iniungat animæ ſtrictiſsimum ſilentium, deindè conſideret, an ille defunctus dùm vixit, fuerit homo ſcandaloſus, & pravæ vitæ, cui mors eius penitùs reſpondit, & ſi ita ſit, poterit permittere animæ, ne pro illo preces fundat: ſi autem quamvis defunctus fuiſſet malus, cum omnibus tamèn Sacramentis Eccleſiæ obijt, nullatenùs permittat, quod orationes, & preces ſuſpendat, imò quod eas efficatiùs multiplicet, quia ſi fuerit vera viſio, & defunctus verè damnatus, licèt anima velit pro illo preces fundere, nullo modo poterit pro illo orare, vel ſaltim cum maxima interna repugnantia: ſi verò damnatus non ſit, licèt Ma-

giſter iniungat preces ſuas ſuſpendere, efficacitèr tamèn à Deo ad orandum interiùs movebitur, in quo caſu deſpecta viſione, debet anima preces continuare, ſicut in primo poteſt omninò ſuſpendere.

126 Hæ damnatorum apparitiones ſecundùm earum fines, & videntium ſtatus, magis, vel minus terribiles pariunt effectus, nullus enim niſi virtute ſupernaturali fultus, & roboratus poterat eas abſque capitali periculo ſuſtinere, & nihilominùs frequentèr cauſant horribiles pavores, virium deliquia, nervorum contractiones, dolores acutiſsimos, teterrimas obſcuritates, & violentam aliquando per os, nares, vel aures ſanguinis effuſionem, & his ſimilia, quarum effectus nequeunt impediri per aliquam diligentiam, aut induſtriam.

127 Poteſt tamèn, & debet Magiſter incipientes, & proficientes in via ſpirituali (ſi viſio illis facta ſit) conſolari, & roborare per conſiderationes divinę bonitatis, & miſericordiæ, & apparitionis memoriam iuxta eius effectus, plus, vel minus in eis conſervare. Si fuerit facta perfectis, tunc effectus erunt diverſi, nam licèt anima confortetur à Deo, ne dolore perculſa moriatur, & etiam quoad ſenſum confortari debeat à Directore, nihilominùs quia eſt à ſenſibus ſolutior cæteris, non illicò cæterarum horrore, & deliquijs, ſanguinisque effuſione tangitur, ſed intimo dolore perditionis animarum, propter veram Dei, & proximi charitatem torquetur: hæc nullatenus debet apparitionem conſervare, ſed omninò reijcere, & ad divinam eſſentiam confugere, maximè ſi viſionis memoria aliquem ei angorem ſenſibilem infert.

CAP. XIIII.

DE PRACTICA INSTRVCTIONE eorum, qui per viſionem Gehennæ, vel apparitionem damnatorum convertuntur.

128 ALiquando accedet ad Directorem aliquis per viſionem Inferni, vel damnatorum converſus, & ad meliorem vitæ converſationem vocatus, & quia multa in eo difficilia videntur, & obſervantur, neceſſarium duximus Magiſtrum inſtruere, ne obſtaculum fiat vocationi, ſed potiùs adminiculum. Si igitur ſtatim poſt viſionem acceſſerit optans novam vitam inchoare, curet Magiſter, quòd debito examine conſcientię præmiſſo, Confeſsionem generalem faciat, in qua illi

illi pœnas Inferni ponderando, movere debet ad maximum transactę eius vitæ dolorem, & ad vlteriùs perseverandum in gratia, & sanctitate, illi iniungendo, quòd in viam orationis, & recollectionis ingrediatur, & iuxta eius indolem, genium, & conversationem, pœnitentias, & exercitia præscribat, visionis verò qua conversus fuit, nunquam obliviscatur, quousque adeò timor sanctus in eo consistat, quòd primùm vitam perdere, quàm gratiam amittere paratus sit. Quòd si iam à principio hanc voluntatem firmam habeat, nihilominùs per aliquot menses visionem illam conservet, in qua poterit assiduè meditari, & secundùm eius profectum, & affectum poterit eam plus, minusve conservare, vel reijcere.

129 Quòd si ex tali memoria spiritus nimis angatur, atque de divina misericordia (suorom causa peccatorum) desperari incipiat, tunc visionis memoriam relinquere debet (quamvis omninò eius oblivisci non poterit) & misericordiæ divinæ pelagum consideret, pro certo habens, quòd tam rarum, & efficax auxilium, non ei datum est à Deo ad suam damnationem, sed ad ęternã salutem, quodquidem non omnibus, sed electis tantùm communitèr concedit. Hæc, & alia huiusmodi revolvere, & mente recogitare debet, ne horrore pœnarum, & delicato divinę iustitiæ iudicio, animus languescat, & in desperationem incurrat.

130 Advertat Magister, quòd animæ, quas Deus per hanc horribilem visionem ad se trahit, & convertit, regularitèr sunt, vel nimis rebelles, & tenaces, vel nimis frigidę, & deperditæ, quamobrem absque tam drastico correctivo antiqua eorum vulnera non sanarentur, quia nullo amore, nullo sanctitatis desiderio in suis operibus ducuntur: vndè illis necessarium est meditationes, & exercitia, quę terrorem, & formidinem incutiant exercere, & maximè visionem illam recolere, quia dùm ad earum vitæ mutationem sufficiens fuit, multò magis ad virtutum incrementa sufficiet: decurso tamèn aliquo tempore, poterit exercitia, & meditationes mutare, & per vias illuminativam, & vnitivam (secundùm adeptam perfectionem) transmeare, multi enim ex his conversis ad altissimum vnionis gradum pervenerunt.

Vincen. Velvacęs. lib. 18. c. 89. Cæsar. lib. 12. cap. 13. Collect. Specul. exempl. 12. & 13.

131 Nonnulli eorum, & etiam aliorum, qui hominum iudicio vili sunt è vivis decessisse, iterùmque ad hanc vitam remeasse, affirmantes, im-

Infernum esse asportatos, ibique horribiles damnatorum pœnas cõspectos fuisse (quod regularitèr absque vero eorum interitu, sed per raptum, vel imaginariam visionem contingit) adeò austerissimã deinceps vitam arripiunt, quòd omnibus sunt in horrorem, & stuporem, nam operiuntur sacco, sedent in cinere, ferreis catenis cinguntur, domicilio carent, & proiecta cibi fragmenta colligunt, quibus vescuntur, ac tandem tot, & tam exquisitis rigoribus se macerant, quòd potiùs ex ære durissimo factos, quàm ex tenera carne confectos esse videantur: ita visum fuit in illo Patrefamilias Regionis Northambriorum, quem refert V. Beda, & in Abbate Rorimundo, de quo Cæsarius, ac demùm in illis tribus defunctis, per merita S. Hieronymi in Bethleem, à faucibus Inferi, ad vitam restitutis, vt narrat Cyrillus.

V. Beda lib. 13. de gest. Angelor. Cæsar. lib. 1. cap. 32. S. Cyrill. in epist. August. de morte S. Hieron.

132 Si ergo istorum aliquis ad Magistrum accedat, debet primò visionem, modum, & eventum funditus examinare, scisciţans ab eo, si in prædicta visione, modus ille rarus vivẽdi, quem tenet, inspiratus, aut revelatus sit (quia communitèr non proprio Marte, sed ex revelatione processit, vt confirmat Collector Speculi) & diligẽtèr inquirat genium, naturã, & statum subiecti, vtpotè quia si modus ille vivendi statui illius adversatur, non erit à Deo, sed à proprio captu, & propterea diù in eo perdurare non poterit, vt aliquando visum est, nam si legibus matrimonij est adstrictus, & ille, sua reluctante consorte, vel eius evitaret consortium, vel voverit castitatem, aut alia huiusmodi egisset, hoc proculdubiò à Deo esse non posset, qui non venit solvere legem, sed adimplere. Et idem respectivè philosophandum est de cęteris statibus, & professionibus.

Vor. Infernus, exemplũ 2.

Collect. vbi sup. exempl. 2.

Collector. Specul.

133 Si autem sui iuris sit, & omnibus obligationibus solutus, tunc diligentèr examinet Director, si ille cum omni humilitate, & subiectione paratus sit vitam illam extraordinariam in voluntate Magistri resignare, ita vt si illam relinquere pręcipiat, omni promptitudine, & hilaritate abdicare non dubitet, nam si hac resignatione caruerit, à se, vel à malo spiritu processit, & tunc debet eum ad communiorem vitam (licèt paulò austeriorem cæteris) revocare. Quod si omninò sit humilis, & voluntati superioris subiectus, à bono spiritu ducitur, & tunc inceptã illi vitã continuare iubeat. Debet tamen diligentèr ab eo

suæ

ſuæ converſationis rationem quærere, eumque roborare, & fulcire, atque in ſingulis eius rigoribus indifferentiam. & reſignationem funditus probare, & eos à quibus abſit reſignatio, omninò reſecare, ſi verò illos reſignatè exerceat, in illis debet conſervare, & licèt Magiſter conſpiciat, quod arrepta vita, & pœnitẽtia vires ſubiecti multum ſuperant, nihil earum minuat, quia homo ille in vita, & pœnitentijs ducitur, & gubernatur à Deo, qui melius omnibus ſcit vires, & naturam ſubiecti, quidque valeant humeri eius portare, præſertim cum ipſe potens ſit ad ſtaturam virium eius adijcere cubitum vnum, quamobrem nec aliquid addat, nec minuat Director, quia poterit multum errare.

Matth.6. 27.

134 Nec cum prædictis debet ſingularitatem vitæ præcavere, quia ad omnia hæc, quę operantur proculdubiò à Deo moventur, & licèt aliqua ſingularia, & auſteriſſima in oculis hominum faciant, omnia illa cooperantur in bonum, & hominibus exemplum, timorem, & peccatorum formidinem, & horrorem afferunt, & pro certo habemus, prędictos homines in totius Populi exemplum, & profectum à Deo conſtitutos eſſe: nec cum illis aliquid reſtat agendum, niſi in obedientia, reſignatione, & paupertate ſpiritus conſervare, & iuxta gradus perfectionis eorum, ad myſticam, & ſupernaturalem Dei vnionem adducere.

135 Deniquè vt finem apparitionibus imponamus, ſcire oportet, quod prædictæ apparitiones ſi fiant immediatè ſenſibus, vel imaginationi, vel mediatè per eos intellectui, valdè expoſitæ ſunt illuſionibus, quaproptèr cautiſſimè in eis procedendum eſt, & nunquam iuxta eas, ſed iuxta dictamen rationis operetur, quia Deus aſsiduè iudicio Directoris omnia committit: quod ſi aliud intendit, ſolet inſpirare Directorem, cuius iudicio ſtandum eſt. Viſiones autem, quæ immediatè fiunt intellectui per puram, & ſimplicem notitiam, omni illuſione carent, ſolicitè tamèn procedendum eſt, ſi aliquo ſenſu, vel imaginatione mediante, in quibus Dœmon ingredi poteſt, actæ ſunt: & generalitèr attendere debet Magiſter doctrinæ, quàm damnati apparentes proferunt, an ſcilicèt aliquid erroris, vel everſionis, vel inveroſimilitudinis contineat, quia tunc manifeſtè erit Dœmonis illuſio.

CAP.

CAP. XV.

DE MODO DISCERNENDI spiritus, & quid, & quotuplex sit spiritus.

136 QVamvis in omnibus favoribus supernaturalibus (annuente Domino) bonum, vel malum spiritum manifestare conabimur, scire tamèn, quæ anima bona sit, & à quo spiritu ducatur, huius loci proprijssimum est, pertinet namque ad gratiam discretionis, de qua agimus: & cum verùm sit, quod huiusmodi gratiam habentes, nulla ad discernendos spiritus instructione indigeant, pro his verò, qui prædicta gratia carent, instructionem, & signa ad eos discernendos adducere necessarium est.

Spiritus definitur. *P. Alvar. de Paz de vita spir. tom. 3. lib. 5. pa. 4. c. 1. indust. 2.*

137 Spiritus igitur (vt docet Alvarez de Paz) est *illud invisibile, quo homo interius ad aliquem actum humanum incitatur*, vt ad rectè vivendum, ad agendam pœnitentiam, vel hoc, aut illud genus vitæ arripiendum, vel è converso ad aliquod flagitium perpetrandum, vel morum sinceritatem corripiendam. Dicitur etiam spiritus ipsemet impulsus interior, quo homo sentit se ad aliquid agendum, vel omittendum incitari, quiquidem non est aliud, quàm apprehensio, vel iudicium intellectus, & inclinatio voluntatis ad opus, vel omissionem operis, atque vel à principio extrinseco, vel ab intrinseco moveatur: vtroque modo hoc loco agendum est de spiritu.

138 Triplex est in meliori sensu spiritus, scilicèt, divinus, diabolicus, & humanus, nam licèt Bernardus sex esse genera spirituum affirmet, scilicèt, divinum, Angelicum, mundanum, carnalem, diabolicum, & humanum, quos varijs Scripturæ testimonijs comprobat, possunt omnes sub triplici nostra divisione comprehendi, vt benè notat P. Iacobus Alvarez, quia spiritus Angelicus est ex parte Dei, & ad nihil aliud excitat, quam ad id quod Deus vult: Spiritus autem mundi, & carnis sunt ex parte Diaboli. Spiritus autem humanus quasi in medio positus est, & interdùm à Deo, vel immediatè, vel medijs Angelis suadentibus, ad bonum movetur: vel interdùm à Diabolo immediatè, vel medijs spiritibus, idest dictantibus mundo, & carne ad malum incitatur, & hac ratione nihil speciale de illo esset dicendum, sed quia plerumque inde movet se ipsum, & hominem ad agendum inclinat,

P. Alvarez vbi sup. indust. 3.

nat, ideò de illo seorsim agendum est.

139 Huius triplicis spiritus discretio interdùm facilis est, & interdùm difficilis: facilis, si ad manifestè mala, vel ad manifestè bona nos vocent, nam si ad custodiam divinæ legis, ad obedientiam exhibendam Prælatis, ad contemnendum sęculum, aut alia similia excitemur, quis dubitet nos duci spiritu bono? Si verò ad transgressionem legis, ad pervicaciam, & duritiem iudicij, ad consectandam propriam voluntatem, vel ad ambitionem sæculi moveamur, quis ambigat nos duci spiritu malo? Vndè dùm quælibet istorum manifestè in anima videntur, nihil potest de eius spiritu Magister dubitare, iuxta tamèn regulas, & limitationes infra dicendas.

140 Difficilis est spiritus discretio, si ea ingerantur, quæ nobis planè incomperta sunt, & incognita, an bona, an verò mala sint, vel licèt bona appareant, mala tamèn sunt, sed boni specie contexta: Propterea aiebat Anselmus: (discretio enim difficillima est, & cum spiritus malignus quasi tranquillus agit, ac sine vexatione aliqua corporis assumpto humano spiritu, dicit, quod potest, quando etiam vera dicit, & vtilia prædicat ad hoc, vt cùm illi in manifestis bonis creditum fuerit, seducat ad sua, iste quippè discerni non potest nisi Dono Spiritus Sancti, non enim magnum est, tũc eum dignoscere, cum ad alia devenerit, vel perduxerit, quæ sunt contra bonos mores, vel regulam fidei, tunc enim à multis discernitur: dono autem Spiritus Sancti in ipso primordio, quo multis adhùc bonus apparet, continuò dijudicatur an malus sit.) Hęc Anselmus.

141 Ad huiusmodi ergo difficillimam spiritus discretionem, providit Deus Ecclesiæ de gratia discretionis spirituum, quàm omninò habentes non indigent instructione, lumen quippè, quod per eam infunditur, clarè in ipso exordio veritatem spiritus offert dignoscendam, vndè nec aliquid speciale nobis dicendum restaret, si omnibus hæc gratia concessa fuisset. Cum autem certum sit, non omnes (quinimò, & raros) gratiam discretionis habere, vt in tam difficili materia possint procedere, dicendum est primò, quòd si quem virum spiritualem, & Dono discretionis ornatum invenire possint, cum eo humilitèr dubia animarũ (quas gubernant) consulant, aperiendo illi rem, vel in cõmuni, vel in particulari, vt illius gratia possit illis esse in auxilium: secundò, enixè

orent Deum, quem Sapiens vocat *Spiritus ponderatorem*, vt illos ad gubernandas animas sibi commissas illuminare dignetur: tertiò, recurrat ad regulas Sanctæ Scripturæ, & Sanctorum Patrum, in quibus sufficiens est apparatus ad dignoscendos spiritus; quartò, consideret effectus, & fines impulsuum, & alias circunstantias, vt ex eis possit veritatem, aut falsitatem spiritus deducere, quamobrem de his aliquid in particulari dicere oportet.

Proverb. 16. 2.

CAP. XVI.

DE SPIRITV DIVINO, ET de eius congnitione practica.

Spiritus divinus. *Alvarez vbi supr. induct.* 7.

142 SPiritus Divinus est: *motio interior, quæ à Deo procedit, inspirando scilicèt nobis, bonum aliquod complecti, vel malum fugere.* Hæc motio (vt benè notat Alvarez) est à Deo, vel proximè, & immediatè per tactum spiritualem suum, quo nos movet, & tangit, vel mediatè per Angelum, vel per conscientiam nostram, vel per propensionem virtutum, quas in potentijs nostris infundit, & est quidem à Deo, quando ipse absque alicuius ministerio injicit nobis cognitionem, & desiderium boni. Hæc nãque cognitio, & hoc desiderium, licèt sint actus intellectus, & voluntatis nostræ, tamèn prout etiam sunt à Deo illas infundente, sunt eius impulsus, quibus nos ad bonum impellit.

143 Est etiam hic impulsus à Deo per Angelum suum, quando scilicèt Angelus ex iussu Dei bona suggerit, & mala fugienda proponit. Et deniquè hic impulsus est à Deo per conscientiam nostrã, quæ excitat nos, vt secundùm rationem, & virtutem vivamus, atque ab omni malo declinemus.

144 Alitèr etiam est à Deo impulsus per fidem scilicèt, & charitatem, per inspiones Prælatorum, exortationes Seniorum, directionem Magistrorum, exempla Piorum, per prospera, & adversa, quæ nobis sanam mentem ingerunt, quia his omnibus Deus tanquam administris vtitur, vt nos ad bonum suadeat, & à malo avertat, quæ omnia meritò impulsus Dei dicuntur.

145 Hic planè divinus impulsus, sive spiritus, si manifestus sit, facillimè à multis discerni potest, in manifestis enim, & certis nulla adest difficultas, in dubijs verò, & in his, quæ bona apparent cum mala sint, aut è converso, solùm ab his gratiam discretionis habentibus potest in sua cau-

cauſa cognoſci, quia vident eum, aut per revelationem concipiunt; à cæteris autem prædicta gratia carentibus, per effectus, & circunſtantias in cognitionem cauſæ deveniendum eſt, cuius regulam quaſi omnibus communem tribuit nobis Chriſtus Dominus de Scribis, & Phariſæis loquens, & dicens: *A fructibus eorum cognoſcetis eos.* *Matth. 7. 20.*

146 Qui ergo ſint fructus boni Spiritus, conſtat per Paulum dicentem: *fructus autem Spiritus eſt Charitas, Gaudium, Pax, Patiẽtia, Benignitas, Bonitas, Longanimitas, Manſuetudo, Fides, Modeſtia, Continentia, Caſtitas.* Quos vulgò Fructus Spiritus Sancti vocamus, & qui inſeparabiles comites ſunt Divini Spiritus, ſcilicèt *charitas* erga Deum ardens, & erga proximos officioſa. *Gaudium* internum, hoc eſt, quod licèt facies, vel naturalis genius melancholicus, & triſtis videatur, in converſatione tamẽ ſe homo exhibeat modeſtè hilarem, & intimè in ſpiritu gaudentem. *Ad Galat. 5. 22.* Fructus boni Spiritus. Charitas. Gaudiũ.

147 *Pax*, non tantùm cum omnibus hominibus, verùmetiam cum ſe ipſo, ſcilicèt in corde tranquillo locum Deo præparando, cuius factus eſt in pace locus eius. *Patientia*, in tolerandis proprijs, & alienis defectibus, & in ſuſtinendis laboribus, infirmitatibus, & perſecutionibus *Benignitas*, ſeu affabilitas in cõmercio, & converſatione hominum abſque ſimulatione, aut hypocriſi. *Bonitas* ſimplex, & columbina, ſine cabiloſitate, vel ſecunda intentione. *Longanimitas* omnis affectionis, abſque vlla adhæſione, omnia relinquens ſine avaritia, aut repugnantia, & ſi opus fuerit, donans ſine pœnitentia, & triſtitia. *Manſuetudo* abſque præcipitatione, aut furore, ſed tranquilla, quieta, & pacifica. *Fides* viva, & ſimplex in Deo, eiuſque altiſsima providentia. *Modeſtia* humilis, nõ affectata, aut geſticuloſa. *Continentia* in omnibus ſuperfluis, & nocivis; quæ idem eſt quàm omnimoda mortificatio. Denique *caſtitas* in omni genere luxuriarũ, & delectationum, tam carnalium, quàm ſpiritualium. Patientia Benignitas. Bonitas. Longanimitas. Manſuetudo. Fides. Modeſtia Continentia. Caſtitas.

148 Hi ſunt fructus Divini Spiritus, per quos metiri debet Director ſpiritum diſcipuli. Et quia non omnes ſpiritus prædictos fructus habent manifeſtos, nec perfectos (pertinent quippè ad conſummatam ſanctitatem) quamobrem poterat Director de malo ſpiritu ferè omnes damnare, infra explicabimus modum, quo dignoſcendi ſint.

149 Deniquè expertiſsimus, & valdè pius Cancellarius Pariſienſis Monetam ve-

ri ſpiritus in quinque ponderibus docet examinandam: (eſt autem (inquit) moneta iſta ſpiritualis tanquam aurea in quinque principalitèr examinanda, ſcilicèt in pondere, in flexibilitate, in durabilitate, in configuratione, & colore, & hoc ſecundùm quinque virtutes, ex quibus ſumitur argumentum monetę ſpiritualis legitimæ: humilitas dat pondus, diſcretio flexibilitatem, Patientia durabilitatem, Veritas configurationem, Charitas dat colorem.) Hęc Ioannes Gerſon, qui latiſsimè harum virtutum effectus quaſi ſigna Divini Spiritus comprobat, & omninò videndus hìc, & in tractatu de diſcretione ſpirituum: ita etiam Cardinalis Turrecremata, & luculentiùs P. Alvarez de Paz.

Gerſon tract. de diſtinct. ver. Viſio à falſ. Turrecremat in prol. Revelat. S. Birgit. P. Alvarez vbi ſupra.

CAP. XVII.

DE SPIRITV DIABOLICO, & de eius cognitione practica.

Spiritus Diabolicus.

150 SPiritus Diabolicus eſt: *Simpulſus, ſive inſtinctus quo nobis malum ſuggeritur, vt cum mens noſtra à concupiſcentia abſtracta, & illecta, ad aliquod malum, & legi Dei contrarium appetendum inflãmatur.* Hic impulſus, ſive ſpiritus (vt ait Iacobus Alvarez) non ſemper eſt à Diabolo, ſed aliquando à Mundo, vel à Carne: quia tamèn hæc ſunt ex factione Diaboli, & cum ipſo in perniciem noſtram conſpirant, propterea ſub impulſu diabolico comprehenduntur.

Alvarez vbi ſupra induſt. 8.

151 Interdùm igitur nobis ſuggerit Diabolus per ſe ipſum, quod à Deo recedamus, interdùm nos Mundus impellit, vt eius vanitates, & deliria ſequamur, interdùm Caro pellicit, vt mollia, & ſibi amica (licèt Deo contraria) deſideremus: in his omnibus Diabolus per ſatellites ſuos pugnat, vt animam noſtram ſubvertat, in quibus ſimilitèr impulſibus, carés gratia diſcretionis, in rebus dubijs deliberare non poteſt: quaproptèr neceſſarium eſt, aliquam ad huiuſmodi ſpiritum diſcernendum regulam conſtituere.

152 Et quemadmodum per fructus boni ſpiritus conferendus eſt ſpiritus divinus, ita etiam per fructus mali ſpiritus cognoſcendus eſt ſpiritus Diabolicus: quoſquidem fructus ſub nomine operum carnis explicat Paulus dicens: *Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum ſervitus, veneficia, inimicitiæ, cõtentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, commeſationes, & his ſimilia.* Hæc

Ad Galat. 5. 19.

Fructus mali ſpiritus.

153 Hęc opera carnis, sive fructus mali spiritus, si in eorum rigoroso, & stricto significato, & gravitate accipiantur, & in aliquo patescant, nullam in dignoscendo eius spiritu difficultatem habere poterit Director, pertinent quippè ad ea, quæ superiùs dixímus de facillima discretione, quia de manifestè malis, nulla est quæstio, quod à malo spiritu procedant: Si verò in sensu spirituali, & pallio boni spiritus cooperti eiusmodi fructus accipiantur, valdè difficilis cognitionis sunt, & subtiliùs sunt exponendi.

Sup. cap. 15. *nnm.* 138.

Fornicatio. Immunditia. Impuditia. Luxuria.

154 Igitur per *fornicationem, immunditiam, impudicitiam, & luxuriam*, quæ iuxta Angelicum Præceptorem vitia sunt, quæ adversùs se ipsum homo operatur, in spirituali sensu accepta, observandum est, an sit spiritus, qui

D. Thom. in epist. ad Galat. 5.

sub aliquo prætextu affectus est consortio, & conversationi fœminarum, vel proclivis ad eas visitandas sine vrgentissima causa, vel ad nimis demorandum in suis domibus, vel aulis Nobilium, vel ad loquendum verba scurrilia, nugatoria, & affectuosa, si deditus sit ad sui ipsius cultum, voluptatem, aut vestium venustatem, & compositionem, & denique ad quærendum in omnibus suam delectationem

Idolorũ servitus.

155 Per *idolorum servitutem, & venefica*, si sint spiritus rebus humanis, & vanitatibus valdè dediti, aut munusculis, donis, & cupiditati traditi, cui accedit, si inutilibus peregrinationibus, curiosis, & preciosis imaginibus immoderatè affecti (vtiles enim, & moderatæ multum excitant devotionem) vel si cupiunt habere Revelationes, vel ab habentibus assiduè procurant quærere, atque interrogare de statu animarum, de rebus futuris, & contingẽtibus, vel his similibus.

Veneficia

156 Per *inimicitias, contentiones, æmulationes, iras, rixas, & dissensiones*, debet intelligi, si sint spiritus murmurantes, quæruloſi, de nulla proximi operatione sunt contenti, sed omnia mordent, & verba parùm charitativa iactant, si sint arrogantes, vel ament altercationes, si clamoribus, & cõtentionibus suas defendãt, si alios malè æmulẽtur, & de illorum æstimatione tristẽtur, aut circa illos verbæ cõtemptibilia eructent, si cum alijs rixantur, & rumusculis discordiam seminent, si sint novitatum, & fabulationum amici, & deniquè si alios despiciant, & se ipsos commendent.

Inimicitiæ. Contentiones Æmulationes. Iræ. Rixæ. Dissensiones.

157 Per *sectam, & invidiam*, si sint spiritus singularitatis amatores, qui vias spiritus tritas, & à Sanctis Patribus

Sectæ. Invidiæ.

practicatas, & edoctas despiciunt, sibique novas vias, & regulas perfectionis constituant, quas frequentèr commendant; & communes, planas, securas, & vsitatas, quasi vulgares condemnant, Magistros, & eorum monita irreverentèr tractant, & alios quos vident fervidos, devotos, abstractos, interiores, & pœnitentes invident, quia ipsi omnibus his carere se conspiciũt, atque invidia tacti, optant quod ab alijs contemnantur, & nihili æstimentur.

Homicidia. Ebrietates. Commessationes.

158 Denique, per *homicidia, ebrietates, & commessationes* notandum est, si sint spiritus, qui correcti, moniti, vel mortificati, illos, qui sic eos monent, corrigunt, & mortificant, odio, vel aversione prosequantur, vel si nimis dediti sint esculentis, & poculentis, si sint inimici Crucis Christi, mortificationis, & pœnitentiæ, si de corporali salute sint valdè soliciti, vel de spirituali negligentes, si sint exteriores, immodesti, & de capiendo Sacramẽtorum fructu parùm, aut nihil curantes. Denique si sint laxitatis amici, inconstantes, dissoluti, vel incompositi.

159 Hi sunt fructus mali, & Diaboli spiritus: sed quia multa ex prædictis vitijs saltim quoad suggestionem, aut negligentiam in multis spiritualibus reperiuntur, ita vt ferè nullus esset spiritus, qui vt bonus posset approbari, dicere oportet quomodò practicè valeat ea Magister cognoscere, & quando de malo spiritu erunt damnandi qui eis sunt infecti.

CAP. XVIII.

DE HIS, QVÆ OBSERVARE debet Magister, vt practicè cognoscat fructus boni, aut mali spiritus.

160 SI omnes à bono spiritu ducti necessariò habere debuissent omnes fructus boni spiritus: & è converso, si omnes malo spiritu infecti habere deberent omnes fructus mali spiritus, ferè nullum approbare, nec reprobare possent Directores, cum rarus inveniatur, qui adeò perfectus sit, quod mille imperfectionibus, defectibus, & venialibus peccatis, saltim surreptionis, & omissionis, non sit subiectus, dicente Ioanne, non esse hominem, qui non peccet: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Affirmat enim Spiritus Sanctus, quod *septies cadet Iustus.* Et similitèr nullus adeò malus est, & pravus, qui aliquod bonum non habeat, vt probant Chrisostomus, & Divus Thomas.

1. Ioann. 1. 8. Proverb. 24. 16. S. Chrys. hom. in Matthæi. 7.

162 Quamobrem, non adeò

D. Thom. 2. 2. *q.* 6. 172. *art.* 6.

ideò quia Magister conspiciat aliqua ex prædictis vitijs in anima, illicò eam de malo spiritu damnet: hæc enim vitia (vt ait Apostolus) semper in concupiscentię fomite conservantur, & cum virtutibus concertare non cessant, quia *hæc omnia sibi invicem adversantur*. Igitur attendat diligenter si prædicta vitia, aut vnum tantùm voluntariè, & deliberatè in anima persistant, cum quibus illa velit spiritualia exercitia vnire, & si dùm vitio vtitur, apparere vult spiritualis, & sancta: in quo casu malùm habere spiritum, dubitari non potest.

Ad Galat. 1. 19.

162 Si autem quamvis plura habeat vitia, licèt voluntaria, vel vnum tantùm, ea tamèn vincere, & superare procurat, & oratione, mortificationeque se adiuvet, licèt interdùm ob suam fragilitatem prolabatur, non venit de malo spiritu damnanda, quia malus spiritus non impellit ad superanda vitia, & ad acquirendas virtutes, sed ad destruenda sancta opera, & vitia occultanda. Si verò anima nihil curet de extirpatione vitiorum, quinimò, & pabulum semper eis ministret, vel vitia occultet, & dissimulet, procul dubiò à malo spiritu ducitur, & gubernatur.

163 Sed obijcere poterit Magister, quod ferè impossibile est vitia cognoscere, si anima ea abscondit, & occultat, quamobrem regula prædicta nequit ad praxim reduci. Huic obiectioni alibi aliquantulùm satisfecimus, nunc verò latiùs ad satisfactionem obiectionis sermonem protrahamus. Non est omninò impossibile simulationem animę cognoscere, ad quod D. Thomas triplicem affert industria quibus simulatio manifestari possit, difficillimum quippè est, quod fictio, & fallacia diù possit latere, quin verbis, & factis aliqualiter non patescat, quia causa nequit non parere effectus sibi consimiles.

Supra ca. 5. n. 32. D. Thom. in Matth. 7. lect. 1.

164 Prima ergo industria est, quod eos Magister subitò reprehendat, humiliet, & aliqua verba paululùm contumelioſa, vel despecta misceat, quin det illis tempus ad deliberandum, & cautè attendat ad eorum vultus, & ad primos animæ motus, quia quod intrinsecus latet, manifestabunt exterius, ad quod alludere potest illud Proverbiorum: *quomodò, in aquas respondent vultus prospicientium, sic corda hominũ manifesta sũt prudẽtibus.*

Proverb. 27. 19.

165 Hæc industria absolutè sumenda non est, quia etiam boni spiritus repentina reprehensione contacti possunt etiam exteriòs inquietari, sed inter bonos, & malos erit-

erit discrimen, quod boni reprehensi, statim humiliantur, mali autem in iram, & superbiam eriguntur: sed si adhùc mali fingere sciant, & dissimulare, attentè observet, si postquam humilitèr defectus suos recognoscunt, hilares vultu remaneant: boni namque licèt aliquantulùm erubescunt, manent tamèn sereni,& hilares: mali verò è converso, licèt se humiliari dissimulent, postea manent tristes, melancholici, & confusi, atque in eorum oculis, iracundia, & amaritudo detectę falsitatis, manifestè percipitur.

166 Secunda industria est, attentè eos considerare in tribulationibus, & malis, quæ inveniant eos nimis, hæc enim sunt coticulæ, seu lydij lapides, quibus aurum virtutis ab ære falsitatis segregatur, vndè ait Ecclesiasticus:

Eccli. 17. 6. *Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis.* Et infra: *est amicus*

Eccli. 6. 8. *secundùm tempus suum, & non permanebit in die tribulationis.* Malus in tribulationibus deficit, irascitur, superbit, conquæritur, & maledicit,attribuendo secundis causis laborem quem perpetit: bonus verò humiliatur, fulcitur, roboratur, sustinet, & anihilatur, Deo tanquam suorum vindici peccatorum ærumnas quas patitur tribuendo, quãobrem gratias agit, quod tam suavitèr, tamque paternè eum corrigat, & si non hilaris, conformis tamèn divinæ voluntati se exhibet.

167 Tertia industria est, eos observare, dùm ea, quæ ardentèr cupiunt, assequi non valent, imò adversùs eorum captum, & voluntatem res eveniunt, quia mali contristantur nimis, & iracundia, & dolore tabescunt,& è converso, si prosperè, & secundùm eorum desiderium res contingant, per immoderatam lætitiam foras effunduntur, quin ad interiora conversi grates Deo referre studeant, sed quasi arundines vento agitatæ ad quemlibet eventum deflectũtur. Iusti autem quæcumque illis eveniant, æquali animo accipiunt, nec lętis extolluntur, nec tristibus concidunt, sed in omnibus Deo gratias agentes cum patientissimo viro exclamant: *si bona suscepimus à Deo, quare, & mala non suscipiamus?* Dominus dedit, Dominus abstulit sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum.

Iob. 1. 21. & cap. 2. 12.

168 In his igitur primis motibus, ac mutationibus vultuum,quibus repente tanguntur homines, manifestus procul dubiò fiet latens eorum animus, & planè nullus ferè erit, qui se ita possit præveni-

venire, quod per repentinam probationem non capiatur: æqualitas quippè, & in omnibus ſtabilitas, non ſtultis, ſive hominibus mali, aut ficti ſpiritus, ſed iuſtis tantùm, & bono ſpiritu prædítis conceſſa eſt, ſcriptum eſt enim *Homo Sanctus in Sapientia manet ſicut Sol, nam ſtultus ſicut Luna mutatur.*

Eccli. 27. 12.

169 Si ergo clarè, vel per has coniecturas cognoverit Director, quod fructus mali ſpiritus, vel eorum quemlibet aliquis habitualitèr habeat, & vel tenacitèr defendat, vel victoriam ab eis reportare nolit, de malo ſpiritu eum poterit condemnare: debet tamèn priùs, ſtatum illius obſervare, nam ſi eſt anima adhùc in tyrocinio perfectionis conſtituta, aut parùm profecta, nequit omnes fructus boni ſpiritus habere, neque omnes mali ſpiritus eradicare, ſufficit enim quòd reſpectivè debellare vitia, & acquirere virtutes ſatagat, licèt nondùm adeptas (quinimò, & rebelles paſsiones) habeat.

170 Si autem anima in alto perfectionis gradu conſtituta ſit, vel ſe conſtitutam eſſe putet, & aliqui ex prędictis fructibus mali ſpiritus habitualitèr habeat, & voluntariè admittat, abſque dubio illuſa, & à malo ſpiritu ducta eſt, arbor quippè illa iam eſt in ſtatu bono, & perfecto, & arbor bona (divina atteſtante veritate) non poteſt fructus malos facere. Ex hinc debet philoſophari in cæteris ſtatibus, & evętibus, nolens in omnibus ſtatibus quod animæ vitijs careant, dummodò ea corrigant, & ſuperare procurent, ſola enim contumacia, & magna negligentia, aut tenacitas in illis defendendis, vel ſimulatio in eis conſervādis, à malo ſpiritu procedunt: in perfectis verò, nullus malus fructus habitualitèr, & voluntariè admiſſus debet conſervari, contrarium enim eſt evidens mali ſpiritus ſignum.

171 Deniquè aliud eſt ſignum imperfecti, & mali ſpiritus, nempè quod anima ſit geſticuloſa, vel demiſſo capite, & detorto collo incedat, frequentèr ſuſpiret, ſupercilia contrahat, verba affectata devotè eiaculet, de Deo, & rebus ſupernaturalibus incongruè, & quaſi ex prurigine loquatur, aut ſe ad loquendum offerat, inſtrumēta pœnitentiæ publicè deferat, de mortificatione, & vitæ auſteritate ſe iactet, publicè in angulis platearum extra oratoria, & Eccleſias oret, & his ſimilia, quæ ſunt evidentiſsima ſigna hypocriſis, & falſi ſpiritus, quia bonus ſpiritus amat neſciri, & pro nihilo

hilo reputari, caput erigit, & oleo lætitiæ vngit, faciem suam lavat, ne videatur hominibus ieiunans, orat Patrẽ in abscondito, & demiquè soli Deo patere, & hominibus latere procurat,

CAP. XIX.

DE SPIRITV HVMANO, ET de eius cognitione practica.

Spiritus humanus *Alvarez vbi supr. indusitio.*

172 DVplex est sententia Mysticorum circa humani spiritus quidditatem: aliqui volunt quod sit, *impulsus, sive instinctus, qui à naturaiam originali peccato infecta emanat.* Qui tametsi à gratia non excitetur, neque ab adversario moveatur, de se quasdam cogitationes, & quædam desideria parturit, quibus homo ad corpori amica, & congrua movetur, otium amat, & quietem corporalem, quærit curiosa habere, & pulchra, & exhorret vilia, & aspera, respicit temporalia, gaudet ad lucra terrena, tristatur de damno, irritatur levis iniuriæ verbo, cupidus est, & libentiùs accipit quam donat, amat propria, & privata, inclinat ad creaturas, ad carnẽ propriam, & ad vanitates, & discursus, libentèr aliquod solatium habet externum, in quo delectetur ad sensum: totum agit propter lucrum, & commoditatem propriam, nihil gratis agere potest, sed aut æquale, aut melius, aut laudem, aut favorem pro benefactis consequi sperat, & multum ponderari sua gesta, & dona concupiscit, gaudet de amicis multis, & propinquis, gloriatur de nobili loco, & ortu generis, arridet parentibus, blanditur divitijs, applaudit similibus, de defectu, & modestia citò conquæritur, omnia ad se reflectit, pro se certat, & arguit, appetit scire, & nova, & secreta audire, vult exteriùs apparere, & multa per sensus experiri, desiderat agnosci, & sapere, vndè laus, & admiratio procedit.

173 Dicunt etiam, quod spiritus humanus quatenùs à Deo, & ab Angelis, & à lege naturę, & charitatis allicitur, suscipiendus est; quatenùs à spiritu Diaboli, & Mundi, & Carnis impellitur, respuendus: & quando à se ipso loquitur, circunspectè examinandus, nam quærit interdùm, quæ legi Dei contraria sunt, vt cum in die ieiunij ante horam assuetam cibos petit: interdùm poscit ea, quæ divinæ legi non adversantur, scilicèt recreationes, & commoditates: interdùm denique necessaria postulat, & ea sine quibus (supposita humana necessitate) corpus suas functio-

tiones exercere non potest, suo iure vtens concupiscit.

174 Hic humanus spiritus (vt ait S. Ignatius de Loyola) difficillimè cognoscitur, quatenùs ab instinctu Dei, & adversarij nostri secernitur, nam cum veluti medius sit inter duos prædictos instinctus, si in bonum inclinat, bonus, & divinus creditur: si verò in aliquid minus licitum, ab spiritu maligno profectus reputatur. Non tamèn semper ita est, sed ipse interdùm ex his bonis quæ audivit, vt consona rationi amplectitur, interdùm verò iuxta instantem corporis necessitatem in congrua naturæ declinat.

S. Ignat. de Loyola de regul. ad plen. spirit. regul. 8.

175 Hic spiritus in his, quæ sunt virtutis, & perfectionis, comes est individuus prudentiæ carnis, omnia cum se ipso, & non cum divinæ gratiæ efficacitate metitur, indè sequitur, esse mediocritatis amicum, nec ad sublimes, & heroicas virtutes aspirat, sed in quadam via communi se continet: in operibus exterioribus, non Dei gloriã, & beneplacitum, sed se ipsum quærit: in oratione petit temporalia, magis quam spiritualia, vel spiritualia propter proprium commodum: & deniquè spiritus humani est proprium, in omnibus se ipsum quærere, & omnia quæ sibi opportuna videntur, specialitèr postulare.

176 Hæc sunt, quæ de humano spiritu profert hæc sentẽtia, quæ licèt ad spiritum imperfectum pertinere videantur, quis ambigat quòd sint propria, & peculiaria spiritus Mundi, & Carnis, quos pertinere diximus ad diabolicum spiritum? Hæc quippè, & alia ab Apostolo inter opera carnis annumerantur, nam quid aliud producit caro nostra per peccati contagionem corrupta, nisi ordinem iustitię, & rationis pervertere, sibi tribuendo iniquo iure, quod æquo iure Deo debetur? Nonnè melius amor proprius, quam spiritus humanus vocari debet? Ipse est tinea, & erugo bonorũ operum, noverca virtutum, & nequissimi ignea sagitta: ipse furtìm introducitur, sensìm crescit, & tardè expellitur: ipse in nobismetipsis occultè latet, difficilè cognoscitur, & difficiliùs à Directore discernitur: propterea nimis invigilare debet, ne discipulus à prædicto spiritu ducatur.

Sup. cap. 13. num. 137.

177 Sed licèt in prędicto sensu acceptus spiritus humanus difficilis admodùm sit discretionis, longè difficilioris est in vero, & propriori sensu acceptus, quem exponit sententia Gersonis, & aliorum, qui per spiritum humanum intelligunt: *impulsum illum, sive motum, quo circa*

Ioan. Gerson. de discret. spirit.

res supernaturales homo à se ipso movetur, falso putans, à Divino Spiritu moveri. Multi quippè putant, se à Deo moveri, inspirari, aut præcipi ad aliquid agendum, cum revera à seipsis, & à suo proprio amore, aut à propria inclinatione moventur, & sæpè putant Revelationes, Visiones, Locutiones, & alia supernaturalia à bono spiritu recipere, cum verè, & realiter sint suasiones propriæ imaginationis, & motiones sui humani spiritus, quæ longè difficiliùs cognosci possunt, quam motiones, & effectus quos producit amor proprius, & spiritus humanus, iuxta priorem sententiam acceptus. Propterea ad huiusmodi cognitionem alta observatione, & vigilantia opus est, sicut, & nobis necessarium aliquam regulam pro eius discretione constituere.

178 Igitur sciendum est, quod omnes passivæ, & extraordinariæ communicationes, quę à bono spiritu procedunt, quasi à supernaturali agente productæ, efficacissimè imprimuntur in animæ potentijs, quæ ex vi superexcedentis impulsus manent quasi oppressæ, & vulneratæ, & non solùm manent efficacitèr excitatæ ad opus, sed quasi sitibundæ, & irritatę, ex qua validissima infusione, mirabiles gignuntur effectus, quibus anima absque hæsitatione, vel timore clarissimè percipit, nō sua facultate, sed divina virtute fuisse motam, & licèt interdùm eiusmodi intelligętię reflexione careat, percipit tamèn in suis potentijs quasi plenitudinem exuberantem, qua ad aversionem creaturarum, & conversionem in Deū, & ad egregia opera impellit. Hæc motio, excitatio, aut impulsus, qui à Mysticis solet vocari donum excitationis, omnes favores supernaturales, & omnes motus infusos magis, minusve comitatur, quin vnquam sit huius regulæ generalis exceptio, sicut nulla etiam datur visio infusa, & illusio Dœmonis, in quibus non adsit etiam vehemens incitatio ad malum, quæ licèt interdùm clam lateat, brevitèr tamèn manifestatur, & suos malos producit effectus.

197 Hæc regula nunquam fallere potest Magistrum, tam in impulsibus boni, & mali spiritus, quàm in impulsibus ab humano spiritu productis: quamobrem observare debet diligentèr, si Visiones, Revelationes, &c. hos effectus bonus habuerint; vel malos producant, & cum prędicta efficacia, & novitate, atque immutatione spiritus, vel si nullos pariat, sed eos tantùm qui communi cursu, &

per-

per ordinariam, & fervidam meditationem oriri solent, quia si primi generis sint, erunt à bono spiritu, si secundi generis, à malo, & diabolico, & si tertij generis, ab spiritu humano, & propria imaginatione, & passione.

180 Hac generali regula, quæ nullam habet exceptionem, omnes spiritus circa res infusas, & extraordinarias, quæ frequentèr torquent animos Directorum, poterit Magister facillimè distinguere, & cognoscere, & hæc quidem practicè, nonnullas fallacias, & imaginationes quotidie forsàn deteget, & manifestabit, nam adhùc in delirantibus, imaginativis, vel à Dæmone possessis, pusillanimis, & scrupulosis, semper ex modo motionis, & ab eius effectibus indicatio sumenda est, in nullo quippè istorum, si motio sit supernaturalis, & penitùs infusa, absunt prædicti efficacissimi effectus.

CAP. XX.

DE GRATIA LINGVARVM, octava ex gratis datis.

Gratia Linguarum.

181 OCtava gratia vocatur à Paulo *genera linguarum*. Circa cuius quidditatem invenio duplicem sententiam: prima est, quod hęc Linguarum gratia sit *quidam habitus infusus, quo faciliter homo omnium gentium linguis, & idiomate loquitur*. Hæc gratia Linguarum prænuntiata fuit per Isaiam Prophetam, iuxta sensum Nazianzeni, Chrisostomi, Cyrilli, Tertuliani, Epiphanij, & Haymonis sic dicentem: *quoniam in alijs linguis, & in labijs alijs loquar Populo*. Et Psalmista de Apostolis loquens cecinit: *Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum*. Et Apostoli omnes simul, & Discipuli, huiusmodi facilitatem loquendi varijs Linguis per Donum Sancti Spiritus in die Pentecostes acceperũt, quãdo illis apparuerunt dispertitæ Linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum, & ex ipso loco Actuum Apostolorum constat, quod *cæperunt loqui varijs Linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis*. Et ipse Dominus de his, qui crediderint, tanquam signa dedit, quod *Linguis loquentur novis*. Quem Linguarum diversarum vtum etiam de se fatetur Paulus, scribens Corinthijs: *gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum Lingua loquor*. Quamobrem hęc sententia verior est, scilicèt, gratiam Linguarum consistere in facilitate infusa loquendi Linguis omnium gentium, & hæc sententia est

S. Greg. Nazianz. orar. 44. S. Chrisost. in Isaia. S. Cyrill. ibi. Tertulian. 5. cont. Marc. cap. 8. S. Epiph. de hæres. Martin. confut. 1. 18. Haymon. in 1. ad Corint. 14. 18. 1. ad Corinth. 14. 21. Psal. 18. 4. Actor. 2. 4. Marc. 16. 17. 1. ad Corinth. 14. 18.

(1) Serm. 62. & Epist. 33.

(2) Tract. 93. in Ioan.

(3) Serm. 83.

(4) Hom. 30. in Evang.

(5) Serm. 1. de Pentec.

(6) Catech. 17.

(7) In 1. ad Corint.

14. lect. 1. (8) De fide. disp. 8 lect. 2. n. 7. (9) In Act. Apost. cap. 2. vers. 4. S. Basil. Seleuc. de SS. Innocentib. to. 6. iuris. S. Chrisp. apud Lorin. vbi supra. S. Cypri. Serm. de Spiritu S. OEcumen apud Lorin. vbi supr. Aretor. lib. 1. in Act. Apost. 2. Dionys. Carthus. in Act. Apost. 2. Viguer. lib. in tit. cap. 9. §. 1. vers. 8.

(1) Ambrosij, (2) Augustini, (3) Chrisologi, (4) Gregorij, (5) Leonis, (6) Cyrilli Hierosolymitani, (7) D. Thomæ, & aliorum, quos sequuntur, & referunt (8) Suarez, (9) Lorinus, & alij.

182 Secunda sententia est Basilij Seleucienſis, Chrisostomi, Cypriani, OEcumenij, Aretoris, Dionysij Carthusiani, Viguerij, & aliorum, asserentium, gratiam Linguarum constitutam fuisse in eo quod loquentes Apostoli, & Discipuli in suo Idiomate Hebræo, ab omnibus diversi Idiomatis gentibus, quasi in eorum singulari Idiomate loquerentur, perfectè intelligebantur, quod probant, quia prædicante Petro, illicò ac huiusmodi gratiam accepit, pluribus hominibus, qui ex omni regione, quæ sub Cœlo est, ibi erant congregati, adeò ab illis omnibus fuit comprehensus, & intellectus, quod ex eis circitèr tria millia conversi sunt. Ex quo infertur, quod vnico tantùm Idiomate loquutus fuit Petrus, in quo omnes diversi Idiomatis eum plenè intellexerunt, alioquin toties in singulis Idiomatibus repetere debebat sententias, & verba, quoties necessarium fuisset, vt singuli in suo Idiomate loquentem perciperent, quod sanè inverosimile, & ferè impossibile est, quia neque tempus, neque vires suppetere poterāt, quāobrem necessariū erat in vno Idiomate prædicare, quod omnes intelligerent.

183 Ad hunc modum visi sunt habuisse hanc gratiam Franciscus Xaverius in Iaponia, Ludovicus Bertrandus, & Martinus Valentinus in India Occidentali, & superioribus temporibus Vincentius Ferrarius, vt affert Thomas Bosius, quibus addere possumus Bernardum in Concilio Florentino, Antonium Patavinum, Ephrem Syrum, & Pastorem Liburnum Romæ suscitatum, vt refert Lorinus. Thom. Bosius de sign. Eccles. lib. 6. cap. 5. Lorinus in Acta Apost. cap. 2. vers. 4.

184 Dionysius Carthusianus hanc gratiam comparat exemplo Mannà, cuius in se ipso non erat varius sapor, sed in gustantium gutture variè sapiebat, sic gratia Linguarum, licèt vnico Idiomate, & non vario contéta esset, in audientibus tamèn diversos habebat sonos, & cuilibet suæ propriæ Linguę, & Idiomati concordabat: quod difficillimum valdè est intellectu, nam vel in distantia intermedia linguæ loquentis, & aurium audientium diversis accidentibus verba induebātur, quod non est verosimile, vel licèt idiomati Hebræo verba responderent, omnes illud, quamvis extraneum, intelligebant: sicut evenit multis,

tis, tam fœminis, quàm idiotis, qui linguam latinam intelligunt, licèt eam penitùs loqui nesciant, & hoc verosimiliùs videretur, nisi Sacer textus expressè contradiceret dicens: *Nonnè omnes isti, qui loquuntur Galilæi sunt? Et quomodò nos audivimus vnusquisque linguam nostram, in qua nati sumus Persæ, & Medi, Elamittæ, &c.* Ex quibus verbis clarè constat (iuxta hanc secundam sententiam) quod vnica verba varijs accidentibus, & sonis induebantur.

185 Sed quidquid sit, hãc sententiam improbant ferè omnes Patres, & præcipuè Nazianzenus, & meritò. (Nam illo quidem modo (verba sunt Gregorij) eorum potiùs qui audiebant, quam qui verba faciebant, hoc miraculum fuerit, at hoc sensu eorum, qui loquebantur, qui etiam temulentiæ insimulantur, haud dubiè quia ipsi per Spiritus operati nem novi miraculi aliquid circa voces designabant.) Hæc enim non esset gratia Linguarum, sed potius gratia intelligentiæ in audientibus, & in ipsis, & non in Apostolis propriùs miraculum patraretur.

S. Gregor. Nazianz. orat. 44.

186 Sed hanc duplicem sententiam conciliant Ambrosius, Augustinus, Leo, Chrisologus, Cyrillus Hierosolymitanus, D. Thomas, Cayetanus, Lorinus, & multi alij, in hunc modum, videlicèt, quod sæpè Apostolis contingeret, quod dùm ad eorum conciones diversarum Linguarum homines simùl acurrebant, ne molesta repetitione sermonis sibi, & audientibus essent onerosi, ea quæ ipsi Hebraicè, vel vno idiomate proferebant, quibuslibet diversi idiomatis hominibus, in proprio vniuscuiusque idiomate verba sonabant, & tunc non fiebat per gratiam Linguarum in prædicantibus, sed per gratiam intelligentiæ in audientibus. Quoties autem Apostoli, & Discipuli in Populis labij vnius in diversis Regionibus prædicabant, illarum gentium proprium idioma facilitèr, & perfectè loquebantur, & hæc erat propriè gratia Linguarum, vt expressè tenet M. Maria à Iesv.

S. Ambrosius vbi supra. *S. Augustin. vbi supra.* *S. Leo vbi supra.* *Chrisolog. vbi supra.* *S. Cyrill. vbi supra.* *D. Thom. 2.2 q. 176. art. 1. ad 2.* *Cayet. ibi.* *Lorin. vbi sup.* *M. Maria ab Agreda p. 3. n. 225.*

187 Hæc gratia Linguarum strictè sumitur pro externis vocibus, & facilitate loquendi diversas Linguas, non verò intelligẽdi, quę ipse homo loquitur, nec ea interpretandi; quia hoc pertinet ad gratiam sequentem, quæ dicitur interpretatio sermonum, quia vt ait D. Thomas: (aliquando aliqui moventur à Spiritu Sancto loqui aliquid Mysticum, quod ipsi non intelligunt, vndè illi habent Do-

D. Thom. 1. ad Corinth. 14. lect. 2.

Donum Linguarum.) Vndè Donum Linguarum strictè contrahitur tantùm ad loquendas diversas Linguas,& hoc modo inferior est Prophetiæ, & interpretationi sermonis: si verò cum hac coniungatur, inferior illi est Prophetia, omnia hæc exponit Apostolus dicens: *Nam maior est qui prophetat, quam qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur, vt Ecclesia ædificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero, nisi loquar vobis, aut in revelatione, aut in scientia, aut in Prophetia, aut in doctrina? Tamen quæ sine anima sunt vocem dantia, sive tibia, sive cithara, nisi distinctionem sonitum dederint, quomodò scietur id, quod canitur, aut citharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? Ita, & vos per linguam, nisi manifestum sermonem dederitis, quomodò scietur id, quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes.*

S. Chrisost. in 1. ad Corinth. 14.

188 Hæc gratia concessa fuit omnibus Apostolis, & Discipulis in die Pentecostes, & multis alijs in primitiva Ecclesia, vt tenet D. Thomas, & non repugnat posse elargiri in quolibet sæculo, præcipuè his, qui in instructione, & conversione gentium, quæ innumeris Linguis loquuntur, laborant. Quamvis enim Apostolus dicat, quod *Linguæ cessabunt*, hoc intelligendum est (ait D. Thomas) in futura gloria: (quilibet enim ibi quamlibet Linguam intelliget, vndè non erit necessarium varijs linguis loqui.) Idem tenent Chrisostomus, Ambrosius, Anselmus, & ferè omnes. Sed licèt non repugnet Deum posse hanc gratiam in omni sæculo concedere, sed (vt dicit Lorinus) (iam non est necessarium hoc Donum tanquam ordinariũ.)

D. Thom. in 1. ad Corinth. c. 13. lec. 3.

S. Chrisost. in 1. ad Corinth. 13.

S. Ambr. ibidem.

S. Ansel. ibidem.

Et infra: (sed neque Prædicatoribus nostris (Iesuitis) nunc in Orbe novo concedi id videmus.) Regularitèr in eis reducitur hæc gratia ad facilitèr discenda tot, & tanta idiomata, quibus in illis novi Orbis partibus vtuntur.

189 Circa hanc gratiam quasi raram, & hisce temporibus non visam, nihil ad instructionem Directoris ferè nobis dicendum venit, quod propriè ad hanc gratiam possit pertinere. Nihilominùs illi evenire continget, quod aliquam videat fœminam, vel hominem rusticum, aut idiotã, loquentẽ latinam linguã, vel aliam à suo idiomate alienam (vt aliquando visum est) in quibus debet Director cautissimè procedere, & possunt reduci ad duo personarum genera, videlicèt spiritualium, & non spiritualium: Si igitur sint

sint personæ non spirituales, & videantur interdùm loqui latinè, vel alia lingua, quam nullatenùs didicerunt, diligentèr attendat si ea, quæ loquuntur sunt Prophetiæ, vaticinia, superstitiones, vel doctrinæ in ordine ad mores, sive ad politicam, vel alia huiuscemodi, quia timere debet, eos esse à spiritu Pythone possessos, & energumenos, vt Paulo contigit Philippis cum quadam puella, quæ (teste Cayetano) habebat spiritum loquentem, & prophetantem, cui Apostolus ab ea exire præcepit, ad cuius integram instructionem recurrat Magister ad ea, quæ infra dicemus de energumenis, & de eorum signis.

Actor. 16. 17.

Infra tract. 6. cap. 6.

190 Si autem sint spirituales personæ, & in se percipiant facilitatem loquendi linguam latinam, vel aliam quam non didicerunt, observet Magister si ad huiusmodi loquelam adsit necessitas, aut evidens vtilitas, puta in casu instructionis alicuius cathecumeni nescientis, neque intelligentis aliam linguam, nisi eam, quam illa persona extra morem suum tunc loquitur, vt si sit Germanus, & nullus sit, qui ad eius instructionem Germanicam linguam sciat, aut intelligat, quia in hoc strictissimo casu potest gratia esse vera (licèt hoc raro contingat, nisi in partibus remotissimis) etiam observare debet, si frequentèr, & passim proferant loca Scripturæ, vel Sanctorum sententias, maximè si sint fœminæ, cuiuscumque status sint, & conditionis, quia in his valdè suspecta est gratia, & sæpiùs observatum est, huiusmodi personas esse energumenas, & à malo spiritu possessas, vt postmodùm compertum est, nam licèt Deus possit hanc gratiam ad libitum elargiri, rarò tamèn eam concedit, quod enim frequentèr facit cum viris, & fœminis valdè spiritualibus est, eis præbere ad suum profectum, & perfectionem intelligentiam verborum Sacrę Scripturæ, & latinæ linguæ, sed idem spiritus si ex Deo est, illos impellit, ne publicè, & coram alijs latinè loquantur, & licèt sententias Scripturæ referant, eas propria, & materna lingua proferant, alioquin de malo spiritu arguendi sunt, & à Magistro reprehendendi, & prohibendi ne ampliùs latinè loquantur, sed quòd humilitèr taceant, & ab alijs discant doctrinam veritatis.

CAP. XXI.

DE GRATIA INTERPRETAtionis sermonum, nona, & vltima ex gratis datis.

191 NOna, & vltima gratia vocatur à Paulo inter-

Gratia interpretationis Sermonum.

Theodor. in 1. ad Corinth. 14.

Baron to. 1. Annal.

Lorinus in Acta Apost. 2. vers. 4.

Petr. Srebar. in 1. ad Corinth. 14.

Euseb. Cæsarin. lib. 3. hist. c. vit. S. Hieronym.

Epist. 105 quæst. 11.

D. Thom. in 1. ad Corinth. 14. lect. 2 & 1. 2. q. 111. art. 4.

interpretatio sermonum. Circa cuius intelligentiam, & quidditatem etiam variant Doctores. Theodoretus, Baronius, Lorinus, & multi alij, quos refert, & sequitur Petrus Srebartius, volunt, gratiam interpretationis Sermonum nihil aliud esse, quam id quod Apostoli, aut Discipuli in vno idiomate, prædicabant, in aliud vertere, & traducere, sicque Petrus Apostolus vsus est Marco Interprete, vt refert Eusebius Cæsariensis, & Paulus Tito, vt est apud Hieronymum. Quamobrem septuaginta viri illi, qui apud Ptolemæum Biblia in suo idiomate transtulerunt septuaginta Interpretes vocãtur.

192 Sed D. Thomas varijs in locis inquit, quod gratia interpretationis Sermonum, non tantùm pertinet ad meram manifestationem, aut versionem Sermonis, quod propriũ est gratię linguarum, sed principalitèr ad manifestandum, & exponendum sensum mysticum verborum, & quod ad interpretandum arduum erat: & vt alibi ait, hoc fit triplicitèr: (Primò ad instruẽdum intellectum, quod fit, dùm aliquis sic loquitur, quod doceat: secundò ad movendum affectum, scilicèt, vt libentèr audiat verbum Dei, quod fit, dùm aliquis sic lõquitur, quod auditores delectet: tertiò ad hoc, quod aliquis amet ea, quæ verbis significantur, & velit ea adimplere, quod fit, dùm aliquis sic loquitur, quod auditorem flectat.) Hæc D. Thomas.

D. Thom. 1. 2. q. 177 art. 1.

193 Ex cuius doctrina deduci potest hæc definitio, nempè, quod sit *habitus infusus, quo homo non solum penetrat mysticum, & arcanum sensum verborum Sacrorum, sed etiam alijs interpretari, & explanare potest, sapienter, venuste, & efficaciter*. Hæc gratia distinguitur à Donis Sapientiæ, & Scientiæ, quia hæc ordinantur ad propriam habentis dispositionem, vt benè moveatur per instinctum Spiritus Sancti, in his, quę credere debet, aut non credere; gratia autem hæc ordinatur ad proximorum eruditionem, & profectum. Distinguitur etiam à gratijs gratis datis Sapientiæ, & Scientię, quia vt ait D. Thomas: (gratia Sermonum habet speciales quasdam rationes movendi ad fidem, & ideò ponitur specialis gratia gratis data.)

D. Thom. 1. 2. q. 111 art. 4. ad 3.

194 Hæc gratia regulariter conceditur viris Apostolicis, Doctoribus, & Magistris, & his quibus competit munus docendi, & prædicandi, licèt alijs etiam possit concedi iuxta divinum beneplacitum: Propterea hæc gratia interdùm fœminis conceditur, vel po-

poteſt concedi (vt ait D. Thomas) (privatè ad vnum, vel paucos familiaritèr colloquendo.) Quod intelligi debet reſpectivè ad ſexum, ideſt, vt fœminę fœminas inſtruant, & colloquantur, non vir is propter periculaſuperiùs dicta.

D. Thom. 2.2q.177 art. 2. in c.

Supra tract. 4. cap. 1. n. 11. & e. 3. num. 21. & 22.

195 Doctoribus autem, & omnibus quibus competit miniſterium prædicandi, & docendi, ſuadeat, quod novas doctrinas fugiant, & à ſubtilibus diſcurſibus, & quæſtionibus abſtineant, Scripturam Sacram iuxta vſum Eccleſiæ, & Sanctorum Patrum expoſitionem interpretentur, quorum ſententias recitent, & venerentur, quia non ſine ingenti cordis dolore videtur quorumdam animoſitas, qui Sanctorum Patrum ſententias (quaſi audientibus prolixas, vel oneroſas) referre nolint, & interdùm increpare non formident, credentes potiùs ſuo præſumptuoſo acumini, quàm venerabili admodùm auctoritati Sanctorum, qui Petro atteſtante: *Spiritu Sancto inſpirati loquuti ſunt.*

2. Petri 1. 21.

196 Circa res myſticas (ſi quoſpiam ex Directoribus ducat) moneat, ne animabus tribuant, ſcribant, aut evulgent doctrinas novas, vias ſingulares, vel diverſas ab his, quæ à temporibus naſcentis Eccleſiæ à Doctoribus edoctæ, & in praxim deductæ ſunt, neque in via ſpiritus compendia periculoſa, aut abreviaturas, vel potiùs præcipicia inveniant; effingant, vel commententur, ſed communi, & trito greſſu per vias Purgativam, Illuminativam, & Vnitivam, & per pias meditationes, & conſiderationes ipſis accommodatas ſecundùm ſtatum animarum reſpectivè ſibi commiſſas animas deducant: Poterunt tamèn, ſi aliquid non contrarium doctrinę Catholicæ, aut Sanctis Patribus, & Doctoribus, illos experientia doceat, & vel validis fundamentis, vel receptis doctrinis comprobaverint, ſimplici, & non tenaci animo docere, ſe ipſos melioris intelligentiæ correctioni ſubijciẽdo, quia tunc non per proprium captum, ſed per rationem, & auctoritatẽ ducuntur.

TRACTATUS QUINTUS.

DE FAVORIBVS SVPERNATURALIBUS, & infuſis, eorumque mirabilibus effectibus, & de practica illorum doctrina.

PRorſus trepidare poterat calamus, hanc materiã vndequaque difficilem aggrediendo, quandoquidem

Deus, cuius natura bonitas, tot, & tantis amicos suos cumulare dignatur favoribus, quod nullus humanus intellectus eos enumerare sufficiat, neque ab alio, quàm ab eorum Auctore comprehendi possunt, quamobrem nobis dicendum restat cum Psalmista Regio: *Veni in altitudinem Maris, & tempestas demersit* me. Cum igitur difficillimum sit, eorum speculari effectus, longè difficiliùs erit, eorum perpendere causas, sed cùm ab Apostolo scriptum sit, quod divisiones gratiarum sunt, quæ Deum tanquam nitidissimum fontem agnoscunt, à quo mirabilium effectuum rivuli scaturiunt, inquit: *Hæc omnia operatur vnus, atque idem spiritus, dividens singulis provt vult.* Cuius stillantes lymphæ æqualitèr humani cordis tellurem irrigarent, si in eo dispositionem invenirent, quoniam non est personarum acceptor Deus: vndè cum prædictorum favorum Auctor, & principalis causa comperta sit, eorum instrumentalem causam, signa, & effectus (Deo ipso annuente) investigare conabimur, doctrinamque securam, atque à Catholicis Patribus, & Doctoribus mysticis excerptam offerentes, favorum quidditates, subiecta, modos, tempora, impulsus, motiva, & cætera, quæ ad eorum discretionem, conservationem, aut abdicationem spectant, facili, & aperto stylo explicare curabimus. Faxit Deus suo divino lumine nostrum irradiare intellectum, quo spiritualibus Directoribus aliquid proficuum, & ad eorum munus obeundum pervtile, ad maiorem Dei gloriam, & animarum salutem proferre valeamus.

Psalm. 68. 3.

1. ad Corinth. 12. 15.

CAP. I.

DE FAVORIBVS SVPERNATVRALIBVS in communi.

1 DIfficilis prorsùs, & impenetrabilis, est animæ scopus, ascendendi scilicèt ad divinam, & mysticam Dei vnionem: arduus nimis intellectui humano, quia vt ait Dionysius, aggreditur cognoscere per divinissimam notitiam (quæ non cognoscendo cognoscitur, pro superante naturam, & captum mentis vnione, quando mens primùm rebus omnibus valedicens, deindè, & ipsam deserens su persplendentibus illinc, & illic radijs, inscrutabili profundo sapientiæ vnitur.) Quodquidem intellectui nostro valdè invium est, & inaccessibile.

S. Dionys. de divin. nominib. cap. 7.

2 Nec minus arduum est vo-

voluntati, quæquidem astringitur relinquere, & abdicare, non solùm deordinatos affectus, & passiones, sed etiam eorum potentias, id est, non solùm actus non agere, sed etiam habitus evellere, & eradicare: (vacuanda est voluntas (ait quidam expertus Auctor) inordinatis rerum affectionibus, etiam supernaturalium, & etiam imperfectis habitibus, & ad supernaturalem Dei vnionem dirigenda) quod etiam voluntati nostrę impenetrabiliter redditur, quia non solùm est se se in appetitibus repugnantibus abnegare, sed etiam in modo naturali operandi, & hoc impossibile videtur Angelico per vires naturales: (quod autem (inquit) excedit naturę facultatem, non potest esse naturale, neque per potentias naturales acquisitũ.)

Spert. Carthus. select. mystic. p. 4. cap. 5.

D. Thom. 2.2 q. 24. art. 2. & q. 23. ar. 2.

3 Cum igitur prædicta excedant facultatem naturæ, indiget homo supernaturalitèr elevari per aliqua comprincipia, habitus, sive auxilia, quibus possit negotium illud adipisci, & quandoquidem in quantum ad hoc habeat anima in gratia, & charitate consistens habitus supernaturales virtutum, & donorum supernaturalium, ad assequendam tamèn mysticam, & passivam transformationem, atque ad penitùs evellendos habitus imperfectos, indiget (si ita dici potest) aliqua superiori superna vi, & divino impulsu validiùs excitante motus animæ ad necessariam dispositionẽ divinæ deiformitatis, quæquidem mediantibus hisce favoribus consequitur.

4 Isti favores supernaturales non sunt habitus permanentes, sed recipiuntur in anima per modum passionis, & impressionis transeuntis, quos gratis, & citrà meritum à divina largitate opportuno tempore recipit, licèt regulariter aliqua præcedente ex parte animę dispositione, & tunc (vt docet D. Thom.) potentia non est agens, sed patiens, propterea à hoc modo illuminatus vocatur à Dionysio: *patiens divina.*

D. Thom. 2.2 q. 171 art. 2.

5 Sed quamvis anima in huiusmodi favorũ receptione patiens sit, & non agens, passio tamèn illa quantumlibet infusa sit, non est parilis ei, quæ fit in aliquo subiecto inanimato, vt benè notat Suarius, sed est passio vitalis, quamobrem fieri nequit absque cooperatione ipsiusmet viventis: (Elevatur quidem (inquit) homo in Deum per actionem Dei in ipsum, non tamèn sine cooperatione sua, quia illa motio Dei non est talis, qualis esse solet circa rem inanimem, sed quę ad ac-

Suarez de Relig. to. 2. lib. 2. cap. 12. n. 21.

actum vitæ terminari posſit, nam illa elevatio in Deum vitalis eſt, actio autem vitalis non fit ſine cooperatione ipſiuſmet viventis.)

6 Prætermiſſa autem infuſione paſsiva, cuius paſsioni anima cooperatur ad modum, quo intellectus patiens patitur à lumine intellectus agentis, qui licèt in ſua paſſione libet non ſit, ſed illa prætermiſſa liber manet, vt ex patienti agens reddatur: ita ſimilitèr ſe habet intellectus noſter in paſsiva infuſione divini luminis: (Nam ſicut in cognitione naturali (verba ſunt D. Thomę) intellectus paſsibilis patitur ex lumine intellectus agentis, ita, & in cognitione ſupernaturali intellectus humanus patitur ex illuſtratione divini luminis.) Quamobrem advertat Magiſter, quod anima in hiſce favorum receptione non eſt libera, licèt vitalitèr paſsioni cooperetur, prętermiſſa tamèn divnæ infuſionis efficacia, libera remanet, vt favorem conſervet, vel renuntiet.

D. Thom. 2.2q.171 art. 2. ad 1.

7 Auctor mirabilium iſtorum Deus eſt, tanquam omnium cauſarum prima cauſa, à qua omnes procedunt, & præcipuè ſupernaturales, quę eius infinitæ potentiæ ſpecialiùs tribuuntur. Immediatus infuſor eſt Divinus Spiritus, quaſi ſpecialis Doctor, & Magiſter animarum dicente Chriſto per Ioannem: *Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis.* Ille vtique eſt, qui intellectum noſtrum illuminat, & voluntatem ſua charitate inflammat, quia vt ait Apoſtolus: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* Cum ergo favores huiuſmodi ad illuminandum intellectum, voluntatemque inflammandam dirigantur, neceſſariò per Divinum Spiritum infundi debent.

Ioan. 14. 26.

Ad Rom. 5. 5.

8 Propterea evidentèr colligitur, quod nihil aliud per eos animę communicatur, niſi lumen, & amor ſupernaturalis, ſubindèque admiratione dignum eſt, quod à Myſticis quaſi in proverbium habetur, ſcilicèt, quod nullus hominum penetrare ſufficit favorum cauſam, & quidditatem, cum manifeſtè cauſa principalis, nempè Deus, omnibus innoteſcat, quidditas paritèr ignorari non poteſt, maximè dicente Apoſtolo: *Omne quod manifeſtatur lumen eſt.* Nihil enim aliud poteſt ſubſtantialitèr per eos communicari niſi lumen, & amor, & ratio eſt evi-

Ad Epheſ. 5. 13.

evidens, quia Deus quasi in suis operibus perfectissimus, adhibet media proportionata ad assequendum finem quem intendit, finis autem suarum operationum in anima est, eam ad sui cognitionem, & amorem adducere, quodquidem anima agere nequit, nisi per suum intellectum, & voluntatem. Manifestum est autem, quod intellectui nihil aliud proportionatur nisi lumen ad attingẽdum verum, quod est eius obiectum, sicut, & voluntati amor, vel excitatio ad prosequendum bonum, ergo nulla alia media in prædictis favoribus adhibet Deus ad assequendum suum finem, nisi lumen, & amorem supernaturalem, quibus anima per cognitionem, & amorem cum eo vniri, & copulari valeat, vt docent Suarius, & Spert Carthusianus.

Suarez de Relig. to. 2. lib. 2. cap. 5. n. 13.

Spert. select. myst. part. 3. cap. 5. n. 3.

9 Hoc lumen, & amor, qui in huiusmodi favoribus communicantur, mirùm in modum excitant, movent, & elevant spirituales potentias animæ, ad producendos longè perfectiores actus quã antea poterant, quia nimirùm intellectus ad hoc lumen roboratur, extenditur, & elevatur ad altissimam obiecti repræsentati cognitionem, & voluntas per hunc amorem excitatur, dilatatur, impellitur, incalescit ad illius prosecutionem, ea quidem efficacia, & intensione, qua per se ipsam nunquam poterat se movere, & excitare, & hæc excitatio luminis, & amoris infusi appellatur à Mysticis spiritus, sive medulla Visionum, & Revelationum, &c. & nos vocamus donum excitationis, quod infallibilitèr committatur omnes, & singulos favores supernaturales, qui ad propriam sanctitatem ordinantur, magis, vel minus secundùm sublimiorem, vel inferiorem communicationis speciem, nam quo magis immaterialis est, eo fortiùs, & sublimiùs est donum excitationis, quia quãtò simplicius, & spiritualius est accidens, quod involvitur, tantò magis spirituales potentiæ afficiuntur, & moventur, formæ autem, & figuræ Visionum, & Revelationum, quibus hoc donum excitationis, sive lumen, & amor infusi contegũtur, vocantur cortices, & materialia, sive externa Visionum, quæ omninò repudianda, & relinquenda sunt, assumpto tantummodò dono excitationis, sive spiritu, & medulla Visionum, & Revelationum, &c. applicandò scilicèt intellectum, & voluntatem, obsequendo nimirùm illam infusam, & supernaturalem motionem, quodquidem

M. Maria ab Agreda 1. p. n. 23.

ojo mocion.

dem magnoperè oportet vt benè intelligat Magister, quia passim diximus, & dicemus, animas debere ex Visionibus, & Revelationibus, alijsque favoribus infusis assumere tantùm excitationem, sive spiritum, & medullam, corticem autem materialem, & externum eorum repudiare.

CAP. II.

PROSEQVITVR PRÆCEdentis capitis thema.

20 NEc præteritæ doctrinæ obstare poterit, quod scilicèt multi ex his favoribus (vt videtur) in lumine, vnà cum amore infuso non consistunt, Visiones namque, Revelationes, & Prophetiæ, licèt per lumen fiant, per amorem tamèn fieri non videntur, maximè cum Prophetia non supponat gratiam sanctificãtem. Deliquia etiam materialia (vulgò *arrobamientos*) neque sunt lumen, nec amor, nisi quędam virium materialium suspensio, extinctio, aut enervatio, itaque non benè affirmatur, quod in prædictis favoribus semper communicatur lumen, & amor infusus.

11 Quia respondetur, quod lumen, & amor supernaturalis, secundùm animarum dispositionem, & capacitatem, diversis accidentibus circumvelantur, vt eis mediantibus optatus à Deo finis consequatur, quapropter tria notare oportet cum Beato Ioanne à Cruce: primum, quod omnia quæ à Deo fiunt, sunt ordinata, vt probat Apostolus dicens: *quæ autem sunt à Deo ordinatæ sũt.* Secundum, quod licèt Deus attingat à fine vsque ad finem fortitèr, disponit tamèn omnia suavitèr, vt ex libro Sapientiæ constat. Tertium, quod Deus omnia movet iuxta modum mobilis, vt docet communis Theologia.

B. Ioannes à Cruce lib. 2. ascen. ment. Carmel. c. 12. Ad Roma. 23. 1. Sapient. 8. 1.

12 His positis fundamẽtis, cum Deus vult animam movere ad sui cognitionem, & amorem, & ab eius naturali statu, ad alium extraordinarium, & supernaturalem elevare, procedit ordinatè, & suavitèr, movens scilicèt animam ad modum, quo ipsa ordinariè movetur. Cum autem modus se movendi naturalitèr sit per sensus, formas, & phantasmata, necessariò debet eam per huiusmodi species movere, licèt supernaturales, & infusas: (Propterea (ait Ioannes à Cruce) dat animabus Visiones, & formas imaginarias, cæterasque notitias sensitivas, & intelligibiles.)

B. Ioann. à Cruce vbi supra.

13 Et sicut in naturalibus prędictæ species deser-

viunt

viunt cognitioni, & amori voluntatis, transeuntes per naturalia organa, ita similitèr in illis speciebus sensitivis, & supernaturalibus, quæ deserviunt cognitioni, & amori supernaturali, occultat Deus lumen, & amorem supernaturalem, vt his materialibus formis circumvestitos possit anima ita eos percipere, sicut consueverat percipere naturales, quod minimè posset, si ab his materialibus formis fuissent penitùs absoluti.

14 Extases, Raptus, Deliquia, &c. non sunt communicationes supernaturales, sed effectus huius luminis, & amoris supernaturalis, qui secundùm diversam subiecti dispositionem, diversos etiã pariunt effectus, quia vt docet D. Thomas, perfectio mobilis in quantum mobile, est esse proportionatum suo motori, & quantò movens perfectior est, tantò perfectiùs debet disponi mobile, vt absque violentia, & extraordinario impulsu à suo motore moveatur, & quantò ei perfectiùs proportionetur, tantò facilius, & suaviùs ab illo movebitur. Cum autem animæ habeant diversas dispositiones, & quędam sint minus dispositæ quam aliæ, vt ab amore, & lumine infuso moveantur, ideò iuxta maiorem, vel minorem earum dispositionem, hos, aut illos effectus causant.

D. Thom. 1.2.q.68. art. 1.

15 In his namque, quæ nondùm purgatæ sunt, lumen, & amor infusus efficiũt materialia deliquia, nervorum contractiones, & sensuum alienationes, & contusiones: in magis purgatis causant extases, impetus, lachrymas, &c. In his, quę perfectè purgatæ sunt, pariunt Raptus, Elevationes, & alia, de quibus infra, sed *hæc omnia* (vt ait Apostolus) *operatur vnus, atque idem spiritus.* Quĩ cum lumen sit, & amor, hæc omnia per suum lumen, & amorem operatur, ad exemplum videlicèt lucis Solis, quæ secundùm maiorem, aut minorem oculorum dispositionem, diversos etiam in eis effectus causat, nam lippos oculos torquet, infirmos offendit, & perfectos lætificat, & delectat: & similitèr ignis iuxta ligni dispositionem, suam ei formam introducit, viride, & humidum, crepare, & fumigare facit, sicco verò, & formæ recipiendæ disposito, sensim, & placidè suam formam communicat.

1. ad Corinth. 12. 11.

16 Visiones, & Revelationes, si propheticæ sint, & ad Prophetiam ordinatæ, cum hę sint ex gratijs gratis datis, quę reperiri possunt

absque gratia, & charitate, tantùm efficiuntur per lumen propheticum, vt supra probavimus, & de Prophetia impræsentiarum non est nobis sermo. Visiones verò, & Revelationes, quæ ordinantur ad propriam animæ perfectionem, & sanctitatem, & de quibus in præsenti Tractatu agitur, cum fiant animabus in gratia constitutis, & ad divinorum cognitionem, & amorem peraugendum, necessariò per lumen, & amorem fieri debent, vt supra dictum est.

Sup. trac. 4. cap. 7. num. 60. M. Maria ab Agred. p. 1. n. 614. 632. & 637.

Sup. trac. 4. cap. 1. num. 6.

17 Deniquè vniversos favores supernaturales, & extraordinarios, in quatuor genera dividere possumus cum B. Ioanne à Cruce, scilicèt in *visiones, locutiones, revelationes, & spirituales sensificationes*: & quandoquidem omnes sub Visionis inligne comprehendi possent, ex eo quod sunt cognitiones, sed quia repræsentantur intellectui ad modum, quo materialia obiecta sensibus offeruntur, propterea qui ad modum Visionis recipiuntur, Visiones vocantur, & qui ad modum auditionis, Locutiones, qui autem ad modum apprehensionis, Revelationes, & deniquè qui ad modum sensationis cæterorum sensuum, sensificationes spirituales appellantur. De omnibus (annuente Deo) singulariter agemus.

B. Ioannes à Cruce lib. 2. ascen. mōt Carmel. cap. 27.

CAP. III.

DE FAVORIBVS SVPERNATVRALIBVS in particulari, & primò de visionibus exterioribus infusis.

18 TRes diximus esse facultatum animæ classes, prima omninò externa, & materialis, quæ quinque corporalibus sensibus constat, secunda interna, & materialis, quæ imaginatione, & appetitu sensitivo cōponitur, tertia interna, & spiritualis, quæ ex tribus potentijs superioribus compingitur. Ad omnes tres classes prædicti favores supernaturales extenduntur, quorum primò se offerunt Visiones infusæ, quæ etiàm exponuntur cum hac triplici facultatum classe, quamobrem, & earum paritèr triplex divisio facienda est. Dividuntur itaque in Visiones exteriores materiales, interiores materiales, & purè intellectuales. Hæc Visionum divisio est Augustini, Isidori, D. Thomæ, & omnium Mysticorum: de primis agemus in præsenti capite,

S. Augustin. lib. 22. n. Genes. ad lit. S. Isidr. lib. 7. ethimol. c. 8. D. Thom. 22. q. 174. art. 1. ad 3.

19 Hæ Visiones externæ, & materiales sunt quædam repræsentationes corporeæ, & materiales, sensibus externis supernaturalitèr oblatæ, infunduntur enim absque

que aliqua præveniente ſenſuum diſpoſitione, & citrà eorum liberam receptionem, repentè, & ſupernaturaliter, quamvis impulſu ſupernaturali prætermiſſo, poteſt homo eas liberè admittere, aut repudiare.

20 Fiunt hæ Viſiones *D. Thom.* (Doctore D. Thoma) per *2.2.q.173 art. 2.* ſpecies materiales ſupernaturaliter infuſas potentiæ viſivæ illius obiecti, quod vult *Sup. trac. 2. cap. 2. n. 10. & ſeqq.* Deus vt oculis externis videat, quod vt ſupra diximus, non repugnat quòd exiſtat, aut non exiſtat, ſit abſens, vel præſens, neque quod impedimẽta intermedia removeantur, potentiæ enim ſufficit quòd quoquo modo ſpeciem obiecti in ſe recipiat: vnde evenire contingit, quòd ſtãte anima in conclavi, & in ſecreto cubiculo orante, clarè poſsit videre elevationem Sacroſanctæ Euchariſtiæ, quæ fit in aliqua Eccleſia, quamvis plura ædificia, & parietes intercalentur, qui nullo quidem modo ſcinduntur, aut removentur (licèt ita animæ videatur) ſed per infuſas à Deo ſpecies Eccleſiæ, Sacerdotis, & Sacroſanctæ Synaxis, verè, & clarè hæc omnia videt, quin neceſsè ſit, impedimenta parietum, & ædificiorum amovere, quod quidem Deo facillimum eſt.

21 Prædictæ Viſiones fieri ſolent animabus per viam incipientium incedentibus, & ferè à limine viæ perfectionis, vel parùm inchoatæ, hoc eſt in illis, quas vult Deus per huiuſmodi viam favorum dirigere, his enim ſtatim incipit eis aliquas exteriores Viſiones offerre, quamvis non repugnet aliquãdo concedi his, qui vlteriùs progrediuntur, & ſunt in ſtatu proficientium, frequentiùs tamèn incipientibus conceditur hoc genus Viſionum, vt benè notant Dionyſius Carthuſianus, Philippus à SS. Trinitate, & alij: ſæpè enim fiunt prædictæ Viſiones ante arreptam viam ſpiritualem, vt anima efficaciùs ad eam aſſequendam ſtimuletur, vt de multis legitur. Cum autem fiunt ſpiritualibus, & viam ingreſsis, fieri ſolent interdùm in oratione recollectis, interdùm extra orationẽ diſtractis, ſed repente, nulla præcedente diſpoſitione, & ad modum fulguris coruſcãtis, licèt multoties per aliquod tempus Viſio conſervatur, ſed hoc rarò contingit, & regularitèr ſtatim evaneſcũt.

M. Maria ab Agreda in Vita B. Mariæ, p. 1. n. 25.

Dionyſ. Carthuſ. opuſc. de viainclus. cap. 15. Fr. Philipp. à SS. Trinit. Theolog. myſt. p. 2. tract. 3. diſc. 4. art. 1.

22 Aliquando anima ſtatim cognoſcit, quod illa Viſio ſit ſupernaturalis, atque ita per novitatem natura movetur, quod toto corpore cõtremiſcat, cor eius ita palpitat, & inquietatur, quod ſenſibi-

sibilibus, & irrequietis motibus, & conatibus pectus quatit, & deniquè homo in se extraordinariam sentit mutationem, & novitatem, & licèt Visio statim evanescat, vt testatur expertissima Theresia his verbis: (hæc Visio tãta velocitate pertransit, quod eam velocitati fulguris possimus comparare.) Effectus tamèn tremoris, & turbationis multo tempore durat.

S. Theresia Mor. 6. cap. 9.

23 Si hæc Visio sit à bono spiritu, quamvis anima sic contremiscat, paveat, & conturbetur, sensim tamèn roboratur, & conquiescit, atque in se mirabile lumen, & altissimam obiecti cognitionem percipit, paritèrque ardorem in voluntate, fervidamque promptitudinem ad benè operandum, non autem omninò pacificam, eo quod nondùm est purgata, nec ad plenitudinem receptionis benè disposita: propterea frequentèr ex repentino impulsu, & luminis exuberantia remanet semimortua, tota rigens, & absque pulsibus, quia natura vincitur, concutitur, & languescit, vndè ad concertationem luminis cum debili natura, hæc quasi nitens respirare, in materiales sæpè impetus irrumpit, cor crepare videtur, anhelitus suffocari, atque in suspiria, clamores, singultus, & eiulatus resolvitur, vt testatur B. Theresia.

vide etiam escuel. & S. Pedigr. fec. XVIII. fol. 316.

24 Si autem hæc Visio fiat à spiritu nequam, regulariter contrarios effectus parturit, nam in eius exordio animam occupare solent sensibilis lætitia, dulcedo, & gaudium, vt confirmat Ignatius de Loyola, & interdùm motus impuri, qui ex illa sensibili, & exuberante delectatione insurgunt, vt testantur Bonaventura, & Richardus, sensim verò incipit introduci inquietudo insipida, qua inter voluptatem, & pœnam, inter gaudium, & mœrorem cor tangitur, subindèque tepescit, pavet, & conturbatur. Insuper lumen, sicut in vera Visione est vivum, hilare, & suave; in hac è converso, est mortuum, triste, & insipidum: quod confirmat Seraphica Theresia his verbis: (lux quę ex Visionibus boni spiritus resultat, est hilaris, viva, & suavis: è converso verò, in Visionibus mali spiritus lux est pallida, mortua, debilis, & obscurans.)

S. Theresia de Regul. fol. 3.

S. Ignatius de Loyola de Regul. ad plenit. spirit. regul. 3.

S. Bonavent. de proces. Religios. proces. 7. cap. 18.

Richard. in Cant. cap. 37.

S. Theresia in Vita sua, c. 25. in medio.

25 Alij sunt effectus bonę Visionis, scilicèt animam suavi charitatis ardore conflagrare, miram fortitudinem, & robur infundere, per quod nõ solùm redditur anima prompta, & diligens ad omnia contemnenda propter Deum, verumetiam omnia, quæ

quæ mundi, & carnis sunt, despicit, fastidit, & horret, vt ait Dionysius Carthusianus; & omnia tantummodò quæ Dei sunt, amat, quærit, & concupiscit, & adeò profundè humilis redditur, quod potiùs eligeret mori, quam Visionem suam Magistro manifestare, putat namque se esse huiusmodi favoris indignam, sed manet tota ad Deũ conversa, quem timore filiali, & casto diligit, & reveretur. Contrarij sunt effectus pravi spiritus, quibus in omnibus Visionibus attendere oportet.

Dionys. Carthusianus. vbi supra.

26 Infusio huius Visionis nequit vllo modo, aut quavis diligentia impediri, cum enim à Deo, qui est efficacissima omnium causa procedat, nulla potest ei creatura resistere, scriptum est enim: *Tu terribilis es, & quis resistet tibi?* Præterquàm quod nullus impulsus naturam superans potest naturalibus viribus impediri: prætermissa tamèn infusione, & impulsu efficacia, poterit anima ad libitum operari, quamvis in hisce materialibus Visionibus, crassiùs, & fortiùs sensus immergatur, & impinguetur, quamobrem difficultèr (casu quo oporteat) potest eas omninò repudiare.

Psalm. 75. 8.

CAP. IIII.

DE PRACTICA INSTRVCtione circa prædictas Visiones exteriores, & materiales.

27 QVia huiusmodi Visiones Deus tribuit animabus, non vt conserventur, sed vt ab eis excitatione assumpta, animæ ad spiritualem, & à sensibus absolutam Dei notitiam, in fide pura, & fervida charitate assurgere possint, subindèque vt earum corticem, & materiale indumentum renuntient, vt latè, & sublimitèr docet extaticus B. Ioannes à Cruce. Propterea in prædictis Visionibus, licèt à bono spiritu procedant, debet curare Magister, quod acceptà earum medulla, sive excitatione, accidentia, & corticem materialem quamprimum possint, repudient, atque ad simplicem Dei intuitum, per fidem, & charitatem assurgere conentur.

B. Ioannes à Cruce lib. 2. ascen. mõt. Carmel. cap. 17. & deinceps.

M. Maria ab Agreda p. 2. n. 1527. & 1528. & p. 3. n. 47. & 49.

28 Hæc doctrina est Divi Dionysij sic dicentis: (tu autem Timothee circa mysticas Visiones forti concertatione sensus derelinque, & intellectuales operationes, & omnia sensibilia, & intelligibilia, & omnia existentia, & non existentia, eò enim tui ip-

S. Dionys. de myst. Theol. cap. 1. iuxta vers. Dionys. Carthusiano.

ipsius, & omnium, irretintibili, & absoluto excessu, ad supersubstantialis caliginis radium, cuncta auferens, & ab omnibus absolutus, mundè, & purè sursùm age.) Cui addit Dionysius RiKelius: (quid clariùs? Quid fortiùs? Quid sententiosiùs dicere potuit Sanctus ille? Certè qui phantasmata speculatur, non deserit, nec transcendit purè, & penitùs omnem sensum, & sensibilia vniversa, nec tamèn in ista mystica contemplatione sufficit ita relinquere, nisi intelligibilia omnia deferantur, & cuncta creata, operationesque propriæ, & ipse qui contemplatur, nec se ipsum intueatur.) Et multis in locis eandem doctrinã docet Dionysius, vt supra in præliminaribus animadversionibus dictum est.

Dionys. Carthus. in comm. myst. Theol. 2.

S. Dionys. Epist. 9.

29 Augustinus eandem doctrinam docet dicens: (trãseat anima, & transcendat omne, quod creatum est, currat, & ascendat velocitèr, & pertranseat, & in eum, qui creavit omnia, quantum potest, oculos fidei dirigat.) Et super illa verba Christi per Ioannem: *Expedit vobis vt ego vadam: si autem non abiero, Paracletus non veniet ad vos.* Ait Augustinus: (noverat autem ille, quid eis potiùs expediret, quia visus interior, ipse est vtique melior, quo eos consolaturus fuerat Spiritus Sanctus, non cernentium cordibus ingesturus corpus humanum, sed se ipsum credentium pectoribus infusurus.)

S. Augustin. lib. Medit. c. 27.

Ioan. 16. 7.

S. Augustin. tract. 94. in Ioan. 16

30 Bernardus ait: (noli me tangere, hoc est, disuesce huic seducibili sensui innitere, verbo fidei assuesce, fides nescia falli, fides invisibilia comprehendens, sensus penuriam non sentit. Denique transgreditur fines rationis, humanæ naturæ vsum, experientiæ terminos, quid interrogas oculum, ad quem non sufficit? Et manus quid explorare conatur, quod supra ipsam est? Minus est quid quid illa, vel ille renuntiet, sanè fides pronuntiet de me, quæ maiestati nihil minuat: disce id facere certiùs, id tutiùs sequi, quod illa suaserit: noli me tangere, nondùm enim ascendi ad Patrem meũ, quasi verò cum iam ascenderit, tunc tangi ab ea velit, aut possit: & vtique poterit, sed affectu, non manu, voto, nõ oculo, fide, non sensibus.) Hæc Bernardus.

S. Bernar. Serm. 28. in Cant.

31 Idatius Syrus tenet, hanc doctrinam esse ex vsu Sanctorum Patrum deducta, his verbis: (conversatio spiritualis, & actio sine sensibus, hæc est quam descripserunt Patres, quam cum mentes Sanctorum suscipiunt, subsan-

S. Idatius Syrus lib. de mund. contempt. in Bibliot. tom. 5. fo. 222.

tantialis affectus, & pingue-
do corpo alis tolluntur, &
indè aspectus fit intelligibi-
lis.) Et Proclus in Epistola
S. Procul. epist. ad Armen. in Biblioth. tom. 5. in princip. ad Armenios affirmat, esse
doctrinam Divi Pauli, cui
adsbipulantur omnes Patres,
qui in prologomenis animad
versionibus huius operis ci-
tantur, & hoc est quod pas-
sim dicunt Mystici Doctores,
scilicèt, vt in omnibus com-
municationibus infusis, quæ
aliquam materialitatem ha-
beant, quod anima corticem
relinquat, & medullam tan-
tùm assumat, & veluti illa
Aquila Prophetæ dùm ad Li-
banum contemplationis evo-
let, non ramos, non cortí-
cem, sed medullam Cedri
tollat. Per corticem intelligi-
tur materiale Visionis, quod
sensibus percipitur, per me-
dullam verò, donum excita-
tionis, quod omnes supernа-
turales favores magis, aut
minus afferunt, vt supra di-
Supra ctum est.
1. n. 9.

32 Quòd si anima prop-
ter efficaciam infusionis, &
sensuum impinguationem nō
possit penitùs Visionis corti-
cem relinquere, sed semper
illius imago, aut species ma-
terialis maneat tenacitèr in
imaginatione, curet in quan-
tum ei possibile sit, obscuri-
tati fidei magis quam Visio-
ni inhærere, suavitèr tamèn,
ne per nimiam capitis appli-
cationem cerebrum debili-
tetur, & lædatur, quia læso
capite habet dispositionem
vt Dæmon mille fallacias
imaginationi ingerat. Quod
si neque hoc consequi value-
rit, patientèr sustineat, & ibi
propter Dei amorem fixa per-
maneat, tùm namque ille
disponet, quòd nullum ei
damnum Visio illa inferre
possit.

33 Si Magister cognos-
car per signa, & effectus su-
pradictos, quod visio à malo
spiritu processit, animę in-
iungat, quod quantò citiùs
possit eam à se propellere
nitatur, atque signo le Cru-
cis muniat: propterea in lo-
co orationis semper debet
esse Crux, & aqua benedic-
ta, vt adversùs diabolicas fal-
lacias possit defendi. Insuper
curet, quod suavitèr consur-
gat in Deum, eumque roget,
quod tam horribile mons-
trum compescat, locum au-
tem orationis nunquam re-
linquat, sed vt validus Chris-
ti miles arenam non resiliat,
nec locum fugiat certaminis,
atque ibi firmus consistendo,
non materialibus conatibus,
sed intellectualibus operatio-
nibus in Deum directis de-
bet concertare, & præcipuè
actibus fidei vivæ, quia scrip-
tum est: *Adversarius vester* 1. *Petri*
Diabolus tanquam Leo rugiens 5. 8.
circuit quærens quem devoret.

cui

cui resistite fortes in fide. Nullo modo Diabolum formidet, sed quasi invalidam muscam reputet, & abigat, Deum enim habet defensorem, & Angelum (longè potentiorem Diabolo) sibi adiutorem, vndè nulla potest esse iusta causa timoris.

34 Nunquam permittat Magister, quod anima Dœmonem lacessat: nec ad certamen vocet, neque iactantes in eum minas infligat, vt aliquando vidimus in quodam validæ naturæ homine Dœmonem provocante, qui ei in aspectu horribilis Draconis apparuit, & homo iste adeò ab eo fuit perculsus, & laceratus, quod miraculosè ab eius manibus potuit vivus evadere: præterquàm quod iactantia hæc non est humilitatis filia, sed vanitatis, ac perindè per eam anima recedit à Deo adiutore suo, & Dœmoni suo inimico appropinquat, imò humili fortitudine, & de se nihil confidens, de Deo autem omnia sperans, potens in eo, qui eam confortat, Dœmonem despiciat, & citiùs ab illo liberabitur.

35 Quædam ex prædictis animabus dùm Sacrosancto Missæ Sacrificio intersunt, ad Eucharistiæ elevationem Puerum in Hostia formosissimum intuentur, & interdùm eam vident refulgentem, atque in carnem versam. Doceat eas Director huiusmodi veritatem, Deumque in spiritu, & veritate adorare, ab eis errorem eripiendo, quo putant Christum Dominum eo modo, quo ab illis videtur in Sacramento assistere, & eos doceat, quod tenere, & credere debent. Quod si fortè ad hæc capienda intellectu sufficienti careant, moneat eos, quod fidei credentes, ibi adorent vivum corpus Dominicum verè, & realitèr sub illis speciebus sacramentalitèr contentum, nec putent esse eo modo quo illi conspiciunt, in quo possint multæ illusiones commisceri.

36 Caveat, vt benè suadet Cancellarius Parisiensis, quod vel verbis, vel signis ostendat eiusmodi Visiones aliquo in pretio habere, quia ad talem æstimationem nulla suppetit ratio, cum interdùm sint effectus imaginationis vivæ, & tenacis, interdùm fabulationes Dœmonis, & quę à Deo sunt, si suo tempore non abdicentur, animas avertunt ab obscuritate fidei, sensum impinguant, & animam ad exteriora extrahunt, quarum via periculis consita est: propterea eas moneat, quod à Deo postulent, vt per tutiorem viam conducere illas dignetur. *Gerson lib. de probat. spirit. §. cave ergo.*

37 Cæterùm eis indicet, quod

quod teneritatis,& exiguę perfectionis causa eis loquitur Deus per sensus, & imagines exteriores, quia non sunt capaces, vt eis loquatur per purum spiritum quasi spiritualibus, sed per sensum quasi carnalibus, vndè lac illis ministrat,non escam,nondùm enim possunt simplicem spiritus cibum sumere, & prędictis iniungat, quod assuescant Deum quærere absque figuris materialibus , & circunscriptione loci, sed in eius immensitate, vt fides eum repræsentat,quia prædictæ animæ incipiunt ingredi vias materiales , & nimium difficiles , & periculosas, vbi sensus Visionibus impinguatur , quamobrem necessarium est à sensu omninò fugere, ne ita ei glutinentur, quod nunquam ad purum spiritum valeant pertransire.

38 Denique eas horte- *M. Maria ab Agreda p.1 n. 640.*
tur, vt penitùs sint ei apertæ, & nihil ex his,quæ eis contingant, celent , aut occultent, sed sincerè, & integrè manifestent ei, & ante prædictam manifestationem , & absque suo consilio, nihil operari audeant , & alijs non manifestent , sed occultent e iusmodi Visiones , aut communicationes,& in omnibus,& per omnia humilitèr , & cautè procedant.

(§)

CAP. V.

DE VISIONIBVS IMAGINARIJS infusis.

39 VIsiones imaginariæ, quę etiam fiunt per species materiales , quia imaginativa potentia vbi recipiuntur , licèt interna sit , est materialis, & incapax specierum purè spiritualium , sunt altioris gradus, quam prætęritę, & in medio externarum, & spiritualium constitutæ, quæquidem fiunt à Deo infundente immediatè species earum in imaginatione , absque prævia sensuum cognitione, vel opere, sive hoc fiat per species obiectorum, quæ vidit, vel per novas obiecti species à Deo formatas, vt ait Fr. Philippus à SS. Trinitate, per vtrasque quippè fieri potest, sed necessarium est,quòd non modo naturali , sed infuso recipiantur , nec notitiam obiecti à se anima comparet, sed à Deo accipiat. *M. Maria ab Agreda p.1. n. 634. Fr. Philipp. à SS. Trinit. Theolog. myst. tra. 3. disc. 4. art. 2.*

40 Hæ Visiones imaginariæ (Diva Theresia teste) transeunt citò,& adinstar fulguris coruscantis , imago earum remanet tenaciter impressa in potentia, interdùm per aliquod tempus, interdùm per totam patientis vitam , & interdùm (experientia teste) per exiguum tem- *S. Theresia in Vita sua. c. 28.*

temporis ſpatium, & penitùs obliviſcuntur, nam hæc imaginis impreſsio tantùm durat, quantùm ad optatum Dei effectum deſervit (quidquid ſentiant alij) quia hoc paſsim conſpicitur, & docet experientia, & ſuadet ratio, quia nihil in prædictis animabus diſponit divina providentia, quin ad earum profectum reducatur: ergo tantùm durabit effectus, & memoria Viſionis, quantùm ad profectum animæ neceſſarium ſit, vt tenet Rusbrochius.

Rusbroch. lib. 2. de ritu ſpirit nupt. cap. 25.

41 Lumen veræ Viſionis tantum excedit potentiæ capacitatem, quòd ad eius receptionem anima immutatur, & contremiſcit, propter nouitatem, & efficaciam luminis, & modum intimæ, velociſsimæ, & vivæ repræſentationis, quam manifeſtè cognoſcit, vires naturæ ſuperare, propterea nullatenùs poteſt eam diù intueri, & irreverberatis oculis conſpicere, alioquin non vera Viſio infuſa erit, ſed profunda, & propria imaginatio, vt his verbis teſtatur Thereſia: (oportet notare, quod cum anima poteſt per multum temporis hunc Dominum intueri, non credo, quòd vera Viſio ſit, ſed aliqua vehemens conſideratio per imaginationem formata, vel figura, & imago mortua in comparatione Viſionis veræ, contingit enim non paucis, qui tam debilis imaginationis, vel efficacis intellectus ſunt, quod ita imaginatione immerguntur, vt omnia, quæ cogitant, ſe ſuo iudicio clarè videre affirmant, quod ſi veram Viſionem vidiſſent, abſque dubio eorum errorem cognoſcerent, & quod ipſi ſua imaginatione ea, quæ vident effingunt, vndè nullum effectum cauſant, eorum de quibus dicemus, quinimò manent frigidiores, ac ſi imaginem ex ligno conſpexiſſent: quamobrem eiuſmodi Viſiones nihili æſtimandæ ſunt, quæ veluti res ſomniatæ ſtatim è memoria excidunt. In vera autem Viſione non ita contingit, ſed procùl ſtante anima à recipiendæ Viſionis cogitatione, celeritèr, & collectivè ei repræſentatur, omneſque animæ ſenſus, & potentias, quodam pavore ac tumultu commovet, vt illicò eas in illam fœlicem pacem conſtituat.) Hactenùs Thereſia.

S. Thereſia Manſ. 6. c. 9.

not a bien.

42 Hę imaginariæ Viſiones regulariter eveniunt, vel incipientibus, vel proficientibus nondùm benè purgatis, vt communiter tenent Myſtę, & probat Fr. Thomas à Ieſv, & latè, & lucu-lentèr Sperr. Carthuſianus, quarum effectus ſimiles ſunt præteritis Viſionibus externis, li-

Fr. Thom. à Irſu de orat. divin. lib. 5 cap. 5.

licèt efficaciores, & respectivè altiores, quia vt docet D. Thomas: (cuiuslibet cognitionis cognitio est secundùm modum suæ naturę, cui paritèr effectus respondent.) Cũ autem nobiliores sint sensus interni, quàm externi, vtpotè magis animę propinqui, ideò effectus sunt maioris efficaciæ, & excellentiæ.

Spert Carthus. sect. myst. part. 4. ca. 5. per tot. D. Thom. 2. p. q. 12. art. 4.

43 Animadvertendum tamèn est, quod in his Visionibus maius, quàm in præteritis adest deceptionis, & illusionis periculum, non solùm quia imaginatio est Dæmonis officium, vbi suas fabulationes componit, sed quia facilius, & vehementius obiecta offeruntur imaginationi, quàm sensui externo, quia hìc semper concipit obiectum immutabile, & vnum, illa verò in vno obiecto diversa, & rara per complicationem specierum sibi portenta effingit, quæ nullo modo per sensus fieri possent, quamobrem maioribus delitamentis obnoxia est, quàm sensus externus.

M. Maria ab Agreda p. 1. n. 634.

44 Istæ Visiones sive falsæ sint ex parte Dæmonis, sive veræ, & ex Deo, debent similitèr ac præteritę renuntiari, & intellectus ab illis expediendus est, & ad ignorationis, & indiscretionis divinæ essentiæ caliginem aspirare, & ratio est, quia scopus animę est, se Deo per cognitionem, & amorem copulare, quamobrem vt supra diximus inquantum animæ possibile sit, debet se Deo proportionabilitèr assimilari: cum autę Deus expers sit modi, & sub aliqua limitatione, & imaginaria intelligentia non cadat, quia omninò purus, simplex, & vniversalis est, necessarium est, quòd anima pura sit, & simplex, non limite circumscripta, non imagine modificata, nec vincta speciali intelligentia. Cum autem per has Visiones semper Deus apprehenditur quasi modificatus, circumscriptus, & corporeus, necessariò absolvenda est eis anima, vt ad puram Dei vnionem conscendere queat. Videatur obsecro P. D. Hieronymus Spert Carthusianus.

Supr. trac. 1. cap. 1.

45 Alia quidem ratio est, vt prædictæ Visiones sive imaginariæ sint, sive externæ, assumpta tantùm earum excitatione, penitùs renuntientur, quæ valdè subtilis est, & plura absurda vitare poterit, quæ passim incurrunt Directores; adhùc in favoribus materialibus boni spiritus, quia sciendum est, quod Visiones externæ, vel imaginariæ, quæ à Deo sunt, in ictu oculi pertranseunt, quarum imago (vt diximus) remanet penes imaginationem, quàm si anima statim non rejicit, Diabolus, qui eius calcaneo semper insi-

Supr. cap. 3. n. 22. & cap. 5. n. 40.

insidiatur, curat illicò suas ibi fabulationes ingerere, & quòd à Deo initium habuit, ille pervertere intendit propter animæ proprietatem, quę in huiusmodi Visionis conservatione introducitur, quæ omnia proculdubiò evitaret, si continuò Visionis corticem abdicaret.

46 Ex hac Dœmonis subtili fallacia, tam anima, quàm eius Director decipiuntur (& hoc valdè notetur) quia nimirùm illa prima Visionis infusio licèt instantanea sit, gignit in anima optimos effectus, quidem non penitùs extinguuntur per ea, quæ Dœmõ cavillosè immiscuit: quãobrem tam anima, quam Director possunt affirmare, totam illam communicationem bonos effectus habuisse, quãdoquidem verùm sit, bonos effectus, non ex illa Dœmonis immixta fallacia, sed ex illa instantanea, & divina infusione proveniisse. Perindè potesunt totam illam Visionem, & omnia in ea contenta à bono spiritu orta putare, credere, affirmare, & exequi, subindèque multum errare, & plures fallacias incurrere, quas Dœmon addit, & super illam instantaneam infusionem ingessit, quasquidem difficillimum est discernere, & à veritate primę infusionis separare, à quibus omnibus liberabitur anima, si assumpta tantùm excitatione, corticem Visionis renuntiet, & in purum sui spiritus fundum convertatur.

47 Hinc etiam colligi poterit, in qua æstimatione habendę sunt huiusceemodi Visiones, & quàm præcaute in eis procedendum sit, quin in eis quantumuis bonis pedem figat Director, nec quidquam ex ibi contentis, quasi verum affirmare audeat, vel quasi bonum, & proficuam executioni mandare, cum adhùc in infusionibus boni spiritus Dœmon suas fallacias immiscere procuret, & verè assequetur, si anima non statim Visionem renuntiet, & proprietatem, quam eius conservatio conferre solet, penitùs abscindat, & hæc est causa, qua plures Revelationes, & Visiones, quæ regulatiter bonos habent effectus, non adimplentur, & multoties in scandalum, & irrisionem Populi convertuntur. *S. Bonavent. de prof. Religios. lib. 2. c. 72. & 76.*

CAP. VI.

DE PRACTICA INSTRVCtione Directoris circa huiusmodi imaginarias Visiones.

48 QVia hæ Visiones imaginariæ periculis plenæ sunt, & valdè obnoxiæ illusionibus, debet Di-

rec-

rector solicitè se gerere, & præsertim cum his, qui sunt imaginationis vivæ, & tenacis, hi namque facilè credunt videre ea, quę vehementèr imaginantur, atque se habere supernaturales Visiones credunt, & affirmant, & si Magister inexpertus sit, vel huiusmodi rebus affectus, sibi, & animæ (vt docet Fr. Philippus à SS. Trinit.) magna periculà conferre poterit, quibus potissimùm obnoxię sunt fœminę, quia sunt valdè imaginativæ, curiosæ, & acumine fæ, ideòque omnia, quæ vehementèr concipiunt, se videre supernaturalitèr putant, vt earum Directoribus satis compertum est, quia ferè earum nulla ab hac ęgritudine immunis est: quòd si facilè eis credat Magister, in maximos errores, & ridiculas falsitates incurret.

Fr. Philipp. à SS. Trinit. vbi supra.

n. 6.

49 Quamobrem eas arguat, humiliet, & severissimè tractet, quia si veræ Visiones sint, satis se explicant, nullusque in eis remanet ambigendi locus, quia nimirùm dùm natura à supernaturali agente patitur, subitò mutatur, & in extraordinarios effectus prosilit, quos nullus poterit ignorare, & tunc iuxta præadductam doctrinam doceat eas corticèm Visionis relinquere, & spiritum, donumque excitationis assumere, timere quippè semper debet Magister, ne aliqua adsit in eis Dæmonis fallacia.

50 In his imaginarijs impressionibus callidiora Diabolus occulit arma, potest quidé per eadem animam exteriùs occupare, & materialibus delitijs, & suavitatibus à sui fundo ad exteriora allicere, vbi ille habet dominium, & commercium: prętereà quòd imaginatio solet esse cathedra pestilentiæ, vbi ipse sedet, & perversitatis dogmata docet, quia cum imaginatio sit immediatus animæ transitus, quem ille transgredi non potest, ibi omnia sua nequissima tela reponit, offerendo Visiones, & extraordinarias delectationes, quibus anima suavitèr illecta, in sui imperij curiam exiliat, vt facilitèr eam inquietare valeat, vndè ait Ioannes Taulerus: (diabolica communicatio phantasmatum, nubibus intellectum vestit, & ad specialia exteriora, & distincta ducit.)

Tauler. in sit. cit. ab Sper. Carthus. p. 5. cap. 16. n. 6. in fin.

51 Ex parte etiam animæ datur ei per has Visiones aliqua quasi potestas, vt eas facilius seducat, cum enim anima rebus immoderatè vtitur, vndè aliqua vitia contrahat, tribuit Diabolo aliquam quasi potestatem, vel maiorem fortitudinem ad eam decipiendam, sicut & illa per huiusmodi imperfectionem, & vitia, redditur debilis, & ad ruinam facilis: hæ igitur

S. Bonav. sym. mul. amor. cap. 6. p. 3.

Visiones cum operentur in potentia materiali, & per speciem materialem nimis ad hærentem potentiæ, cuius motus, quasi à supernaturali impulsu productus, eam vehementèr excitat, & immutat, & materialis potentia sic mota, difficilè potest moderatè procedere, maximè quia anima adhùc est imperfecta, parùm purgata, & imperfectis habitibus affecta, ideò contrahit plurima vitia spiritualia, & adhæsiones, quas longè narrat B. Ioannes à Cruce, & à quibus anima per passivas purgationes vacuanda est.

Richard. à Sanct. Vict. in cent. cap. 83.

B. Ioann. à Cruce lib. 3. ascen. mõt. Carmel. à cap. 7. & deinceps.

52 Formæ istæ sensibiles nimis adhærent potentiæ, vndè difficilè renũtiari possunt, sed nihilominùs debet Magister curare, quod ab imaginatione fortitèr, & suaviter propulsentur, & anima ad exercitium purè spirituale assurgere nitatur (quidquid immeritò dicant alij.) Habemus enim præter experientiam Patronos, non solùm Divinum Dionysium, & extaticum Ioannem à Cruce, sed & ipsum Redemptorem nostrum Dominum Iesum Christum, qui cum Thomæ Apostolo in conclavi per Visionem corporeã se exhibuisset palpandum, illum reprehendit, quia voluit sibi per sensum satisfieri, collaudans eos, qui sensibili satisfactione abdicata, fidei tantùm cognitione contẽti sunt: *Beati* (inquit) *qui non viderunt, & crediderunt.* Videantur hìc Augustinus, Gregorius, & D. Thomas.

Ioann. 20 19. *M. Maria ab Agreda vbi supra.*

53 Præterea profectus animæ, non in Visionibus, & materialibus formis, vel favoribus extraordinarijs consistit, sed in altissima Dei cognitione, quæ est per fidem, & in ferventissimo amore charitatis, quia vt sæpiùs diximus, proportionari debent cum obiecto, ad quod diriguntur: vndè vt docet Angelicus: (Impossibile est Deum videri sensu visus, vel quocumque alio sensu, aut potentia sensitiva partis, omnis enim potẽtia huiusmodi est actus corporalis organi, actus autem proportionatur ei, cui est actus, vndè nulla huiusmodi potentia potest se extendere vltra corporalia: Deus autem incorporeus est, vndè nec sensu, nec imaginatione videri potest.) Si ergo sensibilis, aut imaginaria imago plus avertit animam à proportionali similitudine obiecti cum potentia, in qua consistit vnio intellectualis, qua ratione possunt hæ Visiones imaginarię (si in earum imaginum conservatione persistat anima) esse adminiculum, & nõ potiùs obstaculum?

D. Thom. 1. p. q. 12. art. 3.

54 Charitas insuper, quæ per fidem operatur, vt perfecta

fecta sit, & non contracta, debet, non bonum in particulari, sed bonum in vniversali amplecti, & prosequi, nulla enim res sufficienter moveri potest, nisi virtus movẽtis excedat, vel saltim adæquet virtutem passivam mobilis, vt expresse docet D. Thomas: sed iuxta eundem Angelicum: (virtus passiva voluntatis se extendit ad bonum in vniversali, est enim obiectum eius bonum vniversale, sicut & intellectus obiectũ est vniversale.) (Cum autẽ (vt docet idẽ S. Doct.) potentię, seu virtuti, quę est actus corporei organi, connaturale sit cognoscere res secundùm quòd sunt in materia individuali, vndè sensus non cognoscit nisi singularia, & eorum similitudines imaginatio.) Sub quibus Deus cadere non potest, sequitur, quòd per prædictas formas imaginarias non possit efficacitèr moveri voluntas, sicut movetur cum operatur per fidem, quæ est vniversalissima, & in qua luminis plenitudo accipitur ad movendam efficacitèr voluntatem: ergo multo melius est prędictas formas renuntiare, & ad cognitionem vniversalem fidei assurgere, quam huiusmodi formas materiales (licèt à bono spiritu sint) conservare. Videatur Ioannes à Cruce.

D. Thom. 1. p. q. 105 art. 4.

D. Thom. 1. p. q. 12. art. 4.

B. Ioann. à Cruce lib. 2. ascen. mont. Carmel. cap. 16. & 17.

55 Ratio eorum, qui eiusmodi formarum conservationem defendũt, ea potissimùm est, quòd multum iuvant ad spiritualem, & mysticam vnionem, quod non negamus, si verę sint, eisque (vt par est) benè vtatur anima: sed debemus benè investigare, in quo consistat hoc adiutorium, nam profectus animę in eo consistit, quod magis, magisque ad perfectam Dei cognitionem, & amorem excitetur, quia tota legis perfectio est dilectio, & charitas est vinculum perfectionis. Hanc cognitionem, & dilectionem Dei operari debet anima per potentias intellectus, & voluntatis, non autem per potentias imaginationis, & appetitus: spirituales autem potentiæ non excitantur per formas istas materiales, sed per spiritum, & donum excitationis, quod in eis involvitur, quod donum in ipso infusionis instanti communicatur, vt cum B. Ioanne à Cruce testatur Spert Carthusianus dicẽs: (si aliqua de causa admittendę erant, & in pretio habendæ, ea erat gratia boni effectus, quem illæ, quę veræ sunt in anima producunt; sed ad id necessariò admittendæ non sunt, quinimò præstantioris effectus gratia semper negandæ, quia statim ac internis sensibus, & imaginationi offeruntur, producunt in ani-

M. Maria ab Agreda p. 5 n. 47. in med. & n. 49.

Supert Carthus. select. myst. c. p. 4. cap. 5. n. 7.

ma, independentèr ab ea, intelligentiam, amorem, vel suavitatem pro divino beneplacito, & ita recipit anima excitantem effectum passivè, quin valeat illum, vel pro minimo impedire, vndè quo maiori cum studio, & affectu se nudat anima speciebus, imaginibus, & similitudinibus, quibus vestitæ veniunt communicationes supernaturales, quas diximus, intelligentiæ, amoris, & suavitatis, non solùm non se illis privat, verumetiam eisdem maiori cum puritate, & simplicitate, vbertate, claritate, & libertate spiritus, recipiendis eò amplius se disponit.) Hæc ille.

56 Si ergo donum excitationis est fructus imaginativæ Visionis, in quo consistit spirituale animæ auxilium, & hoc plenius recipitur (vt per se patet) quando deductis velamentis, & cortice formarum materialium ablata gustatur, & participatur medulla spiritus, melius erit eiusmodi formas, & imagines abdicare, quàm eas (ne sua materialitate plenitudinem doni impediant) conservare. Debet igitur Magister docere, quod corticem Visionum reijciant, & medullam, & excitationem, quę ad divinam cognitionem, & amorem inducit, conservent.

57 Præter adducta inconvenientia conservandæ Visionis, extat periculum subversionis, & diabolicæ illusionis, quibus Visio imaginaria obnoxia est, à quibus omnibus liberabitur anima, eiusmodi formas negando, quæ (vt docet B. Ioannes à Cruce) animæ conceduntur ob eius incapacitatem ad maiora, & sublimiora percipienda: (Si enim anima (verba sunt huius extatici Doctoris) fuisset capax rerum purè spiritualiũ, rarò, aut nunquã Deus per materiales sẽsus ei loqueretur. *B. Ioann. à Cruce. ascen. mont. Carmeli, lib. 2. cap. 17*

58 Quamobrem non tanti ponderis, & æstimationis sunt, vt aliqui in suis commentis exaggerant: audiat obsecro Magister Bonaventuram sic dicentem: (aliqui putant esse aliquid momenti, quod in se nullius est momenti.) Causas afferunt multi, & præcipuè Ioannes Gerson: conceduntur autem à Deo in sensu ob varias causas, vna est, quia anima adhùc est parvula, & incapax puri spiritus, vndè si aliundè Deus loquatur, non ab ea intelligeretur: secunda quia forsàn cognoscit, animam esse ad sensilem delectationem in spiritualibus proclivem, quæ melius cum sensibilibus quam cum insensibilibus addiscet: tertia, quia percipit Deus abesse ab anima palatum ad manducandum panem doloris, & perfectorum escam, atque habere appetitum ita suo comodo affec- *S. Bonav. vent. de profect. Relig. lib. 2. cap. 7. Gerson de ver. & fals. Visio.*

fectum, quod aliqua mercede ad vlteriùs progrediendum indigeat, sine qua spiritus eius languescet, & deficiet: quæ causæ indicant communicationes huiusmodi fieri animabus nondùm perfectis, quamobrem malè aget Director, si eas multi faciat, aut animam propter eas reputet perfectam, quinimò quasi imperfectam, & multis vitijs, atque fallacijs obnoxiam, eam in magna humilitate, mortificatione, dejectione, & obedientia conservare satagat, & prędictas Visiones in profundo silentij conservet, plerumque enim sunt imaginationes.

59 Nec huic obstare poterit, quod B. Theresia, Catharina Senensis, Birgita, & aliæ Sanctissimæ, & perfectissimæ fœminæ in statu perfecto Visiones imaginarias habuerint, quia Deus suorum favorum Dominus est: & licèt ex sua natura Visio imaginaria sit communicatio spiritus imperfecti; secundùm verò divinę dispositionis propositum, & in illo tunc poterit esse status perfecti. Propterea prędictis Sanctis datę sunt Visiones imaginariæ, quia pro tunc erant illis necessariæ quodquidem non semper, sed rarò contingebat illis, nam licèt Visiones fuissent rerum corporalium, regularitèr erat intellectuales, quia ex statu favores supernaturales statui animarum respondere solent: quod confirmat B. Ioannes à Cruce dicens. (Hoc modo perducit animam Deus de gradu in gradum, vsque ad interiorem, non quia necessè sit huiusmodi ordinem prioris, & posterioris servare, plerumque enim efficit vnum absque alio, sicut animæ expedire cognoscit, vel in eam vult favores conferre, regulariter ordinatè procedit, & via eius ordinaria est sicut diximus.) Hoc est statui animæ proportionata. In huiusmodi renuntiatione formarum non ingreditur Imago Sanctissimę Humanitatis Iesu Christi Domini Nostri, de qua infra latè dicemus.

B. Ioann. à Cruce vbi supra ad med.

M. Mariæ ab Agred 1. p. n. 15.

CAP. VII.

DE VISIONIBVS INTELLECtualibus infusis.

60 HÆ Visiones intellectuales lõgè perfectiores sunt prędictis, non solùm quia pertinent ad superiorem, & spiritualem potentiam, scilicèt intellectum, sed quoad substantiam, & quoad modum, vt statim dicemus. Hæc Visio intellectualis est: *quædam altissima notitia passive intellectui donata, vel per species acquisitas, vel novè à Deo productas, sed à solo Deo immediate absque sensuum, &*

D. Thom. 1.p.q.105 art. 3. & 4. & q. 106. are. 2. & q. 111. art. 2. & 1. 2. q. 9. art. 6.

imaginationis medio applicatas in electui. Ita docent communiter Mystici, & docet D. Thomas.

61 Causa efficiens huius Visionis purè intellectualis est solus Deus, absque Angeli ministerio, quia vt benè notat Alvarez ex doctrina Angelici Præceptoris: (solus Deus potest memoriam, & intellectum ita in bono figere, quod strepitu phantasmatum non avocetur: solus ille potest lumen hoc supernaturale infundere, vel lumen sapientiæ, quod antea infuderat, perficere, & confortare: solus ille potest sine concursu sensuum inclinare voluntatem ad bonum, & habitus charitatis, & virtutum suaviter eam ducentes immittere.) Idem docet Bonaventura, & latè probat Augustinus.

P. Alvarez tom. 3 lib. 5. p. 3 cap. 12.

S. Bonav. de proces. Relig. proces 5. S. Augustin lib. 16. de Civit. Dei, & lib. 9. confes. ca. 10.

62 Causa instrumentalis huius Visionis, iuxta sensum Iacobi Alvarez: (nequit esse lumen fidei, hoc enim est obscurum, & ad solam cognitionem ordinariam rerum supernaturalium ex auctoritate dicentis: imò nec aliquando sufficiens erit donum sapientiæ, quod licèt cum alijs donis valdè fidem perficiat, non tamèn ad tam sublimia, & cum tanta claritate, & modo tam inconsueto cognoscēda se extendit. Datur ergo ad hoc quædam lux, quæ aut est, aut reducitur ad lumen propheticum, qua mens sublevata, ita perfectè res divinas inspicit, vt videatur statū huius mortalitatis excedere.) Iuxta sententiam aliorum fit per aliquod lumen spirituale, quo anima clarè percipit, quod Deus ei manifestare desiderat, vt probat Fr. Philippus à SS. Trinitate. Denique iuxta sententiam Dionysij Carthusiani, & aliorum, quos supra retulimus, non implicat vt fiat per lumen fidei, & donorum sapientiæ, & intellectus, & ratio est evidens, quia vt fatentur communitèr Mystici, hæc Visio intellectualis si circa diuinam essentiam fiat, naturam Visionis intellectualis excedit, & ad altiorem modum Revelationis pertranfit, tantò sublimior, quantò obiectum divinum contemplatum est altius. Hæc autem quę nomine intellectualis Visionis insignitur, est circa creaturas, & obiecta creata, & longè inferior Visioni divinæ essentiæ, vt tenent B. Ioannes à Cruce, Alvarez, Spert Carthusianus, Fr. Philippus à SS. Trinitate, & omnes communitèr: sed sic est quod ad altissimā contemplationem, & revelationem divinæ essentię sufficit lumen fidei, & donorum sapientiæ, & intellectus, vt communitèr docent omnes, cum Divino Dionysio, qui hanc contempla-

Fr. Philipp. à SS. Trinit. Theolog. myst. p. 2. tract. 3. disp. 4. art. 3.

Sup. [illegible] 1. cap. 3. num. 19.

B. Ioann. à Cruce lib. 2. asc. cen. mōc. Carmel. cap. 24. Alvarez vbi supra.

Spert Carthuſ. part. 4. cap. 7. n. 2. Fr. Philipp. à SS. Trinit. vbi ſupra.

plationem divinæ eſſentiæ vocat divinam ſapientiam: ergo longè melius poterit per huiuſmodi lumina fieri Viſio intellectualis, quæ multò inferior eſt.

63 Species infuſæ, per quas fit hæc Viſio intellectualis, interdùm ſunt ex eis, quæ repoſitę erant in ſpirituali memoria, quas tamèn Deus ita diſponit (vt tenet Alvarez) vt admiranda repræſentent: interdùm ſunt à Deo de novo inditæ, & infuſæ, vt altitudo rei revelatę requirit. Primas coaptat Fr. Philippus à SS. Trinitate Viſioni intellectuali infimi gradus, ſecundas verò Viſioni altiſsimi gradus, & hæc ſententia vera eſt, & experientię conſona, & interdùm ab ipſa anima percipitur, nam ſpecies conceptas elevari, & clarificari ita ſentit, quòd abſque nova ſpecierum infuſione clarè panetret altiſsima, & abſcondita myſteria, hoc verò contingit in Viſione infima, in ſublimi verò ſpecies ſunt ſuperioris ordinis.

Alvarez vbi ſupra

64 Modus Viſionis intellectualis multiplex eſſe ſolet, habet enim plures gradus, quos longùm foret enumerare: B. Ioannes à Cruce ſic modum explicat: (communicat Deus animæ quandam lucem ſpiritualem, & ſupernaturalem, in qua facilitèr, & clariſsimè videt ea, quæ vult Deus, ſive cœleſtia ſint, ſive terreſtria, quin hoc impediat quod ſint abſentia, vel præſentia. Hoc evenit veluti ſi porta clariſsima ad intuendum reſeraretur repente, plerumque adinſtar fulguris cũ in obſcuriſsima nocte ſubitò omnia clarificat, quo omnia clareſcunt, & manifeſta efficiuntur, eoque finito illicò omnia obſcurantur, quamvis eorum formæ, & figuræ in imaginatione perſiſtant: hoc vtique in anima propriùs & perfectiùs contingit.) Hæc Myſticus Doctor.

B. Ioann. à Cruce lib. 2. aſcen. mõt. Carmel. cap. 24.

65 Idem fatetur B. Thereſia hiſce verbis: (accidit animæ cum Deus ita diſponit, quòd anima orans, atque in ſuis ſenſibus conſiſtens, ſubito ſuſpenditur, ibique à Domino magnis myſterijs inſtruitur, quæ in ipſa divina eſſentia videre putat: ſed quãvis dico, quòd videt anima, verè nihil videt, quia non eſt Viſio imaginaria, ſed valdè intellectualis, vbi clarè percipit quomodò in Deo omnia contineantur, & videantur, & licèt tranſeat in momento, manet tamèn fixa, & ſculpta in intellectu.) Hæc Seraphica Mater.

S. Theręſia in Manſ. 6. cap. 8.

66 Ad hunc duplicem modum videndi intellectualitèr poſſunt cæteri reduci, & ſciendum eſt, quod licèt effectus,

ctus, & memoria Visionis plus, vel minus durent iuxta diuinum beneplacitum, & animæ necessitatem, vt supra dictum est, Visio tamèn in momento transit, nec in hoc differt à Visione imaginaria, vt malè B. Theresiæ adscribitur, quia Mater Sancta non dicit, quod Visio actualis, & infusio magis duret in intellectuali Visione, quàm in imaginaria, sed memoria Visionis, quod est valdè diversum, & qui expertus fuerit, clarè cognoscet nõ ita contingere, nec sine ingẽti, & efficaci confortatione spiritus posset intellectualis Visionis infusionem (si diù perduraret) sustinere.

Supra c. 5. n. 40.

67 Effectus huius Visionis sunt sublimes, & pretiosi, ab illa enim gignitur habitualis animæ tranquillitas, mentis illuminatio, ingens gaudium, suavitas, humilitas, puritas, castitas, aversio creaturarum, elevatio spiritus in Deum, rubor, & repugnantia manifestandi favores diuinos, ob propriæ vilitatis cognitionem, difficultas, & repugnantia conversandi cum hominibus, inefabilis certitudo Visionis, sed non absquè formidine seductionis, licèt spiritus semper intimam sentit securitatem. Hi sunt verę Visionis effectus, qui interdùm magis, & interdùm minus iuxta diuinum beneplacitum, aut animæ dispositionem percipiuntur.

68 Hæ Visiones plerumque sunt circa substantias corporeas, tam cœlestes, quã terrestres: aliquando circa substantias incorporeas, vel separatas, vt sunt Angeli, & Animę rationales, quæquidem expetunt sublimiorem lucem, & speciem, quàm corporeæ, & rarò evenire contingunt: primæ fiunt frequentèr per species acquisitas, modo supra dicto: secundæ verò per species de novo creatas. 63. *Supra n.*

CAP. VIII.

DE PRACTICA INSTRVCtione Directoris circa huiusmodi Visiones intellectuales.

69 INprędictis Visionibus intellectualibus (vt tenẽt Alvarez, Fr. Philippus à SS. Trinitate, & alij communitèr) nihil potest Dœmon immiscere (immediatè, cum ille ad spirituales potentias nisi medijs sensibus accedere non valeat: quamobrem si Director clarè cognoscat, Visionem fuisse purè intellectualem, de eius veritate, & bono spiritu nullatenùs dubitet, sed quia valdè difficile est, & adeò subtilitèr Diabolus se ingerit, quòd tam anima, quàm eius Director putare possint, & affirmare Visionem fuisse im-

Alvarez vbi supra Fr. Philipp. à SS. Trinit. vbi supra

intellectualem, cum revera non ita sit, necessarium duximus aliqua discretionis signa præbere.

70 Sit primum: status animæ, & exercitium eius ordinarium orationis, quod in rebus supernaturalibus semper est attendendum, nam si anima adhùc consistit in statu meditationis imaginariç, vel licèt interdùm absque imaginibus meditetur, ad exercitium tamèn purè spirituale non penitùs transmigraverit, regularitèr Visio erit imaginaria, ob superiùs adductam rationem, nempè quòd Deus statui animç se accommodat. Si verò sit anima, cuius exercitium est purum, & spirituale, & sit assueta facilitèr sensus relinquere, si clarè non cognoscat Visionem esse imaginariam, absque dubio erit intellectualis: quòd si adhùc dubitet Magister, ad sequentia signa recurret.

71 Secundum: si Visio sit imaginaria, eius memoria, aut species ita fixa, sculptaque manebit in potẽtia, quòd evidentèr cognoscat, ei pondero-sè, & sensibilitèr adhærere, & quandam quasi ingluviem, & pinguedinẽ causare, ad cuius cra/um, & palpabilem motum in varios, & sensibilitèr vehementes effectus appetitus sensitivus irrumpet; quia cum Visio, obiectum, & potentia sint materiales, & omnes operationes materiales aliquo modo onerẽt sensum, clarè dignoscitur laborare, & ad sensibiles, & vehementes effectus moveri. Visio autem intellectualis non movet immediatè appetitum sẽsitivum, sed rationalem, qui nec laborat in opere, nec in effectus sensibiles irrumpit, & quamvis appetitus sensitivus moveri possit per redundãtiam, motio tamèn illa non est ita sensibilis, & ponderosa, sicut illa, quç causatur ab immediata infusione Visionis imaginariæ, & pars animæ superior ita in Visione intellectuali occupatur, quòd vix motum appetitus, qui per redundantiam, fit, percipit, & cognoscit: quamobrem si motio appetitus sit valdè sensibilis, Visio illa non erit intellectualis, sed imaginaria.

72 Tertium: ab effectibus sumendum est, quia Visio imaginaria regularitèr causat deliquium materiale (vulgò *arrobamiento*) impetus sensibiles, lachrymas pœnosas, & eiulatus: Visio verò intellectualis producit extases, raptus, & alia, quæ materiali strepitu, & sensibili præcipitatione carent, & ratio est, quia omnis effectus sapit sphæram suç causæ, materialis causa parit effectus materiales, & sensibiles, & tantò

forcior est, quantò impulsus est supernaturalis: spiritualis verò producit effectus spirituales, & delicatos: cum autem Visio imaginaria fiat in materiali potentia, sicut Visio intellectualis in spirituali, necessariò per effectus, & motus dignoscenda est.

73 Prædicta signa deservire possunt ad dignoscendā differentiam Visionis imaginariæ ab intellectuali, vel è contra, quæ Visio imaginaria licèt à bono spiritu procedat, prædicta proculdubiò signa conferet. Sed Diaboli astucia eò devenire solet, vt hæc signa occultare satagat, vt ipse suas fallacias tutiùs ingerere possit: offert igitur plerumque imaginationi species imaginarias valdè subtiles, impediendo earum reflexionem, quibus anima clarè cognoscere posset esse Visionem imaginariam, & adeò simplicitèr ei obiecta repræsentat quæ dùm modum ignorat propter reflexionis carentiam, putat indubiè Visionem factam fuisse immediatè intellectui, quāobrem ipsa, & eius Director decipiantur.

74 Vt ergo eiusmodi cavillosam astuciam cognoscere possit Magister, diligenter attendat ad effectus materiales, quos parit Visio, iuxta prælibata num. 71. quia licèt verùm sit, quòd per huiusmodi cavillositatē possit ille (ablata reflexione) sensiles effectus ita temperare, quòd putet anima esse spirituales, tamèn in totum est impossibile, quia hoc fieri non potest, nisi mediante aliqua impressione materiali in potentia etiam materiali, quæ necessariò percipienda est sensibilitèr, & vt illam non sentiret, indigeret alia materiali impressione, & sic in infinitum: quamobrem quantò ille in materialibus potentijs se velit magis dissimulare, tātò ampliùs impressiones materiales multiplicādo manifestatur, quia non potest mutare earum naturam, & necessariò materialis causa debet materiales parere effectus.

75 Debet insuper attendere ad effectus morales quos vtraquè Visio, scilicèt vera, & falsa producit, quos licèt capite antecedenti retulimus, nunc ex ore B. Ioannis à Cruce ad maiorem auctoritatem referre placet: (effectus (inquit) quos veræ Visiones intellectuales pariunt in anima, sunt, quies, illuminatio, lętitia ad modum gloriæ, suavitas, munditia, amor, humilitas, & proclivitas, vel elevatio spiritus in Deum, secundùm magis, aut minus, interdùm plus in vno, quàm in alio, respectivè ad spiritus receptionem, & beneplacitum di-

B. Ioann. à Cruc. ascen. mont. Carmeli. cap. 24.

divinum.) Effectus malæ Visionis sic idem Sanctus Doctor exponit, (effectus, quos prædictæ habent, valdè dissimiles sunt ab eis, quos bonæ pariunt, imò caulant aridita-tem spiritus in ordine ad divinam conversationem, proclivitatem ad sui, & suarum Visionum æstimationem, neque vllo modo pariunt mansuetudinem humilitatis, neque ardorem charitatis, neque earum formę manent in animo impressę cum illa suavi claritate, qua bonæ imprimuntur, neque durant; quinimò, & statìm ab anima decidunt. Quod si illa huiusmodi Visiones æstimet, tunc ex propria æstimatione excitatur earum memoria, sed sine affectu amoris, & humilitatis, quam rememoratio veratum Visionum producit.)

76 Necessarium est etiã attendere ad intelligentiam per talem Visionem communicatam, per illam siquidem manifestabitur spiritus, quia si à Dœmone sit, continebit vtique aliquam inconsequentiam, vel malam doctrinam, vel aliquam imprudentiam, vel veritatibus Catholicis dissonantiam, quia licèt interdùm Diabolus transfiguret se in Angelum lucis, vt supra diximus, semperque aliqua vera falsis immisceat, non potest tamèn omninò ita consequens esse, quòd in aliquo suam nequitiam non ostẽdat: quamobrem vt testatur B. Theresia, & experientia docet, si anima voluntariè seduci noluerit (si experta sit) difficilè, imò impossibile est, quòd Dœmonis illusione seducatur. Vt ergo securè procedat Director, nunquam relationi sibi factæ fidem præbeat, sed per se ipsum experimentum capiat, & omnia diligentèr examinet, quia innumeris periculis obnoxia sunt.

77 Nam licèt Visio hæc non posset à Dœmone modo prædicto procedere, plerumque oritur ex veheméti imaginatione subiecti, putantis intellectualiter videre, quod ipse proprio discursu, & apprehensione investigat, vndè necessarium est ad præadductos effectus, & modum excitationis recurrere, quia si nullos habeant, aut non ita efficaces, & mirabiles sicut dictum est, proculdubiò erit naturalis intelligentia, & non Visio supernaturalis, & infusa.

78 Deniquè omnes istæ intellectuales, Visiones, vt testantur omnes Mystici cum B. Ioanne à Cruce, sunt in ordine ad creaturas: illę enim quæ sunt in ordine ad diuinam essentiam, referuntur ad diversum genus intelligentiarum, de quibus suo loco

Supra tract. 4. c. 2. n. 76.

B. Ioannes à Cruce ubi supra.

ses-

sermonem habebimus. Cum ergo huiusmodi Visiones sint circa creaturas, necessarium est (sumpto tantum modò earum spiritu) quòd anima ad divinam essentiam per fidem, & charitatem assurgere, & elevari conetur.

CAP. IX.

DE LOCVTIONIBVS, SIVE verbis supernaturalibus, & infusis, & specialitèr de verbis successivis.

79 SEcũdi generis spiritualium notitiarum sunt Locutiones, aut verba supernaturalia, & infusa, quæ interdùm fiunt animabus, tum in oratione recollectis, tum extra orationem distractis. Solent enim in le ipsis interiora verba percipere (de exterioribus autem, & imaginarijs Locutionibus tractabimus, cum agemus de Revelationibus, ad quas pertinent) quæ non externo auditu, sed intellectu percipiuntur. Hæ Locutiones in triplici sunt differentia, fiunt quippè per verba, vel successiva, vel formalia, vel substantialia, vt communitèr docent Mystici.

80 Verba successiva spiritus secum recollectus sibi ipsi loquitur, adeò facilitèr, distinctè, & immediatè, circa aliquam veritatem, quam intuetur, quod illi videatur, nõ se illa proferre, sed ab alio audire, & mutuo colloquio cum eo versari: in quibus verbis fulciuntur innumeræ mulierum, & Monialium fraudes, quæ passim putant ea, quæ suo naturali acumine, & vivaci discursu discernunt, à Deo per Locutionem recipere, vndè non verentur securè passim proferre (vt tenet B. Ioannes à Cruce) *mihi talia loquutus est Deus, vel hoc dictum est mihi.* Cum revera nõ ex divina Locutione, sed ex propria voluntate, & desiderio verba formentur: & interdùm non desunt Directores, qui eis fidem prębendo, chimæras eiusmodi tanquam divinas Locutiones evulgare non pudeant, nescientes, quòd vt benè notat. Fr. Alphonsus Pastor, si humiles sibi viderentur, timerent planè, aut se ipsas sibi loquutas, aut Dœmonem eis loquutum esse, cum magis suppliciorum, quã favorum dignas se ipsas existimare deberent.

B. Ioann. à Cruce lib. 2. ascen. mõt Carmel. cap. 29.

Fr. Alphõs Pastor in solitu. a- mor. divin. solit. 2. nũm. 23 in fin.

81 Hæc verba successiva ex triplici causa oriri possunt: prima ab influxu, & suggestione Spiritus Sancti, quia cum anima hunc Divinum Paracletum per gratiam possideat, ille (mediante recollectione) suis eam Donis movet ad perfectam conceptæ veritatis indagationem, &

per

per eius illuſtrationis virtutem, multa quæ per ſe ipſam facilè non diſcurreret, quaſi ſe interrogando, & reſpondendo percipit, & invenit, quamobrem putat ſe mutuò cum alio verſari colloquio.

82 Secunda cauſa poteſt eſſe proprium acumen, atque imaginationis vivacitas, qua res novas, & ſubtiles infert, & detegit, ex qua intellectuali collatione, & diſcurſu oritur intellectualis interrogatio, & reſponſio, vndè putat ſe ab alio ſciſcitari, & reſponderi, cum ipſa ſe ipſam interroget, & reſpondeat.

83 Tertia cauſa ſolet eſſe Dæmonis aſtucia, præſertim in his, qui ſunt nimis affecti rebus ſupernaturalibus, & vera humilitate carentes, habéteſque modicam virtutem, quibus in tempore recollectionis ſufficientem Diabolus digreſſionis, & acuminitatis materiam miniſtrat, quod agit mediante phantaſia, offerendo intellectui cõceptus, vel verba, quibus per veroſimilia incipiendo, poſtmodum ad fallacias, & errores inducit, & hoc modo communitèr loquitur Hæreticorũ mẽtibus.

84 Cognitio igitur practica diſcernendi verborum differentiam non facilis omninò videtur B. Ioanni à Cruce: poſſunt tamèn nihilominus eſſe ſigna Directori, quod ſi anima ſe ſentiat per verba ſucceſsiva excitari ad humilem, & reverentem dilectionem, vel ad ſanctam operationem, proculdubiò propè eſt Spiritus Divinus, à cuius influxu, & inſpiratione omnia bona nobis procedunt: ſi autem anima per ordinariam tantùm motionem ad huiuſmodi excitetur, neque aliquã ſpecialem, & intimam excitationem longè maiorem ſolito percipiat, neque in ea diuturnam permanẽtiam habeat, proculdubiò verba illa per proprium diſcurſum, & operationem formata ſunt.

85 Si deniquè verba reddant animam aridam, tepidam, & mentem ad vanam complacentiam inclinent, & licèt interdùm aliquam humilitatem infundere videantur, ſtatim tamèn ad propriam æſtimationem, aut ſui acuminis complacentiam, vel ad immoderatum gaudium adducant, nefas erit dubitare, quòd ab ſpiritu nequam originem trahant.

86 Omnia hæc ſucceſsiva verba docet renunciare, & relinquere B. Ioannes à Cruce, & dono earum excitationis aſſumpto, ad puram, & ſimplicem Dei cognitionem, & amorem, quæ per fidem, & charitatem ſunt, penitùs conſurgere, & ratio eſt, quia prædicta verba à quoquam ſpiri-

B. Ioann. à Cruce, vbi ſupra §. vii.

tu procedant, sunt particulares notitiæ, quibus nequit anima ita proficere, sicut per vniversalem fidei cognitionẽ profecisset, quamobrem melius est ea renuntiare, quam retinere. Verba extatici Doctoris sunt hęc: (Spiritus Sanctus illustrat intellectum recollectum pro suo recollectionis modo, & quia intellectus nequit præstantiùs recolligi quam in fide, in nullo alio quam in fidei recollectione Spiritus Sanctus præstantiùs, & sublimiùs illum illustrabit, nam quo purior est anima fide viva, eò excellentior est infusa charitate, & quantò magis charitate præstat, tantò amplius illam illustrat, atque suorum munerum communicatione exornat, & quamvis per illas apprehensiones supernaturales distinctas communicatur animę lux aliqua, sed tam diversa ab ea, quæ fidei est, quantum diversum est aurum ab infimo metallo, & quoad quantitatem, quantum vastissimum Mare exiguam aquæ guttulam excedit, quia nimirùm per illas speciales, & distinctas apprehensiones datur intellectui sapientia vnius, vel alterius veritatis, per obscuram verò fidem datur ei sapientia generalis, per vnam videlicèt simplicem, & vniversalem notitiam essentię divinę, quæ animæ in ea fidei obscuritate infunditur.) Hæc Beatus Doctor, cuius doctrinam notare, & practicare debet Director.

B. Ioann. à Cruce, vbi supr. num. 2. in med.

87 Quod si aliquis dixerit, quòd vtrumque est bonum, atque vnum alteri non obsistere, respondemus cum Hieronymo Spert Carthusiano: (Pluris obsistere si anima illa non parvi ducit, quia iam est distineri, & detineri in rebus spiritualibus, & distinctis, ac parvæ minervæ, quæ sufficiunt ad prępediendam cõmunicationem abyssi fidei, in qua superiori, quàm naturæ modo, eoque arcano, docet Deus animam, & provehit virtutibus, & donis ad ipsum ea ignorante.) Si tamèn sic tunc expedire videatur prudenti Directori, poterit verba successiva à bono spiritu ducta retinere, sed tamẽ doceat animas esse contentas his veritatibus, quas nostra alma Mater Ecclesia proponit credendas, oportet enim (Paulo attestante) *Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem vnusquisque, sicut Deus divisit mensuram fidei.*

Spert Carthus. sel. lect. myst. par. 4. c. 7. n. 10.

Ad Rom. 12. 3.

CAP. X.

DE VERBIS FORMALIBVS infusis.

88 VErba formalia quandoque dicuntur spiritui modo supra naturam, &c.

medio sensus, ac etiàm non recollecto, quãdoque verò recollecto: dicuntur formalia, quia formalitèr percipit spiritus ea sibi ab alio dici absque vlla sui opera: interdùm dicitur vnum verbum, interdùm duo, vel plura, nonnunquam successivè plurima, vt Danieli contigit, cum loquebatur ei Angelus intra se, cuius verba licèt successiva essent, formalia tamèn vocantur, quia clarè percipiebat ea sibi ab Angelo fieri: successiva vero, an à se, an ab alio proferantur, manet in occulto.

Daniel. 9. 22.

89 Finis eorum est, animam de re aliqua erudire, quodquidem semper cum ex Deo sunt in ea operãtur, quia his quę ordinantur, & iubentur exequendis, promptam, & paratam reddũt, & promptiorem ad humilia, quam ad excelsa; & è converso cum à Dœmone fiunt. Effectus tamèn bonorum verborum (teste B. Ioanne à Cruce) non sunt magni momenti.

B. Ioann. à Cruce vbi supra cap. 30.

90 Vox, quæ in eis percipitur nimis viva est, & delicata, sed clara, nec vnus apex ab interiori auditu prętermittitur, vt B. Theresia inquit his verbis: (in verbis si ex Deo sunt, subitò ita graves sententię proferuntur, quod ad earum formationem, ordinationem, & compositionem, multo tempore opus fuisset,

S. Theresia in Vita, cap. 25

in vno enim verbo plura cõprehenduntur.) Sed quia ad solam animæ operationem diriguntur, nihili, aut parvi pendenda sunt, sed eorum assumpta excitatione, proximum fidei, vt legitimum ad divinam vnionem medium retineatur, quia vt docet Spert Carthusianus: (difficilis sunt, & minimè necessariæ discretionis, cum alium nec efficaciorem producant effectum, quàm eruditionis, & doctrinæ, cum ea ad operandum promptitudine.)

Spert Carthus. vbi sup. n. 13.

91 Cæterùm vt testatur Theresia: (aliquando, & pluries est cupida præsumptio, & conceptus, pręcipuè in personis, quæ sunt debilis imaginationis, vel melancholicæ, ex quo duplici personarum genere, quidquid dicant se supernaturalitèr videre, audire, aut intelligere, nihil earum in aliquo habeatur pretio.) Sed non obstante, nec easdem debet terrere Magister, nec minus pronuntiare, esse à Dœmone illusas, potest enim exindè aliquod incommodum sequi, dummodò pertinaces non sint: quod si tenacitèr Locutiones defendant, necessarium erit, eas de sua illusione monere, & ad communiorem orationis occupationem reducere.

S. Theresia Mans. 6. c. 3.

92 Scire etiam debet Magister, quòd licèt hæc ver-

ba directè, & nullo medio sensus, intellectui fiant, tamẽ Dœmon, quasi fraudis fabricator eximius, potestita imaginationis organum temperare, quòd anima credat notitiã illam adinstar vocis, factam fuisse immediatè intellectui, vt notat B. Ioannes à Cruce, & B. Theresia, quæ triplex signum ad eiusmodi discernendum proponit.

B. Ioann. à Cruce ubi supr.

93 Primum: solicitè considerare, an verba in totum, aut in partem adversentur Sacræ Scripturæ, dispositionibus Ecclesiæ Catholicæ, doctrinis Sanctorum, & opinionibus Mysticorum communitèr receptis, vel si suadeant aliquid contrarium prudentię, perfectioni, loco, aut statui personarum: Deus quippè nobis per Sanctas Scripturas, per Ecclesiæ sanctiones, per Sanctorum auctoritatem, & ordinem virtutum, omnia commendavit, propterea nũquam potest esse sibi contrarius: Dœmon verò his omnibus contraria docet, & sicut supra dictum est, non ita potest suam celare malitiam, quòd in aliqua saltim parte non manifestetur. Videatur Cancellarius Parisiensis.

S. Theresia in Vita, cap. 25.

Gerson de proba. spirit. & de discr. vera Vision. & fals.

94 Secundum: si eiusmodi verba suadeant immoderatos rigores, & pœnitentias, vel aliquam novitatem, & singularitatem nota dignam, quia tunc à malo spiritu procedũt: Deus quippè licèt interdùm animæ aliquam in rigoribus, aut alijs operibus singularitatem præcipiat, vt contigit Catharinæ Senensi, cui nullum præter Sacrosanctę Eucharistiæ cibum sumere mandavit, rarò tamèn, & cum raris id efficere solet, & nihilominùs Fr. Raymundus de Capua pius, & doctus, eiusdem Catharinę Director, antequã id executioni mandare permisit, totidem experientias fecit, quòd vix eam deduxerit ad extremum vitę: tandemque ægrè sustinens hanc singularitatem tanquam vanitati, & admirationi obnoxiam, eam omninò resecavit, atque inviolabilitèr præcepit, quod se communi cæterorum victui accommodaret. Cui quidem Directoris prudentiæ adscribens Deus, eiusmodi voluntati se subduxit, vt exindè Directores agnoscant, quantò debeant singularitates fugere, omnesque animarum operationes, non per ea, quæ illis revelantur, sed per regulas prudentiæ, communisque iustitiæ dirigere.

Coron. Ordin. Præmissis dic. p. 2. lib. 1. cap. 43.

95 Tertium erit, mentis, & animi perturbatio: (Cauſant (inquit Theresia) huiusmodi verba inquietudinem quandam, quin anima valeat concipere vndè veniant, aut quo vadant, quamvis eis resis-

S. Theresia in Vita, ca. 19.

tere-

tere videatur, & quandoquidem ignorat causam, nimis angitur, & turbatur.) Et infra: (quando Dæmon loquitur, videtur animæ, omnia ab ea bona recessisse, tantò manet insipida, turbata, atque omni affecta bono destituta: & licèt interdùm boni desideria habere videatur, non tamen valida, & efficacia sūt: humilitas etiam, quæ resultat, est falsa, inquieta, & sine suavitate. Porrò in his omnibus possunt plures Dæmonis fallaciæ commiscери, propterea nihil adeò certum in huiusmodi rebus esse potest, quòd certiùs non sit timere, & procedere cautè, & Magistrum doctum cui omnia fidelitèr manifestet, eligere.) Hęc Diva Theresia, quæ valdè notanda, & observanda sunt a Directoribus, quod confirmat Ignatius de Loyola.

S. Ignatius de Loyola de regul. ad pleni. spirit. regul. 8.

CAP. XI.

DE VERBIS SVBSTANTIALIBUS infusis.

96 VErba substantialia, quæ etiam sunt formalia (licèt non è converso) recipiuntur in spiritu interdùm recollecto, & interdùm distracto, distinctè tamèn, & clarè percipit anima, non à se ipsa, sed ab alio supernaturalitèr esse prolata: dicuntur substantialia ad differentiam formalium, quia hęc verè, & efficacitèr in anima imprimunt id, quod significant, quin ad eorum receptionem, neque ad sui effectus efficaciam libera sit: *Ecce* (inquit Psalmista) *dedit voci suæ vocem virtutis.* Exemplum adducit Theresia his verbis: (si anima habeat aliquam pœnam, inquietudinem, aut obscuritatem, vnico tantùm verbo, quod Deus proferat, videlicèt *ne doleas*, illicò manes prorsùs libera, licèt anteà ei visum fuerit, quòd totus mundus, vnà cum omnibus fuit Doctoribus, eam non sufficerent à tali afflictione liberare. Hæc verba (licèt causa interdùm ignoretur) adeò excelsam continent maiestatem, quòd si reprehensionis sint, contremiscere faciant, & si amoris, penitùs liquescere.) Quòd nimirùm experiebatur Sponsa Sancta cum dicebat: *Anima mea liquefacta est, vt dilectus loquutus est.* Hæc verba ita manèt in animo sculpta, quòd ad multos annos, & sæpiùs ad totius vitæ spatium ita conservantur, quasi semper recentèr proferrentur. *Psalm. 67. 35. S. Theresia in Vita sua, c. 30.* *Cant. 5. 6.*

97 Hæc verba mirabiles propemodùm pariūt effectus, quia sunt verba vitę æternæ, virtus, & bonum incommutabile, & denique spiritus, & vita sunt: *Sic erit verbum meum* (dicit Dominus) *quod egredietur de ore meo, non re-* *Isaię 55. 11.*

vertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his ad quæ misi illud. Quamobrem Bernardus: (Deo enim (ait) idem est facere quod loqui, idem loqui quod velle, siquidem apud Deum nec verbum dissidet ab intentione, quia veritas est, nec factū à verbo, quia virtus est, nec modus à facto, quia sapientia est.) Igitur cum simùl præstent fortitudinem, & operationem, mirùm in modum animam replent bonis, non tantùm in ordine ad ea, quibus diriguntur, verumetiam ad omnia, quæ sunt virtutis, & perfectionis: fundum etiam animæ adeò explicant, & dilatant, quòd quasi immensam ei latitudinem conferant, & exindè anima, non parvula, non debilis, sed magna, & fortis efficitur.

S. Bernar. Serm. 4. Super Missus est.

98 Perfecta ergo cum resignatione, humilitateque profunda, liberum Deo animam præstare in eis debet consensum, nihil negando, & nihil timendo, quia neque humanus intellectus, neque Dæmonis astucia potest eis intermiscere, neque spiritus nequam vllum substantialis verbi effectum in anima producere, quatenùs in ea simùl imprimat effectum, & habitum, vt tenet B. Ioannes à Cruce, secùs verò in eis, quos per explicitum, vel implicitum pactum quasi eorum dominator, & dominus possidet, in quibus quamvis effectum simùl, & habitum nequeat imprimere, ex vi tamèn pacti voluntarij, quasi violentèr quidquid ei placitum ut cogit operari, semper autem per motus violentos, inquietos, & tumultuosos, cæteris verò nihil ampliùs potest, nisi per vehementes suggestiones efficacitèr ad malum suadere.

B. Ioann. à Cruc. ascen. mont. Carmeli, lib. 2. cap. 31

99 Verumtamen potest quandoque in spiritualis animæ imaginatione aliqua similia verba iactare, quamvis substantialem effectum habere non possunt, sicut divina, quæ adeò excitant ad virtutem, quòd quasi ad Solis radios Aquila renovari dicitur, ita anima ad vocem Domini implumen naturæ miseriam, virtutibus novis ornatur, & in magnificentia convertitur, iuxta illud Psal. *Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia, &c.* Ad hanc divinam vocem perficiuntur incepta, & de novo generantur non incepta: *ipse* (enim) *dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt.* Propterea impossibile erit, quòd Magister si prædictis effectibus attendat, decipi possit.

Psalm. 28. 4.

Psalm. 148. 5.

100 Nam verba Dæmonis ad istorum similitudinem depicta, quāvis primitùs videantur inclinare ad virtutem,

tem, sensim tamèn animam obumbrant, & debilitant, vt benè notat Ignatius de Loyola, atque in rabidam inquietudinem, & furoris stimulum, vnà cum ingenti pondere ad operandum præcipitant, cor eius contrahunt, & stringunt, anhelitum suffocant, eamque timoribus, & tumultibus replent, vndè manifestè verborum differentia cognoscitur, quam expo uit Dominus per Propheram dicentem: *Quid paleis ad triticum dicit Dominus? Nunquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram?*

S. Ignatius de Loyola vbi supra, regul. 1.

Hierem. 23. 29.

101 Hæc verba si verè substantialia sint, & à Deo prolata, omnia habent requisita, non solùm in substantia, sed etiam in modo, & circũstãtijs, quibus à Deo prolata fuisse dignoscantur: quia igitur sæpissimè evenit Magistris spiritualibus, quod plures animæ ad eos accedant, dicentes, sibi factas fuisse supernaturales locutiones, verbaque formalia, & distincta intra se audivisse, quibus non solùm excitatæ sũt ad ea quibus verba dirigebantur (quæ subitò in eis affirmant effecta fuisse) sed ad cetera omnia, quæ sunt omnigenæ virtutis, & sanctitatis, ita vt se se in alteras mutatas cognoscant, quibus profectò si Magister integram fidem præstiterit, milerèmultoties errabit: propterea necessarium est, quòd benè perpẽsis, & omnibus hactenùs prædictis maturè consideratis, adhùc vlteriùs diligentèr observet.

102 Primò, si verba sint plurima, vel eorum sententiæ absque cognita vtilitate, vel vrgenti necessitate repetuntur, hoc enim casu valdè suspectæ sunt, quia vt ait Psalmista: *semel loquutus est Deus, & licèt duo, vel multa audiat, iuxta sequentia huius versus verba: Duo hæc audivi*, non autem diversa, & iterùm prolata, vt ex Prophetis clarè constat, vbi enim sermo divinus repetitur, necessitas repetitionis manifestè patet, & ipse Dominus, qui eis loquebatur, nunc etiam animabus loquitur: *Quia ego ipse, qui loquebar* (ait per Isaiam) *ecce adsum*. Regularitèr ergo vnũ, aut duo verba proferuntur, vt ex supra adducto loco Theresiæ constat, in quorum mirabili compositione plures sententiæ includuntur, qui enim à multiloquio abstinere præcepit, absque evidenti vtilitate, & necessitate, non multum loquetur, vt in verbis à Christo Domino extra concionesprolatis inspicitur. Cõfirmat hanc doctrinam Ioannes Gerson his verbis: (quod in Scriptura semel loquutus

Ioan. Gerson de dis. ver. visio. à fals. signat. 4.

Psalm. 61. 12.

Isaiæ 5. 6.

Sup. cap. 10. n. 90.

est

est Deus (sicut Iob loquitur) id ipsum non repetit: Onerosum quippè esset (ne dicamus vanum) Visiones super Visiones in immensum multiplicatas debere recipere, tanquam ab ore Dei prolatas.)

Gerson de prob. Spirit.

103 Perpendat insuper, vtrùm verba contineant aliqua superflua, supervacanea, non necessaria, quę verè otiosa sint, otiositas enim vitium est, quod verba Dei habere non possunt: (otiosum est verbum (ait Bernardus) quod nullam rationabilem causam habet.) Et Hieronymus: (otiosum verbum est, quod sine vtilitate loquentis, & audientis dicitur, qualis qui de rebus frivolis loquitur, &c.)

S. Bern.

S. Hieronym. 1. in Matth.

104 Item, si contineant aliqua scurrilia, vel parùm seria verba, quæ communitèr damnantur à Sanctis, & præcipuè à Benedicto, qui suis in Cœnobijs perpetua clausura damnavit. Item, si animæ quibus Christus, & Sancti apparent, & loquuntur, affirment Christum, & Sanctos nimis risisse, quia hæc nimirùm aliena sunt ab illo spiritu, qui per Ecclesiasticum protulit: *risum reputavi errorem.* Et de Christo Domino dùm degit in terris, nunquam risisse legimus, sed pluries ploralse, nam licèt aliquando animabus se exhibere potest hilarem, & humanum, sed nimis ridentem, aut cachinosum, nunquam. Attendat etiã si verba contineant aliquam inconsequentiam, vel repugnantiam, vel malam doctrinam, quia verba Dei, & Sanctorum ab omni vitio, & reprehensione debent esse prorsùs immunia.

S. Bene. in Regul. cap. de silentio.

Eccli. 22.

105 Denique licèt in verbis, quæ verè substantialia sunt, nihil agendum restet Directori, siquidem extra arbitrium recipientis est, tam verba, quam effectus accipere, quiquidem sunt ita sublimes sicut dictum est, tamèn circa eorum conservationem aliquid advertendum restat, scilicèt, quod si anima per quorumcumque verborum excitationem in purum exercitium divinæ cognitionis, & amoris non elevetur, verborum memoriam in quantum possit abdicare satagat, & ad huiusmodi exercitium assurgat. Si autem verba prædicta eam in talem occupationem conferant, eorum memoriam conservet, quatenùs ad eam occupationem excitetur, in qua non corticem verborum, sed eorum excitationem debeut conservare.

CAP. XII.

DE REVELATIONIBVS, SIVE notitijs supernaturalibus, & infusis.

106 TErtij supernaturaliũ apprehensionum ge-

ne-

neris sunt Revelationes, quæ propriè ad intellectualem potentiam expectant, quia sunt intelligentiæ, licèt interdùm ad imaginationem possint pertinere. Revelatio est: *detectio alicuius occultæ veritatis, vel manifestatio alicuius arcani, vel mysterij.* Et est duplex, vna quæ est detectio nudæ veritatis, in his quæ iam revelata sunt per fidem; & alia quę est arcanorum manifestatio.

Quid sit Revelatio.

107 Revelatio, quæ est detectio nudæ veritatis (vt tenet B. Ioannes à Cruce) (consistit in eo, quod intellectus veritates cognoscat de Deo, vel de rebus altis, & de his, quæ sunt, fuerunt, & futuræ sunt, quodquidem spiritui Prophetiæ est valdè conforme.) Fit Revelatio infundente Deo in anima lumen clarissimum, & intelligentiâ, qua inexplicabili claritate cognoscit anima ea omnia, quæ Deus determinat vt cognoscat, & hoc tali expressione, & penetratione, quod licèt per totum vitæ spatium in cognitione talis obiecti viribus suis laboraret, nec minimũ quidé eius, quod supernaturalitèr cognoscit, naturaliter cognoscere sufficeret.

B. Ioann. à Cruc. lib. 2. ascen. mont. Carmel. cap. 26.

Revelatio, quæ est detectio nudæ veritatis.

108 Lumen hoc cum ad Dei cognitionem ordinatur, solet esse effectus Doni Sapientiæ, quatenùs est quædam notitia, & rerum penetratio, non propterea quia revelata sunt, sed quia in semetipsis sunt vera, vt anima experimentalitèr cognoscit, quod indicare voluit Psalmista cum inscrutabilia Dei iudicia supernaturalitèr cognoscens cecinit: *iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa.* Vbi ea non propter diuinam Revelationem iusta commendat, sed quia in semetipsa iusta esse conspexit, quod proprium est Doni Sapientiæ.

Psalm. 18. 10.

109 Hę notitiæ interdùm incogitatè, & repentè, interdùm rei cuiuspiam piæ simplici memoria, vel sacri alicuius verbi auditione, infũdũtur, & quãdoque adeò efficacitèr, quòd nedùm animam, sed etiàm corpus tremefaciant, vt testatur Fr. Philippus à SS. Trinitate: luminis verò infusio brevitèr transit, licèt diù durent effectus. In eis sicut in cęteris infusionibus supernaturalibus, anima non est libera, brevitèr tamèn ad liberam operationem manet expedita, quamvis species maneant in potentia æquali, aut minori efficacia semper defixæ.

Fr. Ppilipp. à SS. Trinit. Thcol. myst. p. c. tract. 3. disp. 4. art. 2.

110 Quædam ex huiusmodi notitijs sunt in ordine ad creaturas, quædam verò in ordine ad creatorem, & sapidè admodũm illę, sed istæ vltrà quam dici potest, quia

cum ſint puræ contemplationes, & nudæ intelligentiæ divinæ, ac nudę veritates, & circa ſummum principium, quod vniverſale eſt, vt tenet B. Ioannes à Cruce per hæc verba; (Hæ notitiæ non poſſunt haberi, niſi ab anima in diuina vnione conſtituta, illæ quippè ad ipſam vnionem expectant, quia earum poſſeſſio conſiſtit in certo divinæ veritatis contactu: quamobrē ibi ipſemet Deus, eſt qui ſentitur, & guſtatur, & quandoquidem non ita manifeſtè, & revelata facie, ſicut in Patria, ſed adeò eſt ſublimis, & altus notitiæ, & ſaporis contactus, quòd profundiora animæ penetrat, nec Dæmon poteſt ſe his immiſcere, neque quid ſimile effingere, vel ſimilem ſaporem, & & delectationem infundere.) Hæc ille.

B. Ioann. à Cruce vbi ſupra cap. 25.

111 Anima igitur, quæ ſemel tantùm earum compos fiat, difficile, imò, & impoſsibile eſt, quòd à Dæmone decipiatur, cum nihil ſimile, neque quoad ſubſtantiam, neque quoad effectum effingere poſsit. Director tamèn inexpertus, & plerumque etiam expertus, in relatione animæ decipi valet, quia Dæmon ita cavillosè ſolet imaginationi offerre ſpecies adeò ſubtiles Divinitatis, quòd putet anima intellectuales eſſe, atque ſublimes, & ſimilitèr appetitui ſenſitivo adeò ſuaves infundere delectationes, & ſapores (temperata tamèn aliquantulùm ſenſuali delectatione) quòd credat anima eſſe dulcedines, & ſapores ex divino contactu affluentes, præſertim ſi anima tales contactus experiri non ſit cõſueta, & per lecturam librorum habebat terminorum notitiã: quamobrem obiter ſuadeo Magiſtros, quòd his, qui per huiuſmodi ſupernaturalem viam ingrediuntur, nullatenùs libros doctrinę Myſticæ legere permittant, ſurripiunt quippè terminos, quos obſervant, falsò putantes, ſibi ipſis idem contingere, vndè potiùs ea quæ legunt, quam ea quæ experiuntur referunt Directori, & ambo miſerè decipiuntur.

112 Igitur attendere debet ſemper ad effectus, magis quàm ad luminis infuſionem, quia vt docet B. Ioannes à Cruce: (adeò animam locupletant, quòd ſimùl ac ſemèl aliquibus imperfectionibus exuant, quas nunquam potuerat de medio tollere, eamque reddant virtutibus, diviniſque Donis refertam.) Quibus verbis præcipui Revelationis effectus depinguntur, & quandoquidem ſemèl tantùm ſit anima ſic à Deo tacta, quaſi Deiformis efficitur, quamobrem per effectus late-

B. Ioann. à Cruce, vbi ſupra

re

re haùd quaquam poterit Directori veritas Revelationis, cum Dœmon contrarios effectus pariat. Deindè doceat animam, vt circa illos tactus, & supernaturales notitias se gerat, consentiendo scilicèt eis in gratitudine, & resignatione, non autem negativè se habendo, sicut in reliquis apprehẽsionibus prædictis, quia istæ proculdubiò pertinent ad divinam vnionem, & Mysticam Theologiam, ad quam anima est dirigenda.

113 Revelatio, quæ est arcanorum manifestatio, esse potest, vel circa id, quod Deus est in se, in qua includitur Revelatio Mysterij Sanctissimę Trinitatis, vel circa id, quod Deus est in operibus suis, in qua includuntur cæteri articuli nostræ almæ fidei Catholicę, & propositiones, quę circa illos possunt esse explicitæ veritatum, in quibus multæ ex Revelationibus Prophetarum continentur.

Revelatio, qnæ est arcanorum manifestatio.

114 Circa primum, videlicèt, quod Deus est in se (dummodò fidei nostræ conformentur) solent esse notitiæ vniversales, licèt quandoquidem attributum aliquod particulare manifestent, quia non illud quasi distinctum ab essentia, aut contractum, aut ab alijs attributis separatum repræsentant, quodquidem sufficit, vt sint vniversales, sicut benè notat Suarez, vndè non negativè, sed passivè se gerat anima. *Suarez de Relig. to. 2. lib. 2. cap. 12. n. 19.*

115 Revelationes autem circa illud, quod Deus est in suis operibus, si respiciant ea, quæ ad fidẽ nostrã expectant, potest in eis Dœmõ plures fallacias seminare, præsertim cum hominibus idiotis, & fœminis: quapropter in his cautissimè se gerat, & si aliquid novum, aut à credulitate nostra diversum reveletur, omninò reijciat, est enim Dœmonis revelatio, quandoquidem prævenit nobis Paulus: *quod licèt nos, aut Angelus de Cœlo, evangelizet vobis præterquàm quod evangelizavimus vobis, Anathema sit.* *Ad Galat. 1. 18.*

116 Ne igitur in tam periculosa rerum indagatione multum loboret Magister, melius erit animas eiusmodi notitijs privare, earum consulendo securitati, sed tantùm dono excitationis assumpto, ad divinam vnionem per cognitionem, & amorem consurgere, maximè cum hæ notitiæ non sint directæ cognitiones summi, & vniversalis boni, in quibus vnio Mystica consistit, ad quam se habent tantùm mediatè, & indirectè, videlicèt per excitationem virium supernarum, & potentiarum, quæ per eas mirùm in modum excitantur, & ducuntur ad divinam cognitionem, *M. Maria ab Agreda p. 1 n. 614. & 118. in medio.*

nem, & amorem, quamobrem melius erit hanc tantùm excitationem assumere, & Revelationis corticem abdicare, quandoquidem cortex suis speciebus occupat intellectũ, ne expeditiùs, & puriùs in divinam essentiam consurgat, & virtus potentiarum per solam excitationem vnita melior, & fortior sit, se ipsa in varia obiecta dispersa.

117 Plurimi errores, pericula, & illusiones in huiusmodi rebus, & notitijs commisceri solent, & certiùs imminent his, qui talibus sunt nimis affecti, quia vt benè notat Iacobus Alvarez: (hic appetitus nascitur communitèr ex superbia, qua quis putat se his supernaturalibus donis dignum, ex curiositate, qua cupit insolita, & nova experiri, atque ex defectu, aut tepore fidei, cui quia communia veritatis testimonia minimè ex hominis culpa sufficiunt, alijs extraordinarijs vult ad firmiùs assentiendum excitari.) Quæ omnia quasi perditionis, & illusionis funes, Dœmonem ad eos decipiendos trahunt, & compellunt: quamobrem eos acritèr reprehendat Director, & materialibus, & spiritualibus notitijs omninò privet, & tantùm fidei baculo innixos ducat ad puram, simplicemque Dei notitiam, contétos dumtaxat his, quæ lex divina, Scriptura Sacra, & Sacrosancta Ecclesia credenda exponunt, & generalitèr cum omnibus præcautè procedat, atque in omnibus dubitet, quia mille fallacijs, & periculis abundant.

Alvarez de Paz de vit. spirit. tom. 3. lib. 5. p. 4. c. 5. induct. 1.

CAP. XIII.

DE SENSIFICATIONIBVS spiritualibus, & infusis.

118 QVarti generis notitiarum supernaturalium sunt Sensificationes, seu Sensationes spirituales, quæ licèt potissimè ad voluntatem ordinentur, notitias vocamus, quatenùs ab intellectu percipiuntur, qui debet eas ordinare, & dirigere, & ad quem in earum privatione (casu quo oporteat) recurrendum est. Igitur ad maiorem earum expressionem, & ad nihil intactum in Mystica prętermittendum, de omni sensificationum supernaturalium genere, tam in sensibus, quam in potentijs spiritualibus infusarum, in sequentibus agendum est.

119 Multifariam multisque modis huiusmodi Sensificationes in anima percipiuntur, quandoquidem omnes infusi favores, de quibus nobis in præsenti Tractatu convenit pertractare, sub insigne spi-

spiritualium sensationum colligi possunt. Quædam quidem fiunt sensibus externis, scilicèt olfactui exhibentur odores suavissimi, universos mundi huius longè superantes: auditui, mirabiles, & harmonici concentus: gustui, inexplicabiles dulcedines, præcipuè in receptione Sacrosanctæ Eucharistiæ: tactui, delicatissimę sensationes, quæ vsque ad compagines, medullasque ossium perveniunt, & recreant: visui denique luces, splendores, atque adeò pulcherrima obiecta, quòd ipsam ideam, & desiderium superant, vt testantur S. Bonaventura, & expertissimus B. Ioannes à Cruce.

S. Bonavent. de prof. Relig. lib. 2. cap. 76. B. Ioann. à Cruce lib. 2. ascen. mont. Carmel. cap. 17.

120 Modus, quo hæ supernaturales sensationes fiant, in maximā Mystas hæsitationē confert: quidam putant, quòd in sensibus supernaturalitèr infunduntur earum species materiales, eodem tempore, quo anima spiritualitèr in divina cognitione, & amore occupatur, quin vllo vnquam modo deriventur in sensus ab altissima, fervidaque animæ fruitione, & ratio eorum nititur in eo, quod substantię spirituales carent accidentibus sensibilibus, nisi per aliquam sensibilem speciem operentur, nec accidentia ab eis producta possunt suis causis absimilia esse, ignis siquidem, non frigus, sed calorem producit: nec substantię spirituales possunt habere accidentia sensibilia, vndè dixit Apostolus: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus his qui diligunt illum* 1. ad Corinth. 2. 9.

121 Cum autem, quę his diligentibus præparantur sint bona spiritualia, scilicèt Visio Beatifica, quæ omninò supernaturalis est, hæc non potest producere accidentia sensibilia, quæ in oculum materialem, vel auditum, aut in quemlibet alium sensum cadere possint: quamobrē prædicti Auctores iudicant, quòd huiusmodi Sensificationes, nō in sensus ab intima animæ occupatione redundant, sed ab speciebus materialibus specialitèr à Deo sensibus infusis, quia nimirùm ille, ad instar magni Principis, qui dùm suis Magnatibus delicatissimas epulas præparat, providens respectivè eorum servis, iubet craſiores, & eisdem proprias præparare: ita similitèr, cum superiores potentias ad sui cognitionis, & amoris pascua invitat, atque in se ipso delicatissimis dapibus pascit, pro earum servis, nempè pro sensibus, craſiores cibos per materiales species præparat.

122 Sed longè probabilior est sententia D. Thomæ asserentis, prædictas Sensificatio-

tiones à ſuperiorum potentiarum efficaci motione in materiales indubiè ſenſus redundare: (quia cum ſuperior pars animæ intensè movetur in aliquid, ſequitur motum eius etiam pars inferior, & ſic paſsio exiſtens conſequentèr in appetitu ſenſitivo, eſt ſignum intenſionis voluntatis.) Cum autem anima, dùm eiſdem materialibus ſenſationibus afficitur ſenſus, ſit efficaciſsimè mota per infuſum lumen, & per dulcedinem vnitiui amoris, ex intenſo motu ſuperioris partis animæ, réduńdant in ſenſus prædictæ Senſificationes: quodquidem in Beatis manifeſtè patet, in quibus (teſte Auguſtino, vt infra videbimus) redundant in ſenſu dotes glorioſi ex eorum Viſione Beatifica.

D. Thom. 1. 2. q. 24. art. 3. ad 1.

123 Fiunt communitèr hæ Senſationes animæ recollectæ, quatenùs ſunt effectus efficacis motionis voluntatis, quamvis interdùm fiant animę non recollectæ, & tunc fient, non per redundantiam, ſed per ſpeciales ſpecies ſenſibus infuſas. In vtroque autem eventu debet anima (in quantùm illi libuerit) ſenſibilem cohibere delectationem, & aſſumere dumtaxat earum excitationem, quatenùs excitant ad feruétiorem, & promptiorem elevationem in Deum.

M. Maria ab Agreda in Vita B. Mariæ, p. 2. num. 1527. & 1528.

124 Quòd ſi anima ſit his Senſationibus nimis affecta, eas omninò reſecare oportet, proprietas autem, qua eis vtitur, omnem bonum effectum impedit, propterea à adueniente delectatione ſenſili, illicò abſtrahatur animus, & ad diuinam eſſentiam nudè, & ſpiritualitèr aſſurgat, ibique fixa manere nitens, brevitèr eiuſmodi delectationes extinguentur. Si autem ob ſenſus craſitudinem, & impinguationem diù perſeueret delectatio, ita vt non ſolùm minui, ſed potiùs augeri cognoſcat, à loco recollectionis exeat, aut per feneſtram viſum dilatet, aut honeſtam occupationem arripiat, quia nimis nocent naturę, & adeò poteſt huiuſmodi delectationibus impinguari, vt non ſolùm in magnum vitium naturalium defectum, ſed etiam in delirium, ſpaſmum, & fatuitatem (vt aliquando vidimus) incurrere valeat. Præterquam quòd perfectæ animæ competit omnes ſenſiles delectationes mortificare, maximè cum nihil earum, niſi ſola excitatio ad exercitium vnionis proficiat.

125 Item, quia pluribus Dæmonis illuſionibus ſunt obnoxię, cum ille facilè poſſit dulcedines, & ſuauitates indifferentèr communicare ſenſibus, vt teſtatur Bonaventura.

S. Bonavent. in ſtimulo amor cap. 6. p. 3.

tura. Sed vt Director malas delectationes à bonis secernere, & distinguere valeat, scire debet, quod illæ, quæ à malo spiritu procedunt, ponderosa dulcedine sensum impinguant, atque inter illam onerosam suavitatem pœna tristis, insipidusque sapor emergit: insuper movent ad vanam æstimationem, ad delectationum huiuscemodi desiderium, & ad purè spiritualis exercitij aversionem: quæ verò sunt boni spiritus, licèt sensum inebrient, sed tamèn delicatè, purè, imponderosè, & suavitèr: pariunt etiam in anima humilitatem, recollectionem, & pacem, & non ad delectationem sensus, sed ad spiritus fruitionẽ alliciũt.

126 Aliæ sunt Sensificationes, quæ miros quidem habent effectus, & plerumque respectivè causant lachrymas, impetus, deliquia, extases, raptus, & his similia, de quibus omnibus (Deo auspice) in sequentibus tractare oportebit, quatenùs in eis Directores interdùm ambigunt, & torquentur, & meritò quidem, nam qui nihil in eis hæsitans animas dirigit, aut insscius, aut inexpertus est, cum tot, & tam extraordinarios pariant motus, tot, & tam varijs sint obnoxiæ periculis, quòd nec fila experientię, & scientiæ firmitèr tenere aliquãdo sufficiat. Sed quia tota versatur difficultas in dignoscendis earum causis, vt per eas possint cognosci, & dirigi effectus, vt quidam agunt Directores, qui eis frudere permittunt, vsque ad saietatem, in quo nimis errant: alij è cõverso, eas omninò renuntiare, & abdicare prȩcipiunt, in quo pluris errant, interdùm enim oportet eas conservare, & interdùm reijcere: propterea in sequentibus capitibus de earum singulis differemus.

CAP. XIIII.

DE TACTIBVS SVBSTANtialibus infusis.

127 ALię sunt Sensificationes delicatissimę, & suavissimæ, quæ in animæ substantia immediatè fiunt à Deo, & à Mysticis tactus substantiales dicuntur, & licèt sint communicationes perfectissimi status, cuius ordo superiorem locum exigebat, nihilominùs quia sunt propriè, & strictè Sensificationes, & ad ea, quæ infra dicenda sunt, earum notitia est admodùm necessaria, propterea visum est nobis, de eisdem in prȩsenti loco tractare.

128 Hæ Sensificationes altissimæ, ideò, tactus substantiales dicuntur, quia vt ait B. Ioannes à Cruce: (Deus im- *B. Ioann. à Cruce, vbi supr. cap. 23.*

me

mediatè, & per se tangit substantiam animæ, ex quo contactu, & divina approximatione anima valdè locuplex redditur substantialis virtutis, capacitatis, & fortitudinis.) Quod nimirùm fit infundente Deo in animæ substantia qualitatem intrinsecam, aut substantialem motionem cõfortativam (vt supra dictum est) qua anima efficitur apcap. 14. tior, maiorisque fortitudinis, n. 132. & virtutis ad producendos perfectiores actus, & intensiores his, quos per se anteà producere poterat, & licèt statim redundet in potentias spirituales, & superiores, tactus verò, sive qualitas intrinSpertChar thus. se- seca confortativa immediatè lect. myst. fit in animæ substantia, vt exp. art. 4. cap. 8. n. 8. pressè habetur in prædicto textu, quamvis cuidam experto Mystico videatur, non immediatè fieri in animæ substantia, sed in eius potentijs; ait enim: (& effici dicuntur in substantia, & essentia animæ, quia adeò intensè, profundè, abditè, atque intimè fiunt, quòd videantur, non attingere voluntatem, in qua efficiuntur.) Sed forsitàn hic Auctor negat realem distinctionem animæ à suis potentijs, quam nos concedimus, vndè maiori B. Ioannis à Cruce auctoritati libenter subscribimus.

129 Sed vt pro nostro cõsueto more clarè hanc difficilem materiam perpendamus, explicare ampliùs oportet, quæ sit ista immediatio, qua Deus essentiam, vel substantiam animæ contingit, quandoquidem de fide habemus, Deum essentialitèr omnibus adesse, per essentiam, præsentiam, & potentiam, velut melius loquar, omnia in illo quasi in vastissimo mari includuntur: *in ipso enim* (ait Actor. 37 Paulus) *vivimus, & move-* 28 *mur, & sumus.* Quamobrem necessè est, quod in anima immediatè sit, eiusque contingat substantiam, quid ergo potest esse hic contactus, quo animam immediatè tangit?

130 Respondetur, quod licèt Deus in anima essentialitèr sit sicut in cæteris rebus, metaphoricè tamèn dicitur abesse iniustis, iuxta illud Sapientiæ: *Spiritus enim Domini* Sapient. *disciplinæ effugiet fictum, nec* 1. 5. *habitabit in corpore subdito peccatis.* Et similitèr specialiùs inesse Iustis, communicando eis (vt docèt Angeli- D. Thom. cus) quandam quasi partici- 1. 2q. 110 pationem similitudinis, & art. 4. communicationis divinæ naturæ.

131 Hæc communicatio, quæ recipitur mediante assistentia Dei, per se ipsum immediatè, & non per alium, in animabus consistentibus in gratia, & charitate, plus, minusve,

nusve, iuxta perfectionem eius gratiæ, & charitatis operatur, quàm Deus his, quas dicimus contingi, magis coarctat, perficiens illas, quantùm ad supernaturalem statum, maiori intensione, & radicatione eiusdem gratiæ, secundùm quam participes fiunt divinæ naturę, vt eidem assimilentur, & vniantur, vt scilicèt perfectæ sint in ordine gratię, & quantùm ad esse, & quantùm ad operari, quia vt tenet D. Thomas:) gratia principalitèr duo facit in anima: Primò enim perficit ipsam formalitèr in esse spirituali, secundùm quam Deo assimilatur, vndè, & vita animæ dicitur: secundò perficit eam ad opus, secundùm quod à gratia emanant virtutes, sicut vires ab essentia, quia nõ potest esse operatio perfecta, nisi progrediatur à potentia perfecta per habitum.)

D. Thom. in 3. distinct. 12. q. 1. ar. 1. c.

132 Deindè idèm Angelicus alibi docet, quòd (gratia secundùm se considerata, perficit, essentiam animæ, in quantùm participat quandã similitudinem divini esse, & sicut ab essentia animæ fluunt eius potentiæ, ita à gratia fluunt quædam perfectiones ad potentias animę, quæ dicuntur virtutes, & dona, quibus potentiæ perficiuntur in ordine ad suos actus, iuxta incrementum perfectionis essentię animæ.) Hæc Præceptor Angelicus. Vndè sicut ad incremẽtum splendoris corporis lucidi, crescit splendor radiorum eius, sic potentiarum actus perfectiores evadunt, vnio cũ Deo arctior fit, & amicitia purior.

D. Thom. 3. p. q. 62. art. 2.

133 Cum igitur hæc divinæ naturæ participatio, quæ in hisce animabus causatur mediante divina, & speciali assistentia per gratiam, qua (vt docet D. Thomas) (solus Deus deificat communicando consortium divinæ naturæ, per quandam similitudinis participationem.) Ab illo solo in animę substantia ei plus suæ similitudinis communicando fieri valet, propterea dicitur, quòd Deus immediatè tangit animæ substantiam, à cuius intima approximatione substãtialis cõtactus remanet anima sublimitèr elevata, atque mirabilitèr disposita, & excitata ad perfectam operationem suorum actuum.

D. Thom. 1.2. q. 112. art. 1.

134 Sed cum essentia animæ patiatur recipiendo huiusmodi contactum, quem non potest percipere, nisi mediis suis potentijs, sicut nec potentiæ possunt cognoscere quod passivè recipiunt, nisi mediis suis actibus, nec similitèr hi cognoscuntur, nisi per sua obiecta, propterea putat Auctor ille, huiusmodi tac-

tus recipi in voluntate, cum revera in animæ substantia fiant.

135 Huiuscemodi ergo tactus, quidam distincti sunt, & citò transeunt, quidam nō sunt ita distincti, & magis durant, ambo verò pariunt sensationem spiritualissimam, altissimam, & valdè suavem: interdùm (vt ait B. Ioannes à Cruce) plus in intellectu percipiuntur, & pluris frequentèr in voluntate, quia vt subiunximus, licèt tactus fiat immediatè in animæ substantia, & non in potentijs, tamèn nō potest cognosci ab anima in eius substantia, sed in potentijs, maximè cum tactus eam illicò moveat ad operandum: potentiæ verò, non tactum, sed tactus effectum percipiūt, quia moventur per animam excitatam per substantialem tactum infusum, quamobrem delectatio, quæ in voluntate sentitur, non est tactus, sed eius effectus.

B. Ioann. à Cruce, vbi supr.

136 In his deniquè parùm Directori agendum restat, quia sunt divini, sublimes, atque ab omni Dœmonis potestate prorsùs alieni, qui nec quid simile adhùc effingere potest, præsertim in animæ substantia, minusque prædictos effectus causare: præterquàmquòd animæ, quibus regularitèr conceduntur, sunt omninò purgatæ, & perfectæ, propterea sciunt explicare, & cognoscere ea, quæ sunt à Deo, & inter bonum, & malum deliberare. Doceat eas Magister in his, se habere merè passivè, nullos miscendo discursus, sed mentem in silentio ad auscultantis modum disponendo, iuxta illud Psalmistæ: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam.* Quia vt benè notat quidam Mysta, huiusmodi tactus non poterit apprehendere agendo, sed patiendo, non operando, sed vacando: voluntas tamèn humiliter, resignate, & gratanter illis consentiat.

Psalm. 84. 9.

Sperat Carthusi. vbi supra, n. 4.

CAP. XV.

DE LACHRYMIS SVPERNATURALIBVS, & earum differentijs.

137 TRiplex est lachrymarum genus: quædam sunt malæ, & activæ, quædam activæ, & bonæ, & quædam perfectæ, & passivæ. Malæ, & activæ sunt, quæ ex malo, impuroque fonte profluūt, videlicet, quæ stillantur propter pusillanimitatem, iram, vindictam, desperationem, amissionem bonorum temporalium, vel prophanam dilectionem.

Lachrymæ malæ.

138 Bonæ lachrymę, sed activæ, ad sex genera possunt reduci: primæ sunt cum per afflictam resignationem præ-

Lachrymæ bonæ.

vi-

videtur amissio temporalis, vel imminens aliquod periculum, & lachrymis à Deo remedium postulatur, & huius generis fuerunt lachrymæ Tobię, qui post incursam cęcitatem, & opprobria vxoris audita, ingemuit, & cœpit orare cum lachrymis, quę placitæ fuerunt in divino cõpectu, vt illi Raphael Archãgelus indicavit, & similiter lachrymæ Iudith ante lectum Holophernis, & Annæ matris Samuelis, pro impetranda prole, & sterilitate superanda.

Tobiæ 12 12.

Iuditb. 13 6.

139 Secundæ sunt, quę ex ingenti dolore culparum, tam gravium, quam levium effunduntur, quę iuxta earum motiva, plus, minusve, bonæ, & perfectæ erunt, & huius generis fuerunt lachrymę Petri Apostoli, Davidis, & Marię Magdalenæ.

1. *Reg.* 1. *Lucę* 22. 26. *Psal.* 50. *Lucæ* 7. 38.

140 Tertiæ sunt, quæ ex metu gehennę, mortis, Iudicij, aut alterius pœnæ infligendæ procedunt, quæ bonæ sunt, licet non omninò perfectæ, quales fuerunt lachrymę Ezechiæ, Susannæ, & vxoris Phinees Sacerdotis, cum occisus fuit à Philistæis, & Arca Domini capta in Accaron.

Isaiæ 38. 3. *Daniel.* 1. *Reg.*

141 Quartę sunt, quę à compassione Passionis Christi, & aliorum Mysteriorum consideratione ab oculis Iustorum vberrimè emanant, quæ vtique præ cæteris perfectiores sunt, & huius generis fuerunt lachrymæ filiarũ Hierusalem, quæ Dominum baiulantem Crucem obsequebantur.

Lucæ 23. 2.

142 Quintæ sunt, quæ in afflictionibus, & calamitatibus proximorum effundi solent, cuius generis fuerunt lachrymæ Davidis, filij sui Absalonis æternum, & temporalem interitũ deflentis, Hieremiæ captivitatem Populi deplorantis, & Pauli proficiscentis Hierosolymam pro calamitatibus imminentibus novæ Ecclesiæ,

2. *Reg.* 18 33. *Hierem.* 9. 1. *Actor.* 20. 3. 5.

143 Sextæ, & vltimę sunt, quę ex Dei amore, & æternorum desiderio procedunt, quas animæ pię putissimum, & æternum Dei complexum suspirantes, vbertim emittunt, quæ præ omnibus cæteris perfectiores sunt, & has credimus fuisse illas Citharistę Regij cum dicebat: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte, dùm dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus?* Ita Iacobus Alvarez.

Psalm. 41. 4. *Alvarez de Paz de vit. spirit. tom.* 3. *p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19.

144 Hæc omnia lachrymarum genera bona sunt, & Deo placentia, & Dona sunt Spiritus Sancti, sine cuius inspiratione, nec effundi possũt, nec prodesse, vt tenet Laurentius Iustinianus: quas etiã optabat Augustinus, & à Deo

S. Laurẽt. Iustin. lib. de leg. vit. cap. 9.

S. Auguſtin. in lib. meditat. cap. 36.

expoſcebat dicens: (rogo te per illas tuas benigniſsimas lachrymas, & per omnes miſerationes tuas, quibus nobis miſerabiliter perditis ſubvenire dignatus es: da mihi gratiam lachrymarum, quam multum deſiderat, & appetit anima mea, quia ſine Dono tuo non poſſum habere eam, ſed per Spiritum Sanctum tuum, qui dura peccatorum corda mollit, & ad fletum compungit.) Hæ lachrymæ licet à Spiritu Sancto procedant, activæ ſunt, ſicut & opera meritoria Iuſtorum ſunt activa, quamvis fiant per gratiam, & charitatem, & per Spiritum Sanctum, tanquam per principale principium, à quo bona cuncta procedunt.

145 Debent nihilominùs hę lachrymæ quantumlibet bonæ ſint, purificari, & motivo puræ charitatis perfici, & elevari, & ſimiliter coram alijs debent compeſci, & in quantùm poſsibile ſit, alijs videntibus reprimi, & abſcondi, quia non ęquum eſt lachrymarum nundinas facere, ſed cum à corde moveri cogноſcuntur, à circunſtantium cõſpectu recedere anima procuret, atque in abſcondito plorare, & quantùm poſsibile ei ſit, non in dolorem moventem lachrymas, ſed in Deum amatorie, & pacifice animum convertat, vt pulchre oſtendit Richardus, & ſuadet Ludovicus Bloſius, & hæc eſt doctrina quam in prædictis lachrymis obſervare debet Director.

Richard. in Pſalm. 68. Ludov. Bloſius in inſtruct. vit. aſcet. diviſ. 5. n. 5. & 6.

146 Lachrymę perfectæ, & penitùs paſsivæ, quæ huius loci propriores ſunt, vtpote ſenſationes paſsivę, & ſpirituales, ex Bloſio, & Richardo, ad triplex genus poſſunt referri, videlicet, ad lachrymas doloris, ad lachrymas pœnæ impatientis, & ad lachrymas amoris vulnerati, quarum omnium cauſa prorsùs ſupernaturalis eſt, & infuſa, licet naturaliter per oculos profluant: vnde eiuſmodi lachrymas vocamus infuſas, non ſolùm propter earum cauſam, ſed etiam quatenùs citrà omnem animæ facultatem, & cõſiderationem effundantur, nihil enim ſufficere poſſet, ſi à Deo miſericorditer, & ſupernaturaliter non darentur.

Bloſius in marg. ſpirit. cap. 18. n. 7. Ricard. in Pſalm. 68 & in Apocalypſ. ca. 2. lit. A.

147 Cauſa igitur earum eſt, quoddam lumen ſupernaturale, & infuſum, vnà cum ardentiſsimo, & infuſo ardore charitatis, quibus anima per altiſsimam Dei notitiam, & flammam amoris vivam ita vulneratur, quòd iuxta ſtatum ſuæ perfectionis, ex vi infuſionis vehementis in varia lachrymarum genera diſſolvitur, vnde triplicis lachrymarum generis vna, eademque eſt cauſa, & tantùm in ſubiec-

Bloſius. vbi ſupra.

Richard. vbi supr. subiecti disposition, & statu diversitas.

148 Itaque doloris lachrymę procedunt ex prædicto lumine infuso, quo anima ex vna parte profundè cognoscit, & penetrat divinam bonitatem, & quam digna sit ab omnibus infinitè amari, simùlque ex alia parte omnia sua peccata, & ingratitudines, tanquam illi bonitati oppositas vivissima luce intuetur: ex qua nimirùm oppositione, superveniente amore infuso, & vulnerante, in intensissimi doloris lachrymas erumpit, & interdùm adeò vivas, & penetrativas, quod si Dei confortatio defuisset, præ nimio dolore, & pœna moreretur, vt ostendit Richardus.

149 Hæ lachrymæ in omni animarum statu evenire solent, communitèr tamèn in statu proficientium, & tunc in eiulatus, & suffocationes spiritus convertuntur: si autem anima sit in statu perfecto, magis tranquillę sunt, & suaves: si verò sit in statu vnionis passivæ, prorsùs quietæ sunt, & suavi, tranquilloque dolore sensim per lumina stillantur: & quia in quovis statu perfectissimæ sunt, nullo vnquam modo debent impediri, sed ab hominum conspectu abscondi: quòdsi fortè sint impetuosę, & eiulantes, debent ad suavem tranquillitatem in quantùm fit possibile reduci.

150 Lachrymæ pœnæ impatientis, potiùs à voluntate incipiunt, quam ab intellectu, licèt hic paritèr altissima Dei imbuatur notitia, præcipuè eius immensæ bonitatis, cuius magnitudinem sufficiètèr amare nulla omniũ creaturarum corda cognoscit: quamobrem voluntas viva divini amoris flamma vulnerata, ita in dilecti desiderium rapitur, quòd vivida, & adusta siti affecta, & impatientèr dissolvi cupiens, in impatientis desiderij lachrymas cor suum per oculos vbertim stillat, vt testantur Rusbrochius, & Fr. Thomas à Iesv, quod evenit ex defectu sufficientis purgationis, & alicuius ad recipiẽdam communicationem ineptitudinis: propterea eius lachrymę, nec omninò carent eiulatibus, & singultibus, nec aliqua imperfecta inquietudine, quæ per studium procurandæ tranquillitatis tollenda est, quia vt benè suadet Ludovicus Blosius, etiam in sãctis fletibus modus habẽdus est, ne caput debilitetur, maximè dùm ipsę lachrymæ cũ vehementi confractione funduntur.

Lachrym. pœnę impatientis.

Rusbroch. de ornat. spirit. nupt. lib. 2. cap. 12.

Fr. Thom. à Iesu de orat. divin. lib. 3. cap. 6.

Blos. in paradys. anim. fidel. cap. 24. n. 11.

151 Hæ lachrymæ perfectiores sunt prętèritis, sed adhùc indigent sedari, & pacificari. Ad quod mirùm in-

modum prodesse potest cum divina voluntate cõformitas, quia licèt ad tam aridam sitim extinguendam gutta cõformitatis non sufficiat, tamèn eam aliquantulùm temperat, & refrigerat, & nullum aliud suppetit medicamen ad huiusmodi sitibundum desiderium mitigandum, nisi sola conformitas resignata.

Lachrym. amoris vulnerati.

152 Lachrymæ amoris vulnerati ex prædicto etiam ceterarum principio oriuntur, differunt tamèn in animæ recipientis statu, siquidem iam est perfectè purgata, & illuminata, ac perindè fortiùs, & delicatiùs vulnerata, & ignita, vt tenent Ioannes Rusbrochius, Fr. Thomas à Iesu, & alij passim, in quo amoris fœliciſsimo rogo cor exustum, conflagratum, quasi in sublimatorio positũ, suaves, & dulces per oculos stillat guttas, ita vt sæpiùs illa ignorante, non solùm madefacta, sed tota inebriata à loco orationis assurgat. In his lachrymis nihil restat agendum Directori, quia in causa, in modo, & in effectibus valdè proficuę, & perfectæ sunt, & aliquando ex dono speciali solent alicuí habitualitèr concedi.

Rusbroch. vbi supra lib. 2. ca. 24. in fin.

Fr. Thom. à Iesu, vbi supra, lib. 3. cap. 6.

153 Hoc triplex iusurarum lachrymarum genus à fallacijs Dœmonis est immune, nullo quippè lucro ille inducet animam ad veram, & lachrymosam pœnitentiam peccatorum, neque ad desiderium ardens potiendi Deo, neque sitim divini fontis veram inferre poterit minusque lachrymas puri, & perfecti amoris producet: potest tamèn producere lachrymas sensibiliter dulces, & suaves, sed perfecta motiva supradicta nũquam habere poterunt, & licèt in principio videantur suaves, & dulces, sensim verò in amaras, & insipidas vertuntur: quamobrem Magister benè perpendat causas, & motiva, simùlque effectus lachrymarum, ex quibus facilè in veri earum fontis cognitionem pervenire valebit.

154 Deniquè solet Deus aliquibus elargiri donum infusum lachrymarum, & interdùm his, qui nondùm benè purgati sunt, vt benè notat Fr. Thomas à Iesv. In his lachrymæ non habent motiva perfectorum, quæ adhùc in prædicto dono semper statui recipientis accomodãtur, & ex eis poterit Magister statum animæ cognoscere, dummodò eiusmodi donum supernarurale sit, & non potiùs infirmitas naturæ, quia sunt nõnulli ita pusillanimes, effœminati, & lachrymosi, quòd ad quamlibet devotiũculam, affectum, laborem, aut eventum tenerrimum, illicò plo-

Fr. Thom. à Iesu, vbi supra, lib. 2. cap. 25

rant,

rant, & similiter aliqui Magistrorum, qui adeò filiorum suorum profitentur esse parentes, quòd de illorum omnibus eventibus magna agunt mysteria, atque prædictam naturæ facilitatem nomine doni lachrymarum baptizare non dubitent: gitur lachrymæ verè, & supernaturales mirabiles in anima pariunt effectus, nempè altissimâ Dei æstimationē, aversionem creaturarum, cōtemptum sui ipsius, mirabilem fervorem, & pacificam conversionem ad interiora: quæ autem à naturali pusillanimitate procedunt, si nimiæ sint, causant pœnam, lassitudinem, distractionem, & aridam tepiditatem.

CAP. XVI.

DE IMPETV SVPERNATVrali, & infuso.

155 DE impetu supernaturali tractaturi, potiùs ad experientiam, quàm ad libros mysticos recurrere debemus, cum ferè nullus sit, qui in omnibus animæ statibus impetus huiusmodi singulariter exponat, & plurimis Magistris passim compertum est, difficultèr animabus sic impetitis posse provideri, quinimò, & earum motus, & insolitæ irruptiones solent multum animos Directorum torquere.

156 Igitur sciendum est, quòd sicut esse potest ira bona, & sancta, vt constat ex Psalmista dicente: *Iraſcimini, & nolite peccare.* Ita etiam est impatientia sancta, iuxta illud propheticum: *Noli in patientia tua ſuſcipere, me.* Impatientia, sive impatiens divino amore fruendi impulsus, est impatientia sãcta, quæ ecūdùm animarum status magis, aut minus perfecta est, & interdùm potest esse positivè imperfecta, quamvis non mala. Perfectam divini amoris impatientiam expositit Paulus cum dixit: *Coarctor è duobus, deſiderium habens diſſolvi, & eſſe cum Chriſto.* Ex hoc igitur impatienti amore, sive ex hac amatoria impatientia, supernaturales impetus gignuntur. *Psalm. 4. 5.* *Hierem. 15. 15.* *Ad Philip. 1. 23.*

157 Qui in veriori opinione dividuntur in materiales, & spirituales: materialis impetus oritur ex altissima Dei cognitione, quæ animam ad modum radij illuminat, vnà cum vehemētissima amoris flamma, qua anima quasi ignita sagitta vulneratur, ex cuius vulnere (Theresia teste) (Anima mori cuperet: cuius dirissima pœna, & suavis gloria, ita eam desipere facit, vt quo se vertat nesciens, dùm magis vulnerari, & conflagrari conspicitur, in extraordinarios impetus movetur.) *Impetus materialis in fusus.* *S. Theresia in Vita sua, c. 29.*

Fe-

158 Fere semper huiusmodi impetus fiunt animę non recollectæ, sed repente, & improvise à Domino accersitę, nullumque clare circunspicit, licet personam vocitantem non ignoret, scit namque sufficienter, quòd nullus (Deo excepto) eius ita possit rapere potentias. Hic vocationis modus nihil aliud est, nisi lumen promptum, & velox, in quo ipse Deus altissime communicatur, obscuro tamen fidei velamento circumamictus, qui simùl, ac semel per vividam amoris flammam intime voluntatem consauciat, & velociter reflexionem luminis eripiens, animam vulneratam densissimis consitam tenebris relinquit, quæ dū in tenebris est, nihil præter vulneris dolorem sentit, & obscuritate desipiens, vulnerantemque querere, & comprehendere non valens, in impatiens eius desiderium impetuoso voluntatis motu irrumpit.

159 Sæpissime (vt notat Fr. Philippus à SS. Trinitate) sentit anima subitò veluti sagitta à Domino immissa, vel tonitruo quodam excitari, & interdùm in exordio tota tremit, lamentatur, & dulcissime se consauciatam sentit, quandoquidem à quo, vel quomodò vulnerata fuerit ignorat, quod fit per promptā ablationem reflexionis luminis, & intensiorem infusionem amatoriæ flammæ, qua nesciens, exuberat incendio, vocibusque clamorosis de sic eam vulnerante, & de dirissimo dolore vulneris amatorie conquæritur: (quod vulnus (teste Theresia) adeò forti impulsu ferire contingit, quòd omnę corpus confringitur, & conquassatur, ita vt nec brachia, nec pedes movere valeat, imò si suis pedibus steterit, ei necessarium sit consedere, & quidem anima tota transportata, non potest anhelitum penitùs emittere, vnde exiguos, demissosque iactat gemitus, quasi ad maiores impotens, qui licet sint clamore exigui, dolore tamen perquammagni sunt.) Hæc Seraphica Mater, & proprijssimo penicillo depicta.

S. Theresia, vbi supra.

160 Aliquando Deus manifestè, & vultu ad vultum sagittas luminis, & amoris animę infligit, quæ flammis exuberans, in tam varios, tamque impetuosos impetus exilit, quòd insanire, & furere videatur, vt affert Richardus: pretereà creaturas nimis abhorret, ad creatorem irrequietis conatibus aspirat, sæpè vociferat, & vulnere dolens congemiscit, eiulatur, salit, strangulatur, atque in *B.* terram deijcitur. Cuius meritò dilectionis dolores nullis aliis

Fra. Philipp. à SS. Trinit. Theol. myst. p. 3. tract. 1. disp. 3. art. 4.

Richard. à S. Victor. de grad. violencharit. p. 1. fol. 136. litt.

alijs melius potuit ſponſus comparare, quam mortis, & Inferni dicens: *Quia fortis eſt vt mors dilectio, dura ſicut Infernus æmulatio.* *Cant.8.6.*

161 Omnes prælibati impulſus dicuntur materiales, & ſenſiles, non quia eorum cauſa ſit materialis, quandoquidem eſt pura, & ſpiritualis cognitio, vnà cum infuſo, & ſpirituali amore, ſed quia effectus ſunt materiales, vel vt propriùs loquar, anima in materiales effectus, & impetus prorumpit: præterquàm quòd etiã appetitui sẽſitivo cõmunicatur per redũdantiam, & licèt in ſuperioribus potentijs recipiatur divinus impulſus, ſed quatenùs in appetitu ſenſitivo huiuſmodi impetus generãtur, meritò materiales impetus vocamus, qui ſecundùm maiorem, aut minorẽ animæ purgationem, plus, vel minus inquieti ſunt, & fortes, à quibus longè diſtant impetus ſpirituales, vt infra dicemus.

162 Frequentèr comitantur impulſus aliquę Viſiones exteriores, vel imaginariæ, & frequentiùs ex huiuſmodi Viſionibus oriuntur impulſus, & interdùm ex intellectuali Viſione, vt affirmat B. Thereſia, hoc eſt, à lumine, & amore per Viſionem communicatis, & ſunt Viſionis ſubſtantia, non à cortice Viſionis, quę tantùm obiectivè, & ab extrinſeco movet animam, & inefficax eſt ad tam vehementes effectus producendos. *S. Thereſia vbi ſupra,*

163 Prędicti impetus licèt ſint materiales, nulla poſſunt arte à Dœmone cauſari, vt teſtatur Thereſia dicens: (non hìc cogitare libet, quod hę ſint res, vel à natura motæ, vel à melancholia effectæ, vel à Dœmonis illuſione productæ, nec minus quod ſit vehemens appetitus, aut imaginatio, cum facilè cognoſci poſſit, quod omnia hæc ab immutabili Deo procedant, quia valdè abſimilia ſunt ab alijs devotionibus, vbi intima abſorbitio voluntatis poteſt nos dubios reddere.) Nullo modo poteſt Dœmon immediatè ſpiritualibus potentijs vim inferre, ſicut evenit in huiuſmodi impulſu, quia clarè percipit anima locum vulneris, & conſauciatã eſſe voluntatem ſuperiorem. *S. Thereſia in Vita ſua ca. 20*

264 Cæterùm ſapidam pœnam, quam eiuſmodi vulneratio cauſat, ſimùl cum effectibus, quibus impetu prætermiſſo anima locupletatur, nec imitari poteſt Dœmon, quia vt ait Thereſia: (Nunquam poteſt Dœmon ſapidã pœnam huic conſimilem tribuere, licèt plerumque poſſit dare ſaporem, & delectationem, quaſi ſpiritualem; tã- *S. Thereſia Manſ. 6. c. 2.*

tam verò, & talem pœnam, simùl cum gaudio, & animi tranquillitate coniungere, extra suum arbitrium est: omnis eius potestas ad exteriora reducitur, & dùm pœnas confert, non sunt pacificæ, sed inquietæ, & belligerosæ.) Hæc Sancta Mater, quæ proculdubiò loquitur de impetu, non materiali, sed spirituali, in quo est animi tranquillitas, simùl cum pœna vulnerante. In impetu verò materiali ingens est inquietudo in appetitu, licèt interdùm spiritus possit esse tranquillus, sed rarò, nihilominùs tamèn pœnam sapidam, quæ huiusmodi impulsus materiales comitatur, Dæmon caulare, aut effingere nequit, & multo magis cognosci valet per effectus, in quibus ipse celari non potest.

165 Quia nimirùm eius impetus sunt malè impatientes, desperati, tenebrosi, & animum afficiunt tædio, lassitudine, tristitia, & insapore (vt ait Ignatius de Loyola) quos sensim in rabiem vergit, simùlque in motus sensuales, & turpes, & anima ita remanet inquieta, quasi acubus pungeretur. Nullum deindè affectum in Deum, & virtutem, quinimò ad creaturas, & vanam complacentiam conferunt, & deniquè omnes effectus contrarios bono spiritui pariunt.

S. Ignatius de Loyola de regul. ad plenit. spirit. reg. 6. & 8.

166 Impetus, sive impulsus purè spirituales, & infusi oriuntur ex prædictis lumine, & amore, licèt præteritis sint longè altissimi, suavissimi, delicati, & fortes, sed nihilominùs nullos ferè violentos, & inquietos pariunt effectus, & quamvis spiritus maiori efficacia appetat, concupiscat, & moveatur, est tamèn absque strepitu sensibili, absque inquietudine, & præcipiti motione, quatenùs anima est iam sufficientèr purgata, & ferè disposita ad infusionem luminis, & amoris, & à consortio specierum materialium, & phantasmatum absoluta: (tunc anima (verba sunt Seraphicæ Theresiæ) vivis in desiderijs ardet, sed sapidis, pœnosis, & simùl quietis, pacificis, resignatis, & dulcibus, qui licèt eam conflagrent, & amatorijs delitijs afficiant, illa tamèn tranquillè, & moderatè movetur.)

Impetus spiritualis infusus.

S. Theresia Mans. 6. c. 2.

167 His deniquè impulsibus vtitur Deus tanquam administris ad perficiendam tertiam purgationem amoris, vt ibi dicemus, in quibus nec naturale opus, nec Dæmonis fallacia ingeri potest, nec similitèr debent, aut possunt impediri, ex eis quippè ingès animæ profectus, & bonus multiplex effectus suboriuntur, & aliquando in extasim terminantur.

CAP.

CAP. XVII.

DE PRACTICA INSTRVCTIONE Directoris circa huiusmodi impetus supernaturales.

168 OMnis instructio Directoris ordinanda est ad primam impetuum differentiam, scilicèt materialium, nam in purè spiritualibus nihil ei restat agendum: igitur in illis duo intelligere debet Magister, primùm, quòd sunt communicationes status nondùm perfecti (vt testatur Bonaventura) & communitèr precedunt purgationem passivam spiritus, cum anima non est adhùc penitùs purgata, neque ab habitibus imperfectis omninò libera, neque ab exercitio materialium formarum abstracta, ac perindè pluribus spiritualibus vitijs subiecta, cuius exiguæ purgationis causà, inepta est ad recipiendam tranquillè, & pacificè diuinam infusionem, ideòque in motus insolitos, & impetuosos erumpit.

S. Bonavent. de proc. Relig. lib. 2. cap. 76.

169 Secundùm, quòd hi sensibiles impulsus, vt potè nondùm perfecti, debèt moderari, & pacificari, & eorum impatiens desiderium in tranquillam, & suavem pacem converti, quatenùs perfecta deiformitas valeat introduci: in ipso tamèn motionis calore non debet impetus violentèr compesci, quia multum noceret naturæ, quandoquidem causa est potens, & motus nimis violentus, & præceps: igitur fieri debet suavitèr, eo modo quo exprimit expertissima Theresia per hęc verba: (hæ accelerationes debent pacificari, curando nimirùm illas intra se suavitèr colligere, & animæ vagitus consopire, quemadmodùm contingere solet infantibus, qui interdùm adeò acceleratum habent fletum, quòd verè suffocati videantur, quibus paululùm aquæ ministrãdo, nimius ille, atque acceleratus vagitus demulcetur.) Hæc illa, & pulchrè quidem.

S. Theresia Mans. 6. c. 2.

170 Quod si neque id sufficiat, imaginationem per honestam occupationem divertat, vel in secreto cubiculo vocibus, & suspirijs oppressum cor respirare permittat, & fervore impulsus prætermisso, ad amatoriam Dei noticiam suavitèr assurgere procuret, nullo vnquàm modo imagines, & phantasmata admittendo, quia cum appetitus sit vehementèr motus, & irritatus, atque ad impetuosas emissiones multum proclivis, si illi per sensibilia obiecta novum pabulum ministret, potiùs illum omninò præcipitem, quam pacificum reddet.

171 In illis impulsibus, quos à malo spiritu processisse cognoscat, pręveniat animam, quòd per protestationem expressam dissentiat Dœmonis astucijs, atque ea omnia faciat, quę circa visiones mali spiritus supra dictum est, & prætermissa impulsus violentia, curet diligentèr, quòd anima in simplicem, & amatorium Dei intuitum se conferat, atque per humilem resignationem, diabolicam illã rabiem sedare procuret, Deũque supplicitèr exoret, quòd eam à fallacijs dirissimæ bestiæ eripere dignetur.

Supr. cap. 4. n. 32. & 33.

172 Frequentèr occurrent Directori plures animæ, quę vel ex fervorosa meditatione, vel ex aliqua sensili devotione, vel ex cuiusvis rei devotæ auditione, in affectus impetuosos moventur, vtpotè in fletus, eiulatus, suspiria, clamores, & interdùm in prę-cipites actiones, vel immoderata desideria inclamandi Dei bonitatem, exaggerandi vocibus misericordiam, comminandi iustitiam, convertendi mundum vniversum, & adeundi Infideles ad assequendũ sanguinis Martyrium, quod sæpissimè adhùc in fœminis videtur, & aliquando virilem habitum induentes, Civitatẽ relinquunt, quam inhabitant, deserta pererrant, & alias amentiæ, potiùs quàm virtutis operationes efficiunt. In his, & similibus insolitis affectibus solet animus Directoris multum torqueri.

173 Ad cuius spiritus cognitionem, diligentèr perpendat Director genium animarum, simùlque causam, impulsum, & effectum, & si anima illa sit adhùc in tyrocinio spiritualis vitæ constituta, neque laborat aliquo morbo lunatico, vel humore melancholico, vel indole præcipiti, impetus illi possint esse boni, & supernaturales, & tunc sedari debent modo supradicto, & effectus, & emissiones ad regulas prudentiæ reduci.

174 Si autem anima aliquo ex prædictis accidentibus laboret, putare potest, quòd impetus illi sunt motus naturales genij melancholici, & lunatici, quamobrem potiùs medicinæ remedijs, quàm mysticis instructionibus subvenienda est. Sed si adhùc de genio, & de modo infusionis dubitet, ac per eos dignoscere spiritum non possit, ad effectus recurrat, qui procul dubiò ei spiritum indicabunt.

175 Nam si effectus sint conformes spiritui bono, ex his quos supra retulimus, impetus erunt boni, & à bono spiritu procedẽtes; & è cõversò, si effectus sint pessimi, & ex his, quos nequam spiritus producit,

ducit. Si autem nullum ſpecialem effectum bonum, nec malum in anima producant, ſed tantùm lachrymas, eiulatus, vel amentes actiones, ex quibus anima remanet laxata, frigida, & debilis, abſque dubio à naturali genij facilitate oriuntur.

176 Sed ſi adhùc cognoſcere velit à quo naturali genio procedant, an ſcilicèt à genio puſillanimi, vel lunatico, præcipiat animæ quòd dùm impetus illi obveniunt, viriliter eis reſiſtat, penituſque abſcindat, & compeſcat, & obſervet quomodò ſuo præcepto pareat: ſi enim paruerit, & in quantùm ei poſsibile ſit motus illos reſecare procuret, à ſpiritu puſillanimitatis, & facilitatis indubiè procedunt: ſi autem nec iuſsis acquieſcat, vel ſi dùm acquieſcere incipit illicò per motum velocem ad captum mentis movetur, ducitur planè à ſpiritu lunatico, & melancholico, vndè ad medicinæ remedia recurrendum eſt. Videat Director Fr. Philippum à SS. Trinitate.

Fr. Philipp. à SS. Trinit. Theolog. myſt. p. 3. tract. 1. diſp. 3. art. 4. per tot.

CAP. XVIII.

DE DELIQVIO VIRIVM MAterialium, vulgò Arrobamiento.

177 QVamquam ſecundùm communiorem ſententiam ex materialibus impulſibus deliquia materialia generantur, nihilominùs multà fiunt virium deliquia, quæ ab impulſibus originem non trahunt, vtpotè quia ſensim, & paulatim ab aliqua recollectione procedunt, propterea interdùm fiunt pedetentim animæ recollectæ. Cauſa eorum inſtrumentalis eſt lumen infuſum, quo Deus ad ſe rapit animæ potentias, vel repentina vocatione, vel lenta, ſed profunda abſorbitione: (& tunc animæ (ait Thereſia) paulatìm halitus contrahitur, adeò, vt neque loqui, neque oculos valeat aperire, & quãdoquidem hoc in Viſionibus contingit, hìc tamèn longè fortiùs evenit, quia naturalis calor neſcio quò aufugiat, nam ſi ingens ſit deliquium, manus remanent rigentes, & ſæpè quaſi ligna, expanſæ, corpuſque ſi ſtat ſuis pedibus, vel flexo poplite, ita immobilè perſeverat.) Et alibi ait: (in his deliquijs videtur quòd anima non informet corpus, ſeſeque rigens, & calore naturali deſtitutum exhibet, & quaſi anima carens, manus eius, & corpus omninò frigeſcunt, cuius halitus aliquando difficilè percipitur.) Hæc Mater Seraphica.

S. Thereſia in Vita ſua, cap. 20.

S. Thereſia Manſ. 6. c. 4.

178 Inter has exanimationes, quibus corpus quaſi mortuum conſpicitur, eius

mens adeò vividè, & sublimitèr divino obiecto est attenta, quòd vt testatur Theresia (nunquam fuit ita vigilans ad intelligendum divina, neque in tali, & tam elevato eius Maiestatis lumine, & cognitione.) Sensus autem sunt ita mortui, quòd licèt acubus pungantur, nullum dolorem capiunt, neque vitalem motum efficiunt.

179 Hoc porrò deliquiū torquere solet animum Directoris, quatenùs ita corpus exanimat, quòd ferè nullum ei viventis signum ostendat. Nos autem aliquorum experientia, & Mysticis principijs innixi (licèt forsàn à certitudine declinemus) sensum nostrum exponere decernimus, quandoquidem ab omnibus dicitur evenire deliquia cum omnimoda sensuum alienatione, quæ ex recessu animæ ad interiora contingit, quodquidem non sufficit ad plenā tam rari effectus notitiam. Aliquas verò adijciemus causas, quarum approbationem expertorum, & Doctorum judicio relinquimus.

180 Primò, potest hoc deliquium provenire ex modo, quo Deus sensus corporis aggreditur, & concutit, quatenùs per subitum raptum potentias in ictu oculi extra se, id est, extra suum modum operandi violentèr extrahit, quamobrem anima caret tunc naturali temporis successione ad operandum, vndè naturalis vicissitudo confunditur, sensus obruitur, anhelitus suffocatur, & corporis membra manent frigida, & rigentia (vt tenet D. Thomas) & hoc quandoque videtur in his, qui magna infœlicitate, vel repentina lętitia tanguntur, in quibus tota vis affectus rapitur, quin suppetat illis tēpus, vt successivè, & cum debita lentitudine operentur, affectūque dilatent, & respirēt, propterea vires animi suffocantur, & interdum deliquium, interdùm verò vitæ extinctio subsequitur. *D. Thom. 22. q. 175 art. 4.*

181 Secundò, contingere potest, quatenùs appetitus sensitivus partìm turbatus ex repentino animæ motu, & partìm commotus ex redundantia intimæ communicationis, ita vehementèr erumpit, quòd humanum cor (in quo diximus residere) sic debilitetur, & languescat, quòd cæteris membris (vt par est naturali providentiæ) necessarium sit cum suo proprio calore cōfovere, vndè illa manent frigida, & rigentia: quod etiàm evenire conspicimus hominibus iracundis, quibus repentè aliqua iniuria irrogatur, quòd exardescente nimis appetitu vindictę, adeò cor illorum concutitur, quòd indigeat à cæ- *Sup. trac. 2. cap. 5. num. 45.*

cœteris membris per eorum calorem, & sanguinem reparari, quamobrem homo ille redditur pallidus, eiusque mẽbra magis, vel minus rigentia: cum igitur hoc à naturali causa fieri possit, multo magis à supernaturali poterit fieri.

182 Tertiò, forsàn procedet ex novitate influxionis luminis supernaturalis, res quippè alterius vitæ cum sphæram naturæ superent, quandoquidem anima est naturalibus tantùm assueta, adeò eam in stuporem rapiũt, quòd non solùm nimio pavore concuti, sed etiàm exanimis, & semimortua poterit reddi, vt Prophetæ Esdræ contigisse testatur ipse dicens: *Ecce Angelus venit ad me, & factus sum tanquam mortuus, & intellectus meus alienatus est.* *Esdræ.*

183 Quartò, oriri potest deliquium ex timore, & pavore, qui præcedit huiuscemodi communicationes, quo anima concussa, & perterrita rigens maneat, & penè mortua, vt contigit Evangelistæ Ioanni, cum per supernaturale lumen vidit filium hominis præcinctum podère, qui *cecidit ad pedes eius tanquam mortuus*, & sæpiùs evenire contingit his, quibus subitò aliquis defunctus apparet. *Apocalyp. 1. 17.*

184 Quintò, potest evenire ex violentis impulsibus supra relatis, vt expressè tenet Mater Theresia his verbis: (adeò ingens est pœna, vt anima vix illam sustinere valeat, & interdùm mihi pulsus extinguuntur (iuxta relationem expertarum Sororum ad me accedentium) tibiæ mihi aperiuntur, & manus ita rigent, quòd eas vix adiungere valeam, quamobrem ingens dolor in pulsibus, & in toto corpore (quasi verè dissectum sit) durat in crastinum.) *S. Theresia in Vita sua, cap. 10. in medio.*

185 Sextò, & vltimò, evenire potest ex augmento intimę recollectionis, quatenùs anima ad sui fundum per divinam virtutem repètè vocata, ita omnes suas vires colligit, quòd nullus pro sensibus calor, neque spiritus remaneat: (Deus animam totam sibi surripit (verba sunt Theresiæ) eamque quasi rem propriam à terra elevat, & alienatam à sensibus secum ducit, vndè ei paratos sui Regni thesauros incipit demonstrare, & ne obstaculum fiant potentiæ, aut sensus, iubet illos obstruere, propterea cum anima sic rapienda est, continuo privatur anhelitu.) *S. Theresia Mans. 6. cap. 4.*

CAP. XIX.

DE PRACTICA INSTRVCtione Directoris circa hæc materialia deliquia.

186 PRiusquam doctrinam, & instructionem in

cam

tam periculosa materia deinus Directori, oportet scire, quòd huiusmodi deliquia sunt effectus spiritus non purgati, neque ad purè spiritualia dispositi, propterea quippè fiunt deliquia, nam si anima omninò purgata esset, nullis deliquijs indigeret ad eius sensus interceptandos, vt ex textu antecedenti B. Theresiæ cōstat, ibi etenim dicitur: (& ne obstaculum fiant potentiæ, aut sensus, iubet has portas obstruere.) Ex quo colligitur propterea impediri, & alienari, quia ab eis anima quoad exercitium non est absoluta, nec purgata, ideòque diuinam communicationem impedirent: ergo hæc deliquia, & exanimationes sunt causa indispositionis, & incapacitatis animę ad purè spiritualia, & diuina; quòd quidem valdè notandum est, ne dùm in aliquibus libris ea tantoperè commendata reperiant, putent, esse fauores magni prefij, & perfectionis, cùm reuera sit valdè contrarium.

187 Nec huic veritati obstare poterunt aliqui textus Mysticorum malè intellecti, quandoquidem non de hoc deliquio, sed de spiritualissimo raptu loquātur, quem propter aliquid, quod habet cōmune cum hoc deliquio, sæpè sæpiùs deliquium vocant, vtpotè propter alienationem sensuum, quæ similitèr cōtingit in raptu, quāquam substātialitèr sit longè diuersus, sit enim spiritibus perfectis, à quibus regularitèr absūt deliquia, quę omninò perfecta nō sunt, imperfectio tamèn se tenet ex parte animę recipientis, non verò ex parte recepti luminis, quod est perfectum, sublime, & elevatum.

188 Hęc deliquia præcauenda sunt ob triplicem causam, vel quia possunt esse merè naturalia, vel quia à Dœmone possunt causari, vel quia animæ possunt esse insalubria. Possunt esse naturalia, & pręcipuè in fœminis, quatenùs habent animum adeò pusillanimé, & meticulosum, & adeò strictum spiritum, & contractum, quòd ex aliquibus sensuum apprehēsionibus, huiusmodi deliquia patiantur, vt satis compertum est in pluribus fœminis, quæ ex subitā visione muris, colubri, aut lacerti, ita expauescunt, quòd plerumque quasi exanimes collabuntur.

189 Potest & similitèr contingere ex nimia cerebri debilitate, aut corporis imbecillitate, maximè in his, qui indiscretis rigoribus, & pœnitentijs se macerant, quia nimirùm dùm prædicti vehemētèr applicant materiales potentias exercitio orationis, & meditationis, naturalis calor defi-

cit,

cit, & possunt obsequi huiusce modi deliquia, vt olim in quadam fœmina visum est, cui expertissima Mater Theresia, hac de causa deliquia evenire cognoscens, persuasit, quòd optimo alimento debilitatem cerebri, corporisque reficeret, & hoc modo illi deliquia evanuerunt.

190 Vt igitur dignoscat Magister quando ex naturali causa deliquium procedat, observet, si dùm corpus hoc deliquium patitur, mens est etiàm extincta, debilis, aut inefficax, quia tunc deliquium erit à naturali, & non ab infusa causa: si verò dùm emortuus est vsus sensuum, potentiæ spirituales altissimè, & vivacitèr in Deum, aut aliud spirituale obiectum occupentur, ita vt clarè percipiat nulla naturali cognitione posse illud ita cognoscere, tunc manifestè erit deliquium ex causa infusa, & supernaturali. Quòd si fortè interdùm eveniat (rarò tamèn) quòd anima hanc suæ mentis altissimam occupationem nõ percipiat, effectus tamèn causam deliquij manifestabunt, quia naturale deliquium in anima generat debilitatem, lassitudinem, teporem, tædium virtutis, & requiescendi cupiditatem: in supernaturali verò, quamvis lassitudinem corpus sentiat, spiritus tamèn redditur promptus, agilis, fervidus, & ad omnia quæ laboris sunt, & virtutis conversus, quamobrem si priùs signum deficiat, recurrat ad verba signi sequentis.

191 Potest etiàm deliquium à malo spiritu procedere, quatenùs animam ad vanitatem, & propriam æstimationem alliciat, vel perfectioni ludibrium, & ministerio opprobrium inferat, vtpotè præbendo malis, & hypocritis deliquia materialia, vt ab hominibus in magno sanctitatis pretio habiti, postea eisdem sit virtus in vituperium, quandoquidem eos, quos quasi sanctos, & perfectos venerabantur, vident, tanquam seductores, & hypocritas à Sancto Inquisitionis Tribunali puniri, quamobrem apud populares via recollectionis infamatur, non absque detrimento multorum, & ipsius Dœmonis lucro.

192 Ad discretionem ergo veri deliquij à falso, perpendere debet Director modum, quo anima agitur, an scilicèt eius interiores, & spirituales potentiæ subitò raptæ sint, atque in profunda Dei cognitione, & amore constitutæ, quia tunc absque dubio procedit deliquium à bono spiritu, qui solus potest immediatè eiusmodi potentias rapere; vel si per aliquam for-

mam imaginariam, vel phantasma oblatum imaginationi fuit à sensibus alienata, absque cognitione raptus spiritualium potentiarum, sed cum sensuum enervatione, & extinctione mansit spiritus obscurus, otiosus, vel per mentis hebetudinem consopitus, quia tunc deliquium erit à malo spiritu.

193 Et ad maiorem sui satisfactionem attendat deindè Director ad effectus luminis infusi, nam quod à Dœmone infunditur, est lubricum, superficiale, emortuum, pavorosum, & insuave, & anima remanet inquieta, turbata, debilis, ad terrena proclivis, vanitatē, & æstimationē appetens, favores supernaturales inhiās, mortificationem formidans, & quidquid delectationis, & evagationis est avidè cupiens: quæ omnia quamvis anima voluntariè non amplectatur, tamèn ad ea nimis affecta sentitur, quod sufficit vt mala eorum radix dignoscatur: è converso sunt lumen, & effectus deliquij à bono spiritu procedentis.

194 Difficiliùs longè est differentiam spiritus cognoscere, quādo in eo aliqua imaginatia visio animæ offertur, in qua se immiscere valet spiritus nequam, & efficacitèr movendo appetitum sensitivum potest suadere ei, se divino, & spirituali amore liquefieri, cum revera humano, & sensitivo (& interdùm impuro) amore concremetur. Pro huiusmodi igitur detegenda fallacia, debet recurrere Director ad ea, quæ superiùs dixi- *Supra n.* mus de Visionibus imagina- *5. & 6.*
rijs, à quorum molesta repetitione abstinemus.

195 Deniquè potest hoc deliquium esse nimis nocivum patienti, maximè si sub amoris, & cognitionis prętextu inordinatè tradatur eius delectationi, aut fruitioni, quia in eo qui inordinatè delectationes huiuscemodi (quātumvis infusas) accipit, proculdubiò æstimatio propria, aliorum contemptus, & supernaturalium rerum cupiditas generatur, & in huiusmodi deliquijs evidentiùs, vtpotè cadentibus in subiecto non purgato, & pluribus spiritualibus vitijs infecto. Cum autem adhùc bona spiritualia immoderatè accipiat, vt latè probat B. Ioannes à Cruce, multò plùs immoderatè sumet bona ista materialia, & delectabilia, quamobrem poterit animæ esse valdè nocivum. *B. Ioann. à Cruce lib. 1. noct. obscur. cap. 11*

196 Debet igitur Magister ad pręcavenda prædicta damna, vitandamque populi admirationem, quę ex his deliquijs exterioribus oriri solet, primùm, animæ iniungere, quod

quòd à Deo humilitèr, & efficacitèr postulet, vt eam à tam periculosis rebus eripiat, & per interiorem, communem, & tritam perfectionis viam deducat, seque illi in silentio, & spiritus paupertate communicet, placet quippè Deo hæc petitio, qui animabus docuit in abscondito, & clauso ostio orare Patrem suum, quodquidem confirmat Theresia de his deliquijs obloquendo, his verbis: (supplex oravi Dominum cum hæc mihi cõtingebant, scilicèt quòd mihi denegaret favores, qui effectus exteriores producerent, & ita placuit Domino petitio mea, quòd deinceps nullum eorum expetta sum.)

S. Theresia in Vita sua, c. 20.

197 Secundùm, curet Director quòd anima in exercitio orationis penitùs abstineat à loci compositione, à figuris materialibus, & à puro imaginationis exercitio, sed per pondus rationis (cum opus fuerit) meditetur, & cùm mota sit, ad occupationem spiritualem fidei, & charitatis assurgat, assumpto tantùm dono excitationis, & relicto quidquid deliquium habet materialitatis, & imaginationis. Quodsi notitiæ infusę fuerint circa divinam essentiam modo superiùs dicto, eas pro suo posse satagat retinere, & eisdem vtatur ad suã occupationem internam.

198 Tertiùm, curet Magister, non solùm quòd animæ his deliquijs affectæ (quæ solent ex statu frequentèr evenire) à consortio hominum dùm ea pati sentiunt, recedant, sed etiam si expertæ sint, quòd vel ex visione alicuius imaginis devotæ, vel ex locutione, & colloquio amoris Dei, aut divinorum, aut aliorum similium, ad huiusmodi deliquia excitantur, à prædictis rebus penitùs abstineant, & in quantùm eis interior occupatio permittat, dùm deliquium patiuntur à materialiũ formatũ attentione spiritum retrahant.

199 Sed quia forsàn eis difficillimum erit materiales formas repudiare, vtpotè quia tenacitèr adhærẽt sensui, suavitèr (vt ex Diva Theresia vidimus) & pedetentim debent ab imaginatione expelli, quandoquidem oportet eas omninò reijcere, vt liber spiritus, & solutus possit ad veràm, mysticam vnionem evolare: sed quia sunt nonnulli ita desides, atque ignavæ naturæ quòd falsò putent impotes esse ad huiusmodi formas eliminãdas, debet Magister effectus eorum observare, quia si hæc difficultas oritur ex desidia, remanet ex eis anima tepida, insipida, & nimis defessa: si autem ex legitima difficultate propter altissimos

Supra cã. 17. num. 142.

Dei fines proveniat, manebit anima fortis, hilaris, & fervida, & hæc pro communi deliquiorum instructione sufficiant.

CAP. XX.

DE EXTASI SVPERNATVrali, & divino.

200 MEns hominis extasim patitur Doctore D. Thoma: (cum extra se ponitur, quodquidem contingit, & secundùm vim apprehensivam, & secundùm vim appetitivam: secundùm vim apprehensivam aliquis dicitur extra se poni, quando ponitur extra cognitionem sibi propriam, vel quia ad superiorem sublimatur, sicut homo dùm elevatur ad comprehendenda aliqua, quæ sunt supra sensum, & rationem, dicitur extasim pati, in quantum ponitur extra connaturalem apprehensionem rationis, & sensus.) Ex qua doctrina manifestè colligitur, intellectum hominis extasim pati per cognitionem virtutis fidei Theologicæ, per eam siquidem extra se ponitur, id est, extra cognitionem sibi propriam, & extra connaturalem apprehensionem sensus, & rationis, & ad ea, quæ sunt supra rationē, & sensum elevatur, quòd cōfirmat Dionysius, quem exponens Angelicus ait: (ipse verò per veram fidem est passus extasim veritatis, quasi extra omnem sensum positus, & veritati supernaturali coniunctus.) Idem docet ibidem Dionysius RiKelius.

D. Thom. 2.2.q.28. art. 3.

S. Dionys. de divin.

nominib. cap. 7. §. ratio. D. Thom. ibi lect. 5.

201 Subiungit D. Thomas: (secundùm appetitivam verò partem, dicitur aliquis extasim pati, quãdo appetitus alicuius in alterũ fertur, exiens quodammodò extra se ipsum. Primam quidem extasim facit amor dispositivè, in quantum scilicèt facit meditari de amato, intensa enim meditatio vnius abstrahit ab alijs. Sed secundam extasim facit amor directè, simplicitèr quidem amor amicitiæ, amor autem concupiscentiæ, non simpliciter, sed secundùm quid.) Hactenùs D. Thomas. Ex quo similitèr deducitur, quòd voluntas hominis patitur extasim per charitatem, quę est amor amicitiæ erga Deum, per hanc siquidem voluntas humana ponitur extra sē, & tota fertur in amatum, ob solam eius bonitatem increatam, vt probat Dionysius, quem sequuntur D. Thomas, Dionysius Carthusianus, Rusbrochius, Arpius, & omnes communitèr.

D. Thom. 2.2.q.28. art. 3.

S. Dionys. de divin. nominib. cap. 4.

202 Sed licèt secundùm rigorem Theologicum ita extasis fiat, nos autem ad præbendam doctrinam Directoribus debemus sumere extasim eo in sensu, quo communitèr

D. Thom. tèr à Mysticis accipitur, abs- *ibi lect. 5.* que oppositione doctrinæ *Dionys.* Dionysij, & D. Thomæ, ma- *Carthus.* ximè cum nullus amborum *ibid.* expresè affirmet, extasim fie- *Rusbroch.* ri absque vlla sensuum alie- *de sept.* natione, sed tantùm quòd Fi- *amor. gra.* des, & Charitas extasim fa- *cap. 13.* ciunt in intellectu, & volun- *Henric.* tate, quod similitèr omnes *Arpidis* Mystici, quinimò & ipse An- *Theol.* gelicus in extasi intellectus, *myst. par.* alienationem à sensibus con- *5. lib. 3.* cedit, alienatio quippè non *cap. 32.* provenit immediatè à lumine, & amore infusis, sed ab intima, & profunda animæ attentione ad obiectum divinum, quod per lumen fi- *D. Thom.* dei infusę cognoscit, & per ar- *1. 2. q. 28* dorẽ charitatis diligit, vt pro- *art. 3. ad* bat Dionysius Carthusianus. *1.*

203 Propterea extasis, vt *Dionys.* cum multis tenet Iacobus Al- *Carthus.* varez, est: *elevatio mentis in* *Theolog.* *Deum cum abstractione à sensi-* *myst. lib.* *bus exterioribus, ex magnitu-* *3. art. 17* *dine illius elevationis proce-* *P. Alva-* *dente.* Hæc sensuum abstractio, *rez de Paz* sive alienatio ex eo provenit, *de virt.* quod cum vires animæ limi- *Spirit. to.* tatæ sint, & elevatio sublimis, *3. p. 3.* & efficax, trahit, & recolligit *lib. 5. c.* ad se omnes vires animę, quin *6.* vllæ remanere possint pro sẽsibus, quamobrem à suis sensificationibus omninò privan- *D. Thom.* tur, & hoc est consonum do- *2. 2. q. 175* ctrinę D. Thomæ, qui lo- *art. 2.* quens de raptu Pauli ait: (ex hoc enim ipso, quod appeti- tus ad aliquid vehemẽtèr afficitur, potest cõtingere, quòd ex violentia affectus homo ab omnibus alijs alienetur.) Et idem potest contingere intellectui.

204 Cum igitur D. Thomas concedat, cognitionem facientem extasim esse vehementissimam, adhærere videtur nostrę sententiæ, præsertim cum inter extasim, & raptum solùm discrimen constituat in eo, quod in raptu spiritus patitur violentiam, secùs autem in extasi, & cum in raptu concedat Sanctus Doctor alienationem à sensibus, necessariò videtur, quòd etiàm in extasi concedat, quę omnia confirmat quidam exper- *Sperl Carthus. selec.* tus Carthusianus, dicens: (fa- *myst. par.* cit extasim, id est, mentis abs- *5. cap. 9.* tractionem, excessum à sensi- *n. 13.* bus, & alienationem suavem, & nullatenùs violentam, quæ est raptus propria, dimovet profectò mentem à naturali suo statu, & cognoscendi modo.)

205 Distinguitur extasis à materiali deliquio, quia supernaturale lumen, quod in extasi communicatur, est purum, & prorsùs intellectuale, sine vlla conversione ad phãtasmata, vt affirmat idem Car- *Sperl vbi* thusianus inquiens: (hoc lu- *supra.* men supra omnia phantasmata simplicitèr in Deum transfert.) Deliquium verò materiale,

ferialè, phantaſmata, & viſiones materiales admittit.

206 Diſtinguitur prætereà, quia in deliquio non ſolùm ſenſus alienantur, ſed etiam patiuntur, rigent, pallent, & conquaſantur: in extaſi verò, quamvis ſenſus alienentur, nihil patiuntur, imò plùs remanent fortes, & corpus validius, in quo calor, & color naturalis conſervantur: Quia in deliquio alienantur ſenſus, non tam ex vi intimæ recollectionis, quàm ex vi infuſæ impreſsionis, quę violentèr eos ſuſpendit, alienat, & enervat, vt probat idem Carthuſianus. In extaſi autem alienatio ſenſuum provenit ex intima ſpiritus recollectione, & efficaci abſorbitione, qua impotens redditur ad operandum per ſenſus, qui nec feriuntur, nec pallent, nec conquaſantur, vt paſsim videmus in eo, qui vehementi conatu, ſtudio, aut alicui mentis occupationi ſe tradit, qui voces circumcurſantium non percipit, nec vtrobique ſtantes cõſpicit, ita enim eius mens in ſtudio occupatur, quòd nulla pro ſenſibus vis ſuppetit, ſed non propterea ſenſus feriuntur, & conquaſantur, ſed in ſuo naturali ſtatu remanent, ita ſimilitèr evenit in extaſi.

Dionyſ. Carthuſ. vbi ſupra.

207 Hæc intima attẽtio, ſive abſorpta cognitio, quæ in aliquibus extaſim facit, forsàn in alijs pluribus efficeret deliquium materiale, quatenùs eorum incapacitas ad ſuſtinendum lumen infuſum in ſuperiori parte animæ in cauſa eſt, quòd redundantia luminis inferiorem partem feriat, torqueat, & alienet: ſi enim ſpiritus omninò eſſet diſpoſitus, & capax inviſcerandi in ſe lumen infuſum, atque in ſe ipſo colligendi, nulla in ſenſus violenta impreſſio redundaret, ſubindèque nullatenùs læderentur, & animus in ſe ipſo per efficacem attentionem recollectus extaſim pateretur: ſed ſi ſpiritus eſt ſenſibilibus immixtus, ſenſuſque ſoleat in ſua interna occupatione conſortes efficere, neceſſariò debet efficacia luminis vtroſque ferire, illique reſpectivè ſe habere in ordine ad ſupernaturalem impulſum, ſpiritus nempè, qui dùm patiens eſt, non laborat, nec concutitur tantummodò ſe abſorbendo; ſenſus verò qui dùm patitur, concutitur, & laborat, ſe alienando, & ſuas vires dolorosè amittendo, vndè deliquium materiale perficitur.

208 Ex quibus duo poteſt inferre Director, primum, quòd extaſis ſupernaturalis eſt communicatio ſtatus perfecti, & ſaltim per paſsivam purgationem ſenſus purgati, atque in ſui operatione à materia-

terialitate ſenſuum abſtracti, & ad exercitium purè ſpirituale conuerſi, vt conſtat ex Rusbrochio, Arpio, Philippo à SS. Trinitate, & alijs, quamvis interdùm vtatur ſenſibilibus phantaſmatibus, ſi facilè illis relictis ad purè ſpiritualia con urgit, ibique habitualitèr ſciat quieſcere, ſecùs, nõ extaſis, ſed deliquium fieret.

Rusbroch. vbi ſupr. *Arpius vbi ſupra* *Frat. Philipp. à SS. Trinit. Theolog. myſt. p. 3. tract. 3. diſ. 1. art. 2.*

209 Secundum, quòd ſi eiuſmodi quaſi extatica abſorbitio contingat animæ non in tali ſtatu conſtitutæ, procul dubiò extaſis non erit, ſed vel profunda, & actiua quietis oratio, vel intima recollectio, vel naturalis, & cogitabunda ſuſpenſio. Ad cuius differentiæ cognitionem requiritur indagare effectus, & finem talis abſorbitionis, quandoquidem extaſis ſublimes, & mirabiles effectus parit, ita vt anima, quæ ſemel tantùm veram extaſim paſſa ſit, adeò reddatur cœleſtia appetens, & terrena odiens, quòd ei iam ſolùm viuere Chriſtus ſit, & mori lucrum, vtpotè quia potiùs vivit vbi amat, quam vbi animat: (proindè (aiebat quidam Auctor) magnus ille Paulus diuino iſto amore captus, & extaticę eius vis particeps effectus, ore diuinitùs affato, vivo ego ait, iam non ego, vivit verò in me Chriſtus.) Hic quippè intimus receſſus eſt illa vinaxia Sponſi cella, vbi ita charitas ordinatur, quòd iam nihil præter Deum, & omnia in Deo, & propter Deum diligat, quos quidem ita efficaces effectus in alijs recollectionibus non reperiet.

Spert Carthuſ. vbi ſupra.

210 Plurimi extaſim vocare ſolent ſpiritus volatum, & quidem propriè, quia ſicut ille, qui pennis aerem ſcindit, levitèr, ſuavitèrque ſupra ſe elevatur, atque ab vna ad aliam regionem facilitèr trãſmigrat, ita ſimilitèr anima in extaſi ſumma levitate, & ſuavitate, ſuper ſe, id eſt, ſuper ſuum naturalem modum operandi, extollitur, & ex regione ſenſibili materialium formarum, ad cœleſtem, ſpiritualemque diuinæ eſſentię regionem tranſmigrat, quaſi nobilis paſſer. Alij extaſim vocant raptum, & quidem malè, quia inter eos eſt manifeſta diuerſitas, vt expreſſe tenet D. Thomas, & nos dicemus in ſequẽti capite. Alij deniquè extaſim cum elevatione corporis immiſcent, & planè impropriè, quia licèt in elevatione fiat extaſis, in multis tamen ab ea differt, vt ſuo loco videbitur.

D. Thom. 2. 2q. 175. art. 2.

211 Extaſis, quæ mediãte lumine infuſo in ſe ipſam colligit, & abſorbet animam, cauſat in eâ regulariter reflexionem obiecti cogniti, quãombrem ab extaſi excitata illius

illius, quod cognovit reminiscitur, interdùm clarè, & interdùm obscurè, tametsi evidentèr cognoscit per altissimam cognitionem, & amoream, Deo appropinquasse, cuius efficacem memoriam diù in suo fundo conservat.

212 Veram extasim nequit Dæmon efficere, quia impotens est ad spiritum in sui fundo colligendum, neque ad infundendum tale lumen absque prævio ministerio phantasmatum, maximè cum anima extatica sit iam à materiali phantasmatum vsu soluta, & clarè dignoscere poterit, si lumen ab spirituali, infusoque impulsu immediatè processit, vel si ministerio phantasmatum fuit illapsum. In anima verò quæ nondùm à sensibus soluta est, poterit Dæmon ei deliquium materiale causare, & ita hebetare materiales potentias, quòd putet anima lumen illud infusum immediatè in spiritualibus potentijs, ipsamque extasim passam fuisse.

213 Duplicitèr poterit Director extasis differentiam dignoscere, vno modo per infusionem luminis, quærendo scilicèt an sit habitum medio discursuum, & materialium formarum, vel à profundo animæ emerserit, absque intercalatione discursus, aut materialium formarum, cuius efficacia extra suum operandi modum intra se ipsam, quasi à quodam subtilissimo fune attracta, recolligitur, & absorbetur, quia tunc proculdubiò erit extasis vera, & à Dæmonis iurisdictione immunis: secundo modo per effectus, qui in supernaturalibus omnibus sunt lydij lapides, sive coticulæ, quibus aurum divinæ communicationis ab ære diabolicæ illusionis secernitur.

214 Deniquè, notitiæ, quæ per veram extasim communicantur, solent procedere ab habitu Doni Sapientiæ, & regularitèr sunt cognitiones vniversales divinæ essentię, attributorum Dei, & Trinitatis, eo modo, quo diximus debere intelligi vniversalitatem cognitionis, quas quidem oportet minimè repudiare, imò anima excitata ab extasi debet mordicus conservare, quòdsi fortè earum oblivisceatur, exercitium fidei, & charitatis inire procuret. *Supra.ca. 12. n.88.*

CAP. XXI.

DE RAPTV SVPERNATVrali, & infuso.

215 RAptus, iuxta Angelicum Præceptorem; (violentiam quādam importat: violentum autem dicitur, cuius principium est extra nihil conferente eo, quod vim patitur (vt dicit Philosophus.) *D. Thom. 2.2q.175 art. 1.*

sophus.) Confert autem vnumquodque ad id, in quod tendit, secundùm propriam inclinationem, vel voluntariam, vel naturalem, & ideò oportet, quòd ille, qui rapitur ab aliquo exteriori, rapiatur in aliquid, quod est diversum ab eo, in quod eius inclinatio tendit, quæ quidem diversitas attenditur dupliciter: vno quidem modo, quantum ad finem inclinationis, puta, si lapis, qui naturaliter inclinatur ad hoc, quod feratur deorsùm proijciatur sursùm: alio modo quātū ad modū tendēdi, puta, si lapis velociùs proijciatur deorsùm, quàm sit eius motus naturalis.) HæcD. Thomas. Ex cuius doctrina deduci valet hæc divini raptus definitio: *violenta motio spiritus, qua subito mens hominis rapitur, vel extra finem suæ inclinationis, vel extra naturalem suum modum operationis.* Quæ definitio differentiam raptus ab extasi manifestè demonstrat, quia ad raptum requiritur subita, & violenta motio spiritus, quæ mentem, vel interdùm distractam, & extra divinam cognitionem positam, in divinum obiectum violentèr rapiat: vel interdùm naturali modo, & per sensibilium apprehensionem (vt ait Angelicus) Deum cognoscentem, subitò, & violentèr ad illum rapiat cum abstractione à sensibus; ad extasim verò nulla concurrit violenta motio, aut impulsus, sed fit (vt superiùs diximus) per delicatam mētis abstractionem, & per excessum à sensibus, & alienationem suavem, & nullatenùs violentam: in raptu etiam patitur sensus ex subita, & violenta motione spiritus; in extasi, sensus non patitur, sed ex intima occupatione spiritus perditur, & alienatur, vt expressè docet D. Thomas. Raptus propriè pertinet ad intellectum (vt tenet idem Angelicus) voluntas enim sequitur raptum intellectus, quæ licèt vehementissimè in obiectum feratur, regulariter non rapitur, sed per se movetur, potest tamèn ita vehementèr aliquod obiectum prosequi, quòd ex vehementia affectus homo à sensibus alienetur, sed hoc propriè nō pertinet ad raptum, de quo impræsentiarùm loquimur.

Supr. n. 20. 4.

D. Thom. vbi supra art. 2. ad 1.

D. Thom. vbi supra art. 2.

216 Raptus igitur sæpiùs fit in homine in diversa occupato (licèt fiat interdùm recollecto) & tunc repentino, & improviso motu spiritus violentèr in divinum obiectū rapitur, ex qua quidem subita mutatione adeò turbatur, & pavescit, quòd ei, neque in terra, neque in Cœlo consistere, sed per supernam manum in aere esse suspensum videatur, vt pulchrè depingit

D. Thom. vbi supr. in respō. ad 1.

Ezech. 8. 3. Ezechiel his verbis: *& emissa similitudo manus apprehẽditme in cincinno capitis mei, & elevavit me spiritus inter terram, & Cœlum.* Non quia Prophe-ta fuit verè in corpore elevatus, aut ab eo loco, in quo erat, ad alium in quo non erat, translatus: (sed (vt benè notat Iacobus Alvarez) spiritu, aut intelligentia avulsus à corpore, & à sensibilibus absolutus, atque à naturali eius intelligendi modo, ad supernaturalem, & sensibus incognitum transferens notitiã, vndè ei videbatur non terræ assistere, quia terrenis phantasmatibus erat vacuus, nec similitèr in Cœlo, quia species intelligibiles non capiebat.) Hactenùs Alvarez, qui nihil melius dicere potuit.

Alvarez de vit. spirit. tom. 3. lib. 5. p. 3. cap. 2.

217 Idẽ manifestè cõfirmat Paulus, cum de suo alloquens mirabili raptu vsque ad tertium Cœlũ, ait: *sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit.* Super quẽ locũ subtilitèr Augustinus hæsitationem Apostoli tribuit ad id, quod nihil distinctũ tertij Cœli, neque imaginaria, neque intelligibili specie percepit, sed arcana verba audivit, quæ non licèt homini loqui, alioquin Paulus non poterat dubitare, quòd in corpore, vel extra corpus raptus fuisset: hæc sunt verba Augustini: (affirmat Apostolus verum esse tertium Cœlum id, in quod raptus fuit, & non similitudinem imaginariam tertij Cœli: pari ratione dicere potuit, se in corpore raptum, nominans corpus, proprij corporis phantasma. Si autem verum sciebat tertium Cœlum esse, sciebat ergo, aut esse aliquid spirituale, & incorporeum, & sic nõ poterat corpus illùc rapi.) Hæc Augustinus.

2. ad Corinth. 12. 2.

S. Augustin. in Genes. 12. ad litter.

218 Ex quo manifestè colligitur, quòd licèt Paulus verè cognovit raptum fuisse vsque ad tertium Cœlum, ignorabat modum, & speciem, qua id intelligebat, quamvis locum, ad quem fuit raptus non ignorabat. Quod quidem similitèr contingit animabus, quæ subitò, & violentèr à manu divina rapiuntur, quòd nõ solùm à naturali suo modo cognoscendi, ad alium supernaturalem modum transferuntur, sed etiàm à terrenis obiectis, in quibus versantur, ad tertium divinæ vnionis Cœlum rapiuntur, cuius altissimam vnionem degustantes, ignorant modum, & speciem, quibus in cœlestem illum locum raptæ sunt.

219 Ex hoc etiàm mirabili raptu Pauli constat, quòd interdùm in eo aliqua verba percipiantur, sed longè diversa ab his, quę supra memoravimus, quia licèt sint formalia, simùl & substantialia, fiunt adeò

Supra cap. 11.

adeò delicatè, & profundè, quòd in eis anima, non per vocis sonum, sed per verborum penetrativam intelligentiam, arcanè imbibitur, quia nimirùm ea, quæ percipit, nullo sermone referre valet, vt ipse Apostolus testatur dicens: *& audivi arcana verba, quæ non licèt homini loqui.* Quęquidem aliquando percipiuntur ad modum sibili auræ tenuis, quo anima profundiùs rapitur, & in ipso tenuis auræ delicatissimo sibilo immergitur, vbi à Deo de his, quę optat intimè instruitur. Interdùm etiàm tantùm percipit anima venas susurri eius, quę veluti aquæ fontis Siloe currentes cum silentio, intima spiritus medullitus irrigant, inundant, & fœcundant.

2. ad Corinth. 12. 4.

220 Impulsus raptus est adeò subitus, & violentus, quòd non solùm animam terreat, & tremere faciat, sed etiàm corpus à terra paululùm elevet, & frequentiùs illud in terram proijcit, & vt ait expertissima Theresia: (indiget anima habere animum fortem, & fidem vivam, atque in divina voluntate fidentem resignationem, fortè ne cogitatis exiguam homini afferre turbationem, quòd in suo sensu consistens, videat animam suam repentino motu raptã?) Et hæc est vna ex causis, quibus sequitur sensuum aliena-

S. Theresia Mans. 6. c. 4. & in Vita sua, cap. 20.

tio. Alteram principaliorem affert D. Thomas, scilicet, quòd (in omni operatione, qua intellectus noster subitò abstrahitur à phantasmatibus, necesse est, quòd abstrahatur a sensibus.) Quia ex vi subitę violentiæ tota anima à sensibus eripitur, vnde necessarium est, quòd penitùs alienetur.

D. Thom. 2. 2. q. 175. art. 4.

221 Instrumentum, quod hunc rarissimum effectũ operatur (vt colligitur ex Dionysio Carthusiano, Rusbrochio, Arpio, & alijs) est lumen vivum, & efficax, vnà cum ardenti flamma charitatis, quibus veluti compacta fune Deus ad se repentino motu spiritum trahit, vtpotè ad exemplum magnetis, qui illicò, ac ferrum contingit, illud velociter sibi subripit: ita similiter Deus, qui cum lux, & charitas sit, dùm animam suo lumine, & amore tangit, statim motu violento, & efficaci ad se ipsum attrahit, & rapit, quamobrem illa repentè à sensibus educta, & supernaturali lumine edocta, omninò sensus perdit, & amittit.

Dionys. Carthus. myst. Theolog. lib. 3. art. 18. Ioann. Rusbroch. de ornat. spirit. nupt. lib. 2. cap. 25. Henric. Arpius mystic. p. 5. lib. 3. cap. 33.

222 Excedit raptus omnem Dœmonis potentiam, qui nequit immediatè sibi spiritales potentias subripere, nec similiter bonus Angelus potest, hoc enim solius Dei est, qui omnia quæcumque voluit fecit in Cœlo, &

Psalm. 134. 6. Esther 13. 9.

in terra, cuius nullus potest resistere voluntati, ille quippe, qui est lux, & charitas vera, per se ipsum suo lumine, & amore spiritum ad se trahit, & rapit, sibique potenti impulsu copulatur, propterea in vero raptu nulla ingeri potest Dœmonis fallacia.

223 Sed quia ille, qui semper callidè incedit, atque in supernaturalibus semper se miscere, & per falsam imitationem mimum agere cupit, ideò in his, qui exercitium habent mixtum, ex sensibilibus, & spiritualibus formis (maximè si experientia careant) potest violentèr eorum sensus rapere, & imaginationi offerre visiones Gloriæ, Christi, & Sanctorum, vt tam ipsi, quàm eorum Directores verè credant, quòd per bonum spiritum rapti sunt.

224 Igitur ad discernendum verum raptum à falso, aliqua debemus signa præbere, quandoquidem inexpertis erit valdè difficile. Sit primum, quòd in vero raptu datur animæ magna certitudo, ei experimentalitèr inhęrens, quòd à divino spiritu rapta sit, ita vt nullus remaneat ambigendi locus, vel timor: quod secùs evenit in raptu diabolico, in eo quippè anima concipit pavorem, timorem, & molestam formidinem, mixtam tamèn cũ vana securitate raptus, & sui ipsius ęstimatione, ita vt simùl inordinatè sentit vanam securitatẽ, & in ipsa securitate pavet, timet, & inquietatur, vt probãt Blosius, & Delrio: & licèt bonus spiritus etiã inter illam firmã, quã præbet securitatẽ, aliquẽ illusionis timorem immisceat, sed est valdè diversus timor in vtrisque, quia timor procedens ex Dœmonis illusione, est inquietus, horridus, pavorosus, lubricus, & gravis. Timor autem à bono spiritu emanans, est timor quietus, resignatus, humilis, & levis. Hic nascitur timor ex propriæ vilitatis consideratione, qua anima se se indignam reputat divini favoris, quin vllo modo timor iste humilis minuat securitatem, quam bonus spiritus animæ confert, nam simùl habet securitatem firmam, & ex propria cognitione timorem pacificum: hoc solùm capit, qui spiritualitèr sapit. In illusione verò Dœmonis nascitur timor ex eius proximatione, & consortio, quem semper sequitur formido, & pavor.

Blosius in concl. animæ. fidel. cap. 11. §. 3.

Delrio disq. magic. lib. 4. cap. 1. q. 1.

225 Secundum: In vero raptu, vt ait Theresia, (cognoscit anima se in Deum per altissimum modum esse transformatam, qua intelligentia perseverante, nulla potentia sentitur.) Hoc est, modum transformationis ignorat, quia ni-

S. Theresia in Vita sua, cap. 20.

nihil distinctum clarè percipit: quodquidem in raptu Dæmonis ficto evenire non potest, tùm quia nulla transformatio intima in Deum sentitur, sed quædam dulcedo, & amor superficialis, & sensibilis, tum quia nulla abest reflexio sensibilis, & materialis, tùm deniquè quia timor pavorosus dilatatur, & magis, ac magis augetur. Secùs in vero raptu vbi timor semper minuitur, & vt ait Alvarez: (post vsum recipiendi hoc donum, cessat timor (humilis tamèn non in totum) & manet immensæ securitatis fruitio.)

P. Alvarez de Paz tom. 3. vbi supr.

226 Tertium: quòd in vero raptu nulla Visio imaginaria habet locum, cum dùm anima raptum patitur, omninò abstracta est à sensibilibus formis, & phantasmatibus, vt expressè docet D. Thomas, quamobrem in vero raptu nulla potest dari imaginaria Visio: & quamvis Seraphica Mater Theresia concedat in raptu aliquas Visiones imaginarias, raptus ille de quo loquitur, non est propriè, & strictè raptus, sed deliquium, vulgò *arrobamiento*, quodquidem raptum vocat, quatenùs in eo etiam anima aliquo modo rapitur, & à suo rudi modo cognoscendi in alium sublimiorem trãsfertur, in quo raptu possunt ingredi imaginariæ Visiones: quod manifestè patet ex ipsius Seraphicæ Matris verbis, ait enim: (cum anima consistit in hoc raptu.) Et *sia vbi* paulò infra subiungit: (itaque *supra* in hac oratione deliquij, seu de *arrobamiento*.) Ex quibus verbis constat, vocare raptum illam orationem deliquij, vbi Visiones imaginarias concedit, & hoc quatenùs etiàm in deliquio quodammodò rapitur spiritus. In vero autem raptu strictè sumpto, nullæ admittuntur formæ imaginariæ, cum essentialitèr consistat in abstractione ab omnibus formis sensibilibus, vt ex D. Thoma constat, & docet experientia: propterea si in raptu, quem anima patitur, percipit imaginarias formas, vel visiones, raptus non est, sed deliquium: ad cuius spiritum discernendum debet Magister recurrere ad ea, quæ superiùs diximus, cum de illo sermonem fecimus.

D. Thom. 2.2 q. 175 art. 1.

227 Sed animadvertendum est, quòd Visiones imaginariæ, quæ à vero raptu excluduntur, illæ sunt, quæ fiunt per species imaginarias, & sensibiles, licèt obiecta spiritualia sint, putà Dei, Angelorum, aut animarum, non autem illę, quę licèt sint circa obiecta materialia, fiunt per solas species intelligibiles, & spiritualissimas, vt supra diximus, cum de Visionibus intellectualibus egimus: hæ

Sup. à n. 7. n. 63.

quippè possunt in raptu proculdubiò evenire, ad quarum discretionem recurrere debet Magister ad ea, quæ ibi dicta sunt.

228 Deniquè, potest verum raptum à falso discernere per statum animæ raptę, quia raptus est communicatio status perfecti: propterea si anima sit in statu materialis exercitij constituta, licèt possit verè à Deo rapi, tamèn Director cautè procedat, & tunc raptum examinet per modum luminis, & transformationis, & præcipuè per effectus, & sic difficilè errare poterit. In vero raptu, nihil agendum restat Magistro quoad animæ exercitium, quia in eo nihil est respuendum, nihil amplius agendum, sed passivè auscultandum, quandoquidem in eo est anima divinitùs occupata, atque in divinæ essentiæ abysso omninò immersa: quoad eius externam directionem, ea omnia observare debet, quę circa animas huiusmodi observanda diximus, & dicemus.

CAP. XXII.

DE SOMNO DIVINO, SIVE de morte Mystica.

229 QVia prorsùs impossibile est referre omnia Dona multiformis gratiæ Dei, quibus animas quasi dilectas, & amicas charissimas, in intima sui ipsius communicatione cumulare dignatus est, de his tantùm, quæ communitèr occurrere possunt Directoribus sermonem instituere decernimus: & ne aliquid de solitis favoribus intactum relinquamus, de sopore divino impræsentiarùm agere debemus.

230 Solet igitur anima divino interdùm soporari spiritu, quòd à Mysticis vocatur Somnus, sive Sopor divinus (non loquimur de somno prophetico, de quo supra actum est.) Hæc spiritualis significatio quatenùs somnus, est species extasis, teste Gilberto, qui ait: (bonus sopor est mentis excessus, & alienatio ab effectibus carnis, & à sensibus corporis.) Quod est proprium extasis, quia anima propter intimam attentionem in Deũ alienatur à sensibus, sicut in extasi, à quo tantùm differt, quòd in extasi, dùm anima ab extatica dormitione consurgit, recordatur omnium, quæ in extasi cognovit: in somno autem, dùm ab eo anima excitatur, nullius, quod in somno habuit reminiscitur, ideòque somnus vocatur ad exemplum naturalis, à quo excitatus homo, nihil eorum, quæ dormiens egit, memoratur: quapropter spiritualis Magister nequit somnum hunc in

Gilbert. Abbas, Ser 42. in Cant.

sua

sui causa cognoscere, in effectibus tamèn facilè ei manifestus efficitur, quandoquidem anima adeò divitiarum spiritualium locuplex excitatur à somno, quòd ei ad novam vitam surrexisse videatur: cui adstipulari potest illud Davidicum: *Ego dormivi, & soporatus sum, & exurrexi, quia Dominus suscepit me, non timebo millia Populi circundantis me.* *Psalm. 3. 6.*

231 Sæpè anima, dùm ita soporatur, manet in eadem corporis collocatione, qua ei sopor contingit, qui semper eam in oratione constitutam invadit, interdùm etiàm in terra somno oppressa cõcidit, quamobrem scrupulis inquietatur, quia dùm nihil eorum, quæ dormiens egit memoratur, seseque humi iacentem invenit, putat, non infuso, sed naturali somno oppressam fuisse, & forsitàn si ad effectus somni attenderet, minus angeretur; quia vt ait Gilbertus: (licèt intellectus, & voluntas quoad reflexionem cõsopiantur, intellectus tunc magis videt, & invigilat, & amor spiritualis cum consopitur, penitùs omnis passio, & affectus animalis amittitur.) Vndè subiungit Sponsus: *ego dormio, & cor meum vigilat.* *Gilbert. Abbas, vbi sup.* *Cant. 5. 2.*

232 Fructus igitur communicationis non solùm per somnum non amittit, sed etiàm vberiùs colligit ab impedimento sensuum penitùs absoluta, quare Bernardus: (dicamus (inquit) si possumus, quisnam ille sit somnus, quo dilectam suam Sponsus dormire velit, nec patiatur omninò nisi ad ipsius arbitrium excitari. Non est autem is Sponsæ somnus dormitio corporis, vel placida, quæ sensus carnis spiritualitèr sopit ad tempus, magis autem eiusmodi vitalis, vigilisque sopor sensum interiorem illuminat, revera enim dormitio est, quæ tantùm sensum non sopiat, sed abducat: est & mors (quod non dubius dixerim) quoniam Apostolus quosdam in carne adhùc viventes commendando, sic loquitur: mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Proindè ego non absurdè Sponsæ somnum vocaverim mortem, quæ tamen non vita, sed vitæ eripiat laqueis. Moriatur anima mea morte iustorum, & nulla illam illaqueet fraus, nulla oblectet iniquitas. Bona mors, quæ vitam non aufert, sed transit in melius.) Hæc Bernardus, qui somni fructus novæ resurrectioni animæ comparat. *S. Bernardus Serm. 52. in Cant.*

233 In vero somno (si stricte sumatur) memoria deficit, nihilque anima per reflexionem cognoscit, & quasi à gravi, & naturali somno excitatus

tatur (vt benè probat Richar-
Richard. dus) vel vt melius loquar, re-
in Psalm. surgit ad meliorem vitam, vt-
4. lit. C. potè quia de terrena fit cœlestis,& tantùm per effectus Beatis,& tantùm per effectus Beata morte in Domino , mortuã esse cognoscit , nam si aliquid distinctum in somno cognoscat, non somnum passa est,sed extasim, in vtroque enim sensus alienantur , sed non patiuntur , in vtroque ex intimâ animæ occupatione consopiuntur. Differentia verò in vtroque consistit , quòd in extasi manifestatur animæ altissima eius occupatio , in somno autem nihil expressè cognoscit,nec illius,quod in somno egit, recordatur.

234 Somnus iste reijcit omne distinctum , non enim dicitur somnus à somniando, sed à soporando , vndè melius dicitur sopor diuinus, vel mystica dormitio, vel mors ; nam sicut ille,qui naturalitèr moritur, nihil sentire,nec percipere valet, sed omni sensatione privatur, ita etiàm, qui spiritualitèr hac dormitione moritur, nihil percipit , nec distinguit, sed penitùs omni sensatione destituitur, vt pulchrè tenet Richardus , quem sequuntur Abbas Bercellensis, Gerson ,& alij. Igitur somnus iste,qui verè mors mystica est omni reflexione,visione,& locutione carere debet,quãobrẽ melius mors dici debet, quam somnus: & verè hæc est mors mystica, circa quam valdè diversè loquuntur Auctores.

235 Ex dictis colligitur, quòd si in somno , sive materiali, sive infuso , aliquam visionem, locutionem , vel alia huiusmodi perceperit anima, non hoc somno consopitur, sed somno prophetico, in quo tantùm eiusmodi visiones, & locutiones fiunt , vt habetur in libro Numeri, vbi Deus inquit: *si quis fuerit inter vos Propheta Domini,in visione apparebo ei, & per somnia loquar ad illum.* Et idem confirmat per Prophetam Ioel dicens: *Effundam spiritum meum super omnem carnem , & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ: senes vestri somnia somniabunt, & iuvenes vestri visiones videbunt.* Quod confirmant Hieronymus,Ambrosius, D.Thomas, Bonaventura, Dionysius Carthusianus,& alij plerique. In nostro autem somno his omnibus absolvitur animus, sed tantum in illa divinę sciẽtiæ abyssо , suavi affectu absque vlla reflexione soporatur, quamobrem ab illo excitata somno crederet nihil egisse, si per mirabiles eius effectus multum operasse non cognoceret.

Numeri 12. 6.
Ioel 2.28.
S.Hieron. in Daniel. c. 1.
S.Ambros. in Apolog. pro David cap. 4. & in Psal. 128.
D. Thom. 2.2q.173 art. 3.
S. Bonavent. 2. distinct. 25. & 2. p. dist. quæst.vlt. ad argum
Dionys. Carthus. in 3. Reg. 3.

236 Porrò hanc mysticam soporationem plures solent ita frequentèr pati, quòd per aliquot temporis dùm in recol-

Richard. in Psalm. 25. ca. 4. Abb. Bercel. in Cant. 5. Gerson tom. 2. Serm. de Spirit. S. considerat 2.& tom. 3. tract.9 in Magnificat.

recollectione consistunt, illicò à divino spiritu soporantur, & quasi ex statu hoc mystico somno assuescunt obdormire, qui cum nec procurari possit, nec impediri, nihil in eo reijciendum est, neque agendum, si cognoscatur verum fuisse somnum, sed animæ iniungere, quòd non impediat somnum evenire suis discursibus, & meditationibus, sed dùm moveri se sentiat, & ab Sponso ad lectulum eius vocari, eum obsequatur, seseque sibi cõsopiri relinquat, & hoc est, quod in huiusmodi somno debet agere Magister.

237 Alius est somnus, sive intima recollectio supernaturalis, & extatica (vt afferunt Bonaventura, Richardus, Henricus Arpius, & Frat. Thomas à Iesv) quæ animam sopit, atque in divinitatis abysso intimè immergit, in qua spiritus mira suavitate, & dulcedine amati præsentia perfruitur, & in eius divinis vlnis amore languens declinatur, à quibus anima licèt sit absorpta, & immersa, post impulsum divini luminis infusi, potest se per discursus, vel alias cogitationes avertere, & à somno illo excitare, quia nimirùm nõ ita consopitur, quod occupationem suam nõ advertat, aut libertatẽ se ab huiusmodi somno excitãdi amittat.

S. Bonavent. de proces. Relig. proces. 7 cap. 24. Richard. vbi supra Arpius Theolog. myst. lib. 3. p. 4. c. 29. Fr. Thom. à Iesu de contempl. tion. divin lib. 5. ca. 5.

238 Has quidem cogitationes, & phantasmata, quæ vel ab anima adducta, vel naturali discursu oblata, vel diabolico opere immissa possunt interdùm dormitionem animæ interrumpere, adiurabat Sponsus sub nomine filiarum Hierusalem, cum sua dilecta Sponsa huiusmodi somno cõquiescebat, dicens: *adiuro vos filiæ Hierusalem, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Ex quibus verbis constat, animam posse à somno cum voluerit excitari: quodquidem agere nõ valet in nostro somno, sive mystica morte, quãobrem iste somnus Sponsæ, non mors mystica, sed extaticus somnus dicendus est. *Cant. 2. 7.*

239 Scire etiam oportet, quòd ab hac mystica morte, vel somno est valdè diversa oblivio, vtpotè à causa naturali regulariter procedens, quæ sæpè contingit orantibus, quia ex nimia attentione in obiectum orationis, nulla suppetit animæ pro reflexione vis, aut attentio, ex qua reflexionis carentia, necessariò sequitur oblivio, & interdùm procedit à supernaturali causa, & infusione divina, qua Deus, tàm incipientibus, quàm proficientibus solet aliquas infusas recollectiones concedere, quibus anima in sui fundo recollecta, totaque funditus absorpta, omnium aliorum

obliviſcitur, quę poſt aliquod tępus in ſe ip am reverſa, quaſi à ſomno videtur excitari.

240 Hæ recollectiones, ſeu obliviones, quæ animabus aliquando contingunt (& idem dicimus de illa, quæ oratio quietis vocatur) ſunt valdè diverſæ ab hac morte myſtica, ſive ſomno divino, qui ſpecialis gradus eſt myſticę Theologiæ, & quo plures animæ ex ſtatu perfruuntur, quouſquè ad altiorem vnionis gradum conſcendant, & quãquam in alijs ſtatibus, & gradibus orationis aliquibus contingat, erit tamèn tranſeuntèr, & non frequentèr, in illis verò quibus ex ſtatu conceditur, habitualitèr contingit.

241 Deniquè ad materiæ concluſionem dicendum venit, quòd plerumquè inveniet Magiſter animas affirmantes, quòd ſtatìm, ac in oratione recolliguntur, ſentiunt ſuas potentias interiores ſensìm ſopiri, & interdùm adeò gravitèr, quòd poſt orationem ſe humi jacentes inveniant, in quibus neceſſarium eſt attendere, an opprimantur naturali, vel myſtico ſomno. Ad cuius diſcretionem primò attendat ad earum ſtatum, nam ſi ſint incipientes, nequè adhùc in oratione ſupernaturali conſtitutæ, ille frequẽs ſomnus verus nõ erit, eſt enim communicatio perfectorum, & eorum, qui per viam paſſivam incedunt: Deindè attendat ad effectus, quia in myſtico ſomno licèt anima nihil egiſſe præſumat, tamèn eo prætermiſſo, remanet fervida, devota, ad virtutem proclivis, & prompta, ad Deum adeò intimè converſa, quòd ſpiritus medullitùs recollectus, cum ad exteriora redire opus eſt, ſtatìm ad ſui fundum revertere nititur, & paſsìm ei contingunt intimæ obliviones, & abſorbitiones, à quibus difficilè poteſt ſe ad externas occupationes revocare.

242 Si autem ſomnus ſit naturalis, dùm ab eo excitatur, remanet anima tepida, gravis, ad nihil virtutis, & operationis proclivis, & mens manet obſcura, ad vlteriùs diſcurrendum tarda, vt contingit cum homo expergiſcitur, qui vix poteſt à ſe ſomnum excutere. Si igitur perprædicta cognoverit ſomnum fuiſſe divinum, aut ſaltim ex intima, & ſancta recollectione, animam de bona eius operatione ſecuram reddat, eiquè præcipiat, quòd ſe ita conſopire permittat, atque divinum impulſum non impediat: ſi autem ſomnus ſit naturalis, qui proculdubiò, vel ope Dœmonis, vel ex nimia vigilia, vel ex immoderato cibo, aut potu procedit, iuxta ſomni cauſam ei remediũ adhibeat.

CAP.

CAP. XXIII.

DE ERBIETATE, SIVE CRAPULA divini amoris, ac de sana Spiritus insania.

243 EBrietas, sive Crapula divini amoris in aliquo convenit cum raptu, quatenus scilicèt in ea lumen infusum, & vehemens infusus amor, animam à se extrahunt, & quasi violentèr ad Deum trahunt: (crapula Ebrietatis (ait Gilbertus Abbas) Mundo me tollit, & tibi traddit, soporar, & excitat sæcularium obliviscì me facit, & tui non sinit.) Differt autem à raptu, quia raptus subitò spiritum invadit, eiquè violentiam infert: ebrietas verò non ita, sed sensim animam invadit, illaquè paulatim incipit incalescere, postea impletur, demùm exuberat, ac deniquè quasi furens in exteriores motus prosilit, vt tenent Richardus, & Bonaventura. Raptus extrahit animam ab eo, in quo erat, & confert in id, in quo non erat: ebrietas circa idem, quod anima possidebat incalescit, quia communitèr in recollectione solet evenire, licèt effectus extra recollectionem durent.

Gilbert. Abbas vbi supra.

Richard. in Psalm. 4.

S. Bonavent. vbi sup. proces. 7. ca. 15.

244 Duplex est spiritualis Ebrietas, vna quæ absquè turbatione mentis corporalitèr tantùm est inquieta, quæ iubilatione, exultatione corporis, vocibus, motibus, & gestibus insolitis demõstratur, & regulariter cõtingit incipientibus, vel proficientibus: alia est, quæ quiete gaudet mentis, & corporis, quę propria est perfectorum. (Est enim somnus eiusmodi (ait Ambrosius) feriatus ab omni perturbatione animi, tranquillitatem mentis invehens, placiditatem animæ, vt tanquam soluta nexu corporis se ablevet, & Christo adhæreat.) Hæc secunda Ebrietas extasim facit, id est mentis abstractionem, & interdùm excessum à sensibus, & alienationem suavem, & nullatenùs violentam, quãobrèm melius vocari debet somnus extaticus, quàm Crapula Ebrietatis, quę in exteriora signa irrumpit, vt testãtur communitèr Mystici, cum Bonaventura, Arpio, & Frat. Thoma à Iesv, & docet experientia.

S. Ambr. in Cant. cap. 5.

S. Bonavent. vbi supra. Arp. Theo. myst. lib. 2. cap. 41 Fr. Thomas à Iesu de eras divin. lib. 2. cap. 5.

245 Ad hanc plenè Crapulam spiritualem pertinet sana, & sancta insania, quæ nihil aliud est nisi amoris divini exuberantia, qua adeò inebriatur anima, vt pro Dei amore appetat quod impossibile est, vel amato, vel amanti repugnet: per hanc optabat Paulus anathema esse à Christo, pro Christo, & Moyses ob proximi dilectionem, quã in Deum referebat, postulabat deleri à libro vitæ: audi Ber-

S. Bernar. lib. de dig. amor. cap. 3.

nardum: (audi (inquit) Sanctam insaniam, sive mente (inquit Apostolus) excedimus Deo, sive sobrij simus vobis. Vis ad hæc audire insaniã? Si dimittis (inquit) eis peccatum, dimitte; sin autem, dele me de libro vitæ. Vis aliam? Ipsum audi Apostololum: optabam (inquit) anathema esse à Christo pro fratribus meis. Nonnè quidèm mentis benè affectæ sana quędam videtur insania? Cum impossibile sit effectu habere fixum in affectu, pro Christo anathema velle esse à Christo? Hæc ad Sancti Spiritus Adventum Apostolorum fuit Ebrietas: hęc Pauli insania cum diceret ad eum Festus: *Insanis Paule*, mirùm ne erat, si insanire pronuntiabatur, qui in ipso mortis periculo ipsos Iudices suos à quibus pro Christo judicabatur, ad Christum convertere nitebatur?) Hucusque Bernardus, & hæc propriè est sana, & sancta insania, vt sciat Magister insaniam quarumdam Mulierculârum, quæ divino amore insanire credentes, indecentes, vel fatuas patrantur actiones, quæ proculdubiò non sana insaniũt insania, sed insana simplicitate, aut lunatico spiritu.

Actor. 26 24.

246 Crapula igitur divini amoris provenit ex infuso lumine, & amore, quibus anima in Deum elevata, adeò eius bonitatem, amabilitatem, & pulchritudinem cognoscit, quòd in eo, quasi in ardenti rogo vritur, liquescit, & concrematur (vt tenent Bonaventura, Richardus, Arpius, & Fr. Thomas à Iesv) à cuius dulcissimo fruendi desiderio rapta, & quo se vertat nescia, in voces, clamores, motus violentos, & lætitiæ gestus insolitos exilit, quatenùs supernaturalis influxus plus voluntatem afficit, quàm intellectum, vt tota plenitudo infusionis vbertìm confluat in voluntatem, propterea intellectus elevatio vix sentitur, & sola voluntatis inflammatio, totam animam divinis ardoribus absumit.

S. Bonavent. vbi supra. Richard. vib. supr. Arpius vbi supr. Fr. Thomas à Iesu vbi supra.

247 Quamplures legimus hac crapula divini amoris affectos fuisse, qui præ amoris exuberantia in amatorias Dei cantilenas, & decentes choreas crepitarunt, maximè coram Venerabili admodùm Eucharistię Sacramento, vt olim de Regio Psalte legitur, qui cum puellis Israeliticis coram Arca Domini saliens, & concinens, insolita lætitia exultavit. Nunc etiam potest contingere, quòd aliquos huius divini amoris ebrios videat Magister, quos benè examinare debet, & cõsiderare, præcipuè fœminas, quæ præ earum facili, atque affectuosa natura, plusquàm

1. Reg. 6. 5.

vim

viri amore sensibili inardescunt, nam sicut non est odium super odium mulieris, ita non est amor super amorem ipsius, vtpotè quia difficilè consistere sciunt in medio, sed assiduè extremum amplectuntur.

248 Propterea si fœminæ sint, in quibus hæc ebrietas divini amoris ceciderit, cautissimè procedat, atque externarum actionum causas diligentèr observet, & per rigidam mortificationem, & conversationem multum probet, quia hæ actiones præcipites possunt interdùm procedere, vel à spiritu lunatico, vel ab indole, & genio facili, & hilari, vel à nimia fatuitate, vel denique (& hoc frequentiùs) ex hypocrisi, & simulatione, qua aliquæ falsæ Beatę suæ virtutis quæstum portare volentes, dùm superbia, & avaritia tument, credi appetunt divini amoris incẽdio crepare, vndè nobilium fœminarum stratus repetunt, vbi semper de divino amore incongruè loquuntur, cantinelas jactant, saliunt, & tripudiant, suspirant, & vociferant, atque in Puerum Iesum verba amatoria, & sæpiùs ridicula, fatuis gesticulationibus eiaculant, quamobrem à simplicibus, & facilibus in pretio habentur, quando puniri potiùs deberent, quam æstimari.

249 Et quia materia est valdè communis, debemus aliquas regulas præbere Directoribus, ne & ipsi similitèr decipiantur; & primùm ingenuè fatemur, quòd omnes insolitas, & exteriores gesticulationes, motus, jaculatorias, suspiria, & his similia, quibus aliquæ in conspectu hominũ vtuntur, præter modestiam hilarem, circunspectam gravitatem, & inafectatam devotionem, immortali odio prosequamur, forsitàn satis compotes per experientiam dehorum spirituum falsitate, maximè in his, quæ absque vrgentissima necessitate, vel probata vtilitate abscondita sua cubicula derelinquunt, calles pererrant, nobilium Dominarum domos repetunt, quarum profectò vagandi licentiam omninò tollere necessarium est, eisque præcipere, quòd in domo sua manibus laborent (omnes enim prędictæ horrent laborem, colum, & fusum) ibique suis temporibus orent, legant, & taceant; sed si fortè obijciant, quòd ob divini amoris torrẽtem ita eas inebriantem, & impellentem, foras exire, vociferare, & salire compulsæ sunt, nullam eis fidem præbeat Director, sed in secreto cubiculo claudat, & retrahat, vt illic vociferent, & saliant, ibi namque absque periculo

vanitatis, & irrisionis fiet.

250 Ad huius igitur crapulę discretionem deveniendo, primò considerare debet Magister subiecti naturam, an scilicèt aliquando laboraverit spiritu lunatico, vel si habeat fatuitatem, aut mentis hebetudinem, vel genium hilarem, arrogantem, dissolutum, & ad motum cuiuslibet passionis facilem, quia in his ebrietas divini amoris est valdè suspecta, vel potiùs amentia, dissolutio, facilitas, vel arrogantia: si verò habeant naturam modestam, humilem, gravem, & quietam, in his prædictę actiones poterunt provenire ex vera crapula divini amoris.

251 Secundò, debet ponderare statum animę ebriæ, an scilicèt in exercitio virtutum fervidè incedat, & proficiat, atque frequentèr amoris impulsibus tangatur, ita vt interdùm in impetus ex abundantia divini amoris prorrumpat, ex huiusmodi enim frequenti affluentia hęc spiritalis ebrietas generatur: vndè erit valdè suspecta, quæ licèt aliquando impetus patiatur, non tamèn continuè, & ex statu, & multo magis in his animabus, quæ adhùc divini amoris impetus ignorant.

252 Tertiò, exteriores motus diligentèr observet, quia regularitèr bonus spiritus fugit publicitatem, infundit modestiam, infert sobrietatem, & decentiam status conservat, maximè in fœminis, quæ sui debilis sexus causa, maioribus periculis sunt obnoxiæ: & licèt divinus amor exuberante spiritu insolitos motus causare possit, regularitèr tamèn est in abscondito, & non in publico: quod si interdùm palàm fiat, motus illius, & actiones, erunt modestæ, decentes, & potiùs ad devotionem, quam ad risum provocantes, indecens quippè est fœminis salire, cantilenas, & vociferationes jactare, atque vultus virorum, barbam, vel dorsa palmarum plausu demulcere, vt aliquando actum est. Qui enim dixit per Apostolum suum: *modestia vestra nota sit omnibus hominibus*, nullatenùs præconij sui vocibus adversaretur: propterea si horum aliquid invenerit Director, firmitèr credat, vel à spiritu lunatico, aut diabolico, vel à simplicitate, aut fatuitate, vel ab hypocrisi, aut simulatione, crapulam illam respectivè procedere. *Ad Philipp. 4. 5.*

253 Denique, licèt per omnia requisita fiat securus de bono spiritu, & de legitima ebrietate, curet semper (quamvis extraordinarijs vtatur remedijs) quòd huiusmodi crapulosi exteriora hominum consortia vitent, & prę-

cipites illas actiones in quantum

tùm eis libuerit, reprimant: quodsi eis impossibile sit, in secreto cubiculo respirent.

CAP. XXIIII.

DE INEXTINGVIBILI DEI siti.

254 SItis Dei insatiabilis, quæ cum impetu spiritus complicatur, cum revera diversa sit, & passim in multis animabus divino amore vulneratis reperiatur, est: *quidam animæ affectus, atque intimum Dei desiderium, quod medullas spiritus aresçit, & tanto avidius excitatur, quanto divini amoris torrente inundatur.* Hæc sitis licèt interdùm comites habeat impetus, & impulsus, & anima, quæ impetus patitur sitibunda sit, sæpiùs tamèn hæc sitis, de qua loquimur, non in exteriores impetus, sed in interiorem ardorem, atque hydropisim convertitur, & est specialis gradus orationis.

S. Grego. Nisen. lib. de Beat. titu.

S. Chrisostom. in Psalm. 41

S. Augustin. ibidē.

255 Hæc sitis, vel hydropisis divina (vt docent Nisenus, Chrisostomus, Augustinus, & Gregorius) ad modum naturalis evenire solet, nam sicut illa, à nimio potu, vnà cum ingenti viscerum adustione gignitur, sic similitèr hæc provenit ex frequenti potatione illius torrentis voluptatis, qui Civitatem Dei lætificat, vnà cum ferventi charitatis ardore, quo anima intrinsecus vritur, & conflagratur, cuius latens in spiritu causa, solet manifestè in corpus redundare, videmus siquidem homines huiusçemodi siti affectos, corpore extenuatos, aridos, pallentes, macros, & aliquando prę nimio viscerum calore exanimationes patientes, vt depingit Dionysius Carthusianus.

S. Gregor. lib. 14. Moral. cap. 5.

Dionysius Carthusi. de sont. lucis, art. 18. & 19.

256 Ex assidua igitur huius divini amoris influsione, qua anima dilecti amplexibus fruitur, adeò in amati desiderio incalescit, quòd omnis mora perfruendi amato, ei impatientèr molesta videatur & quantò magis in illo suavissimo divinitatis fonte bibit, tantò ardentiùs bibere appetit: cum autem satiari non possit, quousque gloria eius manifestè appareat, vritur inextinguibili siti, & cum Psalmista exclamat: *quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* Et quare? Quia *sitivit anima mea ad Deum, fortem vivum, quando veniam? Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est.*

Psalm. 41. 3.

Psalm. 41. 2.

Psalm. 1194.

257 Hæc ardens sitis ingentibus desiderijs accenditur, profusæque lachrymę, quæ his animabus panes sunt die, ac nocte, potiùs incendium cordis augent, quàm minuunt, & anima quò se vertat

nes-

nescіens, in ipso sitis suæ ardore arescit, & extinguitur, & vt ait B. Ioannes à Cruce: (tactus amoris, & divinus ignis adeò arefacit spiritum, atque desideria extinguendæ sitis inflammat, quòd mille modis, atque medijs Deum desiderat, cumque eo magis sitim crescere conspiciat, quo pluris satiari procurat, cupit dissolvi, & in illo perenni fonte suam avidam, sitim extinguere.) Hac proculdubiò afficiebatur Apostolus, cum dicebat: *Desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.* Et alibi dolens de corporis impedimento, ad hoc vt spiritus divini fontis scaturigine satiaretur, ajebat: *infælix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?*

B. Ioann. à Cruce lib. 2. noct. obscur. cap. 11.

Ad Philipp. 1. 23.

Ad Roman. 7. 24.

258 Sitim hanc causat perfectus amor, ac intimum amati desiderium, quod possidentibus, & sitientibus Christum conceditur, vt iterùm sitiant, quousque in patria (vt inquit Blosius) vbertim satiétur (ita pretiosus est perfectorum affectus) & nullus nisi perfectus sitire Christum hac inextinguibili siti potest, quãobrem panis est perfectorum. Sitis verò, quæ aliquando incipientes, vel proficientes afficit, hac nostra est valdè inferior, & ad impetus reducenda est, quatenùs inquieta est, & impatiens, impetuosa, & ferè importabilis: hæc autem sitis de qua agimus, efficacior est, & penetrabilior altera, & tamèn non in materiales impetus, sed in quieta, & hydropica desideria, quibus anima vritur, & in dulces, & suaves lachrymas, quibus incendium auget, resolvitur.

Ludovic. Blosius Psychæ, lib. 2. cap. 2.

259 Fortis igitur, & vivus est huiusmodi affectus, & non parùm torquet Directores, cum ei adhibere remedium procurant, vtpotè quia nullum est efficax (vt ait Richardus) quandoquidem nulla sufficit ratio, nulla conformitas, vt possit penitùs sitis extingui, licèt fatemur aliquantulùm per conformitatem moderari, maximè cum nullum aliud remedium suppetat. Si ergo ita noceat corpori, quòd timeri possit magnum ei damnum obventurũ, curet Magister, quòd anima paululùm exercitia remittat, virtuosorum hominum consortia ineat, quibuscum de sanctis rebus, aut honestis colloquatur, vel ad aliquod tempus occupationem sumat, recollectionem suam non in tenebris habeat, fenestram aperiat per quam imaginatio possit spatiari, ne fortè materialitèr incendium augeat, & postea in vehementes impetus prosiliat, & denique multum caveat, ne anima illa solitudini, & interno exercitio sem-

Richard. de gradib. violent. charitat. p. 1. fol. 136. litt. B.

per

per incumbat, sed per mixtam actionis, & contemplationis vitam procuret sitim moderari, quousque hæc habitualis sitis in alium orationis gradum pertranleat. Si verò absque notabili salùtis dispendio possit anima sitibundum hunc affectum tolerare, nihil horum necessarium erit, sed tantùm per conformitatem, & resignationem ardentia sua desideria temperare.

260 Circa rigores autem, & macerationes extraordinarias, quibus se tradunt huiusmodi sitibundi, laborare debet Magister, vt ad debitum ordinem reducantur, quandoquidem nec sitim extinguunt, nec possunt eis non multum nocere, tam ex parte propriæ invaletudinis, quia inepti sunt ad tales rigores, quatenùs sitis ex se multum corpus debilitat, & adhùc ad assueta onera portanda impar reddit (vt docet idem Richardus) quàm ex parte Dœmonis, qui benè cognoscit animæ affectum, & sitis vividam activitatem: hac de causa ei augere procurat rigoris desiderium, vt valetudine corporali omninò deperdita, nequeat anima, neque pœnitentiæ, neque orationis exercitia continuare, & cum tantum bonum ei impedire directè non valet, quia non sitim hanc immutare, nec extinguere sufficit, indirectè tamèn per imprudens macerationis desiderium, nõ solùm sitim, sed & animæ perfectionem funditùs evertere, & extinguere procurat, quãobrem Director potiùs debet animæ rigores temperare, quam augere.

Richard. vbi supr.

261 Interdùm solent huiusmodi sitibundi postulare impensè à Deo labores, & ærumnas, vt ardori suæ sitis satisfaciant, circa quam petitionem valdè differunt aliqui Directores: quidam quidèm putant perfectius esse, labores, & dolores sitire, & enixè à Deo postulare, quatenùs per eos magis conformes fiunt imaginis Filij Dei, maximè cum dictum sit ab Apostolo: *induimini Dominum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ.* Cuius vita, & passio, rigoribus, doloribus, persecutionibus, & ærumnis consita est. Alij è converso putant longè perfectius esse postulare, quòd in omnibus, & per omnia fiat voluntas Dei, & quòd ipse animam, vt melius illi visum sit, exerceat, & si flagellat, præstet tolerantiam, si per se, vel per alios cruciet, pacientiam, & resignationem, atque in illo omnia, quæ ei placita sunt, faciat: hoc quippè iudicant esse absque vlla propria voluntate Deo servire, impotentiam, & debilitatem propriam humili-

Ad Rom. 13. 14. Ad Philipp. 3. 21.

ter cognoscere, Dei providentiam attentè venerari, fugere iactantiam, & nullo quęstu sectare virtutem: quarum sententiarum definitionem prudentiæ Directorum relinquimus, qui iuxta animæ capacitatem, occasionem, & impulsum, poterit eius affectum approbare, vel reijcere.

CAP. XXV.

DE LANGVORE DIVINO, sive ægritudine divini amoris.

262 LAnguor divinus, qui (Bernardo teste cũ alijs) (ibi viget, vbi viget amor) à divino amore procedit crescit, & perficitur, quamquàm anima semel hoc amore languens regularitèr non possit vsque ad patriam perfectè sanare, quandoquidem languor non provenit ex infirmitate, sed ex amoris activitate, & eo magis languor crescit, quo plurìs amor augetur, & perficitur, & quantò amor perfectior est, tantò languor iste fit suavior, & delicatior.

S. Bernar. Serm. 46. in Cant. Richard. de grad. charit. p. 1. cap. 2. fol. 133. Carthus. de font. luc. art. 87.

263 Languor igitur secundùm eundem Bernardum est: (*affectio quædam de absente dilecto amantem conficiens.*) Quiquidem duplex est, vnus proficientium, & alius perfectorum, ambo tamèn ex divini amoris contactu in animam procedunt, ambo eam à terrenis cupiditatibus evellũt, ambo in ea sæcularis consortij nauseam giguunt, ambo eam divinæ conversationis siti afficiunt, ambo denique in ea ardentia amati desideria causant.

S. Berna. vbi supr.

264 Primus languor, qui proficientium est, & violentæ charitatis nomine à Richardo insignitur, in eo nimirùm cõsistit: (quòd nihil animæ satisfacere potest (verba sunt illius) pręter vnum, sicut nihil sapere potest nisi propter vnum, vnum amat, vnum diligit, vnum concupiscit, ad vnum anhelat, in vnum suspirat, in vno inardescit; in vno requiescit, vnum solum est in quo reficitur, vnum solum est in quo satiatur, nihil dulcescit, nihil sapit, nisi hoc vno cõdiatur: quidquid vltra se offerat, quidquid spontè occurrat, citò reijcitur, citò conculcatur, quòd suo affectu non militat, vel eius desiderio non deserviat. Sed quis huius affectus tyrannidem dignè describat? Quoniam omne desiderium expellit, omne studium excludit, omne exercitium violentèr exprimit, quod suę concupiscentię non concupiscit: quidquid agat, quidquid dicat, quidquid cogitet, inutile, imò intolerabile videtur, nisi in vnum sui desiderij finem concurrat, sine illo autem

Languor proficientium. *Richard. de Sanct. Vict. de grad. violent. charit. p. 1. fol. 136. litt. A.*

tem horret anima, corpore deficit, corde tabescit, ac languescit, consilium non accipit, sed clamat cum Sponsa: nuntiate dilecto, quia amore langueo.) Hactenùs Richardus.

265 Hæc proculdubiò adscribuntur perfectæ charitati, quæ omnia in Deo, & propter Deum, vel potius Deum in omnibus, & extra Deum nihil diligit, ex qua perfecta charitate magnum insurgit desiderium fruendi amato, sine quo omnia ei fastidiunt, cuius equidèm flamma vritur, & langueſcit, & aliquando corpus etiàm ex vehementi cordis desiderio verè ęgrotat, vt afferunt Rusbrochius, & Arpius. Si enim ad ęgritudinem corporis sufficiés est humanus amor, multò plus ad id sufficere poterit amor divinus, & tunc non est vtendum remedijs medicinæ, sed corpore refecto, per sanctã recreationem, & perfectam resignationem animi languor sublevandus est.

Rusbroch. de ornat. spirit. nupt. cap. 24. Arp. Theolog. mystic. lib. 3. p. 1. c. 22. num. 3.

266 In hoc languore, qui ex perfecta charitate procedit, aliqua potest dari imperfectio ex parte languẽtis, quia cum adhuc proficiens sit, nec perfectè purgatus, licèt quoad substantiam amor perfectus est, quoad modum tamèn, quo circa illum se habet anima proficiens, non est omninò perfectus, ex cuius indispositionis causa regulariter anima in materiales impetus, & deliquia irrumpit, quinimò & ex hoc languore ferè semper cõtingunt, vt cũ Rusbrochio latè probat Fr. Thomas à Iesu: propterea in levando hoc languore, debet spiritualis Director, eisdem remedijs vti, quæ vtenda diximus, quando de impulsibus, & deliquijs sermonem fecimus.

Rusbroch. vbi supr. cap. 26. Fr. Thomas à Iesu de oras. divin. lib. 3. cap. 9.

267 Alter languor divinus, qui perfectorum, & vnitorum est, nihil differt in causa ab antecedenti, in perfectione tamen, & in effectibus valdè diversus est, quia dùm in subiecto perficitur charitas, ex qua languor procedit, quantò ea magis crescit, tantò languor augetur, & eò delicatiores, penetrabilioresque parit effectus, quo languens delicatiùs, & perfectiùs ad charitatis languorem disponitur. Audiamus eundem Richardum: (hic amoris gradus est, quando mens rapitur in Deum luminis abyssum, ita vt humanus animus in hoc statu omnium exteriorum oblitus, penitùs nesciat se ipsum, totusque transeat in Deum suum. In hoc itaque gradu compescitur planè desideriorum carnalium turba, & fit in Cœlo silentium quasi dimidia hora: in hoc namque gradu dùm mens à se ipsa

Languor perfectiorum.

Richardus vbi supr.

alienatur, dùm in illud divinum secretum rapitur, dùm ab illo divini amoris incendio circundatur, intimè penetratur, & inflammatur, se ipsum penitù exurit, & divinum quendam affectum indicit, & inspectæ pulchritudini configurata, tota in aliam gloriam transit: in hoc statu anima in illum, quem diligit, liquescit, & in se ipsa tota langueſcit, vt dicatur: *fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.*) Hæc Richardus; cuius perfecti languoris effectus mirè depinxit Dionysius Rikelius.

Cant. 2. 5.

Dionysius Carthus. lib. de fōt. lucis, cap. 13.

268 Hic languor, qui potest dici altissimus Mysticæ Theologiæ gradus, vbi amor quasi validus ignis in fornace humani cordis flamescit, ac totas animę vires sibi absumit, extraneum, & valdè delicatum generat languorem, qui licèt spirituales impetus, & sitim vivacissimam producat, tamèn neque in impulsibus, neque in siti consistit, quamobrem merito ab illis segregamus, eique hunc specialem locum præbemus.

269 Consistit igitur hic languor in quodam suspēdio, atque pœnosissima abstractione, & insoliditate, qua anima inter terram, & Cœlum suspensa, & divino amore contacta, nec terrena, quę fastidit obsequi vult, nec cœlestia, quæ ardētèr appetit ad votū suum consequi potest, quinimò & ea dùm dilata spe quasi procul considerat, in dolore, & amore suspensa, delicatissima animi deliquia patitur, & amoris ardore intimè lāguescit, ac in Cœlum oculos attollens, illud Iob ingemiscens, inclamat: *suspendium elegit anima mea, & mortem ossa mea.* *Iob. 7. 15.*

270 Subtiliùs etiam iuxta gradum perfectionis animę huius languoris, seu suspendij extollitur causa, atque ex ipsa Dei cognitione (divini amoris flamma exurente) consurgit, & elevatur, quandoquidem anima detectis divini Numinis velamentis, facie ad faciem illo, quem ardentèr diligit, frui peroptat, ad quem durante carnis mortalitate nequit devenire: odit, & renuit se ad imagines illius inclinare, quem magis eisdem velari cognoscit, simulque sine velamine enigmatum referatum omninò ad votum invenire non potest, quamobrem quasi in medio suspensa, & constituta (vt benè notat Henricus Arpius) ex tribus complicatis humoribus ægrotat, & langueſcit, nempè ex tædio, desiderio, & spe: tædio scilicèt omnium, quæ perfectæ dilecti fruitioni adversantur: desiderio intuendi gloriosam, & nudam faciem dilecti in plenitudine dilectio-

Henric. Arpius Theolog. mystic. lib. 3. p. cap. 23.

tionis: spe firma perfruendi amato, quę tantò lævior est, ac crudelior, quantò certior, & protractior.

271. Hi tres humores, quibus huiusmodi anima ægrotare incipit, & languere, possunt tria ei adducere pericula, si eorum ordinationi Director non occurrat, quæ diffusè narrat illuminatus Ioannes Rusbrochius, vbi videri possunt, nos autem pro institutione Magistri, ea brevitèr compendiabimus. Primum est inquietudo, & impatientia animi, quia nimirùm ferveſcentibus, & accensis desiderijs fruendi dilecto, potest ita animus incalescere, & rapi, quòd propter impatientem inquietudinẽ in ipso suo dilecto conquiescere non possit, cuius remedium est patientia, conformitas, & resignatio in divina voluntate: & licèt interdùm pro levamine permittatur ei cùm David inclamare: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea.* Debet tamèn in intima paupertate spiritus humilitèr, & pacificè in illo spe-rare, & requiescere.

Rusbroch. lib. 2. spirit. nupt. cap. 26.

Psalm. 119. 5.

272 Secundum periculũ est, quòd præ nimio desiderio placẽdi Spõso, insolitas, atque periculosas vias quærit, vndè facilitèr potest à via cognitæ veritatis aberrare, & Diabolus qui semper calcaneo Iusti insidiatur, mille ei offendicula, quibus infaustè ruat, offerre poterit: propterea necessarium est Directori, eam summo studio dirigere, atque monere, quòd semper vias à Sanctis Patribus tritas, & edoctas (non alijs divertendo) consectare satagat, & quòd in omnibus, & per omnia securam obedientiæ viam sequatur, ita vt sine præcepto suo non audeat operari.

273 Tertium periculum est nimia, & inordinata divinarum delectationum concupiscentia, qua sui languoris levandi causa, vel fucato desiderio amplius fruendi amato, potest anima in maximam proprietatem, atque immoderationem incidere, quibus ad innumeras Dæmonis fallacias, & cavillosas delectationes apta efficitur, vtpotè quia languentes communitèr appetere solent nociva: quamobrem Director debet solicitè curare, quòd nullo vnquam prætextu delectationem amplectatur, & amatum (omni suo quæstu prętermisso) propter se ipsum cupiat, & desideret, & donantem, potiùs quàm donum sectetur, quinimò, & magis cum illo velit afflictionibus, & doloribus in Calvario torqueri, quàm in Thabor gloriosis favoribus transfigurari, & quamquàm amoris suavitas inge-

tes ei afferat delectationes, eas sobriè, iustè, & in paupertate spiritus recipiat.

CAP. XXVI.

DE VVLNERE DIVINO, SEV de plaga amoris viva.

274 VVlnus divinum, sive plaga amoris viva, ferè est summæ perfectionis significatio, nam licèt cunctis, & in omni statu amor vulnus infligat, hoc tamèn vivo vulnere perfectissimi tantùm intimè confauciantur: hoc igitur consistit in quodam subtilissimo, atque ardenti tactu Dei in animę substantia, à quo veluti ab ardenti sagitta intimè, & suaviter vulneratur, & confoditur vt fatetur Augustinus, & affert Dionysius Carthusianus. Quodquidé in plagam, & in flammam vertitur: in plagam, quia assiduè vulnerat: in flamma, quia semper ardet, quamobrem flamma viva nuncupatur, quatenùs intimus, divinusque contactus in ea tanquam igneum stillicidiũ semper fluit, & infunditur, vndè anima novo semper vulneris dolore afficitur.

S. Augustin. in soliloq. apud Dionys. Carthus. de font. lucis, art. 17.

275 Sed licèt vivè, & perennitèr vulneret, & ardeat, atque anima intimè, & dirissimè torqueatur, tranquillè tamèn, & pacificè vulnus recipit, & sagittantis amoris impulsum mira cum tranquillitate sustinet, vtpotè quia anima prorsùs purgata est, & ad deiformitatem disposita: de cuius mirabilibus effectibus, sublimi loquitur calamo B. Ioannes à Cruce, ad quem remittimus Directorem, quia nos impræsentiarùm cõtenti erimus, solùm ea, quæ ad directionem necessaria videntur, adducere.

B. Ioann. à Cruce in flam. amor. viv per tot.

276 Scire igitur debet Magister, quòd hoc vulnus sumitur ex parte subiecti vulnerati, nam licèt vulnus ardeat, quia nimirùm volũtas vulnerata in divini amoris incendijs conflagratur, & idem vulnus propter eius assiduam inardescentiã sit flamma viva, propriè tamèn flãma vulnerans, vrens, & vivens est divina communicatio, vel tactus Dei in anima. Sed an fiat in eius substantia, vel in potentijs, est ingens difficultas, vt supra latè exposuimus, quia cum plaga ex vulnere amoris fiat, & voluntas sit, quæ amore ardet, planè videtur, quòd tactus vulnerãs fieri debet in potẽtia vulneranda.

Supr. cap. 14. nu. 128. & seqq.

277 Sed nihilominùs extaticus, & expertissimus Ioannes à Cruce, de huiusmodi flamma, cum Deo alloquens, sic effatur: (ò Verbum Fili Dei, qui per tuam spiritualissimam, divinamque essentiam subtiliter penetras substantiam animæ meæ, quãquè delicatè contingens, eam diversis suavitatum generibus ab-

B. Ioann. à Cruce in flam. amor. viv Cant. 2. vers. 3.

abſorbes!) Quibus verbis colligitur, ſubſtantiam, ſive eſſentiam animæ, & non eius voluntatem eſſe immediatè vulneratam.

278 Licèt hoc difficillimum valdè ſit intelligere, vt ſuperiùs dictum eſt, maximè quia ſubſtantia in ſe ipſa non recipit magis, & minus, vndè hoc vulnus nihil aliud eſt, niſi quædam approximatio, vel contactus divinus, ſive applicatio virtutis, quę animã confortat, roborat, & excitat ad agendos per ſuas potentias actus perfectiores illis, quos antea poterat per ſe ipſam facere, quodquidèm fit, ei imprimendo aliquam intrinſecam qualitatem, qua roborata excitatur ad altiſsimam Dei cognitionem, & ardentiſsimam eius dilectionem, cumque per divinum cõtactum perſeverantèr excitetur, eaquè magis, magiſquè excitata ardẽtius ſemper operari conetur, inde incẽdium creſcit, & augetur, & propterea dicitur flamma viva, & vulnus divinum, quo perenni ſuaviquè ictu anima cõſaucietur.

279 Cognita igitur huius vulneris quidditate, vbicatione, cauſa, & modo, reſtat ad Magiſtri inſtructionem aliquos eius difficiles effectus explanare. (Cõtingit enim (verba ſunt B. Ioannis à Cruce) quòd anima invadi ſentiat à quodam Seraphim, telum ardens amoris geſtante, eiuſquè ignito carbone, aut flamma, quaſi cãdenti ferro vlnerari, atquè inexplicabili delectatione fundum ſui ſpiritus transfodi.) Et vlterius procedens ad effectus huius vulneris, ſubiungit: (aliquando corporali ſenſui gratis conceditur, quòd internum vulnus exteriùs proſiliat, & manifeſtetur, vt contigit Franciſco, interiùs modo prædicto in anima vulnerato, cuius effectus plagarum ad exteriores ſenſus exilivit, quia nunquam Deus vllum corpori concedit favorem, quin amplioré principalitèr animæ concedat, & tunc tantò vehementior eſt dolor exterioris vulneris, quãtò maior eſt eius amatoria delectatio, quamobrèm vno crescente, alter augetur.)

B. Ioann. à Cruce, vbi ſupr. Cant. 2. verſ. 2.

280 Idem de ſe affirmat Seraphica Thereſia, & quòd pluriès Seraphim conſpexit, qui oblongum, miſsilequè telum aureum manibus gerens, eius flammanti cuſpide, cor Thereſiæ repetitis ictibus traijciebat, quæquidèm viſio vera, & realis fuit, ſicut etiam vulnus, vt in eius corde Abulæ honorificè recondito oculariter inſpicitur, cuius in eo labia vulneris ab ignito Seraphim telo ſemiuſta conſpiciuntur, vbi non ſolùm miraculoſa fuit, illæſo, & integro thorace vulneratio cordis intrinſeca, ſed etiam quòd illo

S. Thereſia in Vita ſua, cap. 29.

pro-

profundo vulnere corde transfosso, naturalis vita posset conservari.

281 Ignis etiam materialis, quo cor materialitèr concrematur, videtur non posse amorem charitatis producere, quandoquidèm hic est actus potentiæ spiritualis, quæ à solo intellectu movetur. Suspicamur autem hanc externam demonstrationem fieri ad ostendendam flammam charitatis, quæ tunc in voluntate supernaturalitèr infunditur, vt contingit (ipsa attestante Theresia) in inchoatione spiritualis Matrimonij, vbi per materialem visionem Deus animæ ostendit, sibi eam in Matrimonium velle copulari, quod nimirùm fit, vt ait Theresia: (vt ab ea optimè intelligatur, nec tanti ignara favoris sit,) Similitèr in prædicta vulneris inflictione contingit, quòd materialis vulneratio efficitur, non obstante, quòd anima à materialibus formis soluta sit vt tam egegij, divinique favoris bene compos fiat.

S. Theresia Manf. 6. cap. 1.

282 Hoc divinum vulnus nequit à Dæmone infligi, quamvis possit similem Seraphim per visionem effingere, cuius teli ignito cuspide potest apparentèr cor hominis vulnerare, & quasi vulneris dolorem incutere: sed effectus huius diabolicæ vulnerationis erunt longè diversi à vulneratione divina, quandoquidèm ille, nequè veram charitatem, nequè delicatam, & suavem pœnam, simùl cum ingenti virtutum incremento potest communicare, quinimo, & vulneris dolor erit inquietus, lubricus, insuavis, pavorosus, & amor, gravis, sensibilis, carnalis, impurus, & amaritudine permixtus, & anima manebit ad vanitatem, & propriam æstimationem, atquè ad terrena proclivis, ad cœlestia autem gravis, & tarda.

273 In fœminis, quæ sua imaginatione ductæ, sæpè affirmare audent, se à Seraphim vulneratas esse, huiusmodi visio valdè suspecta est, vtpotè quia ferè semper est vehemens imaginatio, quæ huic fragili sexui nimis inficit, cuius seductionis causa est, quia ex teneritate naturę dum aliquid vehementèr amant, immoderata appetitus passione ducuntur, qui cum in corde resideat, dolet vtiquè eis hoc membrũ principale, & cum dolor eveniat illo ipso tempore, in quo divini amoris involui flammis imaginantur, si forsan tunc Seraphim, qui vulneravit Franciscum, & Theresiam reminiscuntur, illicò illis evenire ita imaginantur, quòd id quasi verum affirmare, & confirmare non dubitent (per experiẽtiam alloquimur.) Propterea prædautè procedat Director,

cau-

cauſamque, modum, effectus, & animę perfectionem iuxta prælibata diligentèr obſervet, antequàm in tam gravi materia ſe determinet.

284 Sed quid deniquè dicemus de his, qui aliquando affirmant, ſibi quinque Dominica ſtigmata interiùs, & exteriùs eis eſſe communicata, & expreſſa, atquè omnibus ſextis feriis vivam, & realem reſpectivè perpeti Chriſti paſsionem? Inde incipiunt pavere, tædere, & profuſo vſquè ad terram vberrimo ſudore contriſtari, & affligi: poſteà ex catenarum, atquè funium rigore manus tument, pulſus attenitur, corpus conſtringitur, ac demùm caput ab ſpinea corona tumere incipit, atquè frons, vbi melius conſpicitur, quaſi glebis, vel parvis tumoribus ſeminatur: deindè vultus, & maxillarum vna quaſi crudeli alapa percuſa tumeſcit, humerus à pondere Sacrati Ligni conquaſatur, & poſt puſillum demiſſo, atquè fortitèr extenſo in terram corpore brachia extendunt, & ex diriſſimo clavorum dolore manus titillant, anhelitus deficit, & in exigua ſuſpiria, & eiulatus proſilit. Deniquè in hac ſemper corporis diſpoſitione permanentes, ſe erigunt, atquè expãſis brachijs firmitèr ſtantes, quaſi verè ſpiritum emitterent, doloribus, & angoribus anhelitum exalare videntur, & inclinato capite manent quaſi mortui, licèt ad repræſentationem inflicti vulneris diriſsimæ lanceæ toto corpore contremiſcant. Omnia hæc ſingulis feriis ſextis contigiſſe Eliſabethæ Spalbeek Moniali Ciſtercienſi Cœnobij Herkenrodenſis in Brabantia teſtantur Dionyſius Carthuſianus, Bloſius, & D. Arnoldus de Raiſſe, & ſimilitèr quòd dominica ſtigmata interiùs, exteriùſque detuliſſet: inſuperèr, & ipſe Arnoldus longum texit catalogum Sãctorum, quos Illuſtres nominat propter huiuſmodi imitationem paſsionis Dominicæ, & ob portata Chriſti ſtigmata in eorum corporibus impreſſa. Paritèr & R. P. Fr. Ioannes de Saracho accidiſſe teſtatur Sorori Domnæ Antoniæ Hyacinthæ de Navarra, & Cueva, quod aliquibus gravium perſonarum authenticis teſtimonijs in ſua mirabili vita refert, qui omninò videndus.

285 Ex hac viva paſsionis Chriſti repræſentatione, vbi dominicorum ſtigmatum dolore in anima tanguntur, affirmant, aliquando in exteriores ſenſus derivari. Sed licèt non negemus, Deum poſſe ſervis ſuis potiſsimum hunc favorem concedere, monemus tamèn Directores, nè facilè huiuſmodi extraordinaria credant,

Dionyſius Carthuſi. lib. 3. de contemp. art. 19. & Concio. de SS. art. 24. de paſs. Dñi. Bloſius in monil. ſpirit. cap. 2. n. 7. D. Arnoldus de Baiſſe in actu. Ss Belgi Ioann. Mola. ad die 19. Novemb. Et in Hierogazeph. Belg. ad diem 16. Martij F. Ioan. Saracho in vita Sor Domnæ Antoniæ deNavarra.

dant, & evulgent, ſed cautiſſimè cum eiſdèm procedant, ac primò ſciant, Dæmonem poſſe omnia hæc facilitèr effingere, atquè his fallacijs animam perdere, & alios multos fallere, & illaqueare. Aliquādò enim viſum eſt, eiuſmodi patiétem eſſe energumenum, ſive à Dæmone poſſeſſum, qui ſimilibus fallacijs hominis illius æſtimationem, & applauſum per huiuſmodi rara ſigna voluit comparare, de quo videndus eſt P. Henricus Sedulius. Quamobrem benè perpendat ſtatum animæ ſic patientis, quatenùs prędictus favor ſolùm conceditur perfectiſsimis animabus, quæ nimis affectæ ſunt meditationi, & contemplationi Paſſionis dominicæ, atquè per longum tempus exercitio omnium virtutum perfectè ornatæ, vt dolorum Chriſti participes eſsēt, profuſis, & aſsiduis lachrymis poſtularunt: his namquè aliquandò hic favor miſericorditèr conceditur, vt ex Auctoribus paulò antè adductis conſtat.

P. Henricus Sedulius in cō. ad vit. S. Franciſc. biſt. Seraph. inſert. cap. 13. n. 10.

286 Et licèt poſsit incipientibus concedi iuxta divinum beneplacitum; nunquàm tamèn (quod nos ſciamus) niſi his perfectiſsimis conceſſum eſt, quæ ſimul debent eodem tempore, quo his doloribus, & tormentis afficiuntur, in profundiſsima paſsionis cōtemplatione, vnà cum intenſiſsimo, & compaſsivo Chriſti amore occupari, quarum ſpiritus debet eſſe adeò elevatus, & à ſenſibus abſtractus, quòd nullum alium dolorem, citra illum quem illis affert pàlsionis conſideratio, ſentire poſsint, vt ex Bloſio, & Dionyſio conſtat. Vndè ſi ad punctionem acus, vel ad aliquam externam percuſionem quantumvis fortem moveantur, proculdubiò ficta eſt huiuſmodi paſsio, quia ad nihil aliud remanet ſenſus in hac ſpecie raptus, niſi ad ſuſcipiēdum dolorem, qui ex intima animæ conſideratione reſultat: quamobrem, ſi aliter eveniat, poteſt, & debet timeri, vel fictio, vel Dæmonis illuſio.

Bloſius vbi ſupr.

Dionyſius Carthuſi. vbi ſupr.

287 Inſuper effectus perpendat, qui idem ſunt, aut eſſe debent, ſicut in hoc prędicto divino vulnere reperiuntur, & licèt bonus, & verus ſit favor, curet Magiſter in ſilentio, & humilitate animam conſervare, & aliquandò eam probet, præcipiendo interiùs ei in medio ſuæ paſsionis, quòd ad ſenſus revertatur, atquè à ſua repræſentatione illicò ceſſet, & ſi fortè non paruerit, de ſuo ſpiritu dubitare debet, atquè his omnibus omninò illam priver: ſi autem ſtatìm obedierit, poterit eam in ſuo exercitio relinquere, nihil

nihil enim aliud agere poteſt. De externis tamèn ſignis, vel ſtigmatibus, quæ licèt vera ſint, communitèr tantum durant, quantùm durat paſsio, parùm curet, nec ea facilè credat, quinimò & ſi fortè aliquę eius maculæ in manibus, vel pedibus appareant, iubeat eis, quòd aqua calida, aut alijs remedijs maculas illas omninò delere procurent: quodſi nihil ſufficiat, curet vt ea omninò celare, & abſcondere ſatagant, hæc namquè admiranda ſigna periculis plena ſunt.

CAP. XXVII.

DE DESPONSATIONE SPIrituali animæ cum Deo.

288 VT nihil intactum ex Myſtica relinquamus, de Deſponſatione animę cum Deo dicere oportet: (ſicut enim matrimonium humanum (ait Henricus Arpius) inter virum, & mulierem initiatur per verba de futuro, & cõfirmatur per verba de præſenti, perficiturque per copulam mutuam obſequentem, ſic etiàm ſpirituale matrimoniũ inter Chriſtum, & animam initiatur per fidem in Baptiſmo, confirmatur in profectu virtutum, & perficitur in gloria, quandò inſeparabilitèr coniungitur anima cum Chriſto. Initiato verò matrimonio, iam dicuntur Sponſus, & Spõſa, quia ſe ſibi alterutrum ſpondent, vt nec ille, nec illa alteri nubat.) Hæc Arpius.

Henricus Arpius Theolog. myſt. p. 2. lib. 1. c. 19.

288 Sed licèt hic Auctor neget in hac vita contrahi matrimonium ſpirituale, nos verò expertiſsimam Doctorã Thereſiam à Iesv, & alios quamplures obſequentes, matrimonium divinum, quamvis non plenè perfectum, vt tandèm in Patria perficiatur, cõcedimus, vt ex ſequenti capite conſtare poterit. Nunc autem de Deſponſatione animæ cum Deo, quæ matrimonium ratum, & promiſsio nuptialis dici poteſt, agendum eſt.

290 Triplex igitur eſt ſpiritualis Deſponſatio: prima per fidem, & charitatem, cæteraſque virtutes, quæ à radice gratiæ ſanctificantis procedunt: ſecunda eſt per Religioſam profeſsionem, aut per ſpecialem, & perpetuam ſui ipſius oblationem: tertia denique per myſticam, atquè altiſsimam Dei communicationem. Prima Deſponſatio animæ fit in Baptiſmo, quo per donum gratiæ ſanctificantis, vt ait Petrus: *efficitur divinæ conſors naturæ*: ibique virtutes, & dona quaſi futuri matrimonij Arras recipit, ſimulque pretioſa veſte innocentiæ, & annulo fidei ſubaratur, vt dixit Agnes Beatiſsima & refert Ambroſius: propte-

2. Petri 1. 4.

S. Ambr. in vit. Agn.

rea ait Dominus per Oseam: *Spōsabo te mihi in fide, & scies quia ego Dominus.*

Oseæ 2. 20.

291 Secunda Desponsatio per propriam, & spontaneam traditionem fit, cum nimirùm anima sese spondet Deo, atquè divino eius cultui, amori, & obsequio se tradit: quòd quidèm specialiùs fit per Religiosam professionem, vel Ecclesiastici status electionem, quibus homo interiùs, & exteriùs omnes animæ, & corporis vires, in honorem, amorē, obsequium, & cultū Deo exhibet, vndè anima propriè fit Spōsa Christi, siquidèm nomen hoc à verbo spondeo, sive à promissione sui ipsius sumit exordium, propterea anima sic devota Dei Sponsa meritò vocatur, vt communitèr vocant Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, & omnes Patres.

S. Hieronym. de reg. Monach. S. Ambros. serm. de Virgin. S. Augustin Psalm. 44. vers. 22.

292 Tertia Sponsatio per altissimam Dei communicationem fit, cum Deus animam per specialem mentis elevationem, & intensissimam ardorem charitatis sibi coniungit, & copulatur, atquè de ardenti cum illa se perennitèr vniendi desiderio compotem facit, spōdēs scilicèt, ac promittens, se cū illa spirituale matrimonium habitualitèr initurum, vt probant D. Theresia, Arpius, & omnes Mystici. De hac igitur spirituali Desponsatione, sive actu divinæ propriæ missionis, erit nobis sermo in præsenti capite.

S. Therr- sia Mans. 7. c. 2. Ap pius vbi supr.

293 Sed sciendum est, quòd sicut in humana desponsatione inter diem spontationis, & nuptiarum spatium interponitur, quo consortes convenire debeant, & hoc vtilitèr, sapientèrque statutum est, vt interim visitatio mutua frequentetur, & mutuus amor crescat, & augeatur, atquè impatiens desiderium cupiti consortij, quo magis differatur, ampliùs ignescat: ita etiàm inter desponsationem spiritualem, & matrimonium divinum spatium interponitur, in quo mutua visitatio, & non continua cohabitatio intercedit, quia vt bene notat Sanctissima Theresia: (in desponsatione spirituali multotiès Deus ab anima recedit.) Non quia eum anima perdit; per gratiā enim, & per assiduā prēsētiā habet, sed quia non sēper gaudet Spōso per illam communicationem altissimam, & passivam, qua eam tanquam charissimā futuram Sponsam, ex vi desponsationis actæ frequentèr visitat. In hac igitur desponsatione, & matrimonij intercapedine amor divinus in anima augetur, atque ardenti desiderio fruendi amato ad celebrationem matrimonij dispo-

S. Theresia Mans. 7. c. 2.

ni-

Richard. de grad. violent. charit. Fr. Thom. à Iesu de orat. div. lib. 4. c. 13.

ponitur, vt tenet Richardus, Fr. Thomas à Iesv, & alij.

294 Hæc desponsatio mystica licèt regulariter celebretur cum anima iam penitùs purgata, ac ab vberibus terrenæ consolationis avulsa, omnibusque virtutibus ornata, atquè à commercio sensuum, & materialium formarum absoluta, videmus tamèn, & legimus nonnunquam cum puellis, & infantibus celebratam fuisse, quia cum Deus sit favorum suorum Dominus, dum futuram animæ sanctitatem prævidet, suus amor quasi moræ impatiens, in exordio vitæ, aut perfectionis, optatum, & prævisum matrimonium per actum desponsationis indicit. Propterea de aliquibus fœminis legitur, quod Puer Iesvs eis in infantili ætate apparuerit, & vel solus, vel coram Beatissima Maria Matre sua, & Regina nostra, manum Sponsi placidè obtulisset: aliis verò vt Catharinæ Alexandrinæ in iuvenili ætate: aliis denique vt Theresiæ in virilitate, aut senectute.

Surius in vita SS.

In actib. S. Catharina apud Sur.

S. Theresia

295 Primus actus desponsationis (vt anima composita) aliquando fit sensibus per externam visionem, interdùm phantasiæ per imaginariam, & plerumquè intellectui per spiritualem, & intellectualem representationem, semper autem in se continet altissimam cœlestis Sponsi notitiam, & ardentissimum amorem, vnà cum ingenti Sponsi desiderio, cuius effectus sunt prorsus mirabiles, quatenus anima ita manet ad Deum cõversa, & à creaturis aversa, quòd inter eas vivere, & conversari pœnosius ei sit ipsa morte: tota quippè in cœlestia rapitur, sui fundum intimè colit, in quo Sponsum suum quasi florido amoris lecto pernoctem quærit, nimis officiosa ad omnia opera virtutis, & ad sustinendos pro dilecto labores, & ærumnas se extendit, & denique in nullo, nisi in amato suo conquiescere appetit, vt latè probat Fr. Thomas à Iesv, & confirmant B. Theresia, & Bernardus.

Fr. Thom. à Iesu vb supra. S. Theres. mans. 6. in fine, & mans. 7. c. 1. San Bernard. serm. 9. in cant.

296 Hæc omnia, quæ nequit Dæmon sua malitia effingere, debet Director attentè observare, ne in re tam magni momenti decipiatur, quamobrem non ad visionis corticem, sed ad medullæ effectum recurrat: potest enim Diabolus aliquandò se in Angelum lucis transfigurare, visionemque externæ desponsationis effingere, animam magna, & sensibili delectatione perfundere, manum mentiti Sponsi protendere, & divini matrimonij cõsortium callidè promittere, effectus tamèn prædictos non poterit imitari: vndè eis magis quàm visioni

innitatur Magister, simulque statum animæ perpendat, in quibus difficilè poterit errare.

297 Denique debet (casu quo vera sit divina desponsatio) animam in suis fervoribus continere, & ad perfectã, & prudentem operationem ordinare, atquè à sensibilibus (quoad mentis exercitium) penitùs abstrahere, quam semper oportet in sãctissima obedientia conservare.

CAP. XXVIII.

DE MATRIMONIO SPIRITUALI, & Divino,

298 MAtrimonium spirituale, & divinum, non tam excelsus, & divinus favor est, quàm altissimus status innumerabilibus, & divinis constitus favoribus, quandoquidèm est illa camera cœlestis Sponsi omnibus pretiositatibus filiæ Regis abintùs peromata: lectus floridus mirís Dei oculis, & amplexibus constipatus: in eo clamat Spõsa Sancta: *osculetur me osculo oris sui, quia meliora sunt vbera tua vino fragrantia vnguentis optimis.* Ibi dilectus totus est dilectæ, sicut dilecto dilecta est tota, quę licèt natura sit limitata, & contracta, gratiã tamèn extenditur, vt delitiarum immensi Sponsi capax efficiatur. Cessat calamus hoc exaggerare consortium, cum nec ferè mens, aut lingua Angelica illud enumerare sufficiat. Legat attentè Lector librum Cantici Canticorum, & Beatum Ioannem à Cruce in suo Cantico per totum, vbi aliquos ex favoribus Sponsi in animam Sponsam suam collatos inveniet, pro omnibus enim vix Seraphica lingua sufficiet. Videatur Bernardus qui melifluo calamo hoc divinum Matrimonium describit. *S. Berna. serm. 83. & 85. in Cant. & de sept. gradib. coatempl. S. Therefia manss. 7. c. 2.*

Cant. 1, 1.

299 Nos verò de inchoatione huius excelsi matrimonij, eiusque effectibus, pauca ad instructionem tantùm Directoris afferemus, ac duce mirabili Theresia dicimus, quòd hoc spirituale matrimonium in præsenti initiatur vita, vt in futura prorsus perfiatur: huius enim mortalitatis miserabilis cõditio non sustinet inseparabilem Dei vnionem conservare, in qua perfectum matrimonium consistit, quandoquidèm in ea solùm potest anima frequẽtèr divini Sponsi amplexibus frui.

300 Est igitur Matrimonium spirituale, & divinum (vt constat ex Bernardo, & Theresia) *quidam specialissimus, & præ cæteris omnibus altissimus, & suavissimus Dei contractus, quo anima secundum omnes suas spirituales potentias sublimiter elevata, & dispositi-*

ta,

ta, ita intime, & totaliter vnitur Deo, quod aliquo saltim modo deiformitatem induisse videatur. Cuius videndi Deum altitudo, cuius apprehendendi securitas, & cuius fruendi delectatio (vt ait Seraphica Mater) (nulli alij, nisi cœlestis Patriæ statui valet comparari.) Adeò enim anima adhæret Deo, quòd vt Ioannes testatur: *vnus spiritus sit cum eo.* Cuius vnionem pulchrè comparat Theresia: (Guttis pluviæ in vastissimo mari defluentibus, quę ita pelagi aquis miscentur, quòd nullus ambas possit amplius distinguere, & separare.) Hanc, & alias huius Matrimonij, & vnionis divinæ comparationes afferunt Gregorius Nazianzenus, Bernardus, Gregorius, Gerson, & alij.

S. Bernar. serm. 83. in Cant.
S. Theresia vbi supra.
S. Theresia vbi supra.
Ioann.
S. Theresia vbi supra.
S. Greg. Nazianc. orat. 21.
S. Bern. in Cant. serm. 85.
S. Greg. in Apocal.
S. Ioann.
Gerson de mystica Theolog. cons. 41

301 Ibi anima divinis iam amplexibus fruens, illud oris Sponsi osculum concupiscit, quandoquidèm, illud solum quasi in pignus futuri, & interminabilis coniugij, suavissima delectatione accipere potest: inter flammas divini amoris, quibus liquescit, adeò dilatari, & extendi vires suas cognoscit, quòd putat se quodammodò immensitatem induisse: cognitio quippè illius interminabilis obiecti, adeò per illius immensitatis sinus extenditur (quasi divini intellectus particeps) quòd adhuc superioris naturæ metas transegisse videatur. Cognoscit clarè, voluntatem suam maiori capacitatam esse latitudine, quàm intellectus: totum siquidèm illud vniversale & incommutabile bonum amplectitur, & hoc quidem, eo capaciùs, quò suaviùs divini amoris occeano immergitur, quòd propriè est, vt ait Psalmista: *introibo in potentias Domini.* *Psalm. 70. 16.*

302 Nulla in hac mortali peregrinatione esse potest huic consimilis communicatio, nulla altius evolat, nulla oblentitur suavior, non solùm terminos explicationis, sed etiàm perceptionis transcendit: ibi anima omnia sua Spōso tradidit, dum & ei (quasi bona essent communia) Spōsi bona traduntur: (tempus advenit (testatur Theresia similem casum dictum fuisse à Domino) tempus (inquit) advenit, quo omnia mea quasi tua accipias, dùm & ego omnia tua quasi propria curabo.) Communia quippè videtur animæ esse bona divina, commune contubernium, cōmunis delitiarum thalamus, communis fructus, & gloria communis: quid amplius? Nihil profectò, nisi quod velamine Sanctuarij detecto, facie ad faciem intueri Sponsum, & amplecti valeat: intensius hic mortalis corporis sentit gravamen:

S. Theresia vbi supra.

vamen: hic anima vitalis nexus captivitatem, quasi dirilsimis circundata catenis dolet, & ingemiscit, nulli hìc præterquàm huic dolori locus est, in cæteris verò solum viget delitiarum affluentia, dulcedinum exuberantia, & divinorum favorum copia, & demique quamquàm vita vivit naturali, & obnoxia est gravibus peccatis, tamèn super dilectum suum innixa, in eo spe secura conquiescit.

303 Huius matrimonij spiritualis fructus sunt vberrimi: filios gignit divinus thalamus, anima quippe ad vlteriores, altiorisque perfectionis mirabilé operationem à Spõso ducitur, quę veluti Dei filia, & Iesu Christi Sponsa (vt ait Apostolus) semper spiritu Dei agitur: dùmque delitijs affluit, operibus abundat, nec Martha redditur quæruloſa otiosæ contemplationis Marię, ambæ mutuò se adiuvant, se complectuntur: ambę suę parti per altissimam occupationem respectivè deserviunt, & dùm superior verba Sponsi attentè audit cum Maria, inferior cum Martha Sponsi membris solicitè ministrat. Hìc coniunguntur duo extrema prorsùs dissimilia, & dùm exterioris, interiorisque hominis partes separantur (pertingit enim hæc communicatio vsque ad divisionem animæ, & spiritus) per nexum tamen huius divini contubernij, in vnum vniversale, & necessarium bonum connectuntur: propterea anima terram habitans, Cœlum non deserit, versatur in terris, & conversatur in Cœlis, & denique de terrena fit quodammodò cœlestis.

304 Effectus huius matrimonij narrat B. Theresia, quorum primus est omnimoda in dilectum conversio, qua anima omnium tam terrenorum quam cœlestium ita obliviscitur quoad proprietatem, quasi à corpore iam soluta, nihil præter divinam fruitionem indigeret: sed non propterea necessaria corpori obsequia, & omnia, quæ Sponsi sunt præ termittit, ablata tamen ab eis inordinatione, & proprietate. *S. Theresia Mans. 7. c. 3.*

305 Secundus est, ingens patiendi desiderium, quo omnia tormenta, ludibria, ærumnas, & persecutiones quasi fragrantes flores iudicat, quibus Sponsi thalamus perornatur: vndè non gloriam, non famã, non divitias, non consolationes, non denique propriam fœlicitatem concupiscit, sed tantùm Crucem Christi sitit, & appetit, vt amoris sui veritatem commendet.

306 Tertius est, in omnibus persecutionibus, ærumnis, laboribus, & infirmitatibus, incõparabile gaudium, vt cum Apos-

Apostolo dicere posit: *gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi.* Nulla enim maior gloria est amantis, quã amati similitudinem induere, quamobrem quò magis doloribus afficitur, tãtò ãpliùs amor exhilaratur, quoniam digna habita est pro nomine Christi contumeliam pati.

307 Quartus est longè sublimior effectus, vtpotè quasi se ipsam deserens, tota se amati sui voluntati postponit, quòd nimirùm consistit in quadam inquærulosa conformitate, qua hoc ipsum, quod ardétèr cupit, nempè dissolvi, & esse cum Christo, hoc pacificè, & tranquillè sustinet, & ad votum amati renuntiare disponit: quis equidem non miratur? Proculdubiò ille, qui hoc amore tactus non fuit. Vidimus suspiria Pauli, *cupio dissolvi, quis me liberabit à corpore mortis huius?* *Coarctor è duobus, desiderium habẽs dissolvi, & esse cũ Christo.* Ingemiscit etiàm David, suspirat, & lachrymatur: *heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, quando veniam, & apparebo ante faciẽ Dei? Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte.* Nobilis quidé hic affectus, sed nobilior hic divini matrimonij effectus, quo desiderium hoc magnum, vt magis Sponso placeat, sic strangulatur.

Ad Rom. 7. 24.

Psalm. 119. 5.

308 Quintus est, perfectissima charitas per omnes suos gradus perfectissimè ordinata, omnibus siquidem suum locum præstat, nihil alij maiori anteponit, totam vim dilectionis in Deum vergit, ipse solus cor eius possidet, ibi regnat Christus, totum pro eo stat habitaculum, licèt servis suis, hoc est creaturis, loca sua debita destinet in corde, Deus autem ibi tanquam solus Rex imperat, & regnat, creaturæ tanquam servi, inferiora tenent loca, nihil amat extra Christum, & omnia propter Christum, ecce rectus ordo charitatis, quid mirùm? Si in cameram, & thalamum Sponsi ingressa est, atque meritò quasi eius Sponsa personare valet: *introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.*

Cant. 2. 4.

309 Sextus est, intimum desiderium solitudinis, & perennis in Sponsum conversionis, illa quidem speciosa deserti, quibus cœlestia pinguescunt, terrestria marcescunt: illã melioris Bersabee solitudinem, qua divini amoris cœlesti pane, & sapientiæ aqua, qua Beati potantur, vt in huius fortitudine cibi vsque ad Mõtem Dei Horeb pervenire valeant, medullitus concupiscit, scit enim optimè Sponsum suum in hanc eam solitudinem vocare per Oseam dicentem: *ducam eam in solitudinem,*

Oseæ 2. 14.

M. Maria ab Agreda pa. 1. lib. 1. cap. 2. n. 21.

& loquar ad cor eius. Hanc igitur vehementèr appetit: quodsi interdùm, vel vtilitatis, vel necessitatis causa, ab ea paululùm prosilit, illicò sentit se à Sponso amatoriè vocari, atque ad suarum delitiarum thalamum reduci.

310 Septimus est, immutabilis, atque imperturbabilis suavitas, dulcedo, devotio, & delectatio, quin ei quidquam obstet laborum, & dolorum desiderium: in illis siquidem (vt diximus) gaudet suavitèr, & dulcitèr delectatur. Hìc ab anima procùl abest ariditas, perturbatio, tædium, & tristitia, quia scriptum est: *non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiam, & gaudium.* Nec mors omnium amaritudinum amarissima, vllam profectò tristitiam affert, & quandoquidem pretiosa est mors Sanctorum, sponsatæ animæ est pretiosa, & dulcis, nullis igitur eventibus perturbatur, nullis ãbagibus fluctuat, nullis contradictionibus mutatur, vtpotè quasi de amati immutabilitate participans, scriptum est etiam: *stultus vt Luna mutatur, Iustus autem permanet vt Sol.*

Sapientiæ 8. 16.

311 Octavus, & vltimus est, omnimoda sensibilium formarum (quoad divinam cognitionem) abdicatio, atque materialium favorum, qui directè ad sensum ordinantur, perfecta cessatio: quãvis enim huiusmodi anima per imagines devotas, vel per alia externa signa, vel per creaturarum contemplationem, ac sui Sponsi memoriam excitetur, statim tamèn sensibilem corticem relinquit, & ad purè spiritualem eius cognitionem assurgit, quinimò & sensibilia omnia, tanquam à divina, & incorporea essentia prorsùs aliena, horret, fastidit, & reijcit, & generosæ Aquilæ adinstàr, super se ipsam elevans volatum, spiritualissimi Solis radios irreverberatis luminibus intuetur: in quarum sensibilium abdicatione formarum ingredi non debet Sacrosancta Christi Humanitas, in ea siquidem per hypostaticam vnionem, vt aiebat Apostolus, *Inhabitat plenitudo divinitatis corporalitèr.*

312 Multi alij divinum hoc matrimonium consectantur effectus, quos quidem longum foret enumerare, & nos tantummodò quos B. Theresia adducit, referre contenti fumus. Quodsi plures Lector desideret, legat Bernardum, Ioannem à Cruce, Richardum de Sancto Victore, Rusbrochium, Arpium, & alios.

S. Bern. Sermon. in Can. per tot. S. Ioannes à Cruce in Can. per tot.

313 Actus inchoationis huius matrimonij, sicut & desponsationis, sæpè sæpiùs fit per

per visionem imaginariam, licèt interdùm per spiritualem fiat, vt affirmat Theresia: per eam apparet Cœlestis Sponsus matrimonium hoc cum anima initurus, quam variis monilibus virtutum, donorum, & charismatum, sub insigne pretiosorum lapidum subarrat, & exornat. Ad cuius visionis directionem recurrere debet Director ad ea, quæ superiùs de visionibus dicta sunt. Et ne Dœmon, qui aliquando (vt diximus) se transfigurat in Angelum lucis, eam per aliud effictum matrimonium decipiat, ad supradictos recurrat effectus, neutrùm enim illorum Dœmon effingere potest.

Richard. de Sanct. Vict. de gradib. charit. Rusbroch. de ritu spirit. nuptiat. Arpius vbi supra S. Theresia vbi supra.

314 Hic altissimus huius divini matrimonij contactus, extra arbitrium recipientis militat, neque ab aliqua creaturarum mortalium potest habitualitèr haberi, neque de illo potest dari habitus permanens, vtpotè à Deo gratis concessus, quem etiàm animæ plenè dispositæ ad libitum negare poterit: sed quia adeò fidelis, & charissimus est Divinus Sponsus, quòd eum de semel concessa gratia non pœniteat, quinimò quoties anima divinum expetit amplexum, Sponsus se illi statim communicat, propterea matrimonium quasi status permanens ab omnibus habetur, quandoquidem sit auxilium transiens. Quod planè confirmat Seraphica Theresia his verbis: (adeò Deus coniungi dignatur creaturæ, quòd sicut illi, qui non possunt se ad invicem separari, ita Deus ab anima se separare non permittit.) Nihilominùs tamèn status iste fœlicissimus dùm in Patria per completum matrimonium non perficitur, non eximit animam ab huius mortalitatis miserijs, neque à periculo labendi in peccatum: nullus enim est in hac vita status (quātūlibet altissimus sit) in quo absque speciali priuilegio, & sanctificatione, anima impeccabilis reddatur, contrarium verò erroneum est, & alta censura dignum.

315 Denique quoad internam desponsatæ animæ directionem, ferè nihil restat agendum Magistro, quatenùs ipse Deus efficitur eius Director, & per se ipsum eam elevat, regit, & ad sibi placidiora impellit: sed licèt hoc ita sit, nihilominùs vult, quòd alicuius hominis obedientiæ subijciatur, & debitum naturalis prudentiæ ordinem servet, maximè cum multum illi obedientiæ virtus complaceat, & animæ multum proficiat, cuius quidem merito, & gloria eam privare non intendit: quamobrem Magister debet huiusmodi animam in strictissima obedientia conservare, &

S. Theresia Mans. 7. c. 2.

eiusque semper operibus attendere, nè fortè aliquandò propria voluntate aut levitate ducatur, nam licèt communitèr à Sancto Spiritu moveantur, non ita certum est, quòd interdùm à suo proprio captu moveri non possit, propterea necessaria est superintendentia Magistri, maximè si ea, quæ operari intendit, vel prudentiæ, vel statui opponantur, nũquàm enim per solam animæ relatam inspirationem in agendis procedat, sed per regulas prudentię, quibus magis, quàm inspirationi attendere debet, hæc enim multis fallacijs obnoxia est, illa verò est virtus cardinalis, sive cardo virtutum, & perfecta regula agendorum.

CAP. XXIX.

DE MIRABILI ELEVATIONE corporis, quæ animabus in statu Matrimonij spiritualis consistentibus evenire solet.

316 VT de hac mirabili corporis, & spiritus elevatione agere valeamus, supponendum est cum omnibus Mysticis, quòd aliquibus animabus, seu spiritualibus personis aliquandò eveniunt quædam divinæ vocationes adeò vehementes, quòd ipsæ à sensibus alienatæ, earum simùl corpora in aere levantur, atque ibi per longum tempus suspensa perseverant, & ita levia redduntur, quòd ad quodlibet flabellum, sive auram tenuissimam, hùc atque illùc moventur, & deferuntur, vt contigisse legimus Francisco, Ioanni à Cruce, Theresiæ, Catherinæ Senensi, & alijs quamplurimis, quodquidem se vidisse testantur Spert Carthusianus, & P. Ferdinandus Calder a, qui hoc refert cum notabilibus circunstantijs ad nostrum propositum apprimè necessarijs, ait enim: (manet corpus suspensum, & à terra elevatum, & absque vllo pondere, vultus splendens, tubicundus, formosus, atque in carbonem ignitum conversus: ex quo planè cognoscitur id quod ei in æternum præparatur fruendum: vndè videntibus quasi crystallinus exhibetur.) Quòd similitèr affirmat D. Ioannes de Palafox, Episcopus Oxomensis.

Spert Carthus. sect. myst. p. 5. cap. 9. n. 2. P. Ferdi. de Calder. Theolog. myst. lib. 2. cap. 9. num. 10.

D. Ioannes de Palafox in suo Past. noct. bon. cap. 12.

317 Cum igitur certa sit, & pluries conspecta hęc corporis elevatio, circa eius causam, & nomen non modicam in Mysticis reperio difficultatem: circa nomen, vtpotè quia eam interdùm vocant extasim, & interdùm Raptum, & quod rariùs est, aliquando deliquium, ex quibus nõ parva oriri potest confusio, & animabus incommoda, nam

si per doctrinam deliquij huiusmodi animam dirigeret Magister, profuldubiò multum errare posset.

318 Certum itaque est quòd in nullo cum deliquio collineat, vt infrà clariùs patebit: cum extasi verò, & raptu, in aliquibus convenit, nam convenit cum extasi, quatenùs ex altissima, & profundissima animæ occupatione nihil per sensus valet percipere: convenit etiàm cum raptu, quatenùs etiàm hìc Deus animæ potentias ad se rapit; sed distinguitur ab extasi, quia in extasi potentiæ non rapiuntur violentèr, nec sensus manet omninò impassibilis, sed tantùm præ nimia animæ absorbitione suspenditur; in hac verò elevatione remanet sensus nõ solùm suspensus, verùmetiam omninò impassibilis, & spiritus rapitur in Deum: in extasi etiàm nec elevatur corpus, nec remanet formosum, leve, & crystallinum.

319 Distinguitur similitèr à raptu, quia anima in raptu subitò, & violentèr ad id, in quo anteà non erat interdùm rapitur, & adducitur: in hac autem elevatione suavitèr in ipsum obiectum in quo erat, paulatim rapitur, & adducitur, vt docet experientia. Insuper raptus est improvisus, neque potest anteà cognosci: elevatio autem manifestè prævidetur, & anima regularitèr se potest prævenire, nam circa idem divinum obiectum, in quo versatur, solet anima in interiori sui fundo sentire quasdam vocationes interruptas, sive sibilos Sponsi vocantis, ad quos anima adinstar passeculi non adhùc benè volare potentis, qui parvis conatibus volitare incipit, volatumque tentans, sumit aèrem, quo posteà integrum volatum facere possit: Sic similitèr contingit animæ in hac elevatione, in qua spiritus sibilos Sponsi vocantis obsequi concertans, quasi exiguos volatus, vel conatus ad volandum agit, quousque omninò rapitur, atque ad divinum Sponsi vocantis signum per magnam spiritus elevationem evolat, corpusque naturalem amittens gravitatem, à terra sursùm elevatur.

320 Insuper in raptu timet anima, pavet, & tremit, ex motu scilicèt subitò raptus; in hac verò elevatione, nec timet, nec pavet, nec contremiscit, sed dulcitèr, suaviterque in Deum rapitur. In raptu demùm sensus concutiuntur, laborant, rigent, & laxantur; in hac autem elevatione (vt benè notat Ferdinãdus Caldera:) (sæpiùs corpus, quod erat infirmum, multisque doloribus affectum, per hanc mirabilem elevationem prorsùs

Fr. Ferdinã. Caldera, vbi supra.

ſinatur, & ad omnia magnoperè habile, & expeditum redditur.)

321 Raptus per ſuam violentiam, & improviſam invaſionem non ſolùm corpus contremiſcere facit, ſed etiàm interdùm hominem, quaſi amentem, hùc, atque illùc pertrahit, è terra paululùm elevat (vt teſtatur B. Thereſia, & affert P. Iacobus Alvarez) ſed ſtatim per ſuam naturalem gravitatem (quam non amittit) in terram concidit: in hac verò elevatione, nec corpus cadit, nec amentèr pertrahitur, ſed mirabili, & devota compoſitione à terra penitùs elevatur, vbi gravitate naturali deperdita, manet per multum temporis in aère ſuſpenſum.

S. Thereſia in Vita ſua, c. 20. Alvarez de Paz vbi ſup. §. 5.

322 Etiam differt generalitèr hæc elevatio ab extaſi, & raptu (ſi expertis credere debemus) quatenùs in hac elevatione exercitium animæ eſt longè ſublimiùs, & excelſiùs, quia intellectus adeò altiſſimam habet notitiam Dei, quòd (intra limites fidei) videatur Deum ſibi velum pandiſſe: voluntas pariter dulci admodùm ſuavitate in divina eſſentia immergitur, & ita vehementèr, & delicatè amat, quòd cœleſtis illius Patriæ fruitionem quodammodò imitetur. In extaſi verò, & raptu, licèt altiſſima ſit elevatio ſpiritus eſt tamèn longè inferior hac elevatione.

323 Deniquè differt ab eis, quatenùs hæc elevatio cadit in virum perfectum, omninò purgatum, & in ſtatu matrimonij ſpiritualis conſtitutum, vt ſtatim videbimus, & licèt in hoc ſtatu fœliciſſimo plures anima extaſes, & raptus patiatur, quandoquidem huiuſmodi favores extra hunc matrimonij ſtatum conceduntur, & quibus hæc elevatio non conceditur, infertur quòd hæc elevatio multũ diſtet ab extaſi, & raptu: & auctoritatibus Myſticorum reſpondemus, quòd hæc elevatio vocari poteſt extaſis; & raptus, quatenùs in aliquo cum eis convenit, ſed quòd revera eſt ab eis valdè diſtincta, & ſuperioris hierarchiæ cõmunicatio.

324 Sed multò maior adeſt difficultas circa cauſam huius mirabilis elevationis. Dicitur enim ferè ab omnibus Myſticis, quòd ſpiritus adeò vehementèr in Deum elevatur, quòd per vim ſuæ elevationis corpus ſecum rapit, & extollit, atque ſic elevatũ cõſervat, donec ſpiritus elevatus perſeverat ita tenent Alvarez, Spert Carthuſianus, & omnes cõmuniter. Sed ingenuè fatemur, quòd nunquam hoc intelligere potuimus, neque eorũ ſubſcribere ſententiæ, propter aliquas rationes noſtro videri

P. Alvarez vbi ſupra. Spert vbi ſupra.

deri valdè difficiles.

325 Prima est, quia licèt spiritus possit corpus movere, & aliquantulùm elevare, nequit tamèn illud diù conservare elevatum, propter eius naturalem gravitatem, qua naturali, & sibi insito appetitu, & pondere petit centrum, quam naturalem proprietatem non potest spiritus à corpore auferre: vndè videmus, quòd dùm aliquis salit, quamvis ex vi vehementis conatus spiritus aliquantulùm elevetur corpus, statim verò in suum centrum reducitur, quia spiritus non potest ei demere naturalem gravitatem, & appetitum innatum petendi suum centrum. Præterea spiritus non potest immediatè corpus movere, sed per suum imperium, & per medium potentiæ locomotivæ, quæ sola potest corpori imprimere aliquid intrinsecum, & materiale, per quod corpus moveatur, & tunc conservata eius gravitate, moveri potest, vndè nequit diù extra centrum suum conservari, quod quidem multò minus poterit spiritus per se solus agere.

326 Cęterùm, quia gravitas, & ponderositas corporis cum sit ei naturalis, & propria, à nullo nisi à divino spiritu, qui est Auctor naturæ, potest auferri, quia solus naturæ Auctor potest naturales rei proprietates adimere, quâobrem neque spiritus Angelicus, neque humanus potest à corpore auferre naturalem gravitatem, quæ illi est naturalis, & propria, nec illud in aère diù conservare ablata omninò ab eo gravitate, vt in hac mirabili elevatione contingit, quin obstet locus ille Ezechielis supra adductus, quia spiritus, qui illum elevavit inter terram, & Cœlum, non fuit proprius spiritus, sed spiritus Angelicus (iuxta sententiam Cornelij à Lapide) qui nullo modo abstulit à corpore gravitatem naturalem, & in meliori, & veriori sententia, vt ex Sancio vidimus, corpus non fuit suspensum inter Cœlum, & terram, sed extasim passus fuit Prophetæ, in quo illi visum fuit, ita esse suspensum. In hac verò nostra elevatione verè suspenditur corpus, & ab eo aufertur gravitas naturalis, & manet leve quasi palea, vel pluma, vt per palpabilem experientiam sæpiùs visum est.

Sup. trac. 2. cap. 2. num. 14.

327 Secunda ratio est, quia licèt spiritus possit ita elevare, & conservare corpus, & ab eo naturale pondus auferre (quod negatur) atque illud secum tollere, & rapere, vt corpus spiritum obsequatur, necessariò illud rapere, & deferre debebat versùs illam partem, in qua erat Deus, qui spiri-

spiritum elevantem corpus ad se traxerat, & rapuerat. Cum autem Deus sit immensus, cuius ratione immensitatis vbique sit cum omni sua gloria, & Maiestate, vndè aiebat Psalmista: *si ascendero in Cœlum, tu illic es: si descendero in Infernum, ades: si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis Maris, etenim illùc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua:* Nulla ratio esse potest, quare corpus vt spiritum Deum obsequentem sequatur magis sursùm, quàm deorsùm, vel sinistrorsùmquã dextrorsùm moveatur & elevetur, cũ vbiq; sit Deus vocãs, & trahens spiritũ ad se, qui vt Deum suum sequatur, non indiget à terra elevari, elevatio quippè spiritus ex eo dicitur, quia Deum per intellectum, & voluntatem cognoscit, & amat, eumque dùm pro obiecto habet, à terrenis rebus abstrahitur, qui cum altissimum ut omnium obiectorum cognoscibilium, dùm intellectus eum cognoscit, & voluntas amat, meritò dicitur spiritum elevari: deindè quia dùm spiritus per supernaturalem fidei cognitionem in Deũ occupatur, quia transcendit suum ordinariũ modũ cognoscendi, & in eum, qui supra naturã est, per cognitionem supra naturã assurgit, proprijssimè dicitur elevari in Deum; quam elevationem etiàm habet in extasi, & raptu, & in eorum nullo elevatur corpus, sicut in hac elevatione contingit: ergo vt supernaturaliter elevetur spiritus in Deum, nõ indiget corpus elevare, ergo nõ elevatur à spiritu proprio.

Psalm. 138. 8.

328 Nec valet si dicas, quòd licèt Deus sit vbique per essentiam, præsentiam, & potentiam, specialiùs tamèn sursùm in Cœlo assistit, vbi quasi in propria sede Regni sui, amicis suis, & electis in æternum manifestari decrevit, vndè spiritus illùc tendit, & Regnum Cœlorum quasi sedem sui dilecti Sponsi, & Divini Regis conspicit, & appetit, & propterea ante Missæ præfationem canit Sacerdos: *sursùm corda*, vt omnes ad illud Cœleste Regnum sua corda dirigant. Quia respondetur per ipsius Iesu Christi sententiam, qui sciscitantibus de Regno Dei, respondit: *neque dicent, ecce hic, aut ecce illìc: ecce enim Regnum Dei intra vos est.* Et Augustinus, Gregorius, & alij communitèr in hũc locum affirmant, Regnum Cœlorum esse animam Iusti, vbi Deus inhabitat, licèt in materiali Regno Cœlorum Beatis in æternum manifestare absque velamentis gloriam suam decreverit: ergo non indiget spiritus, vt ad Deum vadat, sursùm se elevare, neque sursùm corpus attollere, maximè

Luc. 17. 20. 21.

ximè cum in se ipso habet Deum specialiùs assistentem.

329 Sed si adhùc instes, quòd licèt hoc verùm sit, attamen dùm spiritus Deum cõcipit vt in Cœlis elevatum, & assistentem, illìc amplecti, & frui concupiscit, & appetit, & eo ipso, quòd videre eum facie ad faciem in æternum peroptat, ad Cœlum tendit eius desiderium, quod sufficit vt spiritus sursùm ire conetur. Respondemus, quòd adhùc, in hoc casu restat prima ratio impossibilitatis, nempè quòd spiritus nequit à corpore auferre naturalem gravitatem, & inclinationem ad suum centrũ, vndè illud elevatum conservare non potest, vt in hac elevatione contingit: ergo hæc fieri nequit à proprio spiritu. Et ad exortationem Ecclesiæ respondemus: quòd sursùm elevare corda, est corda ad Deum dirigere, qui ratione suę altitudinis corda sibi cohęrentia sursùm elevat, illaque Deum cognoscendo, & amando sursùm elevantur.

330 Deniquè, si dicas, quòd per spiritum intelligunt Mystici spiritum Angelicum, sicut olim Prophetæ Habacuc, & Philippo postquam baptizavit Eunuchum Reginæ Candacis contigit. Respondemus primò, quòd si ab spiritu Angelico corpus elevatur, non iam à proprio spiritu, vt exprefsè dicitur à Mysticis: secundò, quòd adhùc in eo casu elevatur corpus ab Angelo, illud relinquendo cum sua naturali gravitate, quam ipse sua propria virtute nequit ab illo tollere, neque nobis compertum est per Scripturam, quòd corpora Habacuc, & Philippi amisserint suam naturalem gravitatem, vt in hac elevatione contingit.

Daniel. 14. 35. Actor. 8. 39.

CAP. XXX.

DE AVCTORIS SENTENTIA circa causam huius elevationis corporis.

331 NVllus equidem ex pluribus doctis, & spiritualibus, quibus hanc difficilem prorsùs materiam cõsuluimus, aliam rationibus nostris satisfactionem obtulit, nisi quòd viri expertissimi, & docti scripserunt, & affirmarunt, corpus à violentia spiritus elevari, ibique fixum, & elevatum permanere, cum omnibus circunstantijs supra relatis; modum tamèn, quo hoc fiat, ignorant, quinimò & miraculo adscribunt. Nos verò eiusmodi non contenti satisfactione, iudicium nostrũ ex elevationis circunstantijs depromptum, censuræ peritorum, & sapientum exponemus, obtestantes, nullam maiorem optare auctoritatem, quàm ea, quæ rationibus, &

fundamentis adducendis iure debeatur.

332 Ad quòd quasi prę-liminariè reminiſci oportet eorum, quæ antecedentèr diximus, ſcilicèt hanc elevationem fieri animabus in matrimonio ſpirituali conſtitutis, in quo anima adeò altiſsimam habet Dei notitiã, & ſuaviſsimam, intenſiſsimamque dilectionem, quòd nullis, niſi illis cœleſtis Patriæ valet comparari, vt ex Thereſiæ auctoritate probavimus. Inſupèr quòd corpus omninò amittit naturalem gravitatem, & veluti pluma, aut palea ad tenuiſsimum flatum movetur, & vndi què circunducitur, manetque diù à terra elevatum, cuius vultus formoſus, ſplendens, & quaſi cryſtallinus redditur, & adeò impaſsibile, quòd (vt pluries expertum eſt) nec punctionibus acuum, nec maiori ictu, nec quavis percuſsione dolet, nec patitur.

Supra ca. 28. num. 293.

333 His igitur ſuppoſitis (quę confirmat ocularis, & quotidiana experientia) ſcire debemus, quòd matrimonium ſpirituale, in quo huiuſcemodi elevati conſiſtunt, in hac vita inchoatur, vt in altera perficiatur, & in æternum cõſumetur, vt ſupra probavimus, vtpotè quia Regnum Cœlorum eſt Regnum cœleſtium nuptiarum, vt teſtatur Dominus per Matthæum dicens: *ſimile factum eſt Regnum Cœlorum homini Regi, qui fecit nuptias filio ſuo.* Iſtę nuptiæ, quas Deus in gloria cum animabus iuſtis perficiet (vt tenent Theophilactus, & alij quamplurimi) in hac præſenti vita inchoantur: (in noviſsimis temporibus (inquit) perfectę apparebunt iſtæ nuptiæ, & ad veſperum, & ad finem ſæculorum.)

Supra ca. 28. num. 299.

Matth. 22. 1.

Theophilatus.

M. Maria ab Agredæ p. 2 nu. 159. & ſeqq.

334 In altera igitur vita divinus Sponſus ad matrimonium perfectum, & completum, eas ſeptem Dotibus, quaſi artis ęterni conjugij locupletabit, ex quibus animæ tres concedet, & corpori quatuor reſtantes. Dotes animę erunt, *viſio*, quæ vt tenet D. Thomas, fidei huius vitæ reſpondet: *comprehenſio*, ſive firma, & perfecta apprehenſio illius boni, quod in hoc ſæculo ſperarunt, quæ virtuti ſpei Theologicæ correſpõdet: *fruitio*, quę gaudium eſt boni prę-ſentis, & refertur ad charitatem: quęquidem Dotes ſecundùm quòd elevant ad perfectiorem, & altiorem ſtatum, quàm huius vitę, vt tenet Schola Thomiſtica: (induunt rationem dotis, id eſt, ornatus, diſpoſitionis, & habilitationis Sponſæ ad illas nuptias divinas.)

Animæ glorioſæ Dotes.

Viſio.

Comprehenſio.

Fruitio.

D. Thom. 1. p. q. 12 art. 7. ad 1.

Gonet manual. Tho miſt. tom. 3. cap. 5. §. 1.

335 Dotes quæ conceduntur corpori, ſunt, *impaſsibilitas*, omnem paſsionem, & do-

Dotes corporis glorioſi. Impoſsibilitas.

dolorem excludens, *subtilitas*, quæ corpus reddit penetrabile, diaphanum, & ex animali, & terreno, in ſpirituale, & cœleſte convertit, quod confirmat Paulus dicens: *ſeminatur corpus animale, ſurgit corpus ſpiritale.* *Agilitas*, qua à naturali pondere, & gravitate abſolutum, vtcumque voluerit ſumma agilitate moveri poterit. Deniquè, *claritas*, qua remanet formoſum, & ſplendens tanquam Sol, iuxta illud: *fulgebunt Iuſti ſicut Sol in Regno Patris eorum.*

1. *ad Corint.* 15. 44.

Agilitas.

Claritas.

Matth. 13. 43.

336 Omnes prædictæ Dotes, tam animæ, quam corporis, quæ ad conſummandum æternum illud, & perfectum matrimonium in Cœlo conceduntur, omnes oriuntur, emanant, & redundant (vt docet Auguſtinus) ex viſione, & dilectione Beatifica: (tam potenti natura (inquit) Deus fecit animam, vt ex eius pleniſsima Beatitudine, quæ in fine temporis Sanctis promittitur, redundent etiam in inferiorem partem, quę eſt corpus, non Beatitudo, quæ fruẽtis, & intelligentis eſt propria, ſed plenitudo ſanitatis, id eſt incorruptionis vigor.) Quòd confirmat D. Thomas dicens: (ſicut anima divina viſione fruens, quadam ſpirituali claritate replebitur, ita per quandam redundantiam ex anima in corpus, ipſum corpus in ſuo modo claritatis gloria induetur.)

S. Auguſtin. Epiſt. 56. ad Dioſcor.

D. Thom. in 4. contr. Gentes.

337 Huius cœleſtis matrimonij arras recipit anima in hac vita, Divino Spiritu mediante, vt expreſsè tenet Chriſoſtomus per hæc verba: (hic autem quaſi arras futuri conjugij Spiritum Sanctum accipimus.) Vndè ſi matrimonium imperfectum, quod in hac vita Deus cum ſuis amicis celebrat, non eſt aliud niſi inchoatio matrimonij perfecti, quòd ipſe cum eiſdem perficiet, & conſummabit in Patria, cuius quidem perfecti matrimonij, quaſi in arras eius ſecuritatis, tribuit animabus Deus ſuum Divinum Spiritum, valdè cõgruentèr inferre poſſumus, quòd hęc elevatio, quæ fit in his, quas ſibi copulavit per matrimonium inchoatum, ſit quędam oſtenſio arrarum, & dotum matrimonij perfecti, quas nunc mediante ſuo Divino Spiritu eis reſpectivè communicat.

S. Chriſ. Homil. in Matth. 22.

338 Quòd manifeſtè cõijcitur ex eo, quòd in hac elevatione, vel arrarum, vel dotum oſtenſione, reperiuntur (licèt imperfectè) omnes animæ, & corporis dotes, quæ in illo perfecto matrimonio Patriæ perfectè videbuntur, nam primò quoad animam reperitur *viſio*, quandoquidèm in hac mirabili elevatione anima adeò altiſsimam habet Dei

cognitionem (licet intra limites fidei) quòd Deum suæ divinitatis velum referare videatur. Adest *comprehensio*, quia per realem, & actualem possessionem ita apprehendit speratum bonum, quòd ex vi certitudinis comprehensionis putet, illud in æternum possessurum, vt credebat David, cum dicebat: *ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum.* Et Sponsa Sancta: *tenui eum, nec dimittam.* Demùm viget *fruitio*, siquidem æterno bono diù sperato, tanquam animæ præsenti, incõparabili suavitate, & dulcedine perfruitur. Hæ Dotes reperiuntur in anima sic elevata, quę licet imperfectę valde respectu illarum cœlestis Patriæ, lõge tamen perfectiores sunt, his, quę communiter in quolibet alio vnionis actu hic haberi possunt.

Psalm. 7. *Cant.* 3. 4.

339 Videmus etiàm in hac elevatione quasi Dotes corporis, quandoquidem reperitur (licet imperfectè) *impassibilitas*, siquidem neque pœnam, neque molestiam patitur, nec acus punctum dolet: *subtilitas*, quia redditur quasi diaphanum, & crystallinum, & potiùs videtur cœleste, quã terrenum: *agilitas*, nam à terra in altum extollitur, ibique elevatum diù perstat, & ad tenuissimum statum (amissa omninò eius gravitate) circunducitur: *claritas*, quia manet formosum, rubicundum, & splendens.

340 Nunc igitur sic argumentari possumus: si in matrimonio perfecto Patrię ex visione, & dilectione Beatifica redundant, & effluunt hæ Dotes perfectæ, & completæ, non incongruè dici poterit, quòd in matrimonio imperfecto, & & incompleto huius vitæ, in quo dãtur animæ arrhę securę matrimonij perfecti, & completi ex supernaturali luce, & amore, quibus anima abstractivè Deum videt, & seraphicè comprehendit, confluant, & redundent in corpus elevati ipsęmèt Dotes, licèt imperfectæ, & incompletæ. Fatemur ingenuè eiusmodi congruentiam intellectui nostro maximam vim inferre: quamobrem verosimilius iudicamus, hanc elevationem ab huiusmodi causa procedere, non verò, quòd spiritus humanus sua virtute post se corpus rapiat, & extollat, vt communitèr habetur.

M. Maria ab Angreda pa. 2. num. 178. & 179.

341 Neque vllius obstaculi est doctrina Angelici Præceptoris asserentis, quòd anima Beata, non solùm corpori vnitur tanquam forma, sed tanquam suus specialis motor, vtroque enim modo corpus subest animæ, ideòque per Dotem Agilitatis ei subijcitur tanquam motori, vndè redditur

D. Thom. in supplemento. q. 84. art. 1.

tur habile, & expeditum ad omnes motus, & actiones animæ: propterea deduci posse videtur, quòd spiritus possit corpus attollere, & elevatum diù conservare. Quia respondetur, quòd hæc doctrina intelligenda est de anima, & corpore iam Beatis, & gloriosis; non verò de mortalibus, & passibilibus.

342 Et si fortè instes ad hominem: quòd sicut nos corpus passibile particeps facimus Dotum Beatitudinis, licèt imperfectè, & incompletè, etiàm debemus fateri, corpus ita elevatum particeps fieri (licèt imperfectè, & incompletè) eiusdem subiectionis sequendi spiritum, quam habebit perfectè, & completè in Beatitudine, quamobrèm hoc imperfecto motu poterit spiritum sequi, & cum eo sursum elevari, ac per consequens dum ipse manet elevatus, corpus paritèr elevatum permanere. Quia respondemus, quòd spiritus vt prædicto modo Deum videat, & perfruatur, non indiget localitèr elevari, cum in se ipso spiritualiùs Deum habeat, & possideat, vnde non ex motione spiritus procedit elevatio: præterquã quòd absquè participatione Dotis Agilitatis, non potest corpus spiritum obsequi, nequè ei subijci tanquam speciali motori, per hanc enim Dotem illi sic subijcitur in Beatitudine: proindè sequitur, quòd causa sequendi spiritum ex ipsa doctrina Angelici, sit participatio Dotis agilitatis, quam comitantur cæterę, sicut experientia probatur: vnde manifestum videtur huiusmodi elevationem corporis, non à spiritu ex propria virtute procedere, sed ex imperfecta participatione Dotũ, quas quasi arrhas perfecti matrimonij Patriæ, in hoc matrimonio imperfecto huius vitæ per Spiritum Sanctum lumine, & amore infusis recipit. Et confirmatur experientia, quia interdùm corpus plùs, aut minùs elevatur, & elevatum plùs, aut minùs durat, plusvè, aut minùs Dotes participat, quòd provenire potest per maiorem, vel minorem intensionem infusi luminis, & amoris, iuxta quos respectivè Deum participat, spiritus, & intuetur.

CAP. XXXI.

DE PRACTICA INSTRVCTIONE Directoris circa hanc corporis elevationem.

343 HÆc mira corporis elevatio à quocumque principio, & causa bona procedat, certissimum est, quòd extra accipientis arbitriũ sit illam habere, vel impedire, sicut etiàm in eius spiritus

ſubſtantiali elevatione nihil agendum reſtet Directori, cum illius communicatio altior, & perfectior ſit cęteris omnibus, quæ in antecedentibus favoribus fiunt, & animæ ſic elevatæ, quaſi iam in ſpirituali matrimonio conſtitutæ, Dei ſpiritu aguntur, vt ſuperius dictum eſt.

Supra ca. 28. num. 275.

344 Circa eius externam communicationem, & virtutum operationem, & cætera quę exteriora ſunt, dirigenda eſt principalitèr actio Directoris, & primò debet curare, quòd eiuſmodi animæ in humilitate, & paupertate ſpiritus conſerventur: propterea debet eas frequentèr increpare, & omnia opera ſua vilipendere, & quaſi imperfectiſsima, & mala corrigere, & increpare, quia dum in hac mortalitate vivunt, obnoxiæ ſunt peccatis, vt vidimus Davidem, Salomonem, & alios ex altiſsimo perfectionis ſtatu collabiſſe, vndè neceſſarium omninò eſt, eas ſemper humiliare, corrigere, atquè in intima deiectione conſervare.

345 Secundò, numquàm eis vultum exhibeat humanum, ſed rigidum, & auſteriſſimum, & elevationes, quas patiuntur, non laudet, quinimò & eis dicat, vt paveant, & contremiſcant, ne à Dœmone illudi poſsint, quia licèt ipſæ ſecuræ ſint, illam elevationem eſſe à bono ſpiritu (Deus namquè illis hanc ſecuritatem infundit, de qua nullatenùs poſſunt ambigere) ſervit tamen vt ipſæ putent, quòd earum Director non eis credit, nequè favores earum æſtimat, nequè eas tanquam perfectas reputat, & hoc modò in humilitate conſervantur.

346 Tertiò, curet ſemper, quòd huiuſmodi animæ mortificationem omnimodam & exercitia virtutum colant, à Deo humilitèr petant æternã ſalutem, & orent pro Eccleſia, pro Principibus Catholicis, pro Animabus Purgatorij, & pro cęteris omnibus, pro quibus Sancta Mater Eccleſia docet nos orare, & omnes quas poſsint indulgentias lucrari, & conſequi procurent, ne fortè aliqua mala doctrina ductę putent, in adeò altiſsimæ perfectionis ſtatu eſſe conſtitutas, quòd nullo prędictorum indigeant, cum nullus ſtatus in hac vita adeò excelſus ſit, quòd ab his, & ſimilibus animas abſolvat, nequè à periculo labendi penitùs auferat.

347 Quartò, curet ſcilicèt eiuſmodi homines abſcõdere, ne fortè eis in aliorum conſpectu hę elevationes cõtingant, & dum alijs loquuntur, omninò vitent illas confabulationes, quibus ad hanc moveri elevationem experti ſunt,

sunt,& dum cognoscunt spiritum moveri, velocitèr fugiãt, & in secretum cubiculum se retrahant. Si verò adeò velox sit elevatio, quòd nullum eis fugiendi tempus indulgeat, iubeat eis, quòd aliquem postem teneant, vel columnam, aut aliquid immobile amplectantur, ne corpus cum aliorum admiratione in altum elevetur.

348 Quintò, quòd àDeo enixè postulent, quòd omnia exteriora, quæ possint esse admiratione digna, ab eis auferre dignetur, quandoquidèm ipse Dominus adhùc in tam ordinaria actione, vt est orare, publicitatem fugere consulit per Matthæum, dicens: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscõdito.* Quantò ergo magis in quantum possibile sit, debet in publico vitari res adeò rara, & mirabilis?

Matth. 6. 6.

349 Sextò, & vltimo, debet omnes circunstantias, prędictas in elevatione, maturè considerare, ne forte facili credulitate decipiatur, quia scire debet, quòd licèt Dæmon nequeat hanc elevationem spiritus effingere, nec imitari, potest tamèn corpus extollere, & externis splendoribus circumvestire, vt olim visum fuit in illis famosis Magis Simone, Hermogene, & Phileto, vt testatur Abdias in vitis Sanctorum Apostolorum Petri, & Bartholomæi, quamobrèm debet Director interiorem animæ occupationem examinare: si enim cognoverit, quòd simul cum corpore elevatur spiritus in illam altissimam Dei cognitionem, & fruitionem, erit proculdubiò vera, & legitima elevatio, à iurisdictione Dæmonis prorsus immunis: si autem exigua, vel nulla sit spiritus elevatio, erit profectò astucia, & fallacia Dæmonis, vel ad inferendam animæ vanitatem, vel ad aliquòd damnum consequendum.

Abdias in vit. SS. Apostolor. Petri, & Bartholo.

350 Vna est generalis regula ad discernendos omnes favores supernaturales, qua debet vti Magister, vt plenius de omnibus fiat satis, maximè de his, in quibus sensus perduntur, & alienantur, quæ nimirùm est, vt interiùs, & intra se ipsum præcipiat animæ, quòd ab elevatione, raptu, extasi, vel deliquio statim cesset, atquè in sensus suos revertatur: quæ si illicò præcepto paruerit, absquè dubio erit à bono spiritu occupata, nullus quippè (Deo excepto) potest purè interna cognoscere, qui solus scrutator est cordium, & ipse mavult obedientiam, quã victimam, & animæ statim iniungit, quòd præcepto sui superioris pareat. Dæmon ve-

rò cum purè internum non percipiat, nequit monere animam, vt saltìm ad maiorem dissimulationem imperio Magistri obedire satagat.

351 Sed hæc generalis regula aliquas habet limitationes, scilicèt, in deliquijs materialibus, quatenùs in eis simul patitur spiritus, & caro, & quamquam ad obediẽdum fit promptus spiritus, caro autem est infirma, quaproptèr nequit illicò ab alienatione, & deliquio ad sensum revertere, sicut potest spiritus, qui nullo corporali impedimento detinetur. Itaquè non statim damnandum est deliquium, si illicò homo ab eo per præceptum non revocetur, debet tamen (hoc notet Director) statim ad minus quasi qui excitatur à somno expergisci, & aliquo modo in se redire: quòdsi nullo modo per præceptum moveatur, poterit tutò eiusmodi deliquium damnare. In extasi autem, raptu, & hac elevatione corporis, cæteris que favoribus, vbi sensus non patitur, debet anima statim in sensum redire, & integrè præcepto Directoris parere, vt colligitur ex Theresia, & communitèr tenent Mystæ.

S. Theresia in Vita sua, c. 29.

352 Pro coronide omnium supernaturalium favorum monemus omnes Directores, atquè per viscera Iesu-Christi humilitèr obsecramus, quòd eiusmodi extraordinarijs rebus non sint affecti, sed potius ament viam securam, tritam, & ordinariam, vtpotè per exercitia virtutum, per mortificationem, & divinæ cognitionis, & amoris respectivam occupationem, fugiant penitùs horum mirabilium desiderium, ament in filijs suis humilitatem, subiectionem, puritatem vitę, & morum integritatem, potiùs quàm elevationes, revelationes, raptus, & his similia, in quibus valdè timere, tremere, & invigilare procurent, quatenùs magna nimis est humana fragilitas, & Dæmonis astucia, & cavillositas: & audemus dicere, quòd pluris optare debeat inermi pectore armatorum militum copiam aggredi, vel cubile famelicorum leonum, aut sævientium struthionum introire, quàm animas huiusmodi rebus constipatas regere, & gubernare.

353 Fœminas (qualescumque illæ sint) in supernaturalibus valdè suspectas habeant, quatenùs sunt ex natura sua imaginativæ, accuminosæ, faciles, debiles, amicæ novitatum, propriæ voluntati, & appetitus delectationi deditæ, mendaciis infectæ, & denique Dæmonis illusionibus nimis aptæ, & dispositæ,

vt

vt nos per experientiam didicimus. Et si benè advertant Directores, ferè omnes fœminæ vix limen orationis attingunt, cum iam revelationes, & desvelationes, impetus, & alia similia affirmant habere, & perpeti, quę rarò in viris reperiuntur, quandoquidem isti fortiores, & capaciores sunt ad ea, quæ sunt virtutis, & perfectionis: quodquidem provenit (vt ait D. Thomas) ex facili earum natura, & ex defectu rationis in eis, quamobrem passim in supernaturalibus fallunt, & falluntur, & interdùm cum magno virtutis ludibrio, & maximo dedecore, & confusione Directorum.

D. Thom. 1. epist. ad Thim. 1. lect. 3.

354 Nullo igitur prætextu eis permittat (& omnibus generalitèr) quòd visiones, revelationes, & alia supernaturalia scribant, atque chartarum farraginem componant, & multò minus propriam vitas, neque alijs favores suos narrent, neque ex his exempla alijs præbeant, hæc quippè plena sunt periculis, erroribus, & illusionibus: poterunt tamen res suas scribere, vt maiori expressione Ductori pateſcant, qui melius faciet huiusmodi relationes igni tradẽdo, quàm apud se reservando, & hoc licèt anima affirmet habuisse inspirationem, vel præceptum divinum scribendi, aut huiusmodi scripta conservandi. Cum enim ad proximorum vtilitatem, aut ædificationem vult Deus, quòd mundo innoteſcant, non ipsis regulariter animabus, sed earum Directoribus inspirat, quæ si verè humiles sint, potius optare debent, quòd omnia sua peccata illis præcipiatur omnibus detegere, quàm virtutes, divinosque favores manifestare, & scribere.

M. Maria ab Angredæ pa. 2. n. 369. & 397.

355 Huius veritatis optima testis est Seraphica, & Divina Theresia à Iesv, quæ repetitis Confessariorum, & Prælatorum mandatis summo cum dolore obtemperans, sic in præfatione suæ Vitæ scripsit: (cuperem ego, quòd sicut mihi præceptum est, & largissimè permissum, vt meæ orationis modum, atque favores à Domino receptos scribam, mihi potiùs permitteretur, quòd scriberẽ clarè, & minutatim omnia mea peccata, meæque vitæ vilitatem, quia hoc maximam mihi consolationem affert, sed optatis meis votis nullatenùs annuerunt, quinimò & in hoc casu multum me cõstrinxerunt suis præceptis.) Hęc Sancta Mater, & hi sunt veri spiritus fructus, ex quibus dignoscere poterunt Directores, non solùm vtilitatem, quam Deus ex Vita, & scriptis huius mirabilis Heroinæ, & Mysticæ Doctoræ volebat comparare, sed etiam

S. Theresia in præfat. lib. Vit. suæ.

magnam rationem, qua ducti sunt eius Prælati, & Directores, qui tale, tamque strictissimum scribendi mãdatum imposuerunt, & quandoquidem (vt nefas erit iudicare) divina inspiratione ducti sunt: nihilominùs tamèn magna pensitatione, & mora processerunt, antequàm Theresię hoc præceptum imponerent.

356 Igitur si anima indicaverit Directori, quòd à Deo monita est, vt vitam suam, vel revelationes scribat, eam acritèr reprehendat, atque vt superbam nimis arguat, & humiliet, indignum quippè est, & lamentabile, quod passim conspicimus, scilicèt, quòd ferè nulla Monialis est, aut Beata, quę farraginibus revelationum, aut hallucinationum nõ sit onusta, nec desunt aliqui Magistri spirituales, valdè faciles, quos de huiusmodi fœminis adhùc viventibus vitas, & revelationum volumina concinnare non pudeat, contra monitum Ecclesiastici dicentis: *ante mortem ne laudes hominem quemquam.* Cui addit Ambrosius: (quia vnusquisque quandiù vivit obnoxius est lapsui, nec senectus immunis à crimine: ideò legis quia Abraham mortuus est in senectute bona, ideòquia in bonitate propositi sui permansit: mors igitur vitæ est testimonium, nam si laudari ante Gubernator non potest, quàm in portum navim deduxerit, quomodò laudabis hominem priusquàm in stationem mortis successerit? Et ipse sui est gubernator, & ipse vitæ huius iactatur profundo, quandiù in salo isto, tandiù inter naufragia: dux ipse nisi confecto prælio non sumit lauream, nec miles arma deponit, nec stipendij merces adipiscitur, nisi hoste superato. Mors igitur stipendiorum plenitudo summa mercedis gratia missionis est.)

Eccli. 11. 30. *S. Ambr. apud. Liram in hunc loc.*

Hactenus Ambrosius.

357 Noscant ergo tales Directores suam nimiam facilitatem, aut simplicitatem, scripta huiuscemodi comburant, quandoquidem ad exemplum, & ędificationem statuum personarum, tot Sanctorum canonizatorum vitę iam scriptæ sufficiant, quin necessarium sit de alijs, qui ab Ecclesia non sunt approbati, nequè de eorum agitur approbatione, vitas, & revelationes contexere, sufficiunt quippè ad Catholicam instructionem tot vtriusquè testamenti sententiæ, tot exhortationes, & exemplaria Sanctorum, tot deniquè de doctrina, & exemplis conscripta, & approbata volumina, vt à materia tam periculosa absquè vrgentissima causa, & necessitate abstineant.

358 Imò prædictas animas

mas, quæ per huiuſmodi ſupernaturalem viam, & res adeò periculoſas gradiuntur, penitùs abſcondere, mortificare, humiliare, vilipendere, & in terram ſuæ fragilitatis conglutinare ſatagant, ne popularis auræ, & vanitatis flatibus impetitæ, omnes earum virtutes, & perfectiones quaſi pulvis evaneſcant. Doceant huiuſmodi, non in ſui favoribus gaudere, ſed in ſuis infirmitatibus, & humiliationibus cum Apoſtolo, & quòd earum nomina ſcripta ſint in libro Vitę: *In hoc nolite gaudere* (ait Dominus) *quia ſpiritus vobis ſubijciuntur*; *gaudete autem, quòd nomina veſtra ſcripta ſunt in Cœlis.* Hoc eſt tutiùs, & meliùs, & quandoquidem non damnemus eos, qui benè perpenſo, & conſulto negotio, ad maiorem Dei gloriam, illuſtrium virorum, & fœminarum, iam è vita functorum, hiſtorias evulgant; viventes tamen laudare, atque eorum viſiones, revelationes, & miracula ſcribere, aut magnificare, plenum eſt periculis, deceptionibus, erroribus, fallacijs, & vanitate, & multoties pallio gloriæ Dei, & ædificationis proximorum, ſibi, & filijs, & filiabus ſpiritualibus, humanam quærunt laudem, & æſtimationem.

Lucæ 10. 20

)(*)(

TRACTATVS SEXTVS.

DE PVRGATIONIBVS PASSIVIS ANIMÆ.

VAſtiſsimus, ac ſpumoſus Occeanus, in quo omnes penè Directores fluctuant, paſsivarum eſt ſtatus purgationum, quandoquidem per eas abſque Æolo, & abſque Pixide nautica prorsùs velificatur, in eis namque terra perditur, Cœlum abſconditur, & circumquaquè tribulationum tumentes fluctus, miſeram animam impetunt, & invadunt. Quodquidem optimè comparari poteſt rati illi, ſive Arcæ, quam Dominus Noè fabricare præcepit, cuius levigatam undequaquè carinam procelloſi aquarum gurgites verberabant: illius paritèr tegumentum, ruptæ atquè in proluviem erumpentes catharactæ Cœli, diris cryſtalli lanceis oppugnabant. Latera ſimilitèr circumactę puppis ad procelloſos vacanis flatus titubantia, paſsim arenarum profundum, tanquam fatale ſepulchrum minitabantur, na-

visque sine vrsa, sine clavo, sine velis, vtrobique convulsa, & navigando fluctuans, vndarum quilibet impulsus stragem offerebat, Aquilonis concutiens impetus, vocabat periculum, & vnaquæque ratis nutatio imminebat naufragium. Solùm denique in divina providentia, atque stabilitate verborum Altissimi, tota eius securitas fulciebatur. Idé profectò naviculæ animę inhis horribilibus purgationibus cõtingit, quatenùs ex terra suæ naturæ sẽsibilis, nihil nisi effræ nes, tumẽtesque passionũ vndas obsentit: è Cœlo aliud quàm indignantes vndiquè sagittas (suo videri) non recipit, diris vndiquè, & furentibus persecutionibus circumagitur, pixis nautica, id est fides, spei polum, quem ferè amisit, tenere non potest, orationis clavus frangitur, & deperditur, vela fervoris procellosis, aridisque làborum flabris discinduntur: propterea in quolibet opere stragem timet, in quacumque persecutione aversionem horret, & in vnaquaque nutatione naufragium ęternę damnationis formidat, desolatiori omninò quàm Navis Noe fluctuat salo, quandoquidem illa lucis, & tenebrarum potita intercapedine navigabat, nec autem assiduè per tenebrarum palpabilium abyssum vndecumquè consitam procellis, cui altissimi providentia à longè tãtùm videtur collucere: quid in tam turbulenta tempestate aget Nauclerus, sive spiritualis Magister? Planè dicimus, quòd hic (quo se vertat, nesciens) confusionibus, & horroribus obscuratur. Vt igitur tam tenebrosum pelagum exiguo saltim collucenti pino ingredi valeat, regulas gubernandi navim in hac tempestate proponere necessarium duximus, animadvertentes tamen, scopum nostrum non esse purgationes depingere, aut explanare, maximè cum hoc elevatè actum sit à B. Ioanne à Cruce in suis mirabilibus libris noctis obscuræ, sed id solùm, quod ad instructionem Directoris in casibus practicis proficere valeat.

CAP. I.

DE PVRGATIONIBVS PASsivis in communi.

1 DIfficilis admodũ, & arcta est via, quę ducit ad vitam, vt per Matthæum testatur Dominus, sententia vtiquè pro omnibus prolata, sed quã arctior, & difficilior sit prohis, qui ad intimam Dei vnionem anhelitùs aspirant, cuilibet facilè erit iudicare: est etiam vnio divina negotium prorsùs arduum naturæ lapsę, & pecca- *Matth. 7. 14.*

peccatis infectæ, maximè cum ad duorum extremorum coniunctionem valdè difficilem ordinetur: cum autem Deus sit ipsa puritas, & sanctitudo, indiget homo, vt cum eo vniri possit, in sanctimonia, & sanctificatione respectivam procurare similitudinem, ad quam profectò non omninò sufficit gratia sanctificans, quatenùs scilicèt est causa sanctitatis, & principium meriti ad vitam æternam, vt tenet Schola Thomistica, sed etiàm quatenùs dicitur iustitia originalis, hoc est, in quantum est radix triplicis subiectionis, nempè, corporis ad animam, appetitus inferioris ad superiorem, & superioris ad Deum.

Gonet Manual Thom. to. 2. part. 1. tract. 8. cap. 7.

2 Et licèt post peccatum, & restaurationem ad gratiam, hic status prædictus non habeat rationem originalis iustitiæ, tamen proportionabilitèr debet habere similitudinem, vt possit anima cum Deo perfectè vniri: & cum anima miserè vulnerata mãsit per originalem culpam; siquidem (Doctore D. Thoma:) sicut in humano corpore vulnus dicitur, plaga illa, quando inter partes contiguas, & vnitas fit aliqua ruptio, vel divisio, ita in anima meritò appellatur vulnus, illa ruptio, vel divisio, quæ per peccatum in eius potentijs facta fuit, dùm ab ordine rationis, cui per iustitiam originalem,

D. Thom. 1. 2 quæst. 85. art. 3.

& donum integritatis erant perfectè vnitę, fuerunt divisæ, & separatę per destitutionem prædicti ordinis.

3 Vndè per peccatum originale quatuor præcipuæ potentiæ ordine ad proprium obiectum destitutæ sunt, nimirùm intellectus, qui destituitur ordine ad verum, voluntas, quæ destituitur ordine ad bonum honestum, & rationi consonum, concupiscibilis, quæ destituitur ordine ad delectabile moderatum ratione, & irascibilis, quæ destituitur ordine ad arduum, & difficile, ne promptè, & expeditè feratur in illud.

4 Ex hac potentiarum deordinatione, quatuor sunt homini inflictę plagæ, nempè *plaga ignorantiæ*, qua hebetatur ratio ad cognitionem veri, *plaga malitiæ*, qua voluntas retardatur à prosecutione boni honesti, *plaga concupiscentiæ*, qua appetitus concupiscibilis exardescit, & immoderatè fertur in bonum delectabile cõtrariũ rationi, & *plaga infirmitatis*, qua irascibilis ad prosecutionem boni ardui languet, & torpescit.

Plaga ignorantiæ.
Plaga malitiæ.
Plaga cõcupiscentiæ.
Plaga infirmitatis

5 Has quidem, & alias plagas cum amissione gratiæ, & originalis iustitiæ contraxit homo per originale peccatum, & quas (in quantum ei possibile fit) sanare, & reparare debet, vt suo vltimo fini simpli-

citèr vniatur: quamobrem Dominus dixit, arctam esse viam, quæ ducit ad vitam, & quòd pauci sunt, qui inveniunt eam, quãdoquidem valdè pauci sunt qui eam non solùm non adipiscantur, sed etiam neque qui eam recto cordè solicitè quærant.

6 Hi autem paucissimi, qui velut thesaurum effodientes, viam vitæ ardentèr consectantur, possunt adhùc parùm operari sua propria virtute, & gratia ordinaria ad assequendam divinam vnionem, & quodammodò reparanda vulnera per peccatum inflicta, quousque Deus ipse ad nostrum opus perficiendum applicat manum, & potentiam suam, quodquidem ab eo exposcebat Hieremias, dicens: *converte nos Domine ad te, & convertemur, innova dies nostros sicut à principio.* Tum quia supra vires nostras est hoc negotium, quandoquidem in perfecto sui ipsius dominio consistit, vndè scriptum est: *Melior est patiens, viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore Vrbium.* Quod fit per alsiduam propriæ voluntatis, & appetitus coercitionem; tum etiam quia proprius amor sui ipsius impedit hominé à perfecta castigatione sui corporis, & à recta ordinatione appetitus, quamobré necessè est, quòd ipse Deus flagellum sumat, atque in verberibus inordinatas passiones eius corrigat, & castiget, vulneraque corruptæ naturę in quantum possibile sit, sanet, & reparet.

Hierem. 31. 21.

Proverb. 16. 32.

7 Igitur postquàm anima ad Deum per gratiam, & sanctum desiderium conversa est, & per aliquod tempus exercitium orationis solicitè coluit, in qua Deus tanquam parvulę in Christo vbera dulcedinis exhibendo, lac ei potum dedit, vt suavitèr allecta, posit eam ab vberibus terrenæ consolationis avellere, cuius quidem teneram divinæ consolationis alimentum (malè voluptatibus assuefacta) nimis imperfectè sumendo in plura spiritualia vitia prolabitur, quę latè refert B. Ioannes à Cruce: propterea Dominus per has pœnosissimas purgationes, eius actus, & habitus evacuare, & eradicare procurat, vt non solùm ordinet eius partem inferiorem ad superiorem, sed etiàm superiorem ad se ipsum, vt cum ea se vniri possit, quod fieri debet per labores, afflictiones, & ariditates, quibus immoderatio appetitus corrigatur, & deordinatio potẽtiarum reguletur, vt anima tam in esse naturali, quàm supernaturali renovata, possit suum vltimum finé perfectè attingere, vt probat Illuminatus Taulerus.

S. Ioannes à Cruce lib. 2. noct. obscur. à ca. 1. vsq. ad

Taul. Institit. cap.

8 Principale huius operis instrumentum, idem est ac illud, cum quo diximus superna-

11. & ser. de Martyr

natu-

naturalesDeum cõponere favo
res, ipso enim, quo mortificat;
vivificat, vtpotè per spirituale
lumẽ infusum, & fervidam flã-
mam charitatis (vt benè notat
Taul. ser. idem Taulerus) sed quomodò
de Mar- hoc fieri possit, facilitèr expli-
tyr. cabimus. Ad quod scire opor-
tet, quòd Deus duplicitèr lu-
men hoc in anima infundit: pri-
mus modus est purgativus, &
ita infusum lumen palpabiles
in spiritu ob duplicem ratio-
nem tenebras gignit. Prima
est propter summam, & super-
excedentem luminis activita-
tem, fortitudinem, & splendo-
rem, & propter imbecillitatem,
inferioritatem, & incapacita-
tem potentiæ recipientis: quod
probatur per rationem Philo-
sophi dicentis (verba sunt B.
Ioannis à Cruce: (quòd quan-
tò res divinæ in se sunt magis
B. Ioann. clàræ, & manifestæ, tantò am-
à Cruce pliùs sunt animæ naturalitèr
vbi supr. obscuræ, & occultę, sicut lux
cap. 5. quantò clarior est, tantò magis
pupillam noctuæ cæcat, & obs-
curat.) Quod manifestè patet
in lumine Solis, quòd tantò
plus oculos cæcat, quantò ma-
gis est clarũ, & splendens: cum
igitur lumen infusum sit nimis
validum, clarum, & superex-
cedens potentię facultatem,
gignit in anima, non solùm te-
nebras obscurissimas, sed etiàm
magnoperè pœnosas, & gra-
ves, sicut etiàm lumen Solis,
non solùm oculos cæcat, sed
torquet, & destruit: vndè de
hoc purgativo lumine cecinit
Psalmista: *Præfulgore in conſ-* *Psalm.*
pectu eius nubes transierunt 17. 23.
grando, & carbones ignis.... Mi- 15.
sit sagittas suas, & dissipavit
eos, fulgura multiplicavit, &
conturbavit eos.

9 Altera ratio est, quia
Deus per hoc lumen infusum
tollit ab intellectu omnem re-
flexionem ipsius luminis, qua-
tenùs solam tribuit cognitio-
nem directam, & negat refle-
xam quandoquidem ad viden-
dum divinum lumen indigeat
anima alio lumine ei propor-
tionato, secundùm illud Psal-
mi: *& in lumine tuo videbimus* *Psalm.* 35.
lumen. Vtpotè quòd per aliud 10.
lumen fiat capax potentia ad
videndum lumen infusum:
propterea evenit animæ quæ-
dam luminis ignorantia, subin-
dèque caligo, & tenebræ pal-
pabilis, vt confirmat Henricus
Arpius.

10 Idem respectivè efficit *Arp. The-*
in voluntate amor vehemens, *olog. Myſ.*
& infusus, quatenùs ex for- *lib. 2. p.*
ti, & ardentissima eius *5. cap. 42.*
excitatione, quæ nimis super-
excedit capacitatem potentiæ,
multum illa patitur, angitur,
& dolet, & cum in intellectu
reflexio communicationis defi-
ciat, non potest voluntas aliud
in se percipere, præter intimam
anxietatem, & inexplicabile
martyrium, & eò crudelius tor-
quetur, quò causam sui tormẽ-

Arp. vbi supræ. ti ignorat, vt similitèr docet Arpius.

11 Secundus modus infúdendi lumen, & amorem est illuminativus, & nihil aliud est, nisi quòd Deus lumen coaptat potentiæ, vel potentiam accommodat lumini, ex quo anima non solùm eruitur è tenebris, verùmetiàm illustratur, & delectabilitèr obiecta intuetur, sicut contingit ei, cui nimium lumen offendit, quod si iuxta potentiæ virtutem temperetur, delectabilitèr omnia conspiciet. Etiàm tribuit Deus animæ præter lumen infusum, aliud lumen, quo primum lumen agnoscat, sive hoc fiat infundendo novum lumen supernaturale (vt aliqui volunt) sive sit concedendo potentiæ naturalem reflexionem (vt putant alteri) quo lquidèm nobis superfluum est investigare, solùm tamen dicimus, quòd anima habet claram cognitionem suæ operationis, tàm in ordine ad occupationem intellectus, quã ad exercitium voluntatis, quãobrem à labore, & dolore, à tenebris, & obscuritatibus ex carentia reflexionis subortis penitùs liberatur, & hoc est quòd Mystici vocant, Deum aggredi animam modo purgativo, & illuminativo.

B. Ioann. à Cruce, vbi supr.

12 Vtrumque modum explicat Psalmista sic personans: *posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ sylvæ. Catuli leonum rugientes, vt rapiant.* Hìc explicat modum purgativum, quandoquidem his tenebris non solùm animæ facta sit nox, verùmetiàm bestiæ sylvæ (quę inordinatæ passiones sunt, latentes in potentiarum sylvis, suntque effrænes, & crudeles, vt infrà patebit) foras prosiliant: & similitèr catuli leonum (qui Dœmones intelliguntur) exeunt, & rugientes circuunt, quærentes quem devorent.

Psalm. 103. & vers. 14. *S. Laurè. Iustinian. de cast. connub. cap. 14.* *1. Petri 5.*

13 Prosequitur David modum illuminativum dicens: *Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsque ad vesperum.* Quia nimirùm cessavit lumen purgativum, & in illuminativum translatum est, & tunc oriente Sole, & clarescente luce, bestiæ in sua cubilia redierunt, id est passiones, quæ purgativæ noctis causa effrenes exilierunt, nunc in cubilibus suis, id est in radicibus, & habitibus iterùm occultantur, quatenùs scilicèt in prima purgatione non prorsùs occiduntur, ideòque dùm lumen irradiat, quasi in abscondito latent, & consopiuntur, videatur Laurentius Iustinianus.

S. Laurè. Iustin. vbi supra.

14 Sequitur: tunc homo exibit ad opus suum vsque ad vesperum, quia nimirùm per claritatem luminis manifestè cognoscit fructum, & profectum

tum, intimæ ſuæ operationis, quam eadem ſatisfactione proſequitur vſque ad veſperum, hoc eſt, quouſque iterùm redeat nox purgativa, vtpotè quia Deus in hac purgationis caliginoſa nocte tenebras lumini, & lumen tenebris alternativè immiſcet, vt confirmat Taulerus, licèt tempus tenebrarum prolixius ſit, & diuturnius: cõceditur tamèn interdùm lumen illuminativum, vt anima ſe reficiat, & ad vlteriùs procedendũ in nocte vires ſumat. Propterea Pſalmiſta de hac purgativa nocte alloquens in *Pſalm.* 138. *Domineprobaſti me, & cognoviſti me*, ſubiunxit: *& dixi forſitàn tenebræ conculcabunt me? Et nox illuminatio mea in delitijs meis, quia tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius.* Quæ verba in ſenſu myſtico profundiſſima ſunt, & ad intentum valdè propria.

Tauler. to. 2. Serm. de Auguſt.

Paſalm. 138. 1. 11. 12.

15 Alijs etiam Deus vtitur inſtrumentis ad purgandas animas, de quibus infra erit nobis ſermo, tametſi præ cæteris omnibus hoc lumine, & amore infuſis opus iſtud mirabile perficiat, ſine quibus hic ſcopus impoſsibilis redderetur, & quia diximus duas eſſe hominis partes, nempè inferiorem, & ſuperioren, materialem, & ſpiritualem, quibus homo ad ſuas operationes vtitur, & in quibus habitus virtutum, & vitiorum ſubiectantur, neceſsè eſt ambas purgare, & ad divinam vnionem ordinare, inferiorem vtiquè ne obſtaculum ſit ſuperiori, ſuperiorem verò vt ſuo vltimo fini perfectè vniri valeat: quamobrem duplex debet eſſe purgatio, vna ſenſus, ſive inferioris partis hominis, & altera ſpiritus, ſive partis ſuperioris, demùm alia quaſi cõſummativa purgatio, quę ſolet eſſe diſpoſitio prævia ad ſpirituale matrimonium, & poteſt purgatio amoris dici, vtpotè per purgativum amorem perficitur: de ſingulis (Deo dante) tractabimus.

M. Maria ab Agreda introduct. ad 1. par. à num. 6. & deinceps.

CAP. II.

DE PVRGATIONE PASSIVA ſenſus, eius ſignis, & deprimo eius inſtrumente, quod eſt lumen infuſum.

16 INchoat Deus purgationem paſsivam ſenſus, vt amicos ſuos ab vberibus ſenſibilibus immodicæ ſpiritualis delectationis, quas in ſuis exercitijs requirebant penitùs ablactet, vt tenent Gregorius, Taulerus, & omnes Myſtæ, quandoquidem in eis irretito, vel potiùs nervato ſpiritu, nec ſcientiam intimam Dei capere, nec ſubtiliſsimo eius Magiſterio poſſunt aures præbere, vndè dixit per Prophetam: *quem docebit ſcientiam, & quem intelligere faciet auditum? Ablac-*

S. Gregor. lib. 34 Moral. cap. 1. Tauler. de Martyr. Iſaiæ 28. 9.

tos à lacte, avulsos ab vberibus. Quia nimirùm dùm lacte consolationis sensibilis gaudent, parvuli sunt, & velut parvuli sapiunt, cogitant, & loquuntur: quos quidem necessarium est evacuare, & purgare, vt ad spiritualem virilitatem pervenire possint: *cum essem parvulus* (aiebat Apostolus) *loquebar vt parvulus, sapiebam vt parvulus, cogitabam vt parvulus: cum autem factus sum vir, evacuavi quæ erāt parvuli.*

1. *ad Corint.* 13. 11.

17 Quibus profectò Deus nō potest loqui quasi spiritualibus per puram intelligentiam, neque sibi (qui supra sensum est) copulare, dùm sensibilibus delectationibus spiritum præpediunt, neque ad capessendum solidum perfectorum cibum apti sunt, sed ad suave tantùm delectationis lac, iuxta illud eiusdem Pauli dicētis: *tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam, nondùm enim poteratis.* Et infra: *Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, adhùc ēnim carnales estis.*

1. *ad Corint.* 3. 1. 2.

18 Ad percipiendum igitur Deum purè spiritualem in puro spiritu, vbi mystica, & divina vnio efficitur, necessarium est animę se abstrahere à materialium sensificationum, & delectationum commercio, atque in solitudinem spiritualem per mentis apicem se conferre, vt loquentis Dei verba, quæ in tenuissimæ auræ sibilo involuuntur, audire, & percipere valeat. Cum autem primò debeat informari naturali modo, nempè per imagines sensibiles, & discursus, cum benè in eis instructa est, atque iam comparatum habet habitum meditationis, & facilitèr ad eius terminum accedit, ibique conquiescere, assecuta est, tunc, & non anteà inchoat Deus purgationem passivam sensus, subindèque in quibusdam priùs, in alijs tardiùs incipit, secundùm earum dispositionem, & acquisitionem habitus meditationis, vt tenet Richardus, & colligitur ex Gregorio, & latè probat B. Ioannes à Cruce.

Richard. in Cant. cap. 1. S. Greg. lib. 18. Moral. cap. 17. & lib. 13. cap. 15. B. Ioannes à Cruce lib. 2. noct. obscur. c. 18.

19 Hæc inchoatio purgationis fit paulatim, animæ subtrahendo gustum, & sensibilem devotionem in meditationibus, in quibus anteà delectationem comparabat, quæ ariditas brevitèr vertitur in insaporem, & impotentiam meditandi, & discurrendi, ita vt nulla diligentiá, & cura possit sicut anteà discurrere, & considerare, & si fortè per nimium conatum aliquam meditationem, vel discursum exprimat, nullam exhaurit devotionem, nec suavem motionem voluntatis, imò insaporem, & ariditatem, perindè putat se esse perditam, & à via orationis recalcitrasse: quod pulchrè describit Laurentius Iustinianus per hæc verba: (so-

S. Laurt. Iustin. lib. de disci-

let

let quidem interdùm divina bonitas ab orantis affectu se subducere, eumque totum aridum, totumque reddere indevotum: tunc quidquid meditanti offertur, desipit, quidquid cogitare disponit, indiscussum præ ariditate spiritus derelinquit: nihil sapit, nihil delectat, nihil reperitur, quod pascat affectum, quin potiùs, vbique tenebræ densissimæ palpantur, vbique sterilitas sentitur, quasi priùs nihil gustatum sit dulce: fiunt quoque intùs fragores, tonitrua, coruscationes, & immissiones per Angelos malos, &c.)

plin. Monast. cap. 18. & in fasticul. amor. ca. 14.

20 Hoc fit per quoddam lumen infusum modo purgativo, quo mens animæ ad mysticam, & spiritualem Dei cognitionem, quæ penitùs ei occulta, & abscondita est, reducitur, tum quia Deus aufert ab ea reflexionem, tum etiàm quia formis materialibus, & discursibus assuefacta; illud spiritualissimum idioma non intelligit: quamobrem revertere cupit ad meditationem, & formas imaginarias, sed minimè potest, vtpotè quia spiritus delicatiori cibo contemplationis (licèt occulto) pascitur, & crassiorem meditationis fastidit: cum autem hoc non intelligat, & gustum meditationis amittat, magnoperè angitur, & perditionis suæ infœlicitatem deplorat: sed valdè providè à Deo efficitur, vt spiritus paulatim illi intimę vacuitati assuescat, & per sensibilium formarum privationem à sensu recedendo ad intimũ sui spiritus fundum colligatur: ita B. Ioannes à Cruce

B. Ioann. à Cruce

21 Hoc est procellosum mare, vbi anima iactata, iam per communes, iam per extraordinarios modos exercitiorum, vt portum devotionis sensibilis iterùm teneat, totis viribus remigando laborat, sed frustrà quidèm, quia in hoc mari turbulento, vię, & semitæ meditationis omninò confusę, & deperditę sunt, aliter enim spiritus externę sensationi occurrens, fundum hoc vbi mysticè à Deo instruitur penitùs dimitteret: propterea si Director per signa statìm dicenda cognoverit, animam esse in hac purgatione, curet quòd nimios meditandi conatus prætermittat, vt docet B. Ioannes à Cruce, & probat Philippus à SS. Trinitate, nequè aliud extorquendæ devotionis medium procuret, nisi pacificam illam spiritus amatoriam occupationem conservare, atquè ad modum auscultantis se disponere, vt agebat Psalmista Regius, cum dicebat: *audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam, & super Sanctos suos, & in eos, qui convertuntur ad cor.* Si enim anima non ad materiales formas, sed ad cor suum spiri-

à Cruce lib. 2. noct. obscur. cap. 3. in fin. & c. 5.

B. Ioannes à Cruce lib. 1. noct. obscur. c. 10.

Fr. Philipp. à SS. Trinit. Theolog. Myst. p. 1 tract. 3. disc. 1. ar. 6. Psalm. 84. 9.

talitèr convertatur, atquè in formam auſcultantis ſe diſponat, vtiquè Deus, cuius locus in pace factus eſt, ei verba æternæ vitæ loquetur, vt manifeſtè à poſteriori cognoſcet.

22 Triplex eſt huius paſsivę purgationis ſignum, vt tenet B. Ioannes à Cruce: primum eſt, quòd anima ſicut ex rebus ſpiritualibus nullam capit devotionem, ita ſimilitèr nequè ex ſenſibilibus, & terrenis nullum capiat oblectamentum, quia hæc purgatio ęquè arefacit appetitum circa ſpiritualia, quàm circa temporalia, & ratio eſt, quia Deus totalitèr aufert omnem delectationem à ſenſu, ſubindeque neque in bonis, nequè in malis poteſt delectari. Quodſi anima, quæ in ſpiritualibus non delectatur, in ſenſibilibus, & malis delectari percipiat, non erit in purgatione ſenſus, ſed in relaxatione, negligentia, vel culpa.

B. Ioann. à Cruce lib. 1. noct. obſcur. ca. 9.

23 Sed quamvis generalitèr hoc ſignum proponitur à Myſticis, debet in eo advertere Director, quòd hæc rerum ſenſibilium inaffectio, & ariditas, non conſiſtit in hoc, quòd nullo modo ad huiuſcemodi res inclinationem ſentiat, ſed quòd dum in eis (ſi ſpirituales ſint) delectationem, vel devotionem habere procuret, potius inſaporem, quàm guſtum, & ariditatem, quàm devotionem inveniat, vt tenent Taulerus, & Philppus à SS. Trinitate: tũc enim clarè cognoſcitur hac ſenſus purgatione affici.

Tauler. tom. 2. Sermon. de Martyrib. Fra. Philipp. à SS. Trinit. vbi ſupra art. 4.

24 Secundum ſignum eſt, quòd anima valdè ſolicità ſit eorum, quę ſunt divini obſequij, & propriæ perfectionis, ita vt propter nullum dolorem, laborem, vel inſaporem ea prætermittat, imò avidiùs, & ſolicitiùs ſe habeat, vt teſtatur idem Taulerus, & quantò plus laborat, tantò amplius areſcit, & angitur; ſed nihilominùs ſolicitè ſe gerit ſemper, hæc proculdubiò in hac purgatione conſiſtit. Si autem cognoverit Director, quòd nihili, aut parùm ęſtimat profectum ſuum, nec divinum colit obſequium, ſed in his negligentèr ſe habet, non in purgatione, ſed in relaxatione, aut culpa conſtituta eſt.

Tauler. vbi ſupra.

25 Sed hoc etiàm eſt ita intelligendum, ſcilicèt, quòd anima, quamvis ei videatur, quòd parui, aut nihili æſtimat perfectionem propriam, vel Dei cultum (ex vi enim obſcuritatis, ſemper illi ita videbitur) Magiſter tamen cognoſcit, quòd nimis de imprófectu ſuo dolet, & quòd de illius reparatione ſolicitè curat, ac demùm ſibi violentiam inferens, arreptam viam ſtrenuè proſequitur, hæc anima abſquè dubio eſt in purgatione, ſecùs verò ſi de ſua perfectione parùm ſolicita ſit.

Ter-

26 Tertium signum est, quòd non possit meditari, nec vti imaginatione ad exercitiũ orationis, sicut antea poterat, vt confirmat idem Taulerus: verumtamèn hæc impossibilitas meditandi non debet esse ita continua, quòd semèl, aut iterùm meditari non valeat, hoc enim non hominis, sed statuæ proprium esset, sed sufficit quòd valdè difficultèr, & violentèr meditetur, vel saltem ex meditatione nullam devotionem, vel fructum, sed improfectum, & insaporem eliciat, quamvis frequentiùs per hanc purgationem omninò tollitur facultas meditandi.

Tauler. vbi supr.

27 Deniquè animadvertèndum est cum B. Ioanne à Cruce, Philippo à SS. Trinitate, & alijs, quòd primum, & tertium signum possunt ab aliquo humore melancholico, & gravi procedere, quandoquidèm prædicti humores hominem reddunt, tàm ad spiritualia, quàm ad temporalia tædiosum, & ad quamlibet laboris operationem ineptum: quamobrèm poterit falli Magister, putans huiusmodi hominem esse in purgatione passiva sensus: vndè recurrere debet ad secundum signum, nempè ad curam solicitam proficiendi, quam non habet, qui humore melancholico laborat. Demùm recurrat ad permanentiam aridi-tatis, & ineptitudinis meditandi, nam si ex hac purgatione proveniat, semper in dies crescet, quia Deus est in operibus suis constans, & immutabilis, donec opere compleat, quòd incepit: humores verò naturales passìm variantur, & eorum impedimenta tolluntur.

B. Ioannes à Cruce, vbi supr. Frat. Philipp. à SS. Trinit. vbi supra.

CAP. III.

DE SECVNDO INSTRVMENTO purgationis, nempè de appetitibus, & passionibus naturalibus.

28 SEcundum purgationis instrumentum (vt tenet Taulerus, & latè probat Henricus Arpius) sunt appetitus, & passiones naturales, quæ veluti tigrides furentes, aut catuli leonum, animam prorsus destitutam invadunt, & dilaniant, quod quidèm potest naturalitèr contingere, quia cum huiusmodi appetitus sint brutales, & à delectationibus sensibilibus rapiantur, dum se ab omnibus abstrahi, & privari conspiciunt, effrenes ad quærendam delectationem prosiliunt, & quasi famelici canes latrantes circumeunt Civitatem animę, iuxta illud Psalmi: *Famem patientur vt canes, & circuibunt Civitatem.* Et oblata delectationis occasione, illicò illam (quamvis turpis, & peccaminosa sit) amplectuntur, vndè anima tenebris purgatio-

Tauler. inst. cap. 11. propè finem. Arp. Theolog. myst. lib. 2. p. 3. cap. 49 in medio.

Psalm. 58. 7.

nis obcæcata putat, in omnibus consentire, & in infinita peccata prolabi, maximè dum cõspicit, nulla diligentia posse effrænes appetitus compescere, quamobrem veretur suam perditionem esse infallibilem. *Comprehenderunt me iniquitates meæ* (ait Psalmista) *& non potui vt viderem: multiplicati sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me.*

Psalm. 59 13.

29 Magna prorsus est animæ afflictio, quandoquidem ex vehementi appetitus passione interdùm membra movet in executionem inflictę suggestionis, quia vt docet Dionysius Rikelius: (concupiscentiæ, atquè quilibet inordinati affectus ministerio membrorum ducuntur ad opus inquietum, & iuxta illorum inclinationem, & impetum membra moventur in actum, quamvis sint subiectivè in appetitivis potentijs.) Ex qua violenta passionũ motione, involuntaria membrorum sequitur motio, quæ solet esse instantanea, & tantùm inchoativa operis peccaminosi, non verò consummativa (quod valdè animadvertendum est) & ratio est philosophica: quia motus membrorum immediatè fit per potentiam locomotivam, quæ secundùm aliquos, est pars sensitivi appetitus, & secundùm omnes, appetitui sensitivo subiecta est, & cum omnes inordinati affectus sint subiectivè in hoc appetitu, & ad eius imperium membra moveantur, ratione superiori interdùm reluctante, quæ indiget hoc appetitu ad rectam ordinationem membrorum, vt suprà visum est, & cum in hoc caeca appetitus sit effrænis, & rectę rationi contrarius, secundùm suum effrænem motum membra movet, quodquidèm magnoperè notare debet Magister ad huiusmodi animarum afflictarum cõsolationem, quæ dum membra movere conspiciunt in executionem operis suggesti, putant indubiè assentire peccato, cum re vera sit primus motus, & indeliberata actio appetitus.

Dionys. Carthus. in Hect. 23.

Supr. tra. 2. cap. 14. n. 136.

30 Igitur inveniet Magister animas, quas sæpiùs adeò vehemens ira, aut desperatio invadit, quæ ex vehementi passione obcæcatæ, puteum, aut precipitium adeunt, vt exindè præcipitès ruant. Aliæ cultrum, vel gladium, quibus se iugulare possint, quasi furentes arripiunt, & aliquando in secreto ábscondunt, vt tutiùs eis se occidere valeant. Aliæ se ipsas vnguibus, & pugno lacerant, & collidunt: (aliquãdò tanta ira venit in me (ait B. Angela de Fulgino) quòd vix possum me tenere, quin me totam dilaniem, aliquandò verò non possum me tenere, quin horribilitèr me percutiam, & percutiendo me ipsam tumefeci

S. Buenavent. de proces. Relig. proces. 4. cap. 10 B. Angela de Fulgino in vita sua cap. 19.

ci aliquandò caput meum, & alia membra.) Vtpotè quia talis vehemens passio solet interdùm rationem præoccupare, quòd illæ se ipsas percutiant, & dirè contorqueant.

31 Tamen nunquàm vllum vidimus in hac purgatione consistentem, qui vsquè ad consummationem operis peccaminosi perveniret, licèt multos hac vehementi passione affectos conspeximus, imò dum arriperent gladium, quo se occiderent, cum actu se ferire volebant, illicò Deus eorum obcœcatam rationem clarificabat, irritationemque sedebat appetitus, tumque illi quasi à somno excitati, non solùm ab incepto opere cessabant, verumetiam eliciebant plures actus contritionis, resignationis, & humilitatis, statimque eos contorquere incipiebat scrupulus, & anxietas, se in huiusmodi motibus peccavisse, quia nimirùm Deus per sui divini luminis claritatem, impediendo operis executionem, iterumque illud auferendo, memoriam tantùm præcipitis actionis in anima relinquebat ad sui tormentum, & anxietatem, quæquidèm ei ex defectu luminis provenire dubium non est.

32 Vt ergo Director eruditionem capiat, & possit eiusmodi animas consolari, quia afflictis non est danda afflictio, scire debet, quòd hæc vehemẽtia deordinatarum passionum, licèt interdùm ope Dæmonis fiat, sæpè sæpiùs provenit ex causa supradictâ, vtpotè ex famelicarum passionum præcipiti motu, quo in hac purgatione appetitus laborat: & si vera sit purgatio, rarò, aut nunquàm anima in his, & similibus peccatum lethale committet, vt affirmat Arpius, neque ad consummationem operis perveniet, quandoquidem hoc difficillimum sit cognoscere, nisi per signa sequentia. *Arpius vbi supra.*

33 Primum sit, quod affert Apostolus, dicens: *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem in lege peccati, quæ est in membris meis.* Manifestum igitur signum dissensus in his actibus erit, si in superiori animæ parte adsit condelectatio, aut appetitus divinæ legis; si vigeat amor virtutis, si percipiatur desiderium placendi Deo, licèt tunc pars inferior in affectum pessimæ delectationis rapiatur: consensus enim debet esse partis superioris animę, vt sit imputabilis, & peccaminosus. *Ad Rom. 7. 22. 23.*

34 Sed quia ex Apostoli doctrina potest circa huiusmodi purgatos oriri aliquis scrupulus, scire oportet, quòd licet videatur Paulum significare, quòd eodem tempore, quo exterius

teriùs à lege repugnãter, oppugnabatur ipse in interiori homine cõdelectabatur legi Dei, quod quidèm ita fuit in Apostolo, sed valdè difficile verificari potest in animabus cõnstãtibus in purgatione, ob duplicé rationem.

35 Vna est, quia Apostolus non erat in hac purgatione sensus, in qua homo interior videtur quasi extinctus, obscuratus, & ad nihil consolationis reflexus, vt testantur omnes Mystæ, & probat Arpius, imò nec in aliqua purgatione passiva constitutus, vtpotè iam perfectissimus, & illuminatus, atquè confirmatus in gratia, à quo nunquam abscedebat sui operis interioris clara cognitio. Alia est ratio, quia nimirùm Apostolus satis supèrque sciebat discernere, & distinguere inter operationem spiritus, & carnis, propterea clarè poterat cognoscere, quòd in eodem tempore spiritus suus condelectabatur legi Dei, & sua caro in lege peccati, quæ erat in membris suis: secùs autem cõtingere potest in anima, quę hac sensus purgatione torquetur, vtpotè quia adhùc carnalis est, & puri spiritus ignara, quinimò & operationibus sensuum omninò tradita, & tunc ex causa purgativi luminis penitùs obscurata, & confusa, tantummodò percipit illam vehementissimi sensus præcipitationem.

Arpius vbi supr.

36 Quamobrèm Director per antecedentia, & subsequẽtia tentationis debet hoc signum investigare: si enim his temporibus anima habeat æstimationem legis divinę, & firmissimum propositum nõ peccandi, potest moralitèr sibi persuadere, quòd in illo luctaminis intermedio resistit tentationi, & superior voluntas non consentit, quia vt bene notat Rosell: (non tam subitò, & facilè mutari solet hominis voluntas, vt ea, quæ multoties odio habemus, facilè postea diligamus.) Et cum adest aliqua negligentia, aut non plenè deliberatus consensus, non est tamen sufficiens ad culpam lethalem.

Rosell Carthusan. practic. depõconscient. cap. 48. num. 17.

37 Secundum signum superioris dissensus animæ est, si prætermissa tentatione repetitur stabilis, & firma in Dei timore, & quantum in se est milliès mori est parata, antequàm voluntariè ad eandem, & similem tentationem redeat, quia hoc est magnum signum dissensus: (Quod si peccato consensisset (ait ipse Auctor) remaneret voluntas per peccatum depravata, deordinata, in virtute debilis, & infirma, à Deo aversa, & ad creaturam conversa, & homo sentiret in se propensionem animi maiorem, & intensiorem affectum ad peccatum.)

Rosell vbi supra nu. 22.

38 Tertium signum est cura, & diligentia animæ in di-

divino obsequio, quę semper, & vbiquè Deo placere desiderat, & omnium, quæ illi displicere possunt dolet, & contristatur. Hæc est ingens coniectura dissensus, vt tenet Richardus à Sancto Victore, loquens cum anima sic afflicta: (imò (inquit) times Deum, & eius offensam, quia de tentatione tristaris: ergo mortaliter non deliquisti, imò quia tibi displicet, imputatur ad meritum, propter molestiam, & tristitiam, quam sustines.)

Richard. de S. Vict. lib. de differ. peccat mort. & venial.

39 Quartum signum est, quòd anima ad operis peccaminosi consummationem non accedat, sed dum ferveſcente furore præceps ruere incipit, illicò lumen illud supradictum irradiat, quo ab opere peccaminoso, & ab insania appetitus resilit. Hæc quidèm non tam est dissensus coniectura, quàm moralis evidentia: voluntas quippè (vt bene notat Arpius) si liberè consensisset, difficile ab incepto opere cessare posset, tum ob deliberatum capessendæ delectationis propositum, tum ob suam debilitatem, ex pleno consensu generatam, tum ob vehementiam appetitus, cuius motum liberè promovit, tum deniquè propter Dœmonis suggestionem, qui malè affectam voluntatem, ad operis peccaminosi complementum pertrahit.

Arpius vbi supr.

40 Si igitur per huiusmodi signa cognoscat Director deliberatum consensum tentationis non adfuisse, curet animam sic afflictam, & desolatam suadere, quòd amicitiam Dei non amisit, quinimò & quasi validum militem sibi eum in strictiorem amicum assumpsisse, ac demùm quòd per multas tribulationes oportet eam ad fœliciſsimum vnionis statum pervenire, cuius tranquillę suavitatis memoria, ad sustinendos huius purgationis horrores, ad mentem animæ revocare, necesse est. Excitet insuper eam per spem obtinendæ victoriæ, si legitimè in luctaminis arena decertaverit, & quòd transacto tribulationis hieme, floridus ver contemplationis apparebit.

41 Prætereà quòd dùm impetus passionis furere incipiat, se muniat firmissima dissentiendi protestatione, & quãtũlibet indevotus, & aridus sit, plures actus amoris eliciat, ad Deum clamet, & Beatissimam Mariam, Matrem nostram, & suum Angelum Custodem, & ad pręliandum prælium Domini accingatur, suaque membra decẽtèr componat, & firma teneat, ne ad passionis vehemẽtiam moveantur, & in quantum ei possibile sit mentem suam ad Deum firmitèr erigat.

M. Maria ab Agredæ pæ. 2. num. 356.

42 Quòdsi hæc non sufficiant, præcipiat ei, quòd foras exeat, & bonorum hominum

honestam adeat conversationem (vt benè suadet Henricus Suson) atque omnia instrumenta quibus se ferire valeat à se amoveat, in Domino confidens, nullam ei spiritualem iacturam permissuro, quandoquidem animas non venit perdere, sed salvare, & dare animam suam in redemptionem pro multis: & deniquè omnia, quæ illi in tentationibus contingant, faciat ad cautelam clavibus Sacramenti Pœnitentiæ summittere, tarò enim, aut nunquam huiusmodi tentationes culpis saltim venialibus vacare solent.

Suson ser. 2. de tentat.

CAP. IIII.

DE TERTIO INSTRVMENTO huius purgationis, quod est Dæmonis astucia.

43 ADeò difficile, & arduum est opus, quod per hanc purgationem agendum est, quòd iure possumus dicere, nihil esse minus quàm animas è terrenis, reddere cœlestes, quandoquidem sensibilibus delectationibus mortuæ, & spiritu tantùm viventes, in illud, quod supra naturam est, divinum obiectum, omnium virium suarum efficacia habitualitèr debeant assurgere, in illo assiduè inhabitare, & cum illo mysticè, & perfectè vniri: ad quod necessarium est tendere per omnimodam negationem, & abstractionem ab omni materialitate, & sensibilitate, & à modo ordinario tendendi erga exercitium cognitionis divinæ, vt expressè docet Dionysius per hæc verba: (quapropter qui contemplatur, ab omnibus liberatur (intelligitur symbolis, & discursibus) & caliginem ignorationis ingreditur, verè mysticam, in qua denegat omnia, quæ cognitioni subsidio esse possunt, & in omnimoda intangibilitate, & invisibilitate fit, eius, qui omnia superat, totus existés, & nullius equidé, sui ipsius, nec alterius, sed ei, vtpotè qui omninò ignoscibilis sit, omnis cognitionis indifferentia præsentiùs vnitus, & nihil cognoscendo supra naturam, & captum mẽtis cognoscens.) Quam ergo arduum sit hoc, omnibus manifestum est.

S. Dionysius Theologi. Myst. cap. 1.

44 Sunt tamen nonnulli adeò rudes, & divino scalpro rebelles, quòd ad huiusmodi transformationis dispositionem regularis purgatio non sufficit, quapropter indigent seviori instrumento vt disponantur. Cum autem Dominus ita benignus, & misericors sit, quòd (si ita dici potest) quasi doleat per se ipsum horribilem hanc purgationem infligere, ipse enim dicit per Hieremiam: *ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.* Ad quod Theophilactus;

Hierem. 29. 11.

lactus: (neque enim iram, indignationem, tribulationemque & angustiam dixit à Deo inferri, vivificandi à Deo inest facultas, nobis verò pro nostra ignavia cruciatus, & supplicia alienum opus ab eo.) Videtur quidem iuxta viscera misericordię eius, non posse sustinere per se ipsum, horribilia animabus tormenta infligere.

45 Propterea sævissimi hostis manibus eas per dirissimos cruciatus torquere permittit, vt temet B. Ioannes à Cruce, & veluti charissimus pater, qui filij sui resecationem brachij, vel cruris videre non sustinens, permittit, quòd se absente Chirurgus sectionem exequatur, eodem modo permittit Dœmonem per dirissima tormenta carnalis hominis putridam naturam resecare: quamobrem (vt ait quidam doctus) Iobum Sanctum torqueri à Sathana permisit, ibique dicitur, quòd egressus est Sathan à facie Domini: (vt solet (inquit Speranza) qui videre sectiones non sustinet, aut discedit, aut Chirurgo dicit, vt seorsìm ad secandum vadat.) Quandoquidem ex naturali sua benignitate ad misericordiam, potiùs quàm ad rigorem convertitur: quòd Seneca licet Gentilis cognovit, dicens: (sunt quædam, quę nocere non possunt, nullamque vim, nisi beneficam, & salutarem habent, vt Deus immortalis, qui nec vult obesse, nec potest, natura enim in illo mitis, & placida est, tam longè remota ab aliena iniuria, quàm à sua.)

B. Ioann. à Cruc. lib. 1. noct. obscur. ca. 14. in princ.

Speranza in select. sacr. pun. 26. fol. 69

Senec. lib. 2. de ira

46 Constituit igitur Dœmonem huius purgationis ministrum, quatenùs suo odio implacabili, omnibus, quibus potest medijs eas mortificat, propterea tametsi crudeliùs, breviùs purgatio percipitur, vt benè notat Philippus à SS. Trinitate, & confirmat Laurentius Iustinianus: quòd interdùm (ex divina permissione) Dœmon agit per se ipsum, & interdùm per satellites suos, de vtrisque ea, quę rariora sunt, ad instructionem Directoris adducemus.

47 Per se ipsum solet Dœmon huiusmodi animas perturbare visionibus horribilibus, mæstissimis spectris, & horrisonis vocibus, blasphemijs & minis, simùlque acerbissimos dolores, nervorum contractiones, & obscuritates illis infligendo: interdùm illas quasi pilas iactat, & adeò violento impulsu, quòd non solùm strepitum ictus corporis clarè percipiatur, sed etiàm totam patientis cameram tremere, & titubare faciat: sæpissimè quasi arcum oppressum ad mittendam sagittam, earum caput, cum pedibus per dorsum iungit, & repente solvit, vt ambobus extremis, nempè capite, & pedibus, pavimentum

Fra. Philipp. à SS. Trinit. pa. 1. tract. 3. discurs. 2. art. 2. S. Laure. Iustinian. de discipl. Monast. cap. 12. n. 14. S. August. de Civit. Dei lib. 19. cap. 4. & lib. de Eccle. dogmat. cap. 8. S. Chrysost. hom. 3. de patient. Iob. Tolet. in Luca cap. n. 93. & deinceps. Lanuz. Patroc. Angel. pæ. 3. lib. 2. cap. 15. & deinceps.

violentèr concutiat: aliquandò ignitis gladijs, & lanceis summo cum dolore corpus cõfodit, easque quasi in eculeo stridet, & eis videtur, quòd earum corpora minutatim dividat, & ferri penetrantis in viscera, & membris dolorem percipiunt: varia referuntur exempla in vita B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi apud Blascum de Lanuza, & multa videri possunt in Laurentio Iustiniano, Hieronymo Spert, Philippo à SS. Trinitate, Novariano, Alvarez de Paz, & alijs.

Lanuza vbi supr. cap. 24. per totum S. Laurẽ. Iust. de in ter cõfict. cap. 5. Spert. Carthus. select. myst. part. 5. c. 14. & 15. Fr. Philipp. à SS. Trini. vbi sup. per tot. Nova. de occul. Dei benefic. cap. 22 & 35. P. Alvarez de vita spirit. to. 2. lib. 8. part. 2. c. 8. S. S. Ignat. de Loyol. de regul. ad mot. animum. reg. 8. S. Theresia in vit. sua cap. 33. in medio.

48 Ad has omnes Dæmonis fabulationes potissimum remedium est perseverare in patientia, & resignatione (vt docet Ignatius de Loyola) sustinentes rabiem, & amaritudinem, aut dolorem incussum, Deumque intimis clamoribus invocando, seseque signo Crucis muniendo, obtestantes Dæmonis fallacijs dissentire, & providentiæ altissimi in omnibus, & per omnia se submittere, & in Domino confidentes superbi hostis machinationes despicere, quia est maximum medium ad profligandum Dæmonis fortitudinem: (dictum sufficiat (ait Theresia) vt verus Dei servus parvipendat hæc terriculamenta, ad incutiendum timorem oblata, & pro certo sciant, quòd semper ac illa contemnimus, remanent Dæmones viribus cõfracti, & anima redditur dominantior, & fortior.)

49 Si autem anima tunc possit tranquillo spiritu in Deum assurgere, ibique permanere, gaudens pro eo tribulationem pati, absquè dubio statim Dæmon fugiet, quia ille vnionem animæ cum Deo sustinere non potest, & anima ex divino consortio consequitur miram, & invincibilem fortitudinem, quam Dæmones horrent, & formidant, quia (vt ait Augũstinus) non est Angelus cum inhæremus Deo mente nostra potentior, nam si potestas virtus est in hoc mundo, toto mundo sublimior est mẽs Deo inhærens.) Verumtamen non facilè poterit anima eiusmodi vnionem adipisci, maximè si prædictorum inexperta sit, quandoquidèm communitèr eius materiales potentias caligine densa tunc obruat, & ipsa tristissimo tædio, & hebetudine ponderosa spiritus ad omnia operanda inepta, & gravis sentiatur, & tunc nullum aliud remedium suppetit, nisi in patientia, & resignatione propter amorem Dei perseverare, se seque signo Crucis munire, & aqua benedicta circumaspergere.

S. Augustin. lib. de mor. Eccl.

50 Nullo modo permittat Director, quòd anima Dæmonem lacessat, aut in prælium vo-

vocet, neque similitèr quòd eius fabulationibus attendat, nec satisfacere procuret, cum eo argumentando, & respondendo, efficacior quippè illum syllogismus erit cõtemptus, & vilipendium illius, quod fieri debet humilitèr, non in propria virtute innixa, sed in Domino, à quo omnis fortitudo, & robur procedit, audactèr tamèn, & absquè formidine, quasi muicam, aut contemptibilem formicam despiciat, aliòquin (vt testatur Ignatius de Loyola) fiet fortior, & potentior: speret firmitèr in Domino, ac cum silentio præstoletur salutare eius, quia scriptum est: *in silentio, & spe erit fortitudo vestra.*

M. Maria ab Agre. part. 2. n. 334. 350. & 372.
S. Theres. in vit. sua cap. 25. & 31.
S. Ignat. de Loyol. de regul. ad discer. spirit. reg. 12.
Isaiæ 30. 15.

51 Quodsi videat ædificium, aut cubiculum, in quo orat, quòd à cardine vsque ad verticem scinditur, conquassatur, & ruit, vel quòd tigna domus, aut camera super caput eius cadere incipiunt, locum orationis non deserat, neque foràs exeat, vt bene suadet Henricus Susonius, omnis quippè illa conquassatio est apparens, & oculorum fascinatio, vt arenam relinquat & cum Dæmonis cachinno (si ruinam timendo fugiat) confusionem, & improfectum sustineat. Credat firmitèr, quòd nihil ei continget mali, & quòd Dæmon citra divinam facultatem (quam nefas est impedire) in nullo ei valet nocere: sufferat itaquè tentationem, quoniam cum probatus fuerit, & fidelis inventus, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.

Suson de occult. tentat. serm. 1.

52 Multotiès Dæmon vt domos eorum, qui purgantur inquietet, strepitus horrisonos, & pavorosos efficit in mediæ noctis silentio, aut circum circa, quibus totam familiam terret, atquè mille imaginationibus implet, vt varijs exemplis confirmant Vbierius, & Mayolus. Detegat eis tunc Director eius fallacias (tacendo tamèn personam cuius causa efficiuntur.) Sed illis prudentèr suadeat, esse Dæmonis astutiam, vt eos possit perturbare, propterea non timeant, neque magni æstiment rumores, sed securi conquiescant, domumque aqua benedicta aspergant, & Evangelium Sancti Ioannis in charta scriptum, vel symbolum Apostolorum cum signo Crucis in cameris collocent, & quotidiè recitent, attentè investigando si veri sint huiusmodi strepitus, sæpè enim cõtingit esse imaginationes, vel felium, aut murium, aut aliorum animalium corrosiones, vel grunnitus, & interdùm (quod peius est, & multotiès vilum) aliquod inhonestum commercium cum famulabus, aut alijs familiaribus, ad cuius facilioremconsecutionem huiusmo-

Vbierius de præstig. Dæmon. lib. 5. ca. 9. & 12. Mayolus in dieb. canic. part. 1. collo. 14. & de sagis.

M. Maria ab Agred. par. 2. n. 342.

di ſtrepitus larvarum, & lemurium confinguntur: communiter quippè cum fiũt propter alicuius animę purgationem, ab ea, & non ab alijs percipiuntur, quaſi ad eius tantum exercitium à Deo permiſſi, & hæc eſt conſuetudo diviną providentiæ, quam in praxi oſtendit Dominus in Gethſemani hortu, dicens: *ſi ergo me quæritis, ſinite hos abire.*

Ioann. 18. 8.

CAP. V.

DE ALIIS CAVILLATIONIBVS Dæmonis per ſe ipſum actis ad purgationem animarum.

53 SOlet etiàm Dæmon in familia animæ purgandæ magnam adversùs eam averſionem, & faſtidium generare, ita vt eius ſingulos quaſi ad nauſeam provocet, & aliquandò vaſa, & aliqua ſupellectilia domus confringit, vt adversùs eam Dominorum iracundiam commoveat, qui ſi famulus ſit, nimis angitur, maximè ſi illic eum perſeverare oporteat, quia abſquè dubio exponitur expulſioni, & incõmoditati. Quodſi forſan actu expellatur, curabit Dæmon ne iterùm illic redire poſsit, & ſimilitèr quòd in alia domo nõ recipiatur, quo in caſu non parva difficultas adeſt Directori, qui ſi muneri ſuo ſatisfacere cupit, debet primò animam hortate ad patientiam, reſignationem, & firmam ſpem in Deo, qui eam non patietur vltra vires tentari, & dum illud hoſpitium ei abſtulit, commodius aliud conferre poteſt, quãobrèm in Deo ſuo omnem ſpẽ collocare ſtudeat, quia ſcriptum eſt: *iacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet, non dabit in æternum fluctuationem Iuſto.* Pſalm. 54. 23.

54 Secundò eam moneat, quòd diligentius, & hilarius ſolito heris, & domeſticis famuletur, atquè eorum humores, & aſpera verba ſtudeat tolerare, mitiſsimaque ſemper reſponſa dare, quia vt ait Sapiens: *reſponſio mollis frangit iram.* Fortè enim quia amabilis eſt virtus poterit familiam illam in meliorem ſenſum, & humaniorem converſationem mutare: propterea à neceſſarium eſt, quòd ſine murmuratione, aut excuſatione omnia ſperet, omnia ſufferat, & omnia propter Dei amorem toleret, & ſi quid quærimoniæ, aut moleſtiæ habeat, ad eum pro levamine, & conſolatione accedat. Curet igitur Director eam cõſolari, & exemplo Chriſti, & Sanctorum ad ſuſtentrandam perſecutionem dirigere. Proverb. 15. 1.

55 Tertiò, ſi videat Magiſter quòd ſupradicta non proficiant, ſed quòd effectu famulum illum, vel famulam è do-

M. Maria ab Agred. par. 2. num. 348. & 558.

domo eijcere tentant, debet heros eius adire (casu quo oporteat illic permanere, quia sæpiùs non opottebit) & hortare, vt apud se illã famulã retineant, affirmando esse virtuosam, & bene effectam familiæ, cuius sustentatio, & protectio erit Deo beneplacens, illisque ad eleemosynam, & meritum reputabitur. Quòd si neque hoc proficiat, debet Magister aliquas personas pias, & devotas iuxta sexum patientis habere paratas, vt eam in suis domibus hospitio recipiant, donec ille de alio provideat, vbi tutiùs possit famulari, quasquidèm devotas personas indiget Magister præparare ad hos, & similes eventus, qui in Magisterio animarum passim occurrunt.

56 Quòd si Director huiusmodi personas pias non habeat, debet suis proprijs expensis eam in aliquo decenti hospitio reponere, donèc de alia honesta domo provideat; hæc quippè sunt lucra Magisterij spiritualis, quæ optimus Director debet reportare, à Domino enim pro egregio facinore, & eleemosyna centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit, licèt malè sonet Directoribus (si fortè sint) qui ex sua directione non modicum quęstum requirunt, atquè officium, & ministerium hoc onerosum prorsus, & formidãdum, pro solo asportando lucro arripiunt: debent igitur perfecti Directores exequi monitum Domini per Isaiam, dicentis: *Discite benefacere, quærite iudicium, subvenite oppresso; iudicate pupillo, defendite viduam, & venite arguite me, dicit Dominus.* Hoc est Directorum munus, hoc est lucrum, quod ex ministerio asportare debent, & dum pretiosarum margaritarum exercent mercimoniam (si eas ita habere oporteat) vendere debent omnia, quę habent, & comparare eas. Isaiæ 1. 17. 18.

57 Verumtamèn in huiusmodi casu debet cautè procedere, maxime si hoc evenire contingat cum puellis, aut fœminis gratiosi vultus, quia cum à Dæmone purgationis causa hæc sit tempestas excitata, poterit mundo suggerere aliquã inhonestam vel fœdam Magistri suspitionem, & propterea diximus, necessarium esse habere paratas aliquas pias personas, quibus tutò possit Director negotium, & causam manifestare: quòd si ipsis carnerit, debet absquè vllo timore, & malæ suspitionis formidine opus Dei agere, quandoquidèm veri Christi Discipuli, & animarum Magistri munus suum obire debent, docente Apostolo: *per gloriam & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam, vt seductores,* 2. Ad Corinth. 6. 8.

&c-

veraces. Deus quippè erit eorum refugium, & virtus, gloria, & honor, qui eos, licèt hic contemptos, in æternum coronabit.

58 Procurat etiàm Dæmon, quòd aliqui impostu ram, vel fœda crimina animabus purgandis imponant, vt tanquam hypocritæ, vitæque perversæ ab omnibus reputentur, vt confirmant Bonaventura, & alij, & interdùm cum dedecore, & confusione suorum Directorum, in quibus nullum aliud est remedium præter patientiam, & resignationem, quin vllo modo curent se excusare, neque hominibus satisfactionem præbere, nisi in casu, quo ministerio directionis nimis inficiat calumnia, vel si adversùs fidem versetur, vel contra veritatem doctrinę, quam docēt, in quibus casibus ipsa divina veritas nos docuit respondere, vt per Evangelistas constat, & expressè docet Hieronymus, dicens: (non est patientia beata, contra doctrinam, aut Catholicam fidem sustinere calumniam, neque Christi Discipuli dissimulare.) In cæteris verò cum silentio, & patientia procedendum esse arbitramur, Deo soli negotium committēdo, quia scriptum est: *mihi vindicta ego retribuam, dicit Dominus.* Quinimò, & debemus pro persecutoribus, & calumniantibus nos, Deum exorare, vt simus filij Patris nostri, qui in Cœlis est, scientes, quòd iuxta sententiam Domini per Matthæum: *beati erimus cum nos oderint homines, & persecuti nos fuerint, & dixerint omne malum adversum nos mentientes... Gaudeamus, & exultemus, quoniam merces nostra copiosa est in Cœlis.* Matth. 5. 11.

S. Bonav. de proces. relig. proces. 4. à cap. 1. & de in c. F. Philippus à SS. Trinit. vbi supr. M. Maria ab Agreda p. 2. num. 867.

S. Hieronym. epist. ad Rusticum. Ad Rom. 12. 19.

59 Insuper solet Dæmon animas perturbare per aliam pernitiosam suggestionem, eis inferendo odium, aversionem, vel contemptum erga earum Magistrum, quæquidèm suggestio est valdè nociva, quia exindè provenit sui interioris occultatio, quæ ad recipiendas diabolicas fallacias disponit. Si hæc tentatio manifestatur Directori, statim evanescit: si autem anima ex verecundia tacere incipiat, multa mala gignit. Poterit Director cognoscere in ea hanc tētationem, licèt illam studiosè celare procuret, quando videat, quòd ex suis monitis, & doctrina non consolatur, sicut heri, & nudiustertius, imò cum sui interioris rationem reddit, tepidè se gerit, atquè dum aliquid manifestare intēdit, aliquantulum retrahitur, & conturbatur, quia cum Deus fidelis sit, ei inspirat, quòd internum suum integrè Directori manifestet, quę dum interiorem impulsum obsequi tentat, statim eam Diabolus per huiusmodi suggestionem impedit,

pedit, & occludit, quamobrèm vultu concidit, ac rubore suffusa silentio se committit.

60 Tunc Director absquè hæsitatione ei affirmet, illam esse adversùs eum aliqua tentatione affectam, & hoc subitò, & eius vultum consideret, nam si verum sit, proculdubiò erit in vultu subita mutatio, & verecundia, & tunc eam humanitèr arguat, & à concepto errore eruere satagat: si autem nulla sit in ea mutatio vultus, poterit esse à tali suggestione libera: veruntamèn sunt nonnulli sic simulare scientes, quòd in nullo eventu vultum mutet. In his ergo si observet, quòd cum antea aperti essent, nunc penitùs fiunt taciturni, indubiè credat, aliquam adversùs eum habere tentationem, & tunc eis ad cautelam incommoda, & pericula huius pessimæ taciturnitatis latiùs exponat.

CAP. VI.

DE ALIIS MODIS, QVIBVS Dæmon per se ipsum cooperatur huic purgationi, & agitur de energumenis, & eorum signis.

61 INhumanum prorsùs, atquè ferinum est tormentum, quo per se ipsum Dæmon (permittente Deo) animas torquet, & dilaniat, in earum scilicèt corporibus ingrediendo, ad eas tantummodò exercendas, & probatur ex Dialogis Sancti Severi Discipuli Sancti Martini, & confirmant Ambrosius, Augustinus, Gregorius, Paulinus, Petrus Damianus, Bonaventura, Birgitta, & alij, quibus adstipulantur Iacobus Sprengerus, & Henricus, Inquisitores Germaniæ, Ioannes Nider, & Mengus Vitalensis, & latissimè probat Abbas Vincentius Blasco de Lanuza in suo Patrocinio Angelorum.

S. Ambr. lib. de Cain, & Abel cap. 2. S. Augustin. in Psal. 26. & 148. S. Gregr. lib. 40. Moral. c. 13. S. Paulinus epist. 16. ad Delph. S. Petr. Dami. serm. 2. de S. Vital mar. S. Bonav. in 2. dist. 8. q. 1. S. Birgit. in revel. lib. 1. cap. 32. Iaco. Sprenger. in mall. maleficar. part. 2. quæst. 1. ca. 10. Henric. ibidem. Ioan. Nide in formicar. cæ. 7. Hier. Meng. Vital. in fascicul. Dæmon. cap. 11. & in commen. lib. 2. c. 11. Vincèt Blasco de Lanuza part. 3. lib. 2. cap.

62 Et quamquàm ipsius Dæmonis testimonium omninò falsum reputari debeat, à posteriori tamen cognoscitur in aliquibus, eum non ex maleficio datum, sed ex divina permissione ad exercitium, & purgationem concessum esse, quia ad eum expellendum nulla ex visitatis diligentia sufficit, ipseque gemens conclamat, se nullatenùs egressurum, licèt hoc ardentèr desiderat, quousque in illa creatura facta sit integra purgatio, vt colligitur ex revelationibus Sanctæ Birgittæ: & verè facta purgatione, ipse vltrò, & absquè exorcismo exit, vt in quadam spirituali persona observavimus. Vidimus etiam in ea, quòd Dæmon nimis egrè ferens magnum illius animæ profectum, quem ex tormentis ab eo inflictis comparabat, ille quasi rabidus canis insolitis latratibus de

Deo acritèr conquerebatur, quòd illum compelleret in creatura ad illius profectum perseverare, dum ei suavius millies esset in carceribus Inferni detrudi, quàm ipsius causa conspicere, animam iustam mirabilitèr mereri, & reformari. Infra adducere oportet signa, quibus Director conijciat, quandò ad exercitium animæ permissum est.

18. *per tot. S. Birgin. lib. 3. vel cap. 5.*

63 In his energumenis clavum, & Æolum perdunt spirituales naucleri, nullum quippè adeò procellosum mare est, quòd eorum mentibus possit comparari: ibi enim adest confusio, obscuritas, ambiguitas, illusio, & talis complicatio fabulationum, quòd ibi nullus videtur spiritualis ordo, sed ingens confusionis horror inhabitat, vt tenet Lanuza. Sed difficultas, & hæsitatio Directoris in duplici tempore solet haberi, nempe antequàm spiritus manifestetur, & posteà.

Abb. Lanuza vbi sup. part. 3. lib. 2. cap. 15. §. 1. nu. 2.

64 Ante eius manifestationem summè difficile est, & impenetrabile negotium, vtpotè quia Dæmon cavillosè se dissimulat, ne tormentis exorcismorum verberetur, vt probat idem Lanuza, vndè nisi per revelationem, aut gratiam discretionis cognoscatur, procul-dubiò Magister in animæ illius directione desipiet, quia nimirùm Dæmon non solùm speciem imaginationis perturbat, & confundit, verumetiàm eas cõplicando, & obscurando imaginationem infatuat, ita vt sæpiùs iudicet, animam esse lunaticam, quia plerumquè eam inveniet obedientem, humilem, & devotam; & repentè, & sine causa vertitur in superbam, inobedientem, & dissolutam.

Lanuza vbi supr. cap. 16. num. 4.

S. Hieron. in Mart. cap. 4. S. Ignat. de Loyol. de 2. oran. mod. regul. 13.

65 Interdùm etiàm affirmabit, se Angelorum, visionẽ vidisse, vel tetra ei phantasmata minitari, nubes, columnas, & vapores atros conspicere, sæpiusque per eius os, aut nares ingredientes, & egredientes: aliquandò dicet, quòd Imagines sanctæ ei rident, vocant, & ad aliquod arduum opus suadent: quodsi fortè Director eam per communes regulas spiritus iuxta suum statum dirigere tentat, in maiorem incidet confusionem, quia multotiès putabit, visiones eius esse veras, eamque in altissimo perfectionis gradu constitutam; & brevitèr non solùm de sua perfectione, sed de sua gratia, & iustitia dubitabit, quia adeò à suis passionibus præcipitatur, quòd interdùm blasphemias, interdùm graves detractiones, & interdùm magnas inobediẽtias, & contumelias proferat.

Lanuza vbi supra cap. 25. n. 6. & seq. & cap. 22

66 Aliquandò etiàm eam reperiet melancholicam, & mania affectam, vt confirmat Ioannes Nider: quodsi debita remedia apponat, plus tristatur at-

Nider vbi supra Lanuza vbi supra.

atquè ad rabiem, & desperationem movetur. Interdùm Dœmon ita lentè incutit rabiem, & impatientiam, quòd Magister poterit putare, non esse Dœmonis astutiam, sed animę negligentiam, aut culpam, quibus dùm occurrere certat, nullum fructum consequitur, quinimò & anima magis dissoluta, & inobediens redditur.

67 Sæpè dum eam interrogat, si ea, quæ illi iniunxit executa sit? resolutè respondebit: non habere gustum, vel voluntatem parendi, & hoc in eodem tempore, quo altissimas intelligentias, vel visiones habuisse affirmabit, quamobrem putabit esse illusam, vel prorsùs deperditam. Denique tot inconsequentias passim reperiet, quòd nec regulas spiritus observare, nec indicationes sumere, nec probabile de eius perfectione iudicium agere valebit. *Lanuza vbi supr. num. 3.*

68 Si ergò in aliqua animarum prædicta observaverit, & scire voluerit, an sit à Dœmone possessa, primò vultum eius consideret, & dum eam increpat, & corrigit, attendat, si aliquam in ea vovitatem inspiciat, vtpote si ostentet iracũdiam, si oculos reddit torvos, obscuros, & conturbatos, si immodestè cachinnat, & breviter eiulose plorat, si loquitur superbè, & elatè, & interdùm voce crassiori, & obscuriori, quàm naturali, si dum aliquid loqui incipit, non absoluta sententia, præcipitantèr in aliud transit: si dum ambulat habet motus, vel gestus dissolutos, & superbos, si ei habitualitèr, & citrà morem fœteat anhelitus, quia hæc omnia, vna cum cõfusione spiritus, dæmoniacæ possessionis sunt signa, quia nimirùm Diabolus, quasi Rex inter omnes filios superbiæ, suam immodestiam, elationem, & iracundiam omninò dissimulare nõ potest. *Lanuza vbi supr. num. 2.*

69 Observet deindè, si dum anima opus bonum interiùs, vel exteriùs incipit operari, ad aliud non ita bonum violentèr ducitur, & aliquandò ad id impatientèr movetur: interdùm etiàm dum bonum agere incipit, repentè ei evenire solet exanimatio, & virium deliquium, & si ad aliud indifferens, aut non ita bonum convertatur, illicò reficitur, & sanatur. Sępè continget eam ægrotare, & langùere, quin vllo modo remedia medicinæ proficiant, eiusque languor, vel ægritudo fallit omnes regulas, & modos ordinarios infirmitatum, & symthomata, & indicationes sunt raræ, & extrà ordinem naturalem: tunc à remedijs medicinæ abstinendum iudicamus, & ad remedia Ecclesiæ recurrendum, quia plùs nocent, quàm proficiunt, & Dœmon nihil aliud quęrit, nisi vires illius debilitare, vt eam

meliùs, & faciliùs turbet, & vt mortificationem, pietatìsque exercitia penitùs prætermittat, quamobrèm à medicinæ remedijs (nisi in grauissima necessitate) abstinendum est. Circa omnia prælibata de energumenis videantur D. Franciscus Torreblanca, & Abbas Lanuza.

Torreblãc in pract. iur. spirit. lib. 3. cap. 8. à nn. 45. & lib. 11. cap. 3. per tot. Lanuza vbi supra à cap. 16. & deinceps. S. Isidor. lib. 8. ethimolo. cap. 9.

70 Energumeni, qui per maleficium à Dæmonibus possidentur, habent alia signa præter supradicta, quę videri possunt apud Isidorum, & libros exorcismorum Ecclesiæ, quæ regulariter sunt nauseę frequẽter, provenientes ex quodam quasi involucro, quod ex ventriculo, usquè ad guitur ascendit, & descendit, & quasi acubus consimum latera exophagi lacerat, & pungit. Demùm in varijs corporis partibus, quasi quemdam formicarũ motum, & pruritum sentiunt, & interdùm quia aèr, iam frigidus, iam calidus inter eorum carnem, & cutim velocitèr circumcursat, & continuè verticem capitis habent frigidum, & cum manu Sacerdotis obtãgitur, illicò incalescit. In his frequẽtiores sunt infirmitates, languores, & cordis palpitationes, aliaque accidentia, quæ subiectum reddunt macidum, pallidum, rarisque infirmieatibus consitum. Hæc sunt potissima signa maleficij, quæ in libris exorcismorum approbatis debet videre Director, vt cognoscat, vel saltim conijciat, an ex maleficio, vel purgatione animę energumenæ constituãtur.

Torreblãc vbi supr. Lanuza vbi supr.

71. Cum igitur timeat Magister, quòd illa sit ab spiritu malo possessa, debet secretò, & apud se tantùm submissa voce exorcizare, vel quandò eam cõfitetur, vel dum cum ea colloquitur, cautè tamèn, ne ipsa cognoscat exorcizari, & præcipiat Dæmoni sub grauibus pœnis, quòd se illicò manifestet, & pręcipuè debet in oratione, & ieiunio Deum enixè deprecari, quòd ipsum in veritatis cognitionem adducat: quodsi penitùs non indubius manserit, debet eam iuxta Romanum ritum exorcizare, licèt non in publico, quousquè omninò manifestentur, quia tunc debet eam exorcizare in Ecclesia, vt in Manuali dispositum est.

M. Maria ab Agred. par. 1. num. 318.

72 Si verò nihil horum sufficiat vt manifestentur, non ideò angatur Director, nec desistat, sed quotidiè imponens ei manus, quatuor solita Evengelia recitet, & pœnas, atquè præcepta Dæmonibus augeat, & quandoquidèm (vt tenent Bonaventura, Magister sententiarum, Fr. Richardus de Mediavilla, & alij) inter ipsos Dæmones sit ingens odium, & inimicitia, & aliqui eorum sint qui alijs præsunt, & dominantur, iniungat in dulcissimis, & tremendis nominibus Iesu, & Ma-

S. Bonav. in 2. dist. 6. q. vlt. Petrus Lombard. lib. 2. dist. 6. Mediavill. in mag. sen.

dist. 7. art. 3. q. 1.

Mariæ, quòd viliores eorum adversarij, qui corpus energumeni possident, eos dirissimè torqueant, & flagellent, donec manifestentur, quia mirum in modum proficiet, siquidèm eorum adversarij (hac occasione arrepta) suę inimicitiæ crudelem vindictam sumunt, vt tenet Fr. Hieronymus Mengo Vitalien sis.

Fr. Hiero. Mengo in fust. Dæmo, cap. 6. per tot.

73 Non minor adest difficultas cum Dæmon iam manifestus est (casu quo datus sit ad animæ purgationem) quia eius mens, quasi Babilon magna, innumeris linguarum generibus confunditur: propterea necessarium est, nihil eorum, quę ei interiùs contingunt æstimare, neque internis motibus attendere, neque eis vllam fidem prębere, omnia quippè sunt mendacia, & fabulationes Dæmonis, sed animam tantùmodò moneat, quòd in tempore tranquillitatis ex licitè detestetur omnia, quę adversùs Deum, Sanctos, & Catholicam veritatem sibi offerantur, obtestando, quòd si per vehemẽtiam passionis, aut Dæmonis suggestionem, vel violentiam aliquid contrarium admittat, agat, vel proferat, non à sua voluntate libera (quæ semper in vera fide, & sanctitate permanere cupit) sed à Dæmonis operatione, & impulsu procedet.

74 Curet præterea, quòd sacrosanctæ Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta frequentissimè sumat, hæc enim adversùs Diabolum fortiora præsidia, & arma validiora exhibentur, vt confirmat Augustinus, & Cassianus, & tenet Malleus maleficarum. Quodsi Dæmon eam ab accessu Ecclesiæ, & Sacramentorum per infirmitates, exanimationes, & interdùm per nervorum contractiones impedire procuret, præceptis, & pœnis horribilibus contorqueat, & ad solvenda illa mẽbra compellat. Quodsi hæc nõ sufficiant, faciat illam aliorum manibus, vel sella aliqua innixam in Ecclesiam deferri, non enim oportet, quòd Dæmon, vel in magno, vel in minimo victor evadat, præsertim cum necessitas sumendi eiusmodi Sacramenta, longè maior sit in prædicta, vbi infirmitas spiritus multum superat corporis infirmitatem.

S. Augustin. Civitate Dei lib. 1. c. 14. & lib. 22. c. 22. Cassianus collat. 1. Malleus malefi. p. 2. quæst. 2. cap. 5.

75 Similiter curet, quòd nulla excusatione exercitium orationis, & mortificationis relinquat, etiàm si corporali indispositione laboret, dummodò non sit gravis ęgritudo, nã solet dumtaxat esse indispositio repentina, debilitas, vel deliquium virium, aut impedimẽtum membrorum, quibus Dæmon tentat ab exercitijs pietatis avertere: quamobrem sub pœnis supradictis præcipiat Dæmoni Director, quòd eam relin-

relinquat liberam, & ad solita pietatis opera aptam.

Blosius in marg. spirit. part. 4 §. 4. nu. 3. & in specul. spirit. cap. 9. §. 3. n. 3.

76 Præcipuè disponat animæ, quòd virtutes humilitatis, & obedientiæ præ cæteris colat, & pro qualibet earum defectu ei iniungat, quòd pedes alicuius mendici, vel leprosi exosculetur, & per aliquot tẽporis expansis brachijs ad modum crucis persistat, quia hæc frangunt Dæmonis vires, & potestatem, cui numquam permittere debet, quòd suum intentum assequatur, quandoquidèm si in re adhùc minutissima sui compos voti evadat, difficilè deinceps poterit subiugari.

77 Non sit curiosus interrogando Dæmonem de rebus non necessarijs, sed tantum interroget, an per maleficium, aut per exercitium ingressus sit? quomodò vocentur, qui creaturam inhabitant? quis sit eorum Princeps? & cætera, quæ in Rituali Romano disponuntur; ab omnibus verò alijs omninò abstineat, quia mille fallacijs, & illusionibus exponetur, præterquam quòd nullatenùs licitum est Dæmonem sine necessitate interrogare, & per ordinem supernaturalem secreta percipere, vt cum multis probat P. Thomas Sanchez Societatis Iesu.

P. Thom. Sanchez tom. 1. de calog. lib. cap. 42. à n. 25.

78 Hortetur animam ad patientiam, & fortitudinem in fide, & spe divinæ veritatis, & bonitatis, & ad nihil credendũ de his, quæ interius, vel externùs videat, quãtũcumque ei bona videãtur, vt visiones Christi, Beatę Virginis, & Sanctorum, revelationes per verba exteriora, vel interiora, & alia quæ apparenter videntur communicationes, quæ quidem sensibus tantum communicantur, & maxima suspitione non carent, quia communiter sunt fallaciæ Dæmoniacæ, vt melius animam decipere possint, & expedit ei, vt omnibus resistat, signõ Crucis se muniat, eas aqua benèdicta aspergat, & aliquandò oportebit eas expuere, & contemnere, quia experientia docuit, quòd in energumenis, huiusmodi visiones, non Dei veritates, sed Dæmonis cavillositates existunt: & si forsitan aliqua ex Deo sit, non ægrè feret quòd anima de omnibus se exuat, ne per aliquam earum decipi possit: præterquã quòd magis Domino placet obedientia, quàm victima, & in paupertate Spiritus fidem tantum, & spem firmam retinere.

Lanuzæ ubi supr. cap. 25. num. 6.

79 In cæteris omnibus sequatur manuale Exorcistarum, quia omnia ibi contenta proficient, etiàm his energumenis, qui propter purgationem, & exercitium possidentur, & nullo modo ab exorcismis desistat, licèt sibi persuasum habeat non egressurum Dæmonem, quo-

quousque perfectè facta sit purgatio, quatenus semper per ea multum torquetur, sicque melius permittit animam tua exercitia prosequi, & eò fortior, & validior efficitur, quò Dæmon per exorcismos, & castigationem redditur debilior, & moderatior.

80 Denique Director orationibus, & ieiunijs à Deo lucem, & fortitudinem postulet, vt in tàm difficili, & irretito negotio se exhibere possit tanquàm Dei Ministrum, & fidelem dispensatorem mysteriorum Dei, quia neque libri, neque consilia sapientium, neque longa experientia aliquãdo sufficient ad tot, & tàm difficiles eventus; qui in hac lubrica materia quotidie occurrunt, propterea à necesse est semper, illum totius sapientię fontem adire, quia scriptum est:

Iacobi 1. 5. *si quis vestrum indiget sapiẽtia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.*

81 Solet præterquàm Dęmon multimodis suggestionibus, stimulisque luxuriæ animam exercere, & colaphizare, de quibus plurima, quæ in libris habentur, ad praxim reducere poteramus, à quibus nunc meritò abstinere decernimus, quandoquidem pro casibus evenientibus poterunt Directores occurrere ad ea, quæ circa hanc materiam scripserunt *Hieronymus* lib. 6. in Isaiam cap. 16. *Augustinus* lib. 15. de de Civitate Dei cap. 23. *S. Gregorius* lib. 2. Dialogor. cap. 2. *Divus Thomas* 1. part. quæst. 51. art. 3. ad 3. *Sixtus Senensis* Biblioth. lib. 5. annot. 77. *Pontanus* in Histor. de stat. Relig. *Thomas Brabantius* in lib. de Apibus. *Guillermus* de vniuers. cap. vlti. *Don Franciscus de Torreblanca* in sua pract. iur. spirit. lib. 5. cap. 1. *Vincentius Blascus de Lanuza* in patrocin. Angelor. part. 3. lib. 2. cap. 14. per totum, *Ioannes Nider* in Formicar. cap. 2. *Mülleus Maleficarum* tom. 1. part. 2. quæst. 2. cap. 1. *Ludovicus Blosius* instit. spirit. cap. 8. §. 3. *Baldelus* de conscient. errone. disput. 4. *Iacobus Albarez de Paz* de vita spirituali tom. 2. lib. 5. cap. 8. *Claudius Roda* in vit. Sancti Andreæ. *Fr. Thomas à Iesu* de orat. divin. lib. 3. cap. 10. §. 1. *Fr. Philippus à SS. Trinitate* Theolog. Myst. p. 1. tract. 3. discur. 2. art. 1. per tot. & ferè omnes communiter: in prædictis tamèn rara, & valdè difficilia reperient: multa etiàm circa huiusmodi materiam extant exempla in vitis Catharinæ Senensis, Mariæ Magdalenę de Pazzis, Angelæ de Fulgino, & aliarum, valdè enim necessarium erit Directoribus pro solvendis innumeris difficultatibus, quę passim illis occurrere possunt. Alia etiàm Deus solet adhi-

S. Bonav. de proces. Reli. proces. 4. à cap. 1. vsque ad 10 inclusivè, & proc. 7. cap. 21. S. Bern. serm. 21. & 54. in Canti. F. Thoma. à Iesu de orat. div. lib. 1. 2. à cap. 11. vsque ad 18. inclusiv. Frat. Philipp. à SS. Trinit. Theol. Myst. par. 1. tracta. 3. discurs. 1. & 2. per tot. S. Augustin. in epist. Ad Hebr. 12. 7. Apocalips. 3. 19.

adhibere huius purgationis instrumenta, nempè, persecutiones hominum, iacturam rerum sensibilium, & privationem bonorum corporis, vt docent Bernardus, Bonaventura, Thomas à Iesu, Philippus à SS. Trinitate, & alij, in quibus videri possunt: nos verò in tribus præductis instrumentis, ad quę cętera referuntur, omnia colligimus, in his quippe pro Directoribus potest esse ambiguitas, & difficultas, quibus solùm occurrere fuit noster scopus.

CAP. VII.

DE COMMODIS HVIVS PVRgationis passivæ.

82 REcte ait Augustinus quòd: (sicut est misericordia puniens, ita & crudelitas parcens.) Quia licet Deus de nulla personarum acceptione argui potest, omnibus enim iuxta eorum dispositionem occurrit, nihilominus nostro loquendi modo dicere possumus, minus animæ favere, quam nō corripit, quā ei, quā misericorditèr castigat: *quis enim filius, quem non corripit Pater?* E alibi dicit: *ego quos amo, arguo, & castigo.* In virga igitur huius purgationis visitat dilectos suos, vt ab eis misericordiam obtinendę suæ intimæ conversationis, & vnionis non auferat, & dum verberibus cædit, meritis cumulat, atquè vltra multitudinem dolorum, postea eorum animas consolationibus lætificat. Iobum Sanctum in filijs, bonis, & salute iacturam perpeti permisit, vt deinceps multiplicatis his, quæ amisserat, maiori gaudio, & fœlicitate potiretur. Tobiam Iustum cæcitatis calamitate prævenit, quasi ad reficiēdos oculos, quibus filium suum prosperum, atquè digna vxore desponsatum alacrius solito conspiceret: & Saram pijssimam ab Asmodæo Dœmone totiès permisit viduitate contristari, vt deindè in iuvene Tobia digniori perfrueretur coniugio. Deniquè Deus mortificat, vt vivificet, deducit ad inferos, vt ad superos reducat, purgat, vt illuminet, illuminat, vt perficiat, perficit, vt in hac vita mysticè ei vniatur anima, & vnit temporalitèr, vt in æternum eam sibi completo matrimonio copuletur, & hæc est misericordia puniens.

Iob. 24. 12. Tobiæ 4. 2. Tobiæ 8. 3.

83 Hoc propemodùm cōspicitur in hac sensus passiva purgatione, quantūlibet enim illa pœnosa sit, atquè horribiles sint in ea divinæ permissiones, tantò amplius anima in fortitudine crescit, & passionum suarum quoddam quasi dominium assequitur, quo eas compescit, ordinat, & ad regulam rectæ rationis reducit. Demùm efficitur cauta, prudens,

dens, ad diuinam vnionem aptior, & ad aliorum eruditionem doctior: propterea dicit Ecclesiasticus: *qui non est tentatus, quid scit?* Cui Rabanus: (quantò enim quis tribulationis experitur labores, si in fide perstiterit, & patientiam seruaverit, tantò circa alios labores in virtute tolerantiæ fortior erit, & qui multa didicit, ipse alijs verbum sani intellectus, & spiritualis consolationis ritè enarrare valebit.)

Eccles. 34. 9.

Raban apud Liram hic.

84 Secundum commodum est, quòd per hanc purgationem disponitur anima ad aliam purgationem passivam spiritus, quæ est immediata dispositio ad vnionem divinam, & supernaturalem, ad quam accedere absquè hac sensus purgatione non potest, hęc quippè deponit calceamenta, quæ necessariò tollenda sunt, vt anima ad videndũ Deum accedat, & in ea mysticè dicitur animę illud Exodi: *solve calceamentum de pedibus tuis.* Quia sicut homo per calceamenta innititur, & adhæret terræ, ita per partem sensibilem terrenis delectationibus, & sensibilibus obiectis glutinatur, quæ nimirùm necesse est deponere cum Moyse, & sicut ille depositis calceamentis cœpit spinarum aculeis pungi, vt ad visionem Dei perveniret, sic similitèr anima per hanc purgationem depositis calceamẽtis, in sentibus, & spinis alterius purgationis incipit lacerari, vt tandèm in viridi, & ardenti rubo contemplationis passivæ ad videndum Deum accedere valeat.

B. Ioannes à Cruce lib. 2. noct obscur. ca. 1. in princip.

Exod. 3. 5.

85 Tertium commodum est, quòd per hanc purgationem ingreditur anima in illã habitualem, & amatoriam notitiam Dei, quæ activè solet, & potest comparari, vt tenet Beatus Ioannes à Cruce, vtpotè absquè materialibus phantasmatibus, & formis imaginarijs (quę impropriè divini obiecti sunt) subtiliùs, intimiùsque cum eo confabulari assuescit, quodquidèm absquè hac sensus purgatione minimè habere potest ex habitu, quatenùs sensibilibus delectationibus sensuum, & materialibus formis assuefacta, nequit introire interiora velaminis, id est puri spiritus, vbi Deus clariùs, & puriùs eam erudit, & illustrat, iuxta illud Isaię. *Quem docebit scientiam?* (ait Dominus) *& quem intelligere faciet auditum? Ablactatos à lacte, avulsos ab vberibus.* Lac quidèm, & vbera sunt materiales formæ, & sensificationes corporeæ, quas dum anima penitùs non relinquit, nequè pari auditu vocem Dei loquentis percipit, nequè plenam recipit scientiam spiritus:

B. Ioannes à Cruce lib. 1. noct. obscur. c. 12. n. 4.

Isaiæ 28. 9.

cum autem per huiusmodi purgationem gustus sensuum omninò arescat, & anima per labores, & dolores à sensibilibus, & terrenis delectationibus abstrahatur, quia nimirùm dum in eis nihil præter laborem, & dolorem considerat, ad interiora, & spiritualia fugit, à quibus ne iterùm eis torqueatur, exire formidat, subindè ibi manere spiritualitèr discit, vbi à Deo intimè docetur, & illustratur.

86 Quartum, & vltimum commodum est, quòd anima ab immediata Dœmonis iurisdictione liberatur, vt tenent Augustinus, & Ioannes à Cruce, quandoquidèm (vt sæpiùs diximus) nequit ille spirituales potentias immediatè invadere, nisi medijs sensibus, & materialibus formis, quas dum anima non transcendit, in proxima Dœmonis iurisdictione versatur, quod egregiè concinuit sponsa sub hac metaphora: *descendi in hortum meum, vt viderem poma convallium, & inspicerem si floruisset vinea: nescivi, & anima mea conturbavit me, propter Quadrigas Aminadab.* Quia nimirùm anima, quæ iam à sensibilibus, & materialibus delectationibus abstracta, ad eas iterum descendit, ex immuni præsidio spiritualis exercitij, ad hortum, & vineam materialium sensuum conversa, illicò (vt ait B. Ioannes à Cruce) à Quadrigis Aminadab, id est à Dœmonis oppugnationibus impetita, turbatur, confunditur, eiusque iurisdictioni exponitur: cum autem ex vi istius purgationis sensibilis anima à sensibus sciat recedere, & ad interiora spiritus converti, vbi strepitus Quadrigarum Aminadab timere non potest, procul dubiò ab illis fabulationibus liberatur. Demùm alia plurima oriri animæ commoda ex hac sensibili purgatione affirmat idem extaticus Doctor, scilicèt, profundam humilitatē, debitā conversandi cum Deo reverentiā, eiusque sedulā recordationem, atquè ad expugnanda vitia mirabilem fortitudinem, & alia, quę videri possunt apud ipsum.

87 Tempus, quo hæc purgatio durat, non est in omnibus æqualis, vt docet B. Ioannes à Cruce per hæc verba: (nequè certus durationis eius terminus præscribi potest, quatenùs non in omnibus eodem modo, nequè eisdem tentationibus agitur, quia hoc à Deo disponitur, & iuxta maiorem, vel minorem imperfectionem animæ purgandæ, & similitèr iuxta gradum vnionis, & amoris, ad quem elevanda est, magis, aut minus intensè, & diuturnè eam humiliat, & purgat: debiles verò remissè, & mo-

S. Augustin. lib. de moribus Eccles. c.

B. Ioannes à Cruce lib. 1. noct. obscur. ca. 13. n. 9. Can. 6. 10.

B. Ioannes à Cruce lib. 1. noct. obscur. c. 12. 13. & 14.

Idem lib. 1. noct. obscur. ca. 14.

morosè, parvitque tentationibus per huiusmodi purgationis noctem diuturno tempore conducit, eis plerumquè concedendo sensibiles consolationes, ne quasi pusillę, & ad labores sustinendos impotes terga vertant, aut recalcitrent, quamobrèm in hac vita serò ad purum spiritum perveniunt, & aliquæ nunquam.) Hæc extaticus Doctor.

88 Hæc purgatio solet esse vorago spirituum, & stagnum animarum, ab ea siquidèm paucissimæ resiliunt, tũ propter earum ignaviam, & desidiam, quatenùs scilicet purgationem sustinere nolũt, aut nequeunt, quapropter cõsolationes sensiles, & materiales gustus, quos devotiones vocant, quæsitare nõ cessant: tum propter insciciam Directorum, qui ad labores, & tenebras animæ cæcutientes, & semitas puri spiritus ignorantes, ab intima, & spirituali arrepta via, ad sensibilem, & iam præ termissam viam revocant: tum deniquè (vt bene notat Arpius) propter debilitatem, aut velleitatem animarum, quandoquidèm hæ, vel horroribus, & tentationibus conterritæ, vel à persistẽtia tam duri itineris defessæ, illud penitùs relinquunt, vel saltèm per illud passim recalcitrantes incedunt: quamobrẽ ferè omnes in hac purgatione vitę suæ cursum consummãt, interdùm laboribus attritæ, & interdùm consolationibus affectæ, quæ iuxta augmentum gratiæ, & incrementum virtutum, magis, aut minus meriti consequuntur.

Arpius. lib. 3. part. 2. cap. 13. num. 4.

89 Sed quia Dominus electis suis Discipulis suam crucem quotidie tollere præcipit, hoc est, labores, & ærũnas, tàm naturæ, quàm hominum tolerare, propterea ferè nullus est, qui non variis laboribus, & doloribus exerceatur, vt in fine huius tractatus fusius explicabimus, sed non ideò est in hac purgatione, si prædicta eius signa non habeat, quamobrem ad illa recurrere debet Director, pariterque ad modum, quo anima patitur, & torquetur, præsertìm in illis consolationibus, quæ ad reficiendam animam inter labores, & pœnas intercalantur, quia si verè sit anima in hac purgatione, illæ non erunt omninò sensibiles, sed magis spirituales, & simplices, quàm antea, ita vt in eis spiritualitas semper crescat, & sensibilitas minuatur. Demũ anima dum in illo pacifico amore conquiescit, sentit vtique quamdam formidinem, aut suspitionem rediturę tempestatis, quam veluti à longè conspiciens, dulcedinem amoris cum amaritudine timoris immiscet, & hoc est evidens

purgationis signum.

90 Si verò illæ consolatoriæ intercapedines sint omninò sensibiles, & palpabiles, & exercitium mentis sit penitùs imaginarium, & voluntas valdè affecta ad illam consolationem sensibilem, secluſa omninò suspitione, aut formidine tribulationis venturæ, signum est evidens, quòd anima non est in hac purgatione, sed quòd à Domino exercetur propter alios suæ divinę providentiæ altissimos fines. Sed de hoc fusius infra.

CAP. VIII.

DE PVRGATIONE PASSIVA Spiritus.

91 DE hac passiva purgatione spiritus nobis visum est pauca loqui, maximè cum elevatus spiritus B. Ioannis à Cruce latissimè per totum librum secundum noctis obscuræ, eius causam, proprietates, & effectus descripserit, quem necessarium erit Directori attente legere, & considerare. Nos verò eà tantum, quæ ei practicè occurrere poterunt, pro consueto more adducere contenti sumus.

Fr. Philipp. à SS. Trinit. p. 1. tract. 3. discurs. 3. art. 1.

92 Hęc purgatio spiritus validior est purgatione prętcrita, quia (vt benè notat Philippus à SS. Trinitate) prima purgatio sensus efficitur, vt pars inferior proportionetur superiori, eique perfectè subordinetur: purgatio verò spiritus efficitur, vt pars superior disponatur ad vnionem animę cum Deo. Vndè cum sit infinitè maior distantia inter creaturam rationalem, & Deum, quam sit inter partem inferiorem, & superiorem eiusdem naturę, & suppositi, vt ex se patet, ideò purgatio spiritus necessariò debet esse maior, & fortior, quam sit purgatio partis sęsitivę: propterea igitur hęc purgatio spiritus, tantò horribilior, & fortior est prætcrita, quantò distat Cœlum à terra, caro ab spiritu, & afflictio corporis, ab intima, & subtili afflictione animæ: nam licèt verum sit quòd ex dolore, quo in prima purgatione afficitur sensus, ingens etiam in spiritu dolor resultet, est tamèn longè inferior illo, quo plenè, & immediatè spiritus vulneratur, vt ocularitèr inspicitur in homine laborante gravi corporis ægritudine, ex cuius mortifico dolore, & labore animus dolet, quia in eo magis quàm in illo dolor consistit: sed longè acritùs dolet (& sine comparatione) homo, qui honoris iacturam, amissionem facultatum, mortem vxoris, liberorum, vel parentum patitur, quandoquidem huiusmodi dolores sæpè sæpiùs ho-

homines ſubitò interemerũt, quod quidem non efficit dolor ægritudinis, ſiquidem æger, non ex dolore interit, ſed ex humore naturam ſuperante, vel ex debilitate naturam extinguente. Dolor verò ſecundus immediatus homicida eſt, ipſe per ſe ipſum vitam extinguit, ipſe eſt gladius, quo filum animam, & corpus nectens ſecat; quamobrem longè crudelior eſt, vtpotè immediatè percutiens animam: proindè omnis ſchola cum D. Thoma docet, longè acerviſſimam eſſe pœuam damni, quàm pœnam ſenſus, non obſtante, quòd ambæ animam contorqueant.

D. Thom. 1.2.q.87. art.tic.4.

93 Purgatio ſpiritus non ſtatim ac perfecta, & abſoluta eſt purgatio ſẽſus initiũ ſumit (vt docet B. Ioannes à Cruce) ſed magis, vel minus procraſtinatur ſecundum maiorem, vel minorẽ animæ diſpoſitionem, & comparatam fortitudinem ad ſuſtinendos labores venturos, in cuius temporis intervallo, manet anima trãquilla, pacifica, quieta, & ad ſimplicem, atque amatoriũ Dei intuitum (ſeclusis ſenſibus, & phantaſmatibus) habilis, & prõpta, quæ interdum ex breviſſima meditatione, & interdum ex leviſſima tantum Dei memoratione ad huiuſmodi activum exercitium fidei, & charitatis ſimpliciter, & facilitèr aſſurgit: ſic meritò omnis ſenſus imaginarias operationes faſtidit, quia cognoſcit ſpecialius, & purius Deum intueri in ſuo interiori fundo, vbi experimentali ſecuritate cum illo converſatur.

B. Iovnnes à Cruce vbi ſupra cap. 1.

94 Senſus quoque & deordinati appetitus plerumque quaſi ſopiuntur, quandoque autem (licèt mitius ſolitò) reviviſcunt, dum enim hęc purgatio ſpiritus non perficitur, ſæpè animam oppugnare non ceſſant, quia vt docet B. Ioannes à Cruce (omnes imperfectiones, & inordinati affectus partis ſenſitivæ vim habent, & radicem in ſpiritu: propterea dum mali habitus non purgantur, pervicatię, & improbi mores non poſſunt benè purgari.) Sed nihilominus poſt factam purgationem ſenſus facilitèr anima ab eis liberatur, quatenùs illis egredientibus ipſa ad interiorem ſui fundum ſe recipit.

B. Ioannes à Cruce lib. 2. noct. obſcur. ca. cap. 3.

95 In hac intercapedine curare debet Director, quòd anima brevibus meditationibus vtatur, nec ſenſui aut eius exercitio vacet, ſed per diſcurſum, & pondus rationis ſtatim in termino meditationis conquieſcat, & per ſpecies fidei edocta, & ducta, in ſimplicem, & amatorium divinæ veritatis intuitum conſurgat, facilitèr namque, & interdum per ſolam Dei memoriam in

eo ociùs conquiescet: quòd si diu ibi permanere nō valeat, brevissimam meditationem, aliquam amatoriam, & fervidam iaculatoriam eliciat, & illico ad requiescendum in termino aspiret. *Arpiu. tract. 3. num. 15.*

96 Exercitium virtutum, & omnimodæ, & solicitæ mortificationis, studiosius hoc tempore colere debet, alioquin breviter retrorsum revocabitur, quia hæc oratio, quæ ad casus particulares non descendit, licèt det intensionem in virtutum radice, facilitatem non præstat, quia hæc ex repetitione actuum, & ex remotione impedimentorum gignitur, vt supra visum est: vndè in earum exercitio sentiet difficultatem, & oratio absque mortificatione parum, aut nihil proficit, nec sine his duabus alis mortificationis, & orationis (vt docet Bernardus) poterit spiritus in Deum elevari, sicut enim passer, qui vtramque pennam non movet, nequit perfectè volitare, ita anima, quæ vtramque alam mortificationis, & orationis æqualitèr non exercet, à terra suæ naturæ corruptæ, in elevatam divinæ cognitionis spheram consurgere non poterit: quamobrem licèt in exercitio orationis ocium sanctum colat, debet in actione de mortificatione, & exercitio virtutum solicitiùs curare. *S. Bernar. serm. 4. sup. Isaiam 6.*

97 In hoc tempore solent esse visiones, deliquia, lachrymæ, & revelationes, quia vt bene docet B. Ioannes à Cruce: (huiusmodi res sunt quādò communicationes animæ non sunt purè spirituales, hoc est, non pro solo spiritu, sicut illæ, quæ sunt perfectis, & iam secunda spiritus purgatione purgatis, in quibus omninò cessant hęc deliquia, corporisque tormenta, quatenùs iam gaudent libertate spiritus: quamobrem nullo modo eorum sensus obscuratur, nec patitur alienationem.) Quia igitur animæ non sunt omninò à sensibilibus solutæ, sed multum adhuc de sensibilitate formarum participāt, proindè earū cōmunicationes nō sunt purè spirituales, sed cum aliqua materialitate permixtæ, propterea sensus ex divini luminis infusione patitur, & deliquijs, atquè alienationibus laborare solent, vndè eveniunt visiones, & revelationes sensibiles, quæ tot periculis obnoxiæ sunt, vt supra visum est. *B. Ioannes à Cruce vbi supra cap. 1.* *Sup. tract. 5. num. 57. & 92*

98 Hinc oritur, quòd passim videmus, scilicèt complures animas, quæ in hominum conspectu nimium colluceant, & propter huiusmodi favores (prorsus periculosos) in maxima æstimatione habētur, quę forsan si per peritos, & valdè expertos viros exami-

na-

minarentur, proculdubiò in hoc intermedio statu constitutas esse cognosceretur, & quia ab habitibus imperfectis non sunt omninò purgatæ, pluta habent vitia spiritualia, & modicam virtutem, proindè aliquandò miseros lapsus, & deplorabilia scandala earum causa experiri solent.

99 Igitur reputare debet Magister, tanquam verè spirituales, eos nimirùm, qui per viam virtutum, mortificationis, & puritatis, in paupertate spiritus, & terrenorum omnium abnegatione, Christum consectantur, atquè in se ipsis induere concertant; nec eos qui extraordinarijs rebus, & sensibilibus visionibus onusti sunt, propter eas æstimet, maximè si virtutibus heroicis careant, quas solùm magni facere debet, quinimò & timeat huiuscemodi animas sua auctoritate tueri, vel extollere, vel palam facere, potest enim in magna incommoda incidere: videatur Bonaventura.

S. Bonav. de proces. relig. proc. 7. ca. 20.

100 Denique (vt tenet Taulerus) post aliquod tempus, aut annos, quibus prædictæ animę interdùm laboribus exercitæ, & interdùm cõsolationibus refertę, iter suum fervidè obsequuntur, si tamèn in eis sit dispositio, & in earum directoribus diligentia, cùm suo videri fœlicitèr, suavitèrque cum divino suo Spõso cubant in meridie (vt affirmat Henricus Arpius) repentè eis supervenit horribilis, & atra nox, atquè subita quasi violentia ablato lumine, palpabili tenebra, & densa caligine obteguntur, adinstàr illius, qui dum Solis splendorem conspicit in suo sũmo, aut meridie, improvisè ei absconditur lux, & profundæ noctis vmbris circumvoluitur, vt deplorat Hieremias, dicens: *quomodò obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion? Proiecit de Cœlo in terram inclytam Israel.* Hìc Propheta latè describit huius densissimæ noctis labores, & afflictiones sub metaphora Arcis Siõ, quæ est animę sanctę figura.

Tauler. inst. c. 11. & tom. 2. serm. de Martyr.

Arpi Theolog. myst. lib. 3. pa. 2. cap. 13. num. 3.

Tren. Hierem. 2. 1.

CAP. IX.

DE PRIMO INSTRVMENTO huius purgationis, quòd est lumen infusum modo purgativo.

101 PRinceps instrumentum huius obscuritissimæ noctis est lumen infusum modo purgativo, de quo suprà sermonem fecimus, quod in hac purgatione valdè efficacius animam torquet, & aliquos effectus diversos ab alia purgatione parit, quiã nõ solũ in ea inducit caliginẽ, cæcitatẽ, & interiorem, & itreflexam

Sup. cap. 1. à num. 8. & de inceps.

con-

conversionem ad eius fundū, vndè arescunt sensus; & mortificantur, simùlque obcæcatur potētia per excelsū infusi luminis, verumetiam (vt ait Taulerus) eam quasi per immensam molem, & ponderosum plumbi talentum, ita assiduè onerat, & opprimit, quòd quasi viribus suis confracta succumbit, & quasi suffocari, vel crepari videtur, vt contingeret ei, qui alicuius ponderis mole oppressus, in terram concideret, quòd si loco levandi oneris amplius ei adijceretur, proculdubiò crepari, & disrumpi necessè erat: sic similitèr (quamvis comparatio infima est) anima ob suam incapacitatem à ponderе infusi luminis oppressa, loco levandi eam per illius suspensionem, constantèr à Deo maiori luminis onere opprimitur, quamobrem si ab eo non reficeretur, indubiè vitam cum morte commutaret, ideò aiebat Iobus: *nolo multa fortitudine contendat mecum, ne magnitudinis suæ mole me præmat.* Et Sācta Spōsa flagitabat, quòd quasi capra, vel cervorū hinnulus ab ea discederet: *fuge* (inquit) *dilecte mibi, assimilare capræ, binnuloque cervorum super montes aromatum.* Hic quippè luminis impulsus quasi immensum pondus præmit spiritum, qui simul ab eo obscuratus, & densa caligine circumseptus angustiam mortis, atquè imponderabilem pœnam patitur.

Tauler. inst. cap. 12.

Iob 13.6. S. Greg. lib. 16. moral. c. 24. B. Ioan. à Crn ce lib. 2. noct. obscur. cap. prop. fin. Cant. 8. 14.

102 Prætereà hoc lumen in anima parit dolorem intimum, & profundissimam anihilationem, vt confirmat Philippus à SS. Trinitate, quatenùs animam componit Deo, vtpotè demonstrando eius altissimam Maiestatem oppositam nimiæ deiectioni, & miseriæ animæ, & simùl quàm dignus sit omnium creaturarum obsequio, & quàm ingratissimè peccata pro cultu retribuit: exindè divinam iustitiam, Deique vultum, quasi vindictam iumere volentem, in paupercule animæ oculos exponit, quæ nimio horrore perculsa, baratri potius cavernas eligeret, quàm iratum Dei vultum intueri: quem effectum explicat Iob, dicens: *quis mihi tribuat, vt in Inferno protegas me, & abscondas me donec pertranseat furor tuus?*

Frā. Philipp. à SS. Trinit. vbi supra art. 2.

Iob 14. 13.

103 Ex huiusmodi contrapositione nimis depauperatur anima, quandoquidèm nihil in se boni considerans, divinæ sanctitati composita redditur quasi squalida, & polluta mēstruis: *vere scio* (aiebat Iob) *quod ita sit, & quòd non iustificetur homo compositus Deo: si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere vnum pro mille.* Et Psalmista irradiante hoc purgatorio lu-

Iob 9. 2.

mine

mine ita anihilari videbatur, quòd neque se ipsum scire, neque invenire poterat: *quia inflammatum est cor meum* (inquit) *& renes mei commutati sunt, & ego ad nihilum redactus sum, & nescivi.* Videatur Gregorius.

Psalm.72 22.

S. Greg. lib.8. moral. c. 2.

104 Amplius depauperatur anima: (quia sentit in se (ait B. Ioannes à Cruce) quoddam profundum vacuũ, & paupertatem ex triplici bonorum genere, quæ ad animæ gustum ordinantur, videlicèt, naturalium, temporalium, & spiritualium, quandoquidèm se conspicit in manus adversariorum traditam, hoc est, miseriarum - *imperfectionis*, quæ in comparatione sanctitatis divinæ, quasi maximę pravitates videtur: *ariditatis*, quia lumen omninò arefacit omnes delectationes sẽsuum: *carentiæ apprehensionum*, quia lumen infusum in nullo naturaliũ discursuum innitere permittit: deniquè *desolationis spiritus in caligine*, quia hæc profunda caligo ab infuso lumine procedens, vnà cum præconcepta Dei severitate, adeò afflictam generat desolationem, quòd (Iobo teste) anima circunquaquè conspiciendo, nullum invenit auxiliatorem: *si ad orientem iero* (ait) *non apparet: si ad occidentem, non intelligam eum: si me vertam ad dexteram, non video eum: si operiar ad sinistram, non apprehendam illum: probavit me quasi aurum, quod per ignem transit:* quod pulchrè Psalmista comparat iacẽtibus in sepulchris: *sicut vulnerati dormientes in sepulchris* (ait) *quorum nõ es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferioti: in tenebrosis, & in vmbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me.*)

B. Ioannes à Cruce lib. 2. noct. obscur. ca. 6.

Iob. 23. 8. S. Gregor. lib. 8. mor. cap. 15.

Psalm. 87. 6.

105 Hinc evenire solent animę (vt ait Henricus Arpius) non solùm mortis angores, & desperationis affectus, qui verè dolores Inferni à David vocantur: *dolores Inferni circundederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis.* Quia ei sicut olim Hieremiæ videtur, quòd suæ salutis via omninò præcluſa est: *concluſit* (inquit) *vias meas lapidibus quadris.* Vndè obscuritate terrima oppressa dicit cum Ezechia: *non videbo Dominum Deum in terra viventium.* Sed etiàm ex huiusmodi caligine oritur ei spiritus vertiginis, qui adeò animam in suis operationibus obscurat, quòd trepidando timore, vbi non erat timor, in omni opere peccare lethalitèr timet, nam sicut advesperascente lumine omnia quamquàm exigua ad vmbrã conspecta apparent magna, ita inhac caliginosa purgatione, vbi crepera, & dubia ad

Arpius. lib. 2. parr. 2. cap. 13. num. 4.

Psalm. 17. 6.

Hier. Tre. 3. 6.

Isaiæ 28. 11.

afflictionem, animæ lux infunditur, bona opera ad vmbram eius conspecta, quasi sordida, & menstruata intuetur.

106 Tot denique sunt angustiæ, dolores, scrupuli, & horrores, quos in anima efficit hoc lumen purgativum, quòd eos impossibile est referre, & ad numerũ reducere, ex quibus plures refert B. Ioannes à Cruce, vbi videri possunt: & fiunt à lumine duplicitèr: vno modo per vim infusionis, qua anima immenso divinitatis pondere præmitur, concutitur, deficit, & obscuratur: alio modo per ablationem reflexionis, qua omnium, quæ bene egit, & agit, & quę ei offerre poterant consolationem, penitùs obliviscitur, & eorum tantùm, quæ male egit, & suo obscuro videri male egit, & quæ ei magnam afferunt afflictionem, tantummodò recordatur, perindè desolata amaritudine oppressa, de sua salute penè desperat, vt tenet Philippus à SS. Trinitate.

Arpiu. vbi supra.

B. Ioannes à Cruce vbi supr.

Fra. Philipp. à SS. Trizit. vbi supra.

107 Hæc omnia sapientissimè molitur Deus, vt occultè animas erudiat, & à rubigine vitiorum in fornace tribulationis emundet, inter fumosam caliginem abscondens flammam, tetram animam reddit, vt nec bona videat, quæ agit, ne immoderato amore sibi complaceat, & vt mala, quæ egit per fumum defluentibus oculis dolorosè conspiciat, & eorum radices penitùs evellat, vndè nec in sua iustitia valet consolari, neque de sua iniustitia non horribilitèr timere. Hunc affectum exprimit Sanctus Iob hisce verbis: *si peccavi, & ad horam pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, væ mihi est: & si iustus, non levabo caput, saturatus afflictione, & miseria. Et propter superbiam, quasi leænã capies me, reversusque mirabilitèr me crucias.* Hæc omnia efficit prędictum lumen, vbi ipse Deus occultè inhabitat, qui solùm ibi ad dolorem, & confusionem animæ intuetur, vt ipse Iob testatur dicens: *Id circo à facie eius turbatus sum, & considerans eum, timore solicitor. Deus mollivit cor meum, & omnipotens conturbavit me.* Videatur Gregorius.

Arpiu. vbi supra.

Iob. 10. 14. B. Greg. lib. 5. moral. à cap. 21 vsque 34. inclus. D. Thom. in lib. 10. lect. 2.

Iob. 23. 15. S. Greg. lib. 16. moral. c. 18. & 19

CAP. X.

DE SECVNDO INSTRVMENTO huius purgationis, quod est amor infusus modo purgativo.

108 INseparabilis comes luminis purgativi, & infusi est amor vivus, & ardens, similitèr infusus, & purgativus, qui duplicem (vt tenent Bernardus, & Taulerus) parit in anima pœnosissimum effectum. Primùs est divinissimè

S. Bernar. serm. 67. in Cant. Taul. sermone de Martyrio.

torquere, & opprimere potentiam, propter suam exuberantem fortitudinem, & potentiæ debilitatem, & indispositionem, ita vt meritò affirmare possimus, quòd licèt hic ignis non sit materialis, neque elevatus, vt ignis Purgatorij, tamèn torquet animam superiori, & excessiva activitate, vtpotè ex eius violenta, & abundanti fortitudine spiritum angit, cremat, & suffocat, hoc est, adeò opprimit, quòd omnes eius motus ad ea, quæ concupiscit, & appetit, destruit, conflagrat, & consumit, ita vt ei videatur amandi virtutem penitùs amisisse, & oculorum mentis obcæcato lumine, cor infuso igne consumptum perdidisse: *cor meum* (ait David) *conturbatum est, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.* *Psalm.* 37. 12.

109 Hoc intelligetur per exemplum illius, qui dum cibum, quem appetit in os immittere tentat, repente alia manus ab eius ore violentèr eripit, vndè manet appetitus dolentèr mortificatus, & illusus: ita similitèr contingit voluntati, quæ cum ad ea, quæ concupiscit extenditur, vel moveri incipit, illicò per infusi amoris flammã eius motus extinguitur, & quasi à voluntatis faucibus revocatur, & illa huius amoris involuta flammis dolet, quòd ita illusa sit, nec quidquam appetere audet, quamobrem omnes vitiosi habitus evelluntur. *Tauler. vbi supra*

110 Secundùs effectus amoris purgativi est, causare in anima dolorosam pœnam eorum, quæ antea concupivit, & dilexit, itaque potitum bonum sit ei, quasi gladius anceps, qui corpus, & animam confodit, & ratio est, quia cum omne, quod naturalitèr dilexit, immoderatè amavit, cuius speciem apud se retinet, contra cuius deordinationem amor iste purgativus dirigitur, quot sunt species imperfecti amoris, tot habet contrarios, quos destruere debet amor purgativus, quodquidèm fieri non potest absquè ingenti dolore voluntatis, in ea quippè divinus amor, quasi in luctaminis campo cum amore humano belligeratur, cuius indicati prælij buccina intimum animæ ignito clãgore conturbat, quod optimè pinxit Hieremias, dicens: *sensus cordis mei turbati sunt in me, non tacebo quoniam vocem buccinæ audivit anima mea clamorem prælij. Contritio super contritionem vocata est, & vastata est omnis terra, repentè vastatæ sunt tabernacula mea, subito pelles meæ.* Vide Richardum, & Arpium. *Hierem.* 4. 19. *Richard. de grad. violent. charit. Ar. vbi supr. num.* 3.

111 Deindè præterita gaudia voluntatis, quę in bo-

nis ſpiritualibus habuit, quaſi omninò deperdita, & irrevocabilia offeruntur, quorum ablata ſpe remanet voluntas in omnimoda paupertate, & deſolatione, dolentèr plangẽdo antiquam illam opulentiam, qua nunc privari in æternum conſpicit, quod benè dolebat patientiſsimus Rex inquiens: *ego ille, quondàm opulentus repentè cõtritus ſum, tenuit cervicem meam, confregit me, & poſſuit me ſibi quaſi in ſignum: circundedit me lanceis ſuis: convulneravit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viſcera mea. Concidit me vulnere ſuper vulnus, irruit in me quaſi Gigas.* Hoc eſt, nõ ſolum oppreſsit cor meum altiſsimus, irruens in me quaſi Gigas, verùmetiàm ità convulneravit volũtatem meam, quòd omnia deſideria mea in terram veluti deperdita effuderit, ſuiſque ignitis lanceis circundans me, non ſolùm opulentiam, quam habui ſultulit, verumetiàm tenuit cervicem meam, & confregit, ne in antiquam opulentiam redirem. Et Hieremias incipit his verbis lamenta ſua: *ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius, me minavit, & adduxit in tenebras, non in lucem.* Quia acrius deploratur amiſſa proſperitas, quàm paupertas nativa: potiùs fuit olim voluntas amplexibus dilecti, ſed repentè obtenebrata, & ab vlnis ſponſi avulſa amiſſas delitias acriùs dolet, quàm ſi vnquam eas poſſediſſet, atquè ſponſi amorem (ſuo videri) in odium converſum, implacabili odio ingemiſcit.

B. Ioannes à Cruce vbi ſupr. cap. 16. Arpiu. vbi ſupra. Iob 16. 13.

112 Circumcurſitat voluntàs varia obiecta vt aliquod ſolatium capiat, ſed dũ in omnibus laborem, & dolorem experitur, nullis ſeſe tradere audet, omnia formidat, & quod durius eſt, Deum quem iratum concipit, non ſolùm adire perhorreſcit, ſed etiàm de illo loqui, & recordari formidat, quamobrem in ſe ipſa pręcluditur, vbi creſcente flamma, & æſtuante purgativo igne, quaſi in calcaria fornace incluſa crudelitèr dolet, comburitur, & ſuffocatur, vt de ſe fatetur Hieremias, dicens: *& dixi non recordabor eius, nequè loquar vltra in nomine illius, & factus eſt in corde meo quaſi ignis exeſtuans, clauſuſque in oſsibus meis, & defeci ferre nõ ſuſtinẽs.*

B. Ioannes à Cruce vbi ſupra

Hiere. 20 9.

113 Hic effectus, quem ignis ante Deum præcedens, vel potiùs ipſe Dominus quaſi ignis conflans in voluntate producit, eam reddit quaſi temulentam, aut titubantem, propterea (vt meritò tenet Bernardus) hùnc, atquè illùnc circumducitur, quin in vllo obiecto pedem figere valeat, ſed

Hier. Tre. 3. 1.

Hierem. S. Bern. ſerm. 67. in Cant.

sed in omnibus trepidat, titubat, & cadere videtur, ossa corporis contremiscunt, & pavent, & quasi à vino madidus, qui interno eius ardore incalescens, in nullo se valet tenere, & conquiescere, sic similitèr anima, neque divini Verbi fulcris, neque terrenæ fœlicitatis delitijs sustentari potest, quamobrem quasi amens, aut ebria hùnc, atquè illùnc trahitur, & reducitur, quod mirè depinxit Hieremias dum dixit: *contritum est cor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa mea factus sum quasi vir ebrius, & quasi homo madidus à vino à facie Domini.* Hiere. 23. 5.

114 Denique purgativus amor ita voluntatem dolorosè consauciat, quòd quasi sitibundus languens, qui ardentèr cupit guttis aquæ frigidæ linguam refrigerare, sic anima amoris adustione conflagrata, illius cuius caput plenum est rore, & cincinni eius guttis noctium, id est cœlestis sponsi cupit ardentèr favoribus irrorari: sed dum labia eius stillare dulcissimam cõfectionem putat, & vehementèr sitim mitigatura perquirit; labia eius, non dulcem aquam, sed myrrham amarissimam stillare experitur, quamobrem amor ipse, quo illum desiderat, in maius ei tormẽtum vertitur, quatenùs amor amplexus Dei inire compellit, & ira, quam in illo conspicit, eam severissimè reijcit: itaquè iam tracta, iam retracta, quasi à contrarijs funibus raptata dirissimè torquetur. Cantic. B. Ioannes à Cruce, vbi supra cap. 7.

115 Ex hoc affectu oritur in anima quædam obscuritas, & impedimentum potentiarum, quibus adhuc clamare ad Deum non potest: putat enim preces eius despicere, *à Cruce*, minimèque eam auditurum, quinimò & pungentium sentium muris se concluisse, ne voces eius audire valeat, eamque simul septu ignis impenetrabili circumsepisse, vndè Hieremias dixit: *circumædificavit adversum me, vt non egrediar, agravavit compedem meum, sed & cum clamavero, & rogavero exclusit orationem meam,* B. Ioannes à Cruce, vbi supra. Tren. Hie. 3. 7.

116 In hac hebetudine potentiarum ita immergitur anima, quòd nec actioni, nec contemplationi apta redditur, & continuò eam occupãt quædam obliviones, & profundissimæ absorbitiones, quibus vbi sit ignorat, quandoquidèm neque Cœli, neque terræ, neque ipsius suæ occupationis reminiscitur, sed tota absorpta, tristis, & immersa, potiùs marmorea statua, quàm vivens homo videtur, & hoc quidèm evenit, quia Deus eam adeò intensissimè occupat, quòd ad nihil aliud, nisi ad illam intimam, & dolorosam

sam pœnam, & afflictionem spiritus potest attendere, & hoc mirabili artificio Deus animæ memoriam, non solùm ab omnibus speciebus contrarijs divinæ vnioni purgat, verumetiàm novis, & supernaturalibus erudit, & illustrat.

CAP. XI.

DE TERTIO INSTRVMENTO huius purgationis, quod est cõmercium creaturarum.

117 TErtium instrumentum huius purgationis est creaturarum commercium, à quo non pauca animæ eveniunt tormenta, vt pulchrè affert Laurentius Iustinianus, triplicitèr enim eam molestant, & affligunt: primo in ipsa pia affectione, qua eam consolare intendunt, illæ siquidem quasi artificij Domini ignaræ, veluti amici Iob, tribulationem, quam vident, non exercitio, & purgationi, sed culpis, & peccatis referũt; quamobrem mirum in modũ augent animę afflictionem, quandoquidèm consita obscuritatibus, iam apud se putat, pro suis peccatis ita dirissimè cõtorqueri: vndè firmiùs in suo erroneo sensu (per cõsolatorum sententiam) confirmatur, subindèque eius dolor, & afflictio multiplicatur, propterea eis poterat dicere cum patientissimo viro: *Consolatores onerosi omnes vos estis.* Iob. 16. 2.

S. Laur. Iustin. in fasc. amo. cap. 16.

118 Si verò meliori pietate, vel sensu ductæ de animę afflictione condoleant, non quod illa exoptat, sed quod odio habet consuadent, vtpotè quasi carnales, & spiritum nescientes, putant, per diversionem, & terrenarum occupationum voluptatem, dolorem eius esse levandum, vndè vehementèr suadent, quòd orationem saltim ad tempus relinquat, quòd sibi delectationem honestam quærat, & interdùm quòd ludis, & voluptatibus tristitiam suam eliminare procuret: & dum per eorum suasionem potiùs eam desolari, quàm consolari conspiciunt, eam quasi amentem, & fatuam reputant, & spernunt, & ex amicis facti sunt ei inimici: quodquidèm in hac purgationis nocte in metaphora Arcis Sion congemuit Hieremias, dicens: *plorans ploravit in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius, non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius: omnes amici eius spreverunt eam, & facti sunt ei inimici.* Videatur Anselmus.

Tren. Hieremi. 1. 2.

S. Anselm. in 1. ad Corinth. 1. vers.

119 Secundò, quia creaturæ sunt ei obstaculum ad assequendam tranquillitatem spiritus. in eis siquidèm nihil aliud reperitur, nisi labor, & do-

dolor: & si interdùm levandi sui doloris causa aliquantulum faciem ad eas convertat, vel eis congaudere procuret, ita illicò conturbatur spiritus, quòd interiùs sentiat, affectus suos crudeliùs solitò venire ad arma; exindè conspiciens omnia sibi esse nociva, vitæ suæ tædere incipit: *idcircò* (ait Ecclesiastes) *tæduit me vitæ meæ videntem mala vniversa esse sub Sole, & cuncta vanitatem, & afflictionem spiritus.* Et cum in hac mortalitate degenti vivere absquè creaturis impossibile sit, angitur, & vltrà id quòd dici potest affligitur spiritus, qui in nullo quiescere concupiscit nisi in Deo, quem ex defectu reflexionis, & teterrima obscuritate nequit invenire.

M. Mar. ab Agred. part. 2. num. 312

Eccles. 2. 17.

Tauler. epistola 5.

120 Tertiò, quia regulariter animæ, quæ sic purgantur, à creaturis patiuntur diriissimas persecutiones, & falsa testimonia; cum enim ad vnionem divinam, quæ hanc purgationem consequitur, requiratur exactissima purgatio, & omnium virtutum eximia radicatio, quæ per labores, & dolores facienda est, vt anima exuat veterem hominem cum actibus suis, & novum induat, qui secundùm Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis, ad hoc magnoperè iuvant persecutiones, & falsa testimonia, quia præ cæteris laboribus superbiam domant, qua vetus homo fuit affectus, & mansuetudinem, & humilitatem gignunt, quibus novus homo præditus fuit, ipso dicente: *discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

Fr. Philipp. à SS. Trinit. p. 1. tract. 3. discur. 2. art. 3.

Matth. 12. 29.

121 Propterea permittit Deus, quòd huiusmodi animæ varijs persecutionibus, & testimonijs falsis à creaturis infician-tur (vt probat Augustinus, & tenet Blosius) vt quasi lapides vivi, qui vniendi sunt illi lapidi offensionis, & petræ scandali, qui tandèm factus fuit in caput anguli, tunsionibus, & pressuris expoliti deincèps, suis locis per divini Artificis manum possint coaptari, quodquidèm in se ipso expertus fuit Sanctus Iob, cum dixit: *aperuerunt super me ora sua, & exprobrantes percusserunt maxillam meam, satiati sunt pœnis meis.* Et idem lamentatur Hieremias, inquiès: *audisti oprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adversum me. Labia insurgentium mihi, & meditationes eorum adversum me tota die.* Idè etiam experiebatur Psalmista cum à suis derelictus, & calumnijs infectus concinebat: *longè fecisti notos meos à me, posuerunt me abominationem sibi, traditus sum, & non egrediebar.*

S. Augusti. de verb. Apost. ser. 10. Blos. Psysago lib. 1. ca. 18. & lib. 3. cap. 8. nn. 5. & inst. spiri. cap. 8. §. 3. per tot.

Iob. 61. 11.

Hier. Tre. 3. 161. Psalm. 87. 9.

122 Per huiusmodi persecutiones, & testimonia cres-

cit

cit in anima tolerantia, & patientia, quarum habitus magnoperè intenduntur, ita vt sibi superior effecta, quasi puerorum ludos, aut culicis punctiones eas æstimet, vt tenet B. Ioannes à Cruce, quia nimirùm dum interiùs intẽsioribus pœnis occupatur, & delicatiori dolore torquetur, exteriores pœnas, & calumnias despicit, & contemnit, ex quarum contemptu habitus fortitudinis, & temperantię, quibus irascibilis, & concupiscibilis ordinantur, mirum in modum crescunt, & radicantur.

B. Ioannes à Cruce vbi supr. cap. 16.

125 Propter eandem rationem contemnit Dœmonis fallacias, & deordinatos motus appetitus, non quia ab vtrisque non sentiat invasiones, & stimulos, sed quia in suo obscurissimo dolore totà immersa, cętera quasi longè minora contemnens, veluti incus ferreum, malleos malleatorum propulsat, & excutit. Hac proculdubiò ratione, cùm B. Ioannes à Cruce de hac purgatione agit, nullam de tentationibus, & Dœmonis suggestionibus mẽtionem facit, sed tantùm de lumine, & amore purgativis, quasi de principalibus huius purgationis instrumentis, quia licèt homo, dum vivit, semper à Dœmone, mundo, & carne impugnetur, sed quia maiori, ac profundiori pœna in hac purgatione immergitur, & occupatur, propterea cætera ità despicit, & contemnit, quasi ab eis non oppugnaretur, quamobrem nullam de eis mentionem fecit.

B. Ioannes à Cruce, vbi supr. cap. 16. 22. & 23

124 Longè abest ab hac purgatione immediata Dœmonis astutia, vt tenet Philippus à SS. Trinitate, vtpotè purè interna, & spirituali, atquè in animæ fundo operante: verumtamen propter externa signa, atquè profundam animæ immersionem, & tristitiam, maximè cum suas fallacias conspicit despectas, huiusmodi purgationem conijcit. Cùmque eam consideret quasi hortum suis insidijs conclusum, & virtutum floribus perornatum, vt callidus insidiator murum circuit, & deforis nequissima desperationis tela intus immittit, quandoquidèm scit, vnum ex effectibus purgationis esse ingratitudines, & peccata animæ considerata, vt oppolita Diviнæ Maiestati, & puritati, à qua oppositione spiritus desicit, confunditur, & desperationis stimulis agitatur. Propterea hic callidus hostis per alias species imaginationi oblatas, curat etiàm peccata animæ adeò gravia repræsentare, quòd ei quasi penitùs irremissibilia offerat, vt illa de sua desperans salute, in vltimum

Fr. Philipp. par. 1. tract. 3. dis. 1. art. 4.

des-

desperationis præcipitium labatur: quæ dùm hoc affectu iã per infusum lumen præoccupata est, per hanc Dœmonis suggestionem maximum incurrit periculum: perindè à Directore indiget solicitè cõsolari, & fulciri.

125 Deniquè magnoperè torquetur anima per Magistri spiritualis conversationem, & provenit ex pauca consolatione, & satisfactione, quam ex eius directione, & monitis consequitur, quatenùs existimat eam non intelligere, nec veritatẽ rei cognoscere, & hoc est maximum animæ tormentum, quandoquidèm nulla alia ei remanebat consolatio, nequè aliud laborum suorum levamen, nisi Directoris sui præsentia, & commercium, quo deficiente omnem prorsùs desolationem incurrit: (cum enim illa (verba sunt B. Ioannis à Cruce) in illo malorum, & dolorum pelago sit tota imbibita, & immersa, in quo quasi in clarissimo speculo suas miserias intuetur, putat quòd ea, quę illa clarè inspicit, cæteri non vident, nec sentiunt, quamobrẽ absquè illorum intelligentia eam consolari procurant, vndè loco consolationis, maiorem dolorem recipit.) quã magna sit huiusmodi pœna? dicãt experti.

B. Ioannes à Cruce lib. 2. noct. obscur. cap. 7.

CAP. XII.

DE ALIQVIBVS REQVISITIS, & signis huius purgationis.

126 SÆpius videmus nonnullos Magistrorum confundi in dignoscenda hac passiva purgatione spiritus, & dum animam cõspiciunt obscuritatibus, laboribus, & tentationibus circumactam, putant in hac purgatione esse constitutam: sed frequentèr malè, quia ad eam paucissimi accedunt ob eorum indispositionem, & rari sunt, qui eam attingant, cum ferè certum sit, quòd purgati in ea statum fœlicissimum spiritualis matrimonij assequerentur, & ratissimi sunt, qui ad hunc statum accedant, subindèque nec ad hanc spiritus purgationem.

127 Non igitur omnes, qui laboribus, & obscuritatibus atteruntur, sunt in hac purgatione, maximè cum Deus nunquam desistat exercere iustos, vtpotè omnes corripit ad eruditionem, castigat ad satisfactionem, & torquet ad meritum, vt latiùs in fine huius tractatus manifestum fiet: paucos tamen ad Mysticam Theologiam, sive ad sui intimam vnionem eligit, vndè rari sunt, qui hac obscurissima purgatione, quæ immediatè

ciusmodi vnionem præcedit, purgentur. Propterea ne in re tanti momenti errare possint Directores, necessarium est aliqua requisita ad hanc purgationem prælibare, ac demùm signa illius offerre, quibus cognoscere valeat Magister, animę labores, & obscuritates, non ex alio exercitio, sed ex hac purgatione procedere.

128 Primum requisitum est, quòd anima de sua perfectione valdè solicita, & in suis operationibus fervida, transgressa iam sit ordinatum cursum viarum purgativæ, & illuminativæ, atquè in mortificationibus, meditationibus, & virtutibus multum profecerit, ita vt non solùm ea, quę lethalitèr opponuntur perfectioni, & sanctitati vitet, & horrescat, sed etiàm ea, quæ tantùm venialitèr, & imperfectè adversantur, & quòd in communi perfectorum statu diù constituta, & exercitata sit, quia nimirùm hæc purgatio ordinatur ad disponẽdam, & perficiendam immediatè animam ad vnionem passivã, & Mysticam Theologiam, quam vtiquè dispositionem præcedere debent omnia prædicta, vt labores, & dolores, quos nũc anima perpetitur, ad hanc spiritus purgationem referri possint.

B. Ioannes à Cruce lib. 2. noct. obscur. cap. 1.

129 Secundum requisitum est, quòd anima suo tempore transgressa etiàm sit purgationem passivam sensus, omnis namquè operatio hominis incipit à sensu, vndè omnis eius perfectio, & operationis purgatio, debet incipere à sensu, vt deincèps suo ordine spiritus perficiatur, quatenùs hic indiget morigeratos habere sensus, ne ordinem rectum spiritus perturbent, vt ipsa purgari possit, & perfici: alioquìn inconsequens esset, & difficillimum, spiritum ordinare, & perficere, relicto sensu inordinato, & rebelle.

B. Ioannes à Cruce vbi supra cap. 3 in princ.

130 Tertium requisitum est, quòd anima similitèr trãsgressa sit illam intercapedinem consolationis mediantem inter passivam purgationem sensus, & spiritus, in ea enim disponitur anima ad assequenda requisita statìm dicenda, & consequentèr dispositionem immediatam ad purgationem passivam spiritus, & necessarium est, quòd per eam dignoscatur opus, quòd in sensu actum est, & assuescat anima sensum relinquere, & purgatio spiritus plenè, & integrè in purum spiritum ordinetur, quòd fieri non posset, si anima diù per huiusmodi intervallum relinquere sensum non assueverit. Præterquàm quòd ad sustinendam hanc horribilem purgationẽ indiget anima per illam consola-

solatoriã intercapedinem refici, & roborari, & nunquàm vidimus quòd illa prætermissa, immediatè Deus à purgatione sensus, in purgationé spiritus animam transferat, vt ex auctoritate B. Ioannis à Cruce visum est: quamobrem si hoc intervallum factum nõ est, labores, & obscuritates quas anima perpetitur, referẽdæ sunt potiùs ad purgationé sensus, quàm spiritus.

Supr. cap. 2. num. 93.

131 Quartum requisitum est, quòd licèt anima non sit à sensibilibus delectationibus penitùs absoluta, quinimò, & eis ad satietatem vti procuret, spiritus tamèn aliquo modo (quasi pastus delicatiori cibo) easdem sensibilitates, quas appetitus concupiscit, fastidiat, & sæpissimè in intima solitudine, & paupertate consistat, vt bene notat Henricus Susón, quia nimirùm ex vi antecedẽtis purgationis remanet spiritus simplicior, & purior ad percipiẽdam in sui fundo divinam vnionem, quæ eò efficaciùs spiritum ad se trahit, quò animá efficitur purior, & simplicior, quamobrem gustato spiritu, delectationes appetitus fastidire necesse est.

Henric. Susón epi. 30. in med.

132 Quintum requisitum est, quòd anima nullatenùs de sua sensibili, & delectabili fruitione sit secura, sed quòd dum abundantia spiritus congaudet, profundam in se sentiat amittendæ dulcedinis suspitionem: latet enim intrinsecùs quasi delicatissimus dolor, qui est præsagium venturæ tribulationis, vt suprà dictum est. *Supr. nu. 89.*

133 His suppositis requisitis, signa huius purgationis spiritus, quæ solicitè, & attentè debet considerare Director, hęc sunt. Primò, quòd anima nullo modo possit per sensibilia phantasmata, & meditationes Deum invenire, quia hæc purgatio adeò animam absorbet in illa intima, & dẽsa caligine, vbi spiritus delicatissimè, & irreflexè Deum gustat, quòd omnia sensibilia, & materialia additamẽta horret, despicit, & fastidit: præterquàm quòd ei impossibile est aliò divertere, quia in sui fundo, quasi in obscurissimo carcere, ità inclusa est, & tradita, quòd nullo pacto ab eo egredi potest, vt fatetur David, dicens: *traditus sum, & non egrediebar, oculi mei languerunt præ inopia*: & Hieronymus: *clausum, & non prodeuntem posuisti me*: alij legunt apud Lorinum: *carceratus sum, & non exibo, vel conclusus sum, & non egrediar*: item alij: *vt exire nequeam, vel in carcere inclusus sum, vt non videam quando explicem me.* Et idem expertus fuit Iob cùm dixit: *si expavi ad multitudinẽ* ni-

B. Ioannes à Cruce vbi supra cap. 17. & 21.

Psalm. 87. 10.

Iob 31. 34.

nimiam, & despectio propinquorum terruit me, & non magis tacui, nec egressus sum ostium. Quasi dicat: ad nimiam multitudinem dolorum expavi, & suspendium sensibilium elegi, & à tumultu eorum quasi propinquorum conterritus sum, & intra me mutus, & tacens, ad ampliùs cum illis conversandum non sum egressus.

S. Greg. lib. 22. moraliù, cap. 12. & 17.

Videatur Gregorius.

134 Secundum signum est, quòd anima, illa caligine circunsepta sentiat, se vehementissimo amore comburi, & vulnerari, ac si in ardenti fornace inclusa, densoque eius fumo obcæcata, nihil præter ignis ardorem perciperet, cuius effectus causa est, quia vt ait B. Ioannes à Cruce: (omnes animæ vires in amore coacervantur, & colliguntur, quia dum intellectus caligine involvitur, tota vis animæ in amorem declinat, subindèquè necesse est, quòd magna amoris flamma excitetur, qua anima vehementèr conflagrata, in dilecti desiderio incalescat.) Quòdquidem experiebatur Isaias, cùm dicebat: *anima mea desideravit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordijs meis.*

B. Ioannes à Cruce, vbi supra. cap. 10.

Isaiæ 46. 2.

135 Tertium signum est, quòd anima habeat æstimativum Dei amorem, hoc est, quòd solùm doleat, & angatur, quatenùs iudicat in omnibus Deo displicere, non autem quatenùs illa tormentis afficitur, vt multis rationibus probat B. Ioannes à Cruce, ita vt si de complacentia dilecti esset secura, suam totam deliciam, & gloriam constitueret in tormentis, & hoc est, quod dolebat Iob, dicens: *quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi gravis? Cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam? Eccè nunc in pulvere dormiam.*

B. Ioannes à Cruce, vbi supra. cap. 16. in fin.

136 Quartum signum est: (quòd non obstante aviditate (verba sunt B. Ioannis à Cruce) caligine, & dolore, valdè solicita sit anima, non solùm in vitandis peccatis, & imperfectionibus, sed etiàm in perquirendis omnibus, quibus magis possit dilecto placere.) Quòd nimirùm provenit ex eius ardentissimo, & appretiativo amore, & omnia, quæ dilecto suo placere possunt, operari non renuit, etiàm quocumque laboris, & doloris pretio.

137 Quintum, & vltimum signum est, quòd anima in hac purgatione nullam molestiam sentiat tentationum, suggestionum, aut persecutionum, vt multis rationibus probat B. Ioannes à Cruce, non quia earum non agitetur stimulis, sed quia longè maiori pœnæ attenta, minoribus atten-

B. Ioannes à Cruce, vbi supr. cap. 16. 21. & 23.

tentionem non præstat, quinimò in sua caligine immersa, tela nequissimi, quasi in lõginquo manere, & configi intuetur: itaquè si anima, vel ardore libidinis, vel persecutionibus, aut alijs tentationibus angitur, & turbatur, absquè dubio purgationem huiusmodi non attingit, quandoquidèm nullum istorum signorum deficit animæ sic purgatæ. Ex quibus poterit coniectari Director, an labores, quibus anima affligitur, sint ex hac purgatione, aut ex alia divina permissione.

CAP. XIII.

DE PRACTICA INSTRVCtione Directoris circa hanc purgationem spiritus.

138 OMnibus prędictis maturè perpẽsis, si cognoscat Director, quòd verè anima sit in hac horribili purgatione spiritus, debet cum illa se gerere compassivè, & humanitèr, quia afflicto non est danda afflictio: quamobrẽ caveat proferre ei verba inconsolatoria, minùsque nullo eventu, vel causa affirmare, illam esse deperditam, aut illusam, poterit enim eam in desperationem adducere, sed quasi infirmam, & gravissima ęgritudine laborantem curet eam mulcere, & consolari; deindè nullo prętextu ei permittat confessionem generalem facere, neque vitæ anteactæ, aut præsentis scrupulos admittat, sed omnes eius phãtasias despiciat, quandoquidèm longè absunt à libera cooperatione voluntatis, sed procul dubiò oriuntur ab spiritu vertiginis, citrà animę consensum: curet etiàm, quòd frequentiùs solito (facta priùs brevi peccatorum cõfessione) ad Sacrosanctam Eucharistiam accedat, quia regularitèr talis anima propter suum phãtasticum timorem, & divinę magnitudinis conceptum, tentatione non communicandi affecta erit, quam vtiquè fovet, & auget Satanas, ne in fortitudine cibi istius vsquè ad montem Dei Horeb, id est, vsquè ad altitudinem vnionis, possit pervenire: prętereàm quòd etiàm anima indiget hac divinissima refectione, vt possit induere fortitudinem ad tolerãdos huius pœnosissimæ noctis labores.

139 Si Discipulum hunc videat corporalitèr ægrotare (multotiès enim contingit, tàm ex naturali, quàm ex supernaturali causa) ei humanitèr, & affabilitèr assistat, atquè ab eo damnationis timores auferre procuret, solent enim aliqui in huiusmodi casu animam nimis torquere; si prospera valetudine

potiatur, eum non oneret pœnitentijs, & rigoribus, quinimò & solitos temperet, aut si casus exegerit, omninò auferat, pœna enim, qua interiùs torquetur, longè superat omnes exteriores pœnitentias, quamobrem indiget interdùm aliqua honesta recreatione, vt benè consulit Ioannes à Iesu Maria, nisi fortè talis sit illa caliginosa absorbitio, quòd recreatio ei in maiorem pœnam, & dolorem convertatur, vt regularitèr contingit.

Fr. Ioannes a Iesu Maria in schol. ora. tract. de pœnit. n. 3. & 11.

140 In tantæ obscuritatis offuscatione solet Deus lumen purgativum in illuminativum convertere, vt tenet Richardus, vtpotè coaptando potentiam lumini, vel lumen accõmodando capacitati potentiæ, & tunc illicò anima ab omnibus suis afflictionibus liberatur, & oriente veritatis Sole, fugientibusque tenebris, omnia clarè, vt sunt, conspicit, nempè omnes suos timores fuisse vmbras, & phantasmata purgativæ noctis, subindèque vanos, & nullius momenti, Deumque habere Patrem, Amicum, & Sponsum: insuper manifestè cognoscit bona, quæ in illa obscuritate assecuta est, & opus mirabile, quòd in ea operatur, dignum solius manus Divini Artificis.

Richard. part. 1. de grad. vio. cbarit.

141 Tunc ei ardens amor conceditur adeò suavis, sapidus, & dulcis, quòd in illa Sponsi vinaria cella, quasi ebria superabundat gaudio, & exuberat consolatione, vt cõfirmat Taulerus, & ita secura dilecto gaudet, vt verè putet, quòd iam tribulationũ hiems transijt, & imber caliginum abijt, & recessit, & ver floridus nunquàm marcescendus fœlicitèr advenit, eius quippè cõsolationis abundantia sæcula omnia transigere videtur, vt in simili eventu credebat Psalmista, concinens: *ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum.*

Taul. ser. de Marty. prop. fin. Cant. Psalm. 29. 7.

142 Si autem purgatio non sit consummata, licèt animæ videatur præsentem fœlicitatem metas temporalis durationis pertransire: (nihilominùs tamèn (ait B. Ioannes à Cruce) non omninò tollitur ab anima aliquid (licèt nesciat quid sit) quod latet intrinsecùs, & animę fœlicitatem cum aliqua calamitate permiscet, vtpotè intùs sentiendo quemdam inimicum, qui licèt quietus, & quasi soporatus videatur, timet tamèn quòd aliquandò à somno excitetur, eamque in maiorem calamitatem inducat: & verè ità contingit, quia dum magis secura iudicatur, iterùm eam deglutit, & absorbet in alio caliginis gradu plùs obscuro, duro, lamentabili, & diuturniori, quàm præterito.) Quòd similitèr post suam abun-

B. Ioannes à Cruce, vbi supra. cap. 7.

abundantiam expertus fuit idem Psalmista, propterea subiunxit: *avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.* *Psalm. 29. 8.*

143 In hoc igitur afflictionum parenthesi debet Director sui muneris ostendere peritiam, quatenùs debet ità animæ delectationem mensurare, quòd ad reficiendam eam sufficiat, & nihil supersit ad immoderatam delectationem appetitus: insuper debet eius affectus ità ordinare, quòd neque extinguat hoc levamen à Deo misericorditer concessum, neque gaudio eius perfrui vsque ad satietatem animę permittat, eamque debet per illuminativam consolationem ità dirigere, quòd simul prædicta dulcedine fruędo, eiusdem dulcedinis gustum, & proprietatem mortificet, alioquin ei multum nocere poterit, vt affirmat Bonaventura, vtpotè si eam privat consolatione, qua ad vires spiritus reficiendas indiget, vel si eam vsque ad satietatem perfrui concedat. *S. Bonav. de proces. relig. proces. 7. c. 11.*

144 Quod cognosci poterit per exemplum cuiusdam famelici hominis, cui post lõgam inediam plurima offertur ciborum copia, quibus vesci permittitur vsque ad satietatem. Si igitur ille immoderatè epulis tradatur, exuberante stomacho, plus ei noceret cibus, quam reficeret, sed indiget illum tantum cibum sumere, qui facultatem stomachi non excedat, vt optima coctione facta dissipatæ ad modùm vires reficiantur: ità similitèr debet Director gaudium consolationis temperare, & immoderatam animę fruitionem impedire.

145 Modus autem practicus temperandi consolationem est, præcipere animæ quòd statim ac liberè possit (si viderit consolationem in sensum derivari) omninò illam delectationem prohibeat, quamvis ad hoc media pœnosa adhibeat, totam verò vim consolationis ad parum spiritum reducat, in quo non ad satietatem, sed cautè, & moderatè motionem amatoriam sequatur, quòd quidem fit humilitèr, sibi persuadendo breviter eventuram esse maiorem caliginem, & tribulationem: itàque timor, & amor in illa consolatione miscentur, & dum amor vehementi dulcedine spiritum rapit, timor vim amoris cohibet, & temperat, & ad debitum ordinem reducit: propterea debet anima ità gaudere consolatione, vt habeat pro certo, quòd eo pœnosior erit ventura caligo, quo maior sit præsens consolatio, quamobrem tremens gaudeat, gaudens tremat, & proprietatem consolationis amittat, & hoc modo simul

mortificatur, & reficitur ſpiritus, & conſolatio infuſa vires eius non enervat, ſed reparat.

146 Inhoc medio tempore ſolent contingere impetus, non omninò materiales, nec purè ſpirituales, ſed mixti, pro quorum directione re-
Supr. tra. l. cap. 16 currere debet Director ad ea quę ſuperius diximus, cum de illis ſermonem fecimus, ſciés, quòd omnis eius cura ad duo reduci debet, nempè ad tempus laboris, & caliginis, in quo animam debet conſolari, & in quantum poſsibile ſit, levare, & refocere, & ad tempus intermedię conſolationis, in quo prædicto artificio debet gaudium temperare, & animam ad nudam paupertatem ſpiritus dirigere, quatenus ab ea dum conſolationis inordinationem abſtulerit, & purè Deum ſolum quærere, datoremque magis, quàm donum æſtimare docuerit, velociùs purgatio ſpiritus terminabitur, quandoquidem hæc ſit ad penitùs evellendam animę proprietatem.

CAP. XIV.

DE COMMODIS HVIVS PVRgationis.

1. Reg. 2. 6. 147 QVam pulchrè cecinit Anna Mater Samuelis: *Dominus mortificat, & vivificat, deducit ad inferos, & reducit: Dominus pauperem facit, & ditat, humiliat, & ſublevat, ſuſcitat de pulvere egenũ, & de ſtercore elevat pauperem, vt ſedeat cum Principibus, & ſolium gloriæ teneat.* Quæquidem prophetica modulatio purgationi ſpiritus meritò coaptatur, quia nimirum anima, quæ per hanc purgationem mortificatur à Deo, & ſibi ipſi, ac veteri homini mortua, mortiſque angores experta, in novam trãſfertur creaturam, novique hominis indumento circundata mirabilitèr à Deo vivificatur, & dum in ſuæ vilitatis profundum, & diriſsimæ æmulationis Infernum deducitur, ad paſsivæ illuminationis fœlicem ſtatum reducitur, & quãtò magis naturalibus, acquiſitis, & ſupernaturalibus donis depauperatur, tantò ampliùs (vt alter Iobus) in duplum eiſdem donis locupletatur: & deniquè dum humiliatur vſquè ad corruptionis, & pręvaricationis ſuę ſtercus, ad myſticam Dei vnionem, divinumque contubernium elevatur, & ex hac mortalitate, vbi terræ adhęrés, quaſi à lõgè, & inter velamina Deũ cõtẽplatur: tandèm mortalitate depoſita, facie ad faciem ad videndum Deum Deorum in Syon accedat, ibique ſedeat cum Principibus, & ſoliũ gloriæ teneat. *1. Reg. 2. 8.*

Mul-

148 Multa commoda ex hac horribili nocte, & humiliatione evenire animę, dubium non est, quæ brevitèr referre operę pretium erit. Primum sit, quòd per eam evelliţur in anima, & eradicatur omnis inordinatus creaturarum affectus, quandoquidèm anima anihilatur in ordine ad res terrenas, quia in illis nihil reperit præter laborem, & dolorem, vanitatem, & afflictionem spiritus: similitèr depauperatur in ordine ad cœlestia, quia ea procùl à suis operibus inspiciendo, Deumque quasi inimicum formidãdo, nec propter spem gloriæ movetur, nec Deum propter aliquod propriũ lucrũ diligit, sed propter solam eius bonitatem increatam, cuius amore tantò intrinsecùs tangitur, quantò extrinsecùs omnibus lucris privatur, quamobrem omnia contemnendo sublimiùs in omnibus dominiũ acquirit, quo posteà ordinatè, & absquè periculo, in Deo, & propter Deum omnia possit meliùs possidere: ideò dixit Apostolus: *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.* 2. *ad Corint.* 6. 10.

149 Rationem affert B. Ioannes à Cruce his verbis: (quia sicut elementa, vt omnibus entibus, & compositis naturalibus communicentur, oportet, quòd nulli particularitati colorum, odorum, vel saporũ sint affecta, vt cum omnibus, coloribus, odoribus, & saporibus possint concurrere, ità oportet spiritum simplificari, purgari, & denudari ab omnibus modis affectionum naturalium, tàm actualium, quàm habitualium, vt possit liberè communicare amplitudinem spiritus divinæ Sapientiæ, in quo ob eius munditiam, certò excellentiori modo omnium rerum sapores deguştat.) Hæc extaticus Doctor. *B. Ioannes à Cruce, lib. 2. ca. 9.*

150 Secundum commodum est, quod voluntas manet immediatè disposita ad recipiendas passivas influentias divini amoris, congenito in ea quodam speciali sensu extra omnem sensum naturalem, ad plenè, & suavitèr deguştandas illas amatorias, & divinas communicationes, vt testantur Laurentius Iustinianus, & Ioannes à Cruce, quòd clarè indicavit Ecclesiasticus, dicens: *creavit illis scientiam spiritus, sẽsu implevit corda illorum.* Vt igitur cor, sive voluntas animæ possit huiusmodi sensu impleri, necessarium est, quòd evacuetur, & purgetur, non solùm ab omnibus affectionibus terrenis, sed etiàm ab earum habitibus, quia dum aliquid remanet in corde, quod possit affectionibus terrenis inhærere, hoc divino sensu impleri non potest, & hoc consequitur per hanc pur-

S. Laur. Iustin. in fasci. amor. cap. 14. *B. Ioannes à Cruce, vbi supra cap. 9.* *Eccli. 17. 6.*

purgationem, quandoquidem per eam omnium terrenarum affectionum habitus evelluntur.

151 Tertium commodum est, quòd intellectus manet immediatè dispositus ad divinam vnionem, vt confirmant prædicti, quia nimirùm ab omnibus naturalibus formis abstrahitur, siquidèm in nulla earum potest fulciri, neque pedem figere, quamobrè assuescit in illa cognitione, quæ suprà se ipsum est, perseverare, subindèque dilatatur, & fit capax recipiendi divinam, & passivam communicationem, quæ ratione exactissimæ purgationis, & adeptæ perfectionis, non procùl abest ab anima sic purgata.

8. *Laurè. Iustinian. vbi supra* *B. Ioannes à Cruce, vbi supra cap. 25. n. 3. & 4. & ca. 13.*

152 Quartum commodum est, quod hæc purgatio plenè pertingit vsquè ad divisionem animæ, & spiritus, vt tenet Ioannes à Cruce, quia illa prætermissa cognoscit anima, & distinguit motus partis inferioris, & superioris, ac perindè in ea oritur libertas spiritus, qua nullis deinceps scrupulis attingitur, quatenùs clarè distinguit operationes carnis, & repugnantiam spiritus, subindèque rationabilitèr nequit conturbari, sed ingreditur in perfectã libertatem filiorum Dei.

B. Ioannes à Cruce, vbi supra cap. 13. in fin. & cap. 14. in fine.

153 Quintum commodũ est, quòd facilè scit fugere iurisdictionem Dœmonis immediatam, cum illicò ac ille ad imaginationem emmittit suggestionem, anima ad sui fundum colligitur, eumque foras illusum, & rabidum derelinquit, ex cuius repetita illusione, & præcipuè ex perfectissima purgatione, tale super illum acquirit dominium, quòd veluti immundam muscam, vel formicam despiciat, & contemnat, vt confirmant Laurentius Iustinianus, Ignatius de Loyola, & Ioannes à Cruce, quinimò Dœmon ità timet has animas purgatas, quòd regularitèr earum præsentiam, abiquè magno tormento sustinere non potest: quodquidèm animæ provenit ex divino consortio, & intima cum Deo vnione, cuius fortitudine quodammodo participat.

S. Laurè. Instinian. de cap. eoanu. ca. 14. S. Ignat. de Loyolæ de 2. ora. mod. rcg. 12. B. Ioannes à Cruce, vbi supra cap. 23. per tot.

154 Sextum, & vltimum commodum huius purgationis est, præter dona, virtutes, & charismata, quibus anima rem net ornata, per eam disponitur immediatè ad vnionem passivam, quam à Deo frequentissimè recipit, vt testantur Laurentius Iustinianus, Ioannes à Cruce, & Henricus Arpius, quandoquidèm Deus animæ pulsanti aperire non dubitat: huic animę, quam per tales labores, & dolores mundam, & perfectè purgatam relinquit, non solùm illi-

S. Laur. Instinian. vbi supra. B. Ioannes à Cruce, vbi supra cap. 24. n. 1.

cb

cò aperit, sed ipse Dominus cordis eius ianuam frequentèr pulsat, vt in eam intrare, & cum illa cœnare possit, propterea dixit: *eccè sto ad ostium, & pulso, si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.*

Arpiu. lib. 3. p. 2. ca. 13. n. 4. Apocalyp. 3. 20.

155 Adeò enim benignus est divinus amor, quòd non solùm aperienti statim occurrit, sed mille verbis præcatorijs, & amatorijs clamoribus, cordis ianuam reserare, & intrare solicitat, vt in canticis canticorum dicitur: *vox dilecti mei pulsantis: aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea, quia caput meum plenũ est rore, & cincinni mei guttis noctium.* Benedictus sit tantus amor, tantaque benignitas in tam excella, tàmque incomprehẽsibili maiestate, & erga miseram prorsus, & contemptibilem creaturam; ò fœlix dolor, ò fortunate labor! Quàm egregiè Apostolus dixit: *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.*

Cant. 5. 2.

Ad Rom. 8. 18.

CAP. XV.

DE PVRGATIONE PASSIVA amoris.

156 NOvum fortè multis videbitur, quòd de tertia purgatione passiva sermonem habeamus, quandoquidèm ferè ab omnibus Mysticis prætermittitur, qui duas tantùm purgationes passivas concedunt, maximè cum homo alias non habeat facultates, præter sensitivas, & spirituales, pro quibus satis abundè providetur in duabus purgationibus sensus, & spiritus, nam pars sensitiva perficitur per purgationem passivam sẽsus, sicut & pars superior per purgationem spiritus, quamobrem superflua videtur altera nova purgatio. Sed licèt hoc verum videatur, nihilominùs tamèn experientia, quæ est optima rerum Magistra, docet, dari tertiam purgationem, quam etiàm suadet ratio (vt infrà videbitur) & nullus Mysticorum expressè negat, quinimò absquè nomine purgationis, sed amoris pœnosi, eam suis scriptis commendant, & præcipuè B. Ioannes à Cruce, in pluribus locis sui mirabilis Cantici.

157 Singularissimè autem expertissimus vir Henricus Arpius, inclyti Ordinis Sancti Francisci, has nostras ternas purgationes ordinatè refert, sub insigne trium sagittarum probationis, scilicèt, sensus, spiritus, & amoris purgativi, qui postquam commoda purgationis spiritus describit, atquè frequentes divini amoris contactus, quos (ea prætermissa) patitur anima purgata, ex quibus amore

languens in ardentissima Spõsi desideria prosilit, de hac amoris purgatione loquens, sic effatur: (& in hoc desiderium vulnerabit cor eius sensibili dolore, qui dolor augetur, & renovatur in exercitijs anheloſi amoris ad Deum: & hæc est tertia probationis sagitta. Vndè quandoquè videbitur lãguenti, quòd cor, & sẽsus dilaniabuntur, & disrumpentur, & tota natura desideriosis consurrectionis impulsibus mori, & deperiri debeat, efficacia amoris impatientis agitata. Dum igitur impatiẽs amator sic æstu divini amoris vulneratus, & languidus, ardore continuo per impatientiam decoquitur, & detorretur, flamma desiderij, & affectionis in dies accrescente, quamdam intolerabilem cordis angustiam incurrit, velut si parturiens parturiendi facultate privetur. Quo fit, vt dum intuitu vicario, nunc vulnus cordis, nunc vultum amati contemplari non desinit, siccitate crescente (quæ sima caloris est) simul crescat, & ardor impatientiæ, & dolor angustiæ: & hic probantur occultè filij Dei.) Hæc Arpius. Cum igitur amor, qui hisce animabus infunditur, non solùm pariat habitualem dolorem, sed etiàm purget voluntatem ab aliqua indispositione, sive habituali dissimilitudine cum divino obiecto, cui perfectè copulanda est, proindè merito purgationis amatoriæ nomine insignitur, de qua brevissimè agere oportet, quia in ea parvum operis restat Directori.

Henric. Arpius Theolog. myst. lib. 3. p. 2. c. 13. n. 4. prop. fin.

158 Hęc amoris purgatio tota dirigitur ad voluntatem (vt ex Augustino probat Dionysius Carthusianus) licèt illius motiva in intellectu recipiantur, quia efficitur vulnerando voluntatem efficaci radio divini amoris, præcedẽte in intellectu altissimo conceptu dilecti, cui additur quædam activissima, & penetrativa amoris flamma, quæ inflãmando voluntatem, simùl ab ea aliquid imperfectum consumit, scilicèt aliquem quasi fumum proprietatis, qui ad perfectè introducendam formam divinam aliquantulum resistebat: quare pulchre Spõsa Sancta flammam istam cõparat flammæ lampadis, quę simùl ardet, & fumum extrahit: *lampades eius* (inquit) *lampades ignis, atquè flammarum.*

Dionys. Carthus. de fon. luc. art. 17.

Cant. 8. 6.

159 Ratio huius purgativi amoris probari potest per paritatem purgationis spiritus: sicut enim hæc fit ad eradicandos habitus imperfectos, quia prima purgatio sensus propter naturalem animæ invaletudinẽ eos omninò evellere non potuit, vnde necesse

est

est per secundam purgationē perficere, quod prima imperfectum reliquit: ita similiter evenit in hoc casu, quia licet per secundam purgationem maneat spiritus purgatus, & vacuus ab omnibus formis impedientibus divinam vnionem, & voluntas simùl vacuata à suis imperfectis habitibus, remanet tamen in ea aliquis præceps motus, vel amatorius impetus, sive aliquod inquietum desiderium de amato.

160 Et licet hæc amatoria inquietudo non sit immūditia, aut vitium culpabile, vt colligitur ex Laurentio Iustiniano, inducit tamen aliquē obicem ad perfectè introducēdam formam divinam, sicut in tabula benè perpolita non est vitium radicale, quòd non sit quieta, & immobilis, & tamen artifex non potest in ea optimam cælaturam facere, donec quieta sit, & firma: neque similiter vitium est lucidissimi speculi, quòd inquietum sit, & tamen nequit vultus prospicientis in eo perfectè repræsentari, donec quietum sit, & tranquillum: ita etiàm in anima, in qua licet illa amatoria inquietudo non proveniat ex vitio radicali, tamen indiget pacificari, vt perfectum opus divinum, & deiformitas perfectè introducatur: & sicut Angeli purgantur non ab immunditia, aut vitio, quòd habere non possunt, sed ab habitu dissimilitudinis, & à divini luminis minoratione, vt tenet Dionysius, ità similitèr anima hìc purgari debet, non ab immunditia, aut vitio, quod non habet, nam per purgationem spiritus mundata est, sed ab hac inquietudine, & ab habitu dissimilitudinis impediente introductionem deiformitatis perfectę.

S. Laurē. Iustinian. tract. de triumph. Christ. agon. cap. 24.

M. Maria ab Agred. p. 2. nu. 402.

161 Nullus equidem expertorum negare poterit, quòd in matrimonio spirituali, ad quod immediatè hæc anima disponitur, quantò sunt elevatiores, purioresque eius communicationes, tantò necessaria est in anima maior, & elevatior dispositio, & tranquillitas, quæ nimirùm assequenda est, non ampliando, & dilatandǫ potentiam, sed eam acuminando, & simplificando, quòd efficitur, non solùm superaddendo, sed potiùs auferendo ea omnia, quę obstare possunt puræ, & simplicissimę communicationi divinę, & hanc ablationem meritò purgationem vocamus, quò enim purius, & subtilius crystallus illuminanda est per radium lucis, eò perfectiùs à nęvis, & maculis est purganda.

M. Maria ab Agred. p. 2. n. 401.

162 Nulla potentia ità subiecta est immoderationi, sicut appetitiva, ob duplicem

rationem: prima, quia affectiva est, & ex natura sua caret modo, & rapitur in obiecta, vndè aiebat Bernardus, quòd (modus diligendi Deum est sine modo diligere.) Quodquidem intelligendum est de constituendo termino amori, non verò de modo amandi, qui potest esse inquietus, & interdum valdè imperfectus, & quia potentia affectiva facilè metas moderati amoris excedit, quatenùs desiderium, quod est actus eius elicitus, sæpiùs debitos limites transgreditur.

S. Bernar. de diligē. Deo.

163 Secunda ratio est, quia potentia appetitiva est cæca, quamobrem ad præcipitium est facilis, maximè cum prætergrediatur metas intelligentiæ, vt supra probavimus ex D. Thoma. Cum autem hæc potentia vt modi divini fiat particeps indigeat se ei totalitèr assimilari, non solùm in motivo amoris, sed etiàm in modo, & cum divinus modus amandi sit quietus, pacificus, & tranquillus, absque vlla precipitatione, inquietudine, aut immoderatione: ideò necessarium est, quòd per hãc purgationem disponatur ad amandum intensi simè, sed tranquillè, pacificè, & absque impetu, & præcipitatione. Videatur M. Maria ab Agreda.

Supr. tra. 2. num. 129.

M. Mariæ ab Agred. p. 2. n. 401. 402. & 405.

164 Cum autem anima exarida, & profunda nocte purgationis exeat sitibunda, & vulnerata, & constituatur in desponsatione spirituali, quia communitèr Deus facta secunda purgatione illicò animæ desponsatur, & cum in hac desponsatione (vt ait Theresia) (multotiès Deus ab illa recedat) ex huiusmodi absentia amati adeò dolens, & quasi impatiens redditur, quòd (B. Ioanne à Cruce teste) (si Deus illam non roboraret, ac fulciret, absque vlla dubitatione moreretur.) Tanta est absentiæ, & amoris pœna, quæ quidem debet moderari, & pacificari ad assequendum diuinum matrimonium, in quo licèt amoris flamma animam absumat, & consummat, verùmtamen omnem pœnam, & dolorem excludit, vt idem B. Doctor affirmat dicens: (est flamma, quæ consumens, pœnam non parit, quia est flamma suavis transformationis amoris.) Itaque vt hæc transformatio, & deiformitas perfectè fiat, necessarium est quòd anima per eandem flammam amoris purgetur, & disponatur, id est omninò reddatur pacifica, & tranquilla.

B. Ioannes à Cruce, Cant. 3. vers. vlt.

Idem Cat. 39.

165 Igitur fit hæc purgatio per quandam vividam amoris flammã, quæ arefacit, & consumit in voluntate omnem inquietudinem, impetum, & præcipitationem, simùlque eam afficit adeò delicata,

cata, & ſuavi; œna, ac ſi gladio ſubtiliſſimo, & ancipiti transfoderetur, cuius intenſiſſimum, licèt ſuavem dolorem ſuſtinere non poſſet, niſi divinitùs confortaretur. In hoc divini amoris ſublimatorio omnis diſſimilitudinis habitus, & imperfectionis rubigo penitùs extrahitur, & anima ſecundum hanc potentiã exit ſublimata, ſimplex, & plenè ad deiformitatem diſpoſita, atquè ad recipiendas altiſſimas matrimonij communicationes apta. Videatur Henricus Arpius, & Dionyſius Carthuſianus.

Arpius, vbi ſupra vſq. ad fin. cap. 13. Dionyſius Carthuſ. vbi ſupra.

166 Et quamvis hæc amoris ſublimatio, ſive purgatio ab ſtatu deſponſationis vſquè ad ſtatum matrimonij cõtinuetur, ibique finiatur, tamen ſcire oportet, quòd etiàm in ſtatu matrimonij (quia Deus ſemper magis, magiſque communicabilis eſt) aſsiduè ad vlteriores favores recipiẽdos eam purgat, & diſponit, ſed quia amor, quo illic eam diſponit, & purgat nullũ habet effectum pœnolum, propterea non eum purgativum vocamus, ſicut iſtum, qui diriſsimam, & ſuaviſsimam pœnam cauſat.

167 Ampliùs progreditur hic amor purgativus, nempè ad perfectè purgandum id, quod fortè imperfectum permanſit ex ſecunda purgatione ſpiritus, abſumit namquè, & conſumit in ânima omne terrenum, quamobrem iam vitam terrenam non vivit: quæ enim per hanc purgativam amoris ſtammam purgatur, iam non in ſe, neque ſibi vivit, ſed tota vivit Deo, & in Deo, vndè poteſt dicere cum Apoſtolo: *vivo ego, iam non ego: vivit verò in me Chriſtus*: ſed non propterea tentationes non ſentit, quandoquidèm dum in hac degimus mortalitate abſque luctamine vivere non poſſumus, ſcriptum eſt enim: *Militia eſt vita hominis ſuper terram*. Vndè dum ab hac mortalitate non eximitur, nec à mortalitatis ægritudinibus liberatur, verumtamèn in hoc amoris ſublimatorio iam purgata, omne id, quod Deus non ſit, deſpicit, & quòd Deo diſplicere poteſt, totis viribus fugit, & odit. Deniquè ea, quæ in prædicta purgatione agere debeat Director, dicemus in manuductione practica.

Ad Galat. 1. 16.

Iob. 7. 1.

CAP. XVI.

DE ALIIS LABORIBVS, ET afflictionibus, quibus animæ extra purgationem exercẽtur.

168 Solent multoties ſpirituales Magiſtri, dùm animam conſpiciunt afflictionibus, laboribus, vel diaboli-

cis

eis persecutionibus affectam, statim putare, & affirmare, esse in vna ex prædictis purgationibus constitutam, & multum errare possunt, quandoquidem pro animabus purgantibus valdè diversa debet esse directio, & securitas, quæ enim sunt in purgatione, licèt aliquando affirment, aut timeant peccatis consentire, nõ statim, nec ita eis, sicut & cæteris, quæ non purgantur adhibenda est fides, quia habent intellectum conditum tenebris, subindèque eis album videtur nigrum, & è converso: præterquàm quòd diversa eis adhibenda sunt remedia, quamobrem examinare debet causas laborum, & tentationum, quæ multifariè esse possunt, & nobis congruum erit aliquas adducere.

169 Prima esse solet, vt anima assuefacta ad bellum non amittat præliandi cõsuetudinem, & non desidia, nec segnitie, sed vigilanti studio quasi in procinctu certaminis semper posita sit, vt à Dæmone reportata victoria, verificari in illa possit illud Apocalypsis: *esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ,* Apocalips. 2. 10.

170 Secunda, vt per labores, & erumnas probetur, an anima Deo digna sit, vt constat ex illo Sapientiæ: *Deus tentavit iustos, & invenit illos dignos se.* Et illud: *tanquam aurum in fornace probavit electos Dominus, & invenit illos dignos se.* Sapient. 3. 5.

171 Tertia, vt anima iusta suavissimo sui exempli odore Ecclesiam respergat, & plures alij per eius fortitudinis, patientiæ, & resignationis exemplum ad vitæ huius pro Christo tolerandos labores stimulentur, secundum illud Tobiæ: *Hanc tentationem permisit Deus evenire illi, vt posteris daretur exemplum patientiæ eius, sicut & Sancti Iob.* Tobiæ 2. 12.

172 Quarta, vt anima Sancta inter adversa discat Deo gratias agere, quamobrẽ tentavit cæcitate Tobiam, & ille sic perculsus, gratias ei agere non cessavit: *non est cõtristatus contra Dominum, quòd plaga cæcitatis evenisset ei, sed immobilis in Dei timore permansit gratias agens Deo omnibus diebus vitæ suæ.* Tobiæ 2. 13.

173 Quinta, vt à terrenis rebus anima verberata, & afflicta erudiatur, & discat terrena, quę delectando pungũt, despicere, & cœlestia, quæ veram lætitiam, & gaudium afferunt, amare, propterea canebat Psalmista: *imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine.* Psalm. 82. 17.

174 Sexta, vt anima, quæ in se aliquas virtutes, & fervidas operationes, vel divinos favores intuetur, terram suæ vilitatis teneat, & suę virtuti, aut

aut potestati non attribuat, iuxta illud Pauli: *ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet.*

1. *ad Corinth.* 12. 7.

175 Septima, vt anima per exercitium resistendi tentationibus, contrarias virtutes acquirat, quibus in via Dei multum proficiat, iuxta illud Psalmi: *ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum.* Et præcipuè virtutem patientiæ, quę opus perfectũ habet, & per tribulationem operatur, secundum illud Apostoli: *tribulatio patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habet.* Quam etiàm commendat Dominus dicens: *in patientia vestra possidebitis animas vestras.*

Psalm. 86.

Ad Rom. 5. 3. *Iacob.* 1. 4.

Lucæ 21. 19.

176 Octava, vt anima, quæ ex assidua Passionis Christi meditatione, ad eius imitationem, accensa ardentèr postulat labores, & dolores experiri, suo pio, & devoto desiderio satisfaciat, atque hìc complantata similitudini mortis eius, in Patria deinceps gloriosè eiús resurrectionis particeps fiat, iuxta illud Apostolicum: *si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus.*

Ad Rom. 6. 5.

177 Propter prædictas causas quotidiè videmus laboribus, & afflictionibus attritas animas, & eas præcipuè quæ rebelles sunt, & duræ cervicis, & quę indigent ad odiendum malum, & consectandum bonum in virga ferrea per rectam salutis viam perduci, quas quidem, & cęteras, iuxta laborum causam debet mederi Director remedijs proportionabilibus, quæ in spiritualibus libris abundant.

178 Animæ autem, quæ ad coronam, & meritum, sive ad exemplum torquentur, licèt posteà per huiusmodi mysticas purgationes exercendæ sint, ferè semper labores, & tentationes experiuntur: Deus namque assiduè iustos exercet, corripit, erudit, & perficit: quamobrem prædictæ (excepto tantùm statu matrimonij spiritualis, in quo nullus est labor, dolor, neque afflictio, sed perpetua lętitia, gaudium, & pax in Spiritu Sancto.) In cęteris vitæ statibus, in eis labores, & solatia, dolores, & consolationes, mærores, & gaudia commiscentur, sicut neque vlla dies est, quæ ex luce, & tenebris non compingatur, propterea à scriptum est: *risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.* Cum eis igitur, quæ statum, modum, & signa purgationum non servant, communia remedia, suis laboribus accommodata vtenda sunt.

CAP. XVII.

DE ALIO GENERE ANIMARUM, quæ torqueri solent extra purgationem.

179 ALius reperiri solet status animarum valdè difficilis cognitionis, difficilè enim cognosci potest si earum tribulationes, & tentationes, ab vna ex purgationibus passivis, vel ab alia diuina permissione oriantur. Videre est enim animas ab infãtia sua à Deo vocatas, atque ex illa tenera ętate favoribus supernaturalibus imbutas, quæ cursum vitæ suæ in omni virtutum exercitio impendũt, & præcipuè in virtute humilitatis, & charitatis, quæ Alpha, & Omega perfectionis sunt, mirabilitèr præcellere in eis adeò crescere solet desiderium imitationis Domini nostri Iesu-Christi, quòd pro miseris, & peccatoribus ad eius exemplum pati, & contumelijs affici ardentèr postulant, vitamque suam pro salute proximorum offerre non dubitant, atque corpus suum pro levandis eorum necessitatibus mille tormentis offerre peroptant, & videmus eas interdùm ità à Domino exaudiri, quòd earum dolores, languores, tormenta, tentationes, & obscuritates in maximum Directorum stuporem vertantur.

180 Quædam siquidem illarum horribilia interdùm spectra conspiciunt, Dœmones illis sub fœdissimis formis offeruntur, easque torquent, verberant, fustibus cædunt, in eculeos, & crates ferreas extendunt, corpus, & eius membra discindunt, in patibulis, ferreisque paxillis suspendũt, & eodem tempore vehementissimis vitiorum omnium stimulis colaphizant, atque mentes earum spiritibus blasphemiæ, desperationis, inobediętiæ, & vertiginis præoccupant, infirmitatibus extraordinarijs, & nervorum contractionibus inficiunt: & deniquè quidquid diabolicus furor (Deo permittente) potest machinari ad earum tormenta, non prętermittunt.

181 Ex alia parte revelationes, visiones Christi, Virginis Mariæ, & Sanctorum solent frequentèr accipere, eisque dolorem suum temperare, & interdùm per eas à suis omnibus tormentis liberantur, vt deinceps comparàta fortitudine possint Dœmonibus, eorumque telis se exhibere quasi signum ad sagittã, & hoc modo vitam suam agunt, & consummant, quãobrem Directores in earum cognitione solent desipere, putantes, aliquando eas esse in

in purgatione, & aliquando in perditione: ad quorum tollendam confusionem dicere oportet ea, quæ ex earum observatione didicimus, quamvis fortè à vero scopo multum aberremus, quod iudicio Doctorum relinquimus, volentes, quòd ea, quæ proferamus, nõ iudicia sint, sed coniecturę.

182 Dicimus igitur, quòd nulla ex prædictis animabus est in aliqua ex prædictis passivis purgationibus, sed in mera probatione ad proprium meritum, vel ad proximorum impetrandam salutem, & ratio est, quia eiusmodi animæ, neque tempora, & statum servant, neque aliqua purgationum signa habent, quandoquidem possunt meditari, & si fortè ad tempus impeditæ sint, reddunt tamen ad devotas meditationes, & considerationes imaginarias: deindè nunquam spiritus in eis simplificatur per gradus, hoc est, ita sensim à formis materialibus abstrahitur, quòd ad eas redeũdi facilitatem amittat, & habitum consistendi in divino obiecto absque prædictis formis materialibus comparet, vt per primam purgationem consequitur (in qua est difficultas, nam de secunda dubitari non potest, quod in illa non sint) quia prædictę licèt aliquando ad contemplationem eleventur, & à sensibilibus formis abstrahantur, tamèn semper ad sensum redeunt, in sensu consistunt, & sensibilibus visionibus gaudent, quamobrem in purgatione sensus non consistunt.

183 Longè minus sunt in purgatione spiritus, cum certum sit, eam esse immunem ab imaginarijs visionibus, à tormentis, & laboribus prædictis, consistit enim in sola illa obscuritate, & amore purgativo, in quo spiritus penitùs anihilatur, & depauperatur, & quasi in ardentissimo fornace inclusa, omni vitiosi habitus rubigine purgatur, per cuius prælibata signa, & requisita manifestè cognoscitur, in hac spiritus purgatione non versari: propterea investigare debemus causam huius perpetui, & horribilis exercitij.

184 Et supposita superioris facti contingentia, dicimus certum esse, quòd Deus similes animas ab infantia sua quasi prævenit, vt non solùm pro peccatoribus exorare, & veniam eorum impetrare procurent, sed etiàm vt imminentem divinæ iustitiæ gladium suspendant, ne mundum iuxta delicta sua, & assidua peccata statim evertat, & confundat, vt ex Ezechiele constat dicente: *& quæsivi ex eis virum, qui interponeret spem, & stare oppositus cõtra me pro* *M. Maria ab Agred. 3. p. n. 426. in fin. Ezechiæ. 12. 30.*

terra, ne disiparem eam, & non inveni. Et Propheta Isaias huius divini desiderij gnarus, dicit: *Non est qui invocet nomen tuum & consurgat, & teneat te.* Et propterea Ecclesia Sancta, quæ se obtulit in præsidium pro peccatis, atque iram altissimi suis assiduis precibus curat temperare, in Sponsæ figura sic canit: *ego murus, & ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens.*

Isaiæ 64. 7.

Cant. 8. 7.

185 Hæc divinæ vltionis placatio fieri debet per labores, & afflictiones, vt constat ex Levitico, Daniele, & ex Psalmis, vbi dicitur, stetisse Moysem in confractione, *vt averteret iram eius, ne disperderet eos.* Cui addit Pampolitanus: (nisi Sancti stent, & perseverent in contritione cordis gementes, patientes, & orantes pro Populo in conspectu Domini id faciendo.) Quę quidem contritio, afflictio, & dolor, aliqua saltim proportione respondere debet pœnis, quæ pro peccatis infliguntur, alioquin divinæ iustitiæ non satisfacerent, neque eius vltionem suspenderent, quamobrem pœnæ æternæ sensus, & damni respectivè respondere debet pœna temporalis damni, & sensus, quam forsàn ob eandem causam experiebatur David, cum dicebat: *dolores Inferni circumdederunt me.* Cui addit Lorinus: (Doloribus Inferni idem afficitur sensus, de acribus, & magnis doloribus, qui aut similes habentur his, quos Inferni habitatores damnati experiuntur.)

Levit. 16. 29. Daniel. Psal. 205. 23. Paupolis in Isaiæ 53. 4.

Psalm. 17. 6.

Lorinus in Psalm 17. *vers.* 6.

186 Propterea pœnis supra relatis, quæ aliquam saltim habent similitudinem cũ pœnis damnatorum, vnà cum teterrima obscuritate spiritus, & Dei ablentia prædictæ animæ afficiuntur, ad quas plenè sustinendas, necessariò debent permanere in exercitio sensuum, alioquin prædictas pœnas non paterentur, quia vt benè docet B. Ioannes à Cruce: (in viris iam perfectis, & extra sensum positis, cessant omninò deliquia materialia, & corporis tormenta, nemo enim pati potest, vbi non est, & cõmunicationes efficaces, & passivæ regularitèr sensum privant dolore, & afflictione, quandoquidem anima ab illis subtracta nihil tormenti sentiret, licèt corpus torqueretur.) Notent hanc doctrinam Directores, & de pluribus erroribus, circa plures animas, quas ducunt, eruentur: itaque si prædictę animæ ad temperandam divinam iustitiam passuræ sunt pœnam sensuum, necessariò debent semper in sensu versari, & consistere.

B. Ioannes à Cruce, lib. 2. noct. obscur. cap. 1

187 Sed non ideò minoris sunt meriti alijs, quæ extra sen-

sensum elevantur, cum meritum in bonorum operũ exercitio consistat, quod habent ptędictæ in gradu eminenti, sed quia in sensibilibus versantur, sunt etiàm in meditullio diabolicæ iurisdictionis positæ, subindèque expositæ eius fabulationibus, & periculis, ex quibus etiàm maioris meriti laureas adipiscuntur, si à Dœmone victoriam reportaverint, verùmtamen cum eis præcautè se gerat Director, quia in omnibus, quæ patiuntur, videnę, & audiunt, potest esse illusio, & diabolica fallacia, ipsarũque vehemẽs imaginatio, quandoquidem omnia hęc regularitèr sunt imaginaria, quia neque verè, & realitèr scinduntur, neque patibulis suspenduntur, neque in Infernum detruduntur, nec mucronibus, & lanceis transverberantur, nec cum eisdem turpissima Dœmones realitèr exercent, sed imaginantur hęc videre, & in corpore pati, & hoc est verosimilius, licèt ipsę affirment, quòd per tactum cognoscunt hęc illis fieri realitèr, & physicè, quia regularitèr non ita est, sed fiunt in imaginatione à Dœmone cõmota, & perturbata, atque fuliginosis, tetrisque humoribus occupata, quibus affectæ credunt, hæc omnia pati, & sustinere, licèt non negemus, quòd interdùm à Dœmone fustibus, & pugnis cędantur, & de vno ad alium locum iactentur, cætera verò regularitèr imaginaria sunt.

188 Sic similitèr sunt earum visiones Christi, & Sanctorum, in quibus magna cautio adhibenda est, quia plerumque falsæ sunt, & Dœmonum cavillationes, & quantilibet veræ sint, & boni spiritus, regularitèr sunt imaginariæ, aut externę, & non purè spirituales (quidquid ipsæ affirment) & ratio est, quia prędictæ animæ ob supradictam rationem sunt in sensu, & in sensu torquentur, & prædictæ visiones, & consolationes fiunt ad roborandam, & confovendam partem patientem, proindè debent ad sensum dirigi, & per consequens sensibiles esse: ideò Gregorius de Sancti Iobi consolationibus alloquẽs, dicit: (in ea enim mensura consolatum se, in qua afflictus fuerat, indicat, qui lætificatum se secundùm multitudinem dolorum clamat,) *S. Gregorius lib. 31. Moral. cap. 8.*

189 Vndè conijcere debet Director, quòd revelationes, visiones, locutiones, & prophetiæ prędictarum, in nullo debent pretio æstimari, quandoquidem omnia sensibilia, & imaginaria innumeris fallacijs, illusionibus, & periculis sunt obnoxia: præterquàm quòd huiusmodi animæ habent imaginationem lęsam,

debilem, tetram, vaporibusque sanguineis, & etherogeneis confusam, atque à Dæmonibus omninò turbatam, proindè semper tristia, aut ignea, aut rara imaginantur, & frequentissimè earum visiones sunt meræ imaginationes, & capitis vertigines, quãobrem miserè errabit Director, si vllam eis fidem in magno, aut in minimo præstiterit, sed ad omnium virtutum exercitium erigat, & dirigat.

190 Deindè eas præveniat, & muniat ad dirissimam Dæmonum pugnam per media supradicta, easque consoletur, roboret, & per considerationes suis tormentis accõmodatas fulciat, multum vigilet, & solicitè curet, ne ab spiritibus blasphemię, infidelitatis, & desperationis seducantur, illisque suadeat, quòd resistant fortes in fide, firmæ in spe, & fervidæ in charitate, & diligentêr attendat doctrinis, quæ eis à Sanctis, vel à Dæmonibus, aut damnatis proferuntur, ne fortè in eis aliquis error contra fidem, aut contra doctrinam receptam, aut bonos mores misceatur: earum ægritudines cautè mederi permittat, vt suprà de energumenis dictum est, & curet quòd frequentissimè accedant ad Sacramenta Pœnitentię, & Eucharistiæ, & denique multum oret, ieiunet, & enixè à Deo lumẽ postulet, vt in tam difficili, & impenetrabili negotio possit benè se gerere, & provt casus exegerit, viris doctis, & expertis consulat, hoc enim satis frequentèr erit necessarium.

Sup. cap. 4. num. 48. & de-inceps.

Sup. sup. n. 69. & 75.

191 Aliæ sunt animæ, quæ licèt à tenera ætate ad huiusmodi negotium non ducantur, in diversis tamen evẽtibus, & statibus à Domino moventur, vt pro communibus, aut particularibus necessitatibus se offerant extorquẽdas, & aliquando vidimus Deum earum oblationem admittere, & dirissimè prædictas animas torqueri varijs cruciatibus, & pœnis, vel sensus, vel spiritus: si ergo pœnas prædictas patiantur, idem dicimus de his, sicut de antecedentibus, & hoc in quocumque perfectionis statu sint constitutæ. Cum enim habent torqueri in sensu, eisdem periculis sunt expositæ, & eadem eis sunt adhibenda remedia.

192 Nullæ ex prædictis animabus sunt in purgationibus passivis regularibus, nec cum eis vtendum est remedijs purgationis, licèt interdùm possint aliquibus vti provt casus exegerit: animæ autem vt in purgationibus regularibus versentur, debent per status suos ordinatè procedere, & signa omnia purgationis

habere, quia licèt Deus posſit hunc ordinem invertere, & tempora non ſervare, rarò tamen, aut nunquam viſum eſt, & potiùs ex pravo homine, aut fœmina ſubitò faciet perfectũ, vt egit in Paulo, & Magdalena, quàm ſeorsìm purget primò ſpiritũ, quàm sẽſum, vel ante arreptam viam virtutis (in qua homo proficere incipiat) inchoet ſpiritus purgationem, itaque ſecundùm ea, quæ ibi dicta ſunt, procedat Magiſter: pro cuius inſtructione, & rerum myſticarum notitia, hucuſque dicta ſufficiant, ex omnibus enim, quæ regularitèr eveniunt, & communitèr in directione ocurrunt, aliqua prælibavimus, quę ſufficere poſſunt, vt ſaltim dubitare, & conſulere ſciat Director, quem obſecramus, vt noſtræ ignorantię parcere dignetur, ſuiſque orationibus Deo commendet.

MANVDVCTIO
BREVIS PRACTICA,
IVXTA HVIVS VOLVMINIS
DOCTRINAM.

SVfficiebat planè ad ſpiritualis Directoris praxim, quæ in toto hoc noſtro volumine prælibavimus, quandoquidem omnia, quæ illi practicè, & communitèr evenire poſſunt, & quę ad exactam ſui muneris adimpletionem ſpectant, integrè (licèt compendiatim) tractaverimus. Sed ne aliquid noſtro deſiderio deficiat prælibatam libri noſtri doctrinam, ordinatè, & brevitèr ad praxim deducere decernimus, vt faciliùs animam à limine perfectionis, vſque ad perfectam conſummationem, per omnes vias, & ſtatus poſsit dirigere: propterea hãc noſtram manuductionem in quatuor ſtatus dividemus, in quibus animæ verſari ſolent in tribus vijs, purgativa, illuminativa, & vnitiva: purgativæ quidem reſpondet ſtatus incipientium: illuminativæ, ſtatus proficientium, & vnitivæ conveniunt duo ſtatus, ſcilicèt perfectorum, & vnitorũ, ſive in matrimonio ſpirituali verſantium. Nec novum videatur, duplicem dari ſta-

tum

tum perfectorum, cum non omnes perfecti sint in matrimonio spirituali constituti, sed illi tantummodò, quos diuina largitas ad huiusmodi altissimum statum eligit, quẽ statum esse affirmavimus, vt suprà visum est: quamobrem nos in tribus communibus vijs de his quatuor statibus (annuente Domino) agemus, ac per eorum singulos directionem nostram ordinabimus, faxit Deus Optimus Maximus, quòd saltim pro vnius animæ profectu labor noster sufficiat, hoc enim tantummodò contenti erimus.

Sup. tract. 5. n. 289

VIA PVRGATIVA STATVS incipientium, eiusque exercitia, & directio practica.

VT clariùs in hac materia procedamus, supponendum est cum omnibus Mysticis, quòd tres sunt animarum viæ, per quas ad perfectionem tendunt, nempè Purgativa, Illuminativa, & Vnitiva. Purgativa dicitur illa, in qua totum animæ studium versatur in extirpandis vitijs, & purgandis suis peccatis, tã mortalibus, quàm venialibus. Ad quod necessariũ est (post factam confessionem generalem cum eo, quem eligit Director, vt supra dictum est) quòd anima se reputet quasi sordidum sterquilinium, & cœnosum stagnum culparum, & defectuum, quod penitùs aggreditur mũdare, & clarificare: ad quod triplex tantum suppetit medium, scilicèt integra confessio, pura contritio, & actus charitatis, vt tenent Gregorius, Hugo, Alexander de Ales, Suarez, & alij communitèr. Cum autem medium integræ confessionis positum sit, restat vt sua omnia exercitia ad medium puræ cõtritionis reducat, quandoquidèm illud non solùm mundat à sordibus præteritis, & præsentibus, sed etiam fulcit timorem sanctum, qui est initium diuinæ sapientiæ: igitur iste actus contritionis nihil aliud est, nisi quidam dolor diuinæ offensæ ob solam eius bonitatem increatam, non sensibilitèr in appetitu inferiori, sed spiritualitèr habitus in appetitu superiori, siue in voluntate.

S. Greg. lib. 37. Moral. c. 27. Hugo lib. de vir. orat. Alex Aies. p. 2. q. 26. membr. 1. art. 1. Suarez de Relig. to. 2. lib. 2. c. 11. n. 6.

2 Ad cuius eliciendi actus facilitatem oportet, quòd Director huiusmodi incipientibus ordinet meditationes nouissimorum, præsertìm fœditatis peccati, ac damnorum eius, & quòd diuisim, & attentè consideret eius deformitatem, grauitatem, & incommoda, vt de peccatis suis pœnitere, & in posterum ea non committere discat, & hoc nõ propter timorem seruilem, vtpotè

potè æternæ damnationis, aut temporalis pœnæ, quæ ſolet per peccatum evenire, ſed propter timorem filialem, & caſtum, nempè quia Deum offendit peccatum, eiuſque diviuæ bonitati opponitur, aliter enim exercitiũm contritionis, quod huius viæ, & ſtatus peculiare eſt, non haberet, quinimò & ſervili timore perculſa fieret puſillanimis, & contracti ſpiritus.

3 Hic contritionis actus faciliter poteſt ex omnibus meditationibus noviſsimorũ elici, & exemplum dabimus in conſideratione Inferni, quæ longior eſt à timore filiali, & propinquior timori ſervili. Cõſideret igitur anima, quòd horribilia Baratri tormenta habent durationem infinitam, non ex alio capite, niſi quia peccatum directè opponitur divinæ, & infinitæ bonitati, propterea eius malitia eſt infinita ex parte obiecti, vndè per infinitam durationem torquenda eſt, & in hoc affectu, & ponderatione demoretur, in ſe ipſam inviſcerando, quã nocivum, & abominabile ſit divinam bonitatem offendere, & ſtatim anima in affectum contritionis ducetur: quod ſimilitèr poteſt fieri in omnibus meditationibus noviſsimorum.

4 Vt igitur anima benè inſtruatur, in modo meditandi, & eliciendi affectus, debet Director vnà cum Diſcipulo (ſi fœmina non ſit) cubiculum ſecretum intrare, atquè genua flectendo (hymno dicto, aut ſequentia Miſſæ de Spiritu Sancto) præparationem, quam affert Molina Carthuſianus, clara voce cunctãtèr legere, & Diſcipulum moneat, quòd ſe Deo altiſsimo præſentem iudicet, ad cuius divinam Maieſtatem oculos animæ dirigat, & tunc Director incipiat modo ſupradicto meditationem contexere, & cum ad actum contritionis deveniat, ei præcipiat ibi demorari, conſiderando, & in ſe ipſum inviſcerando illam infinitam bonitatem offenſam, & enormem gravitatem offenſæ, factæ per viliſsimum verniculum, & ſordidam, ac deſpectam creaturam, & facto ſilentio per aliquod tempus, aliquando Magiſter clara voce aliquas ad propoſitum iaculatorias iactet: V. G. *Domine, tu, qui infinitè bonus es, à me viliſsima creatura offenſus!* vel: *ò Domine, tu per me ingratiſsimè colaphizatus, verberatus, illuſus, aut crucifixus! Tu!* vel: *ò peccatum viliſsimum, quod ſic illam ſummè amabilem bonitatem percuſiſti!* & paululum tacendo ſubiungat: *ò Domine, quis millies mortuus fuiſſet, priuſquàm tuam bonitatem offendiſſet!* vel: *ò Domine, priùs*

Molina Carthuſ. tract. 2. de orat. 1.

omnia tormenta Inferni pati vellem, quàm te iterùm offendere. Et hoc dicat cum maximo dolore, & affectu, vt anima Discipuli ad ponderationem gravitatis peccati, & ad contritionem moveatur, in his enim brevibus discursibus colligitur totus orationis fructus, nam continuè discurrere, & de vno ad aliud serpendo trãsire, parùm, aut nihil proficit, si benè masticatum cibum in ventre spiritus per quietis calorem non excoquit.

5 Si autem Discipulo tunc eveniant distractiones, vel suggestiones, doceat eum resistere, illas respectivè contemnendo, scilicèt, si circa res indifferentes sint, & suæ recollectionis negotio attendẽdo: si verò sint circa obiecta peccaminosa, curet primò ab eis spiritum eripere, attentè suæ recollectioni insistendo: quodsi hoc non sufficiat, & adhùc molestent, si versantur circa materiam luxuriæ, curet ab eis avertere imaginationem, intensiùs in Dei præsentiam confugere, quia scriptum est, *fugite fornicationem*, & nullum aliud tutiùs præsidium invenire poterit, quàm Deum, *qui factus est refugium pauperi, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione.*

1. *ad Corint. 6. 18*

Psalm. 9. 10.

6 Si autem tentationes versentur circa alia vitia, quę contrarijs actibus superantur, & non sufficit earum contemptus, vt omninò cessent, tunc contrarijs actibus resistat, verumtamèn semper se in diuina præsentia pręliare consideret, quinimò & ex ipsis tentationibus agere debet cimbalum, aut tintinnabulũ, quo anima excitetur ad Deum, & ad producendos suos contritionis actus, & simùl advertat, quòd cum peccata meditatur, non in particulari fiat, sed ea consideret, quasi maximam molem fœtidam, & horribilem, nihil eorum singulariter meditando, maximè peccata iræ, & luxuriæ, sæpiùs quippè occurrunt in eis aliquæ circunstantiæ, quæ potiùs ad vanitatem, libidinem, vel vindictam, quàm ad odium, vel contritionem excitant, & huiusmodi animæ teneræ adhùc sunt, & in timore Domini non benè fulcitæ.

7 Si anima ita insipida, vel defessa, aut arida inveniatur, quòd actus contritionis elicere non possit, & facta prædicta diligentia, adhùc in sua ariditate, & indevotione persistat, poterit aliarum virtutum actus exercere, sed quãtotiùs possit, ad suam contritionis actum debet redire: & si fortè ad aliud exercitium virtutum, aut considerationem interiùs moveatur, vel ad eam affectus inclinetur, debebit sequi devotionem, & af-

affectum , dummodò levitas non sit,& eo prætermisso redeat ad suum actum contritionis, quasi ad proprium exercitium sui status. Ad quod valdè necessarium est, quòd tam per lectionem , quàm per meditationem benè perpensas, & intimè consideratas habeat bonitatem divinam offensam, & offensæ gravitatem , vt faciliùs possit ex omni meditatione actum contritionis extrahere, & in operibus peccata vitare, & odire,quandoquidem hic status incipientium reducitur ad purgandum peccatum , & ad sanctum timorem , quasi fundamentum totius perfectionis comparandũ.

8 Si anima ex consideratione pœnarũInferni nimis angatur(multæ enim valdè pusillanimes sunt) vel ex cõsideratione peccatorũ aflictionẽ incurrat,curet Director quòd in alijs meditationibus se exerceat, quousq̃ extrema illa vitiosa sciat vitare , & debitum medium eligere, & tenere , quod fieri debet contrarijs considerationibus, & monitis : cumque ad debitum medium reducatur, tunc primis meditationibus ad extorquendam contritionem vti debebit.Denique Magister cum prædictis parvulis in Christo se habeat quasi spiritualis nutrix , vtpotè temperando cibum iuxta illorum insipidum palatum, interdùm lac, & interdùm escam eis ministrando.

9 Maximoperè curet quòd anima occasiones peccatorum adhùc remotas fugiat, & similitèr conversationem,& familiaritatẽ hominum perversorũ, aut parùm de æterna suæ salute curãtium,&quòd(habita ratione status)solitudinem, & recollectionẽ procuret, in omnibus suis operibus virtutes exercendo , vitia virilitèr debellando , præcipuè illa à quibus maius damnum recipit, accipiendo videlicèt vnũ, & illo superato , aliud debellandum, & eradicandum assumat, proindè quotidiè de illo faciat particulare examen, considerando, an in illo deficiat atque in virtute contraria proficiat, actus vitij,& virtutis contrariæ numerando,de quibus Directori suo strictam rationem reddat , & cum negligentèr se habuerit , aliquã dolorosam pœnitentiam sumat, & in posterum se emendare firmitèr proponat , sed non propterea debet aliarum virtutum exercitium omittere, sed in omni operatione sua debet pro viribus declinare à malo , & facere bonum.

10 CaveatDirector,quòd anima iners, vel desesfiat, sed quòd iuxta vires suas (minus aliquid) pœnitentiam agat, & pœnales mortificationes

ſumat, quæ in hoc ſtatu poſſunt eſſe maiores, & aſperiores, tùm ex neceſsitate ſatisfaciendi pro culpis, & ſubiugandi paſsiones, quæ hìc ſunt nimis rebelles, tùm quia anima eſt recentèr converſa, & non macerationibus attrita, proindè maiores habet vires, tùm deniquè quia vt eius deordinatæ paſsiones in medio debito perſeverent, indiget ad partem magni rigoris nunc declinare.

11 Curet igitur eam in omnibus, & per omnia mortificare, maximè in propria voluntate, & iudicio, verumtamèn prudentèr, & hnmanitèr, attendendo ſemper eius teneritati, & viribus, ne fortè mortificatione, & rigore perterrita à via ſpirituali recedat: aliquandò propterea debet in licitis, & indifferentibus cum eius convenire voluntate, ſed cautè priùs ei negando quod poſtulat, & tandèm ſagacitèr concedendo: debet etiàm interdùm aliquas ei honeſtas recreationes permittere, factus nimirùm omnibus omnia, proindè debet cum Apoſtolo: *flere cum flentibus, gaudere cum gaudentibus:: omnibus omnia factus, vt omnes ſalvos faciat.* Doceat animas eſſe obedientes, ſimplices, claras & apertas, quia hoc valdè neceſſarium eſt.

Ad Rom. 12. 15. 1. ad Corint. 9. 22.

12 Incipientibus non iniungat diuturnum orationis tempus, ſunt enim nonnulli, qui neque per quadrantem horę poſſunt in ea perſiſtere, ſed paulatìm eos ad oratione alliciat, & illos, qui nec quadrãtem poſſunt ſuſtinere, hortetur, quòd ad pedes Crucifixi accedant, ibique eum vulneratum, & pro illis expirantem intueantur, & quantùm poſſunt illìc permanere ſtudeant, & idem hortari debet his, qui propter ſuam ruſticitatem, aut mentis hebetudinem non poſſunt, vel neſciunt meditari.

13 Alios reperiet, qui nõ poſſunt flexis genibus orare, quodquidèm parùm intereſt, proindè tùnc illis iniungat, quòd ſedentes, vel ſtantes, vel humi iacentes meditentur, brevitèr enim à divino ſpiritu tacti geniculabuntur. Alij nolunt ſe privare elegantibus indumentis, aut aliqua paſſione, vel diverſione, quæ ſi peccaminoſa non ſit, non ideò dimittendi ſunt, ſed eos quomodolibèt veniant intrare permittat, quia brevi tempore à Spiritu Sancto moniti, omnia vana, & ſuperflua reſecabunt, magna quidèm ei prudentia, & dexteritas neceſſaria eſt in hoc ſtatu, in quo animę ſunt teneræ, & vanitatibus, atquè delectationibus ſenſus aſſuefactę, eiſque via perfectionis, quaſi chorus caſtrorum obijcitur, quamobrèm nul-

nulli earum permittat vltrà duas horas orationis, vnam manè, alteram vesperè, sufficiunt namquè pro hoc statu, ne illis gravosa sit oratio, & tædio affectæ, ab arrepta via divertant.

14 Nunc primùm adstat Dœmonis astutia, qui tentationibus, & persecutionibus impedire tentat viæ spiritualis ingressum, eosque iam ingressos molestat, vt iterùm egrediantur, propterea Director, quasi Pastor bonus, debet gregem istum parvulorum solicitè circuire, ne Lupus infernalis aliquam ex eius ovibus extrahat, vel devoret, vndè omnibus eventibus illicò occurrere necessarium est, & pro omnibus remedia prõpta habere, quamobrèm evolvere debet libros mysticos, & spirituales, vbi de modo exercendi virtutes, superandi tentationes, & evadendi Dœmonis astutias instruetur: oportet enim nihil horum ignorare, vt possit statìm morbis ovium suarum occurrere.

15 Prudenter, & humanitèr curet huiusmodi incipientes ducere ad humilitatẽ, mortificationem, patientiam, resignationem, & paupertatem spiritus auferendo ab eis omnem passionem, & motum bono spiritui contrarium, & quantùm in ipso sit, procuret formare animas robustas, & capaces cuiuscumque divinæ communicationis, quia regulariter consistit in Directore, quòd anima apta sit ad magna, vel ad parva, Ductor enim spiritualis est quasi quædam obstetrix, & sicut hæc in naturali Infantium ortu eorum membra cõponit, vt robustæ sint, & benè disposita, ita Ductor spiritualis debet membra spiritus componere, hoc est potentias animæ ita ordinare, & dilatare, quòd robustę sint, & cuiuslibet communicationis capaces, vt in illis imago Christi formari valeat, ad exemplum Pauli, dicentis: *filioli mei, quos iterùm parturio, donèc formetur Christus in vobis.* Cui meritò facit illud Ambrosij: (primus discendi ardor, nobilitas est Magistri.)

Ad Galat. 4. 19. S. Ambr.

16 Circa huius status durationem variæ sunt Doctorum opiniones: quidam sunt, qui dicunt sufficere spatium duorum mensium, maximè si anima sit fervida, & robusta: alij ad vnius anni tempus protendunt: alij melius affirmant, debere animam in hoc statu perseverare, quousquè habeat passiones mediocritèr ordinatas, & omnia peccata mortalia facilè vitet. Certissimum autem est, quòd personæ religiosæ, & præcipuè à frequenti hominum cõsortio abstractæ, citiùs quàm sæculares ad viã illuminativam transire pos-

sunt, quandoquidem in illis facilius radicatur sanctus timor, & firmum propositum non peccandi.

17 Nos verò iudicamus, quòd certum signum vocationis animæ ad viam illuminativam est, habere timorem sanctum ita imbibitum, & inviscératum, quòd anima omnia peccaminosa, & nociva facilitèr propullet, & omnia mala, tàm spiritualia, quàm temporalia perpeti determinata sit, priusquàm Deum saltim gravitèr offendat: tunc eam Director tutò poterit ab exercitio novissimorum amovere, & ad meditationes viæ illuminativæ transferre, licèt propterea non damnemus Directores, qui animabus viæ illuminativę præcipiunt, quòd matutino tempore meditentur vitam, & passionem Domini, & vespertino quatuor novissima: verumtamèn dicimus, quòd in via purgativa consistentes vesperè, & manè debent meditationi novissimorum insistere, sicut hi, qui in via illuminativa consistunt, meditationi vitę, & passionis Domini, licèt interdùm iuxta casus exigentiam possint materiam meditationis mutare, tametsi vnusquisque statìm revertatur ad meditationem suo statui propriam, & accómodatam, oportet enim negotium hoc perseverantèr sumere, vsque ad perfectionem cuiuslibet status, nec quasi parvuli fluctuare, & omni véto meditationis circumferri.

18 Caveat igitur Director extrahere animam de vno statu ad alium, hoc est, de vna ad aliam viam, statumque vlteriorem transire absquè Dei vocatione: si enim Deus animam non disponat, & vocet, temeritatis, & improfectus damno exponitur, & à Domino audire merebitur, *quomodò hùc intrasti non habens vestem nuptialem*? Sed illa quantum in se est, in infimo loco recumbat, quoulquè dicatur illi, *amice, ascende superiùs*; tùnc cum Dei gloria, & proprio profectu poterit in altiorem locum ascendere, quia scriptum est, *omnis, qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur*. *Matth.* 9. 12.

19 Signum deniquè huius divinæ vocationis ad vlteriorem statum esse solet, quòd anima iam non sentiat devotionem, & fervorem in meditationibus illius status, in quo consistit, & interiùs moveatur perseverantèr ad meditationes vlterioris status, in quibus spiritus ferveſcit, & recolligitur: quamobrè dùm in meditationibus novissimorũ nullam devotionem, & fervorem accipit, & moveri interiùs sentit, ad meditationes vitę, & pas-

sio-

sionis Christi, in quibus cum devotione, & fervore versatur spiritus (concurrentibus cæteris requisitis) evidenter cognoscitur, animam esse vocatam ad viam illuminativã, sed huiusmodi motio debet esse continua, & certa, & non ex levitate procedens.

VIA ILLVMINATIVA status proficientium, eiusque exercitia, & directio practica.

20 AD viam Illuminativã pertinet status proficientium, hæc via vocatur Illuminativa, quia nimirùm postquàm anima in via purgativa à sordibus peccatorum purgata est, in hac via illuminari, & ornari virtutibus procurat, & quia sic illuminari virtutibus proficere est in via spirituali, secundum illud Psalmi; *ibunt de virtute in virtutem*, proindè status proficientium huic viæ Illuminativæ meritò accomodatur. *Psalm. 31. 8.*

21 Hæc animæ illuminatio, aut profectus per exercitium virtutum, probari potest exemplo Artificis, qui vult formosam imaginem ex ligno conficere, qui ab eo priùs per ferreum scalprum aufert superflua, sicque auferendo, apparere incipit imago, quę virtualitèr, & potentialitèr erat in ligno, quam posteà coloribus illuminat, tandemque per altiorem illuminationem perficit, ita etiàm in anima contingit, quę ad imaginem Dei facta, & formata, per ligni Paradysi prævaricationem abrasa est illa pretiosa imago, quam nunc per exercitiũ perfectionis iterùm intendit proportionalitèr restaurare, quãobrem quasi artifex, qui de novo incipit lignum cælare, debet in principio spiritualis viæ per ferreum scalprum cõtritionis peccata, & deordinatas passiones, & superfluitates appetitus auferre, quibus ablatis incipit apparere imago illa, quæ in rudi prævaricationis trunco occulebatur, & consequentèr, sequitur, quòd in hac via Illuminativa eam virtutum coloribus illuminare debet, vt de hac activa claritate, ad aliam passivam, & altiorem conscendens, hæc Dei pretiosissima imago aliquo saltim modo instauretur.

22 Cum autem virtutes, & earum exercitium in nullo magis ad exemplum clarescãt, quàm in Vita, & Passione Domini nostri Iesu Christi, qui via est, per quam venire nos oportet ad Patrem, proindè exercitium peculiare huius status est meditari, recolere, & attentè considerare eius Vitam, & Passionem Sanctissimam, ad quod instruenda est anima, vt ex hac arbore vitæ possit vberrimum fructum

tum

tum reportare, vt consulunt Basilius, Bernardus, & Bonaventura.

S. Basil. lib. de Spirit. 8. ca. 8. S. Bernard. serm. 22. in Cant. S. Bonaven. in lib. de part. bon. part. 3. Molin. Carthus. de ratiomi. tract. 3. à cap. 3. & deinceps.

23 Vt igitur rectè meditari valeat, & debitum, atque optatum fructum percipere, debet ante omnia habere benè perpęsa, & considerata illa capita libri P. Molina, in quibus de Persona Christi luculentèr, & diffusè pertractat, ibi enim mirè explicatur in quo consistat hoc Sacratissimum suppositum, ex divina, & humana natura hypostaticè vnitis, absque earum confusione compactum, quod quidem anima debet habere satis perpęsum, & consideratum, vt benè instructa de persona agente, & patiente, possit facilius, & melius affectum excitare.

24 Debet etiàm habere benè perpęsas, atque in se invisceratas cæteras omnes circunstantias, quibus meditatio Vitæ, & Passionis Christi circumvestiri oportet, quas similitèr in eodem Auctore luculentèr pertractatas reperiet, quæquidem omnia prælimariè habenda sunt, & non ad tempus orationis differenda, ad exemplum periti, & providi structoris, qui omnia necessaria præparat, priusquàm domum ædificare incipiat: sic similitèr anima debet priùs benè considerata habere, tam personam agentis, quam circunstantias operis, vt cum aliquod mysterium meditari incipiat, illicò in aliquem affectum voluntas moveatur.

25 Sic præparata anima, & disposita, signoque Sanctissimę Crucis munita, atque Hymno Spiritus Sancti dicto, cum cæteris, quæ ad dignam præparationem sunt necessaria, legat cunctantèr, & attentè punctum, aut historiam illius, quod Dominus egit, vel passus fuit, atque id paululùm considerans, & brevitèr epilogans, statim quærat intra se, quis sit, qui talia, & tãta perpessus est? Et cognita persona, iuxta id, quod præmeditatum habet, componat, sive comparet cum eius magnitudine, & excellentia, illa indigna, & vilissima ludibria, quę pertulit, vel illa humilia, & dejectissima opera, ad quæ se humiliavit: & paululùm in hac compositione demorando, illicò in admirationem rapietur, vel ad compassionem dolorum, aut eius imitationem excitabitur, & cognita inclinatione voluntatis, ibi conquiescat, quin vllum discursum, vel considerationem immisceat, donec sentiat voluntatem amittere illum calorem, aut affectum, quem habebat, & tunc circa eandem materiam poterit aliam circunstantiam considerare, vt voluntas ad similem, aut alium affectum moveatur, qua excitata, debet ite-

iterùm ibi requiescere, & demorari.

26 Si hunc profectò modum observet, non indigebit longis discursibus, à quibus abstinere debet anima, vt cõmunitèr docent omnes spirituales Magistri, sed eos formare breves, & efficaces, quãdoquidem non in discursu, sed in eius quieta consideratione, & voluntatis motione totus orationis fructus consistit: v.g. incipit anima credendo, quòd Verbum incarnatum passum fuit talem dolorem, vel tale opus operatum est, & paululùm ponderando personam agentem, vel patientem, simùlque vilitatem creaturæ, propter quam tale egit, vel sustinuit, eliciat hanc, vel similem ponderationem: *possibile est, quòd Deus magnus, incomprehensibilis, & immensus, propter me vilissimam, & ingratissimam creaturam, talia, & tanta ludibria perpessus sit, vel tale humilitatis opus fecerit! Si igitur sua Divina Maiestas talia, & tãta pro me sustinuit, quantò magis ego debeo pro illo multa pati, & sustinere!* Et conquiescat in illo ponderis rationis, scilicèt in eo, quòd ipsa debet multa pati, & sustinere pro illo, qui cum Deus esset, semetipsum exinanivit, vt pro vilissimo servo moreretur, & hac ratione paululùm in silentio perpensa excitet animam, & applicet voluntatem ad desiderium amandi, vel imitandi, vel gratificandi, vel laudandi illam incomprehensibilem bonitatem, vel ad desideriũ se mortificandi, humiliandi, delpiciendi, vel labores, & ęrumnas pro eo tolerandi, &c. & cum cognoscat quòd voluntas ad vnum ex his affectibus inclinatur, in illo conquiescat, & persistat, quin alium immisceat.

27 Cum autem viderit voluntatem circa illum affectum frigescere, vel arescere, vel per tentationem, distractionem, aut tepiditatem deijci, & debilitari, iterùm se excitare conetur, repręsentando videlicèt voluntati eandem rationem, qua anteà fuerat excitata, neque ad aliam transeat, si hæc sufficiat: secùs autem si per illam repetitam rationem non moveatur, tunc enim poterit, & debebit per alium brevem discursum, & rationem efficacem eam movere: si verò nulla sufficiat, ibi consistat ad pedes Humanitatis Sacrosanctæ, pro ea sustinens illam ariditatem voluntatis, interdùm tamen aliquibus iaculatorijs se excitando, habens pro certo, quòd ibi resignata, & humilis multum fructum afferet in patientia.

28 Ad hunc modum brevem meditandi, & orandi mo-

vemur aliquibus rationibus: prima est, quia ita nos Christus docuit orare, cum dixit per Matthæum: *orantes nolite multum loqui*. Quod idem est, ac dicere: cùm oratis nolite lõgis vti discursibus, sed potiùs in desiderio, & affectu conquiescite, & cùm nobis iniunxit semper orare, & nunquàm desinere, nullam nobis longiorem materiam præstitit, nisi solam orationem dominicam, quodquidem ipse per exemplum docuit in sacro Gethsemani loco, vbi per tres prolixas horas, modo à nobis prælibato, in oratione perseveravit, quandoquidèm totam eius orationem ad vnicum discursum, & ad pauca verba reduxit: *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste, sed non sicut ego volo, sed sicut tu.* Et cum semèl, & iterùm orationem interrumperet, ait Matthæus: *iterùm abijt, & oravit tertiò eumdem sermonem dicens.*

Matth. 5. 17.

Matth. 26. 39.

29 Hìc igitur nos docuit, quòd non solùm meditatio, & discursus debet esse brevis, & efficax, sed quòd veniente tentatione, aut distractione (quę per interruptionem dominicæ orationis significatur) repetendus est iterùm, atquè iterùm idem discursus, vel ratio, quę priùs nos movit, siquidèm Dominus, quem movit (quod erat voluntas Patris) vt calicem biberet, eamdem rationem, quæ priùs illum moverat, iterùm suæ parti inferiori proposuit: cum autem hic specialitèr Christus præbuit nobis exemplum orãdi, sequitur quòd hic modus sit præ omnibus potior, & excellentior.

30 Hoc similitèr suadet ratio, quia cum vires animæ sint limitatæ, quantò magis datur speculationi, tantò minus tribuitur affectui, & eò pluris arescit voluntas, quò magis per intellectum animæ virtus effunditur: & cum fructus orationis consistat in exercitio voluntatis, huic, & non alteri concedenda est præcipua exercitatio: discursus ergo in tantùm est necessarius, in quantùm non excitatur affectus, imò verò illo excitato, omninò cessare debet meditatio, & discursus: (meditationibus (inquit Insula Brachanensis) non alitèr quàm lignis vtendum est ad amoris ignem eliciendum, nutriendum, & augendum, quæ tamèn si illum perfocãt, reijciendę sunt, ideò ea meditationum portio assumenda est, quæ ad excitãdos affectus satis esse videatur, qui si cessent, aut cor tepescat, ad considerationum suasionem confugiendum est: si fortè contingat cor in amore accensum affectionis delectatione detineri, non indè amo-

Fa. Barthol. de Martyr. in compisp. doc. cap. 20.

amovendum est, aut deturbandum, vt ad meditationes se convertat.) Hæc Brachar. Gerson to. 3. de meditat. non fid. 6. & seqq. Alvar. de vit. spirit. tom. 2. lib. 3. part. 5. sect. 1. ca. 3. P. Paulus Scñori in contor. orat. par. 1. c. 8. §. 1. & 2.

Brachar. Gerson to. 3. de meditat. non fid. 6. & seqq. Alvar. de vit. spirit. tom. 2. lib. 3. part. 5. sect. 1. ca. 3. P. Paulus Scñori in contor. orat. par. 1. c. 8. §. 1. & 2.

Brachar. Gerson to. 3. de meditat. non fid. 6. & seqq. Alvar. de vit. spirit. tom. 2. lib. 3. part. 5. sect. 1. ca. 3. P. Paulus Scñori in contor. orat. par. 1. c. 8. §. 1. & 2.

Brachar. Gerson to. 3. de meditat. non fid. 6. & seqq. Alvar. de vit. spirit. tom. 2. lib. 3. part. 5. sect. 1. ca. 3. P. Paulus Scñori in contor. orat. par. 1. c. 8. §. 1. & 2.

Brachar. Gerson to. 3. de meditat. non fid. 6. & seqq. Alvar. de vit. spirit. tom. 2. lib. 3. part. 5. sect. 1. ca. 3. P. Paulus Scñori in contor. orat. par. 1. c. 8. §. 1. & 2.

31 Docet etiam experientia, hunc esse potissimum modum orandi, nam animę quę illo vtuntur, brevitèr ad contemplationem accedunt, quo enim mens magis vacuatur speciebus, & formis materialibus meditationis, tantò aptior, & capacior fit ad diviná illuminationem, & quantò anima assuescit in pondere inventę veritatis conquiescere, tantò ampliùs ad simplicem divinitatis intuitum disponitur, vt expressè docent Laurẽtius Iustinianus, & Richardus de Sancto Victore, & dãna immoderatæ meditationis afferunt Ioannes Gerson, Iacobus Alvarez, & Paulus Señeri, Societatis Iesv.

S. Laurẽt. Iustinian. do cast. comub. c. 26. Rich. de S. Vic. de exterm. par.

32 Denique hic orandi modus est facilis, & magnæ cõsolationis his, qui nesciunt, aut non possunt subtiles discursus elicere, nullus enim quantumvis rudis sit, ineptus erit huiusmodi brevibus meditationibus, quamobrem est potior modus orandi, siquidèm omnibus, tàm aptis, quã ineptis oratio prȩcipitur, vndè ille erit melior modus orandi, qui pro omnibus sufficiat, alioquin soli litterati, & discursivi essent ad orationem apti, quod vtiquè erroneum est.

33 Affectus, qui ex meditatione eliciuntur, non debẽt permanere in solo motivo virtutis, ad quam pertinent, sed ad altioris motivum virtutis erigendi sunt, vtpotè ad motivũ charitatis, à qua debent imperari: itaquè licèt anima eliciat desiderium se mortificandi, non debet remanere in solo mortificationis motivo, quod est coertio appetitus, sed debet habere pro motivo satisfactionem divinæ bonitatis offensæ, vel placere Deo ob eius bonitatem increatam, & idem dicendum est de cæteris actibus virtutum, tàm internis, quàm externis, vt hortatur Apostolus, dicens: *sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite.* 1. ad Corinth. 10. 31.

34 Hoc quidèm licèt omnibus vtilissimum sit, his tamen, qui ad contemplationem vocantur, est summè necessarium, non solùm quia longè sublimius est motivum charitatis, quàm quia mentem abstrahit, & elevat ad simplicẽ, & amatorium Dei intuitum, in quo substantialitèr consistit contemplatio: insuper extinguit per illud anima omnes quotidianos defectus, perindè purior redditur, & ad divinã communicationem aptior.

35 Tentationes in hoc

ſtatu ſolent eſſe valdè vehementes, vndè indiget anima per Directorem roborari, & ſolicitè coadiuvari: ad quarũ præcautionem, ſimùl, & reſiſtentiam neceſſaria eſt ſedula mortificatio, & exercitium pœnitentiæ, quamobrèm Director curet, quòd eas in omnibus exerceat, quandoquidẽ eius principale negotium eſt vitia extirpare, & virtutes comparare, quod per omnimodam mortificationem, & pœnitentias agendum eſt: ſed licèt eam exteriùs mortificet, curet magis illam interiùs mortificare, ibi enim eſt radix vitiorum, & prudens Medicus primùm tollit cauſam morbificã, & poſteà facilitèr impacti humores curãtur, & in hoc ſtatu anima non ſolum habet habitus vitioſos valdè intẽſos ex pravo rerum terrenarum vſu, verumetiàm ex inordinata rerum ſpiritualium proſecutione, proindè ſolicitè, & aſsiduè exercẽda eſt omnimoda coertio, & mortificatio.

36 Solent, in hoc ſtatu evenire viſiones imaginariæ, & materialia deliquia, in quibus ſe habere debet Director iuxta regulas ſuperiùs adductas, & pro certo habeat, quòd illi tribuenda erit culpa, ſi anima per viam periculosã incedat, quandoquidèm eius peritia, & dexteritas in regendo poteſt facilitèr eam ab huiuſmodi periculoſa via liberare, vtpotè auferendo animam ab his extraordinarijs rebus, & ad puram, & ſpiritualem Dei cognitionem adducẽdo, quodquidem in earum exordio facillimum eſt, ſi ſequatur ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt, ſcilicèt, quòd ex huiuſmodi rebus aſſumpto ſolummodò dono excitationis, viſionem penitùs renuntiet, & ad purum ſpiritum recurrat, quia tunc Deus, qui ſemper ſe accomodat capacitati animæ, videns eam capacem ſpiritualis communicationis, non iam cum illa in ſenſu, ſed in ſpiritu alloquitur, quamobrèm omninò ceſſabunt communicationes materiales, vt ſuprà probatum eſt, quidquid dicant inexperti, qui putant, non poſſe animam ab huiuſmodi rebus liberari.

Sup. trac. 5. cap. 3. per totum & cap. 18. & 19 per tot.

37 Si autem Director negligentèr ſe habeat circa harum rerum renuntiationem, eiſque permittat vſquè ad ſatietatem vti, vel corticem earum conſervare, poſteà difficillimum erit, animam à prædictis ſenſibilibus liberare, vtpotè quia incraſatur ſpiritus, & quaſi quadam pinguedine, aut hebetudine ita torpeſcit, quòd iam non poteſt ab illis ſeparari, & plerumquè continget, non ſolùm ſpiritum amittere, verumetiàm corpus deſtruere, quia nimirùm dura ani-

anima plusquàm oportet eis traditur, ex ordinarijs deliquijs, quæ ab eis procedunt, hebetatur sensus, ex quarum assidua fruitione, potest mens infatuari, & hallucinari, & in maniam, & amentiam venire, vt pluriès vidimus.

38 Si aliqua ex his animabus in mortale peccatum lapsa fuerit (vt est possibile) si fervida fuerit, magno dolore tangetur, atquè per multum temporis confusa permanebit: si autem fuerit tepida, quāvis de culpa doleat ad remissionem, parùm tamèn dolebit ad confusionem, & humilitatem, propterea si ex primis fuerit, & non sit melancholica, aut desperatione affecta, debet per duos, vel tres dies in prædicta Dei offensa meditari: si autem melancholica sit, aut pusillanimis, post contritam, & humilem confessionem, commissæ culpæ non recordetur, quinimò & Dei bonitatem, & misericordiam meditetur, quibus spem veniæ augeat, & melius in charitate persistat. Si anima fuerit ex secundis, id est ex tepidis, præcipiat ei Director, quòd per dies multos culpam suam revolvat, eamque assiduè consideret, vt per suæ culpæ confusionem, possit deinceps cautiùs vivere, & sanctum Dei timorem procurare.

39 Frequentia Sacramentorum debet hoc tempore ab anima procurari, & licèt viri docti, & pij affirment, quòd animæ à mortali peccato liberæ quotidiè possunt dignè, & fructuosè accedere, quam frequentiam cum Augustino nec laudamus, nec vituperamus, nobis autem videtur, quòd pro huiuscemodi proficientibus sufficere potest, quòd bis in hebdomada ad Sacrosanctam Eucharistiam accedant, vel prout expedire iudicaverit Director, iuxta sententiam D. Thomæ, his effantis: (considerare quilibet in se ipso debet, quem effectum in se habeat frequens susceptio huius Sacramenti, nam si aliquis sentiat se proficere in fervore dilectionis ad Christum, & in fortitudine resistendi peccatis, quę plurimū cōsequuntur homines, debet frequētèr sumere: si verò ex frequēti sumptione sentiat aliquis in se minùs reverentiam huius Sacramēti, monendus est vt rariùs sumat.) Hanc doctrinam sequatur in praxi, neque animas fervidas, & proficientes privet huius divini cibi fortitudine, licèt aliquando in gravia inciderint peccata, si debitè de illis pœnituerint, & humilientur, siquidèm eas privare, est auferre vnicum remedium ad pręcavenda peccata, præsertim cum à Domino dictum sit per Matthæum: *Non est opus valentibus*

S. Augusti. de Eccles. dogmat.

D. Thom. in 1. ad Corinth. cap. 11. lect. 4.

Matth. 9. 12.

bus Medicus, sed malè habentibus, non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

40 Tempus orationis in hoc statu ad duas adminùs horas protrahatur, si tamèn commodè fieri potest, quatenùs negotium evellendi vitia, & plantandi virtutes satis arduum est, & indiget per orationis calorem confoveri, sed quantùliber anima fervida sit, non ei vltrà tres horas orationis permittat, quatenùs in hoc statu non est adeò robusta, quòd ei prolixa oratio tædere, & fastidire non possit, quamobrèm generalitèr pro omnibus sufficit duarum horarum spatium.

41 Suppleat anima orationem per assiduam Dei præsentiam modo intellectuali, & non imaginario, aut circumscripto formatam, quia sic ligaretur, & coarctaretur spiritus, sed liberè cogitans Deum vbiquè adesse per essentiam, præsentiam, & potentiam, ante cuius Maiestatis oculos reverentèr, & humilitèr ambulare procuret, ad cuius assiduam memoriam per aliqua signa, vel loca determinata procuret excitari, & frequentèr orationes iaculatorias emittere. Potest itaquè Deum considerare sicut anima se ipsam considerat, quam nec loco, nec figuræ subiectam intuetur, vel sicut ille, qui in tenebris cum amico suo, quem multum diligit conversatur, qui dùm cum illo loquitur, non attendit, an sedeat, stet, aut habeat hanc, vel illam figuram, sed credit, ibi esse præsentem, & cum illo liberè colloquitur: ita similitèr debet anima Deũ considerare præsentem, absquè aliqua vbicatione, aut figura, sed liberè, & reverentèr quasi vbiquè præsentem credere, amare, & colere.

42 Et si Sanctissimæ Humanitatis præsentiam (vt æquum est) ferre voluerit, debet hoc Sacrosanctum suppositum considerare ex divina, & humana natura compositum, quamobrèm dùm eam intuetur, debet in illa latentem divinitatem inspicere, & cum illa in suis operibus consociari, abstrahendo scilicet spiritum in ipsa humanitate in Divinitatem, exempli gratia: Dùm anima aliquid operari intendit, in suum sacratissimum consocium oculos mentis configens, intimo affectu proferat: *ò amor infinite, propter te hoc facio!* vel: *ò Dominus incomprehensibilis propter tuum amorem hæc sustineo!* vel: *ò Bonitas vulnerata, aut Magnitudo humiliata, vt tibi placeam, vt tibi serviã, vt te colam hoc opus aggredior!* vel: *ò Magnitudo exinanita, vt te imiter hanc contumeliam*, vel *hoc opus humile sustineo!* His namque

que, & similibus aspirationibus in ipsa Sanctissima Humanitate elevatur spiritus ad Divinitatem, & ad contemplationem disponitur: hoc modo Divinitatem sumit, & Humanitatem non dimittit.

43 Durationem huius viæ, & status, non possumus certò præscribere, verumtamen dicimus, quòd nullatenùs Director animam ab eo extrahere tentet, donec à Domino ad aliam vlteriorem viã vocetur, cuius vocatio per signa superiùs adducta dignoscenda est, quæ ex auctoritate B. Ioannis à Cruce sunt: (cum omninò cessant actus discursivi, & propria animæ meditatio, vna cum primævis fervoribus, & sensibilibus delectationibus, ita vt non possit quéadmodum anteà meditari nec aliquod fulcimentum per sensum reperire, sed omninò remanet arida, quia iam merces eius non in sensu, sed in puro spiritu constituta est.)

B. Ioannes à Cruce in lib. flã. amor viv. Cant. 3. §. 5.

44 Hęc sunt certa signa, vt anima tutò possit transire ad viam Vnitivam, quæ vt evidenter possit cognoscere Director, recurrere debet ad ea, quæ superiùs diximus, quatenùs regulariter per hæc signa incipere solet passiva purgatio sensus, quę etiàm in hoc statu inchoatur: sed valde notandum est, quòd dùm hæc signa contingunt absque laboribus, tentationibus, & obscuritatibus, indicant, quòd anima vocatur ad vlteriorem viam, sed eius purgatio exigua erit, & ad secundam spiritus purgationem non perveniet, quia vt bene notat B. Ioannes à Cruce: (iuxta gradum vnitivum amoris, ad quem Deus animam provehere intendit, magis, vel minus intense illã humiliat.) Quamobrem anima, quæ ita mitiùs purgatur, exiguè perfectionis gradum attinget.

Sup. trac. 6. cap. 2. à n. 22. & dein cepe.

B. Ioannes à Cruce lib. 1. noc. obscurar. cap. 14.

45 Si comitetur hæc signa aspera, & rigida purgatio, recurrat Director ad ea, quæ superiùs diximus: si autem hęc signa simpliciter, & sola eveniant, poterit nihilominùs anima pertransire ad viam Vnitivam, dummodò hęc signa non ex negligentia, culpa, aut ægritudine proveniant, & hoc sive vir sit, sive fœmina, sive sęcularis, sive regularis, sequi enim debet Dei vocationẽ, quia spiritum suum singulis communicat provt vult: verumtamen licet in prædictis vnà cum signis non adveniat purgatio, semel tantùm ingressi viã Vnitivam, sive magna sit, sive exigua, tamen veniens veniet, & non tardabit.

46 Hortamur denique, quòd si prædicta signa cõcurrant, non vereatur Director animam ducere ad vnitivam quietem spiritus, quandoquidem

dem ei multum oportebit ad ſuę cõſcientiæ ſecuritatem, nimis quippe errare poterit in ſuæ,& alterius animæ detrimentum, ſi vel ante tempus animam ad vnitiva exercitia evexerit, vel ſemel à Deo vocatam evehere prohibuerit. Legat obſecro B. Ioannem à Cruce in libro flammæ amoris vivę, cantico tertio, verſu tertio, §. quarto, vſque ad decimum quintum , & nullo in tempore, neque in quovis altiſsimo ſtatu permittat, quòd rigores, pœnitentias, flagellationes, ieiunia ,& his ſimilia, anima prætermittat, iuxta ea, quæ ſuperiùs diximus : decet enim homini ſpirituali corpori ſuo indulgere , quinimo & illud ſemper reſpectivè ad vires eius , & ſtatum animæ ſemper rigoribus , & pœnitentijs debet macerare, nam licèt elevationem ſui ſpiritus non impediat, debet tamen quaſi ſervum rebellem, onuſtum, afflictum , & macerationibus Crucí affixum illud tenere , generalitèr quippè Dominus homini conſulit, tollere Crucem ſuam quotidie, & eum obſequi.

Sup. tract. 1. cap. 6. à nu. 49. vſqae ad §5.

VIA VNITIVA, STATVS perfectorum , eiuſque exercitia ,& directio practica.

47 IN via Vnitiva duplicem ſtatum conſtituimus, nempè perfectorum,& vnitorum,ſeu paſsivam contemplationem colentium , verùmtamen huiuſmodi ſtatum non diſtinguimus ab ſtatu perfectorum , intelligentes , quòd omnes perfecti nõ ſint quodammodò Deo vniti (ſunt etenim, vt ſuprà diximus) quandoquidem vnio conſiſtit in exercitio fidei , & charitatis, quod quidem proprium eſt omnium perfectorum , ſed quia hæc vnio eſt activa, & ſe habet quaſi medium ad paſsivam, in qua mediantibus deſponſatione , & matrimonio ſpirituali vnio perfecta, & infuſa conſiſtit, proindè illos tãtùm vocamus vnitos, qui per vnionem paſsivam Deo copulantur , alios verò, qui per vnionem activam Deo vniuntur, ſolummodò perfectos vocamus.

Supra. in prologo huius manuduct.

48 Igitur ſtatus perfectorum nihil aliud eſt , niſi ſtatus eorum,qui in omnibus , & per omnia exercentur in charitate, iuxta illud Pauli: *ſuper omnia autem charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis.* 14. Qui quidem ſtatus propriè vocatur contemplationis activæ & incipit à tempore, quo finẽ habuit ſtatus proficientium,& perſeverat reſpectivè vſquè ad purgationem paſsivam ſpiritus, quæ eſt immediata diſpoſitio ad vnionem paſsivam, & infuſam.

Ad Coloſ. 3. ſenſ. 14.

49 In hoc ſtatu ducenda eſt

est anima ad interiora deserti, & ad solitudinem materialium formarum, vt vocem Dei loquentis convenientèr audire valeat, secundum illud Oseæ: *ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius.* Curet igitur Director animã non impedire prolixis discursibus, sed doceat eam sequi divinam vocationem, quæ intùs in sui fundo, in sibilo tenuis autæ susurrat, & vbi Deus eam quasi alterum Moysem vocat de medio caliginis.

Oseæ 2. 34.

Exod. 24. 17.

50 Sciat quòd in hac cõtemplationis nebula mysticè traditur animæ clavis scientiæ spiritus, vt ipse ad recipiẽdam divinam sapientiam referetur, & amplietur: quodsi eam introire prohibeat, incurret vtique Domini sententiam adversùs legisperitos per Lucam prolatam: *væ vobis legisperitis* (dixit Christus) *quia tulistis clavem scientiæ, ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis.* Quandoquidem damnabile est, quia ipsi in hanc Domini requiem non introierunt; alios prohibere intrare, vt in hac materia litteraliter contingit.

M. Maria ab Agreda p. 3 n. 49.

Lucæ 11. 52.

51 Et cum certum sit, quòd Deus dispositioni animæ se accommodet, atque vt ait Theologus, se habet ad modum recipientis, si anima ad obsequendam divinam vocationem non disponitur, sed eam fugit, vel eam Director consequi prohibuerit, profectò incapax fiet ad recipiendam illam divinam scientiam, quã in interiori sui fundo discere poterat: propterea si per præterita signa, & servatis omnibus circunstãtijs cognoverit à Domino vocari ad caliginem, iubeat illam tenebrã introire, vbi teste Ioanne, lucet *lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Lumen quippè divinum in fundo animę cõmunicatur vt tenebra, atque in illa materialium, & sensibilium rerum ignoratione lux divinæ incomprehẽsibilitatis involvitur, quod optimè perpendens David concinebat: *quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, ita & lumen eius.*

Ioann. 1. 9.

Psalm. 138. 12.

52 Ne timeat quòd anima remaneat vacua, aut otiosa, quia nimirùm supposita divina vocatione, & comparato habitu sistendi in illa caliginosa requie, nullum valet otiositatis periculum incurre-re, quamobrèm cunctantèr pensitet, & maturè perpendat Director si huiusmodi anima verè vocata sit, & si ad hanc transmigrationem signa habeat manifesta, & si de his omnibus fiat securus, nihil formidet, quia nullo modo vacua, & otiosa remanebit, &

pro certo habeat, tantùm ei damni esse allaturum, si vocatam introire prohibeat, quantùm periculi inculturum, si nõ vocatæ introire præcipiat.

53 Si igitur anima se sentiat vocari ad illam simplicẽ, & amatoriam Dei notitiam, ibi persistat, & cum silentio præstoletur salutare Dei, illũ affectum intrà se conservando, vt docet S. Franciscus Salesius: (si fortè (ait) Theotime mi, te inveneris iuxta Dominum in recollectione spiritus, cum simplici, & pura filiali confidentia, nullatenùs te vertas ad eliciendos sensibiles actus, neque intellectus, neque voluntatis, quia iste amor simplicis confidentiæ, & ista amatoria soporatio in vlnis Salvatoris, eminẽtèr comprehendit quidquid per tuum conatum, & gustum queris, melius enim est in hoc sacro pectore dormire, quàm in quolibet alio loco vigilare.) Debet enim anima (dùm mota sit) nec meditationem aliquam, vel discursum, nec conatum aspirationis interponere, vt ait Suarez, sed in illa simplici, & amatoria Dei præsentia, velut alter David ad modum auscultantis perseverare: *audiam* (aiebat) *quid loquatur in me Dominus Deus.* Qui licèt tunc verbis formalibus non loquatur (vt sæpiùs solet) inspirationibus tamen, & spiritualibus fomentis loquetur, & communitèr in pace, & tranquillitate spiritus, vt ipse Regius Psaltes affirmat, subdens: *quoniam loquetur pacem in plebem suam, & super Sanctos suos, & in eos, qui convertuntur ad cor.* Per hanc pacem, quam anima ad suum cor conversa percipit, ei Deus mysticè communicat scientiam divinam, & vitæ æternę verba loquitur, quæ licèt distinctè non audiat, sentit tamẽ divinæ cõmunicationis effectus, vtpotè desideria mortificationis, & abstractionis, fortitudinem ad removenda impedimenta virtutis, terrenarum rerum contemptum, devotionem, & his similia.

54 Si autèm mota non sit, vel habitum prędictum non habuerit, debet (vt benè notat Suarius) per brevem meditationem, discursum, aut iaculatoriam aspirationem se excitare, vel aliquid legere, quod ei ad novam motionem possit materiam ministrare, & potissimus erit ille aureus liber symboli fidei P. Ludovici Granatensis, vel liber P. Eusebij Nieremberg, de Pulchritudine divina, in quibus de perfectionibus divinis latè, & luculentèr pertractatur.

55 Sed licèt ab omnibus Mysticis eiusmodi attributorum meditationes pro animabus perfectis prędscribantur,

nos

S. Fräciscus Salesius in pract. amor. divin. lib. 6. cap. 8. in fin.

Suarez de Relig. to. 2. lib. 2. cap. 12. num. 19.

Psalm. 33. 9.

Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 12. num. 6.

nos autem, qui Sanctiſsimæ Humanitatis Chriſti devoti cultores ſumus, quandoquidèm via eſt, per quam venimus ad Patrem, veritas, quæ nos ducit ad ſupernaturalia, & divina, & vita, qua ſpiritus vivere debet, & reſpirare, & ſicut nullus vivere abſque reſpiratione poteſt, ita abſquè aſsidua huius Sanctiſsimi ſuppoſiti memoria vivere nequit ſpiritus: propterea conſuademus, quòd dùm anima perfecta ſumat meditandum aliquod divinum attributum, illud componat cum aliqua Chriſti Domini noſtri operatione, aut paſsione: hæc enim Sacroſancta Hypoſtaſis in nullo orationis gradu relinquenda eſt, quinimò & iudicamus ingratiſsimum valde eſſe, Dominum Ieſum Chriſtum, veluti materialem per humanitatem ab exercitio purè ſpirituali ſeparare, & prorsùs erroneum dicere, quòd poſsit eſſe obſtaculum, etiàm altiſsimæ contemplationi.

56 Igitur cum hac Sanctiſsima Humanitate componat anima perfectionem divinam reſpondentem, v, g, conſideret divinam illam Maieſtatem in Chriſto exinanitam, & humiliatam, & eum, qui melior Angelis effectus eſt, nunc factus eſt virorum noviſsimus, & vir dolorum, & ad illam Sacratiſsimam Humanitatem, vt verè vnitam Divinitati oculo fidei, & ſimplici, atquè amatorio intuitu attendat, & in ponderatione eius magnitudinis, compoſitæ eius deiectioni, & humilitati pacificè conquieſcat, & nullum alium diſcurſum intermiſceat, dùm illa amatoria ad eum converſio perſeveret, quam aliquandò per aliquam aſpirationé vniverſalem, & brevem poterit confovere, nimirùm dicens: *ò altiſsima Maieſtas ſic deſpecta, humiliata, & exinanita!* vel: *ò incomprehenſibilis pulchritudo, ſic fœdata, obſcurata, & abraſa!* vel aliam his ſimilem aſpirationem, ſtatìmque in illa admiratione applicet voluntatem ad illud attributum divinum, in Sanctiſsima Humanitate latens, & hoc vniverſalitèr, & abſtractivè, cõſpiciendo ſcilicèt eam, quaſi vas cryſtallinum, in quo inhabitat plenitudo Divinitatis, verumtamèn abſquè vlla vaſis imaginaria forma, ſed ſimplicitèr per fidé, ſine circũſcriptione, ibi credédo Divinitatem.

M. Ma-ria ab Agreda p. 1. n. 1527. & 1528. & p. 3. n. 47. in medio.

57 Præſentia Dei in hoc ſtatu ſimplicior, & ſpiritualior efficitur, & communitèr animę, quæ per veram vocationem ad eum tranſierunt, ſciũt iam Deum liberè, & ſpiritualitèr invenire, etiam inter exteriora negotia, & occupationes: ſed nihilominùs ob naturæ fragilitatem monędæ ſunt,

Iſaiæ.

quod aliquibus signis, vel aspirationibus ad diuinæ præsentiæ conservationem se excitare procurent.

58 Curet solicitè Director animam huius status exuere ab omni proprietate, & adhæsione, adhùc in rebus licitis, & sanctis, nihil quippè amare debet, neque ipsum Deum, nisi propter eius bonitatem increatam, & nõ propter proprium commodum, vel delectationem, plerumquè enim Dœmon, qui iam eam conspicit à sua immediata iurisdictione exemptam, & res terrenas odio habentem, curat, quòd in bonis, & spiritualibus aliquam proprietatem immisceat, qua iterùm ad suã iurisdictionem reducat, quia cum in ea non est facta adhùc purgatio spiritus, quę omnes radices vitiorum prorsùs eradicat, facilis est ad aliquam in bonis spiritualibus proprietatem capessendam: quamobrem Director eius desideria, & inclinationes attentè investiget, & in omnibus eam mortificare, & proprietate, aut delectatione privare satagat, quia hìc iam suppetunt animæ vires ad tolerandam quamlibet mortificationem, & proprij commodi privationem.

59 Curet etiàm ab ea auferre omnia superflua, & suo statui inconvenientia, & in præcisè necessarijs proprietatem, & inordinationem tollat, eamque doceat omnia operari propter solam Dei gloriam, & dilectionem, & extra id nihil quærat, nihil cupiat, nihil possideat, & nihil amet, vt expressè docent Bernardus, Chrisostomus, Hieronymus: Ambrosius, Augustinus, Basilius, & communitèr omnes Patres: sed omnia in Deo, & propter Deum, vel potiùs Deum in omnibus diligat, secluſa omni propria commoditate, proprietate, aut delectatione, vt agebat Psalmista cum dicebat: *quid enim mihi est in Cœlo, aut à te quid volui super terram?* Propterea curet eam instruere, & stabilire in paupertate spiritus, in nuditate, in humilitate, in resignatione, & in cæteris virtutibus, quæ valdè ei necessarię erunt ad horribilem purgationem, quam brevitèr ingressura est, si ad illam optimè se disponat

S. Bern. Serm. de diverſ. S. Chriſ. homil. in Epiſt. ad Roman. S. Hieronym. in Pſalm. 17 verſ. 25. S. Ambroſius ibidē. S. Auguſtin. ibidē. S. Baſil. ibidem.

Pſalm. 72. 25.

60 Sed frequentèr solent esse in causa Directores, vt anima non perveniat ad secundam spiritus purgationē, & ad passivam, & infusam contemplationem, quandoquidem si essent valdè soliciti, & periti, ferè nulla esset anima, quæ ad hunc statum pervenit, quæ ad vlteriorem non transiret, nam licèt plures propter negligentiam, aut tepiditatem non transeunt, possent tamen Directores sua so-

ſolicitudine, & peritia hanc in eis negligentiam corrigere, & emendare, vtpotè eis pedetentìm, & cautè mortificationem, & nuditatem inferendo, eaſque à ſenſibilibus prudentèr ablactando, Deus namque, qui eas ad hunc perfectorum ſtatum vocat, opus ſuum perficeret, ſi vel propria animarum, aut aliorum cauſa non illi obex oppone retur.

61 Plures itaque in hoc ſtatu conſtitutos videmus, rariſsimos verò, qui ad purgationem ſpiritus, & ad palsivam vnionem accedant, quodquidem interdùm provenit ex metu, aut inſcitia Directorum, & interdùm ex negligẽtia, & culpa animarum. Metus, & inſcitia Directorum ſolet conſiſtere in eo, quòd animas iam à Domino vocatas, & benè diſpoſitas prohibent intrare in ſanctam requiem, & in quietam Dei amatoriam notitiam: quidam ex eis, quia nec hanc orationem ſciunt, neque illius vllam experientiam habent, quamobrem dicere non verentur, quòd Diſcipulus non debet eſſe ſuper Magiſtrum, ſed ei ſufficere, ſi ſit ſicut Magiſter eius, alioquin animam in altiori gradu conſtitutam, nullo modo poſſent dirigere, & gubernare, & in hoc rectè iudicant, verùmtamen tunc aſtricti ſunt (vt docet B. Ioannes à Cruce, & nos ſupra diximus) eas ad peritiorem, ſive magis expertum Directorem mittere, ſed hoc ratò, aut nunquam videmus, imò parùm humilitèr putant, ſe pro omnibus ſufficere, faxit Deus quòd ità ſit.

Sup. tract. 1. cap. 4. n. 28. & 29.

62 Alij eas intrare prohibent, quia affirmant, melius eſſe meditari in Vita, & Paſſione Domini noſtri Ieſu Chriſti, quam contemplari: quandoquidem hoc iudicant eſſe fruſtrà tempus terere, otiari, & intellectus habilitatem pervertere, quem Deus nobis donavit ad inveſtiganda fidei Myſteria. Sed quàm à recto veritatis itinere aberrent, ſatis compertum eſt, ſiquidem omnibus concurrentibus circunſtãtijs, quæ in animadverſionibus prologomenis, & in pluribus huius libri locis adduximus, collocare ſpiritum in illa cognitione, & amore, non ſolùm non eſt otiari, verùmetiàm teſtibus Dionyſio, D. Thoma, & ferè omnibus Patribus, hæc eſt altior, & potior intellectus, & voluntatis occupatio, quandoquidem per eam ſolam habent huiuſmodi potentiæ perfectum cõplementum, & adæquatam perfectionem: propterea nefas eſt proferre, quòd anima benè diſpoſita, & conſiſtens in ſimplici, & amatorio diviuæ veritatis intuitu, otioſa eſt, & ab omni exercitio vacua, &

quod potentias suas pervertit, cum potentiæ sint nobis donatæ (vt vulgaritèr concinunt pueri Catholici) ad cognoscendum, amandum, & colendum Deum in hac vita, ac demùm in altera videndum, & perfruendum, & cum primum sit primæ tabulæ mandatum, diliges Dominum Deum tuũ ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis, cuilibet pervium erit, quòd integrè adimpleatur per exercitium fidei, & charitatis, quod in huiusmodi occupatione habet anima.

63 Dicunt insupèr hoc esse otium illuminatorum, & quietistarum; sed immeritò quidem, & non absque dolore audiendum, siquidem nullatenùs cum illo perverso istorum hominum otio collimeat, cum illi omnem suum studium constituant in omnimoda potentiarum vacatione, ita vt nihil aliud cogitent, nisi nihil cogitare, seseque exhibere, quasi vacua instrumenta, quæ dicunt Deum passivè, & supernaturalitèr moturum: insuper docẽt, quòd vt potentiæ superiores sint in maiori pace, & tranquillitate, plenè indulgeant inferioribus omnia, sive licita, sive illicita vsque ad satietatem, ne suis inquietis desiderijs internam illam, & falsam quietem perturbent: docent insuper (sutripientes mysticos terminos) debere animam persistere in vnico actu fidei, prologo sine actuum multiplicatione, quod erroneum esse probavimus, & illusioni valdè propinquum: præterea à mortificationem tanquam inutilem repudiant, Crucem Dominicam odiunt, ventrem, & concupiscentiam carnis obsequuntur, tentationibus non resistunt, tandemque omnibus, quæ Domini sunt, omninò mortui, & omnibus, quæ mundi, eiusque concupiscentiarum sunt viventes, quasi meri trunci, aut statuæ marmoreę in illo diabolico otio persistunt, vt videri possunt apud Rusbrochium, Acazium March, & alios. Sed quantum distet ab his falsacijs, erroribus, atque hæresibus exercitium veræ contemplationis hìc expositum, omnibus legentibus manifestum erit.

Sup. in prologo ante verſ. nam. 24. & de incepe.

Rusbroch. de rit. ſpirit. lib. 2. ca. 77. vſque ad 79. Acazius March. in ſur dict. Moral. verbo Inquiſitio.

64 Similiter immeritò dicunt, quòd huiusmodi exercitium procùl abest à meditatione Vitę, & Passionis Domini, cum commendatum reliquamus, quòd assiduè per hãc Sacrosanctam Humanitatem, quasi veram divinitatis ianuã in divinæ incõprehensibilitatis profundum introeatur (vt docet Bonaventura) quinimò, & enixè commendamus, & iterum consuademus, quòd etiàm in quolibet con-

Suprem. 55. & 56

S. Bonavent. myſt Theol. p. 3. cap. 3.

tem-

templationis ſtatu per hoc ſanctiſsimum ſuppoſitum cu-

M. Maria ab Agreda, vbi ſupr.

ret anima ad Patrem venire, nemo enim ad eum venire poteſt, niſi per illud, quamobrem modum meditandi, & contemplandi in hac Sacroſancta Humanitate, practicè oſtendimus perfectis, vt in ipſa Diuinitatem reperiant, ſimplicique fidei oculo hoc diuinum contemplantes ſpeculum in imaginem ipſius trãsformẽtur, de claritate in claritatem, tanquam à Domini ſpiritu.

65 Igitur iterùm, iterùmque hortamur Directores, atque in ipſius viſceribus Ieſu-Chriſti obſecramus, quòd nullam animam in quouis altiſſimo contemplationis gradu conſtitutam, in quantum debeat actiue operari, aliud ſumat ſuæ orationis, vel cõtemplationis exordium, quin vllo modo damnare intendamus eos, qui aſſerunt, animas perfactas debere in diuinis perfectionibus verſari, atque illam ſimpliciſsimam, & amatoriam notiam (ſuppreſsis naturalibus, diſcurſibus, & operationibus, nẽpè in totius ignorationis caligine) introire, Nos verò cõſuademus, & hortamur (& meritò quidem) quod huiuſmodi diuinæ perfectiones, & diuina attributa, quæ

Supra n. 17.

ſtatui perfectorum cõueniunt conſideranda, in hoc Sacroſancto ſuppoſito (modo ſuprà à nobis adducto) contemplẽtur, & reſpiciantur: cum enim verus Deus ſit, & Homo, in eo, quaſi in diuiniſsimo ſpeculo, omnia diuina attributa relucent, & nihil obſtat, quominùs anima diuinam eſſentiam, & attributa huic Humanitati componens, in immenſam, & incomprehenſibilem eorum abyſſum immergatur, atque in ſuperexcedentem omnis humanę facultatis eſſentiam (ſuppreſsis naturalibus diſcurſibus, & totius ſimilitudinis, & naturalis cognitionis ignoratione) per cognitionẽ ſupernaturalẽ fidei (modo ſupradicto) ingrediatur.

66 Hìc quidem modus contemplandi Sacroſanctum hoc ſuppoſitum, proculdubiò conuenit omnibus quantumvis perfectis, nulluſque ab eo alienus debet iudicari, eſt enim Alpha, & Omega totius ſanctitatis, vtpotè exordium, progreſſus, & conſummatio perfectionis, in eo cognoſcitur Diuinitatis altitudo, latitudo, ſublimitas, & profundum, quia (Paulo atteſtante) *in eo inhabitat plenitudo diuinitatis corporaliter.* Hæc eſt illa petra angularis, in qua innixa erat Scala Iacob, ad quã Angeli deſcendebant, & exĩndè aſcendebant, quia nimirùm animæ contemplatiuę ex humanitate ad diuinitatem, & ex diuinitate ad humanitatem pro-

Ad Coloſſen. 2. 9.

pro temporis opportunitate, aut necessitate alternare debent, ita vt nemo ascendere possit nisi priùs hanc sacratissimam petram pertranseat, illa enim communicat animæ fortitudinem, & virtutem, vt possit velociùs, & melius ad divinitatem conscędere: quãobrem nulli perfectorum potest esse obstaculum, sed adminiculum, quandoquidem nemo reputari potest perfectior Apostolo, affirmante, nihil aliud scire, *nisi Iesum Christum, & hunc Crucifixum.* Curet igitur Magister in huiusmodi veritate animas instruere, easque in quantùm activè operari oportet, doceat in hac Sacrosancta Humanitate modo supradicto se exercere, ibique ad contemplandam divinitatem elevari, tandemque ipse cognoscat erroneum sensum eorum, qui affirmant, per activam cõtemplationem penitùs eliminari cõsiderationẽ Vitæ, & Passionis Domini.

1. ad Corinth. 2. 2.

67 Provenit etiàm impedimentum accedendi ad purgationem passivam spiritus, & ad contemplationem, & vnionem infusam, ex eo scilicèt quia animæ exercitium omnimodæ mortificationis, & pœnitentiarum prætermittunt, & otio tantùm contemplationis attentæ, mortificationis sensuum, & potẽtiarum obliviscuntur, seseque iam perfectas reputantes; tanquam alienas à mortificatione, pœnitentia, & exercitio virtutum se reputant, quodquidem erroneum est, & prorsùs periculosum, quantò enim anima in perfectione crescit, tantò perfectiùs debet virtutes exercere, ad quarum perfectum vsum requiritur exactior passionum mortificatio.

68 Propterea debet Director huiusmodi animabus maiori cura præscribere exercitia mortificationis, & virtutum, & ità eas exerceat in negatione propriæ voluntatis, & iudicij, quòd neque in minimo, neque in magno proprium sensum, aut inclinationem sequi permittat, & omne quod ab earum voluntate oriatur, licèt bonum sit, penitùs abscindat, & in aliud bonum cõvertat: doceat eas non solùm patientèr tolerare labores, ærumnas, & persecutiones, verùmetiàm cum gaudio, & gratiarum actione, & ægritudines, si magnę non sint, patienter, & sine quærela, absque vllis medicinæ remedijs sustinere, indispositiones nullo modo verbis aperire, lingua taceat, & vultus loquatur, per eum igitur, & non per verba ęgritudo patescat.

69 Curet insuper quòd in solo Deo, & in laboribus, & doloribus Iesu Christi quærant consolationem, quòd in om-

omnibus fugiant vanitatem, & propriam æstimátionem, quapropter soli Deo, & Directori virtutes, & charismata manifestent, cæteris verò penitùs occulant, & deniquè iuxta omnia, quæ in hoc volumine habentur, eas ordinet, dirigat, & respectivè exerceat: si enim ea diligentèr observaverit, sperare poterit eas ad maximam perfectionem vẽturas, caveatque ne propter suam negligentiam, & imperitiam à tanto bono, & fœlicitate priventur.

70 Solet prætereà aliquãdò contingere his animabus perfectis dùm in exercitio orationis versantur, quòd eis supernaturalitèr occurrũt quædam memoriæ alicuius Mysterij Sanctissimæ Humanitatis Christi, quas aliqui volunt negandas esse, ne actum contemplationis impediant: alij è converso affirmant, omninò esse conservandas: nos verò obsequentes B. Ioannem à Cruce, & Fr. Bartholomæum à Martyribus consuademus, prædictas memorias, nec positivè esse investigandas, nec multò minus expellendas, sed in eis anima passivè se habeat, quia hæ sacratissimæ memoriæ sunt quasi ligna, quæ divini amoris rogo adiunguntur, quibus maximoperè augetur sacræ dilectionis flamma, quãobrem valdè nocivum erit eas abdicare: cum enim optatum à Deo effectum cõsequuntur, subitò evanescunt, & anima in illa Divinitatis caligine profundiùs, & ardentiùs immergitur, vt testatur Bonavẽtura.

B. Ioannis à Crucr lib. 3. ascen. Mõt. Cãrmel. cap. 5. in fin.

Fr. Bartholomæus à Martyrib. in compen. spirit. doctrin. cap. 11.

S. Bonavent. de stimul. amor. ca. 7. part. 1.

71 Sed notandum est, quòd cum istæ memoriæ à bono spiritu procedunt, sunt pacificæ, efficaces, simplices, suaves, & mirùm in modum spiritum elevant, & conflagrant, & tunc anima in eis passivè se habeat: si verò sint nimis materiales, inquietę, inefficaces, ponderosæ, vel insuaves, & spiritum foras extrahant, tunc procedunt à malo spiritu, qui tentat animam per huiusmodi devotas memorias ab exercitio contẽplationis revocare, quamobrẽ omninò reijciendæ sunt, & puro suæ contemplationis exercitio insistere.

72 Sic similitèr evenire contingunt memoriæ Beatissimæ Virginis Mariæ, quæ etiàm per motivum huius mirabilis creaturæ magnoperè incẽdium divini amoris adaugent, & quamquam puræ cõtemplationis exercitio officiãt creaturarum memoriæ, hę tamen per speciale privilegium (vt putamus) nullatenùs officiunt contemplationi, quinimò, & mirabilitèr efficiunt, quod quidem concedent qui habent eiusmodi experientiã.

De quibus idem dicimus respectivè, quod diximus de memorijs Sanctissimæ Humanitatis: cæteras verò creaturarum notitias, aut species, quæ in actu contemplationis occurrunt, debet anima positivè, & suavitèr expellere, atque in simplici, & amatorio divinæ veritatis intuitu in quantum ei possibile sit, perseverare, tantùm applicando considerationis, quantùm necessarium sit ad conquiescendum in illo divino termino, quem velut Sponsa Sancta tenere debet, & non dimittere.

73 Hic status perfectorum solet post factam purgationem sensus per plures annos perdurare, & purgatio spiritus multum differri: in alijs verò durat per totum vitæ spatium, quin vnquam ad spiritus purgationem deveniant: alij (& hoc frequentiùs) ab hoc statu decidunt, & recalcitrant, tùm ob eorum imbecillitatem, qua assiduam mortificationem diù sustinere non audent: tùm quia putant in hoc modo orationis nihil profecturi, ac proindè ad imaginariam, & sensibilem orationem revertuntur, qui cum à Deo vocentur ad quietem internæ recollectionis, ac propterea non possint facilè meditari, maximam sibi ipsis inferunt violentiam, qua spiritus exsiccatur, extinguitur, & deperditur, vndè ab hoc fœlici decidunt statu: tùm denique propter imperitiam, vel negligentiam Directorum, qui vel eos nesciunt ad purgationem spiritus disponere, vel de eorum profectu patùm curãt.

74 Qui verò optima dispositione, & directione præditi sunt, si ita placitum sit ante Dominum, opportuno tempore horribilem spiritus purgationem ingrediuntur, quatenùs per eam disponendi sunt ad contemplationem infusam, & vnionem supernaturalem desponsationis, & matrimonij spiritualis; & quia de hac purgatione, & de omnibus ad illam pertinentibus longum supra protraximus sermonem, nunc de statu Vnitorum necessarium duximus pertractare. *Sup. tract. 6. cap. 8. vsque ad 25. exclusivè.*

STATVS VNITORVM, EIVSque exercitia, & directio practica.

75 STatum Vnitorum illum dicimus, in quo anima prætergressa iam purgatione spiritus, peculiaritèr, & quasi ex officio in exercitio contemplationis, & vnionis passivæ, & infusæ versatur, quę licèt in quantum passiva est non possit ad libitum exerceri, quia tamen anima iam purgata frequentissimè hac passiva infusione afficitur, proindè

dè hanc frequentiam recipiédi huiuſmodi infuſionem vocamus ſtatum paſsivum contemplationis, & vnionis myſticæ.

76 Hìc ſtatus incipit à conſummatione purgationis ſpiritus, per quam anima ab habitibus vitioſis penitùs defœcata, ad ſpiritualem deſpõſationem adducitur. Conſummationem purgationis ſpiritus facilè dignoſcere poterit Director, tùm quia divina, & ſupernaturalis infuſio ferè cõtinua eſt, & durabilis: tùm quia pax, & tranquillitas, qua fruitur anima, firma omninò eſt, & abſque formidine, & ſuſpitione venturæ calamitatis; tùm denique quia in vera libertate filiorum Dei anima ad egregias operationes ducitur, atque finibus ſpiritus explicatis, quaſi immenſam in ſe amplitudinem cognoſcit, proindè ex minimis ad ſublimia elevatur, & magna tunc (quaſi anteà minima) mira fortitudine aggreditur.

77 Sic anima diſpoſita, atque virtutibus perornata, illicò Dominus, qui dilectis ſuis neſcit favores procraſtinare (quandoquidem neſcit tarda molimina Spiritus Sãcti gratia) humanitèr cum ea ſpiritualem deſponſationem contrahit, & ſicut in deſponſatione naturali (parcat terminis pius Lector, nullis nam-que alijs vti poſſumus, niſi his, quos terricula hæc miſera nobis præſtat) illi qui ad invicem ſe promittunt, ac ſpondent, non ſtatim copulantur, ſed facta intercapedine vſque ad conſummationem matrimonij ſæpiſsimè ſe viſitant, & futurus Sponſus Dona, & pretioſa munera ſponſæ præmittit: ita ſimilitèr contingit in hac ſpirituali deſpõſatione, de cuius ſubſtãtia, & modo ſuperiùs latè ſermonem fecimus. *Sup. trac. 5. cap. 27 per totum*

78 Viſitat ergo animam divinus Spõſus per altiſsimas notitias, & divini amoris contactus, quibus ei pretioſiſsima ornamenta, & ditiſsima virtutum monilia cõfert: verùmtamen aliquandò recedit, donec conſummetur ſpirituale matrimonium, in quo quaſi inſeparabilitèr Deus animæ aſsiſtit, & copulatur, vt teſtatur expertiſsima Thereſia per hæc verba: (matrimonium valdè differt à deſponſatione ſpirituali, in qua multoties ab anima recedit, ſecùs autem in matrimonio, vbi ſemper anima cum Deo ſuo manet vnita in illo centro.) *S. Thereſ. Manſ. 7. cap. 2.*

79 Igitur ex hac intercapedine viſitationum oriuntur in anima ſpirituales impulſus, vulnera, & languores divini amoris (de quibus ſuprà.) In eis vti debet Director remedijs ibi adductis ad levandum animæ dolorem, & moderan- *Sup. trac. 5. cap. 16. 25. & 26.*

dam inordinationem, quam forsàn ex ardentissimo amati desiderio potest incurrere: quod vt perfectè fiat per opus divinum, & anima ad matrimonij consummationem disponatur, quod summam expetit in anima tranquillitatẽ, & ordinationem, propterea in hoc parenthesi fit purgatio amoris passiva, quę vt diximus, conficitur pèr vivam amoris flammam, modo purgativo infusam, & lumen divinum, modo illuminativo communicatum: oportet enim quòd lumen divinum non obscuret intellectum, quinimò, & sublimius illustret, vt voluntas ardentiùs in divinum obiectum feratur, quæ ex vehementi, & superabundanti flamma infusa adeò exuritur, exsiccatur, & inflammatur, quòd omnem motum præcipitem, omnemque scoriam, & rubiginem proprietatis excoquit, & consumit, quamquam enim suaviter consaucietur, tamen penetrabilitèr, & subtilitèr mortificatur, & flamma quasi subtilissimus gladius anceps, animæ immoderationem scindit, & spiritus separationem agit, ita vt videatur animæ inter vitã suam, & mortem, tenuissimũ tantum quasi capillum intercedere, & re vera si à Domino non roboraretur, proculdubio vitam suam cum fœlici morte commutaret.

Sup. trac. 6. cap. 25 nu. 158.

80 Hęc intima annihilatio, & totius proprietatis extinctio, quæ propriè mors mystica dici potest, omninò disponit animam ad matrimonium spirituale, in qua vigere debet peritia spiritualis Directoris: licèt enim in omnibus purgationibus dignoscenda sit eius dexteritas, potissimè autem in hac delicatissima amoris probatione, quandoquidem in purgationibus antecedentibus providere debet, quòd anima citiùs eius ope, & auxilio purgetur, & perficiatur, sapienter ab ea auferendo proprietatem, quin omninò debita consolatione privet, sed sicut agitur cum parvulis, quibus cerasum datur, vt eis auferatur numus, ità dum ei aliqua permittitur exigua consolatio, non solùm in illa tollenda est proprietas, sed etiàm in solitudine, & silentio docenda, vt labores horribiles toleret, & dolores acerbos sustineat.

81 In hac verò purgatione amoris, longè subtiliùs debet operari, quamquam enim maxima, & pœnosa sit desolatio, & paupertas, nullam animę permittere debet consolationem, sed eam verbis reficiendo dirigere, vt in intimo illo amoris fornace se concremari, & comburi permittat, atque illos vehementes amoris impulsus ita intra se suffocare,

care, & colligere procuret, quòd nihil inquietæ motionis indulgeat affectui, ſed veluti ille, qui mortali vulnere confoſſus in vlniſchariſſimi amici ſe reclinat, vt in eis moriatur: ita anima in cœleſtis ſponſi ſinu, hoc eſt, in eius beneplacito, & voluntate, diriſſimum ſui vulneris dolorem ſuſtinẽs, reclinetur: ne timeat animam hac eius dulciſſima ęgritudine morituram, quoniam infirmitas hæc non eſt ad mortem naturalem, ſed vt manifeſtentur opera Dei in illa, & cum contigerit mori (quod longè abeſt) fœlix millies ſi velut alter Moyſes in oſculo Domini moreretur: verumtamen caſu, quo affectus amoris, vtpotè non penitùs ſpiritualis adeò vehemens ſit, quòd vires corporis nimis deſtruat; eas convenienter reficiat, ſed ſapienter, & cautè, ne magis minuſvè ſit, quàm oporteat.

82 In cæteris operationibus debet ab ea omnem tollere proprietatem, atque eius pia deſideria in modum, & tranquillitatem reducere, ità vt primò omnia prohibeat animæ, & cum iam mortificata ſit, eiuſque proprietas, & deſideria extincta, tunc ei præcipiat exequi quod optavit, ſi bonum ſit, & magis perfectũ, alioquin omnia reſecet, & abſcindat: totum ſiquidem Directoris ſtudium verſari debet in ſedandis huius animę motibus, vt ad matrimonium citiùs perveniat. Caveat multùm ne anima fugiat infuſam illam flammam purgantem, quærendo ſcilicet alia exercitia, aut diverſionem, quandoquidem natura oppreſſa ab illa ardenti, & ponderoſa infuſione, cupit tanti ponderis levamen, quod nullatenùs oportet, cum per ſolam eam fieri poſsit hoc opus mirabile, & hæc altiſsima exinanitio, & purgatio, quæ regularitèr per menſem, aut ampliùs abſolvitur, quia Deus (ſi ita dici poteſt) quaſi impatiens eſt ſe totum communicandi ſuę dilectę ſponſę, cui ſibi perpetuò copulari ſpopondit.

83 Cum igitur anima in hoc amoris ſublimatorio tranquilla efficitur, & prorsùs diſpoſita, tùnc divina Bonitas cuius delitiæ ſunt eſſe cum filijs hominum, incipit ei in matrimonio ſpirituali ſe communicare, & ita frequentiſsimè, quòd videatur in voluntate animæ eſſe conſtitutum divini ſui ſponſi amplexibus perfrui: ſicut enim in carnali matrimonio quotiès vult ſpõſa fruitur ſuo ſponſo, ſic ſimilitèr in hoc ſpirituali matrimonio contingit, quia vt ex Seraphica Thereſia vidimus: (adeo Deus in hoc matrimonio coniungi dignatur creaturæ, quòd ſicut illi, qui non poſ-

Sup. tract. 5. cap. 78. nu. 300.

S. Thereſ. Manſ. 7. cap. 2.

sunt se ad invicem separari, ita Deus ab anima separari non sustinet.)

84 In huiusmodi ergo divini sponsi thalamo adeò sunt dulcissimi favores, adeò altissimæ, & sublimes intelligentię, adeò superexcedens, & excelsum lumen, adeò delicata, & suavia sancti spiritus charismata, & vnctiones, quòd licèt multa egregia cõtineantur in Cãticis Canticorum, in libro cantici B. Ioannis à Cruce, in tota Mansione septima Beatæ Theresiæ, & in vitis SS. Gertrudis, Lutgardæ, Catherinæ Senensis, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, & aliorum Sanctorum, nihil, aut parum est totum hoc in comparatione eorum, quæ Deus his animabus sibi in Matrimonio copulatis communicare potest, & multoties cõmunicat: cum quibus, vt testatur Theresia (talia, & tanta operatur, quòd nemo poterit credere, nisi habeat fidem valdè vivã, quatenus illi videri poterit, quòd sit nimia dignatio, dilectio, & familiaritas in illa altissima maiestate, ita servis suis se communicare.)

S. Theres. in vit. sua cap. 7.

85 Sed profectò hęc, & longè maiora capit ille infinitus amoris pelagus, longè enim maius fuit Verbum Divinum incarnari, & mortem Crucis subire, seseque in cibum, & potum corpus, & sanguinem suum hominibus mãducandum præbere, & tamen nemo miratur, non quia maius non est, & stupendum (vt ait Augustinus) sed quia vsitatum est, nostræque quotidianę experientię commune: multò ergo magis credi potest quòd se ita communicare dignetur his, quibus ad tam specialissimam vnionem eligit, vt cum eisdem suas delitias habeat.

S. Augustin.

86 Prædictæ animæ (vt communitèr tenent Mystici) iam in omni operatione modum divinum induunt, & ad modum Dei operantur, hoc est ex speciali instinctu divini spiritus, quod videtur fateri Apostolum cum dicit: *quicumque spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei.* Licèt enim anima operetur, in ea operatur Christus, quandoquidem ipsa non in se vivit, sed in Christo, aut potius Christus vivit in ea, vt de se fatetur Apostolus cum dicit: *vivo ego, iam non ego, vivit verò in me Christus.*

Ad Rom. 8. 14.

Ad Galat. 2. 20.

87 Hæc anima iam extra imaginarium exercitium posita, ad divinam, cognitionem spiritualiter assurgit, & sensus habet adeò mortificatos, & ab eis ita separatum spiritum, quòd non eos veretur Deus, dum eam favoribus cumulat, quatenus possint impunè esse testes divinarum communicationum spiritus. Quamobrem ne-

B. Ioannes à Cruce in Icon. Mont. Carmel. ad calcem lib. 1. aſcenſ. Mōt. Carmel.

neque alienatur, neque amittuntur, niſi per corporis elevationem, in qua licèt naturalé vſum amittant, melioribus tamē ſupernaturalibus proprietatibus, & dotibus imbuūtur.

88 Hic denique (vt ait B. Ioannes à Cruce) omnis iam via deficit, quæ intelligitur naturalis, ſed animę ſolus Chriſtus eſt via: quamobrem ſi deficit via naturalis, & humana, deficere pariter debebat humanum Magiſterium. Sed licèt verum ſit, quòd Deus huiuſmodi animæ magiſteriū ſibi aſſumat, vult tamen eam humano magiſterio ad obedientiam, & meritum eſſe ſubiectam: propterea quamquā cum illa nihil reſtet agendum quoad internarū potētiarū directionē, quoad externas operationes, & communes actiones debet nihilominus eam habere omninò ſubiectā, & aſsiduè mortificare, & interdum ad probationem Sacroſancta Euchariſtia privare, & omnia exequi, quæ ad conſervandum eam in humilitate, deiectione, & paupertate ſpiritus ei viderit expedire, quandoquidem dum vita vivit naturali, obnoxia eſt lapſui, & eò humiliùs, & deiectiùs tractari debet à Directore, quò altiùs, & ſublimiùs à Deo occupatur. Ipſe nobis per ſuam pijſsimā clementiam hunc fœliciſsimū ſtatum concedat, in quo eum perfectè cognoſcamus, firmitèr ſperemus, & ardenter diligamus, vt tandem in Patria cœleſti completè illo perfrui valeamus, per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Omnia ſub correctione Sanctæ Matris Eccleſiæ, & Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis, toto terrarum orbe venerandi.

Omnis ſcriptura divinitus inſpirata, vtilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus. 2. *Tim.* 3. 16.

INDEX LOCORVM SACRÆSCRIPTVRÆ.

T. Tractatum: *M.* Manuductionem: & *N.* Numerum significat.

EX GENESI.

CAP. 3. Ver. 26. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. t. 2. in præfatione.*

EX LIBRO EXODI.

CAP. 3. 5. *Solve calceamentum de pedibus tuis. t. 6. n. 84.*

CAP. 8. 18. *Fecerunt què similiter Malefici incantationibus suis. t. 4. n. 39.*

CAP. 24. 18. *Ingressusque Moyses mediũ nebulæ. t. 2. n. 130.*

CAP. 25. 37. *Facies lucernas septem, & pones eas super candelabrum. t. 3. n. 54.*

EX NVMERIS.

CAP. 12. 6. *Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, & per somnia loquar ad illum. t. 5. n. 135.*

EX DEVTERONOMIO.

CAP. 5. 32. *Non declinabitis ad dexteram, neque ad sinistram. t. 3. n. 18.*

CAP. 6. 5. *Diliges Dominum Deũ tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. t. 1. n. 8.*

CAP. 16. 19. *Non accipies personam, nec munera, quia munera excæcãt oculos Sapientum, & mutant verba iustorum. t. 1. n. 122.*

CAP. 25. 13. 14. & 16. *Non habebis in sacculo diversa pondera maius, & minus, nec erit in domo tua modius maior, & minor: abominatur enim Dominus Deus tuus, qui facit hæc, t. 1. n. 24.*

EX 1. REGVM.

CAP. 2. 6. *Dominus mortificat, & vivificat, deducit ad Inferos, & reducit: Dominus pauperem facit, & ditat. humiliat, & sublevat: suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem, vt sedeat cum Principibus, &*

so-

ſolium gloriæ teneat. t. 6. n. 147.

EX TOBIA.

CAP. 2. 12. *Hanc tentationem permiſit Deus evenire illi, vt poſteris daretur exemplum patientiæ eius, ſicut, & Sancti Iob. t. 6. n. 171.*

13. *Non eſt contriſtatus contra Dominũ, quod plàga cæcitatis eveniſſèt, ei, ſed immobilis in Dei timore permanſit, gratias agens Deo omnibus diebus vitæ ſuæ. t. 9. n. 172.*

EX IOB.

CAP. 1. 21. & CAP. 2. 12. *Si bona ſuſcepimus à Deo, quare, & mala non ſuſcipiamus? Dominus dedit: Dominus abſtulit: ſicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum. t, 4. n. 167.*

CAP. 7. 1. *Militia eſt vita hominis ſuper terram. t. 6. n. 167.*

15. *Suſpendium elegit anima mea, & mortem oſſa mea. t. 5. n. 269.*

20. *Quare poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihimet ipſi gravis? Cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormiam. t. 6. n. 134.*

CAP. 9. 2. *Verè ſcio quod ita ſit, & quod non iuſtificetur homo compoſitus Deo: ſi voluerit contendere cum eo, non poteris reſpondere vnum pro mille. t. 6. n. 103.*

CAP. 10. 14. *Si peccavi, & non ad horam peperciſti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me eſſe non pateris? Et ſi impius fuero, vè mihi eſt, & ſi iuſtus, non levabo caput: ſaturatus afflictione, & miſèria, & propter ſuperbiam quaſi Leena capies me, reverſuſque mirabilitèr me crucias. t. 6. n. 107.*

CAP. 14. 23. *Quis mihi tribuat, vt in Inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus. t. 6. n. 102.*

CAP. 16. 2. *Conſolatores onerоſi omnes vos eſtis. t. 6. n. 117.*

11. *Aperuerunt ſuper me ora ſua, & exprobantes percuſerunt maxillam meam: ſaturati ſunt pœnis meis. t. 6, n. 121.*

13. *Ego ille quondam opulentus repentè contritus ſum tenuit cervicem meam, confregit me, & poſuit me ſibi quaſi in ſignum, circundedit me lanceis ſuis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viſcera mea: concidit me vulnere ſuper vulnus, irruit in me quaſi Gigas. t. 6. n. 111.*

CAP. 23. 6. *Nolo multa fortitudine contendat mecum, ne magnitudinis ſuæ molle me*

promat. t. 6. num. 101.

8. *Si ad orientem iero, non apparet: si ad occidentem, non intelligam eum: si me vertam ad dexteram, non videbo illum, probavit me quasi aurum, quod per ignem transit. t. 6. n. 104.*

15. *Idcircò à facie eius turbatus sum, & considerans eum, timorè solicitor: Deus mollivit me, & Omnipotens conturbavit me. t. 6. n. 107.*

CAP. 31. 34. *Si expavi ad multitudinem nimiam, & despectio propinquorum terruit me, & non magis tacui, nec egressus sum ostium. t. 6. n. 133.*

EX PSALMIS.

Psalm. 3. 6. *Ego dormivi, & soporatus sum, & exurrexi, quia Dominus suscepit me: non timebo millia Populi circundantis me. t. 5. n. 230.*

Psalm. 4. 3. *Fili hominum vsquequò graui corde, vt quid diligitis vanitatem? t. 2. n. 137.*

5. *Irascimini, & nolite peccare. t. 5. n. 56.*

Psalm. 9. 10. & Psalm. 45. *Deus refugium nostrum, & virtus, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. c. 2. n. 4. & in M. n. 5.*

Psalm. 17. 6. *Dolores inferni circundederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. t. 6. n. 105. & 185.*

23. & 15. *Præfulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando, & carbones ignis, & misit sagittas suas, & dissipavit eos, fulgura multiplicavit, & conturbavit eos. t. 6. n. 8.*

Psalm. 18. 4. *Non sunt loquellæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. t. 4. n. 181.*

10. *Timor Domini Sanctus permanens in sæculum sæculi. t. 3. n. 76.*

Ibi *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa. t. 5. n. 108.*

Psalm. 28. 4. *Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia. t. 5. n. 99.*

Psalm. 29. 7. *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum. t. 5. n. 338. & t. 6. n. 141.*

8. *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. t. 6. n. 142.*

Psalm. 35. 10. *Et in lumine tuo videbimus lumen. t. 3. n. 61. & ti. 6. n. 9.*

Psalm. 37. 11. *Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum, & ipsum non est mecum. t. 6. n. 208.*

Psalm. 39. 13. *comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem: multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me. t. 6. n. 28.*

Psalm. 41. 2. *Sitivit anima*

mea

mea ad Deum fontem vivum, quandò veniam, & apparebo antefaciem Dei? t. 5. n. 256.

4. *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte, dùm dicitur mihi quotidiè ubi est Deus tuus. ti, 5. n. 143.*

Psalm. 443. *Diffusa est gratia in labijs tuis. t. 4. n. 11.*

Psalm. 50. 7. *Incerta, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi, t. 4. n. 49.*

Psalm. 54. 23. *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet, non dabit in æternum fluctuationem iusto. t. 6. n. 53.*

Psalm. 58. 7. *Famen patientur ut canes, circuibunt Civitatem. t. 6. n. 28.*

Psalm. 61. 12. *Semel loquutus est Deus, duo hæc audivi. t. 5. n. 102.*

Psalm. 67. 35. *Eccè dedit voci suæ vocem virtutis. t. 5. n. 96.*

Psalm. 68 3. *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. t. 5. in præfat.*

Psalm. 70. 16. *Introibo in potentias Domini. t. 5. n. 301.*

Psalm. 71. 8. *Et dominabitur à mari usquè ad mare, & à flumine usquè ad terminos orbis terrarum. t. 4. n. 53.*

Psalm. 72. 22. *Quia inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt, & ego ad nihilum redactus sum, & nescivi. t. 6. n. 103.*

25. *Quid enim mihi est in Cœlo, & à te quid volui super terram. m. n. 59.*

Psalm. 75. 8. *Tu terribilis es, & quis resistet tibi? t. 5. n. 26.*

Psalm. 80. 11. *Dilata os tuum, & implebo illud. t. 1. n. 64.*

Psalm. 82. 17. *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum, Domine. t. 6. n. 173.*

Psalm. 3. 6. *Ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum. t. 6. n. 275.*

8. *Ibunt de virtute in virtutem. m. n. 20.*

Psalm. 74. 9. *Audiam quid loquatur in me Dominus, quoniam loquetur pacem in plebem suam. t. 5. n. 136. & t. 6. n. 21. & in m. n. 53.*

Psalm. 87. 6. *Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non est memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt: pussuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis, & in umbra mortis: super me cõfirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. t. 6. n. 104.*

9. *Longè fecisti notos meos à me, pussuerunt me abominationem sibi: traditus sum, & non egrediebar. t. 6. n. 121. & 233.*

Psalm. 103. 20. *Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ sylvæ: catuli leonum rugientes, ut rapiant. t. 6. n. 12.*

Psalm. 105. 23. *Vt averteret iram eius, ne disperderet eos. t. 6. n. 175.*
Psalm. 119. 5. *Heù mihi, quia incolatus meus prolongatus est. t. 5. n. 256. & 271. & 307.*
Psalm. 138. 1. 11. & 12. *Domine probasti me, & cognovisti me: & dixi, forsitàn tenebræ conculcabunt me? Et nox illuminatio mea in delitijs meis, quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. t. 6. n. 14. & m. n. 51.*
8. *Si ascendero in Cœlum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sumpsero pennas meas dilucolo, & habitavero in extremis maris, etenim illùc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. t. 5. n. 327.*
Psalm. 142. 11. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. t. 3. n. 46.*
Psalm. 148. 5. *Ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt. t. n. 99.*

EX PROVERBIJS.

CAP. 1. 16. & 18. *Pedes eorum currunt ad malum, ipsi quoquè contra sanguinem suum insidiantur, & millìuntur fraudes contra animas suas. t. 2. n. 65.*
CAP. 10. 19. *In multiloquio non deerit peccatum. t. 4. n. 26.*
CAP. 13. 4. *Vult, & non vult Piger. t. 1. n. 73.*
CAP. 14. 13. *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. t. 6. n. 178.*
CAP. 15. 1. *Responsio mollis frangit iram. t. 6. n. 54.*
CAP. 16. 6. *Per timorem Dei declinat omnis à malo. t. 3. n. 49.*
32. *Melior est patiens, viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore Vrbiũ. t. 1. n. 60. & t. 6. n. 6.*
CAP. 23. 26. *Præve fili mi cor tuum mihi. t. 2. n. 137.*
CAP. 24. 16. *Septies enim cadet Iustus, & resurget. t. 4. n. 160.*
CAP. 25. 7. *Melius est, vt dicatur tibi ascende hùc, quàm quod humilieris coram Principe. Prol. n. 20.*
CAP. 27. 19. *Quomodò in aquis, resplendet vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. t. 4. n. 164.*

EX ECCLESIASTE.

CAP. 2. 2. *Risum reputavi errorem. t. 5. n. 104.*
14. *Sapientis oculi in capite eius. t. 3. n. 74.*
17. *Idcircò tæduit me vitæ meæ, videntem mala vniversa esse sub Sole, & cuncta vanitatem, & afflictionem spiritus. t. 6. n. 119.*
CAP. 5. 1. *Ne temerè quid loquaris, nequè cor tuum sit velox*

lox ad proferendum ſermonem. t. 1. n. 34.

CAP. 7. 17. *Noli eſſe iuſtus multum, neque plùs ſapias, quàm neceſſe eſt ne obſtupeſcas. t. 3. n. 18.*

CAP. 9. 1. & 2. *Sunt iuſti, atquè ſapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen neſcit homo, vtrùm amore, an odio dignus ſit, ſed omnia in futurum ſervantur incerta, eo quod vniverſa æquè eveniant iuſto, & impio, bono, & malo, mundo, & immundo, immolanti victimas, & ſacrificia contemnenti. t. 4. n. 57.*

EX CANT. CANTICOR.

CAP. 1. 1. *Oſculetur me oſculo oris ſui, quia meliora ſunt verba tua vinò, fragrantia vnguentis optimis. t. 5. n. 298.*

CAP. 2. 4. *Introduxit in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. t. 5. n. 308.*

5. *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. t. 5. n. 267.*

7. *Adiuro vos filiæ Hieruſalē, ne ſuſcitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donèc ipſa velit. t. 5. n. 238.*

CAP. 3. 4. *Tenui eum nec dimittam. t. 5. n. 338.*

CAP. 5. 2. *Ego dormio, & cor meum vigilat. t. 5. n. 231.*

Ibi *Vox dilecti mei pulſantis, operi mihi, ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea, quia caput meum plenum eſt rore, & cincini mei guttis noctium. t. 6. n. 155.*

6. *Anima mea lique facta eſt vt dilectus loquutus eſt. t. 5. n. 96.*

CAP. 6. 10. *Deſcendi in hortum meum, vt viderem poma convalium, & inſpicerem ſi floruiſſet vinea: neſcivi: anima mea cōturbavit me propter quadrigas Aminabad. t. 6. n. 86.*

CAP. 8. 6. *Quia fortis eſt vt mors dilectio, dura ſicut Infernus æmulatio. t. 5. n. 160.*

Ibi. *Lampades eius, lampades ignis, atquè flammarum. t. 6. n. 158.*

10. *Ego murus, & vbera mea ſicut turris, ex quo facta ſum coram eo quaſi pacem repperiens. t. 6. n. 184.*

14. *Fuge dilecte mi, aſimilare capreæ, binuloque cervorum ſuper montes aromatum. t. 6. n. 101.*

EX LIB. SAPIENTIÆ.

CAP. 1. 5. *Spiritus enim Domini diſciplinæ effugiet fictum, nec habitavit in corpore ſubdito peccatis. t. 5. n. 130.*

CAP. 3. 5. *Deus tentavit iuſtos, & invenit illos dignos ſe tanquam aurum in fornace probavit electos Dominus, & invenit illos dignos ſe. t. 6. n. 170.*

CAP. 8. 1. *Attingit ergo à fine vsquè ad finem, & disponit omia suavitèr, t. 5. n. 11.*

16. *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædiũ convictum illius, sed lætitiam, & gaudium. t. 5. n. 310.*

19. & 20. *Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animã bonam, & cum essem magis bonus, veni in corpus incoinquinatum. t. 2. n. 62.*

CAP. 9. 15. *Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam. Prolog. n. 26. & t. 1. n. 48.*

EX LIB. ECCLESIASTICI.

CAP. 5. 6. *Ne dicas, miseratio Domini magna est: multitudinis peccatorum miserebitur: misericordia enim, & ira ab illo citò proximat, & in peccatores respicit ira illius. t. 4. n. 106.*

CAP. 6. 8. *Est amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis. t. 4. n. 166.*

CAP. 9, 11. *Colloquium illius quasi ignis exardescit. t. 4. n. 10.*

CAP. 11. 30. *Ante mortem ne laudes hominem quemquã t. 5. n. 356.*

CAP. 17. 6. *Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit corda illorum. t. 6. n. 150.*

CAP. 27. 6, *Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. t. 4. n. 166.*

12. *Homo Sanctus in sapientia manet sicut Sol, nam stultus sicut Luna mutatur. t. 4. n. 168.*

CAP, 30. 24. & 25. *Tristitiã longè repelle à te, multos enim occidit tristitia, & non est vtillitas in ea. t. 1. n. 36.*

CAP. 34. 9. *Qui non est tẽtatus, quid scit? t. 6. n. 83.*

EX ISAIA.

CAP. 1. 17. & 18. *Discite benefacere, quærite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, descendite viduam, & venite arguite me, dicit Dominus. t. 6, n. 56.*

24. *Heù consolabor su per hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis. t. 1. n. 123.*

CAP. 11. 2. *Et requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini. t. 3. n. 43.*

CAP. 12. 15. *Flere cum flentibus: gaudere cum gaudentibus. m. n. 11.*

CAP, 26. 9. *Anima mea desideravit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordijs meis. t. 6. n. 144.*

CAP. 28. 9. *Quem docebit scientiam, & quem intellige re faciet auditum? Ablactos*

à lacte, avulsos ab uberibus. t. 6. n. 16. & 85.

CAP. 30. 15. *In silentio, & spe erit fortitudo vestra. t. 6. n. 50.*

CAP. 38. 11. *Non videbo Dominum Deum in terra viventium. t. 6. n. 105.*

CAP. 40. 18. *Cui ergo similem fecistis Deum? Aut quam imaginem ponetis ei? Numquid sculptile conflavit faber, aut aurifex auro figuravit illum? aut laminis argenteis argentarius? t. 3. in præf.*

CAP. 50. 5. *Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abij. t. 3. n. 44.*

CAP. 52. 6. *Quia ego ipse qui loquebar, ecce adsum. t. 5. n. 102.*

CAP. 55. 11. *Sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo, non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud. t. 5. n. 97.*

CAP. 64. 7. *Non est, qui invocet nomentuum, qui consurgat, & tèneat te. t. 6. n. 184.*

EX HIEREMIA.

CAP. 4. 19. *Sensus cordis mei turbati sunt in me: non tacebo quoniam vocem buccinæ audivit anima mea clamorem prælij: contritio super contritionem vocata est, & vastata est omnis terra, repente vastata sunt tabernacula mea, subitò pelles meæ. t. 6. n. 110.*

22. *Sapientes sunt, vt faciant mala, bene autem facere nescierunt. t. 3. n. 31.*

CAP. 9. 21. *Ascendit mors per fenestras nostras. t. 2. n. 43.*

CAP. 15. 15. *Noli in patientia tua suscipere me. t. 5. n. 156.*

CAP. 20. 9. *Et dixi, non recordabor eius, neque loquar vltra in nomine illius, & factus est in corde meo quasi ignis exæstuans claususquè in ossibus meis, & defeci ferre non sustinens. t. 6. n. 122.*

CAP. 23. 2. *Vos dispersistis, gregem meum, & eiecistis eos, & non visitastis eos: Ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus. t. 1. n. 109.*

9. *Contritum est cor meum in medio mei: contremuerunt omnia ossa mea, factus sum quasi vir ebrius, & quasi homo madidus à vino à facie Domini. t. 6. n. 113.*

28. *Quid palleis ad triticum dicit Dominus? Numquid nõ verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram? t. 5. n. 100.*

CAP. 29. 11. *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. t. 6. n. 44.*

EX THERENIS.

CAP. 1. 2. *Plorans ploravit in*

in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius: non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius: omnes amici eius spreverunt eam, & facti sunt ei inimici. t. 6. n. 118.

CAP. 2. 1. *Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion? Proiecit de Cælo in terram inclytam Israel? t. 6. n. 100.*

CAP. 3. 1. *Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius, me minavit, & adduxit intenebras, & non in lucem. t. 6. n. 111.*

7. *Circumædificavit adversum me, vt non egrediar: aggravavit compedem meum, sed & cum clamavero, & rogavero excluſit orationem meã. t. 6. n. 115.*

9. *Concluſit vias meas lapidibus quadris. t. 6. n. 105.*

61. *Audiſti oprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adversum me, labia insurgentium mihi, & meditationes eorum adversum me tota die. t. 6. n. 121.*

CAP. 5. 21. *Converte nos Domine ad te, & convertemur, innova dies nostros sicut à principio. t. 6. n. 6.*

EX EZECHIELE.

CAP. 3. 14. & 15. *Spiritus quoque levavit me, & abij amarus in indignatione spiritus mei, & veni ad transmigrationem. t. 2. n. 14.*

19. *Si autem tu animadvertis impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & à via sua impia, ipse enim in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti. t. 1. n. 125.*

CAP. 8. 3. *Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei, & elevavit me spiritus inter terram, & cælum. t. 5. n. 216.*

CAP. 22. 30. *Et quæsivi ex eis virum, qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissparem eam, & non inveni. t. 6. n. 184.*

CAP. 34. 4. *Cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia: quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod ægrotum, non sanastis, quod confractum est, non alligastis, & quod abiectum est, non reduxistis. t. 1. n. 118.*

EX OSEA.

CAP. 2. 14. *Ducam eam in solitudinem, & adloquar ad cor eius. t. 5. n. 309. & m. n. 49.*

20. *Sponsabo te mihi in fide, & scies quia ego Dominus. t. 5. n. 290.*

CAP. 51. & 2. *Quia vobis iudicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi, & victimas declinastis in profundum, & ego eruditor omnium eorum. t. 1. n. 23.*

EX

EX IOEL.

CAP. 2. 28. *Effundam ſpiritum meum ſuper omnem carnem, & prophetabunt filij veſtri, & filiæ veſtræ, ſenes veſtri ſomnia ſomniabunt, & iuvenes veſtri viſiones videbunt. t. 5. n. 135.*

EX IONA.

CAP. 3. 4. *Adhùc quadraginta dies, & Ninive ſubvertetur. t. 5. n. 54.*

EX ZACHARIA.

CAP. 11. 17. *Et aſſumpſi mihi duas virgas, vnam vocavi decorem, & alteram appellavi funiculum, & pavi gregem. t. 1. n. 119.*

EX MATTHÆO.

CAP. 5. 11. *Beati eſtis cum vos oderint homines, & perſecuti fuerint, & dixerint omne malum adverſum vos mentientes, propter me: gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in Cælis. t. 6. n. 58.*

28. *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mechatus eſt eam in corde ſuo. t. 2. n. 39.*

CAP. 6. 6. *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora Patrem tuum in abſcondito. t. 4. n. 348.*

17. *Orantes autem nolite multum loqui. m. n. 28.*

CAP. 7. 20. *A fructibus eorum cognoſcentis eos. t. 4. n. 145.*

22. *Domine nonnè in nomine tuo prophetavimus? Reſpondit: nunquam novi vos. t. 4. n. 70.*

CAP. 8. 4. *Vide nemini dixeris, ſed vade oſtende te Sacerdoti. t. 4. n. 35.*

CAP. 9. 12. *Non eſt opus valentibus Medicus, ſed male habentibus, non enim veni vocare iuſtos, ſed peccatores. m. n. 39.*

CAP. 11. 19. *Venit filius hominis manducans, & bibens. t. 3. n. 21.*

29. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. t. 6. n. 120.*

CAP. 13. 43. *Fulgebunt iuſti ſicut Sol in Regno Patris eorum. t. 5. n. 335.*

46. *Vendidit omnia, quæ habuit, & emit eam. t. 2. in præfat.*

CAP. 15. 14. *Cæcus autem ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadunt. t. 1. n. 26.*

16. *Adhùc, & vos ſine intellectu eſtis. t. 1. n. 58.*

CAP. 16. 17. *Beatus es Simon Barjona, quia caro, & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui in Cælis eſt. t. 5. n. 61.*

24. *Tollat Crucem ſuam, & ſequatur me. t. 1. n. 114. & t. 4. n. 21.*

CAP. 17. 1. *Et duxit illos in montem excelſum ſeorſum. t. 3. n. 21.*

CAP. 22. 1. *Simile factum est Regnum Cœlorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo. t. 5. n. 333.*

12. *Quomodo hùc intrasti, non habens vestem nuptialem. Prolog. n. 20. & m. n. 18.*

37. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. t. 2. n. 137.*

CAP. 25. 28. *Tollite ab eo talentum, & date ei, qui habet decem talenta: omni enim habenti dabitur, & abundabit, ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur abeo, & inutilem servum eijcite in tenebras exteriores, illic erit fletus, & stridor dentium. t. 2. in præfat*

CAP. 26. 39. *Pater mi. si possibile est, transeat à me calix iste, sed non sicut ego volo, sed sicut tu. m. n. 28.*

CAP. 7. 35. *Et præcepit illis ne cui dicerent. t. 4. n. 35.*

CAP. 8. 26. *Vade in domum tuam, & si in vicum introieris, nemini dixeris. Ibi.*

CAP. 16. 17. *Linguis loquetur novis. t. 4. n. 181.*

EX LVCA.

CAP. 8. 15. *Et fructum afferunt in patientia. t. 2. n. 5. 52. & 56. Non est mortua puella, sed dormit, & præcepit eis, ne cui dicerent. t. 4. n. 35.*

CAP. 10. 2. *Quia messis quidē multa, operarij autem pauci. t. 1. n. 108.*

20. *In hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subijciuntur, gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in Cælis. t. 5. n. 358.*

CAP. 11. 52. *Vè vobis Legisperitis, quia tulliſtis clavem scientiæ, ipsi non introistis, & eos qui introibant, prohibuistis. m. n. 50.*

CAP. 16. 8. *Quia prudentèr fecisset, quia filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. t. 3, n. 31.*

CAP. 17. 21. *Neque dicent, ecce hìc, aut ecce illìnc: ecce Regnum Dei intra vos est. t. 5. n. 328.*

CAP. 31. 19. *In patientia vestra possidebitis animas vestras. t. 6. n. 175.*

EX IOANNE.

CAP. 1. 9. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc modum. m. n. 51.*

CAP. 4. 27. *Mirabantur quod cum muliere loquebatur. t. 1. n. 41.*

CAP. 14. 26. *Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcumque dixero vobis. t. 3. n. 83. & t. 5. n. 7.*

CAP. 16. 7. *Expedit vobis vt ego vadam: si autem non abiero, Paracletus non veniet ad vos. t. 5. n. 29.*

CA-

CAP. 18. 8. *Si ergo me quæritis sinite hos abire. t. 6. n. 52.*
CAP. 20. 19. *Beati, qui non viderunt, & crediderunt. t. 5. n. 52.*
CAP. 21. 5. *Pueri, numquid pulmentarium habetis? t. 1. n. 58.*
EX ACTIS APOSTOLOR.
CAP. 2. 4. *Et cœperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis. t. 4. n. 181.*
CAP. 7. 51. *Dura cervice, & incircumcisis cordibus, & auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis. t. 1. n. 19.*
CAP. 17. 28. *In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus. t. 5. n. 129.*
CAP. 26. 24. *Insanis Paule. t. 5. n. 245.*
EX EPIST. AD ROM.
CAP. 5. 3. *Tribulatio patientiam operatur. t. 6. n. 175.*
5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. t, 3. n. 50. & t. 5. n. 7.*
CAP. 6. 5. *Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul, & resurrectionis erimus. t. 6. n. 176.*
CAP. 7. 22. & 23. *Condelector legi Dei secundùm interiorem hominum: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. t. 6. n. 33. & t. 2. n. 25.*
24. *Infælix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis huius? t. 5. n. 257. & 307.*
CAP. 8. 14. *Quicumque spiritu Dei æguntur, ij sunt filij Dei. t. 3. n. 46. & 70. m. n. 86.*
15. *Non accepistis spìritum servitutis iterùm in timore. e. 3. n. 78.*
16. *Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: abba Pater. t. 3. n. 71.*
18. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. t. 6. n. 155.*
CAP. 10. 15. *Quomodò verò prædicabunt, nisi mittantur. t. 4. n. 13.*
CAP. 11. 6. *Si autem gratia, nõ ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. t. 4. n. 2.*
CAP. 12. 19. *Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus. t. 6. n. 58.*
CAP. 13. 1. *Quæ autem sunt à Deo, ordinatæ sunt. t. 5. n. 11.*
EX 1. AD CORINTHIOS.
CAP. 2. 2. *Non enim iudicavi, me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc Crucifixum. m. n. 66.*
4. *Non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis. t. 4. n. 23.*
9. *Nec oculus vidit, nec auris au-*

audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus his, qui diligunt illum. t. 5. n. 120.

15 & 16. *Spiritualis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur: quis enim cognovit sensum Domini, qui instruat eum? nos autem sensum Christi habemus. t. 1. n. 82.*

CAP. 3. 1. 2. *Tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam, nondum quidem poteratis. Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, adhùc enim carnales estis. t. 6. n. 17.*

CAP. 6. 18. *Fugite fornicationem. t. 2. n. 39. & m. n. 5.*

CAP. 9. 22. *Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem salvos. m. n. 11.*

CAP. 10. 12. *Qui se existimat stare, videat, ne cadat. t. 1. n. 50.*

31. *Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite. m. n. 33.*

CAP. 12. 3. *Nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in Spiritu Sancto. t. 3. n. 45.*

7. *Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem. t. 4. n. 1.*

8. *Alij datur per spiritum sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alij gratia sanitatum in uno spiritu, alij operatio virtutum n. t. 3. n. 51. & t. 4. n. 3.*

11. *Hæc omnia operatur unus, atque idem spiritus, dividens singulis prout vult. t. 5. in præfat.*

CAP. 13. 8. *Linguæ cessabunt. t. 4. n. 188.*

12. *Tunc autem facie ad faciem. t. 2. n. 88.*

CAP. 14. 5. *Nam maior est qui prophetat, quam qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur, vt Ecclesia ædificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquēs, quid vobis prodero, nisi loquar vobis, aut in revelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina? Tamen quæ sine anima sunt vocem dantia, sive tybia, sive cithara, nisi distinctionem sonitum dederint, quomodò scietur id, quod canitur, aut citharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba quasi præparabit se ad bellum? Ita, & vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodò scietur quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. t. 4. n. 187.*

18. *Gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum lingua loquor. t. 4. n. 181.*

21. *Quoniam in alijs linguis, & in labij alijs loquar Populo. ibi.*

34. & 35. *Mulieres in Ecclesijs taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse sicut lex dicit: si quid autem volunt discere. domi viros suos interrogent, turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia. t. 4. n. 10.*

CAP. 15. 44. *Seminatur corpus animale surgit corpus spirituale. t. 5. n. 335.*

EX

EX 2. AD CORINTHIOS.

CAP. 3. 5. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. t. 3. n. 45.*

CAP. 4. 8. *Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus. t. 1. n. 48.*

CAP. 6. 8. *Per gloriam, & ignobilitatem per infamiam, & bonam famam, vt seductores, & veraces. t. 6. n. 57.*

10. *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. t. 6. n. 148.*

CAP. 7. 9. *Nunc gaudeo, non quia contristati estis sed quia contristati estis ad pœnitentiam: contristati enim estis secundùm Deum: vt in nullo detrimentum patiamini. t. 2. n. 42.*

CAP. 9. 6. *Qui parce seminat, parce, & metet, & qui seminat de benedictionibus, & metet, vnusquisque prout destinavit in corde suo. t. 1. n. 48.*

CAP. 12. 2. *Sive in corpore sive extra corpus, nescio, Deus scit. t. 5. n. 217.*

4. *Et audivi arcana verba, quæ non licèt homini loqui. t. 5. n. 219.*

7. *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ qui me colaphizet. t. 6. n. 174.*

9. *Gloriabor in infirmitatibus meis vt inhabitet in me virtus Christi. t. 5. n. 306.*

EX EPIST. AD GALATAS.

CAP. 2. 18. *Sed licèt nos, aut Angelus de Cœlo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. t. 3. n. 58. & t. 5. n. 115.*

CAP. 2. 20. *Vivo ego, iam non ego, vivit verò in me Christus. t. 6. n. 167. & m. n. 86.*

CAP. 4. 19. *Filioli mei quos iterùm parturio, donec formetur Christus in vobis. m. n. 15.*

CA. 5. 17. *Caro cõcupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem, hæc omnia sibi invicem adversantur. t. 2. n. 25. & t. 4. n. 161.*

19. 20. & 21. *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt, fornicatio immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, beneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia. t. 4. n. 152.*

22. *Fructus autem spiritus est, charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. t. 4. n. 146.*

EX EPIST. AD EPHES.

CAP. 4. 25. *Loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo. t. 1. n. 125.*

CAP. 5. 13. *Omne quod manifestatur lumen est. t. 5. n. 8.*

CAP. 6. 9. *Non est personarum acceptio apud Deum. t. 1. n. 83.*

EX EPIST. AD PHILIPPEN.

CAP. 1. 23. *Coarctor è duobus de-*

siderium habens dissolvi, & esse cum Christo. t. 5. n. 156. & 257.
CAP. 3. 21. *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ. t. 5. n. 261.*
CAP. 4. 5. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. t. 1. n. 31 & t. 5. n. 252.*
EX EPIST. AD COLOSSEN.
CAP. 2. 9. *In eo inhabitat plenitudo divinitatis corporaliter. m. n. 66.*
CAP. 3. 14. *Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. m. n. 48.*
EX EPIST. 1. AD TIMOTH.
CAP. 2, 4. *Hoc enim acceptum est coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. t. 1. n. 83.*
11. & 12. *Mulier in silentio discat cum omni subiectione: docere autem. Mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio. t. 4. n. 10.*
CAP. 4. 8. *Corporalis exercitatio ad modicum utilis est: pietas autem ad omnia. t. 1. n. 49.*
EX 2. AD TIMOTHÆVM.
CAP. 2. 19. *Novit autem Dominus eos qui sunt eius. t. 4. n. 70.*
EX EPIST. AD HÆBREOS.
CAP. 2. 18. *In eo enim in quo passus est ipse, & tentatus, potens est, & eis qui tentantur auxiliari. t. 1, n. 24.*
CAP. 9. 27. *Statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium. t. 2, n. 18.*
CAP. 12. 7. *Quis enim filius, quē non corripit Pater. t. 6. n. 82.*
EX EPIST. IACOBI.
CAP. 1. 4. *Patientia autem opus perfectum habet. t. 6. n. 175.*
5. *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. t. 6. n. 80.*
EX 1. PETRI.
CAP. 5. 8. *Adversarius vester Diabolus tanquam leo rugiens, circuit quærēs quem devoret, cui resistite fortes in fide. t. 5. n. 33.*
EX 2. PETRI.
CAP. 1. 12. *Non enim voluntate humana allata est aliquādò Prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati loqui sunt Sancti Dei homines. t. 4. n. 62. & 195.*
EX 1. EPIST. IOANNIS.
CAP. 1. 8. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. t. 4. n. 160.*
CAP. 3. 4. *Qui non diligit, manet in morte. t. 3. n. 38.*
EX APOCALYPSI.
CAP. 1. 10. *Fui in spiritu in Dominica die. t. 2. n. 13.*
17. *Cecidi ad pedes eius tanquam mortuus. t. 5. n. 138.*
CAP. 2. 10. *Esto fidelis vsquè ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. t. 6. n. 169.*
CAP. 3. 19. *Ego quos amo, arguo, & castigo. t. 6. n. 82.*
20. *Eccè sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocē meā, & aperuerit mihi ianuam intrabo ad illum, & cœnabo cūm illo, & ipse mecum. t. 6. n. 154.*

IN-

INDEX RERVM NOTABILIVM,

QVÆ IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

T. Tractatum: M. Manuductionem, & N. Numerum significat.

A

Accidentia per se sensibilia, & per se non sensibilia, quæ sint. t. 2. n. 89. & 90.

Anima rationalis definitur. t. 2. n. 1. Opus est solius Dei, ab ipso ex nihilo creatur, & informatur in materia humani corporis, in ipso instanti quo est dispositа. t. 2. n. 55. Est actus corporis physici, & organici potentia vitam habentis: est indivisibilis, & principium vitæ, & est tota in toto corpore, & tota in qualibet illius parte. t. 2. n. 56. 57. & 58. Est æterna, & incorruptibilis à parte post. t. 2. n. 59. Omnes animæ rationales sunt eiusdem speciei in perfectione specifica, sed in perfectione substantiva, & individuali sunt inæquales, & hoc secundum corporis temperamentum, organa, & dispositionem. t. 2. n. 60. 61. & 62. Substantia animæ realiter distinguitur à suis potentijs, & contraria argumenta solvuntur. t. 2. cap. 8. per tot. Nihil per sensus percipere valet, nisi quod corporeũ est, & materiale. t. 2. n. 3. Animarum genijs, conversationibus, & capacitatibus communiter Deus se accommodat. t. 1. n. 69. Animas Deus ad æternam sui ipsius possessionem creavit, quam modo possibili in hac vita consequuntur per altissimam illius cognitionem, & amorem, ad quam omnes animæ pervenirẽt, si se disponerent, quia non est personarum acceptator Deus. t. 1. n. 83. In vnitiva perfectione, vnioneque mystica animæ cum Deo, gradum ad quem illa in hac vita perveniet, colectari poterit Magister ex eius naturali genio, efficacia, & vocatione. t. 1. n. 84. Qualiter practicè hoc cognoscet, & quomodò cuilibet animę iuxta eius genium, & vocationem exercitia disponet? quam perfectionem adipiscetur? & quid Deus in qualibet illarum vult? & vn-

vndè hoc coniectari poterit? t. 1. cap. 9. 10. & 11. Anima tepida, vel si ab arrepta via contemplationis deflexit, ad antecedentium viarum exercitia revocentut, licèt affirmet, se non posse meditari. t. 1. n. 93.

Appetitus sensitivus, qui communis est hominibus, & brutis, definitur, & varia eius nomina referuntur. t. 2. n. 23. Est affectuosus, & cæcus, ab imaginatione movetur in obiecta illi proposita sub ratione convenientiæ, vel incommoditatis, & nocivum fugit, ob sequiturquè delectabile. t. 2. n. 4. In quo distinguatur ab appetitu innato? t. 2. n. 21. Quare indigeat homo hoc appetitu? t. 8. n. 22. Eius obiectum solum est bonum sensibile, vel aliqua ratio illius. t. 2. n. 24. In quo distinguatur ab appetitu sancto, & honesto? t. 2. n. 25. Habet partes duas, vna cõcupiscibilis dicitur, alteraque irascibilis, & qualitèr cum eis operetur? t. 2. n. 26. Passiones, quę pertinent ad partem concupiscibilem referuntur, & similitèr, quæ ad partem irascibilem. t. 2. n. 27. 28. & 29. Post lapsum hominis rebellis effectus est rationi, & ei subijci debet, non subiectione despotica, & seruili, sed politica, & civili. t. 2. n. 30. & 31. Diversimodè subiungatur rationi. t. 2. n. 32. vsquè 44. Domicilium suum habet in corde. t. 2. n. 45.

Appetitus rationalis: vide *voluntas*.

Apparitiones animarum Purgatorij, si oculis corporalibus fiant, quę vel flammis circundatæ, vel diversorum tormentorum genere affectæ se offerunt conspiciendæ, quos effectus in recipientibus pariant? & quæ à bono, vel malo spiritu procedant? t. 4. n. 94. & 95. Diversimodè manifestantur hæ animæ. t. 4. n. 96. vsquè 101. Magister quomodò cognoscet a bono, vel malo spiritu factas fuisse apparitiones istas? t. 4. n. 102. 203. & 104. Experientia docet, quod divina providentia aliquas habet spirituales personas, quibus hæ apparitiones frequentissimè fiant. t. 4. n. 104. Si anima, quæ apparet, fuit scandalosæ vitæ, & cum Sacramentis, vel sine illis obijt, vel si fuit persona pia, & dicat, se salvam esse, aut in viam salutis cõstitutam, quomodò se gerere debeat Magister. t. 4. n. 105. 106. & 107. Si anima petat Missas, suffragia, restitutiones, & alia huiusmodi, quomodò poterit Magister cognoscere, veram, vel falsam fuisse hanc notitiam? & qualitèr circa illam se gerere debeat. t. 4. n. 108. vsquè 112. An Dœmon possit effingere apparitiones animarum, in quibus solummodò petunt Missas, & suffragia? t. 4. n. 113. 114. & 115.

Apparitiones animarum damnatarum regularitèr non sunt veræ, propter horribiles effectus quos causant, & quandò erunt veræ? ad quod aliqua referuntur exem-

exempla. t. 4. n. 126. vsquè 123. Quibus Modis hę apparitiones fiant? t. 4. n. 124. Quos effectus in illis quibus fiunt, caulant? & quomodò cum eis iuxta eorum ſtatus ſe gerere debeat Magiſter? t. 4. u. 125. 126. & 127. Qualicèr inſtruet diſcipulum cui facta fuit hæc apparitio? & cognoſcet, an vera fuit, vel falſa? Si vera ſit, regularitèr fit animabus tenacibus, rebellibus, vel nimis frigidis. t. 4. cap. 14. per tot.

Ariditas, quæ incipientibus in oratione angit, qualitèr ſit tolleranda, vel expellenda. m. n. 7.

B

Beatitudines ſunt octo, non sũt habitus, ſed actus virtutum, & donorum Spiritus Sancti. t. 3. n. 84.

C

Calumnia, quæ Magiſtto, vel diſcipulo ab alijs imponitur, debet patientèr ſuſtineri, non ſe excuſando: attamèn ſi fuerit oppoſita miniſterio directionis, vel cõtra fidem, aut contra doctrinam ſanam, quam Magiſter docet, debet reſpondere. t. 6. n. 58.

Catharina Senenſis à ſingularitate quadam fuit revocata à ſuo directore. t. 5. n. 94.

Coniugatis non oneret Director immoderatis pœnitentijs, mortificationibus, nec ſilentio, ſed plùs interiùs, quàm exteriùs illos mottificet, & qualitèr hi ſe gerere debeant cum ſuis familijs? t. 1. n. 213.

Colloquia indiſcreta inter ſpirituales viros, & fœminas (maximè Moniales) quæ prætextu ſpiritus habentur, multa damna, & pericula afferunt. t. 4. n. 27. & 28. *Vide alia verb. Gratia linguarum.*

Conſcientia quid ſit? & eius diviſio proponitur. t. 2. n. 82. & 83.

Correctio diſcipulo facta à ſuo Magiſtro ſpirituali, regularitèr ſit ſuavis, & benigna, meliùs enim ducitur homo per amorem, quàm per rigorem. Si verò diſcipulus, ſit tepidus, vel rebellis, aliquando aſperè, & ſeverè, aliquidò verò lenitèr eum corrigat. t. 1. n. 118. & 119.

Contemplatio activa, vel acquiſita, quare dicatur oratio fidei? Prolog. n. 12. Hæc ſi aſsidua eſt generat habitum, paſsiva non item: ex activa poteſt homo ad meditationem exilire, ex paſsiva verò non ſic. Prolog. n. 9. Periculoſa, & ſingularis eſt opinio affirmans, non dari contemplationem acquiſitam diſtinctam à meditatione diſcurſiva. Prolog. n. 11. Non nuper eſt inventa, ſed ab antiquis Patribus abinitio naſcentis Eccleſiæ vſitata fuit, & edocta. Prol. n. 13. 14. & 15. Ex ſtatu non pertinet ad viam purgativam, nec illuminativam, ſed ad vnitivam. Prol. n. 16. Ad illam requiritur quod anima ſit nimis ſtudioſa, & perfecta in omni virtute, & mortificatione. Prol. n. 17. Etiam requiritur quod anima habeat genium aptum,

quod ad illam fit à Deo vocata, & quod non habeat occupationes, & negotia illi contraria. Prol. n. 18. 19. & 20. In hac contemplatione multiplicandi sunt actus, qui sunt ei proprij, si à suo summo remitatur, ne in turpe otium incidat anima. Prol. n. 24. 25. & 26. Anima, quæ affirmat, se magis gaudere in pacifica quiete, quam in meditatione, nõ statim eam iudicet Director, ad contemplationem esse vocatam, siquidem hoc ex sua desidia, & complexione oriri potest: necessè est enim, quod anima sit fervida, diligens, & laboriosa, & non tædeat meditationem, hæc enim, & alia sunt signa, & admicicula veræ vacationis ad contemplationem. t. 1. n. 104. & 105.

In contemplatione passiva erroneum est dicere, quod voluntas amat Deum, & intellectus nihil cognoscit. Similitèr est erroneum dicere, quod datur aliqua communicatio passiva, & infusa facta solummodò voluntati, quin intellectus aliquid cognoscat obiecti illius communicationis. Causa horum errorum ab effectibus deducitur, siquidem lumen, quod tunc recipit intellectus, est delicatius, & minus perceptibile, quã flamma amoris, quæ voluntatem vulnerat. t. 2. n, 129. & 130. In contemplatione omnes notitiæ, & species creaturarum suaviter sunt expellendæ, exceptis, quæ Christi Domini, & B. Mariæ sunt, siquidem hę multum iubant. n. 72. vide alia ver. *Vnio*.

Contritionis exercitium peculiare est status incipientium, seu viæ purgativæ, & ad illud qualitèr animę sunt instruendæ? m. n. 2. 3. & 4.

D

Dæmon vide ver, purgatio, & passim in toto hoc opere.

Deliquium virium corporalium vulgo *Arrobamiento*, à lumine supernaturalitèr infuso procedit, quo modò fiat animæ? & quos effectus in illa producat. 5. n. 177. vsque 185. Hæc est communicatio spiritus imperfecti, & nondum purgati. t. 5. n. 186. & 187. Potest oriri ex animo pusilanimi, & meticuloso, & similitèr ex debilitate cerebri, & corporis imbecilitate, maximè in fœminis, & dæmonis astucia? quos effectus omnia hæc producant? & à qua causa ortum habeant? t. 5. n. 188. vsque 195. Magister animæ iungat, quod à Deo postulet, vt à tam periculosis rebus eam eripiat (quando his fruitur communitationibus) & quod per securam, & interiorem viam eam ducat: in oratione per pondus rationis, & non per imagines, & phantasmata, nec compositionem loci eam dirigat, & cum affectuosè mota sit in Deum, per fidem, & charitatem in illum assurgat, à consortio hominum fugiat, ab his quæ illam ad hęc deliquia excitant, se abstineat, & suaviter ab imaginatione expellere

lere curet formas, vel phantasmata, quæ illam ad hoc excitant. t. 5. n. 196. vsque 199.

Desponsatio spiritualis animæ cum Deo triplex est, prima fit in Baptismo, secunda fit per spontaneam traditionem, vt in professione religiosa, & Ecclesiastico statu, tertia fit per altissimam Dei communicationem. t. 5. n. 290. 291. & 292. Hæc mystica desponsatio licèt regularitèr celebretur à Deo cum anima iam penitùs purgata, aliquando verò in infantili, & iuvenili ætate, ob prævisum à Deo matrimonium celebrata fuit, ad quod aliqua adducuntur exempla. t. 5. n. 294. Primus actus huius desponsationis fit, vel per visionem externam, vel imaginariam, aut per spiritualem repræsentationem: quos effectus producat? Quomodò Dæmon possit in illa se dissimulare? & qualitèr Magister illum cognoscere, & animam dirigere valeat? t. 5. n. 295. 296. & 297.

Discipulus spiritualis cum se dirigendum tradit Magistro, cum illo confessionem generalem faciat. Quod si scrupulis sit nimis affectus, & iam ante actæ vitæ sit ritè confessus, vel confessionem generalem iam emisit, quia huic nociva erit repetitio, sufficiet narratio suarum inclinationum, inordinatarum passionum, conversationum, & genij, vt conijcere, possit Director vocationem divinam in eo, siquidèm communitèr Deus genio, conversationi, & capacitati animarum se accommodat. t. 1. n. 68. & 69. Si fuerit vivacis intellectus, discretionique & acumini valdè deditus, non est aptus solitudini, exercitioque sanctæ quietis, sed intimore Dei, gratia, charitate, pijsquè operibus, & considerationibus persistere curet. In pijs cõsiderationibus, facta discursus emissione, & excitato affectu, quantùm ei possibile sit, in illo conquiescat. t. 1. n. 70. Si fuerit tranquillæ, maturæque indolis, licèt subtili poleat intellectu, aptus est ad pacificum contemplationis exercitium, & servatis alijs necessarijs, ad illud paulatìm est aliciendum. t. 1. n. 71. Si fuerit affectuosus, pacificus, & suavis, valdè remissus, licèt aptus esse possit contemplationi, tamèn indiget maxima probatione in mortificatione, qua superet illam desidiam, & in pijs considerationibus per longum tempus debet petseverare. t. 1. n. 72. Si fuerit pusilanimis, timidus, & pigris, regulatitèr ineptus est contemplationi, sed per solicitudinem Magistri potest ad eam capax fieri, nempè per assiduas meditationes, mortificationes, virtutumque exercitia. de quarum actibus quotidie ei rationem reddat. t. 1. n. 73. Si fuerit amicus laxitatis, nimis confidèns, dissolutus, intrepidus in operationibus, & ad voluptates inclinatus: hunc proculdubiò in timore, & tremore de-

debet Director conſervare, ei ſcilicèt diſponendo aſsiduas noviſsimorum conſiderationes, exerciciaque virtutum, de quibus omnibus hebdomadibus ſtrictam ei rationem reddat. t. 1. n. 74. Si fuerit vivax, inquietus, ſimùlque ſcrupuloſus, & melancholicus, ineptus eſt pacifico exercitio, licèt activę perfectioni poſsit eſſe aptus. Hic in Noviſsimorum cõſideratione per modicum tempus exerceatur, in vita verò, & paſſione Domini, myſterijſque fidei, iuxta motionem, & affectum debet demorari. Orationis tempus minùs ſit quàm lectionis, & extrà hæc exercitia, honeſtam quærat alicuius ſpiritualis amici converſationem. t. 1. n. 75. Si fuerit aridus, inaffectus, & aliquantulùm melencholicus, ſed nimis patiens, & taciturnus, aptior ſupradictis erit contemplationi, ad quam eſt aliciendus, in eo enim Magiſter ſine obſtaculo quidqui voluerit, operari poterit. t. 1. n. 76. Si fuerit impatiens, inquietus, & ad quemlibet eventum fluctuat, ineptus eſt contemplationi: in pijs verò conſiderationibus, virtutum exercitio, proprię voluntatis mortificatione, exactaque obedientia perſeveret. Magiſter interdum virga, interdumque enitate illum ducat, ſtrictãque rationem de omnibus ei petat. t. 1: n. 77. Si fuerit adeò mortuus, qui neque ad bonum, neque ad malum deflectitur, vel ſi in in illa deſidia ſit impatiens, & magis ad malum, quàm ad bonum inclinetur, ineptus eſt contemplationi, in illa enim in turpe otium, & illuſiones incideret: iſte virga, & caſcaribus indiget in Noviſsimorum meditatione, mortificatione, exercitioque virtutum debet perſeverare: quod ſi Magiſter viderit in hoc proficere, in meditatione vitę, & paſſionis Domini poterit illum exercere. t. 1. n. 79. Omnes diſcipuli ſingulis ſaltim hebdomadibus de ſuis defectibus, tentationibus, & ſpiritualibus exercitijs, tàm exterioribus, quàm interioribus, nihil occultando, rationem ſuis directoribus reddant, ad quod quotidiè particulare agant examen. t. 1. n. 16.

Diſtractiones, & tentationes, quæ in oratione animabus eveniunt, qualitèr reſiſtendæ, vel contemnendæ, vel fugiẽdæ ſunt? m. n. 5. & 6. & t. 2. n. 5.

Dona Spiritus Sancti diſtincta ſunt à virtutibus, ſunt ſeptem, & quare non ampliùs? t. 3. n. 43. 44. 48. & 49. Neceſſaria ſunt homini ad ſalutem, quod probatur. t. 3. n. 45. & 46. Sunt habitus, quibus homo perficitur ad promptè obediendum ſpiritui Sancto. t. 3. n. 47. Inter ſe connectuntur, talitèr vt qui vnum habet, habet, & omnia: & quare? t. 3. n. 50. & 51. In dignitate ſunt inæqualia: ſi comparentur virtutibus theologicis, hæ perfectiones ſunt illis, ſi verò virtutibus intellectualibus, & mo-

talibus, non ita. t. 3. n. 52. & 53. *Donum Sapientiæ* vnã partem habet ſpeculativam, ex qua contemplatio activa, & paſsiva oriuntur, & aliam practicam: & quomodo ſe habeat reſpectu illarum. t. 3 n. 55. & 56. Quid præſtat intellectui, & voluntati? t. 3. n. 57. 58. & 59. Magiſter affectum voluntatis diſcipuli hoc dono fruentis ſuaviter illius lumini applicet. t. 3. n. 59. Actus huius doni non eſt apprehenſio, ſed firmiſsimum de rebus fidei iudicium, cuius habitus in intellectu ſubiectatur, & quid operentur in anima dona intellectus, ſcientiæ, & conſilij? t. 3. n. 60. *Donum intellectus* in ipſo recipitur, cum illo humanus intellectus ſupernaturali lumine arcana, quo fides proponit, apprehendẽdo penetrat, ſine affirmatione, aut negatione, cuius actus eſt cauſa vtriuſque contemplationis. t. 3. n. 61. & 62. Per habitus fidei, & donorum ſapientiæ, & intellectus vnitur anima cum Deo ſecundùm intellectivam partem: & quomodò cognoſcet Magiſter, à quo ex his habitibus procedat contemplatio. t. 3. n. 63. vſque 65. *Donum Scientiæ* in intellectu recipitur, cum illo agit homo actus ſupernaturales, & iudicat de myſterijs fidei ſeparando vera à falſis, dirigitque iuxta hoc humanas actiones. t. 3. n. 66. *Donum Conſilij* in intellectu recipitur: cum illo homo diſponitur doceri à Spiritu S. in his, quæ agere, vel omittere debet, ad conſequendam vitam æternam. t. 3. n. 67. In quo diſtinguatur à conſilio activo, à prudentia, & eubulia. t. 3. n. 68. & 69. Animæ perfectiſsimæ hoc dono ſolent eſſe illuſtratæ. t. 3. n. 70. *Donum Pietatis* in voluntate ſubiectatur: cum illo homo primario obſequitur, & amat Deum, ſecundario verò reſpicit Parentes, & egenos. t. 3. n. 71. *Donum Fortitudinis* in voluntate recipitur: cum illo iuſtus diponitur ad ſuperandam difficultatem in omnibus rebus arduis: & in quo diſtinguatur à virtute fortitudinis? t. 3. n. 72. & 73. *Donum Timoris* in humana voluntate ſubiectatur, cum illo Deum humilitèr reveremur. t. 3. n. 76. Timor quadruplex eſt, & hoc Donum non eſt ex illis. t. 3. n. 77. vſque 83.

Dotes animabus in cœleſti Patria conceduntur, quæ ſunt ſeptem, ex quibus tres nempè viſio, comprehenſio, & fruitio recipiũtur in anima, & quatuor, ſcilicèt, impaſsibilitas, ſubtilitas, agilitas, & claritas conceduntur corpori. t. 5. n. 334. & 335.

E

Ebrietas ſpiritualis à lumine & amore in anima infuſis procedit, paulatìm incipit, & progreditur vſquè dùm illam exuberat, & à ſe extrahit, quę quaſi furens ob divini amoris ardorem, in exteriores motus proſilit, & regulariter in recollectione ſolet ani-

mabus evenire. t. 5. n. 243. Duplex est, vna quæ motibus, & insolitis gestibus corporis demonstratur, & cum mentis turbatione, & hæc ebrietas propria est incipientium, & proficientium: alia est, quę gaudet quietè in mente, & corpore, & hæc propria est perfectorum, quæ extasim facit, & ad hanc pertinet sana spiritus insania, vt ex Paulo, & Moyse constat: vndè colligitur, non sana insanire insania aliquas mulierculas, sed simplicitate, aut lunatico spiritu. t. 5. 244. & 245. Magister qualiter debeat examinare huiusmodi ebrios (maximè mulierculas) à quo spiritu procedant illorum motus, gesticulationes, verba amatoria in Deum, & his similia? & quomodò illos diriget? t. 5. n. 247. vsque 253.

Ecclesiasticos iuxta eorum ministeria Magister dirigat, vt perfectè suo muneri satisfaciant. t. 1. n. 114.

Extasis supernaturalis est: elevatio mentis in Deum cum abstractione à sensibus exterioribus, ex magnitudine illius elevationis procedens. t. 5. n. 203. In quo distinguatur à deliquio materiali, vulgo *Arrobamiento*? t. 5. n. 205 & 206. Hæc communicatio est status perfecti, & saltim per passivam purgationem sensus iam purgati, & in sui operatione à materialitate sensus abstracti: & in quo differat ab intima recollectione spiritus? t. 5. n. 208. & 209. In extasi regulariter conceditur animę reflexio obiecti cogniti, vel clarè, vel obscurè, Dæmon nequit illam effingere, quia sine phantasmatibus nequit in anima operari, vt agit in materialibus deliquijs. t. 5. n. 211. & 212. Magister quomodò cognoscet differentiam extasum, vt dirigat animam illas patientem? t. 5. n. 213. & 214.

Eleemosynæ, quæ à discipulis Magistro offeruntur, vt eas pauperibus distribuat, nullatenùs eas accipiat, sed illis iniungat, vt per illorum manus pauperibus erogentur, & ita avaritiæ suspitionem evadet. t. 1. n. 124.

Elevatio corporis, quæ aliquibus animabus in statu matrimonij spiritualis constitutis evenire solet, provenit à lumine, & amore infusis, sed altissimis, & vehementibus: in illa à sensibus anima alienatur, quin illis aliquid patiatur, corpus eius in aere elevatur, & ibi per longum tempus perseverat, & tàm leve reditur, quod ad quodlibet flabellum movetur, & vultus eius apparet splé dens, & rubicundus. t. 5. n. 316. In quo differat à deliquio materiali, extasi, & raptu? & quomodò eveniat animæ? t. 5. n. 318. vsque 323. Proponuntur difficultates circa causam huius elevationis, quibus satisfit. t. 5. n. 324. vsque 330. Probatur, causam huiusmodi elevationis esse quamdam participationem dotium gloriæ, tàm in anima, quàm in cor-

corpore elevati. t. 5. cap. 30. per tot. Magister animam hoc favore præditam (extra cuius arbitrium sit) curet in humilitate, & deiectione conservare, quia dum in hac vita degit, obnoxia est peccatis, & qualitèr sit dirigenda? t. 5. n. 344. vsque 349. Dæmon qualitèr effingere possit hãc elevationem, & quomodò sit cognoscendus? t, 5. n. 349.

Energumeni, qui à malo spiritu sunt possessi, non opè maleficij, sed propter divinam permissionem ad illorum probationem, si Magister hoc dubitaverit, per quæ signa hoc cognoscere poterit? & qualitèr energumenum dirigere, & mederi valebit? t. 6. n. 61. & per tot. cap. 6. Qui ope maleficij à Dæmone possidentur habent alia signa diversa ab antecedentibus, & quæ sint? qualiterque dirigendi? & Dæmones compellendi vt manifestentur? t. 6. n. 70. vsque 81.

Equites, & magnates non cogat Director vt vilia, & à suis statibus aliena exerceant, sed christianè, & perfectè in omnibus illos ordinare satagat. t. 1. n. 214.

Eucharistiæ Sacramentum bis in hebdomada sumere possunt animæ, quæ per viam illuminativam progrediuntur. m. n. 39. Quotidiana communio, nec laudatur, nec vituperatur. Ibi.

Examen conscientiæ Magister discipulis iniungat, vt qnotidiè vespertino tempore illvd agant. t. 1. n. 126.

F

Favores supernaturales non sũt habitus permanentes, sed recipiuntur in anima per modum passionis, & impressionis transeuntis, & hoc gratis, & citra illius meritum, licèt regulatiter præcedat aliqua animæ dispositio. t. 5. n. 4. Hæc passio vitalis est, quia nequit fieri sine cooperatione ipsiusmet viventis, & licèt in favorum receptione anima non sit libera, prætermissa verò infusionis efficacia libera remanet ad conversandum, vel reijciendum illum favorem. t. 5. n. 5. & 6. Diriguntur ad illuminandum intellectum, inflammandamque voluntatem in diuino amore, & nihil aliud per eos substantialitèr animæ communicatur, quorum immediatus infusor est Diuinus Spiritus. t. 5. n. 7. & 8. Medulla sive spiritus favorum est illa excitatio, quæ oritur ex lumine, & amore in anima infusis mediantibus favoribus, & illorum cortices sunt materialia illa, & externa visionum, revelationum, locutionum, & cæterorum favorum sensibilium, quæ (assumpta tantummodò excitatione in Deum) relinquenda sunt, & repudianda. t. 5. n. 9. Hoc lumen, & amor magis, vel minus valide recipiuntur in anima in quolibet ex supernaturalibus favoribus iuxta statum, & dispositionem illius, & ideò in aliquibus causant visiones, locutiones,

tiones, materialia deliquia, & alios sensibiles favores: in alijs causant extases, raptus, spiritualia deliquia, &c. quæ sunt effectus huius luminis, & amoris infusi. t. 5. n. 10. vsque 16. Dividuntur huiusmodi favores in visiones, revelationes, locutiones, & spirituales sensificationes. t. 5. n. 17. Favores supernaturales, qui viris perfectis fiunt, regulariter illorum sensus dolore, & afflictione privant, vnde statum, & perfectionem animarum poterit coniectari Magister. t. 6. n. 186. Anima si à sensibus alienatur ob aliquem supernaturalem favore, vt Magister cognoscat an à malo, vel bono spiritu, aut corporis infirmitate procedat, cum sic suspenditur ei, interius præcipiat, quod ad sensus revertatur: quod si statim obedierit, à bono spiritu ducitur, si autem non paruerit præcepto, à malo spiritu, vel corporali infirmitate oritur eis alienatio, excepto deliquio materiali bono, in quo spiritus promptus est, caro autem ob sensuum impinguationem tarda est ad obediendum. t. 5. n. 287. 350. & 351. Animę, quæ his favoribus gaudent, enixè petant à Deo, quod omnia exteriora, quæ admirationi hominum sunt exposita, ab eis omninò auferat. t. 5. n. 196. & 348.

Fides dividitur in diuinam, angelicam, & humanam. t. 2. n. 85.

Fructus Spiritus Sancti non sunt habitus, sed actus, aut fructus procedentes ab habitibus virtutum, & donorum Spiritus Sancti. t. 3. n. 83. & 84.

G

Gratia sanctificans recipitur in animæ substantia, & non in eius potentijs. t. 2. n. 72. Principium, & radix est virtutum, & donorum Spiritus Sancti. t. 3. n. 29. Illa deperdita simul amittuntur habitus virtutum infusarum, & theologicarum, in quantum sunt perfectæ virtutes in se, & in suis actibus: virtutes verò apparentes, & virtutes veræ licèt imperfectæ, non deperduntur. t. 3. n. 31. vsque 42.

Gratia gratis data in communi est: quoddam donum, sive auxilium, quo homo ad iustificationem alterius cooperatur, vndè sequitur, hominem absquè propijs meritis illam à Deo recipere, non ad sui iustificationem, sed ad proximi profectum, & potest reperiri in homine gratia, & charitate destituto. t. 4. n. & 2. Hæ gratię sunt nouem ibi numeratæ, & quid operentur in recipiente? t. 4. n. 3. 4. & 5. Sunt longè inferiores gratia sanctificante. t. 4. n. 7. Prima gratia est: *sermo sapientiæ*, & est: habitus à Deo infusus, quo homo sublimè, & profundè iudicat de rebus divinis, talitèr quod possit eas alijs docere, & recipitur in intellectu. t. 4. n. 9. Communitèr hæc non conceditur mulieribus, & quare? Magister quomodò se gerere debeat

beat circa hanc gratiam discernendam, & in discipulo dirigendam? t. 4. n. 10. vsque 17. *Gratia scientiæ* est: habitus, qui in intellectu recipitur, & respicit ad penetrationem, & explanationem divinorum per verba, comparationes, & argumenta, quibus ea stabiliat, doceat, defendat, & adversarios confundat. t. 4. n. 18. Regularitèr conceditur Doctoribus, Prędicatoribus, & Operarijs Evangelicis, quia quaslibet gratias Deus regularitèr communicat illis, quibus sunt propriæ, secundùm sexum, statum, & occupationem eorum. t. 4. n. 20. 21. & 22. *Gratia Fidei* est: habitus, qui in intellectu recipitur, & est specialissimum lumen, quo homo profundè penetrat mysteria fidei, talitèr vt possit alios erudire, sed hoc sine ornatu verborum, & absquè probationibus, & argumentis, & invenitur interdùm in hominibus, & mulieribus simplicibus, & idiotis. t. 4. n. 23. Magister cum discipulis hac gratia prædictis quomodò se gerere debeat? & qualitèr ab indiscretis collocutionibus prætextu spiritus, & maximè cum mulieribus, illos secernere debeat? t. 4. n. 25. vsque 28. *Gratia sanitatum* est: habitus, quo homo vt instrumentum Dei miracula operatur, in ordine ad salutem corporum. t. 4. n. 29. Magister quomodo in discipulis cognoscet hanc gratiam esse veram? Illos cautè, prudentèr, & humilitèr debet instruere ad has sanitates operandas. t. 4. n. 30. vsque 37. *Gratia operationis virtutum* ordinatur ad aliqua portenta, & prodigia operanda, supra naturalem potestatem, quæ solius potentiæ divinę sunt: in cæteris cum antecedenti convenit. t. 4. n. 38. Illusiones Dœmonum circa hæc prodigia proponuntur, vt cautè procedat Magister. t. 4. n. 39. vsque 47. *Gratia Prophetiæ* est: quoddam supernaturale lumen, quo res futuræ, aut occultæ manifestantur, & agnoscuntur, cuius finis vtilitas est proximi. t. 4. n. 48. Actus prophetiæ est certus, & infallibilis, quia eius auctor est Deus. t. 4. n. 50. Quantum ad nostrã intelligentiam sępiùs in illis fallimur, vndè convincitur error Magistrorũ, & aliorum, qui in vaticinijs, & revelationibus Mulierecularum credunt, evulgant, & per revelationem petunt ab illis responsum de aliquo, & hi omnes maximis Dœmonum illusionibus exponuntur. t. 5. n. 52. vsque 59. Non datur habitus huius gratiæ. t. 4. n. 60. Quid sit lumen propheticum? & quòt sint prophetiæ? t. 4. cap. 8. per tot. Quare hæ sicut cętere gratiæ gratis datæ possint reperiri in homine gratia, & charitate destituto? & de fallacijs Dœmonum circa has revelationes, seu prophetias, & de instructione Magistri circa illas. t. 4. cap. 9. per tot. *Gratia discretionis spirituum* est: quidam habitus, vel supernaturale lumẽ,

quo occulta, & interiora cordiũ manifestantur,& recipitur in intellectu,vel ad solam penetrationem interiorum, vel simul etiam ad directionem , illorum. t. 4. n. 79. & 80. Diversimodè hoc lumen animabus infunditur, & regularitèr in modo Deus se accomodat statui recipientis. t. 4. n. 81. vsque 85. Magister quomodò cognoscet à bono, vel malo spiritu ministratam esse hanc intelligentiam? & qualitèr se geret cũ anima illam recipiente? t. 4. n. 86. vsque 89. *Gratia linguarum* est: quidam habitus infusus, quo facilitèr homo omnium gentium linguis, & idiomate loquitur. t. 4. n. 181. Altera sententia ait, hanc gratiam consistere in eo, quod loquendo in proprio idiomate, illum intelligant omnes diversi idiomatis audientes , & vtroque modo accidit. t. 4. n. 182 vsque 186. Hisce temporibus hæc gratia regularitèr reducitur ad faliciter addiscenda diversa idiomata, sicut evenit Missionarijs. t. 4. n. 188. Si persona non spiritualis,& idiota loquatur linguam latinam , vel aliam à suo idiomate alienam, Magister diligentèr attendat ad ea, quæ profert, quia plurimis sunt fallacijs exposita, maximè in vaticinijs, instructionibus, &c. possunt esse à malo spiritu possessæ huiusmodi personę. Si sit persona spiritualis, similitèr cautissimè omnia perpendat, quia regularitèr hęc gratia solùm in strictissimo casu in remotissimis partibus à Deo solet concedi , & extra maximam necessitatem minimè permittat idiotis, nec fœminis latinè loqui, nec loca Sacrę Scripturæ , nec Sanctorum sententias proferre: quod enim frequentèr accidit huiusce modi personis valdè spiritualibus est , verba Sacræ Scripturæ ad suum profectum intelligere, & Spiritus divinus eas impellit, ne publicè latinè loquantur, sed solùm quandò necessarijssimum est, & tunc vt lingua materna sententias Sacræ Scripturæ proferant. t. 4. n. 189. & 190. *Gratia intèrpretationis sermonum* est: habitus infusus , quo homo non solùm penetrat mysticum,& arcanum sensum sacrorum verborum, sed etiam alijs interpretari, & explanare potest , & hoc sapientèr, venustè, & efficacitèr. t. 4. n. 193. Regularitèr conceditur hęc gratia viris Apostolicis, Doctoribus,& his quibus cõperit munus docendi , & prędicandi, & fœminis quandò concedatur? t. 4. n. 194. Magister moneat his quibus competit munus docendi, prędicandi, vel animas dirigendi , quod doctrinas novas fugiant & à subtilibus discursibus, & quæstionibus se abstineant, Scripturam Sacram iuxta vsum Ecclesiæ , & Sanctorum Patrum expositionem ,interpretentur, quorum sententias recitent, & venerentur, neque in via spiritus compendia periculosa effingant, sed comuni,& trito gres-

super tres vias iuxta statum animarum illas dirigant, licèt aliquandò si experientia aliquid novum illum doceat, non contrarium doctrinę Catholicæ, nec Sanctis Patribus, & validis roboratum fundamentis, simplici animo docere poterit, se subijciendo meliori intelligentiæ, & correctioni, t. 4. n. 195. & 196.

H

Habitus virtutum, & donorum subiectantur in potentijs animæ, & non in eius substãtia. t. 2. n. 72.

Homo indiget appetitu sensitivo. t. 2. n. 22. In puris naturalibus constitutus incapax est vnionis divinæ, & quare? t. 3. in præfat. Sensitivus est, & rationalis, vocatur mundus parvus, capax est cognitionis, & amoris divini, & factus ad imaginem, & similitudinem Dei. t. 2. in præfat. Dicitur homo interior, in quantum componitur ex animæ substantia cum suis potentijs spiritualibus, nempè intellectu, memoria, & voluntate. Dicitur exterior, in quantum componitur ex anima vnita corpori organico, qui habet quinque sensus exteriores, & duos interiores, scilicèt sensum communem, & appetitum materialem sensitivum, in his convenit homo cum brutis. t. 2. n. 2.

Humanitas Sanctissima Christi Domini quomodò ab anima in via illuminativa constituta, sit consideranda, vt ex illa fructum, & profectum capiat. m. n. 24. vsque 34. Qualitèr eius præsentia circa suam divinitatem, simùl & humanitatem sit exercenda. m. n. 42. In nullo orationis gradu relinquenda est, quia cuilibet contemplationi, licèt altissimæ, non obstaculum, sed potissimum est adminiculum, & qualitèr in activa contemplatione anima eam inspiciet? m. n. 55. & 56. Per hanc Sanctissimam Humanitatẽ in Divinitatem Dei iutroeant animæ, dum activè operantur, quia per illam venimus ad Patrẽ, & hoc sit exordium orationis in quolibet perfectionis status, cuius mirabiles in animabus effectus enumerantur. m. n. 64. & 66. Memorię alicuius mysterij Sanctissimæ Humanitatis, quæ supernaturalitèr à Deo animæ in oratione constitutæ infunduntur nec positivè tunc sunt investigãdę, nec expellendæ, sed passivè recipiendę, quia cum illis maximoperè augetur amoris flamma: quandò à bono, vel à malo spiritu procedant? vt primę humilitèr recipiantur, & secundæ omninò reijciantur. m. n. 70. & 71.

I

Imaginatio est cathedra pestilentię, in qua Dæmon sedet, & sua perversa dogmata docet. t. 5. n. 50. Appellatur sensus communis, quia in se recipit omnes species obiectorum, quæ à sensibus exterioribus percipiuntur: est potentia materialis cognoscitiva, quæ species materiales obiectorum

ctorum conſervat, vt iterùm per eaſdem ipſa obiectiva valeat cognoſcere, & ſubratione conveniẽtiæ, vel incommoditatis illa exhibet appetitui ſenſitivo. t. 2. n. 4. Varia referuntur imaginationis nomina, ob diverſa, officia. t. 2. n. 7. & 8. Illius moleſtia nullatenùs orantem contur bet, ſi involuntariè ſe habeat, & ad illam ſedandam, non violentèr, ſed ſuavi deſpectu, & elevatione mentis in Deum ſe gerat anima, patientèr tamen illam ſuſtinendo. t. 2. n. 5. Situs imaginationis eſt in incerebro, in parte fronti proximiori, & enumerantur damna illorum, qui in oratione magis traduntur imaginationi, quàm ponderi rationis. t. 2. n. 20.

Impetus ſupernaturales oriuntur ex lumine infuſo, ſimùl & impatienti amore Dei, & ſunt, vel materiales, vel ſpirituales: materiales ferè ſemper fiunt animæ non recollectæ, & hoc repentè, & improviſè, cum diriſsima pœna, ſimùl & ſuavi gaudio, & anima in extraordinarios motus prorrumpit, quod diverſimodi contingit: aliquandò ex aliqua ſupernaturali viſione, quæ in appetitu ſenſitivo redundat, oriuntur, & quos effectus in anima materiales impetus producant? t. 5. n. 156. vſque 163. Non poſſunt, nec homo, nec Dæmon huiuſmodi impetus iuxta lumen, & amorem infuſum producere, nec Dæmon ſapidam pœnam poteſt effingere: ſi autem aliquos in animabus impetus effingat, quos effectus habebunt? t. 5. n. 163. 164. & 165. In impetu ſpirituali lumen, & amor illum producentes, altiores, & validiores ſunt quàm in impetu materiali, ſed nullos violentos pariunt effectus in anima, ſi quidèm iam eſt ſufficientèr purgata, & aliquãdò in extaſim terminantur, & Magiſtro nihil in illo reſtat agendum. t. 5. 166. 167. & 168. impetus materiales communitèr præcedunt purgationem paſsivam ſpiritus, & quia ſunt ſenſibiles, & imperfecti, debent ab anima moderari, & pacificari, non violentèr, ſed ſuavitèr, alitèr enim multum noceret naturæ, & hoc fiat, divertendo imaginationem in aliud honeſtum obiectum, vel in ſecreto loco vocibus, & ſuſpirijs cor oppreſſum reſpirando, & ad ſimplicem cognitionem Dei, & amorem aſſurgẽdo, nulla admittendo phantaſmata in imaginatione, vt ſic appetitus irritatus paulatim conquieſcat. t. 5. n. 268. 169. & 170. Si à Dœmone proceſſerunt, muniat animam Magiſter, vt dicitur in viſionibus à malo ſpiritu procedentibus. t. 5. n. 171. Si aliquis ad Magiſtrùm accedat, qui ex fervoroſa meditatione, vel ſenſibili devotione in affectus impetuoſos movetur, in deſideria martyrij, converſionem infidelium, vel peccatorum, & his ſimilia, quomodo cognoſcet, ſi à ſpiritu divino, diaboli-

bolico, vel lunatico procedant? & qualitèr cum illo se gerere debeat? t. 5. n. 172. vsque 176,

Incipientibus Non ministretur esca perfectorum, ne in turpe otium incidant. Prolog. n. 1. & 2.

Infallibilitas triplex. t. 2. n. 87.

Intellectus humanus definitur. t. 2. 73. Divitur in agentem, & patientem. t. 2. n. 74. Triplicem operandi modum habet, nempè, per simplicem, & simplicissimam apprehensionem, iudicium, & discursum, & qualiter hoc fiat? t. 2, n, 75. & 76.

Intellectio, sive actio immanēs, & verbum mentis quid sint? t. 2. n. 77. Cum hoc verbo, vel conceptu, intellectus cum se ipso loquitur. t. 2. n. 78. Cognitio intellectus vna dicitur directa, & alia reflexa: Directa fortior, & intensior est reflexa, & ex ea oritur timor his, qui contemplantur Deum, quia cogitant nihil illos agere, dùm hac cognitione occupantur, in quo clarè falluntur, & quare? t. 2. n. 79. 80. & 81. Dividitur etiàm cognitio, in certam moralitèr, physicè, & metaphysicè. t. 2. n. 86. Cognitio intuitiva, & abstractiva exponuntur. t. 2. n. 88. Cognitio comprehensiva, perfecta, & imperfecta, & cognitio Dei quoad an sit, & quoad quid sit, explicantur. t. 2. n. 91.

Intellectus in statu naturali nō potest cognoscere, nisi se convertendo ad phantasmata, sed modo supernaturali per species ab habitu fidei ministratas, & non per sensum sumptas, potest Deum cognoscere. t. 2. n. 92. Nobilior est intellectus, voluntate, & hoc sumitur ab obiectis harum potentiarum. t. 2. n. 93. Domicilium intellectus est in anima, prout est in media parte capitis, quia ibi suos exercet actus. t. 2. n. 94.

L

Labores, & afflictiones, quas animæ patiuntur, non semper sunt signa passivæ purgationis, quia multotiès ad earum meritū, & coronam, vel aliorum exemplum torquentur, & enumerantur aliquę causæ harum afflictionum, & qualitèr sint hæ animę dirigēdæ. t. 6. n. 168. vsque 178. Animæ quæ à sua infantia maximis laboribus, afflictionibus, & Dœmonum impugnationibus probātur, quæ in humilitate, & charitate, potiùs quàm in alijs virtutibus splendent, quæ aliquandò ad sustinendos labores à Deo maximis favoribus roborantur, probatur, illas non esse in vlla ex passivis purgationibus, sed in mera probatione ad proprium meritum vel ad impetrandam proximis salutem. t. 6. n. 179. vsque 183. Hæ animæ à Deo moventur, vt pro peccatoribus orent, patiuntur, & imminentem divinæ iustitiæ gladium, quo mundum everteret, suspendant. t. 6. n. 184. 185. & 286. Qnaliter prædictę animæ, & alię, quæ in sensu extra purgationem patiuntur, sint medendæ, &

dirigendæ? t.6.n.187.vsque 192.

Lachrymæ bonæ, & activæ sunt magis, vel minus perfectæ, iuxta perfectius motivum quod habent in anima. t. 5. n. 138.vsque 144. Has lachrymas alijs videntibus debet anima reprimere, & in abscondito loco plorare, ac in Deum amatoriè consurgere, vt sic cor eius pacificari possit. t. 5. n. 145. Lachrymæ perfectæ, & passivę quarum causa omninò supernaturalis est, & infusa, nempè, supernaturale lumen infusum, vna cum ardore charitatis, iuxta statum perfectionis animæ sunt, vel doloris, vel pœnæ impatientis, vel amoris vulnerati, & hæc tria generà lachrymarum explicantur, cum practica doctrina in singulis. t. 5. n. 146. vsque 152. Dæmon non potest huiusmodi lachrymas effingere, iuxta earum motiva. Si tamen per sensus se in illis ingerat, per motiva, & effectus clarè dignoscetur, & similitèr si proveniant ab infirmitate debilis naturæ, & non ab infuso dono. t. 5. n. 153. & 154.

Languor divinus, sive ægritudo divini amoris, ab activitate ipsiusmet amoris procedit, & tãtò crescit, & suavior redditur, quãtò amor crescit, & perficitur, qui sic definitur: affectio quædam de absente dilecto, amantem conficiens. Duplex est, vnus proficientium, & alius perfectorum. t. 5. n. 262. & 263. Quos effectus in proficientibus producit? & si corpus ægrotat, qualitèr sit medendum, & anima evacuanda? t. 5. n. 264. 265. & 266. Languor perfectorũ in causa cum antecedenti convenit, in effectibus verò, & statu ab illo differt. t. 5. n. 267. & 268. Iste consistit in pœnolsima quadam abstractione, qua suspensa anima, & divino amore contacta, nec terrena, quę fastidit, vult obsequi, nec cœlestia, quæ ardentèr appetit, ad votum suum consequi potest, vndè delicatus languor in illa resultat: quos effectus producat? quę damna afferat? & qualitèr anima, quæ illos patitur, sit medenda, & dirigenda? t. 5. n. 269. vsque 273.

Libros mysticos, & spirituales revolvere debet Magister, vt discat, quod convenit ad instruendas animas in omnibus evẽtibus, statibus exercitioque virtutum. m.n. 14. & 15. Hos nullatenùs permittat legere illis, qui iam viam supernaturalem ingrediuntur. t. 5. n. 111.

Liberum arbitrium. Vide verb. *voluntas.*

Locutiones per verba supernaturalitèr à Deo infusa fiunt animabus in oratione, vel extra illã, & hæc verba sunt, vel successiva, vel formalia, vel substantialia. t. 5. n. 79. *Verba successiva* sunt, quæ videntur animæ in se ipsa recollectæ ab alio (licèt non clarè) ei proferre, & mutuo colloquio cum illo versari circa aliquam veritatem, quam intuetur: in his fallaciæ Dæmonum, & proprij intellectus vivacitas possunt immisceri, maximè in mulieribus, & qua-

qualitèr sint hæ locutiones discernendę? t. 5. n. 80. vsque 85. Magister doceat animas hæc verba, licèt bona sint, renuntiare, & assumpta eorum excitatione per simplicem cognitionem, & amorem in Deum assurgere, & hoc ratione probatur. t. 5. n. 86. & 87. *Locutiones per verba formalia* fiunt animabus vt in successivis, sed in eis clarè percipiuntur, non a se, sed ab alio fieri, & finis eorum est, illum de re aliqua erudire, & effectus non sunt magni momenti, & in vno verbo plura comprehenduntur. t. 5. n. 88. 89. & 90. Possunt esse proprij conceptus, maximè in melancholicis, & aliquandò Dœmonis fraudes, simulantis se per imaginationem, & quomodò hoc cognoscatur? t. 5. n. 91. vsque 95. *Locutiones per verba substantialia*, quæ sunt etiã formalia, fiunt sicut antecedentes, sed ab illis distingũtur in eo, quod substantialia verba in anima verè imprimunt id, quod significant, quin eorum receptionem, nec effectus possit anima impedire, & excelsam continent maiestatem, & aliquandò per totam vitam remanent sculta in animo. t. 5. n. 96. Mirabiles sunt in anima huiusmodi verborum effectus, & nec à Dœmone, nec à proprio intellectu possunt effingi. t. 5. n. 97. & 98. Si Dœmon in horum verborum appatientia se dissimulet, quomodò cognoscatur? t. 5. n. 99. 100. & 101. Si aliquis ad Magistrum accedat, affirmans, sibi factam fuisse aliquam ex his locutionibus substantialibus, qualitèr debeat examinare, an vera sit, vel falsa? & si vera, corticem doceat renuntiare, excitationem verò assumere, vt ad Deum anima per cognitionem, & amorem assurgat. t. 5. n. 101. vsque 105.

M

Magister spiritualis maximopere est necessarius ad directionem animarum. Prolog. n. 3. Priusquàm aliorum speculator fiat, se ipsum speculetur, & in se debet intueri ingentem profectũ in oratione, omnimoda mortificatione, exercitioque virtutum, & non alitèr hoc munus suscipiat nisi cum consilio sui Directoris, vel viri pij & docti, qui nulla passione ductus ei consilium prębeat. t. 1. n. 23. & 24. In abstractione creaturarum, internaque solitudine per multum tempus prius se exerceat. t. 1. n. 25. 26. & 27. Sit docilis, & inaffectus, vt cum animæ altiori indigeant doctrina, quam ille scit, ad alios eas mittat. t. 1. n. 28. & 29. Sit modestus, & gravis, strictique silentij observator, ne alicui dicat, quod in secreto ab animabus accepit, nisi quãdò ad ædificationem, vel aliorum vtilitatem conveniat, & tunc suppresso nomine discipuli, & suo. t. 1. n. 31. 32. & 33. Sit in operationibus, verbis, & resolutionibus temperatus, & ponderosus. t. 1. n. 34. Si negotium illi consultum sit grave, tempus sibi absumat ad

illud

illud Deo commendandum, vt se curius se determinet: si statim illud sit agendum, in se ipso recollectus petat à Deo consilium bonum. t. 1. n. 35. Sit modestè hilaris, circunspectus, & solitarius fugiat nimiam familiaritatem cum suis discipulis, nec eos frequentèr in eorum domibus visitet, & assiduè inveniatur in loco confessionum, in cella, vel in domo. t. 1. n. 136. 137. & 138. Cum filiabus spiritualibus sit magis circunspectus, & abstractus, quas nunquam visitet, nisi vrgenti necessitate. t. 1. n. 29. 40. & 41. Sit omnibus æqualis, si conversationi fœminarum sit nimis deditus, illum movet occulta livido, & non est illis aptus. t. 1. n. 42. & 43. Sit sine affectatione excultus, & mũdus, immunditia enim exteriora non est virtus, nec sanctitatis signum. t. 1. n. 44. In Theologia scholastica sit sufficientèr instructus, in mystica verò, & vijs spiritus multum versatus, & doctus, ad quod plurimos debet mystarum revolvere libros, vt animas per vias illis proprias dirigat, se accommodando aptitudini, & capacitati cuiuslibet. t. 1. n. 45. 46. & 47. Præditus sit maxima prudentia, tàm respecta sui ipsius, quàm discipulorum, fugiat extrema, teneatque medium in virtutibus, mortificationibus, cæterisque pijs operibus, & spiritualibus exercitijs, observando tempora, loca, status, humores, profectum, labores, aliasque quaslibet circunstãtias. t. 1. n. 48. 49. 53. & 54. Orationis tempus viribus, statuique animarum accommodet, ne ob longum, vel modicum tempus illis damnum inferat. t. 1. n. 55. Illos, qui orationem horrent, suavi lentitudine ad eam, alicere debet, vt saltim per quadrantem sua novissima considerent, vel se præsentent ante pedes Crucifixi, illũ considerando, vel adorando, iuxta eorum capacitatem. t. 1. n. 56. Omnes occasiones gravitèr peccandi omninò in animabus resecet, deordinatas verò passiones, non omnes simul, sed de vna in aliam, de facilibus ad difficilia procedere conetur. t. 1. n. 57. Non expaveſcat ob defectus incipientium, nec miretur aliquando illos in mortale peccatum incidisse, ne eos terreat, arceatque à debita lapsuum eorum manifestatione, sed humaniter ad emendationem, dolorem, & perseverantiam in virtute eos aliciat. t. 1. n. 59. Incipientibus licèt tepidis, & remissis numquam dicat, illos minimè profecturos, ne illos exanimet, perturbet, & desperet, sed caute confirmet, eos iam excusando, iamque efficaciter corrigendo. t. 1. n. 60. Aliquando sit lenis cum severitate, scilicet cum animabus iam multoties de suis defectibus correctis, & negligentibus ad media illis proposita assumenda. t. 1. n. 61. Sit magnanimus, dilatatique spiritus, & si à natura sua sit pusilaminis, sciat dissimulare, & cum libertate spiritus dirigat animas.

mas. t. 1. n. 64. Animas in passivis purgationibus constitutas non affligat, nec oneret, sed eas consoletur, confortet, & foveat cum spe futuræ tranquillitatis,& in rebus arduis, oret, libros revolvat, virosque pios, & doctos consulat. t. 1. n. 65. & 66. Vnitivam perfectionem ad quam animę poterunt devenire, & earum vocationem, vndè coniectari poterit? t. 1. n. 103. & 104. Solas illas animas sibi regendas absumat,quas possit commodè, & solicitè gubernare. t. 1. n. 109. Nullius directioni se offerat, sed tantum illas admittat, quas Deus illi miserit. t. 1. n. 110. Moneat animam ad suam directionem admissam,quod iam amplius non habeat velle, & nolle , sed in omnibus, & per omnia illi sit obediens, & non aliter eam admittat, quodsi sit pusilanimis ad hanc totalem subiectionem , eam per aliquod tempus probet , quæ si non resipiscat, illam reijciat. t. 1. n. 111. Sit solicitus in animarum perfectione curanda , ne suum profectum parvipendant. t. 1. n. 120. Suæ commoditati non sit nimis deditus, deficiendo necessitatibus, & consolationibus animarum. t. 1. n. 121. A suis discipulis nullum munusculum , vel donum quovis prætextu accipiat , aliter enim plurima in se , & discipulos damna inferet. t. 1. n. 122. & 124. Postposita omni attentione, arguat, obsecret, increpet in omni patientia, & doctrina, prudenter verò , & charitativè. t. 1. n. 125. Singulis saltim hebdomadibus discipulis suis iniungat , vt de omnibus suis ei rationem reddāt: si verò renuerint ei omnes suos defectus, & eventus manifestare, illos charitativè moneat:quodsi sæpiùs moniti non resipiscant , eos à se eijciat. t. 1. n. 126. Rebus supernaturalibus extraordinarijs nō sit affectus, sed potius in se, & in alijs amet viam tritam , & securā, tendentem per mortificationem, exercitiaque virtutum.t. 5.n.352.

Mariæ Sanctissimæ memoriæ, quę in contemplatione animabus infunduntur,si à bono spiritu procedant, passivè , & humiliter sunt recipiendæ, multum enim proficiunt,& contemplationi maximopore officiunt. m. n. 72.

Martyrij desideria, quæ sint vera, & quæ falsa , & quomodo in omnibus statibus sint cognoscenda, vt secure in illis se determinet magister? t. 3. n. 73. 74. & 75.

Matrimonium spirituale animæ iam purgatę cnm Deo, iuxta suum divinum beneplacitum , initiatur in hac vita, vt in futura perficiatur, & est quidam specialissimus, & præ cæteris omnibus altissimus Dei contactus, quo anima secundùm omnes suas spirituales potētias subliminter elevata, & dispositа, ita intimè, & totalitèr vnitur Deo , quod aliquo saltim modo deiformitatem induisse videatur. t. 5. n. 299.& 300.Mirabiles eius effectus enumerantur per totum cap. 28. Magistro ferè nihil cum hac anima restat agendum, siquidēm

dèm regulariter à Spiritu S. in omnibus docetur, & gubernatur. t. 5. n. 315. Actus inchatiohis illius regulariter fit per visionem imaginariam, licèt interdùm per spiritualem, & si Dæmon in hoc aliquid effingat, quomodò cognoscetur. t. 5. n. 313.

Meditatio non alter relinquenda est, nisi quandò à Deo movetur, vel vocatur anima ad tranquillam pacem, sanctumque otiũ in termino meditationis. Prolog. n. 6. & t. 1. n. 93. Si sit assidua, generat habitum, quo facilitèr in termino illius conquiescit anima, & hęc est activa contemplatio, à qua non est retrocedendum, dùm sic occupata fuerit anima. Prolog. n. 7. & 8. Meditatio, quæ ad contemplationem acquisitam non transit, aut infructuosa, aut periculosa est, siquidèm illa se habet vt medium ad finem. Prolog. n. 10. In exordio vitæ spiritualis ferè omnibus placet meditatio, & ex illa sensibilem extrahunt devotionem, Deus enim cum animabus se habet ad modum operãtis, & recipientis, & ex hoc non sequitur, ineptas illas esse ad contemplationem. t. 1. n. 205.

Memoria in actu primo, & secundo, quid sit? t. 2. n. 95. & 96. Deus non indiget speciebus ad cognoscendum, nec habet memoriam, quia semper est in actu cognoscendi. t. 2. n. 97. Species memorię vnde excitentur quandò de aliquo recordamur? t. 2. n. 99. & 100. Distinguitur formalitèr, & non realitèr ab intellectu, per rationem scilicèt, connotata, & officia, & quarèsic? t. 2. n. 101. Domicilium illius est in parte extrema, vel occipitio capitis, ibique intellectus exercet actus huius potentiæ. t. 2. n. 102. Multum curare debet Magister cum suis discipulis in ordinanda hac potentia. t. 2. n. 103.

Mystica Theologia, & Scholastica licèt germanę sint, sed mystica alia habet principia, & diversos modos, qui regulariter magis per experientiam, quàm per scientiã comparantur. t. 1. n. 47.

Mulieres regulariter aptæ sunt sanctæ quieti, sed maxima cum cautelosa probet eas Magister, antequam in contemplatione constituat, nempè in exercitio virtutum, in mortificatione, & per multum tempus in sanctis meditationibus, quæ si affirment, se in otio, simplicique Dei notitia statim cõquiescere, non facilitèr sunt credendæ, quia à natura sua sunt desides, affectuosæ, pigres, & humidæ, ex quibus illa quies oriri potest. Sunt etiàm debilissimæ, imaginativæ, fallaces, incõstãtes, proprioquè iudicio, & volũtati nimis adhærentes, & indigẽt in omnibus mortificari. t. 1. n. 80. Qualescumque illę sint, in rebus supernaturalibus sunt valdè suspectæ, & Dæmonis fallacijs, proprio acumini, & mendacijs plus aptæ, & dispositæ, quàm viri. t. 5. n. 353. Numquam eis permittat, quod visiones, revelationes, & alia huiusmodi

iusmodi mirabilia alicui manifestent, nec scribant, nisi ad maiorem expressionem, & notitiam sui Directoris, & tunc statim comburat has relationes, & scripturas, nec earum virtutes, & dona scribat Director, nisi quandò ad hoc fuerit à Deo inspiratus, sufficiunt enim tot scripta iam in Ecclesia approbata. t. 5. n. 354. vsque 358.

N

Novissimorum meditatio peculiaris est statui incipientium viam purgativam, licèt interdùm necessaria sit in alijs statibus. m. n. 17

O

Oratio mentalis qualitèr edocenda est incipientibus? m. n. 4. & 8. In his non sit diuturna, nec vltra duas horas permittat Magister illos meditari, qui si flexis genibus orare nequeant, stent, vel sedeant. m. n. 12. & 13. Proficientibus in via illuminativa vltra tres horas quotidiè non permittat orare, quandoquidèm duæ horæ sufficient. m. n. 40.

P

Passionum moderatio, vitiorũque extinctio per cessationem propriorum actuum consequitur, & efficacius per actus oppositarũ virtutum. t. 3. n. 24. Quare passiones ad malum inclinantes per totam vitam non auferantur? t. 3. n. 27.

Peccata anterioris vitæ, & maximæ iræ, & luxuriæ, non in particulari, sed in communi, & quasi importabile, & fœtidum pondus meditentur, ad dolorem illorum, propriamque confusionem. m. n. 6.

Peccatum quodlibet potest ab anima committi, dùm in hac vita degerit, licèt in altissimo perfectionis statu sit constituta. t. 5. n. 344. Peccatum originale quot deordinationes, & vulnera intulit animæ? quę vt cum Deo suo vniatur, evacuanda est ab inordinatione suarum passionum, & sananda quodadmodo à vulneribus per originale peccatum illi inflictis, quod aliquo modò mediantibus passivis purgationibus consequitur. t. 6. n. 3. vsque 7.

Perfectio christianæ disciplinæ consistit in cognoscendo, & amando Deum, eique serviendo. Prolog. n. 1.

Peregrinationes, devotionesquè exteriores inutiles, in quibus aliquæ animę parùm, aut nihil proficiunt, per exercitium virtutum, orationem, mortificationem, prudentemque directionem debet Magister moderare. t. 1. n. 94.

Pœnitentia corporalis non est finis, sed medium ad subiungandã carnem spiritui, ad quod maximoperè iuvat. t. 1. n. 49. Cum prudentia reguletur, vt cohibeantur inordinatæ passiones, iuxta vires, genium, & statum animarum. t. 1. n. 50. & 113. Pernicioſus est error eorum, qui omninò pœnitentias despiciunt. t. 1. n. 51.

Pœnitentia est virtus moralis,

quam ſemper Beatiſsima Maria exercuit, & ſimilitèr omnes animæ debent illam exercere , licèt altiſsima ſanctitate ſint prædítæ, & licèt carerent fomite concupiſcentię, & haberent paſsiones ordinatas rationi. t. 1. n. 52. Pœnitentijs exterioribus extraordinarijs non ſit affectus Magiſter , nec ſuos diſcìpulos illis oneret, multis enim ſcandalis,& damnis ſunt obnoxiæ: eligat ergo exteriores pœnitentias, & mortificationes prudentèr, & in occulto. t. 1. n. 78. Hæ maiores debent eſſe in incipientibus,quàm in proficientibus, & perfectis. m. n. 10.& 11.

Præſentia Dei , modo intellectuali, & non imaginario , aut circunſcripto habeatur, ſi commodè fieri poſsit, credendo Deum vbiquè adeſſe per eſſentiam, præſentiam, & potentiam, ad quam animæ per aliqua ſigna , vel iaculatorias curet excitari. m. n.41 ,& 57.

Purgatio paſsiva animæ duplex eſt, vna fit in ſenſibus exterioribus, & interioribus , ad hoc, vt pars inferior hominis non ſit obſtaculum ſuperiori: alia fit in ſpiritu, vt anima cum Deo perfectè vniri valeat:alia etiàm datur conſumativa purgatio , quæ purgatio amoris dici poteſt. t. 6. n. 15.Harum purgationum principale inſtrumentum eſt lumen infuſum, & ardor charitatis erga Deum,ſimilitèr ac in ſupernaturalibus favoribus, quia Deus ipſo quo mortificat, vivificat. & quia hoc lumen, & amor ſuperexcedunt animæ capacitatem, & quia intellectus reflexione caret,& nihil percipit,indè illi eveniunt obſcuriſsimæ , & pœnoſiſsimæ tenebræ. t. 6.n. 8.9. & 10. Hoc lumen, & amorem aliquandòDeus in anima modò illuminativo infundit , & tunc ſuam operationem , & profectum clarè cognoſcit, & delectabilitèr intuetur. t. 6. n. 11. vſque 14. Purgatio paſsiva ſenſus incipit in anima, poſtquam iam habitum meditationis acquiſivit , & qualitèr eveniat? t. 6. n. 18.19.& 20.Magiſter animam in hac purgatione conſtitutam , ad modum auſcultantis in oratione diſponat. t. 6. n. 21. Triplex ſignum proponitur ad dignoſcendam hanc paſsivam ſenſus purgationem. t. 6. n. 22. vſque 27. Appetitus effræneſque paſsiones etiàm ſunt huius purgationis inſtrumentum , & qualitèr animam torqueant? t. 6. n. 28. vſque 31.Magiſter quomodò cognoſcet, animam non peccaviſſe in furentibus paſsionum motibus, & quomodò eam conſolari , & dirigere valeat. t. 6. n. 32. vſque 42. Similitèr eſt huius purgationis inſtrumentum Dœmonis aſtucia, qui (Deo permittente) horribiles in corpore , eiuſque ſenſibus iactat illuſiones, dolores, & tormenta. t. 6. n. 47.Anima in his tribulationibus patienter , & reſignate ſe habeat , & Dœmonis fallacias deſpiciat, & quomodo Magiſter illam inſtruet? t. 6. n. 48. vſque 52. Si fuerit famula alicuius domini,qui illam à ſe reijcere vellit,

quid

quid aget Magister? t. 6. n. 53. vsque 57. Si illa se suo Magistro dissimulet, vel hoc possit timeri, qualitèr sit probanda, & corripiéda? t. 6. n. 59. & 60. Si fuerit malo spiritu possessa? vide verb. *Energumenus*. Commoda huius passivæ purgationis sensus enumerantur. t. 6. n. 82. vsque 86. Tempus quo hæc purgatio durat, non est in omnibus æquale, hoc enim fit à Deo, iuxta maiorem, vel minorem imperfectionem animę purgandæ, & iuxta gradum perfectionis, ad quē est elevanda. t. 6. n. 87. Quarè ab hac purgatione, quæ solet esse animarum stagnum paucissimæ animæ resiliant? & quomodò dignoscatur, animam laboribus afflictā esse, vel non esse in hac purgatione? t. 6. n. 88. 89. & 90.

Purgatio passiva spiritus fortior est præterita, quæ non statim, ac absoluta est illa, hæc incipit, sed magis, vel minùs procrastinatur, iuxta comparatam animæ fortitudinem, & dispositionem. t. 6. n. 92. & 93. In intervallo temporis inter vnam, & aliam purgationem, qualitèr anima in spiritualibus soleat versari, & Magister eā debeat dirigere? t. 6. n. 93. vsque 99. Cum anima est iam disposita ad hanc passivam purgationem, & illa cum suo Sponso dulcitèr conquiescit, repentè ei supervenit hæc horribilis nox, palpabili, & pœnosissima tenebra contexta. t. 6. n. 100. Lumen, & amor huius purgationis diversos, ac in antecedenti effectus causant in anima, siquidem ad illorum infusionem illa quasi importabili pondere oppressa, sucumbit, deficit, & maximoperè torquetur, & quos alios effectus producant? t. 6. n. 101. vsque 116. Creaturarum commercium est pœnosissimum huius purgationis instrumentum, & quarè? t. 6. n. 117. vsque 125. Rari sunt qui hanc purgationem attingunt, & qui in illa purgantur statum spiritualis matrimonij assequuntur. t. 6. n. 126. Signa huius purgationis spiritus enumerantur. t. 6. cap. 14. per tot.

Purgatio passiva amoris tota dirigitur ad voluntatem, licèt illius motiva recipiantur in intellectu. t. 6. n. 158. Hanc dari purgationem probatur. t. 6. n. 159. Anima in hac purgatione, non ab immunditia, aut vitio purgatur, quod non habet, sed ab inquietudine, & habitu dissimilitudinis impedite introductionem perfectæ deiformitatis. t. 6. n. 160. Per illam disponitur anima ad spirituale matrimonium, & cur ad hoc sic iterùm purganda? t. 6. n. 161. vsque 267.

Q

Quietistarum, & illuminatorum abominabile otium in quo consistat. m. n. 61. vsque 67.

R

Raptus supernaturalitèr infusus est: violenta quædam motio spiritus, qua subitò mens hominis rapitur, vel extra finem suæ inclina-

tionis, vel extrà naturalem suum modum operandi, in quo differt ab extasi, & materiali deliquio, & sæpius fit in homine in diversa occupato, & ad illius infusionem turbatur, pavescit, & nescit quomodò hoc fiat. t. 5. n. 215. vsque 218. In illo interdùm percipiuntur aliqua verba, sed valdè delicatè, & profundè, cum penetrativa eorum intelligentia. t. 5. n. 219. Interdùm hic impulsus corpus aliquantulum elevat, & frequentius in terram illud proijcit, & hoc à lumine, & charitatis flamma procedit. t. 5. n. 220. & 221. In vero raptu Dæmon non potest se ingerere, sed per imaginariam visionem potest fallere animam, cui videatur rapi, quod per amborum effectus clarè discernet Magister. t. 5. n. 222. vsque 228.

Regulares iuxta eorum regulã, & exercitia dirigat Magister, & curet vt illa omnia perfectè adimpleant. t. 1. n. 114. 116. & 117. Curet etiàm ne in substantia, vel in modo eorum regulis, & communitatis actibus inficiant, sed quod in illis perfectè, & irreprehensibiliter se habeant, fugiantque in publico singularitatem, & sint magis interiores, quàm exteriores. t. 1. n. 115. & 117.

Revelatio est: detectio alicuius occultæ veritatis, vel manifestatio alicuius arcani, vel mysterij, & detectio, vel est veritatis nudæ de his iam per fidem revelatis, vel tantùm est arcanorum manifestatio. Quæ sunt nudæ veritatis, si sunt erga Deum, à domo sapientiæ procedunt: si erga creaturas, sapidæ sunt, sed non sicut antecedentes, & in eis Dæmon non potest immiscere, & quomodò ambæ fiant? t. 5. n. 107. vsque 102. Si Dæmon in illis se ingerat, quomodò cognoscatur? t. 5. n. 111. & 112. Revelatio, quæ est arcanorum manifestatio circa id, quod Deus est in se, & circa id, quod est in suis operibus, plurimis est Dæmonis fallacijs exposita, maximè fœminis, & idiotis: & quomodò cum his se gerere debeat Magister? t. 5. n. 113. vsque 117.

S

Sanctitas substantialis consistit in omni iustia, radicata in gratia sanctificante, quæ est radix omnium virtutum, & donorum Spiritus Sancti, & gradus maior, vel minor illius consistit in maiori, vel minori virtutum exercitio, quem gradum solus Deus in animabus mensurare potest. t. 1. n. 85.

Scrupulosus quomodò valeat cognoscere si in motibus appetitus sensitivi erga obiecta luxuriæ, & iracundiæ præbuit consensum voluntate sua superiori? t. 2. n. 6. & 46.

Sensus incapax est rerum spiritualium. t. 2. n. 3.

Sensatio externa obiecti absentis, vel non existentis potest dari in quinque exterioribus sensibus, & in imaginatione, & quare? t. 2. n. 20. Et hoc modo contingit illis, qui dicũt, se vidisse Indiam, aliasque

que regiones longinquas, & illuc vere, & realitèr fuisse translatos, & probatur, non ita semper evenisse, t. 2. n. 11. Similitèr probatur errare, dicentes, quod in spiritu relicto corpore transportantur in aliquem locum, & obiectionibus satisfit. t. 2. n. 12. vsque 19.

Sensificationes spirituales, & infusæ fruntanimæ recollectæ in sensibus exterioribus, & hoc cum maxima corporis, & animæ fruitione, quæ in sensus à superioribus potentijs redundat, licèt interdum fiant animæ non recollectæ per species in sensibus infusis. t. 5. n. 118. vsque 23. Anima debet has, sensiles delectationes resecare, & assumpta excitatione ad Deum, in illum modè, & spiritualiter consurgere, multum enim nocent si appetantur. t. 5. n. 124. Dæmon effingere potest has dulcedines, nempè, sensus cum illis impinguando, & quomodò per effectus sunt discernenda vera à falsis? t. 5. n. 125.

Singularitas opposita est prudentia, & est omninò extirpanda, vt contingit B. Catharinæ Senensi, cum Fr. Raymundo de Capua eius directore. t. 5. n. 94. Singularitatis amatores, non mediũ virtutis, sed extremum consectari appetunt, quod certè vitiosum est. t. 3. n. 18.

Sitis Dei inextinguibilis: est quidam affectus animæ, atque intimum Dei desiderium quod medulas spiritus, aresçit, & tanto avidius exciratur, quanto divini amoris torrente innudatur, quæ licèt interdum comites habeat impetus, sed læpiùs in interiorem ardorem, & hydropesim convertitur. t. 5. n. 254. Causa illius, licèt in spiritu lateat, solet in corpus redundare, & diversis illud doloribus, & infirmitatibus afficere, ex assidua divini amoris, & luminis infusione: quos effectus producat? & quomodò Magister circa illam se geret? t. 5, n. 255. vsque 261.

Somnus, sive Sopor divinus à Deo in anima infunditur, & accidit ad instar somni naturalis, à quo excitatus homo. nihil eorum, quæ dormiens egit, recordatur, & in hoc differt ab extasi. t. 5. n. 230. Sonus iste animam in oratione constitutam invadit, & non alio tempore: in eo nihil percipitur, & mirabiles sunt eius effectus. t. 5. n. 231. vsque 235. Anima quomodò se gerere debeat circa illum? & Magister qualitèr eam instruat? t. 5. n. 236. In quo differat ab intima spiritus recollectione? t. 5. n. 237. vsque 240. Magister quomodò discernet hunc somnum, à naturali, & diabolico? t. 5. n. 241. & 242.

Species impressa in genere quid sit? t. 2. n. 47. 48. & 49. Si fuerit materialis, à quo producatur? & quantum duret? t. 2. n. 50. & 51. Si sit spiritualis quomodo formetur ab intellectu? t. 2. n. 52. Aliæ species impressæ sunt, tàm materiales, quàm spirituales, quæ sunt supernaturales, & à Deo infusæ in sensu, vel in potentia, ordine na-

tu-

turali inverſo. t. 2. n. 53.

Spiritus eſt; illud inviſibile, quo homo interius ad aliquem actum humanum incitatur. t. 4. n. 137. Dividitur in divinum, diabolicũ, & humanum. t. 4. n. 138. Si aliquis prædituſ ſit domo diſcretionis ſpiritum, illum animæ conſulant, tàm in dubijs, quàm in rebus incognitis: Si autem non inveniatur, Magiſter oret Deum, ad regulas Sacræ Scripturæ recurtat, conſideret effectuum, & impulſuum fines, aliaſque omnes circunſtantias, vt inter hos ſpiritus, vel motus, poſsit bonum à malo ſeparare. t. 4. n. 141. *Spiritus divinus* eſt: motio interior, quæ à Deo procedit, inſpirando ſcilicèt nobis, bonum aliquod amplecti, vel malum fugere, & hic impulſus, vel fit à Deo, vel ab Angelo, vel à propria conſcientià, vel ab exortatione Prælati, vel Magiſtri, vel Senioris, vel Viri pij. t. 4. n. 142. 143. & 144. Qui ſint fructus boni ſpiritus? t. 4. n. 146. vſque 149. *Spiritus diabolicus* eſt: impulſus, quo nobis malum ſuggeritur, nempè, cum mens noſtra à concupiſcentia abſtracta, & illecta, ad aliquid legi Dei contrarium appetendum inflammatur, quod etiam, aliquando à mundo, & à carne oritur. t. 4. n. 150. & 151. Qui ſint fructus diabolici ſpiritus? t. 4. n. 152. vſque 159. Si anima nihil curat de extirpatione vitiorum, vel vitia occultat, vel ſaltim vnum deliberatè vult conſervare, & illud ſpiritualibus exercitijs vnire, à malo ſpiritu ducitur. Si autem habeat vnum, vel plura vitia licèt voluntaria, ſed tamèn curat ea omnia vincere, & ſuperare per orationem, & mortificationé, licèt ob fragilitatem interdùm prolabatur, non venit à malo ſpiritu damnanda. t. 4. n. 161. & 162. Si anima vitia ſua occultat Magiſtro, quomodò hanc hypocriſim, vel ſimulationem cognoſcet? t. 4. n. 164. vſque 171. *Spiritus humanus* eſt: impulſus, qui à natura iam originali peccato infecta emanat, & quos effectus producat? t. 4. n. 172. vſque 175. In alio propriori ſenſu eſt: impulſus ille quo circa res ſupernaturales homo à ſe ipſo movetur, falſo putans, ſe à Divino Spiritu moveri, & quomodò cognoſcatur, non à Deo, ſed ab hoc ſpiritu hominem moveri in communicationibus ſupernaturalibus? t. 4. n. 177. vſque 180.

T

Tactus ſubſtantiales infuſi, qui à Deo immediatè in animæ ſubſtãtia fiunt, & in eius potentijs redundant, ſunt communicationes perfectiſsimi eſtatus, & ex hoc contactu, & divina approximatione valdè locuplex remanet anima, & quomodò hoc eveniat? t. 5. n. 127. vſque 125. Nequit Dæmon huiuſcemodi tactus effingere, & animæ quibus fiunt, vtpotè omninò iam purgatę, & perfectę, clarè cognoſcunt, qui à Deo, & qui à ſpiritu nequam ſint,

&

& sciunt hoc explicare. Magister doceat eas passivè, gratantèr, humilitèr, & resignatè consentire infusioni horum mirabilium tactuum. t. 5. n. 163.

V

Via purgativa, statusque incipientium durat, vsque dùm anima ita invisceratum habet timorem sanctum, quod quælibet peccata saltim mortalia facilitèr propulset, & quodcumque malum patietur, antequàm Deum gravitèr offendat, & tunc à consideratione Novissimorum in vitæ, & passionis Domini considerationes poterit transire. m. n. 27. Ex vna in aliam viam absquè manifesta Dei vocatione numquàm animã transferat Magister, ad quod solet esse signum, cum iam anima ex meditatione Novissimorum nullum fervorem capit, & continuò sentit se moveri ad considerandam vitam, & passionem Iesu-Christi Domini Nostri. m. n. 18. & 19.

In via iluminativa anima per virtutum exercitium ornari procurat, ad quod peculiaris huius viæ est consideratio vitæ, & passionis Domini. m. n. 20. vsque 23. Hęc consideratio qualitèr sit exercenda? m. n. 24. vsque 34. In hoc statu solent animabus evenire visiones imaginariæ, materialia deliquia, & impetus, in quibus Magister, assumpto excitationis dono, ad purum spiritum illas reducat, alioquin plurimis erunt damnis obnoxiæ. m. n. 36. & 37. Si in lethalem culpam inciderit anima illuminata, qualitèr sit medenda? m. n. 38. His animabus non permittat Magister, quod vltra tres horas quotidiè orationem mentalem exerceant. m. n. 40. Purgatio passiva sensus in hac via incipit, & quæ sint signa vt anima ex hac via ad vnitivam possit trãsire? Magister non impediat animam dispositam introire, neque non paratam ad illam permittat ascendere, alioquin ipse, & anima maxima damna incurrent: opera pœnalia debent in hac via exerceri. m. n. 43. vsque 46.

Viæ vnitivæ, statusque perfectorum peculiare est exercitium charitatis, & in omnibus, & per omnia huiusmodi charitatẽ exercere debent, & in hoc statu perseverant vsquè ad passivam spiritus purgationem. m. n. 48. Magister qualitèr animam ad interiorem spiritus solitudinem, sanctumque otium dirigit? m. n. 49. vsque 54. Debet curare, vt animę istæ à proprietate rerum omnium, tàm naturalium, quàm supernaturalium evacuentur, & solicitè eas ad passivam vnionem disponere. m. n. 58. 59. & 60. 68. & 69. Quarè rarissimæ sint animæ, quæ ad purgationem spiritus, passivamque vnionem accedant? & satisfit obiectionibus illorum, qui, animas in simplici Dei intuitu constitutas, otiari dicunt, & in quo consistat abominabile quietistarum, & illuminatorum otium? m. n. 61. vs-

que 67. Hic ſtatus, antequàm animæ ad paſsivam purgationem ſpiritus accedant, ſolet per multos annos perdurare, & aliquæ numquàm ad illam tranſeunt, imò & ab hoc ſtatu retrocedunt. m. n. 73.

Vnitorum ſtatus ille dicitut, in quo anima prætergreſſa iam purgatione ſpiritus, frequentiſsimè in infuſa contemplatione, vnioneque paſsiva verſatur, & incipit à conſummatione purgationis ſpiritus. m. n. 75. & 76. anima in hoc ſtatu deſponſationem cum Deo contrahit, poſteàque matrimonium conſummat, & maximis favoribus, & dotibus perornatur à Deo, & in hoc ſtatu per flammam amoris purgatur, & diſponitur ad totalem deiformitatem. Magiſter debet omnem conſolationem, & proprietatem ab illa ſo licitè eradicare, & in humilitate, obedientia, paupertateque ſpiritus eam conſervare. m. n. 77. vſque 88.

Virtus in communi definitur. t. 3. n. 1. & 2. Virtutes intellectuales quarum habitus in intellectu ſubiectantur, quæ & quales ſint? t. 3. n, 9. Virtutes morales, & cardinales, quę ſint? & earum habitus vbi ſubiectentur? t. 3. n. 4. vſque 9. Virtutes theologicæ ſunt fides, ſpes, & charitas, & earum habitus vbi ſubiectentur? t. 3. n. 10. Virtutes intellectuales non ſunt inter ſe connexę, & ideò poteſt quis vnam ſine alijs habere. t. 3. n. 12. Morales verò è contrario, ſunt in anima cũm quadam concatenatione, taliter quod prudentia nequeat eſſe ſine cæteris moralibus, & hæ omnes æqualiter creſcunt, & decreſcunt in anima: & licèt aliqui præceluerint magis in vna, quam in alia, hoc fuit quoad vſum, non quoad habitum. t. 3. n. 11. 13. & 14. Virtutes nõ in extremo, ſed in medio conſiſtunt, & hoc iuxta regulas prudentiæ, quarum eſt inſeparabilis comes: vndè colligitur error illorum qui ſingularitates, & extrema appetunt. t. 3. n. 27. 18. & 20. 21. In virtutibus theologicis extrema in illarum intenſione non ſunt vitioſa. t. 3. n. 19. Virtutes morales neceſſariæ ſunt ad moderandas paſsiones, & diſpoſitivè pertinent ad vitam contemplativam. t. 3. n. 22. Virtueis habitus quomodo det facilitatem ad actus, & vndè procedat difficultas benè operandi? t. 3. n. 25. & 26.

Vnio Myſtica, & totalis animæ cum Deo conſiſtit in reſpectiva totali aſsimilatione intellectus, & voluntatis humanę, cum intellectu, & voluntate divina, quod fit per fidem, vel iuxta fidem, & charitatem. t. 1. n. 10. Hæc vnio dividitur in activam, & paſsivam: *Activa* fit per gratiam ordinariã ſanctificantem, & per habitus ſupernaturales fidei, & charitatis, quotieſcumque homo voluerit, ſed in illa die perdurare nequit, niſi per ſtrictam mortificationem, exercitium virtutum, & exactam animæ purgationem. t. 1. n. 11.

&

& 14. vsque 17. *Vnio passiva*, & omnino supernaturalis in substãtia eadem est ac activa, sed homo eam ad libitum suum habere non potest, nec retinere, vtpotè quia à Deo liberalitèr, & citra propriũ meritum illam recipit: distinguitur ab activa in modo, & intensione, in modo, quia illam homo recipit, & non agit, in intensione, quia lumen quod recipitur in illa est altius, & validius, & amor, fortior, ardentior, & suavior. t. 1. n. 18. & 19. Indiget anima disponi multimodis purificationibus, & horribilibus purgationibus in sensu, & spiritu ad recipiendum hoc infusum lumen, & amorem, quibus mediantibus passivè cum Deo vniti possit, & omnia rarissima, & extraordinaria, vt sunt, extases, raptus, elevationes, &c. medio hoc infuso lumine, & amore Deus in anima operatur. t. 1. n. 19. & 20. Varijs methaphoris, symbolis, & nominibus à mysticis appellatur hæc vnio, sive hoc infusum lumen, & amor, quibus mediantibus, & non aliter, Deus animabus se communicat. t. 1. n. 21. & 22. Ad vnionem mysticam vacuãdus est humanus intellectus, & voluntas, & indiget homo elevari supernaturalibus auxilijs, vt possit illam adipisci. t. 5. n. 1. 2. & 3.

Visiones supernaturaliter infusæ dividuntur in externas materiales, imaginarias, & intellectuales, quarum *materiales externæ* impulsu supernaturali prętermisso, possunt ab anima repudiari, & quomodo fiant? t. 5. n. 18. vsque 21. Hæ externæ, & materiales fieri solent animabus incipientibus, quamvis non repugnet aliquando fieri proficientibus, & perfectis. t. 5. n. 21. Quæ à bono, & quę à malo spiritu procedant? quos effectus in animabus producant? n. 5. n. 22. vsque 25. Infusio huius visionis nequit ab anima impediri, prætermissa tamen eius efficacia, poterit ad libitum operari. t. 5. n. 26. Accepta illarum medulla, vel excitatione in Deum, quam primum possit, debet anima corticem, sive accidentia illarum (suaviter, tamen) enuntiare, quod auctoritatibus, & ratione probatur. t. 5. n. 33. & 34. Si ad elevationem sacrosanctæ Eucharistię viderit aliquis Puerum Iesum in hostia contentum, quomodo eum instruere debet Magister? t. 5. n. 35. Magister spiritualis instruitur circa ea, quę docere debet animabus, in modo quo se habere debent in his visionibus. t. 5. n. 36. 37. & 38.

Visiones imaginariæ fiunt à Deo, infundente immediatè in imaginatione species obiectorum, quæ cito transeunt, sed illorum imago remanet tenacitèr impressa in potentia, & anima ad illarum infusionem contremiscit, & non potest eas diu intueri, & interdum improvisè, & celeriter ei eveniũt, & regulariter fiunt incipientibus, & proficientibus, quarum effectus similes sunt antecedentibus, & istæ maioribus quam illæ sunt ex-

positę fallacijs , & illusionibus. t. 5. n. 39. vsque 43. In illis instruendæ sunt animæ similiter ac in præteritis , quæ si non illico renuntientur, Diabolus propter animarum proprietatem, eas pervertere, & fabulationes ingerere curabit. t. 5. n. 44. vsque 47. Fœminę plusquam viri sunt obnoxiæ his visionibus , & quomodò cum eis segerere debeat Magister? t. 5. n. 48. & 49. Anima renuntiare debet has imaginarias formas visionis, licèt à bono spiritu procedant, quia plurimis sunt expositæ fallacijs, & damnis , & sumendo ex illis excitationem in Deum, ad illum per cognitionem fidei , & amorem charitatis assurgere conetur. t. 5. n. 50. vsque 57. Hę visiones non sunt pretio aliquo habendæ, quia ex natura sua sunt communicationes spiritus imperfecti, quia licèt aliquando fuerunt factæ perfectis, & sanctis, pro tunc iuxta divinam dispositionem fuerunt status perfecti. t. 5. n. 58. & 59.

Visio intellectualis est: quædam altissima notitia supernaturaliter donata intellectui, vel per species acquisitas, vel de novo à Deo productas, & ab illo immediatè intellectui hominis applicatas, absque sensum, & imaginationis medio. t. 5. n. 60. Causa efficiens illius est solus Deus , absque Angelorum ministerio. t. 5. n. 61. Causa instrumentalis potest esse lumen fidei, & donorum sapientiæ , & intellectus. t. 5. n. 62. Species infusę, vel sunt ex his, quæ erant in memoria, vel sunt de novo productæ. t. 5. n. 63. Modus illius, vel est ad instar repentini fulguris in nocte, vel dum orat anima repente suspenditur, & instruitur, & velocissimè transit, reliquendo fixam in intellectu notitiam quã Deus vult illi infundere. t. 5. n. 64. 65. & 66. Eius effectus sublimes sunt, & pretiosissimi. t. 5. n. 67. Plerumque fit hæc visio circa substantias corporeas, circa incorporeas verò raro evenit. t. 5. n. 68. Signa adhibentur ad dignoscendum, an visiones sint intellectuales, vel imaginaria. t. 5. n. 64. vsque 72. Quando sunt à Dæmone, per imaginationem , & non intellectuales visiones? t. 5. n. 73. vsque 76. Aliquando sunt vehementes imaginationes subiecti, & non visiones, & omnes adductæ sunt in ordine ad creaturas , & non in ordine ad divinam essentiam. t. 5. n. 77. & 78. Visiones, revelationes , & omnes supernaturales communicationes , quæ animabus contingunt, nec applaudat, nec despiciat Magister , nec ostendat eas in aliquo pretio habere , licèt bonæ sint, sed dissimulet, observet, & caute examinet, & in eis animas ordinet, nec operari permittat sine solicito examine. t. 1. n. 62. Si à Dæmone factas fuisse clarè cognoscat, non dicat animabus à Dæmone deceptas fuisse (nisi quando tenaciter illas defendant) sed quod illas renuntient, & signo crucis se mu-

muniant. Si à Deo factas fuisse clarè cognoscat, similitèr eis hoc non manifestet, sed quod sanctitas in gratia, & charitate consistit, & non in his rebus tot Dœmonis illusionibus expositis. t. 1. n. 63.

Voluntas hominis superior definitur, eius obiectum est bonum, & malum. bonum est triplex, nempè honestum, vtile, & delectabile: malum similitèr est triplex illis oppositum. t. 2. n. 204. Potentia hæc est cæca, nihil enim potest velle, vel nolle quin id ei ab intellectu tanquam bonum, vel malum prius proponatur. t. 2. n. 105. Voluntas, vel est libera à seruitute, vel à coactione simplicitèr. aut secundùm quid, vel est libera à necessitate, & hac indiget ad suum meritum, vel culpam in qua libertum arbitrium consistit, quod definitur. t. 2. n. 106. vsque 111. Hæc libertas est quadruplex. t. 2. n. 112. vsque 115. Requisita huius libertatis, vt possit dici, voluntatem in peccatum consensisse. t. 2. n. 116. vsque 123. Voluntatis princeps actus est amor, qui quadruplex est. t. 2. n. 124. & 125. Licèt non possit amare, nisi quod ante cognovit intellectus, sed circa obiectum cognitum plus potest amare, quàm intellectus cognoscere: in obiectum incognitum, nec diuinitus potest ferri, & quare? t. 2. n. 126. 127. & 128. Voluntas ceteras vires, & potentias animæ ad libitum suum gubernat, & ducit, & huius operationis modus explicatur. t. 2. n. 131. vsque 136. Situs illius probabilius est esse humanum cor. t. 2. n. 137.

Vulnus diuinum, sive viva plaga amoris consistit in quodam subtilissimo, & ardenti tactu Dei in animæ substantia, à quo suaviter, & repetitis ictibus vulnerata inflammatur, & novo semper vulneris dolore afficitur, sed tranquille, vtpotè iam omnino purgata. t. 5. n. 274. & 275. Hoc vulnere diffulminati fuerunt Sancti Franciscus Assisius, & B. Theresia à Iesu, non solum intus à Deo in anima, sed etiam exterius à quodam Seraphim in corpore. t. 5. n. 279. 280. & 281. Hoc vulnus nequit à Dœmone infligi, licèt possit Seraphim effingere, & aliquando erit propria imaginatio, quod ab effectibus, infusione, & statu animæ clarè dignoscetur, maximè in fœminis. t. 5. n. 282. & 283. Si aliquis ad Magistrum accedat affirmans, sibi dolores, & stigmata Christi Domini in sextis ferijs, vel alio tempore fuisse cõmunicata, & interius, exteriusque impressa (vt accidit aliquibus ancillis Dei, quæ memorantur) non facilè illum credat, quia potest esse propria imaginatio, vel Dœmonis illusio, quod patebit perdẽdo statum animæ, eiusmodi infusionem, eiusque effectus. t. 5. n. n. 284. 285. & 286. Si vera fuerit hæc altissima communicatio, qualiter hæc anima sit dirigenda? t. 5. n. 287.

Soneto que comprende las reglas del bien vivir.

Saber poner en práctica el amor,
Que a Dios y al hombre debes profesar,
A Dios como a tu fin último amar,
Y al hombre como á imagen de su Autor:
Proceder con lisura y con candor;
A todos complacer, sin adular,
Saber el propio genio dominar,
Y seguir a los otros el humor.
Con gusto el bien ageno promover,
Como propio el ageno mal sentir,
Saber negar, saber condescender,
Saber disimular, ~~saber~~ y no fingir,
Esta ciencia del mundo has de ~~saber~~ aprender
Esta es, Fabio, la ciencia de vivir.

Ubi dixit cor meum: dic quæsivi vultum meum, tibe Sacrificabo hostiam laudis.

San Antonio debe tener à ſolo Umd. por Dedicando, pues ay mucha conveniencia, aun que analoga, entre eſte elogio de S. Antonio, y Vmd. en ſu lucida Aſcendencia: *nova lux Italiæ.*

El vltimo elogio (Señor) que dà la Igleſia à eſte Oraculo de Padua, es *nobile depoſitum vrbis Paduanæ.* Depoſito noble de la Ciudad de Padua, y Vmd. es depoſito noble de eſta Ciudad de Cordova. Yà me explico: yà ſe ſabe, que el ſitio de vn depoſito no es proprio del depoſitado, y como eſta Ciudad no es tierra propria de Vmd. por eſſo eſtà Umd. como en depoſito en eſta Ciudad. Suficiente prueba era eſta, para arguir con gran fundamento, que ſolo Umd. debia ſer el Patrono de eſte Libro de la vida de San Antonio; pues S. Antonio eſtà en Padua como en depoſito, y Vmd. eſtà en Cordova como depo-

Ocarrol Abuelo tercero de Umd. casò con la Sereniſsima Señora Hija del Rey de *Meath*, el Señor Don Tadeo Ocarrol Abuelo quarto de Umd. casò con la Señora Doña Sara *Obryan* Hermana del Marquès de *Thummond*, y del Señor D. Daniel *Obyan* ambos Grandes del Reyno de Hibernia. El Señor D. *Mullruny* Ocarrol Abuelo ſexto de Vmd. casò con la Sereniſsima Señora Hija del Rey de *Lagenia*. Y Vmd. imitando eſtos Matrimonios tan Nobles, que han contraìdo ſus Aſcendientes, casò en Cordova con la Señora Doña Maria Negrete, y Navas, cuya exclarecida eſtirpe todo el mundo la conoze; y à no temer ſer con la digreſsion moleſto, podia eſcrivir de los *Negretes*, y *Navas* exceſivos elogios. Por aora ſolo digo, que oy en dia ay en la Santa Igleſia Cathedràl de Cordova Canonigos,

Digni-

Dignidad, y Racioneros, Tios, y Hermanos de mi Señora Doña Maria de Negrete, y Navas. Avrà Nobleza mas esclarecida? Dificulto si tenga simil en todo la Europa. Pues, Señor, si es Nobleza el elogio quarto de San Antonio de Padua, no es cierto fuera hazerle à Umd. agravio no dedicarle este Libro?

Quiero, Señor, suspender yà mi pluma, porque me hizo yà pobre de vozes la copia de tanta grandeza; quien quisiere ver todas estas grandezas, y muchar mas de Vmd. lea à Dermodo Oconnor en su Historia Generàl de Irlanda, Pagina 5. de sus Genealogias. Solo digo que pues todos quatro elogios de Señor San Antonio de Padua declaran es mi obligaciòn elegir por Patrono de este Libro à solo Umd. con cordial cariño, deuda, y obligacion le ofrezco este Libro, para que se digne! O que empressa tan memorable! Alli ay infitos Religiosos, que à Dios sirven, Templos sumptuosos donde à su Magestad le alaben, Mitras Ilustrissimas de la Iglesia Catholica, vn Tribunal Sagrado contra las Heregias, vna Vniversidad de todas ciencias; aquel es el Seminario de la Nobleza Portuguesa, y es el Jardin ameno de Cavalleros, y Hombres Doctos. Todas estas obras buenas (omitiendo otras por la brevedad) hizieron los Ascendientes de Vmd. Pues si la luz luze, para que se vean las obras buenas que se hazen: *vt videant opera vestra bona*, vean todos à las luces de la verdad, las buenas obras que en sus Ascendientes ha hecho Vmd. Y si para este fin luciò en Italia S. Antonio como luz, para el mismo luce como luz en Cordova Umd. Y por consiguiente este Libro de la vida de

feo, decencia, y culto, que pide tan Sagrado minifterio.

No es menos apreciable la obra buena, que hizo el Señor D. *Fenuyfio Farfa* Rey que fuè de *Sciphia*, y Abuelo quinquageſimo ſeptimo de Vmd. por linea recta. Fuè eſte Principe el fundador de todas las Eſcuelas de *Maghſeanair*. Hizo eſta tan prodigioſa obra, para que todos ſus vaſallos ſe inſtruyeſſen en letras Divinas, y humanas, y aprendieſſen ſaludables documentos, con q̃ gouernarſe à ſi, y enſeñar à otros. Aun es mas memorable, que todo lo referido la obra de aquel Principe nobiliſsimo llamado *Briganzo*, que es de Vmd. Abuelo quinquageſimo quinto. Fundò eſte Principe en el Reyno de Portugal la Ciudad de *Berganza*, llamada aſsi por el Principe *Briganzo*, que la fundò. O que obra tan magnifica, è inſig-

ne!

ne de ſer ſu Tutelar, y Patrono. Confieſſo es muy corta la oferta para las prendas de tan gran Perſona. Pero ſabiendo, que Vmd. nunca ha atendido al dòn, que ſe le ofrece, ſi no à la voluntad, con que ſe le dedica, no diſcurro razon, que pueda deſobligarle, para que dexe de protegerle. Nunca faltaron en el Templo Aras, ni en la ſangre Noble refugio à la pobreza: *nec ex Templo Aram, nec ex humana (excellenti) natura extrahendam miſericordiam*, dixo Focion. Y aſsi creo, que en Vmd. hallarà mi pobreza refugio, con que recibirà, y protegerà aqueſte Libro; para que patrocinado con vn reſpeto tan grande, corra libre de Cenſuras, y emulaciones, y logre duracion de ſiglos, para hazer eterna la memoria de ſu Patrono, à quien guarde Dios

Focion Stob. lect. 1. de virtute.

nueſtro